॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ದೀಘನಿಕಾಯೇ

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಅಭಿನವಟೀಕಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಯೋ ದೇಸೇತ್ವಾನ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ, ಗಮ್ಭೀರಂ ದುದ್ದಸಂ ವರಂ।
ದೀಘದಸ್ಸೀ ಚಿರಂ ಕಾಲಂ, ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ ಸಾಸನಂ॥೧॥

ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೇ ಛೇಕಂ, ಮಹಾಮತಿಂ ಮಹಾದಯಂ।
ನತ್ವಾನ ತಂ ಸಸದ್ಧಮ್ಮಗಣಂ ಗಾರವಭಾಜನಂ॥೨॥

ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಮಾರುಳ್ಹಾ, ದೀಘಾಗಮವರಸ್ಸ ಯಾ।
ಸಂವಣ್ಣನಾ ಯಾ ಚ ತಸ್ಸಾ, ವಣ್ಣನಾ ಸಾಧುವಣ್ಣಿತಾ॥ ೩॥

ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲ- ತ್ಥೇರೇನೇವಾಭಿಸಙ್ಖತಾ।
ಸಮ್ಮಾ ನಿಪುಣಗಮ್ಭೀರ-ದುದ್ದಸತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ॥೪॥

ಕಾಮಞ್ಚ ಸಾ ತಥಾಭೂತಾ, ಪರಮ್ಪರಾಭತಾ ಪನ।
ಪಾಠತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚಾಪಿ, ಬಹುಪ್ಪಮಾದಲೇಖನಾ॥೫॥

ಸಙ್ಖೇಪತ್ತಾ ಚ ಸೋತೂಹಿ, ಸಮ್ಮಾ ಞಾತುಂ ಸುದುಕ್ಕರಾ।
ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ, ಯಾಚನಂ ಸಮನುಸ್ಸರಂ॥೬॥

ಯೋ'ನೇಕಸೇತನಾಗಿನ್ದೋ, ರಾಜಾ ನಾನಾರಟ್ಠಿಸ್ಸರೋ।
ಸಾಸನಸೋಧನೇ ದಳ್ಹಂ, ಸದಾ ಉಸ್ಸಾಹಮಾನಸೋ॥೭॥

ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಮಮೇಸೋಪಿ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಜೋತನೇ।
ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮುಪತ್ಥಮ್ಭೋ, ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವಿಚಿನ್ತಯಂ॥೮॥

ವಣ್ಣನಂ ಆರಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಮಹಾಪಯಂ।
ಅತ್ಥಂ ತಮುಪನಿಸ್ಸಾಯ, ಅಞ್ಞಞ್ಚಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ॥೯॥

ಚಕ್ಕಾಭಿವುಡ್ಢಿಕಾಮಾನಂ, ಧೀರಾನಂ ಚಿತ್ತತೋಸನಂ।
ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಂ ನಾಮ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಮಾಹಿತಾತಿ॥ ೧೦॥

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ನಾನಾನಯನಿಪುಣಗಮ್ಭೀರವಿಚಿತ್ರಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಸಂವಣ್ಣಿತಸ್ಸ ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ದೀಘಾಗಮವರಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥದೀಪಕಂ ಸಂವಣ್ಣನಮಿಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹನಸಮತ್ಥೋ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೋಯಮಾಚರಿಯೋ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಪಯೋಜನಾದಿವಿಧಾನಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಂ ಕಾತುಂ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬಹುಧಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ -

"ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ಸತ್ಥರಿ ಪಣಾಮಕರಣಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಭಾವೇನ ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದಜನನತ್ಥಂ, ಸತ್ಥು ಚ ಅವಿತಥದೇಸನಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದಜನನತ್ಥಂ। ತದುಭಯಪ್ಪಸಾದಾ ಹಿ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಟೀ॰ ೧-೧)।

ಅಥ ವಾ "ರತನತ್ತಯಪಣಾಮವಚನಂ ಅತ್ತನೋ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ, ತಂ ಪನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಾರಾಧನತ್ಥಂ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಗಾಹಣತ್ಥಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥ"ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಭವನಿಸ್ಸಯವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿವೇದನತ್ಥಂ, ತಂ ಪನ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಬಹುಮಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ತೇಸಂ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಕ್ಕಮಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥ"ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಭಾವತೋ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮಾಚರಿತಭಾವತೋ, ಆಯತಿಂ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಚತುಗಮ್ಭೀರಭಾವಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಓಗಾಹನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾಪಿ ಮಹನ್ತಂ ಭಯಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಭಯಕ್ಖಯಾವಹಞ್ಚೇತಂ ರತನತ್ತಯಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಜನಿತಂ ಪಣಾಮಪೂಜಾವಿಧಾನಂ, ತತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಅಸತ್ಥರಿಪಿ ಸತ್ಥಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಂ ಸತ್ಥರಿ ಏವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಸತ್ಥುಸಮ್ಭಾವನತ್ಥಂ, ಅಸತ್ಥರಿ ಚ ಸತ್ಥುಸಮ್ಭಾವನಪರಿಚ್ಚಜಾಪನತ್ಥಂ, 'ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ'ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಚ ವುತ್ತದೋಸಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಣಾಮವಿಧಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಾಧಿಗಮಾಯ ಬುದ್ಧಯಾನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಪಣಾಮವಿಧಾನೇನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾವಾಧಿಗಮಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಯಾನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಪಣಾಮವಿಧಾನೇನ ಪರಮತ್ಥಸಙ್ಘಭಾವಾಧಿಗಮಾಯ ಸಾವಕಯಾನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಮಙ್ಗಲಾದಿಕಾನಿ ಸತ್ಥಾನಿ ಅನನ್ತರಾಯಾನಿ, ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾನಿ, ಬಹುಮತಾನಿ ಚ ಭವನ್ತೀತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕಾನಂ ಚಿತ್ತಪರಿತೋಸನತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸೋತುಜನಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಪಣಾಮೇನ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ। ಸೋತುಜನಾನುಗ್ಗಹಮೇವ ಹಿ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ಥುತಿಪಣಾಮಪರಿದೀಪಕಾನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯನ್ತಿ, ಇತರಥಾ ವಿನಾಪಿ ತಂ ನಿಕ್ಖೇಪಂ ಕಾಯಮನೋಪಣಾಮೇನೇವ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪ್ಪಯೋಜನಸಿದ್ಧಿತೋ ಕಿಮೇತೇನ ಗನ್ಥಗಾರವಕರಣೇನಾ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ। ಮಯಂ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮೇವ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಮೇವ ಚ ಪಯೋಜನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಇತಿ ಮೇ ಪಸನ್ನಮತಿನೋ ...ಪೇ॰... ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾ"ತಿ। ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಞ್ಹಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥಂ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಭಾವತೋ, ತಾಯ ಚ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ ರಾಗಾದಿಮಲವಿಧಮನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಯಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಾಮ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧)।

ತಸ್ಮಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ವಿಕ್ಖಾಲಿತಮಲಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾಟವಸಿದ್ಧಿ। ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಸಮಾಧಿಹೇತುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ ಮಹಾನಾಮ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದಯತಿ, ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧)।

ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವೋ “ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯; ೫.೧೦೭೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೬೬; ಮಿ॰ ಪ॰ ೧೪) ವುತ್ತೋಯೇವ। ತತೋ ಏವಂ ಪಟುಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಖೇದಮಭಿಭುಯ್ಯ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮಾಪಯಿಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಞ್ಹಿ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಭಾವತೋ”ತಿ। ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವಡ್ಢನತೋ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರತನತ್ತಯಪಣಾಮೇನ ಹಿ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಾನಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಅಭಿವಾದನಸೀಲಿಸ್ಸ, ನಿಚ್ಚಂ ವುಡ್ಢಾಪಚಾಯಿನೋ।
ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ಆಯು ವಣ್ಣೋ ಸುಖಂ ಬಲ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೦೯)।

ತತೋ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವುದ್ಧಿಯಾ ಹೋತ್ವೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಆಯು…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನಾವಹತ್ತಾ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪರಿಹಾನಾವಹಾ ಹಿ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಸತ್ತಿಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪರಿಹಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಸತ್ಥುಗಾರವತಾ, ಧಮ್ಮಗಾರವತಾ, ಸಙ್ಘಗಾರವತಾ, ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವತಾ, ಸಮಾಧಿಗಾರವತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸೋವಚಸ್ಸತಾ”ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೩೪) ತತೋ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನೇನ ಹೋತ್ವೇವ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಪರಿಸಮಾಪನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “ರತನತ್ತಯ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಸಾದವತ್ಥೂಸು ಪೂಜಾಯ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯಭಾವತೋ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯಾ ಹಿ ಪಸಾದವತ್ಥೂಸು ಪೂಜಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ, ಬುದ್ಧೇ ಯದಿವ ಸಾವಕೇ।
ಪಪಞ್ಚಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೇ, ತಿಣ್ಣಸೋಕಪರಿದ್ದವೇ॥

ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ, ನಿಬ್ಬುತೇ ಅಕುತೋಭಯೇ।
ನ ಸಕ್ಕಾ ಪುಞ್ಞಂ ಸಙ್ಖಾತುಂ, ಇಮೇತ್ತಮಪಿ ಕೇನಚೀ”ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೧೯೬; ಅಪ॰ ೧.೧೦.೨)।

ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋ ಚ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪರಿಸಮಾಪನುಪಾಯೋ। ಯಥಾಹ –

“ಏಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಮದದೋ ನಿಧಿ।

ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೮.೧೦)।

ಉಪಾಯೇಸು ಚ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಹೋತ್ವೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "ಪಸಾದವತ್ಥೂಸು...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾ ನಿರತಿಸಯಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಮ್ಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋತಿ ಬಹುವಿಧನ್ತರಾಯೇಪಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಅನ್ತರಾಯನಿಬನ್ಧನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಾಯ ಪಹೋತಿ, ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಂ "ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಏವಂ ಪನ ಸಪಯೋಜನಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಬುದ್ಧರತನಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸರತನಾನಂ ಪಠಮಂ ತಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕಾತುಮಾಹ - **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ...ಪೇ॰... ಗತಿವಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಬುದ್ಧರತನಮೂಲಕಾನಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘರತನಾನಿ, ತೇಸು ಚ ಧಮ್ಮರತನಮೂಲಕಂ ಸಙ್ಘರತನಂ, ತಥಾಭಾವೋ ಚ "ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ ಭಗವಾ, ಚನ್ದಕಿರಣನಿಕರೋ ವಿಯ ತೇನ ದೇಸಿತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಚನ್ದಕಿರಣಸಮುಪ್ಪಾದಿತಪೀಣಿತೋ ಲೋಕೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮಾಗತಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವತೋ, ತದುಪದೇಸಿತತೋ ಚ ತದನನ್ತರಂ ಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತೋ , ತದಾಸೇವನತೋ ಚ ತದನನ್ತರಂ ಸಙ್ಘೋ ವುತ್ತೋ। "ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಾ ಹಿತೇ ವಿನಿಯೋಜಕೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತತ್ತಾ ತದನನ್ತರಂ ಧಮ್ಮೋ, ಹಿತಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಧಿಗತಹಿತೋ ಚಾತಿ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಸಙ್ಘೋ ವುತ್ತೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಗತನಯೇನ ಅನುಪುಬ್ಬತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಬುದ್ಧರತನಪಣಾಮಞ್ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಕೇವಲಪಣಾಮತೋ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋವಸಾತಿಸಯೋತಿ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿಆದಿಪದೇಹಿ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇನ ಹಿ ಪಣಾಮೇನ ಸತ್ಥು ಗುಣಾತಿಸಯಯೋಗೋ, ತತೋ ಚಸ್ಸ ಅನುತ್ತರವನ್ದನೀಯಭಾವೋ, ತೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಪಣಾಮಸ್ಸ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಭಾವೋ, ತೇನ ಚಸ್ಸ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಸ್ಸ ಪಣಾಮಸ್ಸ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತನಿಪ್ಫತ್ತಿಹೇತುಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ। ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ಸಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾಯೇವ, ನ ವಿನಯದೇಸನಾ ವಿಯ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ, ನಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾತಿ ತದುಭಯಪ್ಪಧಾನಮೇವ ಥೋಮನಮಾರಭತಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಥೋಮನಾ। ತೇನೇವ ಚ ವಿನಯದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ "ಯೋ ಕಪ್ಪಕೋಟೀಹಿಪಿ...ಪೇ॰... ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ತಸ್ಸಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ "ಕರುಣಾ ವಿಯ...ಪೇ॰... ಯಥಾರುಚೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧) ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಞ್ಚ ಥೋಮನಮಾರದ್ಧಂ। ವಿನಯದೇಸನಾ ಹಿ ಆಸಯಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಕೇವಲಕರುಣಾಯ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತೇನಾಪಿ ಅಸೋತಬ್ಬಾರಹಂ ಸುಣನ್ತೋ, ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾರಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ, ಅವತ್ತಬ್ಬಾರಹಞ್ಚ ವದನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸೀತಿ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಯನ್ತಗತಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋಪಿ ಭಗವಾ ಲೋಕಿಯಸಾಧುಜನೇಹಿಪಿ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಾನಿ "ಸಿಖರಣೀ, ಸಮ್ಭಿನ್ನಾ"ತಿಆದಿವಚನಾನಿ, (ಪಾರಾ॰ ೧೮೫) ಯಥಾಪರಾಧಞ್ಚ ಗರಹವಚನಾನಿ ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಮಹಾಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ಅಭಾಸಿ, ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ವೇರಞ್ಜಾದೀಸು ಸಾರೀರಿಕಂ ಖೇದಮನುಭೋಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭೂಮನ್ತರಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸಮಯನ್ತರಕಥಾನಂ ವಿಯ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅತಿಸಯಕಿಚ್ಚವತೀ, ಕರುಣಾಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಪನ ತತೋಪಿ ಅಧಿಕನ್ತಿ ವಿನಯದೇಸನಾಯ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನತಾ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾಬ್ಯಾಪಾರಾಧಿಕತಾಯ ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಕರುಣಾಪಧಾನತಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪನ ಕೇವಲಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ಪನ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಾಧಿಮುತ್ತಿಚರಿತಾದಿಭೇದಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ತತ್ಥ

ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಮಾಪತ್ತಿಬಹುಲೋ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ತದಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ಗಮ್ಭೀರಮತ್ಥಪದಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಂ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಮೇವ ಥೋಮನಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಮುದಾಯತ್ಥೋ।

ಅಯಂ ಪನ ಅವಯವತ್ಥೋ - ಕಿರತೀತಿ **ಕರುಣಾ,** ಪರದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲಕರಣೇನ ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಕ್ಖಿತೇಸು ವಾ ಕಿರಿಯತಿ ಪಸಾರಿಯತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। ಅಥ ವಾ ಕಿಣಾತೀತಿ **ಕರುಣಾ,** ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಕಾರುಣಿಕಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧತಿ, ಪರದುಕ್ಖಂ ವಾ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಕಮ್ಪನಂ ಹದಯಖೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ **ಕರುಣಾ**। ಅಥ ವಾ ಕಮಿತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ **ಕರುಣಾ**। ಏಸಾ ಹಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣಾ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರುಣಿಕಾನಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತಿ ವಿಬನ್ಧತೀತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ಪದನಿಪ್ಫತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಣ್ಹಾಭಿತತ್ತೇಹಿ ಸೇವೀಯತೀತಿ ಸೀತಂ, ಉಣ್ಹಾಭಿಸಮನಂ। ತಂ ಲಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಸೀತಲಂ,** "ಚಿತ್ತಂ ವಾ ತೇ ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮಿ, ಹದಯಂ ವಾ ತೇ ಫಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ಆಳವಕಸುತ್ತ) ಏತ್ಥ ಉರೋ "ಹದಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, "ವಕ್ಕಂ ಹದಯ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೨.೧೧೪; ೩.೧೫೪) ಏತ್ಥ ಹದಯವತ್ಥು, "ಹದಯಾ ಹದಯಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞಾಯ ತಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೩) ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ, ಇಧಾಪಿ ಚಿತ್ತಮೇವ ಅಬ್ಭನ್ತರಟ್ಠೇನ **ಹದಯಂ**। ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ವಾ ಹರತೀತಿ **ಹದಯಂ,** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ದ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ಕರುಣಾಯ ಸೀತಲಂ ಹದಯಮಸ್ಸಾತಿ ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯೋ, ತಂ **ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ**।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಸಂಹಾರಸುಖಾದಿಅಪರಿಹಾನಿಜ್ಝಾನಸಭಾವತಾಯ, ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಚ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಸನ್ತಾಪವಿಚ್ಛೇದನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾಪಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪತಾಪಾಸಹನರಸಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಭೂತಾ ಕರುಣಾವ ವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ ವಿಯ ಸೀತಿಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಚಿತ್ತಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾಮುಖೇನ ವಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರವಸೇಸತ್ಥೋ ಉಪದಿಸೀಯತಿ, ಪಧಾನಸಹಚರಣಾವಿನಾಭಾವಾದಿನಯೇಹಿಪಿ ಯಥಾಲಬ್ಭಮಾನಂ ಗಯ್ಹಮಾನತ್ತಾ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣಸ್ಸ ಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸನಿಬನ್ಧನಭೂತಾ ಸಾತಿಸಯಂ, ನಿರವಸೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸವಿಸಯಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಭಾವಮುಪಗತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸಾತಿಸಯಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಕರುಣಾವ ಹದಯಸೀತಲತ್ತಹೇತುಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಂ ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಸಂಹಾರಸುಖಾದಿಅಪರಿಹಾನಿಜ್ಝಾನಸಭಾವತಾಯ ಸಾತಿಸಯೇ ಹದಯಸೀತಲಭಾವನಿಬನ್ಧನತ್ತೇ ಸಕಲಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಕಾರಣತಾಯ ತಾಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕರುಣಾಯ ಏವ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ಕರುಣಾನುಭಾವನಿಬ್ಬಾಪಿಯಮಾನಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಯ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ಕಪ್ಪಾನಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಸ್ಸೇವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮ್ಭರಣನಿರತಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ ಸನ್ನಿಹಿತೇಸುಪಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಸಮುಪನೀತಹದಯೂಪತಾಪನಿಮಿತ್ತೇಸು ನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಿಭಾವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಮಹೋಸೀತಿ। ತೀಸು ಚೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಪಠಮೇ ವಿಕಪ್ಪೇ ಅವಿಸೇಸಭೂತಾ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಗತಾ, ದುತಿಯೇ ತಥೇವ ಮಹಾಕರುಣಾಭಾವೂಪಗತಾ, ತತಿಯೇ ಪಠಮಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಪವತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಕರುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಜಾನಾತೀತಿ **ಪಞ್ಞಾ,** ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ವಾ **ಪಞ್ಞಾ,** ತಂ ತದತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಯೇವ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಜೋತನಟ್ಠೇನ ಪಜ್ಜೋತೋತಿ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ**। ಪಞ್ಞವತೋ ಹಿ ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನಪಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಏಕಪಜ್ಜೋತಾ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜ್ಜೋತಾ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಚನ್ದಪಜ್ಜೋತೋ, ಸೂರಿಯಪಜ್ಜೋತೋ, ಅಗ್ಗಿಪಜ್ಜೋತೋ,

ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ, ಇಮೇ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಜ್ಜೋತಾ। ಏತದಗ್ಗಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಜ್ಜೋತಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪೫)। ತೇನ ವಿಹತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತೋತಿ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತೋ,** ವಿಸೇಸತಾ ಚೇತ್ಥ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ, ಮುಯ್ಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಮೋಹೋ,** ಅವಿಜ್ಜಾ। ಸ್ವೇವ ವಿಸಯಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅನ್ಧಕಾರಸರಿಕ್ಖತಾಯ ತಮೋ ವಿಯಾತಿ **ಮೋಹತಮೋ।** ಸತಿಪಿ ತಮಸದ್ದಸ್ಸ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಮನ್ತರೇನ ಅವಿಜ್ಜಾವಾಚಕತ್ತೇ ಮೋಹಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ತಬ್ಬಿಸೇಸಕತಾವೇತ್ಥ ಯುತ್ತಾತಿ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾ। ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತೋ ಮೋಹತಮೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮೋ, ತಂ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ।**

ನನು ಚ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಹತತಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾವಿಸೇಸಗುಣೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸತಾಸಮ್ಭವತೋ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತಹತಾವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರತ್ತೇಪಿ ಸತಿ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೇಹಿ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ವಿಜ್ಜತೇವಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಪರೋಪದೇಸಮನ್ತರೇನ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಗಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ (ನಿಬ್ಬತ್ತಿತತ್ತಾ ಮ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧), ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತತ್ತಾ, ಪರಸನ್ತತಿಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿಸಯಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಭಗವಾಯೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಭಾವೇನ ಥೋಮೇತಬ್ಬೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತಪದೇನ ಸಸನ್ತಾನಗತಮೋಹವಿಧಮನಾ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ಚೇವ ಪರಸನ್ತಾನಗತಮೋಹವಿಧಮನಾ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾ ಚ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ನ ತು ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ವಿಯ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕತ್ತಾ ಸಕಲಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಸಕಲಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಚ್ಛಾದಕಮೋಹತಮಸ್ಸ ವಿಹತತ್ತಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಭೂತೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಭಾವೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತೇ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪನ ಮೋಹತಮವಿಧಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಮೇವ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನಾವರಣಞಾಣ**ನ್ತಿ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ, ಯೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ ಕರೋತಿ। ತದಿದಞ್ಹಿ ಞಾಣದ್ವಯಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಮೇವ। ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ತತ್ಥಾವರಣಾಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಮುಪಾದಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ, ವಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಮುಖೇನ ಪನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ಛಳಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಭೇದೇ ವುತ್ತಂ।

ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವೇಕೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾಯ ಗಯ್ಹತಿ, ನ ಪನ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನೇವ ಹಿ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಸಮುಗ್ಘಾತಸ್ಸ ಜೋತಿತಭಾವತೋ ನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಮೇತ್ಥ ಗಯ್ಹತಿ। ನ ಹಿ ಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ನಿರವಸೇಸಾವಿಜ್ಜಾಸಮುಗ್ಘಾತನೇನ ನ ಪಹೀಯತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸಂಸಾರನಿವತ್ತಿಯಾ ಚ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಯ ನಿರವಸೇಸಾಕುಸಲಧಮ್ಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯೇವ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ

ತಬ್ಬಿಘಾತವಚನೇನೇವ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಸಮುಗ್ಘಾತವಚನಸಿದ್ಧಿತೋ ಸೋಯೇವೇಕೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಮುದ್ಧಭೂತತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವೇಕೋ ಗಯ್ಹತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಅವಿಜ್ಜಾ ಮುದ್ಧಾತಿ ಜಾನಾಹಿ, ವಿಜ್ಜಾ ಮುದ್ಧಾಧಿಪಾತಿನೀ।
ಸದ್ಧಾಸತಿಸಮಾಧೀಹಿ, ಛನ್ದವೀರಿಯೇನ ಸಂಯುತಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೨; ಚೂಳ॰ ನಿ॰ ೫೧)।

ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪಠಮಪಕತಿಯಾ ಅವಿಭಾಗೇನ ಸತ್ತೋಪಿ ನರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಧ ಪನ ದುತಿಯಪಕತಿಯಾ ಮನುಜಪುರಿಸೋಯೇವ, ಇತರಥಾ ಲೋಕಸದ್ದಸ್ಸ ಅವತ್ತಬ್ಬತಾ ಸಿಯಾ। "ಯಥಾ ಹಿ ಪಠಮಪಕತಿಭೂತೋ ಸತ್ತೋ ಇತರಾಯ ಪಕತಿಯಾ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಪುರೇ ಉಚ್ಚಟ್ಠಾನೇ ಸೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಜೇಟ್ಠಭಾವಂ ನೇತೀತಿ **ನರೋ**ತಿ। ಪುತ್ತಭಾತುಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಾತುಜೇಟ್ಠಭಗಿನೀನಂ ಪಿತುಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಭತ್ತುಭೂತೋ ಇತರಾಸ"ನ್ತಿ (ವಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೩-೪೮) ನಾವಾವಿಮಾನವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಏಕಸೇಸಪ್ಪಕಪ್ಪನೇನ ಪುಥುವಚನನ್ತವಿಗ್ಗಹೇನ ವಾ ನರಾ, ಮರಣಂ ಮರೋ, ಸೋ ನತ್ಥಿ ಯೇಸನ್ತಿ **ಅಮರಾ,** ಸಹ ನರೇಹಿ, ಅಮರೇಹಿ ಚಾತಿ **ಸನರಾಮರೋ।**ಗರತಿ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ ಉಗ್ಗತೋ ಪಾಕಟೋ ಭವತೀತಿ **ಗರು,** ಗರಸದ್ದೋ ಹಿ ಉಗ್ಗಮೇ। ಅಪಿಚ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಭಾರಿಯಟ್ಠೇನ "ಗರೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಮಾತಾಪಿತಾಚರಿಯೇಸು , ದುಜ್ಜರೇ ಅಲಹುಮ್ಹಿ ಚ।
ಮಹನ್ತೇ ಚುಗ್ಗತೇ ಚೇವ, ನಿಥೇಕಾದಿಕರೇಸು ಚ।
ತಥಾ ವಣ್ಣವಿಸೇಸೇಸು, **ಗರು**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಚರಿಯೇ ತಥಾಗತೇ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಗರು, ಗುರೂತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾರಿಯವಾಚಕತ್ತೇ ಗರುಸದ್ದೋ, ಆಚರಿಯವಾಚಕತ್ತೇ ತು ಗುರುಸದ್ದೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪಾಳಿವಿಸಯೇ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಮತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕತ್ತೇ ಗರುಸದ್ದೋಯೇವಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅಕಾರಸ್ಸ ಆಕಾರಭಾವೇನ "ಗಾರವ"ನ್ತಿ ತದ್ಧಿತನ್ತಪದಸ್ಸ ಸವುದ್ಧಿಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಸಕ್ಕತಭಾಸಾವಿಸಯೇ ಪನ ಗುರುಸದ್ದೋಯೇವಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಉಕಾರಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಥಾ ತದ್ಧಿತನ್ತಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋತಿ। ಸನರಾಮರೋ ಚ ಸೋ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋ, ತಸ್ಸ ಗರೂತಿ ತಥಾ, ತಂ **ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ।** **"ಸನರಮರೂಲೋಕಗರು"**ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಪಿ ಅರಿಯಾಗಾಥತ್ತಾ ವುತ್ತಿಲಕ್ಖಣತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಯುತ್ತಮೇವ। ಅತ್ಥತೋ ಹಿ ದೀಘಾಯುಕಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಮರಣಸಭಾವತ್ತಾ ಮರೂತಿ ದೇವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಯ ತದವಸಿಟ್ಠಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಗುಣವಿಸೇಸಾವಹತಾಯ ಭಗವತೋ ಉಪಕಾರಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಪಧಾನಭೂತಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಧಾನತಾ ನಿದ್ದಿಸೀಯತೀತಿ? ಅತ್ಥತೋ ಪಧಾನತಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋತಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮಾನುಸಾರೇನ ಪಧಾನಾಪಧಾನಭಾವೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ। ಏದಿಸೇಸು ಹಿ ಸಮಾಸಪದೇಸು ಪಧಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಧಾನಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ ತಂ "ಸರಾಜಿಕಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥತೋವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋ, ನ ಬ್ಯಞ್ಜನಮತ್ತೇನ। ಯಥಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಅತ್ಥಞ್ಹಿ ನಾಥೋ ಸರಣಂ ಅವೋಚ,
ನ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಲೋಕಹಿತೋ ಮಹೇಸಿ॥
ತಸ್ಮಾ ಅಕತ್ವಾ ರತಿಮಕ್ಖರೇಸು,
ಅತ್ಥೇ ನಿವೇಸೇಯ್ಯ ಮತಿಂ ಮತಿಮಾ"ತಿ॥ (ಕಙ್ಖಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ)।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾಜನವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಲೋಕೋ, ಗರುಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಗರುಕರಣಸಮತ್ಥಸ್ಸೇವ ಯುಜ್ಜನತೋ ಸತ್ತಲೋಕವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾನಿ , ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ

ಲೋಕೋ, ದಸ್ಸನತ್ಥೇ ಚ ಲೋಕಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಅಮರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಏತ್ಥ ಲೋಕಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಲೋಕೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಹ ನರೇಹೀತಿ **ಸನರಾ,** ತೇಯೇವ ಅಮರಾತಿ **ಸನರಾಮರಾ,** ತೇಸಂ ಲೋಕೋ ತಥಾ, ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಮರಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ವಿಯ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತೇಪಿ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಮರಣಾಭಾವತೋ **ಅಮರಾ।** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ನರಾಮರಾನಮೇವ ಗಹಣಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಯಥಾ "ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭, ೨೫೫)। ತಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಮುಪಕಾರಿತಾಯ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಮನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ಇತ್ಥೀನಮ್ಪಿ ತಥಾಉಪಕಾರತ್ತಾ ಭಗವಾ ಗರುಯೇವ, ಪಧಾನಭೂತಂ ಪನ ಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನೇರುತ್ತಿಕಾ ಪನ ಅವಿಸೇಸನಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇ ತಥಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಯಥಾ "ನರಾ ನಾಗಾ ಚ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ, ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾನ ಪಕ್ಕಮು"ನ್ತಿ (ಅಪ॰ ೧.೧.೪೮)। ತಥಾ ಚಾಹು -

"ನಪುಂಸಕೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ, ಸದ್ದೋದಾಹು ಪುಮೇನ ವಾ।
ನಿದ್ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಮವಿಸೇಸವಿನಿಚ್ಛಿತೇ"ತಿ॥

ವನ್ದೇತಿ ಏತ್ಥ ಪನ -

ವತ್ತಮಾನಾಯ ಪಞ್ಚಮ್ಯಂ, ಸತ್ತಮ್ಯಞ್ಚ ವಿಭತ್ತಿಯಂ।
ಏತೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸು, **ವನ್ದೇ**ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ॥

ಇಧ ಪನ ವತ್ತಮಾನಾಯಂ ಅಞ್ಞಾಸಮಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ ಚ ಉತ್ತಮಪುರಿಸವಸೇನತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ "ಅಹಂ ವನ್ದಾಮೀ"ತಿ। ನಮನಥುತಿಯತ್ಥೇಸು ಚ ವನ್ದಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ, ತೇನ ಚ ಸುಗತಪದಂ, ನಾಥಪದಂ ವಾ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಗತೋ।** ಗಮನಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಗಮನಂ, ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ, ಕಾಯಗಮನಮ್ಪಿ ವಿನೇಯ್ಯಜನೋಪಸಙ್ಕಮನಂ, ಪಕತಿಗಮನಞ್ಚಾತಿ ದುಬ್ಬಿಧಂ। ಭಗವತೋ ಹಿ ವಿನೇಯ್ಯಜನೋಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ, ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ದುತವಿಲಮ್ಬಿತಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕ-ಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿದೋಸರಹಿತ- ಮವಹಸಿತರಾಜಹಂಸ-ವಸಭವಾರಣಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಪಕತಿಗಮನಞ್ಚ, ವಿಮಲವಿಪುಲಕರುಣಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಮ್ಪಿ ಞಾಣಗಮನಂ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ, ತಾವ ನಿರವಜ್ಜತಾಯ ಸೋಭನಮೇವಾತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ।** ಯೋ ಹಿ ಗತ್ಯತ್ಥೋ, ಸೋ ಬುದ್ಧಯತ್ಥೋ। ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಯತ್ಥೋ, ಸೋ ಗತ್ಯತ್ಥೋತಿ। ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಮಾಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ **ಸುಗತೋ।** ಲೋಕನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ಸುಗತೋ,** ಅಯಞ್ಚತ್ಥೋ 'ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀ'ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮; ಚೂಳನಿ॰ ೨೭) **ಸುಗತೋ**ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸುನ್ದರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಲಯುತ್ತಮೇವ ವಾಚಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಗದತೀತಿ ವಾ **ಸುಗತೋ,** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ತಂ **ಸುಗತಂ**। ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇಹಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ **ಗತಿಯೋ,** ಉಪಪತ್ತಿಭವವಿಸೇಸಾ। ತಾ ಪನ ನಿರಯಾದಿಭೇದೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ, ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅವಿಪಾಕಾರಹಭಾವಕರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ತಾಹಿ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮುತ್ತೋತಿ **ಗತಿವಿಮುತ್ತೋ**। ಉದ್ಧಮುದ್ಧಭವಗಾಮಿನೋ ಹಿ ದೇವಾ ತಂತಂಕಮ್ಮವಿಪಾಕದಾನಕಾಲಾನುರೂಪೇನ ತತೋ ತತೋ ಭವತೋ ಮುತ್ತಾಪಿ ಮುತ್ತಮತ್ತಾವ, ನ ಪನ ವಿಸಞ್ಞೋಗವಸೇನ ಮುತ್ತಾ, ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಚ ತಂತಂಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ, ನ ತಥಾ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಮುತ್ತೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅನೇನ ಭಗವತೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಗತಿಯಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯತೋ ಚ ಭಗವಾ "ದೇವಾತಿದೇವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
> ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
> ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ತಂತಂಗತಿಸಂವತ್ತನಕಾನಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ತಂತಂಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವಯೋನಿಗತಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಸತ್ತನಿಕಾಯೇಹಿ ಪರಿಮುತ್ತೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಕಾಮಂ ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾಯಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ತಾಹಿ ಗತೀಹಿ ವಿಮುತ್ತೋ, ಏಸಾ ಪನ "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥೇವನ್ತೋಗಧಾತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾವ ಥೋಮೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ। ತೇಸು ಅನಾವರಣಞಾಣಾಧಿಗಮೋ, ಸಹ ವಾಸನಾಯ ಕಿಲೇಸಾನಮಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ, ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನಾಪಯೋಗತೋ ದೇವದತ್ತಾದೀಸುಪಿ ವಿರುದ್ಧಸತ್ತೇಸು ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾ, ವಿನೀತಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನಞ್ಚ ಆಸಯತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ। ಸಾ ಪನ ಆಸಯಪಯೋಗತೋ ದುವಿಧಾ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ತಿವಿಧಾ ಚ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಹಿ ಏತೇನ ಆಸಯತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಯೋಗತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ। "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ ಗತಿವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತೇಹಿ, ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ತಿವಿಧಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅವಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಪನ ತೇನ, "ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"ನ್ತಿ ಚ ಏತೇನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಅಥ ವಾ ಹೇತುಫಲಸತ್ತೂಪಕಾರವಸೇನ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಥೋಮನಾ ಕತಾ। ತತ್ಥ **ಹೇತು** ನಾಮ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಯೋಗೋ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಞ್ಚ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಪಠಮಪದೇನ ಯಥಾರುತತೋ, ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ ಪಕಾಸಿತಂ। **ಫಲಂ** ಪನ ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಆನುಭಾವರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ । ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ತಮ್ಮೂಲಕಾನಿ ಚ ದಸಬಲಾದಿಞಾಣಾನಿ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ, ಸವಾಸನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಾನಮಚ್ಚನ್ತಮನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮತಾಪಾದನಂ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ, ಯಥಿಚ್ಛಿತನಿಪ್ಫಾದನೇ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ, ಸಕಲಲೋಕನಯನಾಭಿಸೇಕಭೂತಾ ಪನ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ಅತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ। ತಾಸು ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ದುತಿಯಪದೇನ, ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ,

ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ ತತಿಯಪದೇನ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಸೋಭನಕಾಯಗಮನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। ಯಥಾವುತ್ತಾ ದುವಿಧಾಪಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ **ಸತ್ತೂಪಕಾರಸಮ್ಪದಾ,** ಸಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾ ಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ತಮ್ಮೂಲ - ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾದಯೋ ಅನೇಕೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಆಚರಿಯೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಕಥಂ? “ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ”ನ್ತಿ ಹಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಮಧಿಗತೋತಿ ಕರುಣಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ। “ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಗಮನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾದಿಅನ್ತದ್ವಯರಹಿತಾಯ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಕಾಸನತೋ, ಇತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಧಾನಾಪ್ಪಧಾನಪ್ಪಭೇದಂ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಧಾನಂ, ತದಞ್ಞಮಪ್ಪಧಾನಂ। ತೇಸು ಚ ಪಧಾನೇನ ಪಯೋಜನೇನ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ತದುಭಯೇನ ಚ ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಭಗವತೋ ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ತೇನ ಚ ಅನುತ್ತರಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ, ಉತ್ತಮಞ್ಚ ವನ್ದನೀಯಭಾವಂ, ಅತ್ತನೋ ಚ ವನ್ದನಾಯ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಅಪಿಚ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯೇಸು ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಸಾಧಾರಣಗುಣದೀಪನತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಮಗ್ಗಞಾಣದೀಪನತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ “ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪಞ್ಚೀಯತೀತಿ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಮುಪಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಪಗಮನಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೋಕವೋಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಅನತಿಧಾವನಂ। ಸಭಾವಾನವಬೋಧೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಂ ಅತಿಧಾವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾದಿಪರಾಮಸನಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ, ಚತುಸಚ್ಚಞಾಣಂ, ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಂ, ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ, ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಾನಿ, ದಸ ಬಲಾನಿ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ಸೋಳಸ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಚತುಚತ್ತಾರೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನೀತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಾನಂ ವಸೇನ ಞಾಣಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿತಾ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕನಾಥಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತನಾಥಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪುಬ್ಬಕಾರೀಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಕತಞ್ಞುತಾ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಪರನ್ತಪತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅನತ್ತನ್ತಪತಾ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪರಸನ್ತಾರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತಸನ್ತಾರಣಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಚಿತ್ತತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಕರುಣಾ ಆದಿ ತನ್ನಿದಾನಭಾವತೋ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ। ಇತಿ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಕರುಣಾನಿದಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ತತೋ

ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿರತಿಪ್ಪವತ್ತಿತೋ, ಸಾ ಚ ಝಾನತ್ತಯಸಮ್ಪಯೋಗಿನೀತಿ, ಪಞ್ಞಾವಚನೇನ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಸೀಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಮಾಧಿ ಮಜ್ಝೇ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಏಸೋ ಏವ ಹಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ದಸ್ಸನುಪಾಯೋ, ಯದಿದಂ ನಯಗ್ಗಾಹಣಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕೋ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಪದಂ ನಿರವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
> ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ॥
> ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
> ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥

ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಪರಿಚ್ಛೇದನಂ ಪತಿ ಭಗವತಾ ಅನುಯುತ್ತೇನ "ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಅಪಿ ಚ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ"ತಿ **ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತೇ** ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಣಾಮಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಬುದ್ಧೋಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥಾಯಂ ಸಹ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾವುತ್ತವಿವಿಧಗುಣಗಣಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಬುದ್ಧೋಪಿ ಯಂ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ **ಧಮ್ಮಂ,** ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೇನ ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭೂತಂ **ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಚೇವ** ಯಂ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಭೂತಂ ಧಮ್ಮಂ **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಚ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಬುದ್ಧಭಾವಮುಪಗತೋ, ವೀತಮಲಮನುತ್ತರಂ ತಂ ಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ವನ್ದೇತಿ।

ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ **ಬುದ್ಧೋ**। ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ**"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಾಧಿಗಮೇನ ಸವಾಸನಾಯ ಸಮ್ಮೋಹನಿದ್ದಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮನತೋ, ಅಪರಿಮಿತಗುಣಗಣಾಲಙ್ಕತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಕಸಿತಭಾವತೋ ಚ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ** ಜಾಗರಣವಿಕಸನತ್ಥವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನವಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವಾಗಹಣತೋ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯಾಭಾವೇನ ಅವಗಮನತ್ಥವಸೇನ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋವ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ**ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಪದೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮವಿಸೇಸಾನಪೇಕ್ಖಾ ಕತ್ತರಿ ಏವ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಹತವಿದ್ಧಸ್ತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಬುದ್ಧೋ, ಯಥಾಹ -

"ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧೬೧)।

ಅಪಿಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ, ತೇನ ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಸೋಪಿ ನಾಮ ಭಗವಾ ಈದಿಸಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಚ ಬುದ್ಧಭಾವಮುಪಗತೋ, ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸಾವಕಾದಿಭಾವಮುಪಗಮನೇತಿ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭಾವನಂ ದೀಪೇತಿ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। ಯೇನ ಹಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇನ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನೇನ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಭಗವತಿ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ನಾಮಂ, ತದಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಮೇವಿಧ "ಭಾವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭವನ್ತಿ ಬುದ್ಧಿಸದ್ದಾ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ಭಾವೋ**। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ -

“ಯೇನ ಯೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ, ಬುದ್ಧಿ ಸದ್ದೋ ಚ ವತ್ತತೇ।
ತಂತಂನಿಮಿತ್ತಕಂ ಭಾವಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉದೀರಿತ”ನ್ತಿ॥

ಭಾವೇತ್ವಾತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವಾ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ। **ಚೇವ**-ಸದ್ದೋ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಚ ತದುಭಯತ್ಥ ಸಮುಚ್ಚಯೇ। ತೇನ ಹಿ ಸದ್ದದ್ವಯೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾವನಾಮತ್ತೇನ ಬುದ್ಧಭಾವಮುಪಗತೋ, ನಾಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ತದುಭಯೇನೇವಾತಿ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ। **ಉಪಗತೋತಿ** ಪತ್ತೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಸ್ಸ “ಬುದ್ಧಭಾವ”ನ್ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವೀತಮಲನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ವಿರಹವಸೇನ ಏತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ವೀತೋ, ಮಲತೋ ವೀತೋ, ವೀತಂ ವಾ ಮಲಂ ಯಸ್ಮಾತಿ ವೀತಮಲೋ, ತಂ **ವೀತಮಲಂ। “ಗತಮಲ”**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಗತಸದ್ದೋ ವಿರಹತ್ಥವಾಚಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಧಾತೂನಮನೇಕತ್ಥತ್ತಾ। ಗಚ್ಛತಿ ಅಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಹಿ ಗತೋ, ಧಮ್ಮೋ । ಗತಂ ವಾ ಮಲಂ, ಪುರಿಮನಯೇನ ಸಮಾಸೋ। **ಅನುತ್ತರನ್ತಿ** ಉತ್ತರವಿರಹಿತಂ। ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯತೋ, ಸಂಸಾರತೋ ಚ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮೋ,** ನವವಿಧೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ। ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ತಾ, ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಮ್ಮಸನಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಚ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಿತೋ । ತಥಾ ಹಿ “ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಸಮುದ್ದಂ ಅಧಿಗಚ್ಛಿ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಮ್ಮಸೀ”ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ “ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಭಾವನಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯೋಗ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಭೂತಾಹಿ ಪಾರಮಿತಾಹಿ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾಪಿ ಹಿ ವಿಗತಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ವೀತಮಲಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಾ ಚ। ಕಥಂ ಪನ ತಾ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಚ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಮುಪಗತೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಸಂಸಾರವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಾಯ [ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾಯ (ಪಣ್ಣಾಸ ಟೀ॰) ನಿಸ್ಸರಣೇ (ಕತ್ಥಚಿ)] ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಮಹಾಕರುಣಾಧಿವಾಸನಪೇಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ ಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸಪರಿಯೋದಾತನಿಮ್ಮಲಾನಂ ದಾನದಮಸಞ್ಞಮಾದೀನಂ ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಾನಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ನಿರವಸೇಸಂ ಭಾವನಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಹಿ ಕಮ್ಮಾದೀಸು ಅಧಿಗತವಸೀಭಾವೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾಚಿನ್ತೇಯ್ಯಮಹಾನುಭಾವೋ ಅಧಿಸೀಲಾಧಿಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಬುದ್ಧಭಾವಮುಪಗತೋತಿ।

ಇಮಾಯ ಪನ ಗಾಥಾಯ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾದೀಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। ಕಥಂ? ಏತ್ಥ ಹಿ “ಭಾವೇತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಥೋಮೇತಿ, “ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಝಾನಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪದಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ಅಥ ವಾ ಪಠಮೇನ ಖಯಞಾಣಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅನುಪ್ಪಾದಞಾಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಜಿರೂಪಮತಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ವಿರಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ದುತಿಯೇನ ನಿರೋಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ನಿಸ್ಸರಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಖತಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ದಸ್ಸನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ವಿವೇಕಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಮತಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। ಅಥ ವಾ “ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಉಪಗತೋ”ತಿ ಏತೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, “ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತಾಯ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಅಕಾಲಿಕತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕತಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಂವೇದಿತಬ್ಬತಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸೀಲಾದೀಹಿ ಸೇಕ್ಖೇಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ , ದುತಿಯೇನ ಸಹ ಅಸಙ್ಖತಧಾತುಯಾ ಅಸೇಕ್ಖೇಹಿ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ।

“ವೀತಮಲ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಾಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಸುದ್ಧತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, “ಅನುತ್ತರ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಸಭಾವಸಮ್ಪದಾಯ।

ಪಠಮೇನ ವಾ ಭಾವನಾಫಲಯೋಗ್ಯತಾಯ। ಭಾವನಾಗುಣೇನ ಹಿ ಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲಸಮುಗ್ಘಾತಕೋ, ತಸ್ಮಾನೇನ ಭಾವನಾಕಿರಿಯಾಯ ಫಲಮಾಹ। ದುತಿಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಫಲಯೋಗ್ಯತಾಯ। ತದುತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ಹಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಭಾವೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ, ತಸ್ಮಾನೇನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಫಲಮಾಹಾತಿ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಸದ್ಧಮ್ಮಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸಾಪಿ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಣಾಮಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ, "ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ। ಉರಸಿ ಭವಾ, ಜಾತಾ, ಸಂವುದ್ಧಾ ವಾ **ಓರಸಾ,** ಅತ್ತಜೋ ಖೇತ್ತಜೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ದಿನ್ನಕೋತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೇಸು ಪುತ್ತೇಸು ಅತ್ತಜಾ, ತಂಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಪನ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ "ಓರಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಅತ್ತಜಾತತಾಯ ಪಿತುಸನ್ತಕಸ್ಸ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನನ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತಾಯ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಸ್ಸ ಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಚ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಮಾನಾ, ಓಕ್ಕನ್ತಾ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉರೇ ವಾಯಾಮಜನಿತಾಭಿಜಾತತಾಯ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಮನ್ತರೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನೇವ "ಓರಸಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಮರಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಭಗವತಾ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತಿಆದಿಓಲೋಕನೇನ, ವಜ್ಜಾನುಚಿನ್ತನೇನ ಚ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ ವಜ್ಜತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಅನವಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೇನ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಸರೀರಪೋಸನೇನ ಸಂವಡ್ಢಾಪಿತಾ। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ **ಇತಿವುತ್ತಕೇ** "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ…ಪೇ॰… ತಸ್ಸ ಮೇ ತುಮ್ಹೇ ಪುತ್ತಾ ಓರಸಾ ಮುಖತೋ ಜಾತಾ"ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೧೦೦)। ನನು ಸಾವಕದೇಸಿತಾಪಿ ದೇಸನಾ ಅರಿಯಭಾವಾವಹಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸಾ ಪನ ತಮ್ಮೂಲಿಕತ್ತಾ, ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಚ "ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ" ಇಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೋಯೇವ ತೇಸಂ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ, ಏತೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೇಸು ಪುತ್ತೇಸು ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅತ್ತಜಪುತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತ್ತನೋ ಕುಲಂ ಪುನೇನ್ತಿ ಸೋಧೇನ್ತಿ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ವಾ ಹದಯಂ ಪೂರೇನ್ತೀತಿ **ಪುತ್ತಾ,** ಅತ್ತಜಾದಯೋ। ಅರಿಯಾ ಪನ ಧಮ್ಮತನ್ತಿವಿಸೋಧನೇನ, ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಾರಾಧನೇನ ಚ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗತಾಯ ಭಗವತೋ **ಪುತ್ತಾ** ನಾಮ, ತೇಸಂ। ತಸ್ಸ "ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಸಂಕಿಲೇಸನಿಮಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಗುಣಂ ಮಾರೇತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ **ಮಾರೋ,** ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ। ಸಿನಾತಿ ಪರೇ ಬನ್ಧತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸೇನಾ,** ಮಾರಸ್ಸ ಸೇನಾ ತಥಾ, ಮಾರಞ್ಚ ಮಾರಸೇನಞ್ಚ ಮಥೇನ್ತಿ ವಿಲೋಥೇನ್ತೀತಿ **ಮಾರಸೇನಮಥನಾ** , ತೇಸಂ। "ಮಾರಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಮಾರಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ವಾ ಸೇನಾಸದ್ದೇನ ಮಾರಸೇನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ರಸ್ಸೋ। **"ಮಾರಸೇನಮದ್ದನಾನ"**ನ್ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ ಅರಿಯಾಜಾತಿಕತ್ತಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ನನು ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ವಿಯ ತದನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ ವಾ ಮಾರಸೇನಾ ವಾ ನ ಅಪಸಾದೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬಭಾವಕಾರಣಸ್ಸ ವಿಮಥಿತತ್ತಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣೇ ಸಂಕಿಲೇಸೇ ವಿಮಥಿತೇ ತೇಪಿ ವಿಮಥಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಾನಂ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸಾಪಿ ಗುಣಮಾರಣೇ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಕಿಲೇಸಬಲಕಾಯೋ ಇಧ "ಮಾರಸೇನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾಹ ಭಗವಾ -

> "ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ, ದುತಿಯಾ ಅರತಿ ವುಚ್ಚತಿ।
> ತತಿಯಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ ತೇ, ಚತುತ್ಥೀ ತಣ್ಹಾ ಪವುಚ್ಚತಿ॥
>
> ಪಞ್ಚಮಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ತೇ, ಛಟ್ಠಾ ಭೀರೂ ಪವುಚ್ಚತಿ।
> ಸತ್ತಮೀ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ತೇ, ಮಕ್ಖೋ ಥಮ್ಭೋ ತೇ ಅಟ್ಠಮೋ॥

ಲಾಭೋ ಸಿಲೋಕೋ ಸಕ್ಕಾರೋ,

ಮಿಚ್ಛಾಲದ್ಧೋ ಚ ಯೋ ಯಸೋ।

ಯೋ ಚತ್ತಾನಂ ಸಮುಕ್ಕಂಸೇ,

ಪರೇ ಚ ಅವಜಾನತಿ॥

ಏಸಾ ನಮುಚಿ ತೇ ಸೇನಾ, ಕಣ್ಹಸ್ಸಾಭಿಪ್ಪಹಾರಿನೀ।

ನ ನಂ ಅಸೂರೋ ಜಿನಾತಿ, ಜೇತ್ವಾ ಚ ಲಭತೇ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೮; ಚೂಳನಿ॰ ೪೭)।

ಸಾ ಚ ತೇಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೇಹಿ ದಿಯಡ್ಢಸಹಸ್ಸಭೇದಾ, ಅನನ್ತಭೇದಾ ವಾ ಕಿಲೇಸವಾಹಿನೀ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಸಮಥಾದಿಗುಣಪಹರಣೇಹಿ ಓಧಿಸೋ ಮಥಿತಾ, ವಿದ್ಧಂಸಿತಾ, ವಿಹತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ "ಮಾರಸೇನಮಥನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ವಿಲೋಥನಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿದ್ಧಂಸನಂ, ವಿಹನನಂ ವಾ। ಅಪಿಚ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಚ್ಚುದೇವಪುತ್ತಮಾರಾನಂ ತೇಸಂ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತಾಯ ಸೇನಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಮಾರಸ್ಸ ಚ ಮಥನತೋ "ಮಾರಸೇನಮಥನಾ"ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಪಞ್ಚಮಾರನಿಮ್ಮಥನಭಾವೇನ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ಅರಿಯಸಾವಕಾಪಿ ಹಿ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಖನ್ಧಮಾರಂ, ಸಹಾಯವೇಕಲ್ಲಕರಣೇನ ಸಬ್ಬಥಾ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಚ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಂ, ಬಲವಿಧಮನವಿಸಯಾತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ಮಚ್ಚುಮಾರಂ, ದೇವಪುತ್ತಮಾರಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಕಿಲೇಸಮಾರಂ ಮಥೇನ್ತೀತಿ, ಇಮಿನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣಂ, ತೀಸು ಪುತ್ತೇಸು ಚ ಅನುಜಾತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಾರಸೇನಮಥನತಾಯ ಹಿ ತೇ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ, ಅನುಜಾತಾ ಚಾತಿ।

ಅಟ್ಠನ್ನನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇನಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ತಂತಂಭೇದೇನ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾಭೇದೇ ಅರಿಯಭಾವಕರಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಭೇದೇನ ಇಮಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಪದಲೀಳಾದಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಅಟ್ಠಾನೇ ಪಯುತ್ತೋ, ಸೋ "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅರಿಯಸಙ್ಘಮ್ಪೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಯದಿಪಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ ಅವಯವಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ, ಅವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಸಮುದಾಯಂ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಸಮುದಾಯೇನ ವಿಸೇಸಿತುಮರಹತೀತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"**ನ್ತಿ, ಏತೇನ "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಣ್ಠಾನಾದಿನಾ, ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ವಾ ಸಮುದಾಯಭಾವೋ, ಅಪಿ ತು ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವೇನೇವಾತಿ ವಿಸೇಸೇತಿ। ಅವಯವಮೇವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಊಹಿತಬ್ಬೋ ವಿತಕ್ಕೇತಬ್ಬೋ, ಸಂಊಹನಿತಬ್ಬೋ ವಾ ಸಙ್ಘಟಿತಬ್ಬೋತಿ **ಸಮೂಹೋ,** ಸೋಯೇವ **ಸಮೋಹೋ** ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾದಿನಾ। ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹಿ ಪಾಠೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ **ಅರಿಯಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ । ಅಥ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಸರಣನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ **ಅರಿಯಾ,** ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತೋ, ಸಮಗ್ಗಂ ವಾ ಕಮ್ಮಂ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಸಮುಪಗತೋತಿ **ಸಙ್ಘೋ,** ಅರಿಯಾನಂ ಸಙ್ಘೋ, ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ ಸಙ್ಘೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ವಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಂ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ**। ಭಗವತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮರತನಾನಮ್ಪಿ ಸಮಧಿಗಮೋ ಸಙ್ಘರತನಾಧೀನೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ **"ಸಿರಸಾ ವನ್ದೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಸ್ಸಞ್ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾದೀಸುಪಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಕೇಚಿ ಪನ ಪುರಿಮಗಾಥಾಸುಪಿ ತಂ ಪದಮಾನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅಸಾಧಾರಣಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಟ್ಠಾನತ್ತಾ, ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸಂವಣ್ಣನಾಕಾರಾನಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ।

ಇಮಾಯ ಪನ ಗಾಥಾಯ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಭವಸಮ್ಪದಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾದಯೋ ಅನೇಕೇ ಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ? "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಭವತಾದೀಪನತೋ। "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವದೀಪನತೋ । "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಭಾವಸಮ್ಪದಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಘಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವದೀಪನತೋ। ಅಥ ವಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧನಿಸ್ಸಯಭಾವದೀಪನಂ। "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಉಜುಞಾಯಸಾಮೀಚಿಪಟಿಪನ್ನಭಾವದೀಪನಂ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಆಹುನೇಯ್ಯಾದಿಭಾವದೀಪನಂ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವದೀಪನಂ। ತಥಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸಬ್ಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನೇನ ಹಿ ತೇ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಜಾತಾ। "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ'ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಾರಂ, ಮಾರಸೇನಂ ವಾ ಅಭಿವಿಜಿನನ್ತಿ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ವಿದ್ಧಸ್ತವಿಪಕ್ಖೇ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಂ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಸಾವಕಾನಂ ಸಬ್ಬಗುಣಸ್ಸ ಆದಿ, ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಮಜ್ಝೇ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪಯೋಜನೇ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ **"ಇತಿ ಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನೇ। ತೇನ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಯಥಾವುತ್ತನಯಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಮೇತಿ** ಅತ್ತಾನಂ ಕರಣವಚನೇನ ಕತ್ತುಭಾವೇನ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ತಸ್ಸ "ಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಮಯಾ ಲದ್ಧ"ನ್ತಿ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸಮ್ಪದಾನನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ಏಸೋ, "ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ, ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ "ಯಂ ಮಮ ಪುಞ್ಞಂ ವನ್ದನಾಮಯ"ನ್ತಿ। ಪಸೀದೀಯತೇ **ಪಸನ್ನಾ,** ತಾದಿಸಾ ಮತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಯಸ್ಸಾತಿ ಪಸನ್ನಮತಿ, ಅಞ್ಞಪದಲಿಙ್ಗಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ **"ಪಸನ್ನಮತಿನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ರತಿಂ ನಯತಿ, ಜನೇತಿ, ವಹತೀತಿ ವಾ **ರತನಂ,** ಸತ್ತವಿಧಂ, ದಸವಿಧಂ ವಾ ರತನಂ, ತಮಿವ ಇಮಾನೀತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ಸದಿಸಕಪ್ಪನಮಞ್ಞತ್ರ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತವಚನತ್ಥೇನೇವ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ರತನಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ತೇಸಞ್ಹಿ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭, ೨೫೫) ಯಥಾಭೂತಗುಣೇ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಯಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಾಮ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ...ಪೇ॰... ನ ಮೋಹ...ಪೇ॰... ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಬ್ಭ। ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ ಮಹಾನಾಮ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧)।

ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ವಾ ರತನಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು -

> "ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ಉದಾನ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬)।

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಯೋ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಸಾತಿಸಯತೋ ಬುದ್ಧಾದೀಸುಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। ವಿತ್ಥಾರೋ **ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಪನ ನಿಬ್ಬಚನತ್ಥವಸೇನ ನ ವುತ್ತೋ, ಅಥ ಕೇನಾತಿ ಚೇ? ಲೋಕೇ ರತನಸಮ್ಮತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಗರುಕಾತಬ್ಬತಾದಿಅತ್ಥವಸೇನಾತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಸಾಧೂನಞ್ಚ ರಮನತೋ, ಸಂಸಾರಣ್ಣವಾ ಚ ತರಣತೋ, ಸುಗತಿನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನಯನತೋ **ರತನಂ** ತುಲ್ಯತ್ಥಸಮಾಸವಸೇನ, ಅಲಮತಿಪಪಞ್ಚೇನ। ಏಕಸೇಸಪಕಪ್ಪನೇನ, ಪುಥುವಚನನಿಬ್ಬಚನೇನ ವಾ ರತನಾನಿ। ತಿಣ್ಣಂ ಸಮೂಹೋ, ತೀಣಿ ವಾ ಸಮಾಹಟಾನಿ, ತಯೋ ವಾ ಅವಯವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ತಯಂ,** ರತನಾನಮೇವ ತಯಂ, ನಾಞ್ಞೇಸನ್ತಿ **ರತನತ್ತಯಂ।** ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ತೀಣಿ ಏವ ರತನಾನಿ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಸಮುದಾಯಮತ್ತಂ, ಸಮುದಾಯಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪನ ಏಕವಚನಂ ಕತಂ। ವನ್ದೀಯತೇ **ವನ್ದನಾ,** ಸಾವ **ವನ್ದನಾಮಯಂ** ಯಥಾ "ದಾನಮಯಂ ಸೀಲಮಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೩)। ವನ್ದನಾ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಗುಣನಿನ್ನತಾ, ಥೋಮನಾ ವಾ। ಅಪಿಚ ತಸ್ಸಾ ಚೇತನಾಯ ಸಹಜಾತಾದೋಪಕಾರೇಕೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೋ ವನ್ದನಾ, ತಾಯ ಪಕತನ್ತಿ **ವನ್ದನಾಮಯಂ** ಯಥಾ "ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ ರೂಪಿಯಮಯ"ನ್ತಿ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಚೇತನಾವ। ರತನತ್ತಯೇ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ವಾ ವನ್ದನಾಮಯಂ **ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ।** ಪುಜ್ಜಭವಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ **ಪುಞ್ಞಂ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ಅತ್ತನೋ ಕಾರಕಂ, ಸನ್ತಾನಂ ವಾ ಪುನಾತಿ ವಿಸೋಧೇತೀತಿ **ಪುಞ್ಞಂ,** ಸಕಮ್ಮಕತ್ತಾ ಧಾತುಸ್ಸ ಕಾರಿತವಸೇನ ಅತ್ಥವಿವರಣಂ ಲಬ್ಭತಿ, ಸದ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪನ ಸುದ್ಧವಸೇನೇವಾತಿ ಸದ್ದವಿದೂ।

ತಂತಂಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧನವಸೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ ವೇಮಜ್ಝೇ ಏತಿ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅನ್ತರಾಯೋ,** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅನತ್ಥೋ। ಪಣಾಮಪಯೋಜನೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಹತೋ ವಿದ್ಧಸ್ತೋ ಅನ್ತರಾಯೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ।** ವಿಹನನಞ್ಚೇತ್ಥ ತದುಪ್ಪಾದಕಹೇತುಪರಿಹರಣವಸೇನ ತೇಸಂ ಅನ್ತರಾಯಾನಮನುಪ್ಪತ್ತಿಕರಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಹುತ್ವಾತಿ** ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾ, ತಸ್ಸ "ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಂ-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ವನ್ದನಾಮಯಪುಞ್ಞಸ್ಸ। **ಆನುಭಾವೇನಾತಿ** ಬಲೇನ।

> "ತೇಜೋ ಉಸ್ಸಾಹಮನ್ತಾ ಚ, ಪಭೂ ಸತ್ತೀತಿ ಪಞ್ಚಿಮೇ।
> 'ಆನುಭಾವೋ'ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, 'ಪಭಾವೋ'ತಿ ಚ ತೇ ವದೇ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತೇಸು ಹಿ ಅತ್ಥೇಸು ಇಧ ಸತ್ತಿಯಂ ವತ್ತತಿ। ಅನು ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಹಿ ಅನುಭಾವೋ, ಸೋಯೇವ **ಆನುಭಾವೋತಿ ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** , ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಯಥಾಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಕಸ್ಸ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲಾನುಪ್ಪದಾನವಸಸಙ್ಖಾತಾ ವನ್ದನಾಮಯಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಸತ್ತಿಯೇವ, ಸಾ ಚ ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯತಾಯ ಕರಣಂ, ಹೇತು ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ।

ಏತ್ಥ ಪನ "ಪಸನ್ನಮತಿನೋ"ತಿ ಏತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ತತೋ ಚ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಉಪಘಾತಕಉಪದ್ದವಾನಂ ವಿಹನನೇ ಸಮತ್ಥತಂ ದೀಪೇತಿ। ಚತುರಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಾನಚೇತನಾ ವಿಯ ಹಿ ದ್ವಯಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಣಾಮಚೇತನಾಪಿ ಅನ್ತರಾಯವಿಹನನೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾತಿ।

ಏವಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಕರಣೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ, ತದಪಿ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವನವಿಸೇಸೇನ ಅಭಿತ್ಥವೇತುಂ

“ದೀಘಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ತಂತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಗುಣಕಿತ್ತನೇನ ಥೋಮನಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸು ತೇಸು **ಪಪಞ್ಚಸೂದನೀಸಾರತ್ಥಪಕಾಸನೀಮನೋರಥಪೂರಣೀಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀ**ಆದೀಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ “ಪರವಾದಮಥನಸ್ಸ, ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಜನನಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕಪುಙ್ಗವಾನಂ ವಿಚಿತ್ತಪಟಿಭಾನಜನನಸ್ಸ,

ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ, ಓಗಾಳ್ಹಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ।
ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆದಿತೋ”ತಿ॥ ಆದಿನಾ -

ಥೋಮನಾ ಕತಾ। ತತ್ಥ **ದೀಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದೀಘನಾಮಕಸ್ಸ। **ದೀಘಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೀಘೇಹಿ ಅಭಿಆಯತವಚನಪ್ಪಬನ್ಧವನ್ತೇಹಿ ಸುತ್ತೇಹಿ ಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ, ಅನೇನ “ದೀಘೋ”ತಿ ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಆಗಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಾನುಗತಾ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚ ಸುತ್ತಾನಿಯೇವ ಆಗಮೋ, ಕಥಂ ಸೋ ತೇಹಿ ಅಙ್ಕೀಯತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ, ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಪನ ಸುತ್ತಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಆಗಮಭಾವಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಅವಯವೇಹಿ ಸುತ್ತೇಹಿ ಅವಯವೀಭೂತೋ ಆಗಮೋ ಅಙ್ಕೀಯತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುದಾಯೇ “ಸುತ್ತ”ನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ, ಏವಂ ಸುತ್ತಸಮುದಾಯೇ ಆಗಮವೋಹಾರೋತಿ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿನಿಪುಣತ್ಥಭಾವತೋ **ನಿಪುಣಸ್ಸ**। ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಯೋ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ, ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಾ **ಆಗಮೋ,** ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ, ಪತ್ಥನೀಯಟ್ಠೇನ ಚ ಸೋ ವರೋತಿ **ಆಗಮವರೋ**। ಅಪಿಚ ಆಗಮಸಮ್ಮತೇಹಿ ಬಾಹಿರಕಪವೇದಿತೇಹಿ ಭಾರತಪುರಾಣಕಥಾನರಸೀಹಪುರಾಣಕಥಾದೀಹಿ ವರೋತಿಪಿ **ಆಗಮವರೋ,** ತಸ್ಸ। ಬುದ್ಧಾನಮನುಬುದ್ಧಾ **ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾ,** ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾದಯೋ ಅರಿಯಾ, ತೇಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ, ಗುಣಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಚ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ ತಥಾ। ಅಥ ವಾ ಬುದ್ಧಾ ಚ ಅನುಬುದ್ಧಾ ಚ, ತೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ತಥಾ, ತಸ್ಸ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನೇವ ಹಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪಿಟಕಾನಂ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಭಾಸಿತೋ, ತತೋ ಪರಂ ಸಙ್ಗಾಯನಾದಿವಸೇನ ಸಾವಕೇಹೀತಿ ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟ್ಠಕಥಾಯ **ಉಪಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** “ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸಾತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಅತ್ಥದೀಪಕಸ್ಸ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ತನ್ತಿಪದಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಕಥಿತೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೭೬)। **ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪಸಾದಾವಹಗುಣಸ್ಸ। ನನು ಚ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಮೇವ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಯಮಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣೇನ ಥೋಮಿತೋತಿ? ಸಾತಿಸಯತೋ ಇಮಸ್ಸ ತಗ್ಗುಣಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಗಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು ಸೀಲದಿಟ್ಠಾದೀನಂ ಅನವಸೇಸನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ, ಮಹಾಪದಾನಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩) ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಗುಣನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ, ಪಾಥಿಕಸುತ್ತಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧.೪) ತಿತ್ಥಿಯೇ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಸೀಹನಾದನದನಾದಿವಸೇನ, ಅನುತ್ತರಿಯಸುತ್ತಾದೀಸು ವಿಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣವಿಭಾವನೇನ ರತನತ್ತಯೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಸದ್ಧಂ ಆವಹತೀತಿ।

ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿತ್ಥವನಮ್ಪಿ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಸಮ್ಪತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಆಗಮನವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಮಾಯ ಹಿ ಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಮಾರುಳ್ಹದೀಘಾಗಮಟ್ಠಕಥಾತೋವ ಸೀಹಳಭಾಸಾಮತ್ತಂ ವಿನಾ ಅಯಂ ವಕ್ಖಮಾನಸಂವಣ್ಣನಾ ಆಗತಾ, ನಾಞ್ಞತೋ, ತದೇವ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನಾಞ್ಞನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆಗಮನವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಪರಮನಿಪುಣಗಮ್ಭೀರಂ ಬುದ್ಧವಿಸಯಮಾಗಮವರಂ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇನೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವತ್ತುಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಸಂವಣ್ಣನಾನಿಸ್ಸಯಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **“ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಇಮಾಯ ಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನುಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಿಸ್ಸಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **“ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥ”**ನ್ತಿ ಪಾಠತ್ಥೋ, ಸಭಾವತ್ಥೋ, ಞೇಯ್ಯತ್ಥೋ, ಪಾಠಾನುರೂಪತ್ಥೋ, ತದನುರೂಪತ್ಥೋ, ಸಾವಸೇಸತ್ಥೋ, ನಿವರಸೇಸತ್ಥೋ, ನೀತತ್ಥೋ, ನೇಯ್ಯತ್ಥೋತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ಥಾಯ, ಪಕಾಸನಾಯ ವಾ। ಗಾಥಾಬನ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದ್ವಿಭಾವೋ। ಅತ್ಥೋ ಕಥೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥಕಥಾ, ಸಾಯೇವ

ಅಟ್ಠಕಥಾ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭; ೨.೮), ಅಯಞ್ಚ ಸಸಞ್ಞೋಗವಿಧಿ ಅರಿಯಾಜಾತಿಭಾವತೋ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾಪಿ ಹಿ "ತಥಾನಂಟ್ಠ ಯುಗ"ನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಮೇವುದಾಹರನ್ತಿ।

> ಯಾಯ'ತ್ಥಮಭಿವಣ್ಣೇನ್ತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಪದಾನುಗಂ।
> ನಿದಾನವತ್ಥುಸಮ್ಬನ್ಧಂ, ಏಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಮತಾ॥

ಆದಿತೋತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ। ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪರಮೇನ ಚಿತ್ತವಸೀಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಝಾನಾದೀಸು ಪಞ್ಚವಸಿತಾ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ **ವಸಿನೋ,** ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ, ತೇಸಂ **ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ। ಯಾ ಸಙ್ಗೀತಾ**ತಿ ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ "ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚ ಪಚ್ಛಾಪೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಪಚ್ಛಾ ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀಸುಪಿ। ನ ಚ ಪಞ್ಚಹಿ ವಸಿಸತೇಹಿ ಆದಿತೋ ಸಙ್ಗೀತಾಯೇವ, ಅಪಿ ತು ಯಸತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚಾತಿ ಸಹ ಸಮುಚ್ಚಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮುಚ್ಚಯದ್ವಯಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಿರಿಯಾಕಾಲಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

ಅಥ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ ಕಿಮೇತಾಯ ಅಧುನಾ ಪುನ ಕತಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಾತಿ ಪುನರುತ್ತಿಯಾ, ನಿರತ್ಥಕತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ಸಮನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಸೀಹಳದೀಪ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ಪರಿಹರಣೇನೇವ ಹಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಸೀಹಂ ಲಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಸೀಹಳೋ** ಲ-ಕಾರಸ್ಸ ಳ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ಗರುಳೋ"ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ವಂಸೇ ಆದಿಪುರಿಸೋ ಸೀಹಕುಮಾರೋ, ತಬ್ಬಂಸಜಾತಾ ಪನ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಖತ್ತಿಯಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚ ಜನಾ ತದ್ಧಿತವಸೇನ, ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ ವಾ ಸೀಹಳಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸದೀಪೋಪಿ ತದ್ಧಿತವಸೇನ, ಠಾನೀನಾಮೇನ ವಾ "ಸೀಹಳೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಜಲಮಜ್ಝೇ ದಿಪ್ಪತಿ, ದ್ವಿಧಾ ವಾ ಆಪೋ ಏತ್ಥ ಸನ್ದತೀತಿ ದಿಪೋ, ಸೋಯೇವ **ದೀಪೋ,** ಭೇದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ತೇಸಂ ದೀಪೋತಿ ತಥಾ। ಪನಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸಂಸೂಚನೇ, ತೇನ ಕಾಮಞ್ಚ ಸಾ ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಮಾರುಳ್ಹಾ, ತಥಾಪಿ ಪುನ ಏವಂಭೂತಾತಿ ಅರುಚಿಯಭಾವಂ ಸಂಸೂಚೇತಿ। ತದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ಪನ ಪುರಿಮಗಾಥಾಯ "ಕಾಮಞ್ಚ ಸಙ್ಗೀತಾ ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚಾ"ತಿ ಸಾನುಗ್ಗಹತ್ಥಯೋಜನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ತಥಾ ದಿಸ್ಸತೀತಿ। **ಆಭತಾ**ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಆನೀತಾ। **ಅಥಾ**ತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ, ಏವಂ ಸತಿ ಆಭತಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಥಾ**ತಿ ವಾ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನಾಭತಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ, ಏವಂ ಸತಿ ಠಪಿತಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕತ್ಥೇರೇಹಿ ಪಠಮಂ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನುರೂಪೇನೇವ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹಾಯೇವ, ತತೋ ಪಚ್ಛಾ ಚ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಮಾಭತಾ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯೇಹಿ ಮಹಾಥೇರೇಹಿ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರಪರಿಹರಣತ್ಥಂ **ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತಾ**ತಿ। ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಸಮ್ಬನ್ಧಮೇವ ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಪಕಾಸೇತಿ। ತಥಾ **"ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ "ಠಪಿತಾ"ತಿ ಚ "ಅಪನೇತ್ವಾ ಆರೋಪೇನ್ತೋ"ತಿ ಚ ಏತೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ। ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಹಿ ಆವುತ್ತಿಯಾದಿನಯೇಹಿ ಅನೇಕತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪಗಚ್ಛತಿ। ಪುರಿಮಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಚೇತ್ಥ ಸೀಹಳದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರಪರಿಹರಣೇನ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತಾತಿ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಯತ್ಥೇರೇಹಿ ಠಪನಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಪನ ಇಮಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂ, ಅಞ್ಞದೀಪವಾಸೀನಞ್ಚ ಅತ್ಥಾಯ ಸೀಹಳಭಾಸಾಪನಯನಸ್ಸ, ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಭಾಸಾರೋಪನಸ್ಸ ಚ ಪಯೋಜನನ್ತಿ। ಮಹಾಇಸ್ಸರಿಯತ್ತಾ **ಮಹಿನ್ದೋ**ತಿ ರಾಜಕುಮಾರಕಾಲೇ ನಾಮಂ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ **ಮಹಾಮಹಿನ್ದೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೀಹಳಭಾಸಾ** ನಾಮ ಅನೇಕಕ್ಖರೇಹಿ ಏಕತ್ಥಸ್ಸಾಪಿ ವೋಹರಣತೋ ಪರೇಸಂ ವೋಹರಿತುಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಾ ಕಞ್ಚುಕಸದಿಸಾ ಸೀಹಳಾನಂ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಾ ಭಾಸಾ।

ಏವಂ ಹೋತು ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ, ಅಧುನಾ ಕರಿಯಮಾನಾ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಕಥಂ ಕರೀಯತೀತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **"ಅಪನೇತ್ವಾನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ತತೋ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾತೋ ಸೀಹಳಭಾಸಂ

ಅಪನೇತ್ವಾ ಪೋತ್ಥಕೇ ಅನಾರೋಪಿತಭಾವೇನ ನಿರಙ್ಕರಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏತೇನ ಅಯಂ ವಕ್ಖಮಾನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಸಜ್ಗೀತಿತ್ತಯಮಾರೋಪಿತಾಯ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಯ ಸೀಹಳಭಾಸಾಪನಯನಮತ್ತಮಞ್ಞತ್ರ ಅತ್ಥತೋ ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ ಯಥಾ "ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಮನೋರಮ"** ಮಿಚ್ಚಾದೀನಿ "ಭಾಸ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವದೀಪಕಾನಿ ವಿಸೇಸನಾನಿ। ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ಹಿ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಮನಂ ರಮಯತೀತಿ **ಮನೋರಮಾ।** ತನೋತಿ ಅತ್ಥಮೇತಾಯ, ತನೀಯತಿ ವಾ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಿವರೀಯತಿ, ವಟ್ಟತೋ ವಾ ಸತ್ತೇ ತಾರೇತಿ , ನಾನಾತ್ಥವಿಸಯಂ ವಾ ಕಙ್ಖಂ ತರನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ತನ್ತಿ,** ಪಾಳಿ। ತಸ್ಸಾ ನಯಸಙ್ಖಾತಾಯ ಗತಿಯಾ ಛವಿಂ ಛಾಯಂ ಅನುಗತಾತಿ **ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಾ।** ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾಸನ್ತರಸಂಕಿಣ್ಣದೋಸವಿರಹಿತತಾಯ **ವಿಗತದೋಸಾ,** ತಾದಿಸಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭೂತಂ -

> "ಸಾ ಮಾಗಧೀ ಮೂಲಭಾಸಾ, ನರಾ ಯಾಯಾ'ದಿಕಪ್ಪಿಕಾ।
> ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚಸ್ಸುತಾಲಾಪಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಚಾಪಿ ಭಾಸರೇ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಗತಿಭಾಸಂ ಪೋತ್ಥಕೇ ಲಿಖನವಸೇನ ಆರೋಪೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಸದ್ದದೋಸಾಭಾವಮಾಹ।

ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋತಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಮವಿರೋಧೇನ್ತೋ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಅತ್ಥದೋಸಾಭಾವಮಾಹ। ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ತೇ ಥೇರವಾದಾಪಿ ಇಧ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕೇಸಂ ಪನ ಸಮಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಥೇರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ, ಏತೇನ ರಾಹುಲಾಚರಿಯಾದೀನಂ ಜೇತವನವಾಸೀಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀನಿಕಾಯಾನಂ ಸಮಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಥಿರೇಹಿ ಸೀಲಸುತಝಾನವಿಮುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ **ಥೇರಾ।** ಯಥಾಹ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಥೇರಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೨)। ಅಪಿಚ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ಥಿರಕರಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಥೇರಾ।** ಯಥಾಹ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಧಮ್ಮಪದೇ -

> "ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋ ಚ, ಅಹಿಂಸಾ ಸಂಯಮೋ ದಮೋ।
> ಸ ವೇ ವನ್ತಮಲೋ ಧೀರೋ, '**ಥೇರೋ**'ಇತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೬೧)।

ತೇಸಂ। ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಆಗತಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ ಥೇರವಂಸೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ತಸ್ಸ ಸಮುಜ್ಜಲನತೋ ತಂ ಪಕಾರೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪದೀಪಸದಿಸಾತಿ **ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾ।** ವಿವಿಧೇನ ಆಕಾರೇನ ನಿಚ್ಛೀಯತೀತಿ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ,** ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖೀಲಮದ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನೀಕಥಾ, ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಸಣ್ಹೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ।** ಅಥ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ,** ಯಥಾವುತ್ತವಿಸಯಂ ಞಾಣಂ, ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ।** ಮಹಾಮೇಘವನೇ ಠಿತೋ ವಿಹಾರೋ **ಮಹಾವಿಹಾರೋ,** ಯೋ ಸತ್ಥು ಮಹಾಬೋಧಿನಾ ವಿರೋಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಸನಸೀಲಾ **ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ** , ತಾದಿಸಾನಂ ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಿಥೇರಪರಮ್ಪರಾಗತೋ, ತತೋಯೇವ ಅವಿಪರಿತೋ ಸಣ್ಹಸುಖುಮೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಸಮಯಸ್ಸ ಪಮಾಣಭೂತತಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಭತಮತ್ಥನ್ತಿ ಏಕತ್ಥ ವುತಮ್ಪಿ ಪುನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಆಭತಮತ್ಥಂ ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋ, ಗನ್ಥಗರುಕಭಾವತೋ ಚ ಚಜಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಆಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಯೋಜನತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಜನಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಜನಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ

ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಮೇವ ಅತ್ಥಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಧುಜನತೋಸನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ। ತೇನೇವ ಚ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಉಗ್ಗಹಣಾದಿಸುಕರತಾಯ ತೇಸಮ್ಪಿ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ। **ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ನ ಕೇವಲಂ ತದುಭಯತ್ಥಮೇವ, ಅಪಿ ತು ತಿವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಂ ಚಿರಕಾಲಂ ಠಿತತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹಿ ಠಿತಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಠಿತಿ ಹೋತಿ ತಸ್ಸೇವ ತೇಸಂ ಮೂಲಭಾವತೋ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಪನ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತೇನ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನೇನ, ತದತ್ಥೇನ ಚ ಚಿರಂ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತದತ್ಥೋಪಿ ಅವಿಪರೀತೋ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅವಿಪರೀತಸ್ಸ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ, ತದತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವಮುಪಾದಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**"ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ದ್ವೇಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಅನನ್ತರಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಸುನೀತೋ, ಇಮೇ ಖೋ...ಪೇ॰... ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧)।

ಏವಂ ಪಯೋಜನಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಮಹತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಗನ್ಥಗರುಕಭಾವಂ ಪರಿಹರಿತುಮಾಹ "**ಸೀಲಕಥಾ**"ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ನ ತಂ ವಿಚರಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯದಟ್ಠಕಥಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತದೇಕದೇಸಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಕಥಿಕಾನಂ ಉಪದೇಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ಸೀಲಕಥಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಕಥಾತಿ** ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸೀಲವಿತ್ಥಾರಕಥಾ। **ಧುತಧಮ್ಮಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಾದಯೋ ತೇರಸ ಕಿಲೇಸಧುನನಕಧಮ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಾಮಾನಿ ಧಮ್ಮಜಾತಾನಿ। ತಾನಿ ಪನ ಪಾಳಿಯಮಾಗತಾನಿ ಅಟ್ಠತಿಂ ಸೇವ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮಾಗತಾನಿಪಿ ದ್ವೇತಿ ಞಾಪೇತುಂ "**ಸಬ್ಬಾನಿಪೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಚರಿ ಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋತಿ** ರಾಗಚರಿತಾದೀನಂ ಸಭಾವಾದಿವಿಧಾನೇನ ಸಹ ಪವತ್ತೋ, ಇದಂ ಪನ "**ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಿತ್ಥಾರೋ**"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ **ಝಾನಂ,** ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ **ಸಮಾಪತ್ತಿ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಂ **ಝಾನಂ,** ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ **ಸಮಾಪತ್ತಿ**। ಅಪಿಚ ತದಪಿ ಉಭಯಂ **ಝಾನ**ಮೇವ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪನ **ಸಮಾಪತ್ತಿ,** ತಾಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾನಂ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಗಹಣತ್ಥಂ "**ಸಬ್ಬಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೫೧) ಆಗತನಯೇನ ಏಕವಿಧಾದಿನಾ ಭೇದೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಙ್ಕಲಯಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ, ಗಣೇತ್ವಾ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯನಂ **ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನವಿನಿಚ್ಛಯೋ**। **ಅರಿಯಾನೀತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಅರಿಯಭಾವಸಾಧಕತ್ತಾ ವಾ ಅರಿಯಾನಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। ಅವಿತಥಭಾವೇನ ವಾ ಅರಣೀಯತ್ತಾ, ಅವಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **ಅರಿಯಾನಿ,** "ಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ।

ಹೇತಾದಿಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಮುಪಕಾರಕತಾ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ,** ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ ತಥಾ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರರಹಿತತಾಯ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಚ ಸುದುಕ್ಕರತಾಯ ನಿಪುಣಾ, ಏಕತ್ತಾದಿನಯಸಹಿತಾ ಚ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಾತಿ ಆಹ "**ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ**"ತಿ। ಪದತ್ತಯಮ್ಪಿ ಹೇತಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರದೇಸನಾಯ ವಿಸೇಸನಂ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀಸು ಆಗತನಯಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾವ ವಿಚಾರಿತತ್ತಾ ಅವಿಮುತ್ತೋ ತನ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿ ಮಗ್ಗಾ**। **ಮಗ್ಗೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಪಾಳಿಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಾಯೋ ತಂತದತ್ಥಾನಂ ಅವಬೋಧಸ್ಸ, ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಾ ಉಪಾಯಭಾವತೋ। ಪಬನ್ಧೋ ವಾ ದೀಘಭಾವೇನ ಪಕತಿಮಗ್ಗಸದಿಸತ್ತಾ, ಇದಂ ಪನ "**ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಭಾವನಾ**"ತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ।

ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಉದ್ದೇಸಸ್ಸ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ, ಏತ್ತಕಂ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪನಾತಿ** ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥಾಭಾವತೋ। ಪದತ್ಥಸಂಕಿಣ್ಣಸ್ಸ, ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಅವುತ್ತಸ್ಸ ಅವಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೇನ **ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ,** "ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಭಾವನಪುಂಸಕಂ ವಾ ಏತಂ "ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝನತೋ। **ಭಿಯ್ಯೋತಿ** ಅತಿರೇಕಂ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತೇನ ಪದತ್ಥಮತ್ತಮೇವ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತಂ ಸಬ್ಬಂ ಇಧ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋ, ಗನ್ಥಗರುಕಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿಚರಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಚ ಗಾಥಾಭಾವತೋ ನ ವುದ್ಧಿಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಮ್ಪಿ ಏಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಆಗಮಾನಮತ್ಥಂ ನ ಪಕಾಸೇಯ್ಯ, ಅಥ ಸಬ್ಬೋಪೇಸೋ ಇಧ ವಿಚಾರಿತಬ್ಬೋಯೇವಾತಿ ಚೋದನಾಯ ತಥಾ ಅವಿಚಾರಣಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ತಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮಜ್ಝೇತಿ** ಖುದ್ದಕತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣೇ, ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾರಣಂ ಜೋತೇತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ಚತೂಸು ಆಗಮೇಸು। **ಯಥಾಭಾಸಿತನ್ತಿ** ಭಗವತಾ ಯಂ ಯಂ ದೇಸಿತಂ, ದೇಸಿತಾನುರೂಪಂ ವಾ। ಅಪಿ ಚ ಸಂವಣ್ಣಕೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಯಂ ಯಂ ಭಾಸಿತಂ, ಭಾಸಿತಾನುರೂಪನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಚ್ಚೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾರಣಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, ಇಮಿನಾವ ಕಾರಣೇನ, ಇದಮೇವ ವಾ ಕಾರಣಂ ಮನಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಏಸಾ"ತಿ ಪದಂ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝತಿ ಆವುತ್ತಿಯಾದಿನಯೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮ್ಪಿ ಞಾಣೇನ ಗಹೇತ್ವಾನ। **ಏತಾಯಾತಿ** ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಏತಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ। ಏತ್ಥ ಚ "ಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ನ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಆದಯೋ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅವಿಸೇಸತೋ ಪನ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾ ಹೋತಿಯೇವ, ತೇಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ಚ ತದವಸೇಸಸ್ಸ ಖುದ್ದಕಾಗಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಧಾರಣಾ ಸಮಾನಾಪಿ ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಚತುನ್ನಮೇವ ಆಗಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತ್ವೇವ ವುತ್ತಾತಿ।

ಇತಿ ಸೋಳಸಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ।

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿವಿಧೇನ ನಯೇನ ಪಣಾಮಾದಿಕಂ ಪಕರಣಾರಮ್ಭವಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಸಭಾವವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಸುವಿಭಾವಿತಂ, ಸುವಿಞ್ಞಾಪಿತಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ವಗ್ಗಸುತ್ತವಸೇನ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ದೀಘಾಗಮೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** "ದೀಘಸ್ಸ ಆಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಯದಿದಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। "ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ, ಸೋ ದೀಘಾಗಮೋ ನಾಮ ವಗ್ಗಸುತ್ತವಸೇನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ತತ್ಥಾತಿ** "ದೀಘಾಗಮನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। ಯೋ ದೀಘಾಗಮೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ದೀಘಾಗಮೋ ನಾಮ ವಗ್ಗಸುತ್ತವಸೇನ। ಏವಂ ವಿಭಜಿತಬ್ಬೋ, ಏದಿಸೋತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। "ದೀಘಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ದೂರವಚನಂ ತಂ-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸತಿ ವಿಯ "ದೀಘಾಗಮನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಆಸನ್ನವಚನಮ್ಪಿ ತಂ-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸತಿ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪರಮ್ಮುಖಂ ವಿಯ ಪರಿವತ್ತಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ। ಏದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಸಮ್ಮುಖಂ ವಾ ಪರಮ್ಮುಖಂ ವಾ ಪರಿವತ್ತಮಾನಂ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಸದ್ದಮತ್ತಪಟಿನಿದ್ದೇಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸಾವಿರೋಧನತೋ। ವಗ್ಗಸುತ್ತಾದೀನಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ತಿವಗ್ಗೋ**। ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಙ್ಗಹೋ ಗಣನಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ**।

ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಪವತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನಿದಾನಮಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆದಿಭಾವೋ ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಚತೂಸು ಆಗಮೇಸು ದೀಘಾಗಮೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ನಿದಾನನ್ತಿ? ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನ ಪವತ್ತತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ವಚನಕ್ಕಮಮತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ। ಅಪಿಚ ಸದ್ಧಾವಹಗುಣತ್ತಾ ದೀಘಾಗಮೋವ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ। ಸದ್ಧಾ ಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಬೀಜಂ। ಯಥಾಹ "ಸದ್ಧಾ ಬೀಜಂ ತಪೋ ವುಟ್ಠೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೭; ಸು॰ ನಿ॰ ೭೭)। ಸದ್ಧಾವಹಗುಣತಾ ಚಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಾಯೇವ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಕತಿಪಯಸುತ್ತಸಙ್ಗಹತಾಯ ಚೇವ ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣತಾಯ ಚ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಸುಖತೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ, ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣೋ ಚ। ಸೀಲಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಪನ **ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ** ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿ ಸೀಲಪತಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ । ತೇನೇವಾಹ "ತಸ್ಮಾ ತಿಹ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಆದಿಮೇವ ವಿಸೋಧೇಹಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ? ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೭೯)। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಹಿ ಸೋ "ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಕಥಾಭಾವತೋ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಸ್ಸ ನಿರವಸೇಸದಿಟ್ಠಿವಿಭಜನಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ** ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇಪಿಟಕೇ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸದಿಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಸುತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। **ನಿದಾನಂ** ಪನ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಪುಟ್ಠೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ದೇಸಕಾಲಾದಿನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಚ **"ಆಯಸ್ಮತಾ"**ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಕಂ ನಿಯಮೇತಿ, **ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ**ತಿ ಪನ ಕಾಲನ್ತಿ, ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ "ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ"ತಿ ವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ತಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, ಯಸ್ಸಂ ವಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮತ್ತಾ ತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ ಆರುಳ್ಹಾಯಪಿ ಇಧ ವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಕಿಞ್ಚಾಪಿ...ಪೇ॰... ಮಾರುಳ್ಹಾ**ತಿ ಏತೇನ ನನು ಸಾ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ ತನ್ತಿಮಾರುಳ್ಹಾ, ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಪುನ ವುತ್ತಾ, ಯದಿ ಚ ವುತ್ತಾ ಅಸ್ಸ ನಿರತ್ಥಕತಾ, ಗನ್ಥಗರುತಾ ಚ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ನಿದಾನ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ಪನ ಏತೇನ ನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಭಾವತೋ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸತಾ ನ ಸಿಯಾತಿ ವಿಸೇಸಕಾರಣದಸ್ಸನೇನ ಪರಿಹರತಿ। "ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಚೇಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಞ್ಚ ಆದಿ, ಏಸಾ ಚ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಉಪಞ್ಞಾಸತ್ಥೋ ವಾ **ಚ**-ಸದ್ದೋ, ಉಪಞ್ಞಾಸೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಗನ್ಥಕಾರಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಅಪರಂ ವತ್ತುಮಾರಭನ್ತಾನಂ ಚ-ಸದ್ದಪಯೋಗೋ। ಯಂ ಪನ ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ "ಏತ್ಥ ಚ-ಸದ್ದೋ ಅತಿರೇಕತ್ಥೋ, ತೇನ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತೀ"ತಿ (ವಜಿರ ಟೀ॰ ಬಾಹಿರನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ), ತದಯುತ್ತಮೇವ। ನ ಹೇತ್ಥ ಚ-ಸದ್ದೇನ ತದತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯದಿ ಚೇತ್ಥ ತದತ್ಥದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಚ-ಕಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸತಿ ಸೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋಯೇವ ಪಠಮಸದ್ದೇನೇವ ಅಞ್ಞಾಸಂ ದುತಿಯಾದಿಸಙ್ಗೀತೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ದುತಿಯಾದಿಮುಪಾದಾಯ ಹಿ ಪಠಮಸದ್ದಪಯೋಗೋ ದೀಘಾದಿಮುಪಾದಾಯ ರಸ್ಸಾದಿಸದ್ದಪಯೋಗೋ ವಿಯ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇಸಿತತ್ತಾ, ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಯನಂ ಕಥನಂ **ಸಙ್ಗೀತಿ,** ಏತೇನ ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ, ತಂತಂಸುತ್ತಾನಞ್ಚ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಠಪಿತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕವಚನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ, ಪೂಜಿತತ್ತಾ ಚ ಮಹತೀ ಸಙ್ಗೀತಿ **ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ,** ಪಠಮಾ

ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪೀತಿ** ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥೋ, ತೇನ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಸಾ ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರುಳ್ಹಾವಾತಿ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ತತ್ಥಾರುಳ್ಹಮತ್ತೇನ ಇಧ ಸೋತೂನಂ ನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಪನ-ಸದ್ದೇನ ಅರುಚಿಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನಿದದಾತಿ ದೇಸನಂ ದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅವಿದಿತಂ ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ,** ತಸ್ಮಿಂ **ಕೋಸಲ್ಲಂ,** ತದತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಸರಣಾದಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುಭೂತಾಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸುಪಿ ಅಞ್ಞಾಸು ಭಗವತೋ ಕಿರಿಯಾಸು "ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನ ೧; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ; ಉದಾನ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮) ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅನುಲೋಮನತೋ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಕಿರಿಯಾವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಂ ನಾಮಾತಿ ತಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ...ಪೇ॰... ವಿನಯನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ ಸುಣನ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಮೇವ ಜಾತಂ, ನ ಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಂ, ನ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ತಪುಸ್ಸಭಲ್ಲಿಕಾನಂ ಸರಣದಾನಂ ವಿಯ। ಏಸಾ ಹಿ ಧಮ್ಮತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಮೇವ ಮರಿಯಾದಭಾವೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಅಥ ವಾ **ಚಕ್ಕನ್ತಿ** ಆಣಾ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ತಂ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿಪಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ -

"ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ। ಚಕ್ಕಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೪೦, ೪೧)।

ತಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ ತಥಾ। **ಪವತ್ತನನ್ತಿ** ಚ ಪವತ್ತಯಮಾನಂ, ಪವತ್ತಿತನ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತೀತವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಸುತ್ತನ್ತಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ ನಾಮ, ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪವತ್ತಿತಂ ನಾಮಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ३.೫.೧೦೮೧-೧೦೮೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೪೦)। ಇಧ ಪನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ। **ಯಾವಾತಿ** ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಸುಭದ್ದಸ್ಸ ನಾಮ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ವಿನಯನಂ ಅನ್ತೋಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅಭಿವಿಧಿವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚೇ ನಿಪನ್ನೋಯೇವ ವಿನೇಸೀತಿ। ಕತಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಂ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಂ ಯೇನಾತಿ ತಥಾ, ತಸ್ಮಿಂ। ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ ಭಗವತಿ ಲೋಕನಾಥೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏತೇನ ಬುದ್ಧಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅಸೇಸಿತಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ। ನನು ಚ ಸಾವಕೇಹಿ ವಿನೀತಾಪಿ ವಿನೇಯ್ಯಾ ಭಗವತಾಯೇವ ವಿನೀತಾ ನಾಮ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾವಕಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ "ಬುದ್ಧಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾವಕವಿನೇಯ್ಯಾ ಚ ನ ತಾವ ವಿನೀತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ತೇಸಂ ವಿನಯನುಪಾಯಸ್ಸ ಸಾವಕೇಸು ಠಪಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ -

"ನ ತಾವಾಹಂ ಪಾಪಿಮ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾವ ಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಸಾವಕಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಯತ್ತಾ ವಿನೀತಾ ವಿಸಾರದಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಧಮ್ಮಧರಾ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹ ಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮; ಉದಾ॰ ೫೧)।

"ಕುಸಿನಾರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತದೇಸಕಾಲವಿಸೇಸವಚನಂ "ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಗಾಹಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಲೋಕೇ ಜಾತಸಂವದ್ಧಾದಿಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಾದೀನಿಪಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ। **ಕುಸಿನಾರಾಯನ್ತಿ** ಏವಂ ನಾಮಕೇ ನಗರೇ। ತಞ್ಹಿ ನಗರಂ ಕುಸಹತ್ಥಂ ಪುರಿಸಂ ದಸ್ಸನಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತತ್ತಾ "ಕುಸಿನಾರಾ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಉಪವತ್ತನೇ ಮಲ್ಲಾನಂ**

ಸಾಲವನೇತಿ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಉಪವತ್ತನಭೂತೇ ಮಲ್ಲರಾಜೂನಂ ಸಾಲವನೇ। ತಞ್ಹಿ ಸಾಲವನಂ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತುಕಾಮಾ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಉಪಚ್ಚ ವತ್ತನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉಪವತ್ತನಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ ಥೂಪಾರಾಮೋ, ಏವಂ ತಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಕುಸಿನಾರಾಯ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಥೂಪಾರಾಮತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನಮುಖೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಪಾಚೀನಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಉಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ತಂ ಸಾಲವನಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ಮಿತ್ತಸುಹಜ್ಜೇ ಅಪಲೋಕೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತನತೋ ಉಪವತ್ತನನ್ತಿ ಪಾಕಟಂ ಜಾತಂ ಕಿರಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ**ತಿ ಯಮಕಸಾಲಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚಸ್ಸ ಸೀಸಭಾಗೇ ಏಕಾ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಹೋತಿ, ಪಾದಭಾಗೇ ಏಕಾ। ತತ್ರಾಪಿ ಏಕೋ ತರುಣಸಾಲೋ ಸೀಸಭಾಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಾದಭಾಗಸ್ಸ। ತಸ್ಮಾ "ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ "ಯಮಕಸಾಲಾ ನಾಮ ಮೂಲಕ್ಖನ್ಧವಿಟಪಪತ್ತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಿತಸಾಲಾ"ತಿಪಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಮಾ ಇತಿ ಚನ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ ತಸ್ಸ ಗತಿಯಾ ದಿವಸಸ್ಸ ಮಿನಿತಬ್ಬತೋ, ತದಾ ಸಬ್ಬಕಲಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪುಣ್ಣೋ ಏವ ಮಾತಿ **ಪುಣ್ಣಮಾ**। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ "ಮೋ ಸಿವೋ ಚನ್ದಿಮಾ ಚೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಕ್ಕತಭಾಸಾನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಓಕಾರನ್ತಮ್ಪಿ ಚನ್ದಿಮವಾಚಕ ಮ-ಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ। ವಿಸಾಖಾಯ ಯುತ್ತೋ ಪುಣ್ಣಮಾ ಯತ್ಥಾತಿ **ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮೋ,** ಸೋಯೇವ ದಿವಸೋ ತಥಾ, ತಸ್ಮಿಂ। ಪಚ್ಚೂಸತಿ ತಿಮಿರಂ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಪಚ್ಚೂಸೋ,** ಪತಿ-ಪುಬ್ಬೋ ಉಸ-ಸದ್ದೋ ರುಜಾಯನ್ತಿ ಹಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ, ಸೋಯೇವ ಸಮಯೋತಿ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಕಾಲವಿಸೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ। ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಈದಿಸೇ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಛಿಮಸಮಯೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಉಪಾದೀಯತೇ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ **ಉಪಾದಿ,** ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ, ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ। ಸೋ ಪನ ಉಪಾದಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇ ಅನೋಸ್ಸಟ್ಠೋ, ಇಧ ಖನ್ಧಮಚ್ಚುಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇ ಓಸ್ಸಟ್ಠೋನ ಸೇಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಉಪಾದಿಸಙ್ಖಾತೋ ಸೇಸೋ, ಉಪಾದಿಸ್ಸ ವಾ ಸೇಸೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬುತಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ತಂ ಸಭಾವಧಾರಣತೋ ಧಾತು ಚಾತಿ ಕತ್ವಾ। ನಿಬ್ಬುತಿಯಾ ಹಿ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೇನ ಅಸಙ್ಖತಧಾತು ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚಾಯಂ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ। ಅನುಪಾದಿಸೇಸತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಇಮಂ ಪಕಾರಂ ಭೂತಸ್ಸ ಪತ್ತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಲಕ್ಖಣೇ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ ತತಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನನು ಚ "ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾವ ವಿಸೇಸನಂ ಹೋತಿ, ನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಭಗವತೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತಂ ಭಗವಾ ಪತ್ತೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ? ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಸಹಚರಣತೋ। ತಂಸಹಚರಣೇನ ಹಿ ಭಗವಾಪಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಭಾವಂ ಪತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಇಮಂ ಪಕಾರಂ ಪತ್ತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಲಕ್ಖಣೇ ಸಞ್ಜಾನನಕಿರಿಯಾಯ ತತಿಯಾತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ**ತಿ ಚ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಊನಪಞ್ಚಬನ್ಧನೇನ ಪತ್ತೇನಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೧೨)। ಏತ್ಥ ಹಿ ಊನಪಞ್ಚಬನ್ಧನಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ಹುತ್ವಾ ಭೂತಾಯಾತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯ **ನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** "ಉಪಡ್ಢುಲ್ಲಿಖಿತೇಹಿ ಕೇಸೇಹೀತಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನಂ ವಿಪ್ಪಕತುಲ್ಲಿಖಿತೇಹಿ ಕೇಸೇಹಿ ಉಪಲಕ್ಖಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨) ಏಸನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। **ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ**ತಿ ಜೇಟ್ಠಮಾಸಸ್ಸ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮೀದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ನ "ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ, "ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪನ ವಿಸೇಸನಂ "ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಸ್ಸ ಕಾಲವಸೇನ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣವಿಸೇಸನಭಾವತೋ। ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸತೋ ಹಿ ಪುರಿಮತರದಿವಸೇಸುಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾತಿ। ಅಥ ವಾ **"ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿವಸೇನ ಸನ್ನಿಪತನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಮಾಗಮನಮತ್ತೇನ। ತಸ್ಮಾ "ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ"ತಿ ಇದಂ "ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಇದಞ್ಚ **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **"ಭಿಕ್ಖೂನ"**ನ್ತಿ ಏತೇನಪಿ ಸಮ್ಬಜ್ಝನೀಯಂ । ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಥೇರೋ **ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ**। ಸೋ ಪನ

ಸಙ್ಘೋ ಕಿಂ ಪರಿಮಾಣೋತಿ ಆಹ **“ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ”**ನ್ತಿ। ಸಙ್ಘಸದ್ದೇನ ಹಿ ಅವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಮೇವೇತಂ ಪುನ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ವದನ್ತಿ -

> “ಸಮಾಸೋ ಚ ತದ್ಧಿತೋ ಚ, ವಾಕ್ಯತ್ಥೇಸು ವಿಸೇಸಕಾ।
> ಪಸಿದ್ಧಿಯನ್ತು ಸಾಮಞ್ಞಂ, ತೇಲಂ ಸುಗತಚೀವರಂ॥

ತಸ್ಮಾ ನಾಮಮತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಸೇಸನತ್ಥಮೇವೇತಂ ಪುನ ವುತ್ತನ್ತಿ, ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಚ ಏದಿಸೇಸು ಸಮಾಸೋ ಯಥಾ “ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಗರುಕುಲ”ನ್ತಿ। ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾ ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಘಸದ್ದಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಸದ್ದಂ ಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತೇಪಿ ಅಞ್ಞಪದನ್ತರಾಭಾವೇನ ವಾಕ್ಯೇ ವಿಯ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತ್ಥಸ್ಸ ಗಮಕತ್ತಾ। “ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ ಹಿ ಏತಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸದ್ದೇ ಅವಯವೀಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ಥೇರಸದ್ದೇತಿ। “ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ ಚ ಗಣಪಾಮೋಕ್ಖಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತದಾ ಹಿ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಏತ್ತಕಾತಿ ಗಣನಪಥಮತಿಕ್ಕನ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವೇಳುವಗಾಮೇ ವೇದನಾವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ “ನಚಿರೇನೇವ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸುತ್ವಾ ತತೋ ತತೋ ಆಗತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ಪಕ್ಕನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಹು -

> “ಸತ್ತಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ , ತೇಸು ಪಾಮೋಕ್ಖಭಿಕ್ಖವೋ।
> ಥೇರೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋವ, ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ತದಾ ಅಹೂ”ತಿ॥

ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ, ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಹನ್ತೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಮಹನ್ತೋ ಕಸ್ಸಪೋತಿ **ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ।** ಅಪಿಚ **“ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ”**ತಿ ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪೋ ನದೀಕಸ್ಸಪೋ ಗಯಾಕಸ್ಸಪೋ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋತಿ ಇಮೇ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕೇ ಥೇರೇ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ”**ತಿಆದಿ। ಸತ್ತ ಅಹಾನಿ ಸಮಾಹಟಾನಿ **ಸತ್ತಾಹಂ।** ಸತ್ತಾಹಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ ಯಥಾ “ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೋ, ಮಾಸಜಾತೋ”ತಿ, ಅನ್ತತ್ಥಅಞ್ಞಪದಸಮಾಸೋಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ। ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತಾಹೇ ವೀತಿವತ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏತಸ್ಸ “ವುತ್ತವಚನ”ನ್ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಥಾ **“ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನಾ”**ತಿ ಏತಸ್ಸಪಿ। ತತ್ಥ **ಸುಭದ್ದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಮತ್ತಂ, ವುಡ್ಢಕಾಲೇ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತತ್ತಾ **“ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏತೇನ ಸುಭದ್ದಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದೀಹಿ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಕರೋತಿ। **“ಅಲಂ ಆವುಸೋ”**ತಿಆದಿನಾ ತೇನ ವುತ್ತವಚನಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾವಾಯ ಕುಸಿನಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಸು ಭಿಕ್ಖುಸತೇಸು ಅವೀತರಾಗೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ದಿಟ್ಠಆಜೀವಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಸುತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಾನಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಬಾಹಾ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಪರಿದೇವನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಏವಮಾಹ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಏವಮಾಹಾತಿ? ಭಗವತಿ ಆಘಾತೇನ। ಅಯಂ ಕಿರೇಸೋ ಖನ್ಧಕೇ ಆಗತೇ **ಆತುಮಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ** (ಮಹಾವ॰ ೩೦೩) ನಹಾಪಿತಪುಬ್ಬಕೋ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೋ ಭಗವತಿ ಕುಸಿನಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಡ್ಢತೇಳಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆತುಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ “ಭಗವಾ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಸುತ್ವಾ “ಆಗತಕಾಲೇಯಾಗುದಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೇ ದ್ವೇ ಪುತ್ತೇ ಏತದವೋಚ “ಭಗವಾ ಕಿರ ತಾತಾ ಆತುಮಂ ಆಗಚ್ಛತಿ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಡ್ಢತೇಳಸೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ, ಗಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ ತಾತಾ, ಖುರಭಣ್ಡಂ ಆದಾಯ ನಾಳಿಯಾ ವಾ ಪಸಿಬ್ಬಕೇನ ವಾ ಅನುಘರಕಂ ಆಹಿಣ್ಡಥ, ಲೋಣಮ್ಪಿ ತೇಲಮ್ಪಿ ತಣ್ಡುಲಮ್ಪಿ ಖಾದನೀಯಮ್ಪಿ ಸಂಹರಥ, ಭಗವತೋ ಆಗತಸ್ಸ ಯಾಗುದಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ಅಥ ಭಗವತಿ ಆತುಮಂ

ಆಗನ್ತ್ವಾ ಭುಸಾಗಾರಕಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಸುಭದ್ದೋ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಗಾಮದ್ವಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ಹತ್ಥಕಮ್ಮಮತ್ತಂ ಮೇ ದೇಥಾ"ತಿ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ "ಕಿಂ ಭನ್ತೇ ಕರೋಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಾನಿ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ಉದ್ಧನಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಕಾಳಕಂ ಕಾಸಾವಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ತಾದಿಸಮೇವ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ "ಇದಂ ಕರೋಥ, ಇದಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ವಿಚಾರೇನ್ತೋ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಭೋಜ್ಜಯಾಗುಞ್ಚ ಮಧುಗೋಳಕಞ್ಚ ಪಟಿಯಾದಾಪೇಸಿ। **ಭೋಜ್ಜಯಾಗು** ನಾಮ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾತಬ್ಬಯಾಗು, ತತ್ಥ ಸಪ್ಪಿಮಧುಫಾಣಿತಮಚ್ಛಮಂಸಪುಪ್ಫಫಲರಸಾದಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖಾದನೀಯಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪವಿಸತಿ। ಕೀಳಿತುಕಾಮಾನಂ ಸೀಸಮಕ್ಖನಯೋಗ್ಗಾ ಹೋತಿ ಸುಗನ್ಧಗನ್ಧಾ।

ಅಥ ಭಗವಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತುಂ ಆತುಮಾಭಿಮುಖೋ ಪಾಯಾಸಿ। ಅಥ ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸುಂ "ಭಗವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಾಮಂ ಪವಿಸತಿ, ತಯಾ ಕಸ್ಸ ಯಾಗು ಪಟಿಯಾದಿತಾ"ತಿ। ಸೋ ಯಥಾನಿವತ್ಥಪಾರುತೇಹೇವ ತೇಹಿ ಕಾಳಕಕಾಸಾವೇಹಿ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಬ್ಬಿಞ್ಚ ಕಟಚ್ಛುಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ ದಕ್ಖಿಣಂ ಜಾಣುಮಣ್ಡಲಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಯಾಗು"ನ್ತಿ ಆಹ। ತತೋ "ಜಾನನ್ತಾಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಖನ್ಧಕೇ (ಮಹಾವ॰ ೩೦೪) ಆಗತನಯೇನ ಭಗವಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಚ ಸುತ್ವಾ ಚ ತಂ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತಂ ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಮಾದಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಖುರಭಣ್ಡಪರಿಹರಣಸಿಕ್ಖಾಪದಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ "ಅನೇಕಕಪ್ಪಕೋಟಿಯೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭೋಜನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೇಹೇವ ವೀತಿನಾಮಿತಾ , ಇದಂ ಪನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಂ, ಅಧಮ್ಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜನಂ ಇಮಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನೇಕಾನಿ ಅತ್ತಭಾವಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಪಾಯೇಸ್ವೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಪೇಥ ಮಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಾಭಿಮುಖೋ ಅಗಮಾಸಿ, ಏಕಭಿಕ್ಖುನಾಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹಿತಂ। ಸುಭದ್ದೋ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಆಹಿಣ್ಡತಿ, ಸಚೇ ನ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸ, ಪಕ್ಕಾಹಾರೋ ನಾಮ ಸಬ್ಬಚಿರಂ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಇದಞ್ಚ ಮಮ ಯಾವಜೀವಂ ಪರಿಯತ್ತಂ ಅಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತೇನ ನಾಸಿತಂ, ಅಹಿತಕಾಮೋ ಅಯಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಭಗವತಿ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ದಸಬಲೇ ಧರಮಾನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಅಯಂ ಉಚ್ಚಾ ಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ, ಸಚೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಧರನ್ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಮಮಂಯೇವ ಸನ್ತಜ್ಜೇಸ್ಸತೀ"ತಿ।

ಸ್ವಾಯಂ ಅಜ್ಜ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ "ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ಲದ್ಧಸ್ಸಾಸೋ ವಿಯ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಏವಮಾಹ। ಥೇರೋ ಪನ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಹದಯೇ ಪಹಾರಂ ವಿಯ, ಮತ್ಥಕೇ ಪತಿತಸುಕ್ಖಾಸನಿಂ ವಿಯ (ಸುಕ್ಖಾಸನಿ ವಿಯ ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೩೨) ಮಞ್ಞಿ, ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ ಚಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ "ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ, ಅಜ್ಜಾಪಿಸ್ಸ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ಸರೀರಂ ಧರತಿಯೇವ, ದುಕ್ಖೇನ ಭಗವತಾ ಆರಾಧಿತಸಾಸನೇ ನಾಮ ಏವಂ ಲಹುಂ ಮಹನ್ತಂ ಪಾಪಂ ಕಸಟಂ ಕಣ್ಟಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅಲಂ ಖೋ ಪನೇಸ ಪಾಪೋ ವಡ್ಢಮಾನೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಏವರೂಪೇ ಸಹಾಯೇ ಲಭಿತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ಓಸಕ್ಕಾಪೇತು"ನ್ತಿ।

ತತೋ ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಸಚೇ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಇಮಂ ಮಹಲ್ಲಕಂ ಇಧೇವ ಪಿಲೋತಿಕಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಛಾರಿಕಾಯ ಓಕಿರಾಪೇತ್ವಾ ನೀಹರಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಮನುಸ್ಸಾ 'ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸರೀರೇ ಧರಮಾನೇಯೇವ ಸಾವಕಾ ವಿವದನ್ತೀ'ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಧಿವಾಸೇಮಿ ತಾವ। ಭಗವತಾ ಹಿ ದೇಸಿತಧಮ್ಮೋ ಅಸಙ್ಗಹಿತಪುಪ್ಫರಾಸಿಸದಿಸೋ, ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಾತೇನ ಪಹಟಪುಪ್ಫಾನಿ ಯತೋ ವಾ ತತೋ ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಏವರೂಪಾನಂ ವಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಿನಯೇ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸುತ್ತೇ ಏಕೋ ದ್ವೇ ಪಞ್ಹಾವಾರಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಭೂಮನ್ತರಾನಿ ನಸ್ಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮೂಲೇ ನಟ್ಠೇ ಪಿಸಾಚಸದಿಸಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಂ ಸತಿ ದಳ್ಹಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯ ಅಯಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏತದತ್ಥಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಮಯ್ಹಂ ತೀಣಿ ಗಾವುತಾನಿ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಅಕಾಸಿ, ತೀಹಿ ಓವಾದೇಹಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯, ೧೫೦, ೧೫೧) ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅಕಾಸಿ, ಕಾಯತೋ ಚೀವರಪರಿವತ್ತನಂ ಅಕಾಸಿ, ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಚನ್ದೋಪಮಪಟಿಪದಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಮಞ್ಞೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ,

ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಕಲಸಾಸನರತನಂ ಪಟಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಮಾದಿಸೇ ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೇ ಅಯಂ ಪಾಪೋ ಸಾಸನೇ ವಡ್ಢಿಂ ಮಾ ಅಲತ್ಥ, ಯಾವ ಅಧಮ್ಮೋ ನ ದಿಪ್ಪತಿ, ಧಮ್ಮೋ ನ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ, ಅವಿನಯೋ ನ ದಿಪ್ಪತಿ, ವಿನಯೋ ನ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ, ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ನ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ನ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಿನಯವಾದಿನೋ ನ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಯವಾದಿನೋ ನ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾವ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಹೋನಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಥಾಯಂ ಪಾಪೋ ಸಯಮೇವ ನಿಗ್ಗಹಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ಪುನ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಸಾಸನಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸೋ "ಏವಂ ನಾಮ ಮಯ್ಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ।

ತತ್ಥ **ಅಲನ್ತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ, ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆವುಸೋತಿ** ಪರಿದೇವನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪತಿ। **ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥಾತಿ** ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಬಲವಸೋಕೇನ ಮಾ ಸೋಕಮಕತ್ಥ। **ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥಾತಿ** ವಾಚಾಯ ಮಾ ವಿಲಾಪಮಕತ್ಥ। "ಪರಿದೇವನಂ ವಿಲಾಪೋ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸೋಚನಾದೀನಂ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಸುಮುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ, ಸ್ಯಾವಚನಸ್ಸ ವಾ ನಾಬ್ಯಪ್ಪದೇಸೋ। **"ಉಪದ್ದುತಾ"**ತಿ ಪದೇ ಪನ ಕತ್ತರಿ ತತಿಯಾವಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಉಭಯಾಪೇಕ್ಖಞ್ಹೇತಂ ಪದಂ। **ಉಪದ್ದುತಾ ಚ ಹೋಮಾತಿ** ತಂಕಾಲಾಪೇಕ್ಖವತ್ತಮಾನವಚನಂ, "ತದಾ"ತಿ ಸೇಸೋ। ಅತೀತತ್ಥೇ ವಾ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ, ಅಹುಮ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ** ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನೇವ, ನ ಪನ ಕೋಧಾದಿವಸೇನ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಂ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು, ಓತ್ತಪ್ಪಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಂ।
> ಞಾಣಮೋಹಿತಭಾರಾನಂ, ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಸಞ್ಞಿತ"ನ್ತಿ॥ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)।

ಅಞ್ಞಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಈದಿಸಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಈದಿಸಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತಸ್ಸಾತಿ** ಸತ್ತಸತಸಹಸ್ಸಗಣಪಾಮೋಕ್ಖತ್ಥೇರಪ್ಪಮುಖಗಣನಪಥಾತಿಕ್ಕನ್ತಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **"ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಠಾನಂ,** ಹೇತು। **ಖೋತಿ** ಅವಧಾರಣೇ। **ಪನಾತಿ** ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಏತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೇವ, ನೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿ। **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ಯೇನ ಠಾನೇನ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ, ತದೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿಯೇವಾತಿ। ಪಾಪೇನ ಲಾಮಕೇನ ಇಚ್ಛಾವಚರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಭಿಕ್ಖೂ **ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ** । ಅತೀತೋ ಸತ್ಥಾ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ** ಯಥಾ "ಬಹುಕತ್ತುಕೋ"ತಿ। ಪಧಾನಂ ವಚನಂ **ಪಾವಚನಂ। ಪಾ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ನಿಪಾತೋ "ಪಾ ಏವ ವುತ್ಯಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ ವಾ ಏತಂ, ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ಪನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಪಾವದತೀ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಕ್ಖನ್ತಿ** ಅಲಜ್ಜಿಪಕ್ಖಂ। **"ಯಾವ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಸಾಸನಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಭಾವೇ ಕಾರಣಂ, ಸಾಧಕಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಹಿ ಪದಮಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ "ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯಂ।

ತತ್ಥ **ಯಾವ ಚ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ಲಜ್ಜಿಪುಗ್ಗಲೇಸು ತಿಟ್ಠತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಮಞ್ಚಕೇ ನಿಪನ್ನೇನ ಭಗವತಾ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ವುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಆಗಮವಸೇನ ದಳ್ಹಿಜೋತಕೋ। **ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋತಿ** ಧಮ್ಮೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚ। ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಹಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಠಪನಂ ಪಞ್ಞಾಪನಂ। ವಿನಯೋಪಿ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚ। ವಿನಯತನ್ತಿಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ

ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಠಪನಂ ಪಞ್ಞಾಪನಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮದ್ವಯಮ್ಪಿ ಕಿರಿಯಾದ್ವಯೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝನಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋತಿ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ। **ಮಮಚ್ಚಯೇನಾತಿ** ಮಮ ಅಚ್ಚಯಕಾಲೇ। "ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ವದನ್ತಿ। ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ವಾ ಕರಣವಚನಂ, ಮಮ ಅಚ್ಚಯಹೇತು ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ "ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧೬)। ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಹೇತ್ಥ ಹೇತ್ವತ್ಥಸಾಧಕಂ ಯಥಾ "ನೇತ್ತೇ ಉಜುಂ ಗತೇ ಸತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ४.೭೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೦.೯೦, ೯೩)। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಮಯಾ ವೋ ಠಿತೇನೇವ "ಇದಂ ಲಹುಕಂ, ಇದಂ ಗರುಕಂ, ಇದಂ ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಇದಂ ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ, ಇದಂ ಲೋಕವಜ್ಜಂ, ಇದಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಂ, ಅಯಂ ಆಪತ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಅಯಂ ಗಣಸ್ಸ, ಅಯಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವುಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನೀಯತಾವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರೋ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗೋ ಮಹಾವಿನಯೋ ನಾಮ ದೇಸಿತೋ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ "ಇದಂ ವೋ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ವೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಭಾಗೇನ ಅನುಸಾಸನತೋ। ಠಿತೇನೇವ ಚ ಮಯಾ "ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ತೇನ ತೇನ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪೇನ ಪಕಾರೇನ ಇಮೇ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ದೇಸಿತಂ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ ತಂತಂಚರಿಯಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಸಾಸನತೋ, ಠಿತೇನೇವ ಚ ಮಯಾ "ಇಮೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೧೬), ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ನವ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ, ಸತ್ತ ವೇದನಾ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತ ಚೇತನಾ, ಸತ್ತ ಚಿತ್ತಾನಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಏತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ರೂಪಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ, ಏತ್ತಕಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಏತ್ತಕಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಏತ್ತಕಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ"ತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ದೇಸಿತಂ, ತಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ ಖನ್ಧಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಞಾಯಮಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಾವಹತ್ತಾ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಾಸಿತಂ ಲಪಿತಂ "ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ, ಪಞ್ಚ ನಿಕಾಯಾ, ನವಙ್ಗಾನಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ಮಹಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಹಂ ಏಕೋವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಹಞ್ಚ ಪನಿದಾನಿ ಏಕೋವ ಓವದಾಮಿ ಅನುಸಾಸಾಮಿ, ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಿ ತುಮ್ಹೇ ಓವದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅನುಸಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನತೋತಿ।

ಸಾಸನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧವಸೇನ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಾಸನಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ। ಅದ್ಧಾನಂ ಗಮಿತುಮಲನ್ತಿ **ಅದ್ಧನಿಯಂ,** ಅದ್ಧಾನಗಾಮಿ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿರಂ ಠಿತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಇದಂ ಸಾಸನಂ ಅದ್ಧನಿಯಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಭವೇಯ್ಯ, ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಯದಿ ಪನಾಹಂ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಂ, ಸಾಧು ವತಾತಿ।

ಇದಾನಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತನೋ ಕತಂ ಅನುಗ್ಗಹವಿಸೇಸಂ ಸಮನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಚಿನ್ತನಾಕಾರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಞ್ಚಾಹಂ ಭಗವತಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಯಞ್ಚಾಹ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ, ಪಸಂಸಿತೋ"ತಿ ಏತೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತೇನ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ, ಪಸಂಸಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅನುಗ್ಗಹಣಂ, ಪಸಂಸನಞ್ಚ ಪರಾಮಸತಿ। "ಧಾರೇಸ್ಸಸೀ"ತಿಆದಿಕಂ ಪನ ವಚನಂ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಸಙ್ಘಾಟಿಯಂ ನಿಸಿನ್ನೋ

ತಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಪದುಮಪುಪ್ಫವಣ್ಣೇನ ಪಾಣಿನಾ ಅನ್ತನ್ತೇನ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ಆಹ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನೇವ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೇನ -

"ಅಥ ಖೋ ಆವುಸೋ ಭಗವಾ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಯೇನ ಅಞ್ಞತರಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಅಥ ಖ್ವಾಹಂ ಆವುಸೋ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಚತುಗ್ಗುಣಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಂ 'ಇಧ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ನಿಸೀದತು, ಯಂ ಮಮಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ'ತಿ । ನಿಸೀದಿ ಖೋ ಆವುಸೋ ಭಗವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ, ನಿಸಜ್ಜ ಖೋ ಮಂ ಆವುಸೋ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ 'ಮುದುಕಾ ಖೋ ತ್ಯಾಯಂ ಕಸ್ಸಪ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟೀ'ತಿ। ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ। ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸಪ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀತಿ। ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಹಂ ಭನ್ತೇ ಭಗವತೋ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀತಿ। ಸೋ ಖ್ವಾಹಂ ಆವುಸೋ ಪಟಪಿಲೋತಿಕಾನಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಭಗವತೋ ಪಾದಾಸಿಂ, ಅಹಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)।

ತತ್ಥ **ಮುದುಕಾ ಖೋ ತ್ಯಾಯ**ನ್ತಿ ಮುದುಕಾ ಖೋ ತೇ ಅಯಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ? ಥೇರೇನ ಸಹ ಚೀವರಂ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮೋ ಜಾತೋತಿ? ಥೇರಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ ಠಪೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಿಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ನತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಪನಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಇಮೇ ನ ಚಿರಂ ಠಸ್ಸನ್ತಿ, 'ಕಸ್ಸಪೋ ಪನ ವೀಸವಸ್ಸಸತಾಯುಕೋ, ಸೋ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾಯಂ ವಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಮ ಸಾಸನಂ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಕಾಲಂ ಪವತ್ತನಕಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ನಂ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸುಸ್ಸೂಸಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ। ಥೇರೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಾ ಪತ್ತಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣೇ ಕಥಿತೇ "ಇಮಂ ತುಮ್ಹೇ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ಚಾರಿತ್ತಮೇವ, ತಸ್ಮಾ "ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತು ಮೇ ಭನ್ತೇ ಭಗವಾ"ತಿ ಆಹ।

ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸಪಾತಿ ಕಸ್ಸಪ ತ್ವಂ ಇಮಾನಿ ಪರಿಭೋಗಜಿಣ್ಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ಪಾರುಪಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ ವದತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಕಾಯಬಲಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಅಹಂ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಪುಣ್ಣಂ ನಾಮ ದಾಸಿಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಆಮಕಸುಸಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಂ ಸುಸಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇಹಿ ಪಾಣಕೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣಂ ತೇ ಪಾಣಕೇ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಮಹಾಅರಿಯವಂಸೇ ಠತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿಂ, ತಸ್ಸ ಮೇ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಗಹಿತದಿವಸೇ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ ಮಹಾಪಥವೀ ಮಹಾವಿರವಂ ವಿರವಮಾನಾ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ಆಕಾಸಂ ತಟತಟಾಯಿ, ಚಕ್ಕವಾಳೇ ದೇವತಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ಅದಂಸು, ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಜಾತಿಪಂಸುಕೂಲಿಕೇನ ಜಾತಿಆರಞ್ಞಿಕೇನ ಜಾತಿಏಕಾಸನಿಕೇನ ಜಾತಿಸಪದಾನಚಾರಿಕೇನ ಭವಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ತ್ವಂ ಇಮಸ್ಸ ಚೀವರಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ। ಥೇರೋಪಿ ಅತ್ತನಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹತ್ಥೀನಂ ಬಲಂ ಧಾರೇತಿ, ಸೋ ತಂ ಅತಕ್ಕಯಿತ್ವಾ "ಅಹಮೇತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಸುಗತಚೀವರಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಕಾತುಕಾಮೋ "ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಹಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಹ। **ಪಟಿಪಜ್ಜಿ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪನ್ನೋಸಿಂ। ಏವಂ ಪನ ಚೀವರಪರಿವತ್ತನಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಪಾರುಪಿತಚೀವರಂ ಭಗವಾ ಪಾರುಪಿ, ಸತ್ಥು ಚೀವರಂ ಥೇರೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮಹಾಪಥವೀ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಉನ್ನದನ್ತೀ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ।

ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನೀತಿ ಮತಕಳೇವರಂ ಪರಿವೇಠೇತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತಾನಿ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇ ಕಿಮೀ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾನಿ ಸಾಣವಾಕಮಯಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಾನಿ। **ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ**ತಿ ನಿಟ್ಠಿತವಸನಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಪರಿಭೋಗಜಿಣ್ಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಮೇವ ತಂ ಚೀವರಂ, ಅನೇಕಾವಯವತ್ತಾ ಪನ ಬಹುವಚನಂ ಕತನ್ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ। **ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗೇ ಕಾಮಾಚಾರತ್ತಾ "ಅತ್ತನಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। "ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಸ್ಸಪ ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನೀ"ತಿ

(ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಹಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಅತ್ತನಾವ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ನಾಞ್ಞೇನ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಸದ್ದತೋಯೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ, ಅತ್ಥಪಕರಣಾದಿನಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಯಮಿತತ್ತಾ। ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾತಿ ಏತ್ಥ 'ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ'ತಿ ಇಧ ವುತ್ತಂ ಅತ್ತನಾ - ಸದ್ದಮಾನೇತ್ವಾ 'ಚೀವರೇ ಅತ್ತನಾ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ'ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

> ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ದೂರಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ।
> ಅತ್ಥತೋ ಹ್ಯಸಮಾನಾನಂ, ಆಸನ್ನತ್ತಮಕಾರಣನ್ತಿ॥

ಅಥ ವಾ ಭಗವತಾ ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಭಗವತಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಯೋಜನೀಯಂ। ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಕರಣನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸಹಾದಿಯೋಗಕತ್ತುತ್ಥಜೋತಕತ್ತಸಮ್ಭವತೋ"ತಿ। ಸಮಾನಂ ಧಾರಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಸಾಧಾರಣೋ,** ತಾದಿಸೋ ಪರಿಭೋಗೋತಿ **ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೋ,** ತೇನ। ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಚ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನ ಚ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಇದಾನಿ -

"ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ, ಕಸ್ಸಪೋಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨) -

ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪಭೇದೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನತ್ಥಾಯ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೧) ಆಗತಂ ಪಾಳಿಮಿಮಂ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ, ಆದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಯಾವದೇತಿ** ಯಾವದೇವ, ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ, ತತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಿಹರಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋಯೇವ ಹಿ **ಮಜ್ಝಿಮಗಣ್ಠಿಪದೇ, ಚೂಳಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ **"ಯಾವದೇತಿ** ಯಾವದೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಲಿಖಿತಂ। **ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** "ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮೀತಿ ಯಾವದೇವ ಇಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨.೧೫೨) ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** "ಯಾವದೇವಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ 'ಯಾವದೇ'ತಿ ಇದಂ ಪದ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಯಾವದೇವಾ"ತಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಪಿ ಚ **ಯಾವದೇತಿ** ಯತ್ತಕಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ವಿಹರಿತುಂ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ, ತತ್ತಕಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ವಿಹರಾಮೀತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ, ಯತ್ತಕಂ ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಹಾರಂ ವೋಹರಿತುಂ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ, ತತ್ತಕಂ ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಹಾರಂ ವೋಹರಾಮೀತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಠಾನೇ ಚ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನಾಪಿ** ತದೇವತ್ಥಂ ಯಥಾಲಾಭನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯತ್ತಕೇ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೇ, ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಹಾರೇ ವಾ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ವಿಹಾರಾಮಿ ಚೇವ ವೋಹರಾಮಿ ಚ, ತಥಾ ಕಸ್ಸಪೋಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪರೇ ಪನ "ಯಾವದೇತಿ 'ಯಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ, ತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾರಾಮೀ'ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ, ಇದ್ಧಿವಿಧಾಭಿಞ್ಞಾಠಾನೇ ಚ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಸ್ಸ ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಸೇನ 'ಯಂ ದಿಬ್ಬಸೋತಂ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ, ತೇನ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸದ್ದೇ ಸುಣಾಮೀ'ತಿಆದಿನಾ ಸೇಸಾಭಿಞ್ಞಾಠಾನೇ ಕರಣವಸೇನ ಯೋಜನಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ನಿಯಮತ್ಥೋ, ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಯಮೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತದುಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇತಿ ಏತ್ಥ **ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ** ನಾಮ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಏವಂಸಞ್ಞಿತಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಹ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। **ಛಳಭಿಞ್ಞಾ** ನಾಮ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಸಹ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ಕತ್ಥಚಿ ಪೋತ್ಥಕೇ ಚೇತ್ಥ ಆದಿಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸೋ ಅನಧಿಪ್ಪೇತೋ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತ್ತಾ। ಮನುಸ್ಸೇಸು, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಾ ಉತ್ತರಿಭೂತಾನಂ, ಉತ್ತರೀನಂ ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಝಾಯೀನಞ್ಚೇವ ಅರಿಯಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ,** ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾ ವಾ ಉತ್ತರೀತಿ **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ**। ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಚೇತ್ಥ ವಿನಾ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಕತಿಯಾವ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬತೋ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾವಹನತೋ ಚ **ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ, ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಪನ ಝಾನಾದಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ**ತಿ "ಅಹಂ ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ, ಯತ್ತಕೇ ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೇ, ಯತ್ತಕಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಚ ವಳಞ್ಜೇಮಿ , ತಥಾ ಕಸ್ಸಪೋಪೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಮಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಪನೇನ। ಅನೇಕಟ್ಠಾನೇಸು ಠಪನಂ, ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸೇಸಭಾವೇನ ಏಕನ್ತಸಮಟ್ಠಪನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಞ್ಚ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಸಂಸಾಮತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ವಿಯ ದೇವಸಿಕಂ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಾದಿವಸೇನ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ವಳಞ್ಜೇತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ -

"ಓವದ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂ, ಕರೋಹಿ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ, ಅಹಂ ವಾ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದೇಯ್ಯಂ, ತ್ವಂ ವಾ। ಅಹಂ ವಾ ಕಸ್ಸಪ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕರೇಯ್ಯಂ, ತ್ವಂ ವಾ"ತಿ -

ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನಮಕಾಸಿಯೇವಾತಿ।

ತಥಾತಿ ರೂಪೂಪಸಂಹಾರೋ ಯಥಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ, ತಥಾ ಪಸಂಸಿತೋತಿ। **ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ**ತಿ ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಪಾಣಿಂ ಆಕಾಸೇ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಕುಲೇಸು ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯ ಚೇವ ಕರಣಭೂತಾಯ ಪಸಂಸಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ, ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಕುಲೂಪಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯ ಕುಲೇಸು ಅಲಗ್ಗನಚಿತ್ತೇನ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತತಾಯ ಚೇವ ಮಞ್ಞೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಸಂಸಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾಹ -

"ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇಸಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯಂ ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿ ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ಗಯ್ಹತಿ ನ ಬಜ್ಝತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತೋ ಕುಲೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ಗಯ್ಹತಿ ನ ಬಜ್ಝತಿ 'ಲಭನ್ತು ಲಾಭಕಾಮಾ, ಪುಞ್ಞಕಾಮಾ ಕರೋನ್ತು ಪುಞ್ಞಾನೀ'ತಿ। ಯಥಾ ಸಕೇನ ಲಾಭೇನ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ ಸುಮನೋ, ಏವಂ ಪರೇಸಂ ಲಾಭೇನ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ ಸುಮನೋ। ಏವರೂಪೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಅರಹತಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ। ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತೋ ಕುಲೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಜ್ಜತಿ ನ ಗಯ್ಹತಿ ನ ಬಜ್ಝತಿ 'ಲಭನ್ತು ಲಾಭಕಾಮಾ, ಪುಞ್ಞಕಾಮಾ ಕರೋನ್ತು ಪುಞ್ಞಾನೀ'ತಿ। ಯಥಾ ಸಕೇನ ಲಾಭೇನ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ ಸುಮನೋ, ಏವಂ ಪರೇಸಂ ಲಾಭೇನ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ ಸುಮನೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬)।

ತತ್ಥ **ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇಸೀ**ತಿ ನೀಲೇ ಗಗನನ್ತರೇ ಯಮಕವಿಜ್ಜುಕಂ ಸಞ್ಚಾಲಯಮಾನೋ ವಿಯ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇ , ಉಪರಿಭಾಗೇ, ಉಭತೋ ಚ ಪಸ್ಸೇಸು ಪಾಣಿಂ ಸಞ್ಚಾಲೇಸಿ, ಇದಞ್ಚ ಪನ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಪದಂ ನಾಮ। **ಅತ್ತಮನೋ**ತಿ ಸಕಮನೋ, ನ ದೋಮನಸ್ಸೇನ ಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಿತಮನೋ। **ಸುಮನೋ**ತಿ ತುಟ್ಠಮನೋ, ಇದಾನಿ ಯೋ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ 'ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಯ ಆಕಾಸೇ ಚಾಲಿತಪಾಣೂಪಮಾ

ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥಾ’ತಿ ವದನ್ತೋ ಅಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತಿ, ಅಸಯ್ಹಭಾರಂ ಆರೋಪೇತಿ, ಯಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ, ತಂ ಕಾರೇಹೀ”ತಿ, ತಸ್ಸ ವಾದಪಥಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ “ಸಕ್ಕಾ ಚ ಖೋ ಏವಂ ಕಾತುಂ, ಅತ್ಥಿ ಏವರೂಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ”ತಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಮೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಸಂಸನಮಾಹ **“ಚನ್ದೋಪಮಪಟಿಪದಾಯ ಚಾ”**ತಿ, ಚನ್ದಪಟಿಭಾಗಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಚ ಕರಣಭೂತಾಯ ಪಸಂಸಿತೋ, ತಸ್ಸಂ ವಾ ಆಧಾರಭೂತಾಯ ಮಜ್ಝೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಸಂಸಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾಹ –

“ಚನ್ದೂಪಮಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥ ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ, ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚನವಕಾ ಕುಲೇಸು ಅಪ್ಪಗಬ್ಭಾ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುರಿಸೋ ಜರುದಪಾನಂ ವಾ ಓಲೋಕೇಯ್ಯ ಪಬ್ಬತವಿಸಮಂ ವಾ ನದೀವಿದುಗ್ಗಂ ವಾ ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ, ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚನ್ದೂಪಮಾ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥ ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ, ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚನವಕಾ ಕುಲೇಸು ಅಪ್ಪಗಬ್ಭಾ। ಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚನ್ದೂಪಮೋ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ, ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚನವಕೋ ಕುಲೇಸು ಅಪ್ಪಗಬ್ಭೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬)।

ತತ್ಥ **ಚನ್ದೂಪಮಾ**ತಿ ಚನ್ದಸದಿಸಾ ಹುತ್ವಾ। ಕಿಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾಯ ಸದಿಸಾತಿ? ನೋ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಯಥಾ ಚನ್ದೋ ಗಗನತಲಂ ಪಕ್ಖನ್ದಮಾನೋ ನ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಂ ವಾ ಸಿನೇಹಂ ವಾ ಆಲಯಂ ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ವಾ ಪತ್ಥನಂ ವಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ನ ಚ ನ ಹೋತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಏವಂ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಾದೀನಂ ಅಕರಣೇನ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ ಚನ್ದೂಪಮಾ ಹುತ್ವಾ ಖತ್ತಿಯಕುಲಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಯಥಾ ಚನ್ದೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ಆಲೋಕಂ ಫರತಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ, ಞಾಣಾಲೋಕಫರಣೇನ ಚ ಚನ್ದೂಪಮಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ನಯೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ, ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ತೇನೇವ ಸನ್ಥವಾದೀನಮಕರಣೇನ ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಅಪಕಸ್ಸಿತ್ವಾ, ಅಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಅಪನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಚ್ಚನವಕಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಂ ನವಿಕಾವ, ಆಗನ್ತುಕಸದಿಸಾ ಏವ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಗನ್ತುಕೋ ಹಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಗೇಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಚೇ ನಂ ಘರಸಾಮಿಕಾ ದಿಸ್ವಾ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪುತ್ತಭಾತರೋಪಿ ವಿಪ್ಪವಾಸಗತಾ ಏವಂ ವಿಚರಿಂಸೂ”ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನಾ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಭೋಜೇನ್ತಿ, ಭುತ್ತಮತ್ತೋಯೇವ “ತುಮ್ಹಾಕಂ ಭಾಜನಂ ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಪಕ್ಕಮತಿ, ನ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯಾನಿ ವಾ ಸಂವಿದಹತಿ, ಏವಂ ತುಮ್ಹೇಪಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಘರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಯಂ ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಪಸನ್ನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ದೇನ್ತಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿನ್ನಸನ್ಥವಾ ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇ ಅಬ್ಯಾವಟಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಥಾತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಅಪ್ಪಗಬ್ಭಾ**ತಿ ನ ಪಗಬ್ಭಾ, ಅಟ್ಠಟ್ಠಾನೇನ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ, ಚತುಟ್ಠಾನೇನ ವಚೀಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ, ಅನೇಕಟ್ಠಾನೇನ ಮನೋಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಚ ವಿರಹಿತಾ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಜರುದಪಾನನ್ತಿ ಜಿಣ್ಣಕೂಪಂ। **ಪಬ್ಬತವಿಸಮ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಸಮಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ। **ನದೀವಿದುಗ್ಗ**ನ್ತಿ ನದಿಯಾ ವಿದುಗ್ಗಂ ಛಿನ್ನತಟಟ್ಠಾನಂ। **ಏವಮೇವ ಖೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ – ಜರುದಪಾನಾದಯೋ ವಿಯ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕುಲಾನಿ, ಓಲೋಕನಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖು, ಯಥಾ ಪನ ಅನಪಕಟ್ಠಕಾಯಚಿತ್ತೋ ತಾನಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ತತ್ಥ ಪತತಿ, ಏವಂ ಅರಕ್ಖಿತೇಹಿ ಕಾಯಾದೀಹಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಕುಲೇಸು ಬಜ್ಝತಿ, ತತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಸೀಲಪಾದಭಞ್ಜನಾದಿಕಂ ಅನತ್ಥಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅಪಕಟ್ಠಕಾಯಚಿತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ತತ್ಥ ನ ಪತತಿ, ಏವಂ ರಕ್ಖಿತೇನೇವ ಕಾಯೇನ, ರಕ್ಖಿತಾಯ ವಾಚಾಯ, ರಕ್ಖಿತೇಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ, ಸೂಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅಪಕಟ್ಠಕಾಯಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಕುಲೇಸು ನ ಬಜ್ಝತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಸೀಲಸದ್ಧಾಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಪಾದಹತ್ಥಕುಚ್ಛಿಸೀಸಾನಿ ನ ಭಞ್ಜನ್ತಿ, ರಾಗಕಣ್ಟಕಾದಯೋ ನ ವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ಸುಖಿತೋ ಯೇನಕಾಮಂ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ನಿಬ್ಬಾನದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವರೂಪೋ ಅಯಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋತಿ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಸ್ಸ

ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ವಾದಪಥಪಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಏವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ। ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಚನ್ದೋಪಮಪಟಿಪದಾಯ ಕರಣಭೂತಾಯ ಪಸಂಸಿತೋ, ತಸ್ಸಂ ವಾ ಆಧಾರಭೂತಾಯ ಮಞ್ಞೇವ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಸಂಸಿತೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಚೇವ-ಸದ್ದೋ, ಚ-ಸದ್ದೋ ಚ ನ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತ್ತಾ, ಅಯಮೇವ ಅತ್ಥೋ ಪಾಠೋ ಚ ಯುತ್ತತರೋ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** "ಆಕಾಸೇ ಪಾಣಿಂ ಚಾಲೇತ್ವಾ ಚನ್ದೂಪಮಂ ಪಟಿಪದಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಮಂ ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೩೨) ವುತ್ತತ್ತಾತಿ।

ತಸ್ಸ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾರಣನಿದಸ್ಸನೇ "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನೇ ಪನ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹಣಸ್ಸ, ಪಸಂಸನಸ್ಸ ಚಾತಿ। ಪೋತ್ಥಕೇಸುಪಿ ಕತ್ಥಚಿ "ತಸ್ಸ ಮೇ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನೇ "ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಪರಂ ಪದಮಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ। ನತ್ಥಿ ಇಣಂ ಯಸ್ಸಾತಿ ಅಣಣೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಣಣ್ಯಂ।** ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಇಣವಿರಹಿತತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ನನು ಮಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾವಸೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಸಕಕವಚಇಸ್ಸರಿಯಾನುಪ್ಪದಾನೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಕವಚೋ** ನಾಮ ಉರಚ್ಛದೋ, ಯೇನ ಉರೋ ಛಾದೀಯತೇ, ತಸ್ಸ ಚ ಚೀವರನಿದಸ್ಸನೇನ ಗಹಣಂ, ಇಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿದಸ್ಸನೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕನ್ತಿ** ಕುಲವಂಸಸ್ಸ ಕುಲಪವೇಣಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಕಂ। **"ಮೇ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ **ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋತಿ** ಸಮಾಸೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸತ್ತುಸಙ್ಘನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ ಅತ್ತನೋ ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಸಕಕವಚಇಸ್ಸರಿಯಾನುಪ್ಪದಾನೇನ ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕಂ ಪುತ್ತಂ ರಾಜಾ ವಿಯ ಭಗವಾಪಿ ಮಂ ದೀಘದಸ್ಸೀ "ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋ ಮೇ ಅಯಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಗಣನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಚೀವರದಾನಸಮಸಮಟ್ಠಪನಸಙ್ಖಾತೇನ ಇಮಿನಾ ಅಸಾಧಾರಣಾನುಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇಸಿ ನನು, ಇಮಾಯ ಚ ಉಳಾರಾಯ ಪಸಂಸಾಯ ಪಸಂಸಿ ನನೂತಿ। **ಇತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೇನ "ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ, ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಂ, ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಚನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ, "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ ವಾಕ್ಯತ್ತಯಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕಪಾಳಿಯಾ ಸಾಧೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಹಾತಿ** ಕಿಂ ಆಹ, ಮಯಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ ಕಿಂ ಆಹಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಮಯಾ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಆಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ವಾ ಯಂ ವಚನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಹ, ತಥಾ ತೇನ ವಚನೇನ ಮಯಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಸಂಸನ್ದತಿ ಚೇವ ಸಮೇತಿ ಚ ಯಥಾ ತಂ ಗಙ್ಗೋದಕೇನ ಯಮುನೋದಕನ್ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಪಾಳಿಯಾ ಸಾಧನತ್ಥಂ ಉದಾಹರಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗೇ ಕಾಮಾಚಾರತ್ತಾ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನತ್ಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ವಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ, ತಥಾ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಆಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು।

ಏಕಮಿದಾಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಚ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾವಾಯಾತಿ** ಪಾವಾನಗರತೋ, ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ "ಕುಸಿನಾರಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ **ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ** ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋತಿ** ಚ ದೀಘಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ, ದೀಘಪರಿಯಾಯೋ ಹೇತ್ಥ ಅದ್ಧಾನಸದ್ದೋ। **ಮಹತಾತಿ** ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನಪಿ ಮಹತಾ। **"ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಮತ್ತಸದ್ದೋ ಚ ಪಮಾಣವಚನೋ "ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬) ವಿಯ। "ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತ್ಥಂ ಆಹತಾ "ಅಥ ಖೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ । ನ ಹೇತ್ಥ

ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರೋ ಆಗತೋತಿ ಚೋದನಂ ಪರಿಹರಿತುಮಾಹ **“ಸಬ್ಬಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪೇಸಾ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ತತೋ ಪರಂ ಆಹಾ”**ತಿಆದಿ। ಅಪಿಚ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸಾಧಿಕಾ ಪಾಳಿ ಮಹತರಾತಿ ಗನ್ಥಗರುತಾಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಮಜ್ಝೇ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ಆದಿಅನ್ತಮೇವ ಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಬ್ಬಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಹಿ “ಅಥ ಖ್ವಾಹಂ ಆವುಸೋ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ”ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ವುತ್ತಪಾಳಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ “ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ನ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ವುತ್ತಪಾಳಿಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

“ತತೋ ಪರ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ತದವಸೇಸಂ “ಹನ್ದ ಮಯಂ ಆವುಸೋ”ತಿಆದಿಕಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರದಸ್ಸನಪಾಳಿಂ। ತಸ್ಮಾ **ತತೋ ಪರಂ ಆಹಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡತೋ ಪರಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರದಸ್ಸನವಚನಮಾಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಗಣ್ಠಿಪದೇಪಿ** ಹಿ ಸೋಯೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾಪಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ತಥೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ಪನ “ತತೋ ಪರನ್ತಿ ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತೋ ಪರತೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಕಾರೋ ಯದಿದಂ “ಹನ್ದ ಮಯಂ ಆವುಸೋ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತೀ”ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಪನ ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಮೇವ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಸುಭದ್ದೇನ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ತಾ ಉಸ್ಸಾಹಜನನನ್ತಿ ವದೇಯ್ಯ, ನತ್ಥೇವೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬತಾತಿ। **ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅಧಮ್ಮೋ। ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಪ್ಪಸಙ್ಗತ್ತಾ ವಾ ತದಸಙ್ಗಾಯನಹೇತುಕೋ ದೋಸಗಣೋಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ, “ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಆದಿಹೇತುಕೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾದಿದೋಸಗಣೋ ಅಧಮ್ಮೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪುರೇ ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಅಪಿ ನಾಮ ದಿಪ್ಪತಿ। ಸಂಸಯತ್ಥೇ ಹಿ ಪುರೇ-ಸದ್ದೋ। ಅಥ ವಾ ಯಾವ ಅಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪುರೇತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸನ್ನೇ ಹಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತೇ ಅಯಂ ಪುರೇ-ಸದ್ದೋ। **ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ದಿಪ್ಪಿಸ್ಸತಿ, ಪುರೇ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಹಿ ಅನಾಗತತ್ಥೇ ಅಯಂ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ ಯಥಾ “ಪುರಾ ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋ”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ -

“ಅನಾಗತೇ ಸನ್ನಿಚ್ಚಯೇ, ತಥಾತೀತೇ ಚಿರತನೇ।
ಕಾಲದ್ವಯೇಪಿ ಕವೀಹಿ, ಪುರೇಸದ್ದೋ ಪಯುಜ್ಜತೇ”ತಿ॥ (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಬಾಹಿರನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ)।

“ಪುರೇಯಾವಪುರಾಯೋಗೇ , ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಕರಹಿ ಕದಾ।
ಲಚ್ಛಾಯಮಪಿ ಕಿಂ ವುತ್ತೇ, ವತ್ತಮಾನಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚ॥

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ - **ಪುರೇ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ಅನಾಗತೇ, ಯಥಾ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಗನ್ತಬ್ಬಮಗ್ಗೋ “ಪುರೇ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ಮಗ್ಗಗಮನನಯೇನ ಅನಾಗತಕಾಲೋ “ಪುರೇ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ತಂಕಾಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಪುರೇ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ಧಮ್ಮೋಪಿ ಅಧಮ್ಮವಿಪರೀತವಸೇನ, ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅವಿನಯೋ**ತಿ ಪಹಾನವಿನಯಸಂವರವಿನಯಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅವಿನಯೋ। **ವಿನಯವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ ಪಾಠೋ, ಸೋ “ತತೋ ಪರಂ ಆಹಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಆಹ-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ।

ತೇನ ಹೀತಿ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಉಚ್ಚಿನನೇ ಉಯ್ಯೋಜೇನ್ತೋ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಏವಮಾಹಂಸು **“ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನತೂ”**ತಿ, ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಅನುರೂಪೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಸಕಲ…ಪೇ॰… ಪರಿಗ್ಗಹೇಸೀ”**ತಿ ಏತೇನ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಪರಿಯನ್ತಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸತಿಪಿ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಭವೇ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಪನ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಗುಣಯುತ್ತಾನಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತತ್ತಾ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಕಲಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ನವಙ್ಗಂ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಸಕಲನವಙ್ಗಂ,** ಸತ್ಥು ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ **ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ** ಸಾಸೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತದೇವ ಸತ್ಥುಸಾಸನನ್ತಿ **ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಂ**। ನವ ವಾ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದೀನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ನವಙ್ಗಂ,** ತಮೇವ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ, ತಞ್ಚ ಸಕಲಮೇವ, ನ ಏಕದೇಸನ್ತಿ ತಥಾ। ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಪುರಿಸತ್ಥಂ ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಂ ಪರಿಯತ್ತಾ ಸಮತ್ಥಾತಿ **ಪರಿಯತ್ತಿ,** ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ, ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಸಙ್ಖಾತಾ ಪರಿಯತ್ತಿ, ತಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ತಥಾ, ತಾದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಥುಜ್ಜನ…ಪೇ॰… ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಏತ್ಥ -

> “ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವುತ್ತಾ, ಬುದ್ಧೇನಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ।
> ಅನ್ಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಏಕೋ, ಕಲ್ಯಾಣೇಕೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೧; ಚೂಳನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೩೦)। -

ವುತ್ತೇಸು ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬತ್ತಾ। ಸಮಥಭಾವನಾಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಾ ಲೂಖಾ ಅಸಿನಿದ್ಧಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ,** ತೇಯೇವ ಖೀಣಾಸವಾತಿ ತಥಾ। “ಭಿಕ್ಖೂ”ತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

> “ಯಞ್ಚತ್ಥವತೋ ಸದ್ದೇಕಸೇಸತೋ ವಾಪಿ ಸುಯ್ಯತೇ।
> ತಂ ಸಮ್ಬಜ್ಝತೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ಯಥಾಲಾಭಂ ಕದಾಚಿಪೀ”ತಿ॥

ತಿಪಿಟಕಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಧರೇತಿ ಏತ್ಥ ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಮಾಹಾರೋ **ತಿಪಿಟಕಂ,** ತಂಸಙ್ಖಾತಂ ನವಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ತಥಾ, ತಾದಿಸೇ। ಅನು ಅನು ತಂ ಸಮಙ್ಗಿನಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅನುಭಾವೋ, ಸೋಯೇವ **ಆನುಭಾವೋ,** ಪಭಾವೋ, ಮಹನ್ತೋ ಆನುಭಾವೋ ಯೇಸಂ ತೇ **ಮಹಾನುಭಾವಾ**। “ಏತದಗ್ಗಂ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಚನಮುಪಾದಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ “ಏತದಗ್ಗ”ನ್ತಿ ಪದಂ ಅನುಕರಣಜನಾಮಂ ನಾಮ ಯಥಾ “ಯೇವಾಪನಕ”ನ್ತಿ, ತಬ್ಬಸೇನ ವುತ್ತಟ್ಠಾನನ್ತರಮಿಧ **ಏತದಗ್ಗಂ,** ತಮಾರೋಪಿತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತದಗ್ಗಂ ಏಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಗ್ಗೋತಿ ವಾ ಆರೋಪಿತೇಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತದನಾರೋಪಿತಾಪಿ ಅವಸೇಸಗುಣಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಉಚ್ಚಿನಿತಾ ತತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ **ತೇವಿಜ್ಜಾ,** ತಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾದೀನನ್ತಿ **ತೇವಿಜ್ಜಾದಯೋ,** ತೇ ಭೇದಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ ಯೇಸನ್ತಿ **ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದಾ**। ಅಥ ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾತಿ **ತೇವಿಜ್ಜೋ,** ಸೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾದೀನನ್ತಿ **ತೇವಿಜ್ಜಾದಯೋ,** ತೇಯೇವ ಭೇದಾ ಯೇಸನ್ತಿ **ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದಾ**। ತೇವಿಜ್ಜಛಳಭಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ “ಅಥ ಖೋ”ತಿಆದಿವಚನಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅವಿಸೇಸತೋವ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ವಿಸೇಸೇನ ಯಥಾವುತ್ತಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಸಂಸನ್ದನಂ ಕರೋತಿ।

ನನು ಚ ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರಾ ಖೀಣಾಸವಾ ಅನೇಕಸತಾ, ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾ ಚ, ಕಸ್ಮಾ ಥೇರೋ ಏಕೇನೂನಮಕಾಸೀತಿ ಚೋದನಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣದಸ್ಸನೇನ ತಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **“ಕಿಸ್ಸ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ

ಕಿಸ್ಸಾತಿ ಕಸ್ಮಾ। ಪಕ್ಖನ್ತರಜೋತಕೋ **ಪನ**-ಸದ್ದೋ। **ಓಕಾಸಕರಣತ್ಥನ್ತಿ** ಓಕಾಸಕರಣನಿಮಿತ್ತಂ ಓಕಾಸಕರಣಹೇತು। **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ "ಛಣತ್ಥಞ್ಚ ನಗರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತಂ ಅಭಿರುಹತೂ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕಾರಣವಚನೋ, "ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೮) ವಿಯ ಚ ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ "ಛಣತ್ಥನ್ತಿ ಛಣನಿಮಿತ್ತಂ ಛಣಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗತಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಯ ಹೋತಿ, ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು।

ಕಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಓಕಾಸಮಕಾಸೀತಿ ಆಹ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೇ। **"ಸೋ ಹಾಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ "ಸಹಾಪಿ ವಿನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ"ತಿ ವುತ್ತವಚನೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ "ತಸ್ಮಾ"ತಿ ಕಾರಣವಚನದಸ್ಸನತೋ। "ತಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಕಾರಣದಸ್ಸನಟ್ಠಾನೇ ಕಾರಣಜೋತಕೋಯೇವ ಹಿ-ಸದ್ದೋ। ಸಞ್ಞಾಣಮತ್ತಜೋತಕಾ ಸಾಖಾಭಙ್ಗೋಪಮಾ ಹಿ ನಿಪಾತಾತಿ, ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ಸಿಕ್ಖತೀತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ,** ಸಿಕ್ಖನಂ ವಾ **ಸಿಕ್ಖಾ,** ಸಾಯೇವ ತಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ।** ಸೋ ಹಿ ಅಪರಿಯೋಸಿತಸಿಕ್ಖತ್ತಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಏಕನ್ತೇನ ಸಿಕ್ಖನಸೀಲೋ, ನ ಅಸೇಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖೋ ತತ್ಥ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧುಸ್ಸಾಹೋ, ನಾಪಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಿಕ್ಖೋ ಪಚುರಜನೋ ವಿಯ ತತ್ಥ ಅನಧಿಮುತ್ತೋ, ಕಿತವಸೇನ ವಿಯ ಚ ತದ್ಧಿತವಸೇನಿಧ ತಪ್ಪಕತಿಯತ್ಥೋ ಗಯ್ಹತಿ ಯಥಾ "ಕಾರುಣಿಕೋ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ತೀಸುಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಸು ಜಾತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಭವೋತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ।** ಅಪಿಚ ಇಕ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಇಕ್ಖಾ,** ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಸಹ ಇಕ್ಖಾಯಾತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ।** ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಪರಿಯೋಸಿತತ್ತಾ ಸಹ ಕರಣೀಯೇನಾತಿ **ಸಕರಣೀಯೋ। ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅನೇನ, "ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ನಾಮಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಾ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಕಿರಿಯಾಪಟಿಗ್ಗಹಕವಚನಂ। ಪಗುಣಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಅಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ, ತಂ" ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ"ತಿ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ನಾಮಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾವಕಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ "ಬುದ್ಧಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

"ಯಥಾಹಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ವುತ್ತಗಾಥಮೇವ ಸಾಧಕಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಗಾಥಾ ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ "ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ತ್ವಂ ಬಹುಸ್ಸುತೋತಿ ಪಾಕಟೋ, ಕಿತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ತೇ ಸತ್ಥಾರಾ ಭಾಸಿತಾ, ತಯಾ ಚ ಧಾರಿತಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ತಸ್ಸ ಪಟಿವಚನಂ ದೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನೇವ ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತೇ, ಅತ್ತನೋ ಗುಣದಸ್ಸನವಸೇನ ವಾ ಥೇರಗಾಥಾಯಮ್ಪಿ ಭಾಸಿತಾ। ತತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಬುದ್ಧತೋ** ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ **ದ್ವಾಸೀತಿ** ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧ**ಸಹಸ್ಸಾನಿ** ಅಹಂ **ಗಣ್ಹಿಂ** ಅಧಿಗಣ್ಹಿಂ, **ದ್ವೇ** ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧ**ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ** ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಆದೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕಾ **ಗಣ್ಹಿಂ। ಯೇ** ಧಮ್ಮಾ **ಮೇ** ಜಿವ್ಹಾಗ್ಗೇ, ಹದಯೇ ವಾ **ಪವತ್ತಿನೋ** ಪಗುಣಾ ವಾಚುಗ್ಗತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತದುಭಯಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ **ಚತುರಾಸೀತಿ** ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧ**ಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯೇಮೇತಿ ಏತ್ಥ 'ಯೇ ಇಮೇ'ತಿ ಪದಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಯೇ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿನೋ ಪವತ್ತಿತಾ, ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಬುದ್ಧತೋ ದ್ವಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಹಂ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ಏವಂ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ "ಏತ್ತಕಾಯೇವ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ ಕೇಚಿವಾದೋ ನಾಮ ಕತೋ।

"ಸಹಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಹೇತುತೋ "ವಿನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಹೇತುಯೇವ ಬಲವತರೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಚೋದನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಯದಿ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯದಿ ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಿನಾ ಯದಿ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಥಾ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಕ್ಖೋಪಿ ಸಮಾನೋತಿ** ಸೇಕ್ಖಪುಗ್ಗಲೋ ಸಮಾನೋಪಿ। ಮಾನ-ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣೇ। **ಬಹುಕಾರತ್ತಾತಿ** ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ। ಉಪಕಾರವಚನೋ ಹಿ ಕಾರ-ಸದ್ದೋ "ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಕತಂ ಕಾರಂ, ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಫಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭವೇಯ್ಯ। **ಅಥ**-ಸದ್ದೋ ಪುಚ್ಛಾಯಂ। ಪಞ್ಹೇ "ಅಥ ತ್ವಂ ಕೇನ ವಣ್ಣೇನಾ"ತಿ ಹಿ ಪಯೋಗಮುದಾಹರನ್ತಿ। "ಏವಂ ಸನ್ತೇ"ತಿ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಪರೂಪವಾದವಿವಜ್ಜನತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಪರೇಸಂ ಆರೋಪಿತಉಪವಾದತೋ ವಿವಜ್ಜಿತುಕಾಮತ್ತಾ। ತಂ ವಿವರತಿ **"ಥೇರೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಅತಿವಿಯ**

ವಿಸ್ಸತ್ಥೋತಿ ಅತಿರೇಕಂ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ। ಕೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ದಳ್ಹೀಕರಣಂ ವಾ ಏತಂ ವಚನಂ। "ವುತ್ತಞ್ಹಿ, ತಥಾ ಹಿ ಇಚ್ಚೇತೇ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥೇ"ತಿ ಹಿ ವದನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ನನ್ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ। "ಓವದತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನವಕಾಯ ಪರಿಸಾಯ ವಿಬ್ಭಮನೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಸತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ "ರಾಜಗಹೇ ಆವುಸೋ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಪುರೇ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಲಿಬೋಧಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ರಾಜಗಹೇ ಸನ್ನಿಪತಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ।

ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋಪಿ ಭಗವತೋ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಮಹಾಜನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ರಾಜಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣಾಗಿರಿಸ್ಮಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ತಿಂಸಮತ್ತಾ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಮಾರಕಾ ಏಕವಸ್ಸಿಕದುವಸ್ಸಿಕಭಿಕ್ಖೂ ಚೇವ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಾ ಚ ವಿಬ್ಭಮಿಂಸು। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ವಿಬ್ಭಮಿಂಸೂತಿ? ತೇಸಂ ಕಿರ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚಿನ್ತೇಸುಂ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಸತ್ಥುವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ ಅಟ್ಠ ವರೇ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾರಕೇ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯಾಮ, ಏವಂ ಸೋ ಸತ್ಥಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಆಗತೇ ಮಯಂ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಂ ಕಾತುಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ। ಇಮಿನಾ ತಾವ ಕಾರಣೇನ ನೇಸಂ ಞಾತಕಾ ತೇ ಪಬ್ಬಾಜೇಸುಂ, ಸತ್ಥರಿ ಪನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ತೇಸಂ ಸಾ ಪತ್ಥನಾ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಅಥ ನೇ ಏಕದಿವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇಸುಂ। ಅಥ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ದಕ್ಖಿಣಾಗಿರಿಸ್ಮಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾ ರಾಜಗಹಮಾಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಏವಮಾಹಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ** –

"ಅಥ ಕಿಞ್ಚರಹಿ ತ್ವಂ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಇಮೇಹಿ ನವೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರೇಹಿ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನನುಯುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಸಿ, ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಓಲುಜ್ಜತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಪರಿಸಾ, ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾ, ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ।

ಅಪಿ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಪಲಿತಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ಅಥ ಚ ಪನ ಮಯಂ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಕುಮಾರಕವಾದಾ ನ ಮುಚ್ಚಾಮಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪನ ತ್ವಂ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಇಮೇಹಿ ನವೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರೇಹಿ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನನುಯುತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಸಿ, ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸಿ, ಓಲುಜ್ಜತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಪರಿಸಾ, ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾ, ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪)।

ತತ್ಥ **ಸಸ್ಸಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸೀ**ತಿ ಸಸ್ಸಂ ಘಾತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಆಹಿಣ್ಡಸಿ। **ಕುಲೂಪಘಾತಂ ಮಞ್ಞೇ ಚರಸೀ**ತಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಘಾತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಆಹಿಣ್ಡಸಿ। **ಓಲುಜ್ಜತೀ**ತಿ ಪಲುಜ್ಜತಿ ಭಿಜ್ಜತಿ। **ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಖೋ ತೇ ಆವುಸೋ ನವಪ್ಪಾಯಾ**ತಿ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಏತೇ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಯೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನವಕಾ ಏಕವಸ್ಸಿಕದುವಸ್ಸಿಕದಹರಾ ಚೇವ ಸಾಮಣೇರಾ ಚ ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ। **ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ**ತಿ ಅಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನ ವತ ಜಾನಾತೀತಿ ಥೇರಂ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಕುಮಾರಕವಾದಾ ನ ಮುಚ್ಚಾಮಾ**ತಿ ಕುಮಾರಕವಾದತೋ ನ ಮುಚ್ಚಾಮ। **ತಥಾ ಹಿ ಪನ ತ್ವ**ನ್ತಿ ಇದಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಸ್ಮಾ ತ್ವಂ ಇಮೇಹಿ ನವೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರವಿರಹಿತೇಹಿ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಚರಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಮಾರಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಚರನ್ತೋ "ಕುಮಾರಕೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹಸೀತಿ।

ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಪದಪೂರಣೇ। ವಾ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಉಪಮಾನಸಮುಚ್ಚಯಸಂಸಯವಿಸ್ಸಗ್ಗವಿಕಪ್ಪಪದಪೂರಣಾದೀಸು ಬಹೂಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಪಣ್ಡಿತೋ ವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೩) ಉಪಮಾನೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸದಿಸಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಂ ವಾಪಿ ಧೀರಾ ಮುನಿ ವೇದಯನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೧೩) ಸಮುಚ್ಚಯೇ। "ಕೇ ವಾ ಇಮೇ ಕಸ್ಸ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೬) ಸಂಸಯೇ। "ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧೮೧) ವವಸ್ಸಗ್ಗೇ। "ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩) ವಿಕಪ್ಪೇ। "ನ ವಾಹಂ ಪಣ್ಣಂ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ನ ಹೇತಂ ಮಯ್ಹ ಭೋಜನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪದಪೂರಣೇ। ಇಧಾಪಿ ಪದಪೂರಣೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವ ಚ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ವಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಂ ಕರೋನ್ತೇನ ವುತ್ತಂ "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು ಪದಪೂರಣೇ"ತಿ। **ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** ಇದಮೇವ ವುತ್ತಂ "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ನ ವತ ಜಾನಾಸೀತಿ ಥೇರಂ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಹಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೫೪)। ಏತ್ಥಾಪಿ "ವತಾ"ತಿ ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ವುತ್ತಂ। **"ನ ವಾಯ"**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಾ "ನ ವೇ ಅಯ"ನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ವೇ-ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ವತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಏಕಂಸತ್ಥಭಾವೇ ತದೇವ ಪಾಳಿಂ ಪಯೋಗಂ ಕತ್ವಾ ಉದಾಹರನ್ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ ಪನ ಏವಂ ವದತಿ **"ನ ವಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚ **ವಾ**ತಿ ವಿಭಾಸಾ, ಅಞ್ಞಾಸಿಪಿ ನ ಅಞ್ಞಾಸಿಪೀ"ತಿ, (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ತಂ ತಸ್ಸ ಮತಿಮತ್ತಂ ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ ತಥಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। ಇದಮೇಕಂ ಪರೂಪವಾದಸಮ್ಭವಕಾರಣಂ "ತತ್ಥ ಕೇಚೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ।

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ಚಾಯಸ್ಮಾ"**ತಿ। ಸಾಕಿಯಕುಲೇ ಜಾತೋ, ಸಾಕಿಯಕುಲಭಾವೇನ ವಾ ಪಾಕಟೋ ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ। ತತ್ಥ...ಪೇ॰... ಉಪವದೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ವದತಿ **"ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ"**ತಿ। **ಭಾತಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತಭಾವೇನ, ನ ಪನ ವಯಸಾ ಸಹಜಾತಭಾವತೋ।

> "ಸುದ್ಧೋದನೋ ಧೋತೋದನೋ, ಸಕ್ಕಸುಕ್ಕಾಮಿತೋದನಾ।
> ಅಮಿತಾ ಪಾಲಿತಾ ಚಾತಿ, ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಇಮಾ ದುವೇ"ತಿ॥

ವುತ್ತೇಸು ಹಿ ಸಬ್ಬಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಮಿತೋದನಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಂ** –

"ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪನ ದಾನಂ ದದಮಾನೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತುಸಿತಪುರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತೋ ಚುತೋ ಅಮಿತೋದನಸಕ್ಕಸ್ಸ ಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ಞಾತಕೇ ಆನನ್ದಿತೇ ಪಮೋದಿತೇ ಕರೋನ್ತೋ ಜಾತೋತಿ 'ಆನನ್ದೋ'ತ್ವೇವ ನಾಮಮಕಂಸೂ"ತಿ।

ತಥಾಯೇವ ವುತ್ತಂ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಮ್ಪಿ** –

"ಅಞ್ಞೇ ಪನ ವದನ್ತಿ – ನಾಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಭಗವತಾ ಸಹಜಾತೋ, ವಯಸಾ ಚ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತತಾಯ ಚ ಭಗವತೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಾಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಂ** ಏಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯಂ ಸಹಜಾತಗಣನೇ ಸೋ ನ ವುತೋ"ತಿ।

ಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸ್ಸತ್ಥಾದಿಭಾವೇ ಸತಿ। ಅತಿವಿಸ್ಸತ್ಥಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತತಥಾಗತಭಾತುಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಹೇತ್ವತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ **ನೇತ್ತಿಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಗುನ್ನಞ್ಚೇ ತರಮಾನಾನ"ನ್ತಿ ಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತಂ –

“ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಜಿಮ್ಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಗಾವಿಯೋ ಕುಟಿಲಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ನೇತ್ತೇ ಜಿಮ್ಹಗತೇ ಸತಿ ನೇತ್ತೇ ಕುಟಿಲಂ ಗತೇ ಸತಿ, ನೇತ್ತಸ್ಸ ಕುಟಿಲಂ ಗತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ।

ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ “ಇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಸುತ್ತಪದವಣ್ಣನಾಯಂ “ಹೇತುಅತ್ಥತಾ ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ಭಾವೇನ ತದವಿನಾಭಾವೀ ಫಲಸ್ಸ ಭಾವೋ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧)। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ ವಿಸ್ಸತ್ಥಾದಿಮ್ಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಉಚ್ಚಿನನೇತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಛನ್ದಾಗಮನಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದಾ ಆಗಮನಂ ವಿಯಾತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ಛನ್ದಾ**ತಿ ಚ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ಛನ್ದೇನ ಆಗಮನಂ ಪವತ್ತನಂ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಛನ್ದೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಮಿವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಛನ್ದಂ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನಾತಿ **ಛನ್ದಾಗಮನಂ,** ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಅಪಾಯಗಮನೀಯೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಅಥ ವಾ ಅನನುರೂಪಂ ಗಮನಂ ಅಗಮನಂ। ಛನ್ದೇನ ಅಗಮನಂ **ಛನ್ದಾಗಮನಂ,** ಛನ್ದೇನ ಸಿನೇಹೇನ ಅನನುರೂಪಂ ಗಮನಂ ಪವತ್ತನಂ ವಿಯ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಸೇಕ್ಖಭೂತಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ತಂಪತ್ತಾತಿ ತಥಾ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಚ ತೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಾ ಚಾತಿ ವಾ ತಥಾ, ತಾದಿಸೇ। **ಸೇಕ್ಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸ ನಯೋ। **ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ**ತಿ ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಅನ್ತಸದ್ದೋ, ಪರಿವಜ್ಜನಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಮತಿಯಾ**ತಿ ಅನುಞ್ಞಾಯ, ಯಾಚನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

“ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ”ತಿ ಇದಂ ಅಸೇಕ್ಖಾನಂಯೇವ ಉಚ್ಚಿನಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಅಗತಿಗಮನಸಮ್ಭವೇನ। ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ, ತಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನತೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ, ತಥಾಪಿ ಅಭಬ್ಬೋ ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುನ್ತಿ। **“ಅಭಬ್ಬೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಅರಹಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇ ಕಥೇತಿ, ತೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಧಮ್ಮವಿನಯವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಯಥಾಭೂತಮೇವ ಕಥೇಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಗನ್ತಬ್ಬಾ, ಅನನುರೂಪಾ ವಾ ಗತೀತಿ **ಅಗತಿ,** ತಂ। **ಪರಿಯತ್ತೋ**ತಿ ಅಧಿಗತೋ ಉಗ್ಗಹಿತೋ।

“ಏವ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಗಣನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಚ್ಚಿನಿತೇನಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇನ। ಅಪಿಚ **ಏವಂ…ಪೇ॰… ಉಚ್ಚಿನೀ**ತಿ ನಿಗಮನಂ, **“ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ”**ತಿಆದಿ ಪನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಗಣನದಸ್ಸನನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಂ ಸಙ್ಗಾಯಕವಿಚಿನನಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ದೇಸವಿಚಿನನಾದಿಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಥ ಖೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ಏತಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ ಅಹೋಸಿ। ನು-ಸದ್ದೇನ ಹಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರಾಜಗಹ**ನ್ತಿ “ರಾಜಗಹಸಾಮನ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವದನ್ತಿ। ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಗೋಚರೋ,** ಗುನ್ನಂ ಚರಣಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ವಿಯಾತಿ **ಗೋಚರೋ,** ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚರಣಟ್ಠಾನಂ, ಮಹನ್ತೋ ಸೋ ಅಸ್ಸ, ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಮಹಾಗೋಚರಂ।** ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಮಹಾವಿಹಾರಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಪಹೂತಸೇನಾಸನಂ।**

ಥಾವರಕಮ್ಮನ್ತಿ ಚಿರಟ್ಠಾಯಿಕಮ್ಮಂ। **ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋ** ಸುಭದ್ದಸದಿಸೋ। **ಉಕ್ಕೋಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನಿವಾರೇಯ್ಯ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇದಮತ್ಥೇ, ಇಮಿನಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಏತದಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗರುಭಾವಜನನತ್ಥಂ ಞತ್ತಿದುತಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸಙ್ಘಂ ಸಾವೇಸಿ, ನ ಅಪಲೋಕನಞತ್ತಿಕಮ್ಮಮತ್ತೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕದಾ ಪನಾಯಂ ಕತಾತಿ ಆಹ **“ಅಯಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಕತಭಾವೋ ಚ ಇಮಾಯ ಗಣನಾಯ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಭಗವಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಅಥಾ**ತಿ ಅನನ್ತರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತಾಹ**ನ್ತಿ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ, “ಸರೀರ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಂವೇಗವತ್ಥುಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾನಿ ಗೀತಾನಿ ಗಾಯಿತ್ವಾ ಪೂಜಾವಸೇನ ಕೀಳನತೋ ಸುನ್ದರಂ ಕೀಳನದಿವಸಾ **ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ನಾಮ,**

ಸಪರಹಿತಸಾಧನಟ್ಠೇನ ವಾ ಸಾಧೂತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥುಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕೀಳನದಿವಸಾತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪುರಿಮಸತ್ತಾಹೇ ಏಕದೇಸೇನೇವ ಸಾಧುಕೀಳನಮಕಂಸು। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸುಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೩೫) -

“ಇತೋ ಪುರಿಮೇಸು ಹಿ ದ್ವೀಸು ಸತ್ತಾಹೇಸು ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಠಾನನಿಸಜ್ಜೋಕಾಸಂ ಕರೋನ್ತಾ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ಸಂವಿದಹನ್ತಾ ಸಾಧುಕೀಳಿಕಾಯ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭಿಂಸು, ತತೋ ನೇಸಂ ಅಹೋಸಿ ‘ಇಮಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಧುಕೀಳಿತಂ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮ, ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಮತ್ತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಕೋಚಿದೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಧಾತುಯೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ, ತೇನ ತೇ ಏವಮಕಂಸೂ”ತಿ।

ತಥಾಪಿ ತೇ ಧಾತುಪೂಜಾಯಪಿ ಕತತ್ತಾ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸಾ ನಾಮ। ಇಮೇಯೇವ ವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಏಕದೇಸೇನ ಕತಮ್ಪಿ ಸಾಧುಕೀಳನಂ ಉಪಾದಾಯ “ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ”ತಿ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾತಿ ಆಹ **“ಏವಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ನಾಮ ಅಹೇಸು”**ನ್ತಿ।

ಚಿತಕಾಯಾತಿ ವೀಸಸತರತನುಚ್ಚಾಯ ಚನ್ದನದಾರುಚಿತಕಾಯ, ಪಧಾನಕಿಚ್ಚವಸೇನೇವ ಚ ಸತ್ತಾಹಂ ಚಿತಕಾಯಂ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯೀತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಸೇನ ನಿರನ್ತರಂ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಯಿ ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಿಮದಿವಸೇಯೇವ ಝಾಯಿತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾಹಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಾನಞ್ಹಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸತ್ತಾಹಾನಮನ್ತರೇ ಸತ್ತಾಹೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ದಿವಸೇ ಝಾಯಮಾನೇ ಸತಿ “ಸತ್ತಾಹೇ ಝಾಯೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ -

“ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಮಲ್ಲಪಾಮೋಕ್ಖಾ ಸೀಸಂ ನ್ಹಾತಾ ಅಹತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ನಿವತ್ಥಾ ‘ಮಯಂ ಭಗವತೋ ಚಿತಕಂ ಆಳಿಮ್ಪೇಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಆಳಿಮ್ಪೇತು”ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೩)।

ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರಂ ಕತ್ವಾತಿ ಸತ್ತಿಖಗ್ಗಾದಿಹತ್ಥೇಹಿ ಪುರಿಸೇಹಿ ಮಲ್ಲರಾಜೂನಂ ಭಗವತೋ ಧಾತುಆರಕ್ಖಕರಣಂ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನಾಹ। ಸತ್ತಿಹತ್ಥಾ ಪುರಿಸಾ ಹಿ ಸತ್ತಿಯೋ ಯಥಾ “ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ”ತಿ, ತಾಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ರಕ್ಖಾಪನವಸೇನ ಪಞ್ಜರಪಟಿಭಾಗತ್ತಾ ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರಂ। **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ** ನಾಮ ರಾಜೂನಂ ಏಕಾ ಮಹಾಸಾಲಾ। ಉಯ್ಯೋಗಕಾಲಾದೀಸು ಹಿ ರಾಜಾನೋ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ “ಏತ್ತಕಾ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತು, ಏತ್ತಕಾ ಪಚ್ಛತೋ, ಏತ್ತಕಾ ಉಭೋಹಿ ಪಸ್ಸೇಹಿ, ಏತ್ತಕಾ ಹತ್ಥೀಸು ಅಭಿರುಹನ್ತು, ಏತ್ತಕಾ ಅಸ್ಸೇಸು, ಏತ್ತಕಾ ರಥೇಸೂ”ತಿ ಏವಂ ಸನ್ಥಂ ಕರೋನ್ತಿ ಮರಿಯಾದಂ ಬನ್ಧನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಠಾನಂ **“ಸನ್ಥಾಗಾರ”**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪಿಚ ಉಯ್ಯೋಗಟ್ಠಾನತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಿ ಯಾವ ಗೇಹೇಸು ಅಲ್ಲಗೋಮಯಪರಿಭಣ್ಡಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ, ತಾವ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ದಿವಸಾನಿ ರಾಜಾನೋ ತತ್ಥ ಸನ್ಥಮ್ಭನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಮನ್ತಿ ಪರಿಸ್ಸಯಂ ವಿನೋದೇನ್ತೀತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ,** ರಾಜೂನಂ ವಾ ಸಹ ಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಂ ಅಗಾರನ್ತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ** ಹ-ಕಾರಸ್ಸ ಧ-ಕಾರಂ, ಅನುಸರಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ರಾಜಾನೋ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಕಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವಪಿತು”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಘರಾವಾಸಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ತಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛಿನ್ನವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಘರಾವಾಸಂ ತತ್ಥ ಸನ್ಥರೇನ್ತೀತಿಪಿ **ಸನ್ಥಾಗಾರಂ**। ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ವಿಸಾಖಮಾಸಸ್ಸ ಅಮಾವಾಸೀ, ತಾವ ಸೋಳಸ ದಿವಸಾ ಸೀಹಳವೋಹಾರವಸೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ, ಜೇಟ್ಠಮೂಲಮಾಸಸ್ಸ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಚ ಪಞ್ಚ ದಿವಸಾತಿ ಆಹ **“ಇತಿ ಏಕವೀಸತಿ ದಿವಸಾ ಗತಾ”**ತಿ। ತತ್ಥ ಚರಿಮದಿವಸೇಯೇವ ಧಾತುಯೋ ಭಾಜಯಿಂಸು, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚ ದಿವಸೇ ಅಯಂ ಕಮ್ಮವಾಚಾ ಕತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮಿಯ”**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಜೇಟ್ಠನಕ್ಖತ್ತಂ ವಾ ಮೂಲನಕ್ಖತ್ತಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಮಾಸಸ್ಸ ಪುಣ್ಣಮಿಯಂ ಚನ್ದೇನ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಮಾಸೋ “ಜೇಟ್ಠಮೂಲಮಾಸೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನಾಚಾರ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಅನಾಚಾರಂ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ,** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) "ಸತ್ತಸು ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸು, ಸತ್ತಸು ಚ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸು ವೀತಿವತ್ತೇಸೂ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸತ್ತಸು ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸು ಗಹಿತೇಸು ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಮಜ್ಝೇ ಚಿತಕಾಯ ಝಾಯನಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಅಪ್ಪಕಞ್ಹಿ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನೂಪಗಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಕೇನ ಅಧಿಕೋಪಿ ಸಮುದಾಯೋ ಅನಧಿಕೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅಡ್ಢಮಾಸತೋ ಅಧಿಕೇಪಿ ಪಞ್ಚದಿವಸೇ "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ ದ್ವಾಸೀತಿಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ "ಅಸೀತಿ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನೀ"ತಿ ವಚನಂ ವಿಯ, ತಥಾ ಅಪ್ಪಕೇನ ಊನೋಪಿ ಸಮುದಾಯೋ ಅನೂನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ದಿಯಡ್ಢಮಾಸತೋ ಊನೇಪಿ ಪಞ್ಚದಿವಸೇ "ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೬) ಛಮಾಸತೋ ಊನೇಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸೇ "ಛಮಾಸಂ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ವಚನಂ ವಿಯ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಟ್ಠಕಥಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ। ಅಪಿಚ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ವಸೇನ "ಏಕವೀಸತಿ ದಿವಸಾ ಗತಾ"ತಿ ಇಧ ವುತ್ತಂ। ವಿನಯಸುತ್ತನಿಪಾತಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ಏಕಮೇವ ಝಾಯನದಿವಸಂ ಕತ್ವಾ ತದವಸೇಸಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ವಸೇನ "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ದಿಯಡ್ಢಮಾಸೋ ಸೇಸೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನಾದೀಸು ವಿಯ ತಂ ತಂ ಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಸುಪಿ ವಚನಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ವದನ್ತಿ - ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆದಿಮ್ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾಯೇವ, ತತೋ ಪರಂ ತಯೋ ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸಾ ಚೇವ ಚಿತಕಝಾಯನದಿವಸಾ ಚ, ತತೋ ಪರಂ ಏಕೋ ಚಿತಕಝಾಯನದಿವಸೋಯೇವ, ತತೋ ಪರಂ ತಯೋ ಚಿತಕಝಾಯನದಿವಸಾ ಚೇವ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸಾ ಚ, ತತೋ ಪರಂ ಚತ್ತಾರೋ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸಾಯೇವ, ಇತಿ ತಂ ತಂ ಕಿಚ್ಚಾನುರೂಪಗಣನವಸೇನ ತೀಣಿ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ಅಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಅಡ್ಢಮಾಸೋವ ಹೋತಿ। "ಏಕವೀಸತಿ ದಿವಸಾ ಗತಾ"ತಿ ಇಧ ವುತ್ತವಚನಞ್ಚ ತಂ ತಂ ಕಿಚ್ಚಾನುರೂಪಗಣನೇನೇವ। ಏವಞ್ಹಿ ಚತೂಸುಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮೇತೀತಿ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೇನ** ಪನ ವುತ್ತಂ "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ ಏಕೋ ದಿವಸೋ ನಟ್ಠೋ, ಸೋ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೋ, ಕೋಲಾಹಲದಿವಸೋ ನಾಮ ಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತೋ"ತಿ, (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೮) ಪಾಟಿಪದದಿವಸತೋಯೇವ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ಗಣಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸತ್ತಾಹಾನಂ ಗಣನೇನೇವ ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮೀ ಏಕವೀಸತಿಮೋ ದಿವಸೋ ಹೋತಿ।

ಚತ್ತಾಲೀಸ ದಿವಸಾತಿ ಜೇಟ್ಠಮೂಲಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಛಟ್ಠದಿವಸತೋ ಯಾವ ಆಸಳ್ಹೀ ಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಗಣೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ಥನ್ತರೇತಿ** ಚತ್ತಾಲೀಸದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇ। ರೋಗೋ ಏವ **ರೋಗಪಲಿಬೋಧೋ।** ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಸು ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಮೇವ **ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಪಲಿಬೋಧೋ** , ತಥಾ **ಮಾತಾಪಿತುಪಲಿಬೋಧೋ।** ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅತ್ಥಂ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪರಿಬುನ್ಧೇತಿ ಉಪರೋಧೇತಿ ಪವತ್ತಿತುಂ ನ ದೇತೀತಿ **ಪಲಿಬೋಧೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ತಂ ಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಂ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೂತಿ** ಸಙ್ಗಾಹಕೇನ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಸಙ್ಖಾತಂ ತದೇವ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋತು।

ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾತಿ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾದಯೋ। **ಸೋಕಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತನ್ತಿ** ಸೋಕಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ। ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನುಸಯತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಭಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಭವಯೋನಿಗತಿಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಜನೇತಿ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ **ಜನೋ।** ಕಿಲೇಸೇ ಜನೇತಿ, ಅಜನಿ, ಜನಿಸ್ಸತೀತಿ ವಾ **ಜನೋ,** ಮಹನ್ತೋ ಜನೋ ತಥಾ, ತಂ। **ಆಗತಾಗತನ್ತಿ** ಆಗತಮಾಗತಂ ಯಥಾ "ಏಕೇಕೋ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಸಿಯಾ - "ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ

ಪಞ್ಚಸತಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಪರಿವುತ್ತೋ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೋಕಸಲ್ಲಸಮಪ್ಪಿತಂ ಮಹಾಜನಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತುಕಾಮಾ ತಂ ತಂ ದಿಸಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾ"ತಿ ಇಧ ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ "ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ 'ರಾಜಗಹಂ ಆವುಸೋ ಗಚ್ಛಾಮಾ'ತಿ ಉಪಡ್ಢಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋ, ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋಪಿ ಉಪಡ್ಢಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತವಚನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರಭಿಕ್ಖೂಹಿಯೇವ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ತಂ ದಿಸಂ ಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಪನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾಯೇವ ಪಚ್ಚೇಕಮುಪಡ್ಢಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕೇಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಹಿ ವಚನಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಂಸನ್ದನತೋ। ಇಧ ಹಿ ನಿರವಸೇಸೇನ ಥೇರಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಗಮನವಚನಮೇವ ತತ್ಥ ನಯವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇಧ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ ಗಮನವಚನಞ್ಚ ತತ್ಥ ಉಪಡ್ಢಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಮನವಚನೇನ। **ಉಪಡ್ಢಸಙ್ಘೋ**ತಿ ಹಿ ಸಕಸಕಪರಿಸಾಭೂತೋ ಭಿಕ್ಖುಗಣೋ ಗಯ್ಹತಿ ಉಪಡ್ಢಸದ್ದಸ್ಸ ಅಸಮೇಪಿ ಭಾಗೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಯದಿ ಹಿ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಸಙ್ಘೇ ಉಪಡ್ಢಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ತದಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಗಣನಪಥಮತೀತತ್ತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ , ಯದಿ ಚ ಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಉಚ್ಚಿನಿತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಉಪಡ್ಢಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಏವಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಗಣಪಾಮೋಕ್ಖಾನಂಯೇವ ಉಚ್ಚಿನಿತತ್ತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಪಚ್ಚೇಕಗಣಿನೋ ಹೇತೇ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಸತ್ತಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತೇಸು ಪಾಮೋಕ್ಖಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ , ಇತಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಂಸನ್ದನತ್ತಾ ತದೇತಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ। ತಂತಂಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನೇವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

"ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಭಗವತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚತುಮಹಾರಾಜದತ್ತಿಯಸೇಲಮಯಪತ್ತಂ, ಸುಗತಚೀವರಞ್ಚ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಯೇವ ಹಿ ಪತ್ತೋ ಭಗವತಾ ಸದಾ ಪರಿಭುತ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಸಮಚಿತ್ತಪಟಿಪದಾಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ವಸ್ಸಂವುತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ಅತಿರೇಕವೀಸತಿವಸ್ಸಕಾಲೇಪಿ ತಸ್ಸೇವ ಪರಿಭುತ್ತಭಾವಂ ದೀಪೇತುಕಾಮೇನ ಪಾತೋವ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ ಕತ್ವಾ ಸುನಿವತ್ಥನಿವಾಸನೋ ಸುಗತಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಸೇಲಮಯಪತ್ತಮಾದಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೋ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೭) ಗನ್ಧಮಾಲಾದಯೋ ನೇಸಂ ಹತ್ಥೇತಿ **ಗನ್ಧಮಾಲಾದಿಹತ್ಥಾ।**

ತತ್ರಾತಿ ತಿಸ್ಸಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ। **ಸುದನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯಾ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭) ಅನಿಚ್ಚಸಭಾವಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾಯ। ಧಮ್ಮೇನ ಯುತ್ತಾ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಪತಿರೂಪಾತಿ **ಧಮ್ಮೀ,** ತಾದಿಸಾಯ। **ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ಸಮಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಸಿತಗನ್ಧಕುಟಿ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಸಮಾಸೋ। ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಭಾವತೋ **"ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ವನ್ದಿತ್ವಾ"ತಿ ಚ "ವಿವರಿತ್ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ "ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾತಿ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಭಾವತೋ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ಮಿಲಾತಾ ಮಾಲಾ, ಸಾಯೇವ ಕಚವರಂ, ಮಿಲಾತಂ ವಾ ಮಾಲಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕಚವರಂ ತಥಾ। **ಅತಿಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಠಮಂ ಠಪಿತಟ್ಠಾನಮಭಿಮುಖಂ ಹರಿತ್ವಾ। **ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಠಮಂ ಠಪಿತಟ್ಠಾನಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಭಗವತೋ ಠಿತಕಾಲೇ ಕರಣೀಯಂ ವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮಕಾಸೀ**ತಿ ಸೇನಾಸನೇ ಕತ್ತಬ್ಬವತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಕುರುಮಾನೋ ಚಾ**ತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚ। ಲಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಅಯಂ ಮಾನ-ಸದ್ದೋ। ನ್ಹಾನಕೋಟ್ಠಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಞ್ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಉದಕಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಪನಞ್ಚ, ತಾನಿ ಆದೀನಿ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಓವಾದಾದೀನನ್ತಿ ತಥಾ, ತೇಸಂ ಕಾಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೀಹಸ್ಸ ಮಿಗರಾಜಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಾ **ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ,** ತದ್ಧಿತವಸೇನ, ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ ವಾ ಭಗವತೋ ಸೇಯ್ಯಾಪಿ "ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇಜುಸ್ಸದಇರಿಯಾಪಥತ್ತಾ ಉತ್ತಮಸೇಯ್ಯಾ ವಾ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಅಥ ಖೋ

ಭಗವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ ಪಾದೇ ಪಾದಂ ಅಚ್ಚಾಧಾಯ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯೮) ತಂ। ಕಪ್ಪನಕಾಲೋ ಕರಣಕಾಲೋ ನನೂತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

"ಯಥಾ ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಆವಿ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಭಗವತೋ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಿತಪೇಮೋ ಚೇವ ಅಖೀಣಾಸವೋ ಚ ಅನೇಕೇಸು...ಪೇ॰... ಉಪಕಾರಸಞ್ಜನಿತಚಿತ್ತಮದ್ದವೋ ಚ ಅಕಾಸಿ, ಏವಂ ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಆನನ್ದೋ ಭಗವತೋ ಗುಣ...ಪೇ॰... ಮದ್ದವೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಅಕಾಸೀತಿ ಯೋಜನಾ। ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ಏತೇನ ತಥಾಕರಣಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಭಾವಾ ಅಕಂಸು, ತಥಾ ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಆನನ್ದೋ ಭಗವತೋ...ಪೇ॰... ಪತಿಟ್ಠಿತಪೇಮತ್ತಾ ಚೇವ ಅಖೀಣಾಸವತ್ತಾ ಚ ಅನೇಕೇಸು...ಪೇ॰... ಉಪಕಾರಸಞ್ಜನಿತಚಿತ್ತಮದ್ದವತ್ತಾ ಚಾತಿ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ಹೇತುಗಬ್ಭಾನಿ ಹಿ ಏತಾನಿ ಪದಾನಿ ತದತ್ಥಸ್ಸೇವ ತಥಾಕರಣಹೇತುಭಾವತೋ। ಧನಪಾಲದಮನ (ಚೂಳವ॰ ೩೪೨), ಸುವಣ್ಣಕಕ್ಕಟ (ಜಾ॰ ೧.೫.೯೪), ಚೂಳಹಂಸ (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೩೩) -ಮಹಾಹಂಸಜಾತಕಾದೀಹಿ (ಜಾ॰ ೨.೨೧.೮೯) ಚೇತ್ಥ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಗುಣಾನಂ ಗಣೋ, ಸೋಯೇವ ಅಮತನಿಪ್ಫಾದಕರಸಸದಿಸತಾಯ **ಅಮತರಸೋ**। ತಂ ಜಾನನಪಕತಿತಾಯಾತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಪದೇ ಹೇತು। **ಉಪಕಾರ...ಪೇ॰... ಮದ್ದವೋ**ತಿ ಉಪಕಾರಪುಬ್ಬಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾಜನಿತಚಿತ್ತಮುದುಕೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಸೋ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಅಧಿವಾಸೇಸೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಮೇನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಮೇನ**ನ್ತಿ ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ। ಏತ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಪದಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಸದ್ದಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ದ್ವೀಸು ಸಬ್ಬನಾಮೇಸು ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಪದತಾ। **ಸಂವೇಜೇಸೀ**ತಿ "ನನು ಭಗವತಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಅಕ್ಖಾತಂ 'ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಪಿಯೇಹಿ ಮನಾಪೇಹಿ ನಾನಾಭಾವೋ ವಿನಾಭಾವೋ'ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೪೮) ಸಂವೇಗಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ "ಭನ್ತೇ...ಪೇ॰... ಅಸ್ಸಾಸೇಸ್ಸಥಾತಿ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ"ತಿ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಯೋಜನಾ ಅಸ್ಸ। ಯಥಾರುತತೋ ಪನ ಆದ್ಯತ್ಥೇನ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ "ಏವಮಾದಿನಾ ಸಂವೇಜೇಸೀ"ತಿ ಯೋಜನಾಪಿ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಹಿ ವಚನೇನ ಸಂವೇಗಂ ಜನೇಸಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಂವೇಜನಸ್ಸ ಕರಣಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। **ಸನ್ಥಮ್ಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿದೇವನಾದಿವಿರಹೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಬನ್ಧೇತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕ**ನ್ತಿ ಉಪಚಿತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದಿದೋಸಂ। ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹವಾತವಸೇನ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಇಧ ಭೇಸಜ್ಜಕರಣಯೋಗ್ಯತಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಯಾ "ದೋಸಾ, ಮಲಾ"ತಿ ಚ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಪಥವೀ ಆಪೋ ತೇಜೋ ವಾಯೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಚ ಭೇದೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

> "ವಾಯುಪಿತ್ತಕಫಾ ದೋಸಾ, ಧಾತವೋ ಚ ಮಲಾ ತಥಾ।
> ತತ್ಥಾಪಿ ಪಞ್ಚಧಾಖ್ಯಾತಾ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ದೇಹಧಾರಣಾ॥
>
> ಸರೀರದೂಸನಾ ದೋಸಾ, ಮಲೀನಕರಣಾ ಮಲಾ।
> ಧಾರಣಾ ಧಾತವೋ ತೇ ತು, ಇತ್ಥಮನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಕಾ"ತಿ॥

ಸಮಸ್ಸಾಸೇತುನ್ತಿ ಸನ್ತಪ್ಪೇತುಂ। ದೇವತಾಯ ಸಂವೇಜಿತದಿವಸತೋ, ಜೇತವನವಿಹಾರಂ ಪವಿಟ್ಠದಿವಸತೋ ವಾ **ದುತಿಯದಿವಸೇ**। ವಿರಿಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿರೇಚನಂ,** ಓಸಧಪರಿಭಾವಿತಂ ಖೀರಮೇವ ವಿರೇಚನಂ ತಥಾ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಯಂ ಭೇಸಜ್ಜಪಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇನ ಸೋಭತೀತಿ **ಸುಭೋ,** ಮನುನೋ ಅಪಚ್ಚಂ **ಮಾನವೋ,** ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಣ-ಕಾರೇ ಕತೇ ಮಾಣವೋ। **ಮನೂ**ತಿ ಹಿ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಕಾಲೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಾತಾಪಿತುಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ ಪುರಿಸೋ, ಯೋ ಸಾಸನೇ "ಮಹಾಸಮ್ಮತರಾಜಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಕಲಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಂ ಮನಭಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಮನೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ವದನ್ತಿ "ದನ್ತಜ ನ-ಕಾರಸಹಿತೋ ಮಾನವಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಾಧಾರಣವಚನೋ, ಮುದ್ಧಜ ಣ-ಕಾರಸಹಿತೋ ಪನ ಮಾಣವಸದ್ದೋ ಕುಚ್ಛಿತಮೂಳ್ಹಾಪಚ್ಚವಚನೋ"ತಿ। **ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೨೮೯) ಹಿ ಮುದ್ಧಜ ಣ-

ಕಾರಸಹಿತಸ್ಸೇವ ಮಾಣವಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಣ್ಣಿತೋ। ತಟ್ಟೀಕಾಯಮ್ಪಿ "ಯಂ ಅಪಚ್ಚಂ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಮೂಳ್ಹಂ ವಾ, ತತ್ಥ ಲೋಕೇ ಮಾಣವವೋಹಾರೋ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಸತ್ತಾ ದಹರಕಾಲೇ ಮೂಳ್ಹಧಾತುಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ವೀಸತಿವಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೋ ಯುವಾ ಮಾಣವೋ, ಇಧ ಪನ ತಬ್ಬೋಹಾರೇನ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** "ಮಾಣವೋತಿ ಪನ ತಂ ತರುಣಕಾಲೇ ವೋಹರಿಂಸು, ಸೋ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇಪಿ ತೇನೇವ ವೋಹಾರೇನ ವೋಹರೀಯತೀ"ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೨೮೯) ಸುಭನಾಮಕೇನ ಲದ್ಧಮಾಣವವೋಹಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ "ಸತ್ಥಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಕಿರಸ್ಸ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಆಗತೋ, ಮಹಾಜನೋ ತಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀ"ತಿ ಸುತ್ವಾ "ವಿಹಾರಂ ಖೋ ಪನ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಜನಮಜ್ಝೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ವಾ ಕಾತುಂ, ಧಮ್ಮಕಥಂ ವಾ ಸೋತುಂ, ಗೇಹಮಾಗತಂಯೇವ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುಖೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ , ಏಕಾ ಚ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ನಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಾಣವಕಂ ಪೇಸೇಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪಹಿತಂ ಮಾಣವಕ"**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕೇ ಚೇತ್ಥ ಕಪಚ್ಚಯೋ। **ಏತದವೋಚಾತಿ** ಏತಂ "ಅಕಾಲೋ"ತಿಆದಿಕಂ ವಚನಂ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಅವೋಚ।

ಅಕಾಲೋತಿ ಅಜ್ಜ ಗನ್ತುಂ ಅಯುತ್ತಕಾಲೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ **"ಅತ್ಥಿ ಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಮತ್ತಾಸದ್ದೋ "ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦) ವಿಯ। **ಪೀತಾ**ತಿ ಪಿವಿತಾ। **ಸ್ವೇಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **"ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಪೇಕ್ಖೋ ಮನ್ತಾ ನುಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾ"ತಿ ಸಂಸಯಮತ್ತೇ ವುತ್ತೇ ಅನುಞ್ಞಾತಭಾವೋ ನ ಸಿದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸಾಧನತ್ಥಂ "ಅಪೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇ ಮಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಪಟಿಬಲಾ ಸಮಾನಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮ ಚಾ"ತಿ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ ಖೀರವಿರೇಚನಪೀತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ। **ಚೇತಕತ್ಥೇರೇನಾ**ತಿ ಚೇತಿಯರಟ್ಠೇ ಜಾತತ್ತಾ **ಚೇತಕೋ**ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಥೇರೇನ। **ಪಚ್ಛಾಸಮಣೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾನುಗತೇನ ಸಮಣೇನ। ಸಹತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। **ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪುಟ್ಠೋ**ತಿ "ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ನಟ್ಠಾ ನು ಖೋ, ಧರನ್ತಿ ನು ಖೋ, ಸಚೇ ಧರನ್ತಿ, ಭವಂ (ನತ್ಥಿ ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೪೪) ಆನನ್ದೋ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದ ನಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಯೇಸಂ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಣ್ಣವಾದೀ ಅಹೋಸಿ, ಯತ್ಥ ಚ ಇಮಂ ಜನತಂ ಸಮಾದಪೇಸಿ ನಿವೇಸೇಸಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಕತಮೇಸಾನಂ ಖೋ ಭೋ ಆನನ್ದ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸೋ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ವಣ್ಣವಾದೀ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಪುಟ್ಠೋ, ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಮಾಣವ ಖನ್ಧಾನಂ ಸೋ ಭಗವಾ ವಣ್ಣವಾದೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯) ಇಧ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೇ ದಸಮಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ...ಪೇ॰... ಮಭಾಸೀ"**ತಿ।

ಖಣ್ಡನ್ತಿ ಛಿನ್ನಂ। ಫುಲ್ಲನ್ತಿ ಭಿನ್ನಂ, ಸೇವಾಲಾಹಿಛತ್ತಕಾದಿವಿಕಸ್ಸನಂ ವಾ, ತೇಸಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ** ಸಮ್ಮಾ ಪಾಕತಿಕಕರಣಂ, ಅಭಿನವಪಟಿಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಕಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಆಸನ್ನಾಯ। ವಸ್ಸಂ ಉಪನೇನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾ,** ವಸ್ಸೂಪಗತಕಾಲೋ, ತಾಯ। **ಸಙ್ಗೀತಿಪಾಳಿಯಂ** (ಚೂಳವ॰ ೪೪೦) ಸಾಮಞ್ಞೇನ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಏವಂ ಗತೇಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಂಸನ್ದೇತುಂ ಸಾಧೇತುಂ ವಾ ಆಹ **"ಏವಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ರಾಜಗಹಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾತಿ ಬಹಿನಗರೇ ಠಿತಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। **ಛಡ್ಡಿತಪತಿತಉಕ್ಲಾಪಾ**ತಿ ಛಡ್ಡಿತಾ ಚ ಪತಿತಾ ಚ ಉಕ್ಲಾಪಾ ಚ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಛಡ್ಡಿತಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ತತೋಯೇವ ಚ ಉಪಚಿಕಾದೀಹಿ ಖಾದಿತತ್ತಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪತಿತಾ, ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾಭಾವೇನ ಆಕಿಣ್ಣಕಚವರತ್ತಾ ಉಕ್ಲಾಪಾ ಚಾತಿ। ತದೇವತ್ಥಂ **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಾವೇತಿ। ಅವಕುಥಿ ಪೂತಿಭಾವಮಗಮಾಸೀತಿ **ಉಕ್ಲಾಪೋ** ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಉಜ್ಝಿಟ್ಠೋ

ವಾ ಕಲಾಪೋಸಮೂಹೋತಿ **ಉಕ್ಲಾಪೋ,** ವಣ್ಣಸಙ್ಗಮನವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಉಪಕ್ಲೇಸೋ, ಸ್ನೇಹೋ" - ಇಚ್ಚಾದಿ, ತೇನ ಯುತ್ತಾತಿ ತಥಾ। ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವೇಣೀಯನ್ತಿ ದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಪರಿವೇಣಾ। ಕುರುಮಾನಾ**ತಿ ಕತ್ತುಕಾಮಾ। ಸೇನಾಸನವತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ, ಸೇನಾಸನಕ್ಖನ್ಧಕೇ ಚ ಸೇನಾಸನಪಟಿಬದ್ಧಾನಂ ಬಹೂನಮ್ಪಿ ವಚನಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸೇನಾಸನಪಟಿಸಙ್ಖರಣಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಪೂಜಾಯೇವ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಭಗವತೋ ವಚನಪೂಜನತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಪಠಮಂ ಮಾಸ**ನ್ತಿ ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **"ತಿತ್ಥಿಯವಾದಪರಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಯನ್ತಿ ಕತಿಕವತ್ತಕರಣಂ। ಏದಿಸೇಸು ಹಿ ಠಾನೇಸು ಯಂ-ಸದ್ದೋ ತಂ-ಸದ್ದಾನಪೇಕ್ಖೋ ತೇನೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ। ಯಂ ವಾ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಥ ಖೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತದೇವ ಮಯಾಪಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು **ಭಗವತಾ... ಪೇ॰... ವಣ್ಣಿತ**ನ್ತಿ ಸೇನಾಸನವತ್ತಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೇನ ಸೇನಾಸನಕ್ಖನ್ಧಕೇ (ಚೂಳವ॰ ೩೦೮) ಚ ಸೇನಾಸನಪಟಿಬದ್ಧವಚನಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ವಣ್ಣಿತಂ। **ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ "ವುತ್ತಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಚ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏಕಸ್ಸ ವಾ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪೋ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ ಏವಂ ಚಿನ್ತಿತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ, ಸೋ ಚ ಖೋ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೋವ। ಥೇರಾ ಹಿ ಆಸಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇಯೇವ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸುನ್ತಿ। **ರಾಜದ್ವಾರೇ**ತಿ ರಾಜಗೇಹದ್ವಾರೇ। **ಹತ್ಥಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥಕಿರಿಯಂ, ಹತ್ಥಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಟಿವೇದೇಸು**ನ್ತಿ ಜಾನಾಪೇಸುಂ। **ವಿಸಟ್ಠಾ**ತಿ ನಿರಾಸಙ್ಕಚಿತ್ತಾ। ಆಣಾಯೇವ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಆಣಾಚಕ್ಕಂ**। ತಥಾ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ,** ತಂ ಪನಿಧ ದೇಸನಾಞಾಣಪಟಿವೇಧಞಾಣವಸೇನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ ತದುಭಯೇನೇವ ಸಜ್ಝೇತಿಯಾ ಪವತ್ತನತೋ। "ಧಮ್ಮಚಕ್ಕನ್ತಿ ಚೇತಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ನಾಮಂ, ಪಟಿವೇಧಞಾಣಸ್ಸಾಪೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩.೭೮) ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ನಿಸೀದನಟ್ಠಾನಂ। ಸತ್ತ ಪಣ್ಣಾನಿ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸತ್ತಪಣ್ಣೀ,** ಯೋ "ಛತ್ತಪಣ್ಣೋ, ವಿಸಮಚ್ಛದೋ" ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಜಾತಗುಹದ್ವಾರೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮುನಾತಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ದೇವಾನಮಿನ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಕಮ್ಮವಿಧಾಯಕಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿಥಮ್ಭಸೋಪಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುವಿಭತ್ತಪದಸ್ಸ ದ್ವನ್ದತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಸುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಹಿ ದ್ವನ್ದಪದೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಥಾ **"ನಾನಾವಿಧ...ಪೇ॰... ವಿಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ರಾಜಭವನವಿಭೂತಿ**ನ್ತಿ ರಾಜಭವನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ರಾಜಭವನಸೋಭಂ ವಾ। **ಅವಹಸನ್ತಮಿವಾ**ತಿ ಅವಹಾಸಂ ಕುರುಮಾನಂ ವಿಯ। **ಸಿರಿಯಾ**ತಿ ಸೋಭಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಲಕ್ಖಿಯಾ। **ನಿಕೇತನಮಿವಾ**ತಿ ವಸನಟ್ಠಾನಮಿವ, "ಜಲನ್ತಮಿವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪಾನೀಯತಿತ್ಥೇ ನಿಪತನ್ತಾ ಪಕ್ಖಿನೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಜನಾನಂ ಚಕ್ಖೂನಿ ಮಣ್ಡಪೇಯೇವ ನಿಪತನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏಕನಿಪಾತ...ಪೇ॰... ವಿಹಙ್ಗಾನ"**ನ್ತಿ। **ನಯನವಿಹಙ್ಗಾನ**ನ್ತಿ ನಯನಸಙ್ಖಾತವಿಹಙ್ಗಾನಂ। **ಲೋಕರಾಮಣೇಯ್ಯಕಮಿವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತ**ನ್ತಿ ಯದಿ ಲೋಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ಸಬ್ಬಮೇವ ಆನೇತ್ವಾ ಏಕತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಂ ಸಿಯಾ, ತಂ ವಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಯಂ ವಾ ಲೋಕೇ ರಮಿತುಮರಹತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಮಿವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಮಣ್ಡ**ನ್ತಿ ಫೇಗ್ಗುರಹಿತಂ ಸಾರಂ ವಿಯ, ಕಸಟವಿನಿಮುತ್ತಂ ಪಸನ್ನಂ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠುಮರಹರೂಪೇಸು ಸಾರಭೂತಂ, ಪಸನ್ನಭೂತಞ್ಚ। ಅಪಿಚ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಸಾರಭೂತೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರೋ ಮಣ್ಡೋ ಮಣ್ಡನಂ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಮಣ್ಡೋ,** ತಂ। ಮಣ್ಡಂ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿ ನಿವಾರೇತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಜನಾನಂ ಮಣ್ಡಂ ಪಸನ್ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ಮಣ್ಡನಮಲಙ್ಕಾರಂ ವಾ ಪಾತಿ ಪಿವತಿ ಅಲಙ್ಕರಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವೇನಾತಿ **ಮಣ್ಡಪೋ,** ತಂ।

ಕುಸುಮದಾಮಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಓಲಮ್ಬಕಾನಿ ಚೇತಿ **ಕುಸುಮದಾಮೋಲಮ್ಬಕಾನಿ**। ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಪರನಿಪಾತೋ ಯಥಾ "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿ। ವಿವಿಧಾನಿಯೇವ ಕುಸುಮದಾಮೋಲಮ್ಬಕಾನಿ ತಥಾ, ತಾನಿ ವಿನಿಗ್ಗಲನ್ತಂ ವಿಸೇಸೇನ ವಮೇನ್ತಂ

ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತಮಿವ ಚಾರು ಸೋಭನಂ ವಿತಾನಂ ಏತ್ಥಾತಿ ತಥಾ। ಕುಟ್ಟೇನ ಗಹಿತೋ ಸಮಂ ಕತೋತಿ **ಕುಟ್ಟಿಮೋ, ಕೋಟ್ಟಿಮೋ** ವಾ, ತಾದಿಸೋಯೇವ ಮಣೀತಿ **ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮೋ** , ನಾನಾರತನೇಹಿ ವಿಚಿತ್ತೋ ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮೋ, ತಸ್ಸ ತಲಂ ತಥಾ। ಅಥ ವಾ ಮಣಿಯೋ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕತತಲತ್ತಾ ಮಣಿಕೋಟ್ಟೇನ ನಿಪ್ಫತ್ತನ್ತಿ **ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮಂ,** ತಮೇವ ತಲಂ, ನಾನಾರತನವಿಚಿತ್ತಂ ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಂ ತಥಾ। ತಮಿವ ಚ ನಾನಾಪುಪ್ಫೂಪಹಾರವಿಚಿತ್ತಂ ಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಪ್ಫಪೂಜಾ **ಪುಪ್ಫೂಪಹಾರೋ।** ಏತ್ಥ ಹಿ ನಾನಾರತನವಿಚಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ನಾನಾಪುಪ್ಫೂಪಹಾರವಿಚಿತ್ತತಾಯನಿದಸ್ಸನಂ, ಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಗ್ಗಹಣಂ ಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಕಮ್ಮತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನ್ತಿ ಮಣ್ಡಪಂ। **ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ, ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಂ ಸೋಭತಿ, ತಥಾ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಸೇಸೇನ ಮಾನೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ವಿಮಾನಂ।** ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ "ವಿಹೇ ಆಕಾಸೇ ಮಾಯನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದೇವಾ ಯೇನಾತಿ ವಿಮಾನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಸುಚರಿತಕಮ್ಮುನಾ ಮೀಯತಿ ನಿಮ್ಮೀಯತೀತಿ **ವಿಮಾನಂ, ವೀತಿ** ವಾ ಸಕುಣೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಸಣ್ಠಾನೇನ ಮೀಯತಿ ನಿಮ್ಮೀಯತೀತಿ **ವಿಮಾನ**ನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ವಿಮಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಏಕಯೋಜನದ್ವಿಯೋಜನಾದಿಭಾವೇನ ಪಮಾಣವಿಸೇಸಯುತ್ತತಾಯ, ಸೋಭಾತಿಸಯಯೋಗೇನ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಮಾನನೀಯತಾಯ ವಿಮಾನ"ನ್ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ವುತ್ತಂ। ನತ್ಥಿ ಅಗ್ಘಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಅನಗ್ಘಾನಿ,** ಅಪರಿಮಾಣಗ್ಘಾನಿ ಅಗ್ಘಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪತಿರೂಪಂ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಾ ಅತ್ಥರಿತಬ್ಬಾನೀತಿ **ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾನಿ,** ತೇಸಂ ಸತಾನಿ ತಥಾ। **ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರದಿಸಾಭಿಮುಖಂ। ಧಮ್ಮೋಪಿ ಸತ್ಥಾಯೇವ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆಸನಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಥಾಹ "ಯೋ ಖೋ…ಪೇ॰… ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ"ತಿಆದಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಧಮ್ಮದೇಸಕಸ್ಸ ವಾ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಾವಹತ್ತಾ ತಥಾರೂಪೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿತುಮರಹತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಆಸನಾರಹ**ನ್ತಿ ನಿಸೀದನಾರಹಂ। **ಧಮ್ಮಾಸನ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮದೇಸಕಾಸನಂ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕಥೇತುಂ ಯುತ್ತಾಸನಂ। **ದನ್ತಖಚಿತ**ನ್ತಿ ದನ್ತೇಹಿ ಖಚಿತಂ, ಹತ್ಥಿದನ್ತೇಹಿ ಕತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ದನ್ತೋ ನಾಮ ಹತ್ಥಿದನ್ತೋ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಾಸನೇ। **ಮಮ ಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಮಮ ಕಮ್ಮಂ, ಮಯಾ ವಾ ಕರಣೀಯಂ।

ಇದಾನಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಆನನ್ದಸ್ಸ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ದಿವಸ**ಏತಿ ತಥಾ ರಞ್ಞಾ ಆರೋಚಾಪಿತದಿವಸೇ, ಸಾವಣಮಾಸಸ್ಸ ಕಾಳಪಕ್ಖಚತುತ್ಥದಿವಸೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅನತ್ಥಜನನತೋ ವಿಸಸಙ್ಖಾತಸಾಯ ಕಿಲೇಸೋ **ವಿಸಂ,** ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಭಾವತೋ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಸತ್ತಿ **ಗನ್ಧೋ।** ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾದೀಸು ವಿಲಾಪಾದಿಮಕಾಸಿ। ಅಪಿಚ ವಿಸಜನನಕಪುಪ್ಫಾದಿಗನ್ಧಪಟಿಭಾಗತಾಯ ನಾನಾವಿಧದುಕ್ಖಹೇತುಕಿರಿಯಾಜನನಕೋ ಕಿಲೇಸೋವ **"ವಿಸಗನ್ಧೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ವಿಸಂ ಹರತೀತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಮೂಲಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಫಲಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಪರಿಭೋಗಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೩) ವುತ್ತೋತಿ। ಅಪಿಚ **ವಿಸಗನ್ಧೋ**ನಾಮ ವಿರೂಪೋ ಮಂಸಾದಿಗನ್ಧೋ, ತಂಸದಿಸತಾಯ ಪನ ಕಿಲೇಸೋ। "ವಿಸ್ಸಸದ್ದೋ ಹಿ ವಿರೂಪೇ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಟೀ॰ ೬೨೪) **ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಯಂ**ವುತ್ತಂ। **ಅದ್ಧಾತಿ** ಏಕಂಸತೋ। **ಸಂವೇಗ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಂ। "ಓಹಿತಭಾರಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ, ಪಧಾನೇನ ಚ ವುತ್ತಂ। ಏದಿಸೇಸು ಪನ ಠಾನೇಸು ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಸಂವೇಗೋ ನಾಮ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಂ ಞಾಣಂ, ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಭಗವತೋ ದಸ್ಸನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ"ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೩೮) **ರಜ್ಜುಮಾಲಾವಿಮಾನವಣ್ಣನಾಯಂ**ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಚ ತದಾ ಅವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನಾ ಅನಾಗತಫಲಾತಿ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸವಸೇನ ದೋಸೋಯೇವ ಸಂವೇಗೋತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸೋ ತಸ್ಸ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಏಕಂಸಕಾರಣಂ ನ ಸಿಯಾ। ಏವಮಭೂತೋ ಚ ಸೋ ಇಧ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋಯೇವಾತಿ ಅಲಮತಿಪಪಞ್ಚೇನ। **ತೇನಾತಿ** ತಸ್ಮಾ ಸ್ವೇ ಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನತ್ತಾ, ಸೇಕ್ಖಸಕರಣೀಯತ್ತಾ ವಾ। **ತೇ ನ ಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ತವ ನ ಯುತ್ತಂ, ತಯಾ ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗನ್ತುಂ ನ ಪತಿರೂಪಂ।

ಮೇತನ್ತಿ ಮಮ ಏತಂ ಗಮನಂ। **ಯ್ವಾಹ**ನ್ತಿ ಯೋ ಅಹಂ, **ಯ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ, ತೇನ "ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗಮನಕಿರಿಯಂ ಪರಾಮಸತಿ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಸ್ಸ ಚ ಯಂ ತಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಯಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ,

ಏಕವಚನೇನ ಚ ಯೋಗ್ಯತಾ ತಥಾಯೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಸ್ಸನತೋ। ಕಿರಿಯಾಯ ಹಿ ಸಭಾವತೋ ನಪುಂಸಕತ್ತಮೇಕತ್ತಞ್ಚ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಆವಜ್ಜೇಸೀತಿ** ಉಪನಾಮೇಸಿ। **ಮುತ್ತಾತಿ** ಮುಚ್ಚಿತಾ। **ಅಪ್ಪತ್ತಞ್ಚಾತಿ** ಅಗತಞ್ಚ, ಬಿಮ್ಬೋಹನೇ ನ ತಾವ ಠಪಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇತಿ** ಏತ್ಥನ್ತರೇ, ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ ದಸ್ಸಿತಕಾಲಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಕ್ಖಣೇ, ತಥಾದಸ್ಸಿತಕಾಲದ್ವಯಸ್ಸ ವಾ ವಿವರೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

> “ಕಾರಣೇ ಚೇವ ಚಿತ್ತೇ ಚ, ಖಣಸ್ಮಿಂ ವಿವರೇಪಿ ಚ।
> ವೇಮಜ್ಝಾದೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ‘ಅನ್ತರಾ’ತಿ ರವೋ ಗತೋ”ತಿ॥

ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುಪಾದಾಯಾತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ, ಯೇಹಿ ವಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುಚ್ಚತಿ, ತೇಸಂ ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಆಸವೇಹೀತಿ** ಭವತೋ ಆ ಭವಗ್ಗಂ, ಧಮ್ಮತೋ ಚ ಆ ಗೋತ್ರಭುಂ ಸವನತೋ ಪವತ್ತನತೋ ಆಸವಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। ಉಪಲಕ್ಖಣವಚನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ। ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿಯೇವ। **ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚೀತಿ ಚಿತ್ತಂ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಆಸವೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ವಿಮುಚ್ಚಿ। ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಚಙ್ಕಮೇನಾತಿ** ಚಙ್ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ। **ವಿಸೇಸನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಮಗ್ಗಫಲತೋ ವಿಸೇಸಮಗ್ಗಫಲಂ। ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಯೇನಾತಿ **ಕತಪುಞ್ಞೋ,** ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜಾತಿ** ವೀರಿಯಮನುಯುಞ್ಜಾಹಿ, ಅರಹತ್ತಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಯೋಗಂ ಕರೋಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಹೋಹಿಸೀತಿ** ಭವಿಸ್ಸಸಿ। **ಕಥಾದೋಸೋತಿ** ಕಥಾಯ ದೋಸೋ ವಿತಥಭಾವೋ। **ಅಚ್ಚಾರದ್ಧನ್ತಿ** ಅತಿವಿಯ ಆರದ್ಧಂ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯಾತಿ** ಉದ್ಧತಭಾವಾಯ। **ಹನ್ದಾತಿ** ವೋಸ್ಸಗ್ಗವಚನಂ। ತೇನ ಹಿ ಅಧುನಾಯೇವ ಯೋಜೇಮಿ, ನ ಪನಾಹಂ ಪಪಞ್ಚಂ ಕರೋಮೀತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಂ ಕರೋತಿ। **ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇಮೀತಿ** ಚಙ್ಕಮನವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಹಾಪನವಸೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮತಾಪಾದನೇನ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಮತಂ ಸಮಭಾವಂ ಯೋಜೇಮಿ, ವೀರಿಯೇನ ವಾ ಸಮಥಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮಾಧಿಂ ಯೋಜೇಮೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ವಿಸ್ಸಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಪಸಂಸನಾರಹಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನಾತಿ** ಚತುಇರಿಯಾಪಥವಿರಹಿತತಾಕಾರಣೇನ। **“ಅನಿಪನ್ನೋ”**ತಿಆದೀನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಚನಾನೇವ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋಪಿ ಸೋ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ। ತಸ್ಮಾ ಥೇರಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ, ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ವಿಸೇಸೇನ ಪಸಂಸಾರಹಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಮೇವಾತಿ।

ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ ಥೇರೇನ ಅರಹತ್ತಪತ್ತದಿವಸತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ। **ಪಞ್ಚಮಿಯನ್ತಿ** ತಿಥಿಪೇಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಂ, “ದುತಿಯದಿವಸೇ”ತಿ ಇಮಿನಾ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಂ। ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಮ್ಪಿ ಹಿ ತುಲ್ಯತ್ಥಪದಂ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ “ಗುಣೋ ಪಮಾಣಂ, ವೀಸತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ” ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ** ಸಾವಣಮಾಸಕಾಳಪಕ್ಖಸ್ಸ। ಪಠಮಞ್ಹಿ ಮಾಸಂ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪಟಿಸಙ್ಖರಣಮಕಂಸು, ಪಠಮಮಾಸಭಾವೋ ಚ ಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪದೇಸವೋಹಾರೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಪುಣ್ಣಮಿತೋ ಯಾವ ಅಪರಾ ಪುಣ್ಣಮೀ, ತಾವ ಏಕೋ ಮಾಸೋತಿ ವೋಹರನ್ತಿ। ತತೋ ತೀಣಿ ದಿವಸಾನಿ ರಾಜಾ ಮಣ್ಡಪಮಕಾಸಿ, ತತೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ, ತತಿಯದಿವಸೇ ಪನ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಥೇರಾ ಸಙ್ಗೀತಿಮಕಂಸು, ತಸ್ಮಾ ಆಸಳ್ಹಿಮಾಸಕಾಳಪಕ್ಖಪಾಟಿಪದತೋ ಯಾವ ಸಾವಣಮಾಸಕಾಳಪಕ್ಖಪಞ್ಚಮೀ , ತಾವ ಪಞ್ಚದಿವಸಾಧಿಕೋ ಏಕಮಾಸೋ ಹೋತಿ। **ಸಮಾನೋತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ। **ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಸೋಮನಸ್ಸಚಿತ್ತೋ, ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ವಾ ಹಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಪೀತಿಯಾ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ। **ಏಕಂಸನ್ತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಂಸೇ, ವಾಮಂಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ **ವಙ್ಗೀಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಂ –

“ಏಕಂಸಂ ಚೀವರನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುನ ಸಣ್ಠಾಪನವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ಏಕಂಸನ್ತಿ ಚ ವಾಮಂಸಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯತೋ ಯಥಾ ವಾಮಂಸಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾತಿ ಏವಮಸ್ಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಇಳಙ)।

ಬನ್ಧ...ಪೇ॰... ವಿಯಾತಿ ವಣ್ಣತೋ ಪವುತ್ತಸುಪರಿಪಕ್ಕತಾಲಫಲಮಿವ। **ಪಣ್ಡು...ಪೇ॰... ವಿಯಾತಿ** ಸಿತಪೀತಪಭಾಯುತ್ತಪಣ್ಡುರೋಮಜಕಮ್ಬಲೇ ಠಪಿತೋ ಜಾತಿಮಾ ಮಣಿ ವಿಯ, ಜಾತಿವಚನೇನ ಚೇತ್ಥ ಕುತ್ತಿಮಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಸಮುಗ್ಗತಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯಾತಿ** ಜುಣ್ಣಪಕ್ಖಪನ್ನರಸುಪೋಸಥೇ ಸಮುಗ್ಗತೋ ಸೋಳಸಕಲಾಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಚನ್ದೋ ವಿಯ। **ಬಾಲಾ... ಪೇ॰... ವಿಯಾತಿ** ತರುಣಸೂರಿಯಪಭಾಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಫುಲ್ಲಿತಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಪರಾಗಗಬ್ಭಂ ಸತಪತ್ತಪದ್ಮಂ ವಿಯ। "ಪಿಞ್ಜರಸದ್ದೋ ಹಿ ಹೇಮವಣ್ಣಪರಿಯಾಯೋ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೨) **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ವುತ್ತೋ। **ಪರಿಯೋದಾತೇನಾತಿ** ಪಭಸ್ಸರೇನ। **ಸಪ್ಪಭೇನಾತಿ** ವಣ್ಣಪ್ಪಭಾಯ, ಸೀಲಪ್ಪಭಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ। **ಸಸ್ಸಿರಿಕೇನಾತಿ** ಸರೀರಸೋಭಗ್ಗಾದಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಿರಿಯಾ ಅತಿವಿಯ ಸಿರಿಮತಾ। **ಮುಖವರೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸೋಭಾಸಮಲಙ್ಕತತ್ತಾ ಉತ್ತಮಮುಖೇನ। ಕಾಮಂ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ"ತಿ ನಾರೋಚೇಸಿ, ತಥಾರೂಪಾಯ ಪನ ಉತ್ತಮಲೀಳಾಯ ಗಮನತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆರೋಚೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಆರೋಚಯಮಾನೋ ವಿಯ ಅಗಮಾಸೀ"**ತಿ।

ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನಾಯಂ ಏವಮಾರೋಚಯಮಾನೋ ವಿಯ ಅಗಮಾಸೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಸೋ ಹಿ "ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಬ್ಯಾಕರಣಂ ಭಗವತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ "ಸೇಕ್ಖತಾಯ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಗಹೇತುಮಯುತ್ತಮ್ಪಿ ಬಹುಸ್ಸುತತ್ತಾ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ನಿಸಿನ್ನಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿವಿಜಾನನೇನ ಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, "ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋಹೀ"ತಿ ಭಗವತಾ ದಿನ್ನಓವಾದಸ್ಸ ಚ ಸಫಲತಾದೀಪನತ್ಥಂ ಏವಮಾರೋಚಯಮಾನೋ ವಿಯ ಅಗಮಾಸೀತಿ। **ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ** ಸಮಸಮಟ್ಠಪನಾದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪತ್ತಾ। **ಧರೇಯ್ಯಾತಿ** ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಭವೇಯ್ಯ। "ಸೋಭತಿ ವತ ತೇ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಅರಹತ್ತಸಮಧಿಗಮತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸಿ। ಅಯಮಿಧ ದೀಘಭಾಣಕಾನಂ ವಾದೋ। ಖುದ್ದಕಭಾಣಕೇಸು ಚ ಸುತ್ತನಿಪಾತಖುದ್ದಕಪಾಠಭಾಣಕಾನಂ ವಾದೋತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ ತದಟ್ಠಕಥಾಸುಪಿ ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ।

ಮಜ್ಝಿಮಂ ನಿಕಾಯಂ ಭಣನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ,** ತಪ್ಪಗುಣಾ ಆಚರಿಯಾ। **ಯಥಾವುಡ್ಢನ್ತಿ** ವುಡ್ಢಪಟಿಪಾಟಿಂ, ತದನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಾ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ। ಆನನ್ದಸ್ಸ ಏತಮಾಸನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಏವಂಕಥನಸಮಯೇ। **ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ** "ಕುಹಿಂ ಗತೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಭವಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕೇಸ್ವೇವ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಾದೋ, ತಸ್ಮಾ ಇತಿಪಿ ಏಕೇ ವದನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಆಕಾಸೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸನೇಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸೀತಿಪಿ ತೇಸಮೇವ ಏಕಚ್ಚೇ ವದನ್ತಿ। ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಿಸಯೇ ಹಿ "ಏಕೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಏಕಚ್ಚೇ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೀಸುಪಿ ಚೇತ್ಥ ವಾದೇಸು ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಭಾಣಕಾನಂ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ಆಗತಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಚನೇ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ। ಸತ್ತಮಾಸಂ ಕತಾಯ ಹಿ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಕದಾಚಿ ಪಕತಿಯಾವ, ಕದಾಚಿ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಕದಾಚಿ ಆಕಾಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ತದಾಗಮನಮುಪಾದಾಯ ತಥಾ ತಥಾ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಆದಿದಿವಸೇಯೇವ ಪಠಮಂ ಪಕತಿಯಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಆಕಾಸಮಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ ತತೋ ಓತರಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಪನ್ತಿಂ ಅಪೀಳೇನ್ತೋ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆಸನೇ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಆಗಚ್ಛತು, ಆಗಮನಾಕಾರಮತ್ತಂ ನ ಪಮಾಣಂ, ಆಗನ್ತ್ವಾ ಗತಕಾಲೇ ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರದಾನಮೇವ ಪಮಾಣಂ ಸತ್ಥಾರಾ ದಾತಬ್ಬಸಾಧುಕಾರದಾನೇನೇವ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಞಾಪಿತತ್ತಾ, ಭಗವತಿ ಧರಮಾನೇ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾಯ ಚ ಪಸಂಸಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ತೀಸು ವಾದೇಸು।

ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಪನ ಞಾಪನೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ಆಮನ್ತಯಾಮಿ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೮) ಪಟಿವೇದಯಾಮಿ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ಪಕ್ಕೋಸನೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ಏಹಿ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಮಮ ವಚನೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಆಮನ್ತೇಹೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ಆಲಪನೇಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಯಥಾ "ತತ್ರ ಖೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ

ಆಮನ್ತೇಸಿ ‘ಭಿಕ್ಖವೋ’ತಿ” (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯), ಇಧಾಪಿ ಆಲಪನೇತಿ ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। ಆಲಪನಮತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಅಭಾವತೋ “ಕಿಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನತ್ಥನ್ತರೇನ ಚ ಸಹಚರಣತೋ ಞಾಪನೇವ ವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಆಮನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಪಟಿವೇದೇಸಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। “ತತ್ರ ಖೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ‘ಭಿಕ್ಖವೋ’ತಿ, ‘ಭದ್ದನ್ತೇ’ತಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಹಿ ಆಲಪನಮತ್ತಮೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ವಿಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನತ್ಥನ್ತರಂ, ತಂ ಪನ “ಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಪಚ್ಚೇಕಮೇವ ಆರದ್ಧಂ। ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೇಸ್ವೇವ ಆಲಪನೇ ವಟ್ಟತೀತಿ ನೋ ತಕ್ಕೋ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ ವದನ್ತಿ “ಆಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ದೇವಿನ್ದೋ, ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮಂ ಮಹಿದ್ಧಿಕ’ನ್ತಿಆದೀಸು (ಚರಿಯಾ॰ ೧೦೭) ವಿಯ ಮನ್ತಸದ್ದೋ ಗುತ್ತಭಾಸನೇ। ತಸ್ಮಾ ‘ಆಮನ್ತೇಸೀ’ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮ್ಮನ್ತಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ। **“ಆವುಸೋ”**ತಿಆದಿ ಆಮನ್ತನಾಕಾರದೀಪನಂ। **ಧಮ್ಮಂ ವಾ ವಿನಯಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನೇ, ತೇನ “ಕಿಮೇಕಂ ತೇಸು ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ”ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಆಯೂತಿ ಆಹ **“ವಿನಯೋ ರಿತೇ”**ತಿಆದಿ। “ಯಸ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ”ತಿ ಚ ಅಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ತಾಯ ಆಯುಸರಿಕ್ಖತಾಯ । **ಧುರ**ನ್ತಿ ಜೇಟ್ಠಕಂ। **ನೋ ನಪ್ಪಹೋತೀ**ತಿ ಪಹೋತಿಯೇವ। ದ್ವಿಪಟಿಸೇಧೋ ಹಿ ಸಹ ಅತಿಸಯೇನ ಪಕತ್ಯತ್ಥದೀಪಕೋ।

ಏತದಗ್ಗನ್ತಿ ಏಸೋ ಅಗ್ಗೋ। ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಹಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ಚ ಯೋ ಅಯಂ, ಯದಿದಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕನ್ತಿ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ “ಏತದಗ್ಗ”ನ್ತಿ ಯಥಾರುತಲಿಙ್ಗಮೇವ। “ಯದಿದ”ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಚ ಅಯಂ ಸಭಾವೋ, ಯಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಲಿಙ್ಗಾನುರೂಪೇನ “ಯೋ ಅಯ”ನ್ತಿ ವಾ “ಯಾ ಅಯ”ನ್ತಿ ವಾ “ಯಂ ಇದ”ನ್ತಿ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬತಾ ತಥಾಯೇವಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿನಯಧರಾನ**ನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣಛಟ್ಠೀನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನೀತಿ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮತಂ ಅಕಾಸಿ। “ಅತ್ತನಾ”ತಿ ಹಿ ಇದಂ ತತಿಯಾವಿಸೇಸನಂ ಭವತಿ, ತಞ್ಚ ಪರೇಹಿ ಸಮ್ಮನ್ನನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, “ಅತ್ತನಾ”ತಿ ವಾ ಅಯಂ ವಿಭತ್ಯನ್ತಪತಿರೂಪಕೋ ಅಬ್ಯಯಸದ್ದೋ । ಕೇಚಿ ಪನ “ಲಿಙ್ಗತ್ಥೇ ತತಿಯಾ ಅಭಿಹಿತಕತ್ತುಭಾವತೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತದಯುತ್ತಮೇವ “ಥೇರೋ”ತಿ ಕತ್ತುನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪುಚ್ಛಧಾತುಸ್ಸ ದ್ವಿಕಮ್ಮಿಕತ್ತಾ “ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯ”ನ್ತಿ ಕಮ್ಮದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ।

ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಬೀಜನೀಗಹಣಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಾಯ ಹಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಪರಿಸಾಯ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮುಖವಿಕಾರಾದಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೀಯತಿ। ಭಗವಾ ಚ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮತಾದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ವಿಚಿತ್ರಬೀಜನಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಭೂತಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಸಿಕ್ಖಾಸಂಯಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮುಖಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಂ ನ ಸಿಯಾ। “ಪಠಮಂ ಆವುಸೋ ಉಪಾಲಿ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ”ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಪುರಿಮಕಾಲೇ ಪಠಮಭಾವೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ಪಠಮಭಾವಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಭಗವತೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಠಿತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಸಙ್ಗೀತಾನಿ, ವಿಸೇಸತೋ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಿಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ, **ಮೇಥುನಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಚ ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **“ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೇನ ಸಹ ತದವಸಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕವಚನಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ವಾ ನು ಖೋ, ಸುದ್ಧಂ ವಾ ಬುದ್ಧವಚನನ್ತಿ ಆಸಙ್ಕಾಪರಿಹರಣತ್ಥಂ, ಯಥಾಸಙ್ಗೀತಸ್ಸೇವ ಪಮಾಣಭಾವಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮುದ್ಧರಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **“ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ **ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಂ ತಥಾಸಙ್ಗೀತಾಯ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಪಾಳಿಯಂ। ತೇನೇವಾಹ “ನ ಹಿ ತಥಾಗತಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಮ್ಪಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ವದನ್ತೀ”ತಿ। **ಅಪನೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಅತಿರೇಕಭಾವೇನ ನಿರತ್ಥಕತಾಯ, ವಿತಥಭಾವೇನ ವಾ ಅಯುತ್ತತಾಯ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬವಚನಂ। **ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ

ಅಸಮ್ಬುಣ್ಣತಾಯ ಉಪನೇತಬ್ಬವಚನಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **“ನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಸಾವಕಾನಂ ಪನ ದೇವತಾನಂ ವಾ ಭಾಸಿತೇತಿ** ಭಗವತೋ ಪುಚ್ಛಾಥೋಮನಾದಿವಸೇನ ಭಾಸಿತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪೀತಿ** ಭಗವತೋ ಸಾವಕಾನಂ ದೇವತಾನಞ್ಚ ಭಾಸಿತೇಪಿ। ತಂ ಪನ ಪಕ್ಖಿಪನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮತ್ತಸ್ಸೇವ, ನ ಸಭಾವಾಯುತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಕಿಂ ಪನ ತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮತ್ತನ್ತಿ** ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮೇವ। **ಇದಂ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕನ್ತಿ** ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ **ಠಪೇಸುಂ** ಇಮಿನಾವ ವಾಚನಾಮಗ್ಗೇನ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ, ತದತ್ಥಮೇವ ಚ **ಗಣಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು “ತೇನ...ಪೇ॰... ವಿಹರತೀ”**ತಿ। ಸಜ್ಝಾಯಾರಮ್ಭಕಾಲೇಯೇವ ಪಥವೀ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಿದಂ ಪನ ಪಥವೀಕಮ್ಪನಂ ಥೇರಾನಂ ಧಮ್ಮಸಜ್ಝಾಯಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಞಾಪೇತುಂ **“ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉದಕಪರಿಯನ್ತನ್ತಿ** ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಚಲಿತೇಯೇವ ಸಾಪಿ ಚಲತಿ, ಏತೇನ ಚ ಪದೇಸಪಥವೀಕಮ್ಪನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಗಣನಾ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರೋಪಿತಾನಿ ಪನ ಏತ್ತಕಾನೇವಾತಿ ದೀಪೇತುಂ **“ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ನ ಕೇವಲಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಕಣ್ಡವಿಭಙ್ಗನಿಯಮೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಪಮಾಣನಿಯಮೇನಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಭಾಣವಾರೋತಿ** –

> “ಅಟ್ಠಕ್ಖರಾ **ಏಕಪದಂ, ಏಕಗಾಥಾ** ಚತುಪ್ಪದಂ।
> ಗಾಥಾ ಚೇಕಾ ಮತೋ **ಗನ್ಥೋ,** ಗನ್ಥೋ ಬಾತ್ತಿಂಸತಕ್ಖರೋ॥
>
> ಬಾತ್ತಿಂಸಕ್ಖರಗನ್ಥಾನಂ, ಪಞ್ಞಾಸದ್ವಿಸತಂ ಪನ।
> **ಭಾಣವಾರೋ** ಮತೋ ಏಕೋ, ಸ್ವಟ್ಠಕ್ಖರಸಹಸ್ಸಕೋ”ತಿ॥

ಏವಂ ಅಟ್ಠಕ್ಖರಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣೋ ಪಾಠೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಣಿತಬ್ಬೋ ವಾರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ಭಾಣವಾರೋ,** ಏಕೇನ ಸಜ್ಝಾಯನಮಗ್ಗೇನ ಕಥೇತಬ್ಬವಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖನ್ಧಕನ್ತಿ** ಮಹಾವಗ್ಗಚೂಳವಗ್ಗಂ। ಖನ್ಧಾನಂ ಸಮೂಹತೋ, ಪಕಾಸನತೋ ವಾ ಖನ್ಧಕೋತಿ ಹಿ ವುಚ್ಚತಿ, **ಖನ್ಧಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಸಮ್ಪದಾದಿವಿನಯಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ, ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಸಙ್ಖಾತಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದೀನಿ ಹಿ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಞ್ಚ ಖನ್ಧಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ದಾರುಕ್ಖನ್ಧೋ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೧) ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨), ಉದಕಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೪೫; ೬.೩೭) ವಿಯ। ಅಪಿಚ ಭಾಗರಾಸಟ್ಠತಾಪಿ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಭಾಗತೋ, ರಾಸಿತೋ ಚ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ, ತಂ ಪನ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಭಾಣಕೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಂ ಗೋಪಿತಂ ಸಙ್ಗಹಾರುಳ್ಹನಯೇನೇವ ಚಿರಕಾಲಂ ಅನಸ್ಸಮಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಹಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸುಂ “ಆವುಸೋ ಇಮಂ ತುಯ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ವಾಚೇಹೀ”ತಿ।

ಧಮ್ಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತುಕಾಮೋತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ “ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ವಿಯ ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ ಧಮ್ಮಸದ್ದಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸ್ವೇವ ಪವತ್ತನತೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಸಬ್ಬಂ ಞಾಪೇಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕತರಂ ಆವುಸೋ ಪಿಟಕನ್ತಿ** ವಿನಯಾವಸೇಸೇಸು ದ್ವೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಕತರಂ ಪಿಟಕಂ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಖುದ್ದಕಸಙ್ಗೀತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ತಮನನ್ತರೇನ ವುತ್ತಂ **“ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಚತಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ”**ತಿ। **ಸಙ್ಗೀತಿಯೋತಿ** ಚ ಸಙ್ಗಾಯನಕಾಲೇ ದೀಘಾದಿವಸೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹಮಾನತ್ತಾ ನಿಕಾಯಾವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ದೀಘಸಙ್ಗೀತಿ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಸುತ್ತಾನೇವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ವಗ್ಗಕರಣವಸೇನ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ, ನಾಞ್ಞಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ತಿಸಂ ಸುತ್ತಾನಿ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ

ಹೋನ್ತಿ, ಸುತ್ತಾನಿ ವಾ ಚತುತ್ತಿಂಸ, ತೇಸಂ ವಗ್ಗಕರಣವಸೇನ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ, ತೇಸು ತೀಸು ವಗ್ಗೇಸೂತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೋದನಾಸಮ್ಭವತೋ **"ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಹೇತುಗಬ್ಭಾನಿ ಹಿ ಏತಾನಿ। ಚೂಳಮಜ್ಝಿಮಮಹಾಸೀಲವಸೇನ ತಿವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ತಾ ತೇನ ಅಲಙ್ಕತಂ ವಿಭೂಸಿತಂ ತಥಾ ನಾನಾವಿಧೇ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಭೂತೇ ಕುಹನಲಪನಾದಯೋ ವಿದ್ಧಂಸೇತೀತಿ **ನಾನಾವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವಕುಹನಲಪನಾದಿವಿದ್ಧಂಸನಂ।** ತತ್ಥ **ಕುಹನಾತಿ** ಕುಹಾಯನಾ, ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ತಿವಿಧೇನ ವತ್ಥುನಾ ವಿಮ್ಹಾಪನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಪನಾತಿ** ವಿಹಾರಂ ಆಗತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಮತ್ಥಾಯ ಭೋನ್ತೋ ಆಗತಾ, ಕಿಂ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಮನ್ತೇತುಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಗಚ್ಛಥ, ಅಹಂ ಪಚ್ಛತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಭಾಸನಾ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಪುಪ್ಫದಾನಾದಯೋ, ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾದಯೋ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸದ್ದೇನ ಕುಹನಲಪನಾಹಿ ಸೇಸಂ ಅನೇಸನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಪನ ತದವಸೇಸಂ ಮಹಿಚ್ಛತಾದಿಕಂ ದುಸ್ಸಿಲ್ಯನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಪಲಿವೇಠನಟ್ಠೇನ ಜಾಲಸರಿಕ್ಖತಾಯ **ಜಾಲಂ,** ತಸ್ಸ ವಿನಿವೇಠನಂ ಅಪಲಿವೇಠಕರಣಂ ತಥಾ।

ಅನ್ತರಾ ಚ ಭನ್ತೇ ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನ್ತರಾ**ಸದ್ದೋ ವಿವರೇ "ಅಪಿಚಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಪೋದಾದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾನಿರಯಾನಂ ಅನ್ತರಿಕಾಯ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೩೧) ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ರಾಜಗಹಸ್ಸ ಚ ನಾಳನ್ದಸ್ಸ ಚ ವಿವರೇತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಪನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತಂ। ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ "ಅನ್ತರಾ ಗಾಮಞ್ಚ ನದಿಞ್ಚ ಯಾತೀ"ತಿ ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಂ ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ದುತಿಯಪದೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ। ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಹಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ಪಸಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಯೋಗೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತತ್ಥ ರಞ್ಞೋ ಕೀಳನತ್ಥಂ ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ರಅಗಾರಮಕಂಸು, ತಂ **"ರಾಜಾಗಾರಕ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ। **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತಿ** ರಞ್ಞೋ ಉಯ್ಯಾನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ದ್ವಾರಸಮೀಪೇ ತರುಣೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ "ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಉಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ "ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ" ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಯಥಾ "ವರುಣನಗರ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯಂ ನಾಮ ಉಯ್ಯಾನೇ ರಾಜಾಗಾರಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಸ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಏತಂ ಆಧಾರದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ ರಾಜಾಗಾರಮೇತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ರಾಜಾಗಾರಕಂ,** ಉಯ್ಯಾನಂ, ರಾಜಾಗಾರವತಿ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯಂ ನಾಮ ಉಯ್ಯಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಮ್ಪಿ ಹಿ ವಿಸೇಸನಪದಮತ್ಥೀ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ರಾಜಾಗಾರಂ ಆಧಾರೋ ನ ಸಿಯಾ। **"ರಾಜಾಗಾರಕೇತಿ** ಏವಂನಾಮಕೇ ಉಯ್ಯಾನೇ ಅಭಿರಮನಾರಹಂ ಕಿರ ರಾಜಾಗಾರಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಏವಂ ನಾಮಂ ಲಭತೀ"ತಿ (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ।** ಏವಂ ಸತಿ "ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯ"ನ್ತಿ ಆಸನ್ನತರುಣಮ್ಬರುಕ್ಖೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ "ರಾಜಾಗಾರಕೇ"ತಿ ಉಯ್ಯಾನಮೇವ ನಾಮವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಚ ವುತ್ತದೋಸೋವ ಸಿಯಾ। **ಸುಪ್ಪಿಯಞ್ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕನ್ತಿ** ಸುಪ್ಪಿಯಂ ನಾಮ ಸಞ್ಚಯಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕಞ್ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಞ್ಚ ಮಾಣವನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ತರುಣೋ "ಮಾಣವೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ "ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಮಾಣವೋ, ಅಙ್ಗಕೋ ಮಾಣವೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೯, ೩೧೧) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಂ ನಾಮ ತರುಣಪುರಿಸಞ್ಚ ಆರಬ್ಭಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಣ್ಣಾವಣ್ಣೇತಿ** ಪಸಂಸಾಯ ಚೇವ ಗರಹಾಯ ಚ। ಅಥ ವಾ ಗುಣೋ ವಣ್ಣೋ, ಅಗುಣೋ ಅವಣ್ಣೋ, ತೇಸಂ ಭಾಸನಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ರೂಪಭವೋ ರೂಪ"ನ್ತಿ।

"ತತೋ ಪರ"ನ್ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಅಯಂ ವಚನಕ್ಕಮೋ - ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಪನಾವುಸೋ ಆನನ್ದ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತನ್ತಿ? ರಾಜಗಹೇ ಭನ್ತೇ ಜೀವಕಮ್ಬವನೇತಿ। ಕೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ? ಅಜಾತಸತ್ತುನಾ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛೀತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಕೇನ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ನ ಭಗವತಾ ಏವ ಏತಂ ಸುತ್ತಂ ಭಾಸಿತಂ, ರಞ್ಞಾಪಿ "ಯಥಾ ನು ಖೋ ಇಮಾನಿ ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೩) ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ

ಸಬ್ಬತ್ಥ “ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ”ತಿ ವಾ “ಕೇನ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ ವಾ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಿಮಕಾಸೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತನ್ತಿನ್ತಿ** ಸುತ್ತವಗ್ಗಸಮುದಾಯವಸೇನ ವವತ್ಥಿತಂ ಪಾಳಿಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಂ ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಪಟಿಮಣ್ಡಿತ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। **ಪರಿಹರಥಾತಿ** ಉಗ್ಗಹಣವಾಚನಾದಿವಸೇನ ಧಾರೇಥ। ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

“ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೋ ಚಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಸೋ। ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ ಪೋರಾಣಕೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ “ಮಹಾಧಮ್ಮಹದಯೇನ, ಮಹಾಧಾತುಕಥಾಯ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಪ್ಪಕರಣಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ನಾಮಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿತಣ್ಡವಾದಿಮತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ “ಕಥಾವತ್ಥುನಾವ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಮಾನವಾದಿಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಣ್ಹಞಾಣಸ್ಸ, ಸಣ್ಹಞಾಣವನ್ತಾನಂ ವಾ ವಿಸಯಭಾವತೋ **ಸುಖುಮಞಾಣಗೋಚರಂ**।

ಚೂಳನಿದ್ದೇಸಮಹಾನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ದುವಿಧೋಪಿ **ನಿದ್ದೇಸೋ**। ಜಾತಕಾದಿಕೇ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ತಾದಿಸೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇವ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಪನ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಿಪ್ಪಕಾರೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ, ನಾಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ವಿನಯಪಿಟಕೇತಿ **ದೀಘಭಾಣಕಾ** ಜಾತಕಾದೀನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹಂ ವದನ್ತಿ। ಚರಿಯಾಪಿಟಕಬುದ್ಧವಂಸಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಜಾತಕಗತಿಕತ್ತಾ, ನೇತ್ತಿಪೇಟಕೋಪದೇಸಾದೀನಞ್ಚ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಗತಿಕತ್ತಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ** ಪನ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದೇಸಿತಾನಂ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನಾಭಾವತೋ ತಾದಿಸೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹೋ ಯುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಸಭಾವಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ, ನಾಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ಯಥಾಪರಾಧಸಾಸನೇ ವಿನಯಪಿಟಕೇತಿ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ವದನ್ತಿ। ಯುತ್ತಮೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಪಯೋಜನಕಾಲದೇಸಕಾರಕಕರಣಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾಪಿತೇಸು ಧಮ್ಮವಿನಯೇಸು ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಏಕವಿಧಾದಿಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏವಮೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ಏವ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಏತಸದ್ದೇನ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ ಯಥಾವುತ್ತಸಙ್ಗೀತಿಪ್ಪಕಾರಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **“ಯಞ್ಚ”**ತಿಆದಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। **ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿನ್ತಿ** ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ। **ಏತ್ಥನ್ತರೇತಿ** ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಸ್ಸ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನಸ್ಸ ಚ ವಿವರೇ। ತದೇತಂ **ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ವಸ್ಸಾನೀತಿ** ಕಾಲವಸೇನ ನಿಯಮೇತಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ವಾತಿ** ಉದಾನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಯಂ ವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಿಂ ಪನೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ವಿಮುತ್ತಿರಸಮೇವಾ”**ತಿ, ನ ತದಞ್ಞರಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ **ವಿಮುತ್ತಿ,** ರಸಿತಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ರಸಂ,** ವಿಮುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ರಸಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ವಿಮುತ್ತಿರಸಂ,** ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸಾದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಮತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ** ಪನ ತಂ ಕೇಚಿವಾದಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಮತ್ಥಮಾಹ “ವಿಮುಚ್ಚತಿ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ **ವಿಮುತ್ತಿ,** ಯಥಾರಹಂ ಮಗ್ಗೋ ಫಲಞ್ಚ। **ರಸನ್ತಿ** ಗುಣೋ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಕಿಚ್ಚಂ ವಾ , ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮಾಸೋ। ವಿಮುತ್ತಾನಿಸಂಸಂ, ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಕಂ ವಾ ಮಗ್ಗಫಲನಿಪ್ಫಾದನತೋ, ವಿಮುತ್ತಿಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ಕಿಲೇಸಾನಮಚ್ಚನ್ತವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪಾದನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)। **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ “ಅತ್ಥರಸಸ್ಸಾದೀಸು ಅತ್ಥರಸೋ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ, ಧಮ್ಮರಸೋ ನಾಮ ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ, ವಿಮುತ್ತಿರಸೋ ನಾಮ ಅಮತನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೩೫) ವುತ್ತಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಕಿಲೇಸವಿನಯನೇನ **ವಿನಯೋ,** ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯಪತನಾದಿತೋ ಧಾರಣೇನ **ಧಮ್ಮೋ** ಚ ಹೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೇಯೇವ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ವತ್ತಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಸರೂಪತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತುಂ **“ತತ್ಥ ವಿನಯಪಿಟಕ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮೋ** ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಭಾವಧಮ್ಮದೇಸನಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಪಿ ವಿನಯೋ ಚ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾದಿಭಾವತೋ, ತಥಾಪಿ

ವಿನಯಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ವಿನಯತನ್ತಿ ವಿಪರೀತಂ ತನ್ತಿಮೇವ ದೀಪೇತಿ ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಾ, ಗೋಬಲೀಬದ್ದ"ನ್ತಿ। ಪಯೋಗವಸೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ತೇನೇವಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇನ ವಿನಯ... ಪೇ॰... ಧಮ್ಮೋ, ತೇನೇವ ತೇಸಂ ತಥಾಭಾವಂ **ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೩೪೭) ಆಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕೂನವೀಸತಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಭಾಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ **"ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಇದಂ ಕಿರ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ಅವಿಜಹಿತಂ ಉದಾನಂ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಅಹಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸ ಕಾರಕಂ ತಣ್ಹಾವಡ್ಢಕಿಂ **ಗವೇಸನ್ತೋ** ಯೇನ ಞಾಣೇನ ತಂ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಞಾಣಸ್ಸತ್ಥಾಯ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ **ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ** ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ **ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ** ಅನಿಬ್ಬಿಸನ್ತೋ ತಂ ಞಾಣಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಅಲಭನ್ತೋಯೇವ **ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ** ಸಂಸರಿಂ। ಯಸ್ಮಾ ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಮಿಸ್ಸತಾಯ **ಜಾತಿ** ನಾಮೇಸಾ **ಪುನಪ್ಪುನಂ** ಉಪಗನ್ತುಂ **ದುಕ್ಖಾ,** ನ ಚ ಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅದಿಟ್ಠೇ ನಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಭೋ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸ ಕಾರಕ ತಣ್ಹಾವಡ್ಢಕಿ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೇನ **ದಿಟ್ಠೋ ಅಸಿ।** **ಪುನ** ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಮಮ **ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸಿ** ನ ಕರಿಸ್ಸಸಿ। ತವ **ಸಬ್ಬಾ** ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸ **ಫಾಸುಕಾ** ಮಯಾ **ಭಗ್ಗಾ** ಭಞ್ಜಿತಾ । ಇಮಸ್ಸ ತಯಾ ಕತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸ **ಕೂಟಂ** ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕಣ್ಣಿಕಮಣ್ಡಲಂ **ವಿಸಙ್ಖತಂ** ವಿದ್ಧಂಸಿತಂ। ಇದಾನಿ ಮಮ **ಚಿತ್ತಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ **ಗತಂ** ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ। ಅಹಞ್ಚ **ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯ** ಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವಾ **ಅಜ್ಝಗಾ** ಅಧಿಗತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ। **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ಪನ ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಚಿತ್ತಮೇವ ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವಾ ಅಜ್ಝಗಾ ಅಧಿಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

"ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚ "ಗಾಥಾಯಮತೀತತ್ಥೇ ಇಮಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। "ತಂಕಾಲವಚನಿಚ್ಛಾಯಮತೀತೇಪಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಪುನಪ್ಪುನನ್ತಿ** ಅಭಿಣ್ಹತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಪಾತಬ್ಬಾ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ **ಫಾಸು** ಪ-ಕಾರಸ್ಸ ಫ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಫುಸಿತಬ್ಬಾತಿ ವಾ **ಫಾಸು,** ಸಾಯೇವ **ಫಾಸುಕಾ।** **ಅಜ್ಝಗಾತಿ** ಚ "ಅಜ್ಜತನಿಯಮಾತ್ತಮಿಂ ವಾ ಅಂ ವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಯದಿ ಪನ ಚಿತ್ತಮೇವ ಕತ್ತಾ, ತದಾ ಪರೋಕ್ಖಾಯೇವ। ಅನ್ತೋಜಪ್ಪನವಸೇನ ಕಿರ ಭಗವಾ "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ, ತಸ್ಮಾ ಏಸಾ ಮನಸಾ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನಮಾದಿ। "ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಅಯಂ ಪನ ವಾಚಾಯ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಕೇಚೀತಿ ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾ। ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ ಪನ ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾನಂ ವಾದೋ। **ಯದಾ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಾತಿ** ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ, ಆದ್ಯತ್ಥೋ ಚ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ನಿದಸ್ಸನೇನ ಹಿ ಮರಿಯಾದವಚನೇನ ವಿನಾ ಪದತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಕಾರಿನಾವ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಆದ್ಯತ್ಥಮೇವ ಇತಿ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, "ತೇನ ಆತಾಪಿನೋ...ಪೇ॰... ಸಹೇತುಧಮ್ಮ'ನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾತ್ತಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। **ಖನ್ಧಕೇತಿ** ಮಹಾವಗ್ಗೇ। **ಉದಾನಗಾಥನ್ತಿ** ಜಾತಿಯಾ ಏಕವಚನಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ವಾ ಪಠಮಗಾಥಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ **ಖನ್ಧಕಭಾಣಕಾ** ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾನಂ ಗಾಥಾ ಮನಸಾವ ದೇಸಿತತ್ತಾ ತದಾ ಮಹತೋ ಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಯ ನಾಹೋಸಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಗಾಥಾ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ತದಾ ಸುಣನ್ತಾನಂ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಉಪಕಾರಾಯ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮಪದಭಾಣಕಾ** ಪನ "ದೇಸನಾಯ ಜನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಭಾವೋ ಪಠಮಭಾವೇ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಹೋತಿ, ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ಪಠಮಂ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಇದಮೇವ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ । ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಉಭಯಥಾ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಯದಿ "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ"ನ್ತಿ ಗಾಥಾ ಮನಸಾವ ದೇಸಿತಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ'ನ್ತಿ ಇಮಂ

ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸತ್ಥಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದಾನವಸೇನ ಉದಾನೇತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಕಥೇಸೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫೧ ಉದಾನವತ್ಥು) ವುತ್ತನ್ತಿ? ಅತ್ಥವಸೇನ ತಥಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಮನಸಾ ಉದಾನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ದೇಸನಾ ವಿಯ ಹಿ ಉದಾನಮ್ಪಿ ಮನಸಾ ಉದಾನಂ, ವಚಸಾ ಉದಾನನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯದಿ ಚಾಯಂ ವಚಸಾ ಉದಾನಂ ಸಿಯಾ, ಉದಾನಪಾಳಿಯಮಾರುಳ್ಹಾ ಭವೇಯ್ಯ , ತಸ್ಮಾ ಉದಾನಪಾಳಿಯಮನಾರುಳ್ಹಭಾವೋಯೇವ ವಚಸಾ ಅನುದಾನೇತ್ವಾ ಮನಸಾ ಉದಾನಭಾವೇ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ"**ತಿ ಇದಂ "ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪ್ಪತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತೇನ ನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ, "ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ಏತೇನ ಪನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಮೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ। ಲೋಕಿಯಸಮಯೇ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ಸಮ್ಬಜ್ಝನಂ ಭವತಿ, ತಥಾಪಿ ನೇಸ ಸಾಸನಸಮಯೋತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ **ಸೋಮನಸ್ಸಮಯಂ** ಯಥಾ "ದಾನಮಯಂ, ಸೀಲಮಯ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೪) ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ವಾ ಸಹಜಾತಾದಿಸತ್ತಿಯಾ ಪಕತಂ, ತಾದಿಸೇನ ಞಾಣೇನಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ।

ಹನ್ದಾತಿ ಚೋದನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಇಙ್ಘ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾತಿ ಹಿ ಚೋದೇತಿ। **ಆಮನ್ತಯಾಮೀ**ತಿ ಪಟಿವೇದಯಾಮಿ, ಬೋಧೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೋ**ತಿ ಪನ "ಆಮನ್ತಯಾಮೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಪದಂ। "ಆಮನ್ತನತ್ಥೇ ದುತಿಯಾಯೇವ, ನ ಚತುತ್ಥೀ"ತಿ ಹಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವುದಾಹರನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ। **ವಯಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮುಖೇನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಲಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ವಿಭಾವೇತಿ "ಯದನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖಂ। ಯಂ ದುಕ್ಖಂ, ತದನತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫, ೪೫, ೭೬, ೭೭; ೧.೩.೧, ೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೦) ವಚನತೋ। ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಭಾವನನಯೇನೇವ ಚ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕಂ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಪರೀತಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇತಿ "ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ"ತಿ, ತಾಯ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಅವಿಪರೀತನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಯ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ **"ವಯಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ **"ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ನಿರವಸೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಅಪ್ಪಮಾದಪದಞ್ಹಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಸಾಸನಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಾಯ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಾಯ ಸಾಸನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರೇ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಚನಾನಮನ್ತರಾಳೇ ವೇಮಜ್ಝೇ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಕಾಲವತಾ ಕಾಲೋಪಿ ನಿದಸ್ಸಿತೋ ತದವಿನಾಭಾವಿತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುತ್ತಮೇವ **ಸುತ್ತನ್ತಂ** ಯಥಾ "ಕಮ್ಮನ್ತಂ, ವನನ್ತ"ನ್ತಿ। **ಸಙ್ಗೀತಞ್ಚ ಅಸಙ್ಗೀತಞ್ಚಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸರೂಪಮಾಹ। **"ಅಸಙ್ಗೀತ**ನ್ತಿ ಚ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಾದಿ। ಕೇಚಿ ಪನ 'ಸುಭಸುತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಮಸಙ್ಗೀತ'ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಹಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಜೇತವನೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಸುಭಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಸುಭಸುತ್ತಂ ಪನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ್ತಂ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಆಗತಂ। ತತ್ಥ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನೇವ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತರೂಪಂ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಸಯಮೇವ ಸುಭಸುತ್ತಂ ದೇಸೇತ್ವಾ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ। ಏವಂ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ "ಏಕಮಿದಾಹಂ ಭನ್ತೇ ಸಮಯಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರಾಮಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಹಿ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರೋಪಿತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಅಥಾಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಏವಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನೇವ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ತನ್ತಿಂ ಠಪೇತುಕಾಮೇಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನೇವ 'ಏವಂ

ಮೇ ಸುತ'ನ್ತಿಆದಿನಾ ತನ್ತಿ ಠಪಿತಾ"ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅಥ ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಸುಭಸುತ್ತಂ ಸಯಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದೀಸು ಭಗವತಾ ದೇಸಿತನಯೇನೇವ ದೇಸೇಸೀತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಲದ್ಧನಯೇ ಠತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನಿ ಅದಹನ್ತೋ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಏವಮಧಿಪ್ಪಾಯೇಪಿ ಸತಿ ಯುಜ್ಜತೇವ। **"ಅನುಸಙ್ಗೀತಞ್ಚಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀಸು ಪುನ ಸಙ್ಗೀತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ನಿನ್ನಾನಾಕರಣಮೇವ। ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ನಾಮ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಸುತ್ತ...ಪೇ॰... ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ನಾಮ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಪಾತಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ **ಉಭಯಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾನಿ**। ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀವಿಭಙ್ಗವಸೇನ **ದ್ವೇ ವಿಭಙ್ಗಾ**। ಮಹಾವಗ್ಗಚೂಳವಗ್ಗೇಸು ಆಗತಾ **ದ್ವಾವೀಸತಿ ಖನ್ಧಕಾ**। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸೋಳಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ಉಪಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ **ಸೋಳಸ ಪರಿವಾರಾ**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ ಮಹಾವಿಭಙ್ಗೇ ಸೋಳಸ ವಾರಾ, ಭಿಕ್ಖುನೀವಿಭಙ್ಗೇ ಸೋಳಸ ವಾರಾ ಚಾತಿ ಬಾತ್ತಿಂಸ ವಾರಾ ಆಗತಾ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ ಕತ್ಥಚಿ "ಪರಿವಾರಾ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ಬಹೂಸು ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ "ಸೋಳಸ ಪರಿವಾರಾ"ತಿ ಏವಮೇವ ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾಠೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಬಾಹಿತುನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **"ಇತೀ"**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ನಿದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ಇದ"**ನ್ತಿ ತಂ ಪರಾಮಸತಿ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಇದಮತ್ಥೇ, **ಇದ**ನ್ತಿ ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಂ, **ಇತಿ ಇದ**ನ್ತಿ ವಾ ಪರಿಯಾಯದ್ವಯಂ ಇದಮತ್ಥೇಯೇವ ವತ್ತತಿ "ಇದಾನೇತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀನಿ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಙ್ಗಹೋ ಗಣನಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದಿಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ**। ಏವಮಿತರೇಸುಪಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಸು ದೀಘಭಾಣಕಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನಂ ವಾದೇಸು ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನಞ್ಞೇವ ವಾದಸ್ಸ ಯುತ್ತತರತ್ತಾ ಖುದ್ದಕಪಾಠಾದಯೋಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಖುದ್ದಕ...ಪೇ॰... ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ನಾಮಾ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ "ಸುಣಾಥ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ, ಗಾಥಾ ಅತ್ಥೂಪನಾಯಿಕಾತಿ (ಥೇರಗಾ॰ ನಿದಾನಗಾಥಾ) ವುತ್ತತ್ತಾ "ಥೇರಗಾಥಾ ಥೇರೀಗಾಥಾ"ತಿ ಚ ಪಾಠೋ ಯುತ್ತೋ।

ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ತಿಬ್ಬಿಧೇಸು ಪಿಟಕೇಸು। **ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ**ತಿ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ, ವಿಸೇಸನಯತ್ತಾ ಚ। **ವಿನಯನತೋ**ತಿ ವಿನಯನಭಾವತೋ, ಭಾವಪ್ಪಧಾನನಿದ್ದೇಸೋಯಂ, ಭಾವಲೋಪೋ ವಾ, ಇತರಥಾ ದಬ್ಬಮೇವ ಪಧಾನಂ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ವಿನಯನತಾಗುಣಸಮಙ್ಗಿನಾ ವಿನಯದಬ್ಬೇನೇವ ಹೇತುಭೂತೇನ ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ, ನ ಪನ ವಿನಯನತಾಗುಣೇನಾತಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ। ಅಯಂ ನಯೋ ಏದಿಸೇಸು। ವಿನೀಯತೇ ವಾ **ವಿನಯನಂ,** ತತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ವಿನಯೋ**ತಿ ಅತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಭೂತೋ ಸಞ್ಞೀಸಙ್ಖಾತೋ ಅಯಂ ತನ್ತಿ ವಿನಯೋ। **ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ**ತಿ ಸದ್ದಪಞ್ಞತ್ತಿಭೂತೋ ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೋ ವಿನಯೋ ನಾಮಾತಿ ಕಥಿತೋ। ಅತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹಿ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಭಾವನಂ ನಿಬ್ಬಚನನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿವಿಧಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। "ವಿವಿಧಾ ಏತ್ಥ ನಯಾ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ ವಿನಯೋತಿ ಅಕ್ಖಾತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ವಿವಿಧತ್ತಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಞ್ಚವಿಧಾ"**ತಿಆದಿನಾ, ತಥಾ ವಿಸೇಸತ್ತಮ್ಪಿ **"ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಲೋಕವಜ್ಜೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು **ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಪಯೋಜನಾ,** ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜೇಸು **ಸಿಥಿಲಕರಣಪಯೋಜನಾ**। ಸಞ್ಞಮವೇಲಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಆಚಾರೋ **ಅಜ್ಝಾಚಾರೋ,** ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಕಾಯೇ, ವಾಚಾಯ ಚ ಪವತ್ತೋ ಸೋ, ತಸ್ಸ ನಿಸೇಧನಂ ತಥಾ, ತೇನ ತಥಾನಿಸೇಧನಮೇವ ಪರಿಯಾಯೇನ ಕಾಯವಾಚಾವಿನಯನಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸಾನೇಕಧಾ ಪರಾಮಸನಮಾಹ **"ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾವುತ್ತಾ ಚ ಗಾಥಾ ಈದಿಸಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಚನಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನಾ**ತಿ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾದಿಹೇತುನಾ ಕರಣಭೂತೇನಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ "ವಿವಿಧಾ ಹೀ"ತಿಆದಿವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ **ತೇನಾ**ತಿ ವಿವಿಧನಯತ್ತಾದಿನಾ ಹೇತುಭೂತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತವಚನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಪೋರಾಣೇಹಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾತಿ ಸಂಸನ್ದೇತುಂ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ದುತಿಯನಯೇ ವಿಯ "ತೇನಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ

ಗಾಥಾವಚನಂ। **ಏತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿನಯಸದ್ದಸ್ಸ, “ವಚನತ್ಥಾ”ತಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ”ತಿ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ವುತ್ತೇಪಿ ತಸ್ಸ ವಚನಸಾಮಞ್ಞತೋ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏತಸ್ಸಾ”**ತಿ ಪುನ ವುತ್ತಂ। ನೇರುತ್ತಿಕಾ ಪನ ಸಮಾಸತದ್ಧಿತೇಸು ಸಿದ್ಧೇಸು ಸಾಮಞ್ಞತ್ತಾ, ನಾಮಸದ್ದತ್ತಾ ಚ ಏದಿಸೇಸು ಸದ್ದನ್ತರೇನ ವಿಸೇಸಿತಭಾವಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

“ಅತ್ಥಾನ”ನ್ತಿ ಪದಂ “ಸೂಚನತೋ...ಪೇ॰... ಸುತ್ತಾಣಾ”ತಿ ಪದೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಕಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **“ತಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ**ತಿ ಯೋ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ಸುಣಾತಿ, ವಾಚೇತಿ, ಚಿನ್ತೇತಿ, ದೇಸೇತಿ ಚ, ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥೋ ತಸ್ಸಪಿ ಹೋತಿ, ತೇನ ಪರಸ್ಸ ಸಾಧೇತಬ್ಬತೋ ಪರಸ್ಸಪೀತಿ ತದುಭಯಂ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸೂಚೇತಿ ದೀಪೇತಿ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರತ್ಥೇ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅತ್ಥಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ ಹಿತಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಭಾಸಿತತ್ಥವಚನೋ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಸುತ್ತಂ ಅತ್ತನೋಪಿ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ, ಪರಸ್ಸಪೀತಿ ಅಯಮನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಸಿಯಾ। ಸುತ್ತೇನ ಹಿ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ, ಸೋ ತಸ್ಸೇವ ಪಕಾಸಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತೇನ ಪರತ್ಥೋ ಸೂಚಿತೋ, ತೇನ ಸೂಚೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಪರತ್ಥಸ್ಸ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಅತ್ತತ್ಥಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಭಾಸಿತತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಆದಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಹಿತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುತ್ತೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಸುತ್ತಾಧಾರಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾ ವುತ್ತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸುತ್ತಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯೇ ಅತ್ತತ್ಥಾದಯೋ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ “ನ ಹ'ಞ್ಞದತ್ಥ'ತ್ಥಿ ಪಸಂಸಲಾಭಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೩) ವುತ್ತಾ “ಅತ್ತತ್ಥೋ, ಪರತ್ಥೋ, ಉಭಯತ್ಥೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಉತ್ತಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ಅತ್ಥೋ, ಗೂಳ್ಹೋ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಅತ್ಥೋ, ನೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ನೀತೋ ಅತ್ಥೋ, ಅನವಜ್ಜೋ ಅತ್ಥೋ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ವೋದಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಪರಮತ್ಥೋ”ತಿ, (ಮಹಾನಿ॰ ೬೩) ತೇ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದೇ ಸೂಚೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಸುತ್ತನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಅತ್ತತ್ಥಾದಯೋ ವುತ್ತಾ ಸುತ್ತತ್ಥಭಾವೇನ ಅನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ತೇಸು ಪನ ಏಕೋಪಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ ಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ಥಸದ್ದೋ ಭಾಸಿತತ್ಥಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಕಾ ಪಞ್ಚ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ ಹಿತಪರಿಯಾಯಾ, ತತೋ ಪರೇ ಛ ಭಾಸಿತತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ, ಪಚ್ಛಿಮಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಉಭಯಸಭಾವಾ। ತತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ವಿಭಾವೇನ ಅನಗಾಧಭಾವೋ **ಉತ್ತಾನೋ**। ದುರಧಿಗಮತಾಯ ವಿಭಾವೇನ ಅಗಾಧಭಾವೋ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ಅವಿವಟೋ **ಗೂಳ್ಹೋ**। ಮೂಲುದಕಾದಯೋ ವಿಯ ಪಂಸುನಾ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿವೇಸಾದಿನಾ ತಿರೋಹಿತೋ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ**। ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ **ನೇಯ್ಯೋ**। ಯಥಾರುತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ **ನೀತೋ**। **ಅನವಜ್ಜನಿಕ್ಕಿಲೇಸವೋದಾನಾ** ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಪರಮತ್ಥೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಏವ ವಾ।

ಅಥ ವಾ “ಅತ್ತನಾ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಅತ್ತತ್ಥಂ, “ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಞ್ಚ ಪರೇಸಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತೀ”ತಿ ಪರತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ। ಏವಂ “ಅತ್ತನಾ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ, ಪರಞ್ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ಸಮಾದಪೇತೀ”ತಿಆದಿಸುತ್ತಾನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯, ೨೬೪) ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಅಪರೇ ಪನ “ಯಥಾಸಭಾವಂ ಭಾಸಿತಂ ಅತ್ತತ್ಥಂ, ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದೀನಮಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಸಮಯಭೂತಂ ಪರತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ, ಸುತ್ತೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಅತ್ತತ್ಥಂ, ಸುತ್ತಾನುಲೋಮಭೂತಂ ಪರತ್ಥಂ, ಸುತ್ತನ್ತನಯಭೂತಂ ವಾ ಅತ್ತತ್ಥಂ, ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮನಯಭೂತಂ ಪರತ್ಥಂ ಸೂಚೇತೀ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಸುತ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಾತಿಸಯಂ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಾದೀನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ತಪ್ಪಧಾನಭಾವತೋ, ನ ಪನ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವ-ವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯಾತಿ ಇದಮೇವ “ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ ಸುತ್ತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೂಚ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ರಸ್ಸೋ। “ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ‘ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನ'ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೫, ೧೨೪೨) ಚ ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀ'ತಿ (ಅಟ್ಠಸಾ॰ ನಿದಾನಕಥಾ, ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಚ ಏವಮಾದೀಸು

ಸುತ್ತಸದ್ದೋ ಉಪಚರಿತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ° ಟೀ° ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತಸದಿಸೇನೇವ ನಿಬ್ಬಚನೇನ ಸುತ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ವಾಚಕತ್ತಂ ವದನ್ತಿ।

ಸುತ್ತೇ ಚ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಮನುವತ್ತತಿ, ನ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೋ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವೇ, ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ ಆಹ **"ಸುವುತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। "ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಹಿತಸಮ್ಪಾದನೇ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ತಪ್ಪರಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತಪ್ಪರಭಾವೋ** ಚ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುಲೋಮೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ"**ತಿ। ಏತೇನ ಚ ಹೇತುನಾ ನನು ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾಪಿ ಸುವುತ್ತಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಕಾಲನ್ತರೇನ ಅತ್ಥಾಭಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಸ್ಸಮಿವ ಫಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಸಸ್ಸಂ ನಾಮ ವಪನರೋಪನಾದಿಕ್ಖಣೇಯೇವ ಫಲಂ ನ ಪಸವತಿ, ಅನುಪುಬ್ಬಜಗ್ಗನಾದಿವಸೇನ ಕಾಲನ್ತರೇನೇವ ಪಸವತಿ, ತಥಾ ಇದಮ್ಪಿ ಸವನಧಾರಣಾದಿಕ್ಖಣೇಯೇವ ಅತ್ಥೇ ನ ಪಸವತಿ, ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಕಾಲನ್ತರೇನೇವ ಪಸವತೀತಿ। **ಪಸವತೀತಿ** ಚ ಫಲತಿ, ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದನಮೇವ ಹಿ ಫಲನಂ। ಉಪಾಯಸಮಙ್ಗೀನಞ್ಞೇವ ಅತ್ಥಾಭಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಧೇನು ವಿಯ ಖೀರ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ ಧೇನು ನಾಮ ಕಾಲೇ ಜಾತವಚ್ಛಾ ಥನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದುಹತಂ ಉಪಾಯವನ್ತಾನಮೇವ ಖೀರಂ ಪಗ್ಘರಾಪೇತಿ, ನ ಅಕಾಲೇ ಅಜಾತವಚ್ಛಾ। ಕಾಲೇಪಿ ವಾ ವಿಸಾಣಾದಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದುಹತಂ ಅನುಪಾಯವನ್ತಾನಂ, ತಥಾ ಇದಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸರಣಾದಿನಾ ಸವನಧಾರಣಾದೀನಿ ಕುರುತಂ ಉಪಾಯವನ್ತಾನಮೇವ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥೇ ಪಗ್ಘರಾಪೇತಿ, ನ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾಯ ಸವನಧಾರಣಾದೀನಿ ಕುರುತಂ ಅನುಪಾಯವನ್ತಾನನ್ತಿ। ಯದಿಪಿ **"ಸೂದತೀ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಘರತಿ ಸಿಞ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಥಾಪಿ ಸಕಮ್ಮಿಕಧಾತುತ್ತಾ **ಪಗ್ಘರಾಪೇತೀತಿ** ಕಾರಿತವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ತರತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ನಿಪಾತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। **"ಸುತ್ತಾಣಾ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಾಹ **"ಸುಟ್ಠು ಚ ನೇ ತಾಯತೀ"**ತಿ। **ನೇತಿ** ಅತ್ಥೇ।

ಸುತ್ತಸಭಾಗನ್ತಿ ಸುತ್ತಸದಿಸಂ। ತಬ್ಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ತಚ್ಛಕಾನಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ** ವಡ್ಢಕೀನಂ ಕಾಳಸುತ್ತಂ। **ಪಮಾಣಂ ಹೋತಿ** ತದನುಸಾರೇನ ತಚ್ಛನತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಕಾಳಸುತ್ತಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಣೇ ಕತೇ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ತಚ್ಛಕಾನಂ ಪಮಾಣಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಿವಾದೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸುತ್ತೇ ಆನೀತಮತ್ತೇ "ಇದಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪಾಕಟತ್ತಾ ವಿವಾದೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಮಾಣನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಸುತ್ತಸಭಾಗತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸುತ್ತೇನಾತಿ** ಪುಪ್ಫಾವುತೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಥಿರಸುತ್ತೇನ। **ಸಙ್ಗಹಿತಾನೀತಿ** ಸುಟ್ಠು, ಸಮಂ ವಾ ಗಹಿತಾನಿ, ಆವುತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ವಿಕಿರಿಯನ್ತೀತಿ** ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಭಾವಮಾಹ, **ನ ವಿದ್ಧಂಸೀಯನ್ತೀತಿ** ಭೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಾಭಾವಂ। ಅಯಮೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ ಥಿರಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ವಾತೇನ ನ ವಿಕಿರಿಯನ್ತಿ ನ ವಿದ್ಧಂಸೀಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಅತ್ಥಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾದೇನ ನ ವಿಕಿರಿಯನ್ತಿ ನ ವಿದ್ಧಂಸೀಯನ್ತೀತಿ। ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಚ ದೇಸನಾಯ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದೀನಂ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವೇಹಿ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಇಮಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತಸಭಾಗತಾ ವುತ್ತಾ। **"ತೇನಾ"**ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚೇವ ಅತ್ಥೋ ಚ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕ"ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಪಿ ಅನ್ತಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಚನಂ ತಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋ। ಸಹಯೋಗಸ್ಸ ಹಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಚನೇನ ಸೇಸತಾ ತಸ್ಸ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಂ, ಅನತ್ಥಕತಂ ವಾ ಞಾಪೇತಿ।

ಯನ್ತಿ ಏಸ ನಿಪಾತೋ ಕಾರಣೇ, ಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋ ಧಮ್ಮಾ ಯೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಅಕ್ಖಾತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಭಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಸೇನಾಯಂ ಪಭೇದೋತಿ ತಸ್ಸ

ತದತ್ಥಪ್ಪವತ್ತತಾದಸ್ಸನೇನ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತೋ **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ ವುಡ್ಢಿಭಾವಸಙ್ಖಾತಮತಿರೇಕತ್ಥಂ ದೀಪೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀತಿಆದೀಸು ವುಡ್ಢಿಯಂ ಆಗತೋ”**ತಿ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತಾತಿ** ಅಡ್ಢಚನ್ದಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ಞಾತಾ, ಪಞ್ಞಾತಾ ಪಾಕಟಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಡ್ಢಚನ್ದಾದಿಭಾವೋ ಹಿ ರತ್ತಿಯಾ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿ “ಯಸ್ಮಾ ಅಡ್ಢೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಮೀ। ಯಸ್ಮಾ ಊನೋ, ತಸ್ಮಾ ಚಾತುದ್ದಸೀ। ಯಸ್ಮಾ ಪುಣ್ಣೋ, ತಸ್ಮಾ ಪನ್ನರಸೀ”ತಿ। **ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಇದಂ ಪನ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಭಯಭೇರವಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪) ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **“ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾತಿಆದೀಸು ಲಕ್ಖಣೇ”**ತಿ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಲಕ್ಖಿತಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಲಕ್ಖಣತ್ಥದೀಪನತೋ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥಕೋವ ಸಿಯಾತಿ? ನೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ತದತ್ಥಜೋತನತೋ। ವಾಚಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಹಿ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾ ತದತ್ಥಜೋತಕಮತ್ತಾತಿ ಲಕ್ಖಿತಸದ್ದೇನ ವಾಚಕಭಾವೇನ ಪಕಾಸಿತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣತ್ಥಸ್ಸೇವ ಜೋತಕಭಾವೇನ ಪಕಾಸನತೋ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ಲಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ರಾಜಾಭಿರಾಜಾತಿ** ಪರೇಹಿ ರಾಜೂಹಿ ಪೂಜಿತುಮರಹೋ ರಾಜಾ। **ಪೂಜಿತೇತಿ** ಪೂಜಾರಹೇ। ಇದಂ ಪನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಸೇಲಸುತ್ತೇ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೫೩ ಆದಯೋ)।

ಅಭಿಧಮ್ಮೇತಿ “ಸುಪಿನನ್ತೇನ ಸುಕ್ಕವಿಸಟ್ಠಿಯಾ ಅನಾಪತ್ತಿಭಾವೇಪಿ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ। ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧಾಭಾವೇನ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। “ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅಕುಸಲ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯೨) ಏವಮಾದೀಸು ವಾ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಅಕುಸಲೋ, ನ ಪಾಣಸಙ್ಖಾತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತೋ ಅತಿಪಾತೋ। ತಥಾ “ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಆದಾನಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ, ತಂವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಭಿವಿನಯೇತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ “ಜಾತರೂಪರಜತಂ ನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ವಿನಯೇ ವಿನೇತಿ ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ “ಏವಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹತೋ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ಏವಂ ಪನ ದುಕ್ಕಟ”ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಅಭಿವಿನಯೇ ವಿನೇತಿ ನಾಮಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಜಾತರೂಪರಜತಂ ಪರಸನ್ತಕಂ ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾವತ್ಥುಂ ಪಾರಾಜಿಕಥುಲ್ಲಚ್ಚಯದುಕ್ಕಟೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸೀಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ಕೇವಲಂ ಲೋಲತಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಅನಾಮಾಸದುಕ್ಕಟಂ, ರೂಪಿಯಛಡ್ಡಕಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಅನಾಪತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರವಿರಹಿತೇ ವಿನಯೇಪಿ ಪಟಿಬಲೋ ವಿನೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಪನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಂ ಸರೂಪತೋ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ”**ತಿ ಆಹ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕತ್ತಂ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ದೀಪೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಧಿಕೇ”**ತಿ। ನನು ಚ “ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ ವುಡ್ಢಿಭಾವಂ ಅತಿರೇಕತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ, “ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಞಾಣಲಕ್ಖಣಕಿರಿಯಾನಂ ಸುಪಾಕಟತಂ ವಿಸೇಸಂ, “ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕತ್ತಂ ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಇದಂ ತಾವ ಯುತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಕತ್ತಾ ಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ। “ಪಾದಯೋ ಕಿರಿಯಾಯೋಗೇ ಉಪಸಗ್ಗಾ”ತಿ ಹಿ **ಸದ್ದಸತ್ಥೇ** ವುತ್ತಂ। “ಅಭಿರಾಜಾ, ಅಭಿವಿನಯೇ”ತಿ ಪನ ಪೂಜಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ರಾಜವಿನಯೇಸು ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ವತ್ತತೀತಿ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಅಸತ್ವವಾಚೀ ಸದ್ದೋ ಸತ್ವವಾಚಕೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ನತ್ಥಿ ಅತ್ರ ದೋಸೋ ಪೂಜನಪರಿಚ್ಛೇದನಕಿರಿಯಾನಮ್ಪಿ ದೀಪನತೋ, ತಾಹಿ ಚ ಕಿರಿಯಾಹಿ ಯುತ್ತೇಸು ರಾಜವಿನಯೇಸುಪಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಭಿಪೂಜಿತೋ ರಾಜಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೇನ ಕಿರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮಸಾಧನಭೂತಂ ರಾಜದಬ್ಬಂ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಪಧಾನತೋ ವದತಿ, ಪೂಜನಕಿರಿಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪಧಾನತೋ। ತಥಾ ಅಭಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ವಿನಯೋತಿ ಅತ್ಥೇನ ಕಿರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಕಮ್ಮಸಾಧನಭೂತಂ ವಿನಯದಬ್ಬಂ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಪಧಾನತೋ ವದತಿ, ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಕಿರಿಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪಧಾನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅತಿಮಾಲಾದೀಸು ಅತಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಏತ್ಥ

ಸಹ ಸಾಧನೇನ ಕಿರಿಯಂ ವದತೀತಿ ಅಭಿರಾಜಅಭಿವಿನಯಸದ್ದಾ ಸೋಪಸಗ್ಗಾವ ಸಿದ್ಧಾ। ಏವಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಸದ್ದೇಪಿ ಅಭಿಸದ್ದೋ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ವುಡ್ಢಿಯಾದಿಕಿರಿಯಂ ವದತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಹೋತು ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು, ತಪ್ಪಯೋಗೇನ ಪನ ಧಮ್ಮಸದ್ದೇನ ದೀಪಿತಾ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾ ನ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಕಥಂ ಅಯಮತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ತಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ। ಉಪನ್ಯಾಸೇ **ಚ**-ಸದ್ದೋ। **ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನಂ ವುತ್ತಂ, **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಡ್ಢನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಾಹಿ ಭಾವನಾಫರಣವುಡ್ಢೀಹಿ ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಮ್ಮದ್ವಾರಪಟಿಪದಾದೀಹಿ। ಏಕನ್ತತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಞ್ಞೇವ ಪೂಜಾರಹತ್ತಾ **"ಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತೇಯೇವ ಪೂಜಿತಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। **"ಪೂಜಾರಹಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಕತ್ತಾದಿಸಾಧನಂ, ಅತೀತಾದಿಕಾಲಂ, ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ಥಂ ವಾ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಪೂಜಿತಬ್ಬಾಯೇವ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಲವಿಸೇಸನಿಯಮರಹಿತಾ ಪೂಜಾರಹಾ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಸಭಾವಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಕಾಮಾವಚರೇಹಿ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ ಮಹಗ್ಗತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಕಾ, ತತೋಪಿ ಉತ್ತರವಿರಹತೋ ಅನುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಮಹಗ್ಗತಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ತೇನಾ**ತಿ "ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಚನೇನ ಕರಣಭೂತೇನ, ಹೇತುಭೂತೇನ ವಾ।

ಯಂ ಪನೇತ್ಥಾತಿ ಏತೇಸು ವಿನಯಾದೀಸು ತೀಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ಯಂ **ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ** ಸಮಾನಂ, **ತಂ** ಪಿಟಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿನಯಾದಯೋ ಹಿ ತಯೋ ಸದ್ದಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾ ನಾಮ, ಪಿಟಕಸದ್ದೋ ಪನ ತೇಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ "ಅವಿಸಿಟ್ಠೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪರಿಯತ್ತಿಬ್ಭಾಜನತ್ಥತೋ**ತಿ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬತ್ಥಪತಿಟ್ಠಾನತ್ಥೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ, ವಿಸೇಸನಭೂತೇಹಿ ವಾ। ಅಪಿಚ **ಪರಿಯತ್ತಿಬ್ಭಾಜನತ್ಥತೋ** ಪರಿಯತ್ತಿಭಾಜನತ್ಥನ್ತಿ ಆಹೂತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥೇ ಹಿ ತೋ-ಸದ್ದೋ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಇತಿನಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೇಹಿತೋ - ಸದ್ದಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ ಯಥಾ "ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೦೬, ೪೦೮, ೪೧೧) ಏತೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ, ತಂತದತ್ಥಾನಂ ಭಾಜನತೋ ಚ **ಪಿಟಕಂ** ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಿಪ್ಫನ್ನಪಾಟಿಪದಿಕಪದಞ್ಚೇತಂ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ "ಪಿಟ ಸದ್ದಸಙ್ಘಾಟೇಸೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇಧ ವುತ್ತಮೇವ ಪಯೋಗಮುದಾಹರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಮತೇನ ಪಿಟೇಯತಿ ಸದ್ದೀಯತಿ ಪರಿಯಾಪುಣೀಯತೀತಿ **ಪಿಟಕಂ,** ಪಿಟೇಯತಿ ವಾ ಸಙ್ಘಾಟೀಯತಿ ತಂತದತ್ಥೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಿಟಕ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಮಾ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನೇನಾತಿ ಕಾಲಾಮಸುತ್ತೇ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಸಾಳ್ಹಸುತ್ತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೭) ಚ ಆಗತಂ ಪಾಳಿಮಾಹ। ತದಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿಟಕತನ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮೇತೀತಿ ಮಾ ಗಣ್ಹಿತ್ಥಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೬೬) ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಪನ "ಪಾಳಿಸಮ್ಪದಾನವಸೇನ ಮಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। **ಕುದಾಲಪಿಟಕಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಕುದಾಲಞ್ಚ ಪಿಟಕಞ್ಚ ಆದಾಯ। **ಕು** ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಾ ದಾಲನತೋ ವಿದಾಲನತೋ ಅಯೋಮಯಉಪಕರಣವಿಸೇಸೋ **ಕುದಾಲಂ** ನಾಮ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವತ್ಥೂನಂ ಭಾಜನಭಾವತೋ ತಾಲಪಣ್ಣವೇತ್ತಲತಾದೀಹಿ ಕತೋ ಭಾಜನವಿಸೇಸೋ **ಪಿಟಕಂ** ನಾಮ। ಇದಂ ಪನ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಕಕಚೂಪಮಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೭)।

"ತೇನ...ಪೇ॰... ಞೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಗಾಥಾಪದಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿವರತಿ। ಸಬ್ಬಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬನಾಮೇಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಲಿಙ್ಗಮಾದಿಯತೇ, ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ವಾ, ಇಧ ಪನ ವತ್ತಿಚ್ಛಾಯ ವುತ್ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ವಿನಯೋ ಚ ಸೋ ಪಿಟಕಞ್ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಏವಂ ದುವಿಧತ್ಥೇನ...ಪೇ॰... ಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ "ಪರಿಯತ್ತಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಭಾಜನತೋ ಚಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮತಿದಿಸತಿ। **ತಯೋಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಅವಯವಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। "ಅಪೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಪೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಹಿ ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಪಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ವಿಸುಂ ನಿಪಾತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಥೇತಬ್ಬಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾ।** ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ವಿನಯನಂ **ಸಾಸನಂ।** ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಂವರಾಸಂವರಾದಿನೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನಂ ವಚನಪಟಿಬದ್ಧತಾಕರಣಂ **ಕಥಾ,** ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ದೇಸಿತಾರಂ ಭಗವನ್ತಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ **ದೇಸನಾ,** ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ **ಸಾಸನಂ,** ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಸೇನ **ಕಥಾ**ತಿ ಏವಮಿಮೇಸಂ ನಾನಾಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದೇಸನಾದಯೋ ದೇಸೇತಬ್ಬಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಆಣಾದಯೋ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ದೇಸಕಾದಿಅಧೀನಾತಿ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಯೋಗವಸೇನ ದೇಸನಾದೀನಂ ಭೇದೋ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಆಣಾವಿಧಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಆಣಾರಹಾಧೀನಂ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಯೋಗತೋ, ಏವಂ ವೋಹಾರಪರಮತ್ಥವಿಧಾನಾನಿ ಚ ವಿಧಾಯಕಾಧೀನಾನೀತಿ ಆಣಾದಿವಿಧಿನೋ ದೇಸಕಾಯತ್ತತಾ ವುತ್ತಾ। ಅಪರಾಧಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಯ ಚ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಮ್ಪಿ ಸಾಸನಂ ವಿಸೇಸತೋ, ತಥಾ ವಿನೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಸಾಸನಂ ವುತ್ತಂ। ಸಂವರಾಸಂವರನಾಮರೂಪಾನಂ ವಿಯ ಚ ವಿನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಥನಂ ಸತಿ ವಾಚಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ನಾಸತೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ತದಧೀನಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಥಾ ವುತ್ತಾ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

"ದೇಸಕಸ್ಸ ವಸೇನೇತ್ಥ, ದೇಸನಾ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ।
ಸಾಸಿತಬ್ಬವಸೇನೇತಂ, ಸಾಸನನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ, ವಸೇನಾಪಿ ಕಥಾತಿ ಚ।
ದೇಸನಾಸಾಸನಕಥಾ-ಭೇದಮ್ಪೇವಂ ಪಕಾಸಯೇ"ತಿ॥

ಪದತ್ತಯಮ್ಪೇತಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ತಾಸಂ ಭೇದೋತಿ ಕತ್ವಾ ಭೇದಸದ್ದೋ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ದ್ವನ್ದಪದತೋ ಪರಂ ಸುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ "ದೇಸನಾಭೇದಂ, ಸಾಸನಭೇದಂ, ಕಥಾಭೇದಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪರಿದೀಪಯೇ"ತಿ। **ಭೇದ**ನ್ತಿ ಚ ನಾನತ್ತಂ, ವಿಸೇಸಂ ವಾ। **ತೇಸು** ಪಿಟಕೇಸು। ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ಪಹಾನಞ್ಚ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ಚ, ತಞ್ಚ **ಯಥಾರಹಂ ಪರಿದೀಪಯೇ।**

ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ** ಪರಿಯಾಪುಣನಸ್ಸ ಪಕಾರಂ, ವಿಸೇಸಞ್ಚ ವಿಭಾವಯೇ। **ಯಹಿಂ** ವಿನಯಾದಿಕೇ ಪಿಟಕೇ। ಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖು ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಥಾ ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ತಹಿಂ ವಿಭಾವಯೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ವಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಯಹಿಂ ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖು ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಥಾ ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ತಹಿಂ ವಿಭಾವಯೇತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಯಥಾ**ತಿ ಚ ಯೇಹಿ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತುಪರಿಯಾಪುಣನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ, ಉಪಾರಮ್ಭನಿಸ್ಸರಣಧಮ್ಮಕೋಸರಕ್ಖಣಹೇತುಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಏತೇಹಿ ಪಕಾರೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಚ ಅಞ್ಞೇಸು ತಥಾ ಪಾಪುಣನ್ತೇಸು ಜೇಟ್ಠಸೇಟ್ಠಾಸನ್ನಸದಾಸನ್ನಿಹಿತಭಾವತೋ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಚ **ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ರಾತಿ ತಾಸು ಗಾಥಾಸು। **ಅಯನ್ತಿ** ಅಧುನಾ ವಕ್ಖಮಾನಾ ಕಥಾ। **ಪರಿದೀಪನಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾಸನಾ, ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ವಿಭಜನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಭಾವನಾ**ತಿ ಏವಂ ಪರಿದೀಪನಾಯಪಿ ಸತಿ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮಕತ್ವಾ ಸೋತೂನಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಆವಿಭಾವನಾ। ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಪರಿದೀಪನಾ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ವಿಭಾವನಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಏತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುರೂಪತೋ ಕಥಿತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏಕಮೇವ। ತಸ್ಮಾ ಪರಿದೀಪನಾ ಪಠಮಗಾಥಾಯ, ವಿಭಾವನಾ ದುತಿಯಗಾಥಾಯಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಚ-ಸದ್ದೇನ ಉಭಯತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮುಚ್ಚೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ, ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಏತ್ಥ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಹೀ**ತಿ ಕಾರಣೇ ನಿಪಾತೋ "ಅಕ್ಖರವಿಪತ್ತಿಯಂ ಹೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ, ಕಸ್ಮಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಆಣಂ ಪಣೇತುಂ [ಠಪೇತುಂ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)] ಅರಹತೀತಿ **ಆಣಾರಹೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಚ ಅವಿಪರೀತಹಿತೋಪದೇಸಕಭಾವೇನ ಪಮಾಣವಚನತ್ತಾ ಆಣಾರಹೇನ ಭಗವತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವೋಹಾರಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಸಬ್ಭಾವತೋ "**ಆಣಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಯೇಭುಯ್ಯನಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ವಿಸೇಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಮನಂ ಅವಹರತೀತಿ **ವೋಹಾರೋ,** ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕುಸಲೋ, ತೇನ।

ಪಚುರೋ ಬಹುಲೋ ಅಪರಾಧೋ ದೋಸೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಯೇಸಂ ತೇ **ಪಚುರಾಪರಾಧಾ,** ಸೇಯ್ಯಸಕತ್ಥೇರಾದಯೋ। **ಯಥಾಪರಾಧನ್ತಿ** ದೋಸಾನುರೂಪಂ। "**ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ**"ತಿಆದೀಸು ಆಸಯೋವ **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ,** ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ದಿಟ್ಠಿ, ಞಾಣಞ್ಚ, ಪಭೇದತೋ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕಾ।
ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸದ್ದಿತ"ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಇಮಾ ಏವ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾಹ "ದ್ವಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಕಚ್ಚಾನ ಲೋಕೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ಥಿತಞ್ಚ ನತ್ಥಿತಞ್ಚಾ"ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫) **ಅತ್ಥಿತಾತಿ** ಹಿ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, **ನತ್ಥಿತಾತಿ** ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹೋ। ಅಯಂ ತಾವ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಆಸಯೋ। ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪನ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಖನ್ತಿ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣನ್ತಿ ದುವಿಧೋ ಆಸಯೋ। ತತ್ಥ ಚ **ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಖನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। **ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ** ಪನ ಕಮ್ಮಸಕತಾಞಾಣಂ। ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಪೇಸೋ ಆಸಯನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತ್ಥ ನಿವಸನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಂ ವಾ ಆಗಮ್ಮ ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಸಯೋ** ಮಿಗಾಸಯೋ ವಿಯ। ಯಥಾ ಮಿಗೋ ಗೋಚರಾಯ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪಚ್ಚಾಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವನಗಹನೇ ಸಯತೀತಿ ತಂ ತಸ್ಸ "ಆಸಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಪಚ್ಚಾಗಮ್ಮ ಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋ "ಆಸಯೋ"ತಿ। ಕಾಮರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ **ಅನುಸಯಾ**। ಮೂಸಿಕವಿಸಂ ವಿಯ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾರಹಾ ಅನಾಗತಾ, ಅತೀತಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಲಭೇದೇನ ಸಭಾವಭೇದೋತಿ। **ಚರಿಯಾತಿ** ರಾಗಚರಿಯಾದಿಕಾ ಛ ಮೂಲಚರಿಯಾ, ಅನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧಾ, ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ಪನ ತೇಸಟ್ಠಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಚರಿಯಾತಿ** ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ದುವಿಧಂ ಚರಿತಂ। ತಞ್ಹಿ ವಿಭಙ್ಗೇ ಚರಿತನಿದ್ದೇಸೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ।

"ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ 'ಅಜ್ಜೇವ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಜ್ಜೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿಆದಿನಾ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ "ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ ಸತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬಚರಿಯವಸೇನ ಅಭಿರುಚಿ, ಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೀನಪಣೀತಭೇದೇನಾ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಯಾಯ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಯೇವ ಸತ್ತೇ ಸೇವನ್ತಿ, ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಯೇವ । ಸಚೇ ಹಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಸೀಲವನ್ತೋ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಸೀಲವನ್ತೋ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಪಿ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸೇ ಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ಸಚೇ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖೂ, ಇತರೇ ಅಸಾರುಪ್ಪಾ, ತೇಪಿ ನ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸೇ ಅಸಾರುಪ್ಪಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ಧಾತುಸಂಯುತ್ತವಸೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೮೫ ಆದಯೋ) ಚೇಸ ಅತ್ಥೋ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಏವಮಯಂ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋ ಪಸೇವನಾದಿನಿಯಮಿತಾ ಅಭಿರುಚಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು "ಅಧಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅನೇಕಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ತೇ ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನೇಕಾ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಯೇಸನ್ತಿ ತಥಾ ಯಥಾ "ಬಹುಕತ್ತುಕೋ, ಬಹುನದಿಕೋ"ತಿ। **ಯಥಾನುಲೋಮ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮಂ ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಯೇ ಯೇ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಅನುಲೋಮಾ, ತೇಹಿ ತೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸಯಾದೀನಂ ಅನುಲೋಮಸ್ಸ ವಾ ಅನುರೂಪನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿಮಾನತಣ್ಹಾವಸೇನ "ಅಹಂ ಮಮ ಸನ್ತಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತ**ಸಞ್ಞಿನೋ**। **ಯಥಾಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ "ನತ್ಥೇತ್ಥ ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾ, ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇವೇತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾನುರೂಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಂವರಣಂ **ಸಂವರೋ,** ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಮಹನ್ತೋ ಸಂವರೋ **ಅಸಂವರೋ।** ವುಡ್ಢಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಅ-ಕಾರೋ ಯಥಾ "ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧೧) ತಂಯೋಗತಾಯ ಚ ಖುದ್ದಕೋ ಸಂವರೋ ಪಾರಿಸೇಸಾದಿನಯೇನ ಸಂವರೋ, ತಸ್ಮಾ ಖುದ್ದಕೋ, ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸಂವರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಂವರಾ ಸಂವರೋ"**ತಿಆದಿ। **ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಮೋಚನಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಧಮ್ಮಾ। ತಥಾ ಚಾಹ **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ"**ತಿ। ನಾಮಸ್ಸ, ರೂಪಸ್ಸ, ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ **ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ,** ಸೋ ಪನ "ರಾಗಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ"ತಿ ವಚನತೋ ತಥಾಪವತ್ತಮೇವ ಞಾಣಂ।

"ತೀಸುಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪರದ್ಧಂ ವಿವರತಿ। ತೀಸುಪಿ ತಾಸಂ ವಚನಸಮ್ಭವತೋ **"ವಿಸೇಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದೇತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರ "ಯಾಯಂ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಿಕ್ಖಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಆಹ **"ವಿನಯಪಿಟಕೇ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ"**ತಿ। **ಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಯಂ** "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಸಮಾಧಿದೇಸನಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ **"ಸುತ್ತನ್ತ ಪಿಟಕೇ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನತೋ, ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಅತ್ಥಾಯ ತದವಸೇಸನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಕಥನತೋ ಆಹ **"ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ"**ತಿ।

ಕಿಲೇಸಾನನ್ತಿ ಸಂಕ್ಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ, ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ವಾ, ಉಭಯಾಪೇಕ್ಖಞ್ಚೇತಂ "ಯೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ"ತಿ ಚ। "ವೀತಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ಅಯಂ "ಪಟಿಪಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಭಾವಯೋಗೇ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, "ಸೀಲಸ್ಸಾ"ತಿ ಪನ ಭಾವಪಚ್ಚಯೇ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಅನುಸಯವಸೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುವತ್ತನ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾಪಿ ಸೀಲಭೇದಭಯವಸೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ನ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಓಕಾಸಾದಾನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತೇ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾನಂ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ,** ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪಹಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಕಿಲೇಸಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ಅಧಿಕಾರೋ, ತಂ ಪನ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ ಚಿತ್ತಸಮಾದಹನವಸೇನ ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನು ಅನು ಸಯನಕಾ ಅನುರೂಪಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಥಾಮಗತಾ ಕಾಮರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಕಿಲೇಸಾ **ಅನುಸಯಾ,** ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ, ತೇ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ।

ದೀಪಾಲೋಕೇನ ವಿಯ ತಮಸ್ಸ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಗತೇನ ತೇನ ತೇನ ಕುಸಲಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಪಹಾನಂ **ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ।** ಇಧ ಪನ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಟ್ಠಾನತ್ತಾ ತೇನ ತೇನ ಸುಸೀಲ್ಯಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ "ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನ"ನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ಘಟಪ್ಪಹಾರೇನ ವಿಯ ಜಲತಲೇ ಸೇವಾಲಸ್ಸ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹಾನಂ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ।** ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಂ ತಂ ಮಗ್ಗವತೋ ಸನ್ತಾನೇ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಣಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಮಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಪಹಾನಂ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ।** ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಾ ದೂಸಿತಂ ಚರಿತಂ **ದುಚ್ಚರಿತಂ।** ತದೇವ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಕಿಲಿಸತಿ ವಿಬಾಧತಿ, ಉಪತಾಪೇತಿ ಚಾತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ। ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ಪವತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ ಸೀಲಸ್ಸ ದುಚ್ಚರಿತಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ। ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಾನುಸಾರೇನ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಸತೀತಿ **ತಣ್ಹಾ,** ಸಾವ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯೇವ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸಭಾವ ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನತೋ।

ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚೇತ್ಥಾತಿ ಏತೇಸು ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಿಟಕೇ, **ಚ**-ಸದ್ದೋ ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೇ, ಪಕ್ಖನ್ತರೇ ವಾ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಅವಯವಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸೇವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ, ಅಥ ಖೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತದವಯವಾನಮ್ಪೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ಕರೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। ಇದಾನಿ ತೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತನ್ತೀ**ತಿ ಪಾಳಿ। ಸಾ ಹಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧನತೋ, ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವತೋ, ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಚ ಪಕಟ್ಠಾನಂ ವಚನಾನಂ ಆಳಿ ಪನ್ತೀತಿ **"ಪಾಳೀ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇಧ ಪನ **ವಿನಯಗಣ್ಠಿಪದಕಾರಾದೀನಂ** ಸದ್ದವಾದೀನಂ ಮತೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಭೂತಾ ತನ್ತಿ **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ನಾಮತ್ಥೇ, "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಸ್ಸಾಯೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಏವ ತನ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯಾ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಣ-ಧಾರಣಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇನ ಮನಸಾ ಪುಬ್ಬೇ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಭೂತಾಯ ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ। **ದೇಸನಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ಪರೇಸಮವಬೋಧನತ್ಥಂ ದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಭೂತಾ ತನ್ತಿಯೇವ। ಅಪಿಚ ಯಥಾವುತ್ತತನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾತಸದ್ದಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ದೇಸನಾ**। **ತನ್ತಿಯಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ದುವಿಧಾಯಪಿ ತನ್ತಿಯಾ, ತದತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇ ಹಿ ಭಗವತಾ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ, **ವೋ**ಹಾರಸ್ಸ ಚ ದೀಪಕೋ ಸದ್ದೋಯೇವ **ತನ್ತಿ** ನಾಮಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಪನ ವಾದೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೇ? ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧಕಭಾವೇನ ಞಾತೋ, ಉಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ **ಧಮ್ಮೋ,** ಪಚ್ಛಾ ಪರೇಸಂ ಅವಬೋಧನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತೋ ತಂ ತದತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಸದ್ದೋ **ದೇಸನಾ**ತಿ ಅಯಮಿಮೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ದಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ದೇಸನಾ** ದೇಸೀಯತಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೀಯತಿ ಸದ್ದೋ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ ಮುಸಾವಾದಾದಯೋ ವಿಯ ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಮುಸಾವಾದಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿಸದ್ದೇಹಿ ವೋಹರೀಯತೀತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಕ್ಖರಾವಲಿಭೂತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿಸದ್ದೋಯೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪಕೋ, ತಥಾಪಿ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವತೋ "ಅಕ್ಖರಸಞ್ಞಾತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಅತ್ಥೋತಿ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದೋಯೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪಕಭಾವೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ"ತಿ ಚ ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಕುಸಲಾಧಮ್ಮಾ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಗಣ್ಠಿಪದಕಾರಾದೀನಂ ಪನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾದೀನಂ ಮತೇನ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಭೇದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನುರೂಪವಾಚಕಭಾವೇನ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದೇಸು ಏಕನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಪಬನ್ಧಭೂತಾ ತನ್ತಿ **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ, "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಸ್ಸಾಯೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಭೂತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ಏವ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಭೇದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸಾನುರೂಪವಾಚಕಭಾವೇನ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದೇಸು ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಪಬನ್ಧಭೂತಾಯ ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ। **ದೇಸನಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಪಬೋಧನೇನ ಅತಿಸಜ್ಜನಾ ವಾಚಾಯ ಪಕಾಸನಾ ವಚೀಭೇದಭೂತಾ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾ ತನ್ತಿ। **ತನ್ತಿಯಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ದುಬ್ಬಿಧಾಯಪಿ ತನ್ತಿಯಾ, ತದತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಹಿ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - ಸಭಾವತ್ಥಸ್ಸ, ಸಭಾವವೋಹಾರಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪವಸೇನೇವ ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಇಧ "ತನ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯದಿ ಚ ಸದ್ದವಾದೀನಂ ಮತೇನ ಸದ್ದೋಯೇವ ಇಧ ತನ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ। ತನ್ತಿಯಾ, ದೇಸನಾಯ ಚ ನಾನತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ಚ ತನ್ತಿಯಾ ವಚೀಭೇದಕರಣಮತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ದೇಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾತಿ ವಚೀಭೇದಕರಣಮತ್ತಂ ವಿನಾ ತನ್ತಿಯಾ ಸಹ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞತಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಚ ಉಪರಿ "ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಭಾವೇನ ತನ್ತಿಯಾಪಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಭಾವೋ ಕಥಿತೋ ಹೋತಿ।

ಅಪಿಚ ಯದಿ ತನ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞಾಯೇವ ದೇಸನಾ ಸಿಯಾ, "ತನ್ತಿಯಾ ಚ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ದೇಸನಾಯ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಏವಂ ಪನ ಅವತ್ವಾ "ತನ್ತಿಯಾ ಚ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ"ತಿ

ವುತ್ತತ್ತಾ ತನ್ತಿಯಾ, ದೇಸನಾಯ ಚ ಅನಞ್ಞಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿ "ದೇಸನಾ ನಾಮ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಭಾವತೋ ತನ್ತಿಯಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಭಾವೋ ಕಥಿತೋ ಹೋತೀತಿ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸದ್ದೋಯೇವ ಪರಮತ್ಥವಿನಿಮುತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಭಾವಾ, ಇಮಮೇವ ಚ ನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕೇಚಿ ಆಚರಿಯಾ "ಧಮ್ಮೋ ಚ ದೇಸನಾ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸದ್ದೋ ಏವಾ"ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಅನುಪವಜ್ಜಾಯೇವ। ಯಥಾ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಪಾಕಾ "ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಪಾಕಾ "ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪರಮತ್ಥವಿಸಯಾಯೇವಾ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಕಾನಂ ರಾಗಾದಿಅಕುಸಲಾನಂ, ಮೇತ್ತಾದಿಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಮೂಲಕತ್ತಾ ಪನಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥವಿಸಯತಾ ಸಕ್ಕಾ ಪಞ್ಞಪೇತುಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಚ। ಏವಮ್ಪಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾದೀನಂ ಮತಂ ಹೋತು, ಸದ್ದವಾದೀನಂ ಮತೇಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ನಾನತ್ತಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಾ** ದೀಹಿ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

> "ಸದ್ದೋ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸನಾ ಚ, ಇಚ್ಚಾಹು ಅಪರೇ ಗರೂ।
> ಧಮ್ಮೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಸದ್ದೋ ತು, ದೇಸನಾ ವಾತಿ ಚಾಪರೇ"ತಿ॥

ತೀಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ಏತೇ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾತಿ ಏತ್ಥ ತನ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತನ್ತಿದೇಸನಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಪಟಿವೇಧೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ತನ್ತಿವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವಿನಯಪಿಟಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾಧಾರಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ, ಪಿಟಕಾನಿ ಪನ ತನ್ತಿಯೇವಾತಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಧಾರಭಾವೋ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ? ತನ್ತಿಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವತನ್ತಿಯಾ ಆಧಾರಭಾವತೋ। ಸಮುದಾಯೋ ಹಿ ಅವಯವಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ಆಧಾರಭಾವೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಧಮ್ಮಾದೀನಂ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವತೋ ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ವಿನಯಾದೀನಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವುತ್ತೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾದಯೋ ಏವ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಾ, ನ ವಿನಯಾದಯೋತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ ಸಮುಖೇನ, ವಿಸಯವಿಸಯೀಮುಖೇನ ಚ ವಿನಯಾದೀನಞ್ಞೇವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಏವ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ತೇಸಂ ವಿಸಯೋ ಅತ್ಥೋ ವಾಚಕಭೂತಾನಂ ತೇಸಮೇವ ವಾಚ್ಚಭಾವತೋ, ವಿಸಯಿನೋ ದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾ ಧಮ್ಮತ್ಥವಿಸಯಭಾವತೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ, ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ಚ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ತಬ್ಬಿಸಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ ತಬ್ಬಿಸಯೋ ಪಟಿವೇಧೋಪಿ ಗಮ್ಭೀರೋ ಯಥಾ ತಂ ಗಮ್ಭೀರಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಪಮಾಣಗ್ಗಹಣೇ ದೀಘೇನ ಪಮಾಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ**। ಪಿಟಕಾವಯವಾನಂ ಧಮ್ಮಾದೀನಂ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ತಂಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಪಿಟಕಸ್ಸಾಪಿ ವುತ್ತೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಮೇತಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಪಿಟಕಾವಯವಾಸಮ್ಭವತೋ। ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹೋ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಚಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅತ್ಥವಸಾ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿವಚನಲಿಙ್ಗಪರಿಣಾಮೋತಿ। ದುಕ್ಖೇನ ಓಗಯ್ಹನ್ತಿ, ದುಕ್ಖೋ ವಾ ಓಗಾಹೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸನಮೇತೇಸೂತಿ **ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ**। ನ ಲಭಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಲಬ್ಭನೀಯೋ, ಸೋಯೇವ **ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯೋ,** ಲಭೀಯತೇ ವಾ ಲಬ್ಭನಂ, ತಂ ನಾರಹತೀತಿ **ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯೋ**। ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಓಕಾಸೇತಿ **ಪತಿಟ್ಠೋ,** ಪತಿಟ್ಠಹನಂ ವಾ **ಪತಿಟ್ಠೋ,** ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯೋ ಸೋ ಯೇಸು ತೇ **ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ**। ಏಕದೇಸೇನ ಓಗಾಹನ್ತೇಹಿಪಿ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ ಲದ್ಧುಂ ನ ಸಕ್ಕಾಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏತಂ ಪುನ ವುತ್ತಂ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ।

ಇದಾನಿ ಹೇತುಹೇತುಫಲಾದೀನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪರೋ ನಯೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಹೇತೂತಿ** ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ಚ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ದಹತಿ ವಿದಹತೀತಿ **ಧಮ್ಮೋ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ಧ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಧಮ್ಮಸದ್ದಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಹೇತುಪರಿಯಾಯತಾ ಕಥಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ವುತ್ತಂ** ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೭೧೮)। ನನು ಚ

“ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ ಏತೇನ ವಚನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ ಕಥಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ? “ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ ಅವಯವಪದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ “ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। “ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ “ಧಮ್ಮೇ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ “ಹೇತುಮ್ಹೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, “ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **“ಞಾಣ**”ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಹೇತುಧಮ್ಮಸದ್ದಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಞಾಣಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸದ್ದಾ ಚಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸಾಧಿತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋತಿ। ತಥಾ **“ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**”ತಿ ಏತೇನ ವಚನೇನ ಸಾಧಿತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹೇತುಫಲಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಹೇತುನೋ ಫಲಂ **ಹೇತುಫಲಂ,** ತಞ್ಚ ಹೇತುಅನುಸಾರೇನ ಅರೀಯತಿ ಅಧಿಗಮೀಯತೀತಿ **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ ಸದ್ದವಾದೀನಂ ವಾದೇ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಕಾ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಭೂತಾ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾ ತನ್ತಿ “ದೇಸನಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ದೇಸನಾ ನಾಮಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ದೇಸೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತಾಯಾತಿ ಹಿ **ದೇಸನಾ**। ಪಕಾರೇನ ಞಾಪೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತಾಯ, ಪಕಾರತೋ ವಾ ಞಾಪೇತೀತಿ **ಪಞ್ಞತ್ತಿ।** ತಮೇವ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ಹೇತುಂ, ಹೇತುಫಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಭಾವವಾಚಕೋ ಹೇಸ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ, ನ ಪರಿಯತ್ತಿಹೇತುಆದಿವಾಚಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುರೂಪಂ ವಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ। ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ ಅವಿಪರೀತಸವಿಸಯವಿಭಾವನತೋ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ**ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಭೂತೋ ತನ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ। ಸೋ ಹಿ ಅಭಿಲಪ್ಪತಿ ಉಚ್ಚಾರೀಯತೀತಿ **ಅಭಿಲಾಪೋ,** ಧಮ್ಮೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವಭೂತೋ ಅಭಿಲಾಪೋ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏತೇನ “ತತ್ರ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಞಾಣಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೭೧೮) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿಭಾವೋ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** (ವಿಭಂ॰ ೭೧೮) ವುತ್ತೋ। **ತದಟ್ಠಕಥಾಯ** ಚ “ತಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೧೮) ತಸ್ಸಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। “ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ವಾಚಕೋ”ತಿ ಹಿ ವಚನವಚನತ್ಥೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ವಚನತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಸದ್ದೋ “ದೇಸನಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **“ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**”ತಿ ಏತೇನ “ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ”ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ತತೋ ವಿನಿಮುತ್ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಅನೇಕಧಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವೇ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸ್ಸೇವ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದವಾದೀನಂ ವಾದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾದೀನಂ ವಾದೇ ಪನ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಭೇದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸಾನುರೂಪವಾಚಕಭಾವೇನ ಪರಮತ್ಥಸದ್ದೇಸು ಭಗವತಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ತನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿ **ದೇಸನಾ** ನಾಮ, “ದೇಸನಾ”ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದೇವ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ “ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಲಪ್ಪತಿ ಉಚ್ಚಾರೀಯತೀತಿ **ಅಭಿಲಾಪೋ**ತಿ ಸದ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪಣ್ಣತ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಸದ್ದೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ತದನುರೂಪಂ ವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತೇನ ವೋಹಾರೇನ ದೀಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜಾನನತೋ ಸದ್ದೇ ಕಥಿತೇ ತದನುರೂಪಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಪಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಕಥಿತಾಯೇವ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ “ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ದೇಸನಾ ನಾಮ ಸದ್ದೋ ನ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಿತಮೇವ। ತೇನ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತಮೇವ ಮೂಲಕಾರಣಸದ್ದವಸೇನ ಕಥಿತಂ, ನ ಇಧ ಗಹೇತಬ್ಬೋ “ದೇಸನಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾದೀನಂ ವಾದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಅತ್ಥನ್ತರಮಾಹ **“ಅನುಲೋಮ…ಪೇ॰… ಕಥನ**”ನ್ತಿ, ಏತೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ

ದೇಸನಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಥೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ಕಥನಂ**। ಆದಿಸದ್ದೇನ ನೀತನೇಯ್ಯಾದಿಕಾ ಪಾಳಿಗತಿಯೋ, ಏಕತ್ತಾದಿನನ್ದಿಯಾವತ್ತಾದಿಕಾ ಪಾಳಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಚ ನಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ಸಯಮೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಏತೇನ ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ **ಪಟಿವೇಧೋ,** ಞಾಣಂ। ತದೇವ ಅಭಿಸಮೇತಿ, ಏತೇನ ವಾ ಅಭಿಸಮೇನ್ತೀತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಪಟಿವೇಧಂ ಅಭಿಸಮಯಪ್ಪಭೇದತೋ, ಅಭಿಸಮಯಾಕಾರತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಸಭಾವತೋ ಚ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ಸೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೋ**ತಿ ಪಭೇದತೋ, **ವಿಸಯತೋ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ**ತಿ ಆಕಾರತೋ, **ಧಮ್ಮೇಸು, ಅತ್ಥೇಸು, ಪಞ್ಞತ್ತೀಸೂ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ, **ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ, ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಸಭಾವತೋ ಚ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ವಿಸಯತೋ ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ನಾಮ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೋ, ಸಙ್ಖಾರಾದಿಅತ್ಥಾರಮ್ಮಣೋ, ತದುಭಯಪಞ್ಞಾಪನಾರಮ್ಮಣೋ ಚ **ಲೋಕಿಯೋ ಅಭಿಸಮಯೋ**। ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ನಾಮ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೋ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನೋ **ಲೋಕುತ್ತರೋ ಅಭಿಸಮಯೋ**। ತಥಾ ಹಿ "ಅಯಂ ಹೇತು, ಇದಮಸ್ಸ ಫಲಂ, ಅಯಂ ತದುಭಯಾನುರೂಪೋ ವೋಹಾರೋ"ತಿ ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಲೋಕಿಯಞಾಣಂ ವಿಸಯತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಂ ಪನ ತೇಸು ಹೇತುಹೇತುಫಲಾದೀಸು ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಲೋಕುತ್ತರೋ ಪನ ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಸಯತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ ಇತರಸ್ಸಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ ಏಕೇ।

ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ "ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತು, ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ"ತಿ ಏವಂ ಕಾರಿಯಾನುರೂಪಂ ಕಾರಣೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸು ತೀಸು ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ, ಇತರೇಸಂ ಯಥಾನುರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾರಿಯಾನುರೂಪಂ ಕಾರಣೇಸು ಪಟಿವೇಧೋತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೇಸೂ**ತಿ "ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೨೨೫) ಕಾರಣಾನುರೂಪಂ ಕಾರಿಯೇಸು। ಛಬ್ಬಿಧಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಪಥೋ **ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥೋ,** ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ತಥಾ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಅವಬೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿಸಮಯತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಟಿವೇಧತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತೀತಿ ಪಟಿವೇಧೋತಿ ಹಿ ತಂತಂರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಿಟಕೇ, ಪಾಳಿಪದೇಸೇ ವಾ। **ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ**ತಿ ರುಪ್ಪನನಮನಫುಸನಾದಿಸಕಸಕಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ।

ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪಿಟಕಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಾನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಧಮ್ಮಜಾತ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಪ್ಪಭೇದೋ, ಕಾರಣಮೇವ ವಾ। **ಅತ್ಥಜಾತ**ನ್ತಿ ಕಾರಿಯಪ್ಪಭೇದೋ, ಕಾರಿಯಮೇವ ವಾ। ಯಾ ಚಾಯಂ ದೇಸನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತದತ್ಥವಿಜಾನನವಸೇನ **ಅಭಿಮುಖೋ** ಹೋತಿ। **ಯೋ ಚೇತ್ಥಾ**ತಿ ಯೋ ಏತಾಸು ತಂ ತಂ ಪಿಟಕಾಗತಾಸು ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಸು ಪಟಿವೇಧೋ, ಯೋ ಚ ಏತೇಸು ಪಿಟಕೇಸು ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಭರಿತಬ್ಬತೋ ಕುಸಲಮೇವ **ಸಮ್ಭಾರೋ,** ಸೋ ಸಮ್ಮಾ ಅನುಪಚಿತೋ ಯೇಹಿ ತೇ **ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರಾ,** ತತೋವ **ದುಪ್ಪಞ್ಞೇಹಿ,** ನಿಪ್ಪಞ್ಞೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಞವತೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಾ ದುಟ್ಠುಭಾವೋ ದೂಸಿತಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ನಿಪ್ಪಞ್ಞತ್ತಾಯೇವ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ಯಥಾ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ೧೦.೭೫; ಪಾರಾ॰ ೧೯೫; ಧ॰ ಪ॰ ೩೦೮)। ಏತ್ಥ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ, ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ತಂದೇಸನಾಯ, ಅಭಿಸಮಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಿಸಯೀಕರಣಾನಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಪಕಾರನ್ತರಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಏವಂ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಅನೂನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿದೀಪಿತತ್ಥಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ

“**ಏತ್ತಾವತಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। “ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಸತ್ಯಾರಮ್ಭೋ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಾಯ ವಾ ಹೋತಿ, ನಿಯಮಾಯ ವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುನಾರಮ್ಭವಚನೇನ ಅನೂನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿದೀಪಿತತ್ಥಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಏತ್ತಕೇನ ವಚನಕ್ಕಮೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಂ ವಾ ಪರಿಮಾಣಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏತ್ತಾವಂ,** ತೇನ, ಏತಪರಿಮಾಣವತಾ ಸದ್ದತ್ಥಕ್ಕಮೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಸದ್ದೇ ಹಿ ವುತ್ತೇ ತದತ್ಥೋಪಿ ವುತ್ತೋಯೇವ ನಾಮಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವುತ್ತತ್ಥಾ।**

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಏವಂ ಅತ್ಥೋ, ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ವಾ ಸೇಸೋ। **ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸೂತಿ** ಏತ್ಥ “ಏಕೇಕಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ, ಪಕರಣತೋ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚೇತ್ಥಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ವತ್ತಿಚ್ಛಾನುಪುಬ್ಬಿಕತ್ತಾ ಸದ್ದಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿದ್ಧಾರಣಮಿಧ ಅವತ್ತುಕಾಮೇನ ಆಧಾರೋಯೇವ ವುತ್ತೋ। ನ ಚೇತ್ಥ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ “ತೀಸುಯೇವ ಪಿಟಕೇಸು ತಿವಿಧೋ ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ”ತಿ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಅವಯವಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮ್ಭವತೋ। ದಿಸ್ಸತಿ ಹಿ ಅವಯವವಾಕ್ಯನಿಪ್ಫತ್ತಿ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ಭುಞ್ಜನ್ತೂ”ತಿಆದೀಸು, ತಸ್ಮಾ ಅಲಮತಿಪಪಞ್ಚೇನ। ಯಥಾ ಅತ್ಥೋ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಪರಿಯತ್ತಿಭೇದೋತಿ** ಪರಿಯಾಪುಣನಂ **ಪರಿಯತ್ತಿ।** ಪರಿಯಾಪುಣನವಾಚಕೋ ಹೇತ್ಥ ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ದೋ, ನ ಪನ ಪಾಳಿಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಯಾಪುಣನಪ್ಪಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ ಪಾಳಿಯೋ ಏವ “**ಪರಿಯತ್ತೀ**”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಥಾ ಚೇವ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯ ಸೀಹಳಗಣ್ಠಿಪದೇ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾಪರಿಯಾಪುಣನಯೋಗತೋ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ ಪರಿಯತ್ತೀ”ತಿ ಪಾಳಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ಪರತೋ ನಿದ್ದೇಸವಚನಮ್ಪಿ ಉಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಾಳಿಯೇವ “ದುಗ್ಗಹಿತಾ, ಪರಿಯಾಪುಟಾ”ತಿ ಚ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಾ।

ಅಲಗದ್ದೋ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣಂ ಉಪಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ।** ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಲಗದ್ದಸದ್ದೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆಪೂಪಿಕೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಪೂಪ-ಸದ್ದೇನ ಆಪೂಪಖಾದನಂ ವಿಯ, ವೇಣಿಕೋತಿ ಏತ್ಥ ವೀಣಾಸದ್ದೇನ ವೀಣಾವಾದನಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಚ। ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೇನ ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ಉಪಮೀಯತಿ , ನ ಅಲಗದ್ದೇನ। “ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ”ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ “ಓಟ್ಠಮುಖೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಲಗದ್ದೋತಿ ಚ ಆಸೀವಿಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗದೋತಿ** ಹಿ ವಿಸಸ್ಸ ನಾಮಂ, ತಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಅಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಲಗದ್ದೋ** ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ, ದ-ಕಾರಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ಅಲಂ ವಾ ಜೀವಿತಹರಣೇ ಸಮತ್ಥೋ ಗದೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಅಲಗದ್ದೋ** ವುತ್ತನಯೇನ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಅತ್ಥೋ ಪಯೋಜನಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ।** ಭಣ್ಡಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ,** ರಾಜರತನಾನುಪಾಲಕೋ, ಸೋ ವಿಯಾತಿ ತಥಾ, ಧಮ್ಮರತನಾನುಪಾಲಕೋ ಖೀಣಾಸವೋ। ಅಞ್ಞಮತ್ಥಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ।**

ದುಗ್ಗಹಿತಾತಿ ದುಟ್ಠು ಗಹಿತಾ। ತದೇವ ಸರೂಪತೋ ನಿಯಮೇತುಂ “**ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ**”ತಿ ಆಹ, ಉಪಾರಮ್ಭಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾದಿಹೇತು ಉಗ್ಗಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಣನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** –

“ಯೋ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ‘ಏವಂ ಚೀವರಾದೀನಿ ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಚತುಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ವಾ ಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ **ಅಲಗದ್ದಪರಿಯತ್ತಿ** ನಾಮ। ಏವಂ ಪರಿಯಾಪುಣನತೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಅಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ ವರತರ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೩೯)।

ನನು ಚ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ ಪರಿಯತ್ತಿ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸುಗ್ಗಹಿತಾಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ಅಲಗದ್ದಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋ ಅಲಗದ್ದಗವೇಸೀ ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ, ಸೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಮಹನ್ತಂ ಅಲಗದ್ದಂ, ತಮೇನಂ ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ , ಅಜಪದೇನ ದಣ್ಡೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹಿತ್ವಾ ಗೀವಾಯ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಗದ್ದೋ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಬಾಹಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಭೋಗೇಹಿ ಪಲಿವೇಠೇಯ್ಯ । ಅಥ ಖೋ ಸೋ ನೇವ ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು, ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯ”ನ್ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯)।

ತಸ್ಮಾ ಇಧ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಏವ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಕುತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಯೇನ ದುಗ್ಗಹಿತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಹೇತು ಪರಿಯಾಪುಟಾ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಇದಂ ಪನ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತೀನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ದುಗ್ಗಹಣೂಪಮಾಯೇವ ಪರಿಯತ್ತಿ “ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ”ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ಸುಗ್ಗಹಣೂಪಮಾ ಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ವಾ ಹೋತಿ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ವಾ। ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಮೇತಂ “ದುಗ್ಗಹಿತಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಯತ್ತೀ”ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಾಧೇನ್ತೋ “ಯಂ **ಸನ್ಧಾಯಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿದುಗ್ಗಹಣಂ। ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೯) ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ।

ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋತಿ ಆಸೀವಿಸೇನ, ಆಸೀವಿಸಂ ವಾ ಅತ್ಥಿಕೋ, ಅಲಗದ್ದಂ ಗವೇಸತಿ ಪರಿಯೇಸತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಅಲಗದ್ದಗವೇಸೀ**। **ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋತಿ** ಆಸೀವಿಸಪರಿಯೇಸನತ್ಥಂ ಚರಮಾನೋ। ತದತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಉಪಯೋಗವಚನಂ ವಾ, ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಚರಮಾನೋ। ಅಲಗದ್ದಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಹಿ **ಅಲಗದ್ದಪರಿಯೇಸನಂ**। **ತಮೇನನ್ತಿ** ತಂ ಅಲಗದ್ದಂ। **ಭೋಗೇತಿ** ಸರೀರೇ। “ಭೋಗೋ ತು ಫಣಿನೋ ತನೂ”ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಭುಜೀಯತಿ ಕುಟಿಲಂ ಕರೀಯತೀತಿ **ಭೋಗೋ**। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪುರಿಸಸ್ಸ। ಹತ್ಥೇ ವಾ ಬಾಹಾಯ ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಣಿಬನ್ಧತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಗ್ಗನಖಾ **ಹತ್ಥೋ**। ಸದ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಬಾಹಾಯ ಅವಸೇಸಾ **ಬಾಹಾ,** ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಕಪ್ಪರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಗ್ಗನಖಾ **“ಹತ್ಥೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ ಬಾಹಾಯ ವಿಸುಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ। ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಹತ್ಥಞ್ಚ ಬಾಹಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಸರೀರಂ **ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ**। **ತತೋನಿದಾನನ್ತಿ** ತನ್ನಿದಾನಂ, ತಂಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಹತ್ಥಾದೀಸು ಡಂಸನಂ ನಿದಾನಂ ಕಾರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ “ತನ್ನಿದಾನ”ನ್ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ತತೋನಿದಾನ”ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಪಚ್ಚತ್ತತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಲೋಪಮಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ಕಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತಪದಮೇತನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪಿಚ “ತತೋನಿದಾನ”ನ್ತಿ ಏತಂ “ಮರಣಂ ವಾ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಸೇಸನಂ। **ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ** ಯಂ ವುತ್ತಂ ಹತ್ಥಾದೀಸು ಡಂಸನಂ, ತನ್ನಿದಾನಞ್ಚ ಮರಣಾದಿಉಪಗಮನಂ , ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಚೇ? **ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಲಗದ್ದಸ್ಸ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ**।

ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। **ಮೋಘಪುರಿಸಾತಿ** ಗುಣಸಾರರಹಿತತಾಯ ತುಚ್ಛಪುರಿಸಾ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಾಳಿಧಮ್ಮಂ। **ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ** ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। “ಧಮ್ಮ”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮೇವ ಸರೂಪೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸುತ್ತ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ। ನ ಹಿ ಸುತ್ತಾದಿನವಙ್ಗತೋ ಅಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **“ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನ**”ನ್ತಿ। **ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸೋ, **ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ, ಪಯೋಜನತ್ಥಞ್ಚ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ಪದಂ ಸುತಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅನೇಕಧಾ ಅತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ, ತಂ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ** ನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ನ

ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। ಇಕ್ಖಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ದಸ್ಸನಙ್ಕೇಸು ಇಧ ದಸ್ಸನಮೇವ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಚಕ್ಖುಲೋಚನೇಸು ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮೇವ, ತಞ್ಚ ವಿಚಾರಣಾ ಪರಿಯಾದಾನವಸೇನ ದುಬ್ಬಿಧೇಸು ವಿಚಾರಣಾಯೇವ, ಸಾ ಚ ವೀಮಂಸಾಯೇವ, ನ ವಿಚಾರೋ, ವೀಮಂಸಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ ಭಾಸಿತತ್ಥವೀಮಂಸಾ, ಪಯೋಜನತ್ಥವೀಮಂಸಾ ಚಾತಿ ಇಧ ದುಬ್ಬಿಧಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಾಸು "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಞಾ, ಮಯಞ್ಚ ತಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಭಾಸಿತತ್ಥವೀಮಂಸಞ್ಚೇವ "ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಸಮಾಧಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಯೋಜನತ್ಥವೀಮಂಸಞ್ಚ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಪಪರಿಕ್ಖತ**ನ್ತಿ ಅನುಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಮೋಘಪುರಿಸಾನಂ। **ನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮನ್ತೀ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಂ ನಿಸ್ಸೇಸೇನ ಪೇಕ್ಖನಂ ಪಞ್ಞಂ ನ ಖಮನ್ತಿ। ಝೇ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ ಪೇಕ್ಖನೇಯೇವ, ನ ಚಿನ್ತನಝಾಪನೇಸು, ತಞ್ಚ ಞಾಣಪೇಕ್ಖನಮೇವ, ನ ಚಕ್ಖುಪೇಕ್ಖನಂ, ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಮೇವ ವಾ, ನ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ರೋಚೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಿಸ್ಸೇಸೇನ ಝಾಯತೇ ಪೇಕ್ಖತೇತಿ ಹಿ **ನಿಜ್ಝಾನಂ**। ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅನುಸ್ಸಾರಲೋಪೋ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮನ್ತೀತಿ, **"ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತೀ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ "ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನುಪಪರಿಕ್ಖನತೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲಂ, ಸಮಾಧಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಮಗ್ಗೋ, ವಟ್ಟಂ, ವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

ಉಪಾರಮ್ಭಾನಿಸಂಸಾ ಚೇವಾತಿ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ದೋಸಾರೋಪನಾನಿಸಂಸಾ ಚ ಹುತ್ವಾ। ಭುಸೋ ಆರಮ್ಭನಞ್ಹಿ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ದೋಸಾರೋಪನಂ **ಉಪಾರಮ್ಭೋ,** ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪರವಮ್ಭನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಪರವಜ್ಜಾನುಪನಯನಲಕ್ಖಣೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಇತಿ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ ಚಾ**ತಿ ಇತಿ ಏವಂ ಏತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಅತ್ತತೋ, ಸಕವಾದತೋ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಪಯೋಜನಾ ಚ ಹುತ್ವಾ। **ಇತಿ** ಸದ್ದೋ ಇದಮತ್ಥೇ, ತೇನ "ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಪರಾಮಸತಿ। ವದನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಾದೋ,** ದೋಸೋ, ಪಮುಚ್ಚನಂ, ಪಮುಚ್ಚಾಪನಂ ವಾ **ಪಮೋಕ್ಖೋ,** ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಆರೋಪಿತಸ್ಸ ಪಮೋಕ್ಖೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಯೇಸಂ ತಥಾ। ಆರೋಪಿತವಾದೋ ಹಿ "ವಾದೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ದೇವೇನ ದತ್ತೋ ದತ್ತೋ"ತಿ। **ವಾದೋ**ತಿ ವಾ ಉಪವಾದೋನಿನ್ದಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಮಾಸೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪರೇಹಿ ಸಕವಾದೇ ದೋಸೇ ಆರೋಪಿತೇ, ನಿನ್ದಾಯ ವಾ ಆರೋಪಿತಾಯ ತಂ ದೋಸಂ, ನಿನ್ದಂ ವಾ ಏವಞ್ಚ ಏವಞ್ಚ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಸೋ ಸೋ ವಾದೋ **ಇತಿ ವಾದೋ** ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಹ ವಿಚ್ಛಾಯ ತ-ಸದ್ದತ್ಥೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಇತಿವಾದಸ ಪಮೋಕ್ಖೋ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ, ಸೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಯೇಸಂ ತಥಾ, ತಂ ತಂ ವಾದಪಮೋಚನಾನಿಸಂಸಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಸ್ಸ ಚತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಾದಿಪೂರಣಸ್ಸ, ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಭೂತಸ್ಸ ವಾ ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದವೋಹಾರೋ ಏಸೋ ಯಥಾ "ಪಟಿಮಾಯ ಸರೀರ"ನ್ತಿ, ಭೇದ್ಯಭೇದಕಂ ವಾ ಏತಂ ಯಥಾ "ಕಥಿನಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಆಭತಂ ದುಸ್ಸ"ನ್ತಿ। "ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ, ತೇನ ತದತ್ಥಾಯ ಏವ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ನಾಞ್ಞತ್ಥಾಯಾತಿ ವಿನಿಚ್ಛಿನೋತಿ। **ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀ**ತಿ ಹಿ ಜಾತಿಆಚಾರವಸೇನ ದುವಿಧಾಪಿ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಞಾಯೇನ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನಾನುಭೋನ್ತೀ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಪೂರಣಸಙ್ಖಾತಂ, ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಭೂತಂ ವಾ ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಏತೇ ದುಗ್ಗಹಿತಗಾಹಿನೋ ನಾನುಭೋನ್ತಿ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿಯೇವ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಸ್ಸ ಉಪಾರಮ್ಭಸ್ಸ, ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ ಯೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ತೇ ಪರೇಹಿ "ಅಯಮತ್ಥೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾಯೇವ "ತದತ್ಥೋವ ಹೋತೀ"ತಿ ಪಟಿಪಾದನಕ್ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಸ್ಸ ವಾದೇ ಉಪಾರಮ್ಭಂ ಆರೋಪೇತುಂ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಪಮೋಚೇತುಞ್ಚ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾಪಿ ತಂ ಅತ್ಥಂ ನಾನುಭೋನ್ತಿ ಚ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಧಾಪಿ ಹಿ ಚ-ಸದ್ದೋ

ಅವಧಾರಣತ್ಥೋವ। **“ತೇಸ”**ನ್ತಿಆದೀಸು ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಮಾನದಬ್ಬಮಕ್ಖಪಲಾಸಾದಿಹೇತುಭಾವೇನ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಗ್ಗಹಿತಾತಿ** ಹಿ ಹೇತುಗಬ್ಭವಚನಂ। ತೇನಾಹ “ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೮)। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾರಣೇ ಫಲವೋಹಾರವಸೇನ “ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಘತಮಾಯು, ದಧಿ ಬಲ”ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯನಕಾಲೇ, ವಿವಾದಕಾಲೇ ಚ ತಮ್ಮೂಲಕಾನಂ ಉಪಾರಮ್ಭಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ “ತೇ…ಪೇ॰… ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ** ಏತ್ಥ ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅನನುಭವನಂ, ತೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಂ ಪರಾಮಸತಿ। **ಕಿಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಮಿವಚನಂ ಹೇತ್ವತ್ಥೇ, ತಥಾ **ಹೇತೂತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಞ್ಚ।

ಯಾ ಪನಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಿರಿಯಾ ಪಾಳಿವಸೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಿರಿಯಾಪಕ್ಖೇ ಯಾ ಸುಗ್ಗಹಿತಾತಿ ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದವೋಹಾರೋ “ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೪, ೩೦೦) ವಿಯ। ತದೇವತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **“ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀ”**ತಿಆದಿನಾ, **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಸಮಾಧಿನೋ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಮಾಧಿಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ “ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇಸ್ಸಾಮಿ, ಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಸುಗ್ಗಹಣಂ। **ವುತ್ತಂ** ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತೇ। **ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಸೀಲಾದೀನಂ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸೀಲಾದೀನಿ ಪೂರೇನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಉಪನೀತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಉಪಾರಮ್ಭಂ ಆರೋಪೇನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಕವಾದತೋ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತದೋಸಂ ಪರಿಹರನ್ತಾನಮ್ಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ನ ಕೇವಲಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದೀನಿಯೇವ, ಅಪಿ ತು ಪರವಾದನಿಗ್ಗಹಸಕವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನಾನಿಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಾ** ದೀಸು “ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೮)।

ಯಂ ಪನಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ದುವಿಧೇನ ಅತ್ಥೋ। ದುಕ್ಖಪರಿಜಾನೇನ **ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧೋ**। ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನೇನ **ಪಹೀನಕಿಲೇಸೋ**। ಪಟಿವಿದ್ಧಾರಹತ್ತಫಲತಾಯ **ಪಟಿವಿದ್ಧಾಕುಪ್ಪೋ**। **ಅಕುಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಚ ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ, ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಫಲಾನಂ ಅವಿನಸ್ಸನಭಾವೇ ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಸಕಸಕನಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಉಪರೂಪರಿ ನಾಮನ್ತರಪ್ಪತ್ತಿತೋ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಫಲಾತಿ “ಅಕುಪ್ಪಾಮಿ”ತಿ ನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅರಹಾ ಪನ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಅರಹಾಯೇವ ನಾಮಾತಿ ತಸ್ಸೇವ ಫಲಂ ಪುಗ್ಗಲನಾಮವಸೇನ “ಅಕುಪ್ಪ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮಾ”ತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಂ, ಅಪ್ಪಹೀನಂ ಅಭಾವಿತಂ, ಅಸಚ್ಛಿಕತಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೋಪಿ ತನ್ತಿಧಾರಕೋ ಪವೇಣೀಪಾಲಕೋ ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋವ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ತೇನೇವಾಹ **“ಪವೇಣೀಪಾಲನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಪವೇಣೀ** ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪವತ್ತಿ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ **ವಂಸೋ**ತಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಪವೇಣೀಯೇವ।

ನನು ಚ ಯದಿ ಪವೇಣೀಪಾಲನತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ “ಖೀಣಾಸವೋ”ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಭಿಕ್ಖು ಛಾತಕಭಯಾದಿನಾ ಗನ್ಥಧುರೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಸಿತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೇಸು ಸಯಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೇನ ಅತಿಕಿಲಮಮಾನೋ “ಅತಿಮಧುರಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಮಾ ನಸ್ಸತು, ತನ್ತಿಂ ಧಾರೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಂಸಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಪವೇಣಿಂ ಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ

ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ಕಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ "ಪವೇಣಿಂ ಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಭವಕನ್ತಾರತೋ ಅವಿತಿಣ್ಣತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅಲಗದ್ದೂಪಮಾ ವಾ ಹೋತಿ, ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾ ವಾ। ಸತ್ತನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾವ। ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಖೀಣಾಸವೋ ಹಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕ ಸದಿಸತ್ತಾ "ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಅಲಙ್ಕಾರಭಣ್ಡಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಪಸಾಧನಕಾಲೇ ತದುಪಿಯಂ ಅಲಙ್ಕಾರಭಣ್ಡಂ ರಞ್ಞೋ ಉಪನಾಮೇತ್ವಾ ತಂ ಅಲಙ್ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಖೀಣಾಸವೋಪಿ ಧಮ್ಮರತನಭಣ್ಡಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮಾಯ ಭಬ್ಬರೂಪೇ ಸಹೇತುಕೇ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಙ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಲೋಕುತ್ತರೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅಲಙ್ಕರೋತೀತಿ।

ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೀಸುಪಿ ಪಿಟಕೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿಯೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವಿಭಜನ್ತೋ **"ವಿನಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಪಾಪುಣಾತೀ"**ತಿಆದೀಸು ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ವಿಸುಜ್ಝಮಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಬಲೇನ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಸತಿಬಲಂ, ಞಾಣಬಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಜ್ಜತ್ತಯೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಸಭಾಗಹೇತುಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಸತಿಬಲೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ। ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ಸುದಿಟ್ಠಕಾರಿತಾಪರಿಚಯೇನ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾನುಬದ್ಧಾಯ ದುತಿಯವಿಜ್ಜಾಯ ಸಿದ್ಧಿ। ವೀತಿಕ್ಕಮಾಭಾವೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯತಾವಸೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ। ಪುರೇತರಸಿದ್ಧಾನಂ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ವಿನಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೫.೧೦೭೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೧೪) ವಚನತೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। "ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತೇ ಭೂರೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮೨) ವಚನತೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನ ಗರುವಾಸದೇಸಭಾಸಾಕೋಸಲ್ಲಉಗ್ಗಹಣಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿಭಾವಿತಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿವಿಜಮ್ಭನಭೂತಾ ಅನವಸೇಸಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸತಿಪಿ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಕದೇಸಭಾವೇ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಸಮುದಾಗತಾ ಏವ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಗಹಿತಾ, ಯಥಾ ಚ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಸಮುದಾಗತಾ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಯೇವ ತಾಸಂ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಾ। ಏವಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಸಮುದಾಗತಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಸಮುದಾಗತಾ ಚ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ತಾಸಂ ಅಧಿಗಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಸದಿಸಾ ಹಿ ಇಮೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಇಮೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾತಿ।

ತಾಸಂಯೇವ ಚ ತತ್ಥ ಪಭೇದವಚನತೋತಿ ಏತ್ಥ "ತಾಸಂಯೇವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾನಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ವಿನಯೇ ಪಭೇದವಚನಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡೇ** (ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾವ ವಿಭತ್ತಾತಿ। **ಚ**ಸದ್ದೇನ ಸಮುಚ್ಚಿನನಞ್ಚ ತಾಸಂ ಏತ್ಥ ಏಕದೇಸವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಮ್ಪಿ ಏಕದೇಸಾನಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತತ್ತಾ। ದುತಿಯೇ "ತಾಸಂಯೇವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತಂ, ನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ। ತಾ ಹಿ ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಸುತ್ತೇ ವಿಭತ್ತಾಯೇವಾತಿ। ಚ-ಸದ್ದೇನ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಮೇಕದೇಸವಚನಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ। ತತಿಯೇ "ತಾಸಞ್ಚಾ"ತಿ ಚ-ಸದ್ದೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವುತ್ತಾಯೇವ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಪನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಭೇದವಚನಾಭಾವಂ, ತತ್ಥೇವ ಚ ಸಮ್ಮಾ

ವಿಭತ್ತಭಾವಂ ದೀಪೇತುಕಾಮೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಧಾರಣಮಕತ್ವಾ **"ತತ್ಥೇವಾ"**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅವಧಾರಣಂ ಠಪೇತಿ। "ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದಯೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿಭತ್ತಾ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಪಞ್ಞಾಜಾತಿಕತ್ತಾ ಚತಸ್ಸೋವ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ 'ತಾಸಞ್ಚ ತತ್ಥೇವಾ'ತಿ ಅವಧಾರಣವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಕತೋ"ತಿ **ವಜಿರಬುದ್ಧಿತ್ಥೇರೋ। "ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ।

ಸುಖೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ,** ಅನುಞ್ಞಾತಾನಿಯೇವ ತಾದಿಸಾನಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ಫಸ್ಸಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸುಖೋ ವಾ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ತಥಾ, ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಸೋ ಯೇಸನ್ತಿ **ಅನುಞ್ಞಾತಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ,** ತಾದಿಸಾನಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಿ ತೇಸಂ ಫಸ್ಸೇನ ಸಮಾನತಾಯ। **ಉಪಾದಿನ್ನಕಫಸ್ಸೋ** ಇತ್ಥಿಫಸ್ಸೋ, ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋಯೇವ। **ವುತ್ತಂ** ಅರಿಟ್ಠೇನ ನಾಮ ಗದ್ಧಬಾಧಿಪುಬ್ಬೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪; ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭)। ಸೋ ಹಿ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಉಪವಾದಆಣಾವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೇಸು ಅನ್ತರಾಯಿಕೇಸು ಆಣಾವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತರಾಯಿಕಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಸೇಸನ್ತರಾಯಿಕೇಯೇವ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ರಹೋಗತೋ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಇಮೇ ಅಗಾರಿಕಾ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಮನಾಪಿಕಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ...ಪೇ॰... ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಫುಸನ್ತಿ, ಮುದುಕಾನಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಏತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಇತ್ಥೀನಂಯೇವ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ನ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ಏತೇಪಿ ವಟ್ಟನ್ತಿಯೇವಾ"ತಿ ಅನವಜ್ಜೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗರಸೇನ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗರಸಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಸಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಥುಲ್ಲವಾಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತಿಸುಖುಮಸುತ್ತಂ ಘಟೇನ್ತೋ ವಿಯ, ಸಾಸಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಿನೇರುನೋ ಸದಿಸತಂ ಉಪಸಂಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಪಾಪಕಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ "ಕಿಂ ಭಗವತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಬನ್ಧನ್ತೇನ ವಿಯ ಮಹತಾ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ದೋಸೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿವಿರುಜ್ಝನ್ತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ "ಮೇಥುನಧಮ್ಮೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಜಿನಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರಮದಾಸಿ, ತೇನಾಹ **"ತಥಾಹ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಅನತಿಕ್ಕಮನತ್ಥೇನ ಅನ್ತರಾಯೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ಅನ್ತರಾಯಂ ವಾ ಫಲಂ ಅರಹನ್ತಿ, ಅನ್ತರಾಯಸ್ಸ ವಾ ಕರಣಸೀಲಾತಿ **ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ,** ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಚ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಉಪವಾದಆಣಾವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಅರಿಟ್ಠಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೧೭) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ಯೇ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಇತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾ ದೇಸಿತಾ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಚ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸೇವತೋ ಪಟಿಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಾಯ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ನಾಲಂ ಸಮತ್ಥಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಅಹಂ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಆಜಾನಾಮೀತಿ। **ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ** ತತೋ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞೀಭಾವಹೇತುತೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸೀಲಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ...ಪೇ॰...ಆದೀಸೂತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ -

"ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನೋ ಪರಹಿತಾಯ, ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ, ನೇವತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನೋ ಪರಹಿತಾಯ, ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಚೇವ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಪರಹಿತಾಯ ಚ...ಪೇ॰... ಇಮೇ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಲೋಕಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೬) -

ಏವಮಾದಿನಾ **ಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿಂ** ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯ**ನ್ತಿ "ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾವೋಹಾರವಸೇನ, ನ ಪರಮತ್ಥತೋ"ತಿ ಏವಂ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸಿ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವದತಂ ವರೋ।

ಸಮ್ಮುತಿಂ ಪರಮತ್ಥಞ್ಚ, ತತಿಯಂ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ॥

ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಾ।
ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಕಾರಣಾ॥

ತಸ್ಮಾ ವೋಹಾರಕುಸಲಸ್ಸ, ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದೋ ನ ಜಾಯತೀ"ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪)।

ನ ಹಿ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಂ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ವಿಜಹನ್ತಿ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಲೋಕನಿರುತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಾಭಿಲಾಪೇ ಠಿತಾಯೇವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಅಪಿಚ "ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥಂ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀಪನತ್ಥ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೦೨; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪; ಕಥಾ॰ ಅನುಟೀ॰ ೧) ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮಜಾನನ್ತೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** "ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮಿ, ಯಥಾ ತದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾವತಿ ಸಂಸರತಿ ಅನಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ವಿಪರೀತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದುಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಹಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಕಿರಿಯಾಯವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಪದಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಭಾವಪ್ಪಟ್ಠಾನತಾ, ಸಕಮ್ಮಾಕಮ್ಮಕಿರಿಯಾನುಯೋಗಂ ಪಚ್ಚತ್ತೋಪಯೋಗವಚನತಾ ಚ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗಹಿತಗಾಹಂ। ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಮಹಾತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) ತಥಾವಾದೀನಂ ಸಾಧಿನಾಮಕಂ ಕೇವಟ್ಟಪುತ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಆರಬ್ಭ ಭಗವತಾ **ವುತ್ತಂ**। ಅತ್ತನಾ ದುಗ್ಗಹಿತೇನ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ, ಮಿಚ್ಛಾಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ದುಗ್ಗಹಣಂ ದುಗ್ಗಹಿತಂ, **ಅತ್ತನಾತಿ** ಚ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, ವಿಭತ್ತಿಯನ್ತಪತಿರೂಪಕಂ ವಾ ಅಬ್ಯಯಪದಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ದುಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಪರೀತಗಾಹೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖತೀತಿ** ಅಬ್ಭಕ್ಖಾನಂ ಕರೋತಿ। ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಖನನ್ತೋ **ಅತ್ತಾನಂ ಖನತಿ** ನಾಮ। **ತತೋತಿ** ದುಗ್ಗಹಿತಭಾವಹೇತುತೋ।

ಧಮ್ಮಚಿನ್ತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಚಾರಂ। **ಅತಿಧಾವನ್ತೋತಿ** ಠಾತಬ್ಬಮರಿಯಾದಾಯಂ ಅಟ್ಠತ್ವಾ "ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಂ ಹೋತಿ, ಸಯಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಯಮಾನೋ। ಚಿನ್ತೇತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ , ಅನರಹರೂಪಾನಿ ವಾ **ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ** ನಾಮ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನೀತಿ** ತೇಸಂ ಸಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ** ತತ್ಥ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚದಸ್ಸನಂ। **"ಯಾನೀ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ। ಯಾನಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕ್ಖೇಪಸ್ಸ, ವಿಘಾತಸ್ಸ ವಿಹೇಸಸ್ಸ ಚ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಇಮಾನಿ ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಯಾನಿ ವಾ...ಪೇ॰... ಅಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ ಅಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಭೂತಾನಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ -

"ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಯಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸ। ಝಾಯಿಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ ಝಾನವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ...ಪೇ॰... ಲೋಕಚಿನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾ...ಪೇ॰... ಇಮಾನಿ...ಪೇ॰... ಅಸ್ಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭) -

ಚತುರಙ್ಗುತ್ತರೇ ವುತ್ತಂ **ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತಂ** ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವದೀಪಕಂ ಪಾಳಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಾಮಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನಿ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾದೀನಿ, ತಾನಿ ಪನ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ, ಇಮಾನಿ

ಪನ ಏವಂ ನ ಹೋನ್ತಿ ಅಫಲಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ। “**ದುಸ್ಸೀಲ್ಯ...ಪೇ॰... ಪಭೇದ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಪತ್ತಿಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಕಥಂ? ಪಿಟಕವಸೇನಾ”ತಿಆದಿವಚನಸಮ್ಬಜ್ಝನೇನ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಏವಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧವಿರಹಿತಞ್ಹಿ ವಚನಂ ಬ್ಯಾಕುಲಂ। ಸೋತೂನಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಾಪರಞ್ಞೂನಮೇವ ಚ ತಥಾವಿಚಾರಿತವಚನಂ ವಿಸಯೋ। ಯಥಾಹ -

“ಪುಬ್ಬಾಪರಞ್ಞೂ ಅತ್ಥಞ್ಞೂ, ನಿರುತ್ತಿಪದಕೋವಿದೋ।
ಸುಗ್ಗಹೀತಞ್ಚ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅತ್ಥಞ್ಚೋ’ ಪಪರಿಕ್ಖತೀ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೦೩೧)।

ತೇಸನ್ತಿ ಪಿಟಕಾನಂ। **ಏತನ್ತಿ** ಬುದ್ಧವಚನಂ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಮಹಾವಗ್ಗಪಾಥಿಕವಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ವಗ್ಗೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಿವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ**। ಗಾಥಾಯ ಪನ **ಯಸ್ಸ** ನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಗಣನತೋ **ಚತುತ್ತಿಂಸೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ**। ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹವಸೇನ ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಅಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸಾತಿ **ತಿವಗ್ಗೋ ಸಙ್ಗಹೋ**। **ಪಠಮೋ ಏಸ** ನಿಕಾಯೋ **ದೀಘನಿಕಾಯೋ**ತಿ **ಅನುಲೋಮಿಕೋ** ಅಪಚ್ಚನೀಕೋ, ಅತ್ಥಾನುಲೋಮನತೋ ಅತ್ಥಾನುಲೋಮನಾಮಿಕೋ ವಾ, ಅನ್ವತ್ಥನಾಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ “ತಿವಗ್ಗೋ ಸಙ್ಗಹೋ”ತಿ ಏತಂ “ಯಸ್ಸಾ”ತಿ ಅನ್ತರಿಕೇಪಿ ಸಮಾಸೋಯೇವ ಹೋತಿ, ನ ವಾಕ್ಯನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ “ನವಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಚೀವರಲಾಭೇನಾ”ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೬೮) ಏತ್ಥ “ನವಂಚೀವರಲಾಭೇನಾ”ತಿ ಪದಂ ವಿಯ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ “ಅಲಬ್ಭೀತಿ ಲಭೋ, ಲಭೋ ಏವ ಲಾಭೋ। ಕಿಂ ಅಲಬ್ಭಿ? ಚೀವರಂ। ಕೀದಿಸಂ? ನವಂ, ಇತಿ ‘ನವಚೀವರಲಾಭೇನಾ’ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ಅಕತ್ವಾ ‘ನವಂಚೀವರಲಾಭೇನಾ’ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪಟಿಲದ್ಧನವಚೀವರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಜ್ಝೇ ಠಿತಪದದ್ವಯೇ ಪನಾತಿ ನಿಪಾತೋ। ಭಿಕ್ಖುನಾತಿ ಯೇನ ಲದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೬೮)। ಇಧಾಪಿ ಸದ್ದತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ವಾಕ್ಯೇ ಯುತ್ತಿಯಾಅಭಾವತೋ ಸಮಾಸೋಯೇವ ಸಮ್ಭವತಿ। “ತಿವಗ್ಗೋ”ತಿ ಪದಞ್ಹಿ “ಸಙ್ಗಹೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯದಿ ಕರಣಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಕರಣವಚನನ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ। ಯದಿ ಚ ಪದದ್ವಯಮೇತಂ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಂ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಮೇವ ಸಿಯಾ “ತಿಲೋಕ”ನ್ತಿಆದಿಪದಂ ವಿಯ। ತಥಾ “ತಿವಗ್ಗೋ”ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಸಙ್ಗಹೋ”ತಿ ಪದಮನ್ತರೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಸಮ್ಬನ್ಧೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತತ್ಥ ಚ ತಾದಿಸೇನ ವಾಕ್ಯೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝನಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾನೇಪಿ ಪದನ್ತರನ್ತರಿಕೇ ಸದ್ದತ್ಥಾವಿರೋಧಭಾವೋಯೇವ ಸಮಾಸತಾಕಾರಣನ್ತಿ ಸಮಾಸೋ ಏವ ಯುತ್ತೋ। ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಅಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸಾತಿ ಹಿ **ತಿವಗ್ಗೋಸಙ್ಗಹೋ** ಅಕಾರಸ್ಸ ಓಕಾರಾದೇಸಂ, ಓಕಾರಾಗಮಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ “ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೋ, ಮಾಸಜಾತೋ”ತಿಆದಿ, **ಅಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅಸ್ಸ ನಿಕಾಯಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪರೇ ಪನ “ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಯಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ ‘ಸಙ್ಗಹೋ’ತಿ ಪದೇನ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಮೇವ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಚ ಗಣನಾ। **ಟೀಕಾಚರಿಯೇಹಿ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ಪನ ‘ತಯೋ ವಗ್ಗಾ ಅಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸಾ’ತಿ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಾಯೇವ ದಸ್ಸಿತಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಂ ಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾ, ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಚ।

ಅತ್ಥಾನುಲೋಮಿಕತ್ತಂ ವಿಭಾವೇತುಮಾಹ “**ಕಸ್ಮಾ**”ತಿಆದಿ। ಗುಣೋಪಚಾರೇನ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ದೀಘ-ಸದ್ದೇನ ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿಯೇವ ಗಹಿತಾನಿ , ನಿಕಾಯಸದ್ದೋ ಚ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಸಮೂಹನಿವಾಸತ್ಥೇಸು ವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಾನ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧತ್ತಾ ವಚನೀಯವಾಚಕಾನಂ ಪಯೋಗತೋ ತದತ್ಥೇಸು ತಸ್ಸ ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧತಂ ಞಾಪೇನ್ತೋ “**ನಾಹ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏಕನಿಕಾಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಏಕಸಮೂಹಮ್ಪಿ। **ಏವಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಏವಂ ವಿಚಿತ್ತಂ। **ಯಥಯಿದನ್ತಿ** ಯಥಾ ಇಮೇ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ಪಾಣಾ। ಪೋಣಿಕಾ, ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕಾ ಚ ಖತ್ತಿಯಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ “**ಪೋಣಿಕನಿಕಾಯೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕನಿಕಾಯೋ**”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ನಿಕಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮೂಹನಿವಾಸಾನಂ ವಾಚಕಭಾವೇ। **ಸಾಧಕಾನೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ ಉದಾಹರಣಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। “ಸಮಾನೀತಾನೀ”ತಿ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಚೇತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸಕ್ಖೀನಿ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಾಧಕಾನಿ। ಯಞ್ಹಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ , ತಂ “ಸಕ್ಖೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಂ** ವುತ್ತಂ

“ಪಞ್ಚಗರುಜಾತಕಂ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧೩೨) ಪನ ಸಕ್ಖಿಭಾವತ್ಥಾಯ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೫) **ಸಾಸನತೋತಿ** ಸಾಸನಪಯೋಗತೋ, ಸಾಸನೇ ವಾ। **ಲೋಕತೋತಿ** ಲೋಕಿಯಪಯೋಗತೋ, ಲೋಕೇ ವಾ। ಇದಂ ಪನ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಮುದಾಹರಣಂ ಸಾಸನತೋ ಸಾಧಕವಚನಂ, ದುತಿಯಂ ಲೋಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮೂಲಪರಿಯಾಯ ವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಸಙ್ಗಹಾನಿ। ಅಡ್ಢೇನ ದುತಿಯಂ **ದಿಯಡ್ಢಂ,** ತದೇವ ಸತಂ, ಏಕಸತಂ, ಪಞ್ಞಾಸ ಚ ಸುತ್ತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ನಿಕಾಯೇ। **ಪಞ್ಚದಸವಗ್ಗಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ** ಪಞ್ಚದಸಹಿ ವಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಂಯುತ್ತಂ,** ಕೇಸಂ ಸಂಯುತ್ತಂ? ಸುತ್ತವಗ್ಗಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುದಾಯೇ ಪದಂ, ಪದಸಮುದಾಯೇ ಚ ವಾಕ್ಯಂ, ವಾಕ್ಯಸಮುದಾಯೇ ಸುತ್ತಂ, ಸುತ್ತಸಮುದಾಯೇ ವಗ್ಗೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಂ ವಗ್ಗಸಮುದಾಯೇ ಸಂಯುತ್ತಸಮಞ್ಞಾ। ದೇವತಾಯ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಕಥಿತಸುತ್ತವಗ್ಗಾದೀನಂ ಸಂಯುತ್ತತ್ತಾ ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿಭಾವೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧), ತೇನಾಹ **“ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿವಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ। “ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚಾ”ತಿ ಪಾಠೇ ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **“ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಚಾ”**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹೋತಿ** ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ಗಣನಾ।

ಏಕೇಕೇಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉತ್ತರೋ ಅಧಿಕೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರೋತಿ** ಆಹ **“ಏಕೇಕಅಙ್ಗಾತಿರೇಕವಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕೇಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಏಕಾದಸ ಅಙ್ಗಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ। **ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ಚ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೋ।

ಪುಬ್ಬೇತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕನಿದ್ದೇಸೇ। ವುತ್ತಮೇವ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಠಪೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **“ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪಿಚ ಯಥಾವುತ್ತತೋ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ದೇಸಿತಂ, ಭಗವತಾ ಚ ಅನುಮೋದಿತಂ ನೇತ್ತಿಪೇಟಕೋಪದೇಸಾದಿಕಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಹಿ ಸತಿ ಆರಮ್ಭೋ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಾಯ ವಾ ಹೋತಿ, ನಿಯಮಾಯ ವಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ “ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಾನ”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ “ಖುದ್ದಕಪ್ಪಮಾಣಾನ”ನ್ತಿಆದಿಮವತ್ವಾ ಸರೂಪಸ್ಸೇವ ಕಥನಂ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾದೀನಂ ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಾನಮ್ಪಿ ತದನ್ತೋಗಧತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತೇನ ಚ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ “ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಖುದ್ದಕಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಸ ಅನ್ವತ್ಥಸಮಞ್ಞತಾ, ದೀಘನಿಕಾಯಾದಿಸಭಾವವಿಪರೀತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ತಬ್ಬೋಹಾರತಾ”ತಿ। **ತದಞ್ಞನ್ತಿ** ತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ನಿಕಾಯೇಹಿ ಅಞ್ಞಂ, ಅವಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನವಪ್ಪಭೇದನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಪನೇತಂ ನವಪ್ಪಭೇದಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನವಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ವವತ್ಥಿತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರರಹಿತೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಅಸುತ್ತಸಭಾವಾನೇವ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದೀನಿ ಸಿಯುಂ, ಅಥ ಸುತ್ತಸಭಾವಾನೇವ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದೀನಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಮೇವ ನ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಪಿಚ “ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰, ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತಞ್ಚ ನಾಮ ಸಗಾಥಕಂ ವಾ ಸಿಯಾ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಙ್ಗದ್ವಯೇನೇವ ತದುಭಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ ಉದಾನಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ಅಥಾಪಿ ಕಥಞ್ಚಿ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ೧; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧) ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ। ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ। ತಥಾ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ –

ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ।

> ಸನಿಮಿತ್ತಾ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ, ಸಹತಾಞ್ಞೇನ ನಾಞ್ಞತೋ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ)।

> ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾವಗಾಹಣಂ।
> ತಸ್ಮಾ ಅಸಙ್ಕರಂಯೇವ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ॥ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ)।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ **ಸುತ್ತನ್ತಿ** ಅಯಂ **ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ**। ತಥಾ ಹಿ "ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೫೫, ೧೨೪೨) ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಸುತ್ತವಿಭಙ್ಗೇ, (ಚೂಳವ॰ ೪೫೭) ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀ"ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ವಚನತೋ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯತ್ತಿ ವಿಸೇಸೇಸುಪಿ ಸುತ್ತವೋಹಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನೋ **ನೇತ್ತಿಯಂ** ಆಹ "ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರವಣ್ಣನಾ) ತತ್ಥ ಹಿ ಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ ನವಙ್ಗಸ್ಸ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ಪರಿಯೇಸನಾ ಅತ್ಥವಿಚಾರಣಾ "ನವವಿಧ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತದೇಕದೇಸೇಸು ಪನ **ಪರೇ** ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ **ಸನಿಮಿತ್ತಾ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ** ತೇನ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಸಸಿಲೋಕಂ ಸಗಾಥಕಂ ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥಂ "ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಪನ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ "ಬ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಗಾಥಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ। ಸಓಕಾಸವಿಧಿತೋ ಹಿ ಅನೋಕಾಸವಿಧಿ ಬಲವಾ। ಅಪಿಚ "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತೋ ಬ್ಯವಚ್ಛೇದಕಂ ವಿಸೇಸನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಕೇವಲಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು, ಸಗಾಥಕತ್ತೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೇಸು, "ವುತ್ತಂ ಹೇತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು, ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾಥಾಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸತಿಪಿ ಸಞ್ಞಾನ್ತರನಿಮಿತ್ತಯೋಗೇ ಅನೋಕಾಸಸಞ್ಞಾನಂ ಬಲವಭಾವೇನೇವ ಗಾಥಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ಚರಿಯಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೇಸು ಜಾತಕಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಹಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೇ , ಸಗಾಥಕತ್ತೇ ಚ ಕೇಸುಚಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವೇದಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ವೇದಲ್ಲಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಾದಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಸುತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರೇ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ, ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಮೇವ ವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾಪರಿಹಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ನನು ಚ ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಮೇವ ನ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾ ಏವಾತಿ? ನ ತದವತ್ಥಾ ಸೋಧಿತತ್ತಾ। ಸೋಧಿತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ।

ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ "ಗಾಥಾಭಾವತೋ **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ೧; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧) ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ, ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ। ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ** ಸುತ್ತಭಾವೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಪದಬುದ್ಧವಂಸಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಥಾಭಾವೇನ ಸಞ್ಞಿತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಸುತ್ತಭಾವೇನೇವ। ತೇನೇವ ಹಿ ಅಕಥಾಯಂ "ಸುತ್ತನಾಮಕ"ನ್ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಞ್ಚ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ **ಸಹತಾಞ್ಞೇನ,** ತಸ್ಮಾ। ಸಹಭಾವೋ ಹಿ ನಾಮ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೋತಿ। ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಚ ಸಗಾಥಕಂ, ನ ಚ **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀಸು** ಗಾಥಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ಸುತ್ತಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ "ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ನನು ಚ ಗಾಥಾಸಮುದಾಯೋ ತದೇಕದೇಸಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನ "ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ? ತಂ ನ। ನ ಹಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ತದೇಕದೇಸೇಹಿ ಸಹ ಭವೇಯ್ಯ। ಕತ್ಥಚಿ ಪನ "ದೀಘಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಮುದಾಯೇಕದೇಸಾನಂ ವಿಭಾಗವಚನಂ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಪತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇವ,

ಅಯಞ್ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಭೇದವಿಭಾಗದಸ್ಸನಕಥಾತಿ । ಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ, ಅಞ್ಞತೋ। ಅಞ್ಞಾಯೇವ ಹಿ ತಾ ಗಾಥಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। ತಾದಿಸಾಯೇವ ಹಿ ಕಾರಣಾನುರೂಪೇನ ತತ್ಥ ದೇಸಿತಾ, ಅತೋ ನ ತಾಹಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಭಾವೋತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತಾದಿನವಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಇದಾನಿ ಏತಾನಿ ನವಙ್ಗಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ **ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ** -

"ಕಾಮಂ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಚೇ ತಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ।
ಅದ್ಧಾ ಪೀತಿಮನೋ ಹೋತಿ, ಲದ್ಧಾ ಮಚ್ಚೋ ಯದಿಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿನಾ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೭೨)। -

ಆಗತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಸ್ಸ;

"ಕೇನಸ್ಸು ನಿವುತೋ ಲೋಕೋ, (ಇಚ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಅಜಿತೋ)।
ಕೇನಸ್ಸು ನ ಪಕಾಸತಿ।
ಕಿಸ್ಸಾಭಿಲೇಪನಂ ಬ್ರೂಸಿ,
ಕಿಂಸು ತಸ್ಸ ಮಹಬ್ಭಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೮)। -

ಆಗತಸ್ಸ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗಸ್ಸ;

"ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ,
ಅವಿಹೇಠಯಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ತೇಸಂ।
ನ ಪುತ್ತಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯ ಕುತೋ ಸಹಾಯಂ,
ಏಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ"ತಿಆದಿನಾ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೫)। -

ಆಗತಸ್ಸ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥವಿಭಾಗವಸೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ **ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಕತೋ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಯೋ "ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ, ಚೂಳನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಮಿಧ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ **ಭದನ್ತಬುದ್ಧಘೋಸಾಚರಿಯೇನ** ದಸ್ಸಿತೋ, ತಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾದೀಸು , **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನಾಪಿ** ನೇತ್ತಿಪ್ಪಕರಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಅಪರೇ ಪನ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಗಾಥಾವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗೇಸು ದ್ವೀಸು ಸಙ್ಗಹಂ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಉಪಸೇನತ್ಥೇರೇನ -

"ಸೋ ಪನೇಸ ವಿನಯಪಿಟಕಂ…ಪೇ॰… ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ದೀಘನಿಕಾಯೋ…ಪೇ॰… ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಚಸು ನಿಕಾಯೇಸು ಖುದ್ದಕಮಹಾನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ಸುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ ನವಸು ಸತ್ಥುಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಗಾಥಙ್ಗವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತೋ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ)।

ಏತ್ಥ ತಾವ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸಬ್ಭಾವತೋ ನಿದ್ದೇಸೇಕದೇಸಸ್ಸ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಯುಜ್ಜತು, ಅಗಾಥಾಭಾವತೋ ಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಮೇತಂ। ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ ಹಿ ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೋ ಗಾಥಙ್ಗಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಹಿ ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಗಾಥಾಸಮಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ನಿದ್ದೇಸೇ ಚ ನ ಕೋಚಿ ಕೇವಲೋ ಗಾಥಾಬನ್ಧಪ್ಪದೇಸೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಭಾಸಿತಾನಂಯೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಾದಿಸಙ್ಗಹಿತಾನಂ ಗಾಥಾನಂ

ನಿದ್ದೇಸಮತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಕತಂ। ಅತ್ಥವಿಭಜನತ್ಥಂ ಆನೀತಾಪಿ ಹಿ ತಾ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಾದಿಸಙ್ಗಹಿತಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ ಮೂಲಗಾಥಾಯೋ ಸುತ್ತನಿಪಾತಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಅಞ್ಞಾಯೇವಾತಿ ನ ನಿದ್ದೇಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಆಗತಾಪಿ ತಂ ವೋಹಾರಮಲಭಮಾನಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಗಾಥಾಯೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣನ್ತರಮೇತ್ಥ ಗವೇಸಿತಬ್ಬಂ, ಯುತ್ತತರಂ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಾಲಕಸುತ್ತಂ ನಾಮ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿತ ದಿವಸತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ನಾಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ "ಮೋನೇಯ್ಯಂ ತೇ ಉಪಞ್ಞಿಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೦೬) ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ ಮೋನೇಯ್ಯ ಪಟಿಪದಾಪರಿದೀಪಕಂ ಸುತ್ತಂ। **ತುವಟ್ಟಕಸುತ್ತಂ** ನಾಮ ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ದೇವೇಸು "ಕಾ ನು ಖೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ "ಮೂಲಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೨) ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ। ಏವಮಿಧ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಆಗತಾನಂ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತತ್ಥೇವ ಆಗತಾನಂ ಅಸುತ್ತನಾಮಿಕಾನಂ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾನಂ ಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹಞ್ಚ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾರಮ್ಭೇ -

> "ಗಾಥಾಸತಸಮಾಕಿಣ್ಣೋ, ಗೇಯ್ಯಬ್ಯಾಕರಣಙ್ಕಿತೋ।
> ಕಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತೋತಿ, ಸಙ್ಖಮೇಸ ಗತೋತಿ ಚೇ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ)। -

ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತಸ್ಸ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಕಸ್ಮಾ ಚೋದಿತೋತಿ? ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಚೋದಕೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ, ಕತ್ಥಚಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ತಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೋದನಾಮತ್ತಂ ಕತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ನಿಗ್ಗಾಥಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಚೋದಕಸ್ಸ ವಚನಮೇತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಇಧ, ಅಞ್ಞಾಸು ಚ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಙ್ಗಗಾಥಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ। **ಸುತ್ತನ್ತಿ** ಚುಣ್ಣಿಯಸುತ್ತಂ। **ವಿಸೇಸೇನಾತಿ** ರಾಸಿಭಾವೇನ ಠಿತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಸಗಾಥಾವಗ್ಗೋ ಗೇಯ್ಯನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

"ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಿರ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। ಅಪರೇ ಪನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಂ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ನವಸು ಸತ್ಥುಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಗೇಯ್ಯವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ), ಏತ್ಥಾಪಿ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೋ ವುತ್ತನಯೇನ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬೋ। **ನೋ ಸುತ್ತನಾಮಿಕಾತಿ** ಅಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಸುತ್ತಸಮಞ್ಞಾಯ ಅಪಞ್ಞಾತಾ। "ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ನಾಮ ವತ್ಥುಗಾಥಾ"ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಿರ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ, **ವತ್ಥುಗಾಥಾತಿ** ಚ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗಸ್ಸ ನಿದಾನಮಾರೋಪೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಾ ಛಪ್ಪಞ್ಞಾಸ ಗಾಥಾಯೋ, ನಾಲಕಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಮಾರೋಪೇನ್ತೇನ ತೇನೇವ ತದಾ ವುತ್ತಾ ವೀಸತಿಮತ್ತಾ ಗಾಥಾಯೋ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೮೪) ಪನ "ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ಕರೋನ್ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ತಮೇವ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಂ ಪುಟ್ಠೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಯೇನ, ಯದಾ ಚ ಸಮಾದಪಿತೋ ನಾಲಕತ್ಥೇರೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ 'ಆನನ್ದಜಾತೇ'ತಿಆದಿಕಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೮೬) ವೀಸತಿ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ವತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ 'ನಾಲಕಸುತ್ತ'ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ನಾಲಕಸುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ನಾಲಕಸುತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾತಿ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗಸ್ಸ ವತ್ಥುಗಾಥಾಯೋ ಇಧ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥೇವ ಚ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗೇ ಅಜಿತಮಾಣವಕಾದೀನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾ, ಭಗವತೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಾ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಸುತ್ತನಾಮೇನ ಅವತ್ವಾ 'ಅಜಿತಮಾಣವಕಪುಚ್ಛಾ, ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಮಾಣವಕಪುಚ್ಛಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೮) ಆಗತತ್ತಾ, ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥೇ ಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ಚ "ನೋ ಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ನಾಮಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

“ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ”ತಿ ಏತೇನ ಉದಾನಟ್ಠೇನ ಉದಾನನ್ತಿ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞತಂ ದಸ್ಸೇತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಕಿಮಿದಂ ಉದಾನಂ ನಾಮ? ಪೀತಿವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ಉದಾಹಾರೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಯಂ ತೇಲಾದಿ ಮಿನಿತಬ್ಬವತ್ಥು ಮಾನಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಿಸ್ಸನ್ದಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ “ಅವಸೇಸಕೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಞ್ಚ ಜಲಂ ತಳಾಕಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ “ಮಹೋಘೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಯಂ ಪೀತಿವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಪ್ಫಾರಂ ಅನ್ತೋಹದಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ಅಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಅಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಬಹಿ ವಚೀದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಉದಾಹಾರವಿಸೇಸೋ “ಉದಾನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) “ಉದ ಮೋದೇ ಕೀಳಾಯಞ್ಚಾ”ತಿ ಹಿ **ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ** ವದನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನ ಉದಿತಸ್ಸಾಪಿ “ಸಚೇ ಭಾಯಥ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿಉದಾನಸ್ಸ (ಉದಾ॰ ೪೪) **ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತತ್ತಾ, ತಥಾ“ಗಾಥಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನೇವ “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಾಯತನಂ, ಯತ್ಥ ನೇವ ಪಥವೀ, ನ ಆಪೋ”ತಿಆದಿಕಸ್ಸ (ಉದಾ॰ ೭೧) ಚುಣ್ಣಿಯವಾಕ್ಯವಸೇನ ಉದಿತಸ್ಸಾಪಿ ತತ್ಥ ಆಗತತ್ತಾ। ನನು ಚ ಉದಾನಂ ನಾಮ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ, ಧಮ್ಮಸಂವೇಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ವಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ, ಚುಣ್ಣಿಯವಾಕ್ಯವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತೋ ಉದಾಹಾರೋ, ತಥಾ ಚೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆಗತಂ, ಇಧ ಕಸ್ಮಾ “ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿ ಆಮನ್ತನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಏವ, ನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಕರಣತ್ಥಂ। ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ “ಅಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಕಥಮಪಚ್ಚಯೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ತೇಸಂ ತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೇನ “ತದಾಯತನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ತೇ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ಕತ್ವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ಸಾವಕಭಾಸಿತನ್ತಿ ತಿಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ -

“ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ,
ಅವಿಹೇಠಯಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪಿ ತೇಸ”ನ್ತಿ॥ ಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೫) -

ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತೇ ಆಗತಂ। ಸಾವಕಭಾಸಿತಮ್ಪಿ -

“ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ಮೇ,
ಸಬ್ಬೋ ದೋಸೋ ಸಮೂಹತೋ।
ಸಬ್ಬೋ ಮೇ ವಿಹತೋ ಮೋಹೋ,
ಸೀತಿಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ॥ ಆದಿನಾ (ಥೇರಗಾ॰ ೭೯) -

ಥೇರಗಾಥಾಸು ,

“ಕಾಯೇನ ಸಂವುತಾ ಆಸಿಂ, ವಾಚಾಯ ಉದ ಚೇತಸಾ।
ಸಮೂಲಂ ತಣ್ಹಮಬ್ಬುಯ್ಹ, ಸೀತಿಭೂತಾಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬುತಾ”ತಿ॥ (ಥೇರೀಗಾ॰ ೧೫)। -

ಥೇರೀಗಾಥಾಸು ಚ ಆಗತಂ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಸಕ್ಕಾದೀಹಿ ದೇವೇಹಿ ಭಾಸಿತಾನಿ “ಅಹೋ ದಾನಂ ಪರಮದಾನಂ, ಕಸ್ಸಪೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತ”ನ್ತಿಆದೀನಿ (ಉದಾ॰ ೨೭)। ಸೋಣದಣ್ಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಚ ಭಾಸಿತಾನಿ “ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ”ತಿಆದೀನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೦; ೨.೨೯೦, ೩೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧೧೮೭; ೨.೩೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೯೪) ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹಾನಿ ಉದಾನಾನಿ ಸನ್ತಿ ಏವ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಇಧ ನ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ಯಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ

ಸಾಮಂ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಂ ಜಿನವಚನಭೂತಂ, ತದೇವ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ “ಉದಾನ”ನ್ತಿ ಸಙ್ಗೀತಂ, ತದೇವ ಚ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನವಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನ “ಉದಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಾ ಪನ “ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ”ನ್ತಿಆದಿಕಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೩) ಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಉದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ, ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಉದಾನಭೂತಾ ಚ, ತಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ **ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ** ಸಙ್ಗಹಂ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ **ಧಮ್ಮಪದೇ** ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಯಞ್ಚ “ಅಞ್ಞಾಸಿ ವತ ಭೋ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಾಸಿ ವತ ಭೋ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಉದಾನವಚನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪವೇದನಸಮತ್ಥನಿಗ್ಘೋಸವಿಪ್ಫಾರಂ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ತದಪಿ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏವ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹೇತುಕಂ “ಆರಾಧಯಿಂಸು ವತ ಮಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಂ ಸಮಯ”ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೫) ವಿಯ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅತ್ತನಾಪಿ ಅಧಿಗತಧಮ್ಮೇಕದೇಸಸ್ಸ ಯಥಾದೇಸಿತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಸಾವಕೇಸು ಥೇರೇನ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸ್ಸಮಸ್ಸ ಸಫಲಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹೇತುತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜನಿತಂ ಉದಾಹಾರಮತ್ತಂ, ನ ಪನ “ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ ವಿಯ (ಮಹಾವ॰ ೧; ಉದಾ॰ ೧) ಪವತ್ತಿಯಾ, ನಿವತ್ತಿಯಾ ವಾ ಪಕಾಸನನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ **ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ** ನ ಸಙ್ಗೀತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ** ಪನ ಅಟ್ಠಸು ವಗ್ಗೇಸು ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ ಅಸೀತಿಯೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ ಸಙ್ಗೀತಾ। ತಥಾ ಹಿ **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ -

“ಅಸೀತಿಯೇವ ಸುತ್ತನ್ತಾ, ವಗ್ಗಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಸತೋ”ತಿ। (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ)।

ಇಧ ಪನ “ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಉದಾನಪಾಳಿಯಾ ನ ಸಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಅಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ನ ಕೇವಲಂ ಇಧೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಾಸುಪಿ (ವಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸು (ಧ॰ ಸಂ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ತಥಾಯೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ “ಅಪ್ಪಕಂ ಪನ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನೂಪಗಂ ನ ಹೋತೀ”ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅನೇಕಂಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಅನುಮಾನೇನ ಗಣನಮೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಊನಾಧಿಕಸಙ್ಖ್ಯಾ, ಇತರಥಾ ತಾಯೇವ ನ ಸಿಯುನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲೇಖವಚನಂ ವಾ ಏತಂ।

ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ “ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ। ಏಕಧಮ್ಮಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ, ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಲೋಭಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ, ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧) ಏವಮಾದಿನಾ ಏಕದುಕತಿಕಚತುಕ್ಕನಿಪಾತವಸೇನ ವುತ್ತಂ ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತಸಮೂಹಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಇತಿವುತ್ತಕಪಾಳಿಯಮೇವ ಉದಾನಗಾಥಾಹಿ ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತಾನಿ ಗಣೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಾನಿ, **ತದಟ್ಠಕಥಾಯ**ಮ್ಪಿ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ) ತಥಾಯೇವ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ “ದ್ವಾದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ” ಇಚ್ಚೇವ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ವಾ ಅನೇಕಂಸತೋ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಥಾಪಿ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಯಾಥಾವತೋವ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬನ್ತಿ “ದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ”ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲೇಖಮೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇತಿ ಏವಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ **ಇತಿವುತ್ತಂ**। ಇತಿವುತ್ತನ್ತಿ ಸಙ್ಗೀತಂ **ಇತಿವುತ್ತಕಂ**। ರುಳ್ಹಿನಾಮಂ ವಾ ಏತಂ ಯಥಾ “ಯೇವಾಪನಕಂ, ನತುಮ್ಹಾಕವಗ್ಗೋ”ತಿ, ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ ನಿದಾನವಚನೇನ ಸಙ್ಗೀತಂ ಯಥಾವುತ್ತಸುತ್ತಸಮೂಹಂ।

ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಪುರಾವುತ್ಥಂ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬಚರಿತಂ ಕಾಯತಿ ಕಥೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಜಾತಕಂ,** ತಂ ಪನ ಇಮಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಣ್ಣಕಜಾತಕಾದೀನೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ಪಞ್ಞಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಪಞ್ಚಜಾತಕಸತಾನೀ”**ತಿ ಇದಂ ಅಪ್ಪಕಂ ಪನ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನೂಪಗಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕಂಸೇನ, ವೋಹಾರಸುಖತಾಮತ್ತೇನ ಚ ವುತ್ತಂ। ಏಕಂಸತೋ ಹಿ ಸತ್ತಚತ್ತಾಲೀಸಾಧಿಕಾನಿಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಗಣನತೋ ತೀಹಿ ಊನತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಞಾಸಸತಂ, ದುಕನಿಪಾತೇ

ಸತಂ, ತಿಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಞಾಸ, ತಥಾ ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ, ಪಞ್ಚಕನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಚವೀಸ, ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ ವೀಸ, ಸತ್ತನಿಪಾತೇ ಏಕವೀಸ, ಅಟ್ಠನಿಪಾತೇ ದಸ, ನವನಿಪಾತೇ ದ್ವಾದಸ, ದಸನಿಪಾತೇ ಸೋಳಸ, ಏಕಾದಸನಿಪಾತೇ ನವ, ದ್ವಾದಸನಿಪಾತೇ ದಸ, ತಥಾ ತೇರಸನಿಪಾತೇ, ಪಕಿಣ್ಣಕನಿಪಾತೇ ತೇರಸ, ವೀಸತಿನಿಪಾತೇ ಚುದ್ದಸ, ತಿಂಸನಿಪಾತೇ ದಸ, ಚತ್ತಾಲೀಸನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಚ, ಪಣ್ಣಾಸನಿಪಾತೇ ತೀಣಿ, ಸಟ್ಠಿನಿಪಾತೇ ದ್ವೇ, ತಥಾ ಸತ್ತತಿನಿಪಾತೇ, ಅಸೀತಿನಿಪಾತೇ ಪಞ್ಚ, ಮಹಾನಿಪಾತೇ ದಸಾತಿ ಸತ್ತಚತ್ತಾಲೀಸಾಧಿಕಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಜಾತಕಸತಾನಿ ಸಙ್ಗೀತಾನೀತಿ।

ಅಬ್ಭುತೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಯತ್ಥಾತಿ **ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ,** ತಂ ಪನಿದಸ್ಸಿ ಆಹ "**ಚತ್ತಾರೋಮೇ**"ತಿಆದಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ -

"ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಆನನ್ದೇ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಸಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾ ಆನನ್ದಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ದಸ್ಸನೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ। ತತ್ರ ಚೇ ಆನನ್ದೋ, ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ಭಾಸಿತೇನಪಿ ಸಾ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋತಿ, ಅತಿತ್ತಾವ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾ ಹೋತಿ, ಅಥ ಆನನ್ದೋ ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ। ಸಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೀಪರಿಸಾ... ಪೇ॰... ಉಪಾಸಕಪರಿಸಾ...ಪೇ॰... ಉಪಾಸಿಕಾ - ಪರಿಸಾ...ಪೇ॰... ತುಣ್ಹೀ ಭವತಿ। ಇಮೇ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಆನನ್ದೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೯) -

ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಾಸಿತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಚೂಳವೇದಲ್ಲಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦) ವಿಸಾಖೇನ ನಾಮ ಉಪಾಸಕೇನ ಪುಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ **ಚೂಳವೇದಲ್ಲಂ** ನಾಮ। ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ **ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಭಾಸಿತಂ **ಮಹಾವೇದಲ್ಲಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯) ನಾಮ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತ**ಮ್ಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೯) ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪುಟ್ಠೇನ ತೇನೇವ ಭಾಸಿತಂ, ಏತಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ। **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೪) ಪನ ಸಕ್ಕೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಭಗವಾ ಅಭಾಸಿ, ತಂ ದೀಘನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। **ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫) ಪನ ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞತರೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ತಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। ಏವಮಾದಯೋ **ಸಬ್ಬೇಪಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತಾ **ವೇದಞ್ಚ ತುಟ್ಠಿಞ್ಚ ಲದ್ಧಾ ಲದ್ಧಾ ಪುಚ್ಛಿತಸುತ್ತನ್ತಾ** "**ವೇದಲ್ಲ**"**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವೇದನ್ತಿ** ಞಾಣಂ। **ತುಟ್ಠಿನ್ತಿ** ಯಥಾಭಾಸಿತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ವಿದಿತ್ವಾ "ಸಾಧು ಅಯ್ಯೇ ಸಾಧಾವುಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಬ್ಭನುಮೋದನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ। **ಲದ್ಧಾ ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏತೇನ **ವೇದ**ಸದ್ದೋ ಞಾಣೇ, ಸೋಮನಸ್ಸೇ ಚ ಏಕಸೇಸನಯೇನ, ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ವೇದಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸಿತಂ ತಸ್ಸ ಲಭಾಪನವಸೇನಾತಿ **ವೇದಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಚ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ ಅಙ್ಗವಸೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಭಜಿತುಕಾಮೋ "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮರಾಸಿವಸೇನ। "**ದ್ವಾಸೀತಿ**"ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ವುತ್ತತ್ಥಾವ। **ಏವಂ ಪರಿದೀಪಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನಾ**ತಿ ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪುಟ್ಠೇನ ಗೋಪಕ**ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯) ಅತ್ತನೋ ಗುಣಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ವಾ **ಥೇರಗಾಥಾಯಂ** (ಥೇರಗಾ॰ ೧೦೧೭ ಆದಯೋ) ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಸಮನ್ತತೋ ದೀಪಿತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಇಮಿನಾ ಏವಂ ತೇನ ಅಪರಿದೀಪಿತಾಪಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಸನ್ತೀತಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣ **ಮಾಧುರಿಯಸುತ್ತಾದೀನಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧೭) ವಿಮಾನವತ್ಥಾದೀಸು ಕೇಸಞ್ಚಿ ಗಾಥಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸತೋಪಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ **ಸುಭಸುತ್ತಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪), **ಗೋಪಕಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತಞ್ಚ** ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಚತುರಾಸೀತಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಂ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ? **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಗಣ್ಠಿಪದೇ** ತಾವ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ಸಯಂ ವುತ್ತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಹಿತೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ, ಭಗವತಾ ಪನ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಭಾಸಿತತ್ತಾ "ಸಯಂ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಸುತ್ತದ್ವಯಂ ಭಗವತೋ ಗಹಿತೇಯೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತತರಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ತೇನೇವ ಸಾವಕಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಕಥಾವತ್ಥಾದಿಕಂ ಬುದ್ಧಭಾಸಿತಂ ನಾಮ ಜಾತಂ , ತತೋಯೇವ ಚ ಅತ್ತನಾ ಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸುಭಸುತ್ತಾದಿಕಂ ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರೋಪೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸುತ್ತಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತಞ್ಹಿ "ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಗ್ಗೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬೭-೩೮೪) ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಆರಭಿತ್ವಾ ತೇಸಂಯೇವ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಾದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೧ ಆದಯೋ) ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತಞ್ಹಿ ನಾನಾಠಾನೇಸು ನಾನಾಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಅನೇಕಾನುಸನ್ಧಿಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

> "ಕತಿ ಛಿನ್ದೇ ಕತಿ ಜಹೇ, ಕತಿ ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ।
> ಕತಿ ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಭಿಕ್ಖು, 'ಓಘತಿಣ್ಣೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫)। -

ಏವಮಾದಿನಾ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛನಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ।

> "ಪಞ್ಚ ಛಿನ್ದೇ ಪಞ್ಚ ಜಹೇ, ಪಞ್ಚ ಚುತ್ತರಿ ಭಾವಯೇ।
> ಪಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಭಿಕ್ಖು, 'ಓಘತಿಣ್ಣೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫)। -

ಏವಮಾದಿನಾ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ।

ತಿಕದುಕಭಾಜನಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಂ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡಅಟ್ಠಕಥಾಕಣ್ಡವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ **ಕುಸಲತ್ತಿಕಮಾತಿಕಾಪದಸ್ಸ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ವಿಭಜನವಸೇನ **ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ** ವುತ್ತಂ -

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ…ಪೇ॰… ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ? ತೀಣಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಿ…ಪೇ॰… ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"? ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕಾ…ಪೇ॰… ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೮೭),

ಅಯಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸತ್ತಿಕದುಕಪದವಿಭಜನೇಸುಪಿ। ಯದಪಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಕಣ್ಡೇ** ವುತ್ತಂ -

"ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ಕುಸಲಂ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ? ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ। ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ? ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ವಿಪಾಕೋ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ರೂಪಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೮೬),

ಅಯಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕಮಾತಿಕಾಪದಸ್ಸ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನಂ** ಪನ **ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕಣ್ಡ** ವಸೇನ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಕುಸಲಚಿತ್ತವಿಭಜನತ್ಥಂ -

“ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ…ಪೇ॰… ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧),

ಅಯಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸೇಸಚಿತ್ತವಾರವಿಭಜನೇಸು। **ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ** (ಏಕಮೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ ೮೪ ಅಟ್ಠ॰) ಚ ಏಕೇಕೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಏಕಮೇಕಂ ತಿಕದುಕಭಾಜನಂ, ಏಕಮೇಕಂ ಚಿತ್ತವಾರಭಾಜನ”ನ್ತಿ ಚ ವಚನತೋ ಹಿ “ಏಕೇಕೋ”ತಿ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋವ ಹೋತಿ।

ವತ್ಥು ನಾಮ ಸುದಿನ್ನಕಣ್ಡಾದಿ। **ಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ “ಯೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಾಜೀವಸಮಾಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಾರಾ॰ ೪೪) ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಉದ್ದೇಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। **ಪದಭಾಜನಿಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ “ಯೋ ಪನಾತಿ ಯೋ ಯಾದಿಸೋ”ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೫) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಪದವಿಭಜನಂ। **ಅನ್ತರಾಪತ್ತೀತಿ** “ಪಟಿಲಾತಂ ಉಕ್ಖಿಪತಿ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ”ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೫೫) ಏವಮಾದಿನಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತರೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಆಪತ್ತಿ। **ಆಪತ್ತೀತಿ** ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಾನುರೂಪಂ ವುತ್ತೋ ತಿಕಚ್ಛೇದಮುತ್ತೋ ಆಪತ್ತಿವಾರೋ। **ಅನಾಪತ್ತೀತಿ** “ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೇದನಾಟ್ಟಸ್ಸ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೬) ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅನಾಪತ್ತಿವಾರೋ। **ತಿಕಚ್ಛೇದೋತಿ** “ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸಞ್ಞೀ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ, ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ವೇಮತಿಕೋ…ಪೇ॰… ದಸಾಹಾತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಸಞ್ಞೀ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ”ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೬೮) ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ತಿಕಪಾಚಿತ್ತಿಯ-ತಿಕ-ದುಕ್ಕಟಾದಿಭೇದೋ ತಿಕಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ವತ್ಥುಮಾತಿಕಾದೀಸು।

ಏವಂ ಅನೇಕನಯಸಮಲಙ್ಕತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ವಿನಯೋ…ಪೇ॰… ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಿಭೇದೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪ್ಪಮುಖೇನ ವಸೀಗಣೇನ ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯಪಾತುಭಾವಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾಯ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ದೀಘಾಗಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಭಾವೋ, ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಾದಿಭಾವೋ ಚ ವವತ್ಥಾಪಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವಮೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾಧಾರಣವಚನೇನ ದಸ್ಸಿತೇಪಿ ಹಿ “ಯದತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ ಇದಮಾರಭತಿ, ಸೋಯೇವ ಪಧಾನವಸೇನ ದಸ್ಸಿತೋ”ತಿ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಸು ಏಕವಿಧಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ಪಕಾರೇಸು ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಿಭಾವೋ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇ ಹೇವ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ, ನ ಪಚ್ಛಾ ಕಪ್ಪನಮತ್ತಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವಮೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ನ ಕೇವಲಞ್ಚಾ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಉದಾನಸಙ್ಗಹೋ** ನಾಮ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಆಗತಾನಂ ವಿನೀತವತ್ಥುಆದೀನಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನವಸೇನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಠಪಿತಾ -

> “ಮಕ್ಕಟೀ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಾ ಚ, ಗಿಹೀ ನಗ್ಗೋ ಚ ತಿತ್ಥಿಯಾ।
> ದಾರಿಕುಪ್ಪಲವಣ್ಣಾ ಚ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರೇ ದುವೇ”ತಿ॥ ಆದಿಕಾ (ಪಾರಾ॰ ೬೬)। -

ಗಾಥಾಯೋ। ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಉದ್ಧಂ ದಾನಂ ರಕ್ಖಣಂ **ಉದಾನಂ,** ಸಙ್ಗಹವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಮೂಲಪರಿಯಾಯವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ **ವಗ್ಗಸಙ್ಗಹೋ। ವಗ್ಗೋತಿ** ಹಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹೇವ ಕತಾ ಸುತ್ತಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾ। ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಪೇಯ್ಯಾಲನೀಲಪೇಯ್ಯಾಲಾದಿವಸೇನ **ಪೇಯ್ಯಾಲಸಙ್ಗಹೋ।** ಪಾತುಂ ರಕ್ಖಿತುಂ, ವಿತ್ಥಾರಿತುಂ ವಾ ಅಲನ್ತಿ ಹಿ **ಪೇಯ್ಯಾಲಂ,** ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನವಚನಂ। ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಾದೀಸು **ನಿಪಾತಸಙ್ಗಹೋ,** ಗಾಥಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ನಿಪಾತನಂ। ಸಮುದಾಯಕರಣಞ್ಹಿ ನಿಪಾತೋ। ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತಾದಿವಸೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧)

ಸಂಯುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ। ವಗ್ಗಸಮುದಾಯೇ ಏವ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಕತಾ ಸಂಯುತ್ತಸಮಞ್ಞಾ। ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕಾದಿವಸೇನ **ಪಣ್ಣಾಸಸಙ್ಗಹೋ,** ಪಞ್ಞಾಸ ಪಞ್ಞಾಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಗಣೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ತಸ್ಸಂ ತಸ್ಸಂ ಪಾಳಿಯಂ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕವಚನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಉದಾನಸಙ್ಗಹ...ಪೇ॰... ಪಣ್ಣಾಸಸಙ್ಗಹಾದೀಹಿ ಅನೇಕವಿಧಂ ತಥಾ। **ಸತ್ತಹಿ ಮಾಸೇಹೀ**ತಿ ಕಿರಿಯಾಪವಗ್ಗೇ ತತಿಯಾ "ಏಕಾಹೇನೇವ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಪಾಯಾಸಿ। ನವಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ವಿಹಾರಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಕಿರಿಯಾಯ ಆಸುಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಞ್ಹಿ ಕಿರಿಯಾಪವಗ್ಗೋ।

ತದಾ ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯಪಾತುಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸಾಧೂನಂ ಪಸಾದಜನನತ್ಥಮಾಹ **"ಸಙ್ಗೀತಿಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಮೋದಾ ವಿಯ, ಸಾಧುಕಾರಂ ದದಮಾನಾ ವಿಯ ಚ ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ಪಾತುರಹೇಸುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಯಾ**ತಿ ಹಿ ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪವತ್ತನೇ, ಪವತ್ತನಾಯ ವಾ ಸಮತ್ಥಂ **ಪವತ್ತನಸಮತ್ಥಂ**। **ಉದಕಪರಿಯನ್ತ**ನ್ತಿ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕಪರಿಯೋಸಾನಂ ಕತ್ವಾ, ಸಹ ತೇನ ಉದಕೇನ, ತಂ ವಾ ಉದಕಂ ಆಹಚ್ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ಏಕದೇಸಕಮ್ಪನಂ ನಿವಾರೇತಿ। **ಸಙ್ಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸುಟ್ಠು ಕಮ್ಪಿ। **ಸಮ್ಪಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸಮ್ಮಾ ಪಕಾರೇನ ಕಮ್ಪಿ। **ಸಮ್ಪವೇಧೀ**ತಿ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಸುಟ್ಠು ಭಿಯ್ಯೋ ಪವೇಧಿ। ಏವಂ ಏತೇನ ಪದತ್ತಯೇನ ಛಪ್ಪಕಾರಂ ಪಥವೀಚಲನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮತೋ, ಪಚ್ಛಿಮತೋ ಚ ಉನ್ನಮನಓನಮನವಸೇನ **ಸಙ್ಕಮ್ಪಿ**। ಉತ್ತರತೋ, ದಕ್ಖಿಣತೋ ಚ ಉನ್ನಮನಓನಮನವಸೇನ **ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ**। ಮಜ್ಝಿಮತೋ, ಪರಿಯನ್ತತೋ ಚ ಉನ್ನಮನಓನಮನವಸೇನ **ಸಮ್ಪವೇಧಿ**। ಏವಮ್ಪಿ ಛಪ್ಪಕಾರಂ ಪಥವೀಚಲನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ --

"ಪುರತ್ಥಿಮತೋ ಉನ್ನಮತಿ ಪಚ್ಛಿಮತೋ ಓನಮತಿ, ಪಚ್ಛಿಮತೋ ಉನ್ನಮತಿ ಪುರತ್ಥಿಮತೋ ಓನಮತಿ, ಉತ್ತರತೋ ಉನ್ನಮತಿ ದಕ್ಖಿಣತೋ ಓನಮತಿ, ದಕ್ಖಿಣತೋ ಉನ್ನಮತಿ ಉತ್ತರತೋ ಓನಮತಿ , ಮಜ್ಝಿಮತೋ ಉನ್ನಮತಿ ಪರಿಯನ್ತತೋ ಓನಮತಿ, ಪರಿಯನ್ತತೋ ಉನ್ನಮತಿ ಮಜ್ಝಿಮತೋ ಓನಮತೀತಿ ಏವಂ ಛಪ್ಪಕಾರಂ...ಪೇ॰... ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾ"ತಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೧)।

ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರಿತುಂ ಯುತ್ತಾನಿ **ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ,** ಪುಪ್ಫವಸ್ಸಚೇಲುಕ್ಖೇಪಾದೀನಿ ಅಞ್ಞಾಯಪಿ ಸಾ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಪಾಕಟಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಾ ಲೋಕೇ"**ತಿಆದಿ। ಯಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸತೇಹಿ ಯೇನ ಕತಾ ಸಙ್ಗೀತಾ, ತೇನ ಪಞ್ಚ ಸತಾನಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **"ಪಞ್ಚಸತಾ"**ತಿ ಚ ಥೇರೇಹೇವ ಕತತ್ತಾ ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾ, ಥೇರೇಹಿ ವಾ ಕತಾತಿ **"ಥೇರಿಕಾ"**ತಿ ಚ ಲೋಕೇ ಪವುಚ್ಚತಿ, ಅಯಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಏವಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯದತ್ಥಂ ಸಾ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇದಾನಿ ತಂ ನಿದಾನಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆದಿನಿಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಪಞ್ಚಸು ನಿಕಾಯೇಸು ಆದಿಭೂತಸ್ಸ ದೀಘನಿಕಾಯಸ್ಸ। ಖುದ್ದಕಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಹಿ ವಿನಯೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ಸುತ್ತನ್ತ ಪಿಟಕೇ"**ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಥಾವುತ್ತತ್ತಾ, ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ತಥಾವಚನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಮಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧಂ, ಯಥಾವುತ್ತವಿತ್ಥಾರವಚನಸ್ಸ ವಾ ಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿ ವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಮಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಬಾಹಿರನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ

ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುದ್ದಸಾನೇಕವಿಧನಯಸಮಲಙ್ಕತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತೋ ಬಾಹಿರನಿದಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಪದಮೂಲಕತ್ತಾ, ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಪದಭಾವಸ್ಸ ಚ "ಇದಮೇವ"ನ್ತಿ ಸಭಾವವಿಭಾವನೇನ ಪದವಿಭಾಗೇನ ಸಾಧೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಪಠಮಂ ತಾವ ಪದವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪದವಿಭಾಗೇನ ಹಿ "ಇದಂ ನಾಮ ಏತಂ ಪದ"ನ್ತಿ ವಿಜಾನನೇನ ತಂತಂಪದಾನುರೂಪಂ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿ ವಚನ ಕಾಲಪಯೋಗಾದಿಕಂ ಸಮ್ಮಾಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತತಾ ಹೋತಿ, ತಾಯ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮಿಯತಾ। ಯಥಾಹ "ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ - ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಅತ್ಥೋಪಿ ಸುನಯೋಹೋತೀ"ತಿಆದಿ। ಅಪಿಚ ಸಮ್ಬನ್ಧತೋ, ಪದತೋ, ಪದವಿಭಾಗತೋ, ಪದತ್ಥತೋ ಅನುಯೋಗತೋ, ಪರಿಹಾರತೋ ಚಾತಿ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಬನ್ಧೋ** ನಾಮ ದೇಸನಾಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಯಂ ಲೋಕಿಯಾ "ಉಮ್ಮುಗ್ಘಾತೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ಸೋ ಪನ ಪಾಳಿಯಾ ನಿದಾನಪಾಳಿವಸೇನ, ನಿದಾನಪಾಳಿಯಾ ಚ ಸಙ್ಗೀತಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಹಿ ನಿದಾನಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪದಾದಿವಸೇನೇವ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **"ಏವನ್ತಿ ನಿಪಾತಪದ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪದತೋ, ಪದವಿಭಾಗತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋತಿ ಪದಾನಂ ತಬ್ಬಿಸೇಸಾನಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। **ಪದವಿಭಾಗೋತಿ** ಹಿ ಪದಾನಂ ವಿಸೇಸೋಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ। ಪದಾನಿ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋ**। ಅಥ ವಾ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋತಿ** ಏಕಸೇಸವಸೇನ ಪದಪದವಿಗ್ಗಹಾಪಿ ಪದವಿಭಾಗಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪದವಿಗ್ಗಹತೋ ಪನ "ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಘೋ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಪದತ್ಥಾನುಯೋಗಪರಿಹಾರೇಹಿಪಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ ಅನ್ತರಾಸದ್ದ ಚ ಸದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ನಯಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ತೇ ಗಹಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಮೇತಿಆದೀನಿ ನಾಮಪದಾನೀ"**ತಿ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಂ ಚ ಸದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ನಿಪಾತಭಾವೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ। **ಮೇತಿಆದೀನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಾವ ಪಟಿಸದ್ದೋ , ತಾವ ತದವಸಿಟ್ಠಾಯೇವ ಸದ್ದಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಪಟೀತಿ ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ** ಪತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾರಿಯಭಾವತೋ।

ಇದಾನಿ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಕ್ಕಮೇನ ಪದತ್ಥತೋ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಅತ್ಥತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಸೋತೂನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಪ್ಪಕಾರಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ?

> ಏಕನಾಳಿಕಾ ಕಥಾ ಚ, ಚತುರಸ್ಸಾ ತಥಾಪಿ ಚ।
> ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ ಚೇವ, ತಿಧಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ವದೇ॥

ತತ್ಥ ಪಾಳಿಂ ವತ್ವಾ ಏಕೇಕಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಥನಂ ಏಕಾಯ ನಾಳಿಯಾ ಮಿನಿತಸದಿಸತ್ತಾ, ಏಕೇಕಂ ವಾ ಪದಂ ನಾಳಂ ಮೂಲಂ, ಏಕಮೇಕಂ ಪದಂ ವಾ ನಾಳಿಕಾ ಅತ್ಥನಿಗ್ಗಮನಮಗ್ಗೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಏಕನಾಳಿಕಾ** ನಾಮ। ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಸಪಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಕಥನಂ ಚತೂಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ರಸ್ಸಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೂಪಾಯಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಚತುರಸ್ಸಾ** ನಾಮ, ವಿಸಭಾಗಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುನ ಸಭಾಗಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಆವತ್ತನಯುತ್ತತ್ತಾ, ನಿಯಮತೋ ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ವತ್ಥೋ ಸಂವತ್ತೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ **ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ** ನಾಮ, ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಯೋಸಾನಾಪಿ ನಿಯುತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸೋದಾಹರಣಾ ಪನ ಕಥಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯ ತಟ್ಟೀಕಾಯಂ ಏಕಾದಸನಿಪಾತೇ ಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಭೇದಕಥಾ ತತ್ವಕಥಾ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾಪಿ ಚ।
ಇತಿ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೇ ವಿದ್ವಾ, ತಿಧಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ವದೇ॥

ತತ್ಥ ಪಕತಿಆದಿವಿಚಾರಣಾ **ಭೇದಕಥಾ** ಯಥಾ "ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿ। ಸರೂಪವಿಚಾರಣಾ **ತತ್ವಕಥಾ** ಯಥಾ "ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ"ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೧)। ವೇವಚನವಿಚಾರಣಾ **ಪರಿಯಾಯಕಥಾ** ಯಥಾ "ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೩೮ ವೇವಚನಾಹಾರವಿಭಙ್ಗನಿಸ್ಸಿತೋ ಪಾಳಿ)।

ಪಯೋಜನಞ್ಚ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ, ಅನುಸನ್ಧಿ ಚ ಚೋದನಾ।
ಪರಿಹಾರೋ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಪಞ್ಚಧಾ ವಣ್ಣನಂ ವದೇ॥

ತತ್ಥ **ಪಯೋಜನಂ** ನಾಮ ದೇಸನಾಫಲಂ, ತಂ ಪನ ಸುತಮಯಞಾಣಾದಿ। **ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ** ನಾಮ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುವಿಜಾನನತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಕಥನಂ। **ಅನುಸನ್ಧಿ** ನಾಮ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಾದಿ। **ಚೋದನಾ** ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ವಿರೋಧಿಕಥನಂ। **ಪರಿಹಾರೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅವಿರೋಧಿಕಥನಂ।

ಉಮ್ಮುಗ್ಘಾತೋ ಪದಞ್ಚೇವ, ಪದತ್ಥೋ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ।
ಚಾಲನಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಛಧಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ವದೇ॥ (ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿವಣ್ಣನಾ)।

ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾದಿನಿದಾನಂ **ಉಮ್ಮುಗ್ಘಾತೋ**। "ಏವಮಿದ"ನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಪದವಿಸೇಸತಾಕಥನಂ **ಪದಂ,** ಸದ್ದತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯತ್ಥಾದಿ **ಪದತ್ಥೋ**। ಅನೇಕಧಾ ನಿಬ್ಬಚನಂ **ಪದವಿಗ್ಗಹೋ**। **ಚಾಲನಾ** ನಾಮ ಚೋದನಾ। **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ** ಪರಿಹಾರೋ।

ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪದತ್ಥೋ ಚ, ಭಾವಾನುವಾದವಿಧಯೋ।
ವಿರೋಧೋ ಪರಿಹಾರೋ ಚ, ನಿಗಮನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಧಾ॥

ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾದಿನಿದಾನಂ। **ಪದತ್ಥೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಧಿಪ್ಪೇತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾವೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನುವಾದವಿಧಯೋತಿ** ಪಠಮವಚನಂ **ವಿಧಿ,** ತದಾವಿಕರಣವಸೇನ ಪಚ್ಛಾ ವಚನಂ **ಅನುವಾದೋ,** ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಾನಂ ವಾ **ವಿಧಾನುವಾದ** ಸಮಞ್ಞಾ। **ವಿರೋಧೋತಿ** ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯನತ್ಥಂ ಚೋದನಾ। **ಪರಿಹಾರೋತಿ** ತಸ್ಸಾ ಸೋಧನಾ। **ನಿಗಮನನ್ತಿ** ಅನುಸನ್ಧಿಯಾ ಅನುರೂಪಂ ಅಪ್ಪನಾ।

ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ, ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಪ್ಪಯೋಜನಂ।
ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ ಚೇವ ಪದತ್ಥೋ, ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಕೋ।
ಚೋದನಾ ಸೋಧನಾ ಚೇತಿ, ಅಟ್ಠಧಾ ವಣ್ಣನಂ ವದೇ॥

ತತ್ಥ **ಸಮ್ಬನ್ಧೋ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಯೋ "ಅನುಸನ್ಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೇಸಾ ವುತ್ತತ್ಥಾವ, ಏವಮಾದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತೇ ಸಂವಣ್ಣನಾಪ್ಪಕಾರೇ ಞತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ ವಿಚೇತಬ್ಬಾತಿ।

ಏವಮನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದತಾ ಪಯೋಗತೋವ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ ತಬ್ಬಸೇನ ತಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ತಥಾ ಹೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋತಿ ಸಙ್ಕೇತವವತ್ಥಿತಾಯೇವ ಸದ್ದಾ ತಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕಾ , ಸಙ್ಕೇತೋ ಚ ನಾಮ

ಪಯೋಗವಸೇನ ಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ನನು ಚ -

"ಯಥಾಪಿ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮ್ಹಾ, ಕಯಿರಾ ಮಾಲಾಗುಣೇ ಬಹೂ।
ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನ, ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹು"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩)।

ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಉಪಮಾಕಾರಸ್ಸೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಕಾರತ್ಥೋಯೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। "ಏವಂ ಬ್ಯಾ ಖೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೮, ೩೯೮) ಹಿ ಆಕಾರಮತ್ತವಾಚಕೋಯೇವ ಆಕಾರತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪನ ಆಕಾರವಿಸೇಸವಾಚಕೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಸದಿಸತೋ ಮನುಸ್ಸೂಪಪತ್ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಹೇತುಸಮುದಾಯತೋ ಸೋಭಾಸುಗನ್ಧತಾದಿಗುಣಯೋಗೇನ ಮಾಲಾಗುಣಸದಿಸಿಯೋ ಬಹುಕಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ ಮರಿತಬ್ಬಸಭಾವತಾಯ ಮಚ್ಚೇನ ಸತ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಿತತ್ತಾ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮಾಲಾಗುಣಾವ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಉಪಮೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತೇಸಂ ಉಪಮಾಕಾರೋ ಚ ಯಥಾಸದ್ದೇನ ಅನಿಯಮತೋ ಜೋತಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ನಿಯಮತೋ ಉಪಮಾಕಾರನಿಗಮನತ್ಥೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ಸೋ ಉಪಮಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಮಾವ ಹೋತಿ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ತಮನ್ತರೇನ ನಿಸ್ಸಿತಭೂತಸ್ಸ ಉಪಮಾಕಾರಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಉಪಮೀಯನಂ ಸದಿಸೀಕರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮಾಲಾಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಮಾಕಾರೋಯೇವ ಉಪಮಾ ನಾಮ। "ಸದ್ಧಮ್ಮತ್ತಂ ಸಿಯೋಪಮಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಕಾರಮತ್ತವಾಚಕೋವ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ। ಉಪಮಾಸಙ್ಖಾತಆಕಾರವಿಸೇಸವಾಚಕೋ ಪನ ಉಪಮಾತ್ಥೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ"ತಿ।

ತಥಾ "ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪದಿಸಿಯಮಾನಾಯ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪದಿಸನಾಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಉಪದೇಸೋಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಏವಂ...ಪೇ॰... ಉಪದೇಸೇ"**ತಿ। **ಏವಮೇತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಭಗವತಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಜಾನನ್ತೇಹಿ ಕತಂ ತತ್ಥ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಾನಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಹಂಸನಂ ಉದಗ್ಗತಾಕರಣಂ **ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ।** ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಪಹಂಸನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ**ತಿ। **ಏವಮೇವ ಪನಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ದೋಸವಿಭಾವನೇನ ಗಾರಯ್ಹವಚನಂ **ಗರಹಣಂ,** ತದಾಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಗರಹಣಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ **"ಗರಹಣೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಗರಹಣಾಕಾರೋ "ವಸಲೀ"ತಿಆದಿಖುಂಸನಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಏವಂ ಉಪಮಾಕಾರಾದಯೋಪಿ ಉಪಮಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಜೋತಕಮತ್ತಾ ಹಿ ನಿಪಾತಾತಿ। **ಏವಮೇವಾ**ತಿ ಚ ಅಧುನಾ ಭಾಸಿತಾಕಾರೇನೇವ। ಅಯಂ ವಸಲಗುಣಯೋಗತೋ ವಸಲೀ ಕಾಳಕಣ್ಣೀ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಠಾನೇ ಭಾಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏವಂ ಭನ್ತೇ**ತಿ ಸಾಧು ಭನ್ತೇ, ಸುಟ್ಠು ಭನ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ನಿಯೋಜಿತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನಮೇವ **ವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ,** ತದಾಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋಯೇವ ನಾಮ, ತೇನಾಹ **"ವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇ"**ತಿ।

ಏವಂ ಬ್ಯಾ ಖೋತಿ ಏವಂ ವಿಯ ಖೋ। ಏವಂ ಖೋತಿ ಹಿ ಇಮೇಸಂ ಪದಾನಮನ್ತರೇ ವಿಯಸದ್ದಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪದೇಸೋತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ **"ವ-ಕಾರಸ್ಸ, ಬ-ಕಾರಂ, ಯ-ಕಾರಸಂಯೋಗಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ದೀಘವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧೀ"**ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಆಕಾರೇ**ತಿ ಆಕಾರಮತ್ತೇ। **ಅಪ್ಪಾಬಾಧ**ನ್ತಿ ವಿಸಭಾಗವೇದನಾಭಾವಂ। **ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕ**ನ್ತಿ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಕರರೋಗಾಭಾವಂ। **ಲಹುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ನಿಗ್ಗೇಲಞ್ಞತಾಯ ಲಹುತಾಯುತ್ತಂ ಉಟ್ಠಾನಂ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಕಾಯಬಲಂ। **ಫಾಸುವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಸುಖವಿಹಾರಂ। ವಿತ್ಥಾರೋ ದಸಮ **ಸುಭಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯ** ಮೇವ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೪೫) ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಏವಞ್ಚ ವದೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾಹಂ ವದಾಮಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ವದೇಹಿ। **"ಸಾಧು ಕಿರ ಭವ"**ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬವಚನಂ, ಸೋ ಚ ವದನಾಕಾರೋ ಇಧ

ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ನಿದಸ್ಸೀಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ನಿದಸ್ಸನೇ”**ತಿ। **ಕಾಲಾಮಾತಿ** ಕಾಲಾಮಗೋತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಜನೇ ಆಲಪತಿ। **“ಇಮೇ…ಪೇ॰… ವಾ”**ತಿ ಯಂ ಮಯಾ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮತ್ತಾತಿ** ಪರಿಪೂರಿತಾ। **ಸಮಾದಿನ್ನಾತಿ** ಸಮಾದಿಯಿತಾ। ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ವಾ ನೋ ವಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಚನದ್ವಯೇ ಕಥಂ ವೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮತಿ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏವಂ ನೋತಿ** ಏವಮೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮತಿ ಏತ್ಥ ಹೋತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಮೇತ್ಥ ಮತಿ ಹೋತಿ ಯೇವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹಭಾವೇ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಜನನತ್ಥಂ ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ “ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತಾಯ “ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವಿಭಾವಿತಂ, ಸೋ ಚ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಅವಧಾರಣಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅವಧಾರಣೇ”**ತಿ। ಆಕಾರತ್ಥಮಞ್ಞತ್ರ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಚೋದನಾ, ಸೋಧನಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆದಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಇದಮತ್ಥಪುಚ್ಛಾಪರಿಮಾಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಏವಂಗತಾನಿ, ಏವಂವಿಧೋ, ಏವಮಾಕಾರೋ”ತಿ ಚ ಆದೀಸು **ಇದಮತ್ಥೇ,** ಗತವಿಧಾಕಾರಸದ್ದಾ ಪನ ಪಕಾರಪರಿಯಾಯಾ। ಗತವಿಧಯುತ್ತಾಕಾರಸದ್ದೇ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ವದನ್ತಿ। “ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ ಆಮುತ್ತಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾಭರಣಾ ಓದಾತವತ್ಥವಸನಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಏತರಹಿ ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ? ನೋ ಹಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೬) **ಪುಚ್ಛಾಯಂ**। “ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮), ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಚ ಆದೀಸು **ಪರಿಮಾಣೇ**। ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ ಪುಚ್ಛಾ, ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಆಯೂನಂ ಪಮಾಣಞ್ಚ ಪರಿಮಾಣಂ, ತದಾಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪುಚ್ಛಾ ಚ ಪರಿಮಾಣಞ್ಚ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇಸು ಪುಚ್ಛತ್ಥೋ, ಪರಿಮಾಣತ್ಥೋ ಚ ಏವಂಸದ್ದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। ಇಧ ಪನ ಸೋ ಕತಮೇಸು ಭವತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ, ಅನಿಯಮತೋ ಪದೇಸೇ ವಾತಿ ಚೋದನಾಯ **“ಸ್ವಾಯಮಿಧಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ನನು ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ಸಿಯಾ, ಕಸ್ಮಾ ತೀಸುಪೀತಿ ಚ, ಹೋತು ತಿಬ್ಬಿಧೇಸು ಅತ್ಥೇಸು, ಕೇನ ಕಿಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಚ ಅನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು। ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಅಬ್ಯಾಪಾರಏವಂಧಮ್ಮತಾಸಙ್ಖಾತಾ, ನನ್ದಿಯಾವತ್ತತಿಪುಕ್ಖಲಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಅಙ್ಕುಸದಿಸಾಲೋಚನಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಆಧಾರಾದಿಭೇದವಸೇನ ನಾನಾವಿಧಾ ನಯಾ **ನಾನಾನಯಾ,** ಪಾಳಿಗತಿಯೋ ವಾ ನಯಾ, ತಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿ ಆದಿವಸೇನ, ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ, ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಲೋಕಿಯಾದಿತದುಭಯವೋಮಿಸ್ಸಕಾದಿವಸೇನ, ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ, ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ, ಸಙ್ಗಹಾದಿವಸೇನ, ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಿವಸೇನ, ಠಪನಾದಿವಸೇನ, ಕುಸಲಮೂಲಾದಿವಸೇನ, ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ಪಿಟಕತ್ತಯಾನುರೂಪಂ ನಾನಾಪ್ಪಕಾರಾತಿ **ನಾನಾನಯಾ**। ತೇಹಿ **ನಿಪುಣಂ** ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮಂ ತಥಾ। ಆಸಯೋವ **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ,** ತೇ ಚ ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದೇನ, ತತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಾ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಏವ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನಮುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ, ಉಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇ ಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ತಥಾ। ಅಪಿಚ ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಆಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಥಾ। ಅಥ ವಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಹದಯಙ್ಗಮತೋ, ಸವನೇ ಅತಿತ್ತಿಜನನತೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನರಸವಸೇನ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ, ವಿಚಾರಣೇ ಅತಿತ್ತಿಜನನತೋ, ಅತ್ಥರಸವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಾದುರಸಂ ತಥಾ।

ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ “ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಪನಯನತೋ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯ”**ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಭಗವತೋ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ರಾಗಾದಯೋ ನ ಸನ್ತಿ, ಯೇ ಹರಿತಬ್ಬಾ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸವಾಸನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ಚ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಟ್ಠಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇ ಚಿತ್ತೇ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಸತಿಯೇವ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ “ಪಾಟಿಹಾರಿಯ”ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ, ಸಚೇ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ

ವೇನೇಯ್ಯಗತಾವ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕನಿಮುಗ್ಗಸ್ಸ ಸತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಿತುಕಾಮತೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವೇನೇಯ್ಯಗತಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಹರಣತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಅಸ್ಸ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುತ್ತಮೇತಂ।

ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ತಿತ್ಥಿಯಭೂತಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಹರಣತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ ನಾಸ್ಸು, ತೇಸಂ ಪನ ಸನ್ತಾನಗತದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥತಾಕಾರಣೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ತೇ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಟೀತಿ** ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೫; ಚೂಳನಿ॰ ೪) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಲೇಸೇ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ತದೇವ ದೀಘವಸೇನ, ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವಾ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ,** ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಹರಣಂ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನ। ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಹಿ ವಿಗತೂಪಕ್ಲೇಸೇನ, ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕ್ಲೇಸಹರಣಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಅಪಿಚ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನಿಬ್ಬಚನೇಹಿ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮುದಾಯೋ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ನಾಮ। ಏಕೇಕಂ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಭವಂ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತಕಪಚ್ಚಯನ್ತರೇನ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸಸಮ್ಭವತೋ, ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ, ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ।** ವಿಚಿತ್ರಾ ಹಿ ತದ್ಧಿತವುತ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಭೇದೇನ, ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚ ಬಹುವಿಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ **"ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಇದ್ಧಿವಸೇನಾಪಿ ದೇಸನಂ ಕರೋತಿ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಸಹ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾದೀಸು, ಕದಾಚಿ ಆದೇಸನಾವಸೇನಾಪಿ ಆಮಗನ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೪೧), ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪನ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ। ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ। ಇತಿ ತಂತಂದೇಸನಾಕಾರೇನ ಅನೇಕವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯತಾ ದೇಸನಾಯ ಲಬ್ಭತಿ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಏಕಾದಸಮಸ್ಸ ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾಯ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೮೧) ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸೂಚನತೋ **"ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅನೇಕವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಯಾವ ಭಗವತಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ನಾನಾಭಾಸಿತಾನಂ ತಂತಂಭಾಸಾನುರೂಪತೋ ದೇಸನಾ ಸೋತಪಥಮಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬ...ಪೇ॰... ಮಾಗಚ್ಛನ್ತ"**ನ್ತಿ। ಸೋತಮೇವ **ಸೋತಪಥೋ,** ಸವನಂ ವಾ **ಸೋತಂ,** ತಸ್ಸ ಪಥೋ ತಥಾ, ಸೋತದ್ವಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ** ಯಥಾದೇಸಿತಾಕಾರೇನ। **ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ,** ಅಸಮತ್ಥೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ। **ಪನಾತಿ** ಏಕಂಸತ್ಥೇ , ತೇನ ಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿವೀರಿಯಾದಿಬಲಸಙ್ಖಾತೇನ **ಸಬ್ಬಥಾಮೇನ** ಏಕಂಸೇನೇವ ಸೋತುಕಾಮತಾಸಙ್ಖಾತಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಜನನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಜನೇತ್ವಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ "ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ ೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ ೧.ಪಠಮಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ವಿಯ, ತೇನ "ಸಬ್ಬಥಾಮೇನ ಏಕಂಸೇನೇವ ಸೋತುಕಾಮತಂ ಜನೇತ್ವಾಪಿ ನಾಮ ಏಕೇನಾಕಾರೇನ ಸುತಂ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ತಥಾಸುತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭಾವನಂ ಕರೋತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಏದಿಸೇಸು ಗರಹತ್ಥೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಗರಹತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥಸ್ಸೇವ ಚ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾನಂ ಜೋತಕತ್ತಾ। "ನಾನಾನಯನಿಪುಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಸೋತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಇಧ ಸಮ್ಭಾವನಮೇವ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಪಿ ದಿಬ್ಬೇಸು ಕಾಮೇಸು, ರತಿಂ ಸೋ ನಾಧಿಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸುಯೇವ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೭) ಗರಹತ್ಥಸಮ್ಭವೇಸು ಗರಹತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನಿಪಾತೋಯೇವ, ನ ಉಪಸಗ್ಗೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ಚ

ನಿಪಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಯತ್ಥ ಕಿರಿಯಾವಾಚಕತೋ ಪುಬ್ಬೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ವದನ್ತಿ। **ಮಯಾಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನ ಕೇವಲಂ ಮಯಾವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ತಥಾರೂಪೇಹೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಸಾಮಂ ಭವತೀತಿ **ಸಯಮ್ಭೂ,** ಅನಾಚರಿಯಕೋ। **ನ ಮಯಂ ಇದಂ ಸಚ್ಛಿಕತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ "ನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನೇವ ಅತ್ತನಾ ಸಚ್ಛಿಕತ"ನ್ತಿ ಪಕರಣತೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸಾಮಞ್ಞವಚನಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಸಹಚರಣವಿರೋಧಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಲಿಙ್ಗಓಚಿತ್ಯಕಾಲದೇಸಪಕರಣಾದಿವಸೇನ ವಿಸೇಸತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಪರಿಮೋಚೇನ್ತೋ**ತಿ "ಪುನ ಚಪರಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ವುತ್ತದೋಸತೋ ಪರಿಮೋಚಾಪನಹೇತು। ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ಹಿ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ "ಅಸಮ್ಬುಧಂ ಬುದ್ಧನಿಸೇವಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ವಿಯ। ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾಪ್ಪಕಾರವಿಚಾರಣೇನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಾಕಾರಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಅಯಮಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಏವಮಿಧ ಸಂವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುರೇತರಮೇವ ಸಂವಣ್ಣನಾಪ್ಪಕಾರವಿಚಾರಣಾ।

ಏತದಗ್ಗಪದಸ್ಸತ್ಥೋ ವುತ್ತೋವ। **"ಬಹುಸ್ಸುತಾನ"**ನ್ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಥೇರಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ, ಸತಿಮನ್ತೋ, ಗತಿಮನ್ತೋ, ಧಿತಿಮನ್ತೋ, ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಚ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಪನಾಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಾರಣಸತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಥೇರೇಹಿ ಬಲವತರಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಮನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ಅಯಮೇವಾಯಸ್ಮಾ ಏಕಪದೇ ಠತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿಪದಸಹಸ್ಸಾನಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ ಕಥಿತನಿಯಾಮೇನ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗತಿಮನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ । ತಸ್ಸೇವ ಚಾಯಸ್ಮತೋ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನವೀರಿಯಂ, ಸಜ್ಝಾಯನವೀರಿಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸದಿಸಂ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಧಿತಿಮನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। ತಥಾಗತಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೋ ಚೇಸ ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಪಟ್ಠಹನಾಕಾರೇನ ಉಪಟ್ಠಹತಿ। ಅಞ್ಞೇಪಿ ಹಿ ತಥಾಗತಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು, ನ ಚ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅಯಂ ಪನ ಥೇರೋ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನಂ ಲದ್ಧದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ। **ಅತ್ಥಕುಸಲೋ**ತಿ ಭಾಸಿತತ್ಥೇ, ಪಯೋಜನತ್ಥೇ ಚ ಛೇಕೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಾಳಿಧಮ್ಮೋ, ನಾನಾವಿಧೋ ವಾ ಹೇತು। **ಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ। ಪದೇನ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜಿತೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಅಕ್ಖರಮೂಲಕತ್ತಾ ಪದಸ್ಸ "ಅಕ್ಖರೇನ ಬ್ಯಞ್ಜಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಯಞ್ಜನತೋ ವಾ ವಾಕ್ಯಮ್ಪಿ ಇಧ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ** ನಾಮ। ವಾಕ್ಯೇನ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಬ್ಯಞ್ಜೀಯತಿ, ಯತೋ "ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತೀ"ತಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ। **ನಿರುತ್ತೀ**ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಾ ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯಾ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಸದ್ದರಚನಾವಿಸೇಸೇನ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಇಧ ಗಹಣಂ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಪುಬ್ಬಾಪರಂ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಸನ್ಧಿ, ಸುತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಅಪರಭಾಗಸ್ಸ ಸಂಸನ್ದನಂ। ಭಗವತಾ ಚ ಪಞ್ಚವಿಧಏತದಗ್ಗಟ್ಠಾನೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಪಞ್ಚವಿಧಕೋಸಲ್ಲೇನ ಪಸಟ್ಠಭಾವಾನುರೂಪನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಧಾರಣಬಲ**ನ್ತಿ ಧಾರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಬಲಂ, ಧಾರಣೇ ವಾ ಬಲಂ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಧಾರೇತುಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ** ಹುತ್ವಾ, ದಸ್ಸನಹೇತೂತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ಥತೋ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ವಾ ಅನೂನಮನಧಿಕ**ನ್ತಿ ಅವಧಾರಣಫಲಮಾಹ। **ನ ಅಞ್ಞಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪನ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ಥಂ। **ನ ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಚ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರತೋ ನ ಅಞ್ಞಥಾ, ನ ಪನ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾಕಾರತೋ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತು"ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಇತರಥಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾಕಾರೇನೇವ ಸೋತುಂ ಸಮತ್ಥತ್ತಾ ತದೇತಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪನ ಅತ್ಥೇನ ಧಾರಣಬಲದಸ್ಸನಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸುತಾಕಾರಾವಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಧಾರಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾಕಾರೇನೇವ ಧಾರಿತುಂ ಸಮತ್ಥನತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತವಚನೇನ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ। ನ ಹೇತ್ಥ

ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಅತ್ಥನ್ತರತಾಪರಿಹಾರೋ ಯುತ್ತೋ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಸುತಭಾವದೀಪನೇನ ಏಕವಿಸಯತ್ತಾ, ಇತರಥಾ ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಪಚ್ಛಿಮತ್ಥವಸೇನ ಸಮತ್ಥೋ, ಪುರಿಮತ್ಥವಸೇನ ಚ ಅಸಮತ್ಥೋತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

"ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾಯ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸನ್ತತಿಯಾ ಪವತ್ತನಕೋ ತಿವಿಧೋಪಿ ಮೇ-ಸದ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಸನ್ತತಿವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಯೇವತ್ಥೇ ಮೇ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನವಿಭತ್ತಿಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ, ತೀಸು ವಿಭತ್ತಿಯತ್ಥೇಸು ಅತ್ತನಾ ಸಙ್ಘತ್ತವಿಭತ್ತಿತೋ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಗಾಥಾಭಿಗೀತ**ನ್ತಿ ಗಾಥಾಯ ಅಭಿಗೀತಂ ಅಭಿಮುಖಂ ಗಾಯಿತಂ। **ಅಭೋಜನೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಭೋಜನಂ ಕಾತುಮನರಹರೂಪಂ। ಅಭಿಗೀತಪದಸ್ಸ ಕತ್ತುಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ। ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಧನವಸೇನ ದ್ವಾಧಿಪ್ಪಾಯಿಕಪದತ್ತಾ ಯಥಾಯೋಗಂ "ಮಯಾ ಸುತ"ನ್ತಿ ಚ "ಮಮ ಸುತ"ನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥದ್ವಯೇ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೋ ಕಿರಿಯಂ ವಿಸೇಸೇತಿ, ಜೋತಕಮತ್ತಭಾವತೋ ಪನ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತಸದ್ದೋಯೇವ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ವದತೀತಿ ಅನುಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಸಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **"ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾ"**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನಪಿ ಧಾತುಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥವಾಚಕೋ ಯಥಾ "ಅನುಭವತಿ ಪರಾಭವತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಗಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ತಥಾ ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಧಾತುಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ವಿಸೇಸತ್ಥವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ವಿಸ್ಸುತಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸೋತದ್ವಾರನಿಸ್ಸಿತೇನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ, ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ವಾ ಏಸಾ, ಸೋತದ್ವಾರೇನ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾತಧರೋ**ತಿ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮಧರೋ। ನ ಹಿ ಸೋತದ್ವಾರನಿಸ್ಸಿತವಿಞ್ಞಾಣಮತ್ತೇನ ಧಮ್ಮೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಥ ಖೋ ತದನುಸಾರಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನೇವ, **ಸುತಧರೋ**ತಿ ಚ ತಥಾ ವಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮಧರೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥೋಯೇವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಧನಾನಿ ಸುತಸದ್ದೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಬ್ಬಾಪರಪದಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪನ್ನತಾ, ಅನುಪಪನ್ನತಾ ಚ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ "ಉಪಪನ್ನೋ, ಅನುಪಪನ್ನೋ"ತಿ ವಾ ನ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಚೋದನಾಯ ಪುಬ್ಬಾಪರಪದಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಏತದತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀ**ತಿ ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಕರಣನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಸತಿ, ಯದಾ ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುವಸೇನ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಯತ್ಥೇ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಸತಿ, ಯದಾ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಾಮಿ ನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಸದ್ದತೋ ಞಾತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಹಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಮೇತೇಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸುತಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತೇನ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇನ ಸವನಕಿರಿಯಾಜೋತಕೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಕಮತ್ತತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ಸವನಾಯ ಏವ ಹಿ ಆಕಾರೋ, ನಿದಸ್ಸನಂ, ಅವಧಾರಣಮ್ಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಏವಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತಿವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸವನಕಿರಿಯಾಜೋತಕಭಾವೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾದೀನಂ ಸೋತದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ, ತದಭಿನಿಪಾತಾನಞ್ಚ ಮನೋದ್ವಾರಿಕ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಯತೋ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾತತ್ಥೇ ಇಧ ಸುತಸದ್ದೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಸದ್ದಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಸುತ"**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸುತಮೇವಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ"**ತಿ। ಏತೇನ ಹಿ ವಚನೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿರಾಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಯಂ ಸುತಂ ಸುತಮೇವಾತಿ ನಿಯಮೇತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಚ ತಂ ಸುತಂ ಸಮ್ಮಾ ಸುತಂ ಹೋತೀತಿ

ಅವಧಾರಣಫಲಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ **“ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ”**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಸುತ”**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸನ್ಧಾಯ **“ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ ದಿಟ್ಠಾದೀನಂ “ಅಸುತ”ನ್ತಿ ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಭಾವೇನ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ನ ಇದಂ ಮಯಾ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಚ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸುತಂ ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ। ತದೇವ ಸಮ್ಮಾ ಸುತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಅನೂನಾ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸನ”**ನ್ತಿ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

> “ಏವಾದಿಸತ್ತಿಯಾ ಚೇವ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನೇನ ಚ।
> ದ್ವಿಧಾ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥನ್ತರಂ, ನಿವತ್ತೇತಿ ಯಥಾರಹ”ನ್ತಿ॥

ಅಪಿಚ ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ಏವಂ-ಸದ್ದೇ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕರೀಯತೀತಿ ತದಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾವಧಾರಣತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ **“ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ”**ತಿ, ತದವಧಾರಣಫಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅನೂ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸನ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸವನ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಭಾವಸದ್ದೇನ ಯೋಗತೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ “ಸುಯ್ಯತೀ”ತಿ। ಅನೂನಾಧಿಕತಾಯ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರತೋ ಅವಿಪರೀತಂ , ಅವಿಪರೀತಸ್ಸ ವಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ ತಥಾ, ಇತಿ ಸವನಹೇತು ಸುಣನ್ತಪುಗ್ಗಲಸವನವಿಸೇಸವಸೇನ ಅಯಂ ಯೋಜನಾ ಕತಾ।

ಏವಂ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಕಾರನ್ತರೇನಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ, ತಸ್ಸಾ। ಸಾ ಹಿ ನಾನಾಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ, ನ ಸೋತದ್ವಾರಿಕ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇಯೇವ ಪವತ್ತನತೋ, ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ **“ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನಾ”**ತಿ। ತೇನ ಹಿ ಸೋತದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ನಿವತ್ತತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನೇನ ಅನೇಕವಿಹಿತೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಾಕಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ನಾನಾವಿಧೇನ ಆಕಾರೇನ, ಏತೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಯೋಜನಾಯ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪವತ್ತಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ** ಪವತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪಕಾರೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ, ತದೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ಥಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸುತೋ”ತಿ। ತಸ್ಸಾ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಮೇವ “ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸುತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಞ್ಚ ನಿಯಮಿಯಮಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಸುತ್ತಮೇವ। **ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾತಿ**ಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ। ತಪ್ಪಾಕಟೀಕರಣತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ। **ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ** ಕರಣಭೂತಾಯ **ಮಯಾ ನ ಅಞ್ಞಂ ಕತಂ, ಇದಂ ಪನ** ಆರಮ್ಮಣಂ **ಕತಂ**। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಚೇ? **ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸುತೋತಿ**। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಆಕಾರತ್ಥೇ ಏವಂ-ಸದ್ದೇ “ಏಕೇನಾಕಾರೇನಾ”ತಿ ಯೋ ಆಕಾರೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಭಾವೋಯೇವ, ತೇನ ಚ ತದಾರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ಸವನಂ ಕತಂ, ನ ಅಞ್ಞನ್ತಿ। ಏವಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯ ಕರಣಕತ್ತುಕಮ್ಮವಿಸೇಸೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಯೋಜನಾಯ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಯೋಜನಮಾಹ **“ತಥಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸನೇನ ಚ ನಿದಸ್ಸಿತಬ್ಬಸ್ಸಾವಿನಾಭಾವತೋ **“ಏವನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾಸನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಏವಂಸದ್ದೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪರತ್ತಾ, ಸವನಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಾಧಾರಣವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನ”**ನ್ತಿ। ಸಾಧಾರಣವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಹಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಇಧ **ಪುಗ್ಗಲೋ** ನಾಮ, ಸವನಕಿರಿಯಾ ಪನ ತಸ್ಸ **ಕಿಚ್ಚಂ** ನಾಮ। ನ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರರಹಿತೇ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಸವನಕಿರಿಯಾ ಲಬ್ಭತಿ ವೋಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಇದ”ನ್ತಿಆದಿ ಪಿಣ್ಡತ್ಥದಸ್ಸನಂ **ಮಯಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಪುಗ್ಗಲಭೂತೇನ ಮಯಾ। **ಸುತನ್ತಿ** ಸವನಕಿರಿಯಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚೇನ ಯೋಜಿತಂ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಯೋಜನಾಯ ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರವಿಸಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಚ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಯೋಜನಾಯ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ। **ನಾನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ** ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಯಾ। ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಗಹಣಂ ತಥಾ, ತತೋಯೇವ ಸಾ “ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ತದೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ **“ಏವನ್ತಿ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಚ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮುಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ತದಞ್ಞಾಯ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **“ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾ **ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ। ಸೋತಬ್ಬಭೂತೋ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಭೂತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಕಮ್ಮಟ್ಠತ್ತಾ ತಬ್ಬಸೇನ ಚ ತದಾಧಾರಸ್ಸಾಪಿ ದಬ್ಬಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ಇಧ ಪನ ಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಕಮ್ಮಮೇವ ಆಧಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ “ಕತ್ತು ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ವಾ ವಿಸಯೋ। ಆರಮ್ಮಣಞ್ಹಿ ತದಾರಮ್ಮಣಿಕಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತರೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾವುತ್ತವಚನೇ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏತ್ತಾವತಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ತಾವತಾ ಏತ್ತಕೇನ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥೇನ ಪದತ್ತಯೇನ, ಕತಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ನಾನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನಾತಿ** ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೇನ। **ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಬನ್ಧೇನ। ಗಹಣಸದ್ದೇ ಚೇತಂ ಕರಣಂ। ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಕತ್ತು ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಭಾವೇಪಿ ಸದ್ದವೋಹಾರೇನ ಬುದ್ಧಿಪರಿಕಪ್ಪಿತಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ಅಞ್ಞಮಿವ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಭೇದೇಪಿ ಭೇದವೋಹಾರೇನ **“ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವೋಹಾರವಿಸಯೋ ಹಿ ಸದ್ದೋ ನೇಕನ್ತಪರಮತ್ಥಿಕೋತಿ (ಕಾರಕರೂಪಸಿದ್ಧಿಯಂ ಯೋ ಕಾರೇತಿ ಸಹೇತುಸುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಸವನಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಪಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕತ್ತುಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ವಿಸಯೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕತ್ತು ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ”**ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಸವನವಸೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ಸವನಕಿರಿಯಾಭಾವತೋ ತಂವಸೇನ ತದಞ್ಞನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಸಮುದಾಯಭೂತಸ್ಸ ತಂಕಿರಿಯಾಕತ್ತು ಚ ವಿಸಯೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಪುರಿಮನಯೇ ಸವನಕಿರಿಯಾ, ತಕ್ಕತ್ತಾ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ತಥಾಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಪಿ “ಕತ್ತು ವಿಸಯೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪಚ್ಛಿಮನಯೇ ಪನ ತಥಾಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಕಿರಿಯಾ, ತದಞ್ಞಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೋ ಪನ ಕತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮಂ ಏಕನ್ತತೋ ಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಯೇವೇಸ ಧಮ್ಮೋ, ತಥಾಪಿ ಕಿರಿಯಾವಸೇನ “ತಬ್ಬನ್ತಕತ್ತು ವಿಸಯೋ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ। **ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋತಿ** ತೇನ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ಕತ್ತೂತಿ** ಕತ್ತಾರಸ್ಸ। **ವಿಸಯೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ, ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ವಾ। ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ “ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಆಕಾರತ್ಥೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜನಂ ಕತ್ವಾ ತದೇವ ಅವಧಾರಣತ್ಥಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಯೇ ಯೋಜೇತುಂ “ಗಹಣಂ ಕತಂ” ಇಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ **“ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಧಾರಣೇನ ಹಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಮಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ **“ಏತ್ತಾವತಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಅವಧಾರಣತ್ಥಮ್ಪಿ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಮೇವ ಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಯೋಜನಾಯ ಗಹಣಾಕಾರಗಾಹಕತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸನಿದಸ್ಸನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಯೋಜನಮಾಹ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನಾ ಸುತಾನಂ ನಾನಾವಿಹಿತಾನಂ ಸುತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಉಪಧಾರಿತರೂಪಸ್ಸ ಆಕಾರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಸ್ಸ, ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ವಾ ಪಕಾಸನಸಭಾವೋ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋತಿ ತದಾಕಾರಾದಿಭೂತಸ್ಸ ಉಪಧಾರಣಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ **“ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ ಅತ್ತನಾ ಸುತಾನಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪುನ ಉಪಧಾರಣಂ ಆಕಾರಾದಿತ್ತಯಂ, ತಞ್ಚ ಏವಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಯಂ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಉಪಾದಾಯ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಂ ಕಿಚ್ಚಮೇವ , ತಸ್ಮಾ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಂ ನಿದ್ದಿಸೀಯತೀತಿ। ಕಾಮಂ ಸವನಕಿರಿಯಾ ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರೋಪಿ ಅವಿಸೇಸೇನ, ತಥಾಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ”**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವಾದೀನಮ್ಪಿ ಸವನಕಿರಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನತ್ಥಿ ಸವನಾದೀನಂ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। **ಮೇ**ತಿ ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸತ್ತವಿಸಯತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಾನಮಭೇದಕರಣವಸೇನ ತತ್ಥೇವ ಸಮೋದಹಿತಬ್ಬತೋ **“ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಅಯ”ನ್ತಿಆದಿ ತಪ್ಪಾಕಟೀಕರಣಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಸವನಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನಾತಿ ಏವಂ**-ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸವನಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗೀಭಾವೇನ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಸಮಙ್ಗಿನಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ **“ಸವನಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನಾ”**ತಿ ಆಹ, ತಸ್ಮಾ “ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸವನಕಿಚ್ಚವತಾ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸಮಙ್ಗಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಞ್ಞಾಣವಸೇನ, ಲದ್ಧಸವನಕಿಚ್ಚವೋಹಾರೇನಾ**ತಿ ಚ ಸುತಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸವನಮೇವ ಕಿಚ್ಚಂ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। ಸವನಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ **ಸವನಕಿಚ್ಚವೋಹಾರೋ,** ಲದ್ಧೋ ಸೋ ಯೇನಾತಿ ತಥಾ। **ಲದ್ಧಸವನಕಿಚ್ಚವೋಹಾರೇನ** ವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ವಸೇನ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ಸವನಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಮಯಾ ಲದ್ಧಸವನಕಿಚ್ಚವೋಹಾರೇನ ವಿಞ್ಞಾಣವಸೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಸುತನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ **“ಏವ”**ನ್ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, **“ಸುತ”**ನ್ತಿ ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ತಥಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿ ಉಪಾದಾನಭೂತಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ”**ತಿ। ನ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋಯೇವ ನಿಯಮಿಯಮಾನೇ ಸತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಯೋಜನಾಯ ಕತ್ತುಬ್ಯಾಪಾರಕರಣಬ್ಯಾಪಾರಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಸದ್ದಾಧಿಗಮನೀಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಬ್ಬಾಸಞ್ಚ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿವಸೇನ ಛಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತಾಸು “ಏವ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವನ್ತಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “ಏವ”ನ್ತಿ ಚ “ಮೇ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಾರಾದಿಭೂತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವೋತಿ ಆಹ **“ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ”**ತಿ। **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನಾ**ತಿ ಚ ಭೂತತ್ಥಉತ್ತಮತ್ಥವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೋ ಮಾಯಾಮರೀಚಿಆದಯೋ ವಿಯ ಅಭೂತತ್ಥೋ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುತ್ತಮತ್ಥೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಸಭಾವೋ, ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಾದಿಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ “ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ, ಪರಮತ್ಥೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, “ಏವಂ ಮೇ”ತಿ ಪದಾನಂ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಅಭೂತತ್ತಾ, ಅನುತ್ತಮತ್ತಾ ಚ ನ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೂತತ್ಥಉತ್ತಮತ್ಥಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ವಿಸೇಸನಭೂತೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವಾತಿ। ಏತೇನ ಚ ವಿಸೇಸನೇನ ಬಾಲಜನೇಹಿ “ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ತದೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ, ಹೇತುನಾ ವಾ ಸಾಧೇತಿ **“ಕಿಞ್ಹೇತ್ಥ ತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಯಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ, ಅತ್ಥಜಾತಂ ವಾ “ಏವ”ನ್ತಿ ವಾ “ಮೇ”ತಿ ವಾ ನಿದ್ದೇಸಂ ಲಭೇಥ, **ತಂ ಏತ್ಥ** ರೂಪಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೇ, “ಏವಂ ಮೇ”ತಿ ಪದಾನಂ ವಾ ಅತ್ಥೇ। ಪರಮತ್ಥತೋ ನ ಅತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। ರೂಪಫಸ್ಸಾದಿಭಾವೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೇವ, “ಏವಂ ಮೇ”ತಿ ಪನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಪನ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ”**ತಿ। “ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನಾ”ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅಧಿಕಾರೋ। **“ಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ತಪ್ಪಾಕಟೀಕರಣಂ, ಹೇತುದಸ್ಸನಂ ವಾ। **ಯಂ ತಂ**

ಸದ್ದಾಯತನಂ **ಸೋತೇನ** ಸೋತದ್ವಾರೇನ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ **ಉಪಲದ್ಧಂ** ಅಧಿಗಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಸದ್ದಾಯತನಮಿಧ ಗಹಿತಂ ಕಮ್ಮಸಾಧನೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೇನಾಪಿ ನಯೇನ ವುತ್ತೇಸು ಛಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೇಸು "ಏವ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ **"ತಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಆದಯೋ ಹಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾತೋ ಮುತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಕಾರೇನೇವ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಾ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ತಂ ತನ್ತಿ** ತಂ ತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ, ಸೋತಪಥಮಾಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ತೇಸಂ ಉಪಧಾರಿತಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಮಸನವಸೇನ **ಏವನ್ತಿ ಚ** ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ **ಮೇತಿ ಚ** ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೂಪವೇದನಾದಿಭೇದೇಹಿ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ **ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ** ಯಥಾ "ತಾನಿ ತಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ರಥೋ ಗೇಹಂ, ತೇ ತೇ ರೂಪರಸಾದಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಘಟೋ ಪಟೋ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪರಿವತ್ತಾದಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಕಾಲೋ ದಿಸಾ"ತಿಆದಿ। ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಚೇಸಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ, ನ ಪಞ್ಞಾಪನಟ್ಠೇನ। ಯಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಾ, ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ। **ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋತಿ** ದಿಟ್ಠಮುತವಿಞ್ಞಾತೇ ಉಪನಿಧಾಯ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಕತ್ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। ದಿಟ್ಠಾದಿಸಭಾವವಿರಹಿತೇ ಸದ್ದಾಯತನೇ ವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಹಿ ಸುತವೋಹಾರೋ "ದುತಿಯಂ ತತಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕೋ ವಿಯ ಪಠಮಾದೀನಿ ದಿಟ್ಠಮುತವಿಞ್ಞಾತೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ **"ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತೀ"**ತಿ ವುಚ್ಚತೇ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಅನೇಕವಿಧಾ ತದಞ್ಞಪೇಕ್ಖೂಪನಿಧಾ ಹತ್ಥಗತೂಪನಿಧಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೂಪನಿಧಾಸಮಾರೋಪಿತೂಪನಿಧಾ ಅವಿದೂರಗತೂಪನಿಧಾ ಪಟಿಭಾಗೂಪನಿಧಾ ತಬ್ಬಹುಲೂಪನಿಧಾತಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠೂಪನಿಧಾ"ತಿಆದಿನಾ। ತಾಸು ಅಯಂ "ದುತಿಯಂ ತತಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ವಿಯ ಪಠಮಾದೀನಂ ದಿಟ್ಠಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಞ್ಞಪೇಕ್ಖೂಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ।

ಏವಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಪಿ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮನೀಯತಾಸಙ್ಖಾತಂ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದೀಪೇನ್ತೋ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ವಚನತ್ತಯೇ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಉಪನ್ಯಾಸೋ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಆರಭಿತುಕಾಮೇನ ಯೋಜಿತತ್ತಾ। "ಸುತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಪಕಾಸಿತೋಯಮತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ಸುತ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾ **"ಏವ"**ನ್ತಿ ಥೇರೇನ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಾತಿ ತೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹೋ ದೀಪಿತೋ ನಾಮ, ತೇನಾಹ **"ಏವನ್ತಿ ವಚನೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತೀ"**ತಿ। **ಅಸಮ್ಮೋಹ**ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾಸುತೇ ಸುತ್ತೇ ಅಸಮ್ಮೋಹಂ। ತದೇವ ಯುತ್ತಿಯಾ, ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಚ ಸಮತ್ಥೇಹಿ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಞ್ಚ। ಏವಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ದುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೇ ಸುತ್ತೇ ಕಥಂ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಾಯ ಯುತ್ತಿಯಾ, ಇಮಿನಾ ಚ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಥೇರಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು ಯಥಾರಹಂ। ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಉಪರಿ ಥೇರೇನ ದಸ್ಸಿಯಮಾನತ್ತಾ **"ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ ದೀಪೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಲನ್ತರೇನಾತಿ** ಸುತಕಾಲತೋ ಅಪರೇನ ಕಾಲೇನ। **ಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಟಿಜಾನಾತಿ,** ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಾ ವಿಯ ಅನಸ್ಸಮಾನಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ದೀಪಿತೇನ ಪನ ಅತ್ಥೇನ ಕಿಂ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇಚ್ಚಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಇಚ್ಚಸ್ಸಾತಿ** ಇತಿ ಅಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ, ಅಸಮ್ಮೋಸಸ್ಸ ಚ ದೀಪಿತತ್ತಾ ಅಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧೀತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸಮ್ಮೋಹೇನಾತಿ** ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವೇನ। ಪಞ್ಞಾವಜ್ಜಿತಸಮಾಧಿಆದಿಧಮ್ಮಜಾತೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಿದ್ಧಿ ಸಹಜಾತಾದಿಸತ್ತಿಯಾ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಸಮ್ಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವಾ ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಧಮ್ಮಜಾತೇನ। ಸವನಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾಯ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯ ತದುತ್ತರಿಕಾಲಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಕೋಟಿಯಾ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಇತರತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪಕಾಸಿತೇನ ಪನ ಅತ್ಥೇನ ಕಿಂ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ದುಬ್ಬಿಧೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಆಕಾರೋ ನಾತಿಗಮ್ಭೀರೋ, ಯಥಾಸುತಧಾರಣಮೇವ ತತ್ಥ ಕರಣೀಯಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋ

ಅಧಿಕೋ, ಪಞ್ಞಾ ಪನ ಗುಣೀಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ **ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾತಿ** ಹಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವೋ “ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧) ವಿಯ। ಅಪಿಚ ಯಥಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಆವಜ್ಜನಾದಯೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಸಮಾನಾಪಿ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅವಿಜಾನನತೋ ಅಪ್ಪಧಾನಭೂತಾ, ಏವಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಪಿ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತೇ ಸತಿ ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚೇತ್ಥ ಪುರೇಚಾರಿಭಾವೋ। ಇತಿ ಸಹಜಾತಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಪುರೇಜಾತಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋತಿ ದುವಿಧೋಪಿ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಇಧ ಸಮ್ಭವತಿ, ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸತಿ “ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮೇಸ ನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ವಿಭಾವಿತೇನ ಸಮತ್ಥತಾವಚನೇನ ಕಿಮನುಭಾವಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ತದುಭಯಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ, ಸಙ್ಕಾಸನಾದೀಹಿ ವಾ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರಾದೀಹಿ ಚ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ, ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ರಸೇನ ಸಾದುರಸಸ್ಸ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ನವಲೋಕುತ್ತರರತನಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸ, ದಸವಿಧಸ್ಸ ವಾ ರತನಸ್ಸ ಸನ್ನಿಧಾನೋ ಕೋಸೋ ವಿಯಾತಿ **ಧಮ್ಮಕೋಸೋ,** ತಥಾ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ।** ಅಥ ವಾ ನಾನಾರಾಜಭಣ್ಡರಕ್ಖಕೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ವಿಯಾತಿ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ,** ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರಕ್ಖಕೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋತಿ ತಮೇವ ಸದಿಸತಾಕಾರಣದಸ್ಸನೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ **“ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾಹ -

> “ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮಧರೋ, ಸಬ್ಬಪಾಠೀ ಚ ಸಾಸನೇ।
> ಆನನ್ದೋ ನಾಮ ನಾಮೇನ, ಧಮ್ಮಾರಕ್ಖೋ ತವಂ ಮುನೇ”ತಿ॥ (ಅಪ॰ ೧.೫೪೨)।

ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ **“ಅಪರೋ ನಯೋ”**ತಿಆದಿನಾ, ಏವಂ ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಸಯೇಹಿ ತೇಹಿ ಅತ್ಥೇಹಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ದೀಪನಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಯೋನಿ...ಪೇ॰... ದೀಪೇತೀ”**ತಿ। **“ಅಯೋನಿಸೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಞಾಪಕಹೇತುದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಹಿ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಕಾರಣೇ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ವಚನೇನೇವ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಮ್ಭವತೋ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಧೂಮೇನ ಕಾರಿಯೇನ ಕಾರಣಭೂತೋ ಸೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ತದನ್ವಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ। “ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಆವುಸೋ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಅಧುನಾ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ “ಸುತ”ನ್ತಿ ಪದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸವನಂ ಸಮಾಧಾನಮನ್ತರೇನ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತೀ”**ತಿ। **“ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಕಾರಣೇನ ಞಾಪಕಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದೇವ ಸಮತ್ಥೇತಿ **“ತಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನದೇಸಕಪಯೋಜನಾದಿನಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಕಿಂ ಇಮಿನಾ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಚೇತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮದ್ವಯೇ। **“ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಕಾರಣಭೂತೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಏವ ಸಮತ್ಥನಂ ವುತ್ತಂ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಪನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಮತ್ಥನಂ ನ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸೇ ಪಯಿರುಪಾಸನಾಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಅತ್ಥವಸೇನೇವ ಹಿ ಸೋ ಪಾಕಟೋತಿ ನ ವುತ್ತೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯಥಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾನಂ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ ಅಸ್ಸುತವತೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯವಿರಹಿತಸ್ಸ ಚ ತದಭಾವತೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ “ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ”ತಿಆದಿಸಮತ್ಥನವಚನೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಕಾರಣಭೂತೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸೇವ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇವಂ ವುತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅಧಿಪ್ಪಾಯನ್ತರಸಮ್ಭವತೋ ಹಿ ತಥಾ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಬಾಹಿರಕಾರಣತ್ತಾ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಕಾರಣತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಏಕನ್ತಕಾರಣೇ ಹೋನ್ತೇ

ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ ಅನೇಕನ್ತಕಾರಣಂ ಪತಿ ಫಲಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನಾತಿ ತಥಾಯೇವೇತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಂ ಫಲೇನ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಸಬ್ಭಾವಸ್ಸ, ದುತಿಯಂ ಕಾರಣೇನ ಫಲಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ಏಕನ್ತವಸ್ಸಿನಾ ವಿಯ ಮೇಘವುಟ್ಠಾನೇನ ವುಟ್ಠಿಪವತ್ತಿಯಾ।

"ಅಪರೋ ನಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ದೀಪೇತಬ್ಬತ್ಥಮಾಹ, ಯಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏವನ್ತಿ...ಪೇ॰... ನಾನಾಕಾರನಿದ್ದೇಸೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ **ವುತ್ತಂ, ಸೋ ಚ ಆಕಾರೋತಿ** ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಾನಾಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣಸಙ್ಖಾತೋ ಸೋ ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಭೇದಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಓಗಾಹನಾಕಾರೋ। **ಏವಂ ಭದ್ದಕೋತಿ** ನಿರವಸೇಸಪರಹಿತಪಾರಿಪೂರಿಭಾವಕಾರಣತ್ತಾ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ನಾನತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣೇನ ಸುನ್ದರೋ ಸೇಟ್ಠೋ, ಸಮಾಸಪದಂ ವಾ ಏತಂ ಏವಂ ಈದಿಸೋ ಭದ್ದೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ। ನ ಪಣಿಹಿತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ,** ಸಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಣಿ ಹಿತೋ ಅತ್ತಾ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ, ತಸ್ಸ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತಗುಣದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಗುಣಸ್ಸೇವ ಹಿ ಅಪರಾಪರವುತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕಭಾವೋ। ಚರನ್ತಿ ವಾ ಏತೇನ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸೂತಿ ವಾ **ಚಕ್ಕಂ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಪಚ್ಛಿಮಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನಾಕ್ಕಮವಸೇನೇವ। **ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸಙ್ಖಾತಗುಣದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಪುರಿಮಕಾರಣಂ ಪುರಿಮಸ್ಸೇವಾತಿ ಇಧ ಕಾರಣಮಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ।

ತೇನ ಕಿಂ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇಚ್ಚಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇತಿ** ಇಮಾಯ ಚತುಚಕ್ಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತಾಯ। **ಅಸ್ಸ** ಥೇರಸ್ಸ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧಿಯಾ । **ಆಸಯಸುದ್ಧೀತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅನುಲೋಮಿಕಖನ್ತಿಯಾ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣ-ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಸ್ಸ ಚಾತಿ ದುವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಆಸಯಸ್ಸ ಅಸುದ್ಧಿಹೇತುಭೂತಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ **ಸುದ್ಧಿ**। ತದೇವ ಹಿ ದ್ವಯಂ ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯೋ। ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತತ್ತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞೋ ಸುದ್ಧಾಸಯೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೇಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ"ತಿ, (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩) "ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜ ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭) ಚ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ ಆಸಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ "ತಾಯ ಚ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ"ತಿ ವಚನೇನ ವಿರೋಧತೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಆಸಯಸ್ಸ ಸುದ್ಧಿ ನ ಯುತ್ತಾ ತಾಯ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯಾ ಅವತ್ತಬ್ಬತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ, ಫಲಾನಞ್ಚ ಕಾರಣಭಾವತೋ। **ಪಯೋಗಸುದ್ಧೀತಿ** ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪಯೋಗಸ್ಸ ವಿಸದಭಾವೇನ ಸುದ್ಧಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ ಸುದ್ಧಿ। ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೀ, ಹಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಸೇವೀ ಚ ಯಥಾವುತ್ತವಿಸುದ್ಧಪಯೋಗೋ ಹೋತಿ। ತಥಾವಿಸುದ್ಧೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪಯೋಗೇನ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವಾವಹೇನ ಚ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇನ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ವಿಸಾರದೋ ಹೋತಿ, ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಥೇರೋ, ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಾವಾತಿ। ತೇನ ಕಿಂ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ತಾಯ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀತಿ** ಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತೇ ಅಧಿಗಮೇ ಛೇಕಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ಅಧಿಗಮೇತಬ್ಬತೋ ಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತೋ ಪಟಿವೇಧೋ **"ಅಧಿಗಮೋ"**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ, **ಆಗಮೋತಿ** ಚ ಪರಿಯತ್ತಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಯೋ ಏತೇನ, ಆಭುಸೋ ವಾ ಗಮಿತಬ್ಬೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಕತ್ವಾ।

ತೇನ ಕಿಮನುಭಾವಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ವಾ ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ। **ವಚನನ್ತಿ** ನಿದಾನವಚನಂ ಲೋಕತೋ, ಧಮ್ಮತೋ ಚ ಸಿದ್ಧಾಯ ಉಪಮಾಯ ತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ **"ಅರುಣುಗ್ಗಂ**

ವಿಯಾ"ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಉಪಮಾಯ ಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ, ಅತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೧೯.೨೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರುಣೋತಿ** ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಉದಯತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಟ್ಠಿತರಂಸಿ, ತಸ್ಸ **ಉಗ್ಗಂ** ಉಗ್ಗಮನಂ **ಉದಯತೋ** ಉದಯನ್ತಸ್ಸ ಉದಯಾವಾಸಮುಗ್ಗಚ್ಛತೋ **ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ** ಪುರೇಚರಂ **ಭವಿತುಂ ಅರಹತಿ ವಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಆಗಮಾಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಯಾ ಈದಿಸಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ವುತ್ತನಿದಾನವಚನಂ ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಭವಿತುಮರಹತಿ, ನಿದಾನಭಾವಂ ಗತಂ ಹೋತೀತಿ ಇದಮತ್ಥಜಾತಂ ಅನುಭಾವಿತನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಪರಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದೀಪೇತಬ್ಬಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕೇಹಿ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಅಪರೋ ನಯೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹಿ "ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ , ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ"ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ತೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ದೀಪಿತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸಸಙ್ಖಾತಂ ದೀಪೇತಬ್ಬತ್ಥಮಾಹ ಅಸಮ್ಮೋಹೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸ್ಸ, ಅಸಮ್ಮೋಸೇನ ಚ ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ। **"ಅತ್ತನೋ"**ತಿಆದೀಹಿ ಪನ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬತ್ಥಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** "ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾತಿಆದಿನಾ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸದೀಪನತೋ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧)। ಹೇತುಗಬ್ಭಞ್ಚೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ, ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ, ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದ-ಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ದೀಪೇತಬ್ಬತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸನ್ತಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಬ್ಭಾವೋ,** ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಭಾವೋ ತಥಾ। "ಸಮ್ಭವ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸಮ್ಭವನಂ **ಸಮ್ಭವೋ,** ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಸಮ್ಭವೋ ತಥಾ। ಏವಂ ಇತರತ್ಥಾಪಿ। **"ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಪನ ಅಯಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವಂ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞೇನೇವ ವುತ್ತೇಪಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸೇಸಂ ಆಮಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಂ ಭಾಸಿತತ್ಥಪಯೋಜನತ್ಥಾನಂ, ತೀಸು ಚ ಞಾಣೇಸು ಪವತ್ತಞಾಣಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರಭಾವತೋ ತಬ್ಭಾವಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವದೀಪನಂ ಯುತ್ತಂ, ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ, ತಂವಸೇನ ಚ ತದವಸೇಸಹೇತುಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ, ನಿರುತ್ತಿಭಾವತೋ ಚ ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದದೀಪಕೇನ ಸುತ-ಸದ್ದೇನ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವದೀಪನಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತದೇವತ್ಥಞ್ಹಿ ಞಾಪೇತುಂ "ಅಸಮ್ಮೋಹದೀಪಕೇನ, ಅಸಮ್ಮೋಸದೀಪಕೇನಾ"ತಿ ಚ ಅವತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಏವಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದೀಪೇತಬ್ಬಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕೇಹಿ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾವಿಕ್ಖೇಪಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದೀಪೇತಬ್ಬಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕೇಹಿಪಿ ತೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಏವನ್ತಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹಿ **"ಏವನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಭಾಸಮಾನೋ, ಸುತನ್ತಿ ಇದಂ...ಪೇ॰... ಭಾಸಮಾನೋ"**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ತೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ದೀಪಿತಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾವಿಕ್ಖೇಪಸಙ್ಖಾತಂ ದೀಪೇತಬ್ಬತ್ಥಮಾಹ, **"ಏತೇ ಮಯಾ"**ತಿಆದೀಹಿ ಪನ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬತ್ಥಂ **ಸವನಯೋಗದೀಪಕ**ನ್ತಿ ಚ ಅವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಸವನಯೋಗಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ತದೇವ ಸನ್ಧಾಯಾಹ । ತಥಾ ಹಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ "ಸವನಧಾರಣವಚೀಪರಿಚರಿಯಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಸೋತಾವಧಾರಣಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ಅವಿಕ್ಖೇಪದೀಪಕೇನ ಸುತಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧)। ಮನೋದಿಟ್ಠೀಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪೇಕ್ಖನಸುಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ತದ್ದೀಪಕವಚನೇನೇವ ಏತೇ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಏವನ್ತಿ ಚ...ಪೇ॰... ದೀಪೇತೀ"ತಿ ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ। **ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ**ತಿ "ಇಧ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ, ಏತ್ತಕಾವ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಯೋ"ತಿಆದಿಭೇದೇನ ಮನಸಾ ಅನುಪೇಕ್ಖಿತಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ,

ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಸಞ್ಞಾತಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಇತಿ ರೂಪಂ, ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

ಸವನಧಾರಣವಚೀಪರಿಚರಿಯಾ ಚ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಸೋತಾವಧಾರಣಪಟಿಬದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ತದ್ದೀಪಕವಚನೇನೇವ ಬಹೂ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಸುತಾ ಧಾತಾ ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸುತನ್ತಿ ಇದಂ...ಪೇ॰... ದೀಪೇತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸುತಾತಿ** ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ವಿಞ್ಞಾತಾ। **ಧಾತಾತಿ** ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಾ ವಿಯ ಮನಸಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇನ ಉಪಧಾರಿತಾ। **ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾತಿ** ಪಗುಣತಾಸಮ್ಪಾದನೇನ ವಾಚಾಯ ಪರಿಚಿತಾ ಸಜ್ಝಾಯಿತಾ। ಇದಾನಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬತ್ಥದ್ವಯದೀಪಕೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ದದ್ವಯೇನ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ತದುಭಯೇನಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತದುಭಯೇನಾತಿ** ಪುರಿಮನಯೇ, ಪಚ್ಛಿಮನಯೇ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾಸಕೇನ ತೇನ ದುಬ್ಬಿಧೇನ ಸದ್ದೇನ। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಂ ದೀಪೇನ್ತೋತಿ** ಆದರಜನನಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ತದೇವ ಕಾರಣಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ವಿವರತಿ, ಯುತ್ತಿಯಾ ವಾ ದಳ್ಹಂ ಕರೋತಿ **"ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಅಸುಣನ್ತೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಾ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ। **ಮಹತಾ ಹಿತಾತಿ** ಮಹನ್ತತೋ ಹಿತಸ್ಮಾ। **ಪರಿಬಾಹಿರೋತಿ** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಬಾಹಿರೋ।

ಏತೇನ ಪನ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬತ್ಥದೀಪಕೇನ ಸದ್ದದ್ವಯೇನ ಅನುಭಾವೇತಬ್ಬತ್ಥಮನುಭಾವೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಬ್ಬೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥೇ ಯೋಜಿತಾಯೇವ ಏತೇ ಸದ್ದಾ ಇಧ ಏಕಸ್ಸೇವಾನುಭಾವತ್ಥಸ್ಸ ಅನುಭಾವಕಭಾವೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಞಾಪೇತುಂ **"ಸಕಲೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಞ್ಚ ಮೇ-ಸದ್ದೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪುಬ್ಬೇನ ಯೋಜಿತೋ, ತದಪೇಕ್ಖಾನಂ ಪನ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಸಹಚರಣತೋ, ಅವಿನಾಭಾವತೋ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತ**ನ್ತಿ ತಥಾಗತೇನ ಪಕಾರತೋ ವಿದಿತಂ, ಭಾಸಿತಂ ವಾ। **ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋತಿ** ಅತ್ತನಿ "ಮಮೇದ"ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಅಸಪ್ಪುರಿಸವಿಸಯಂ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಪಕತಞ್ಞುತಾಸಞ್ಞಾತಾ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಏವಂ ಮಹಾಚೋರದೀಪಕೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾ, ತಥಾ ಚಾಹ **"ತಥಾಗತ...ಪೇ॰... ಅದಹನ್ತೋ"**ತಿ। ಹುತ್ವಾತಿ ಚೇತ್ಥ ಸೇಸೋ। ತಥಾ **ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಓಕ್ಕಮನಸರೂಪಕಥನಂ। ನನು ಚ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ "ಮಮೇತಂ ವಚನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಮಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಞ್ಚ ತದಾಸಙ್ಕಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಿವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕಂ ಸಿಯಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಅನುಭಾವಿತೋತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನತೋ। ತೇನ ಹಿ ಅನುಭಾವೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂಯೇವ ತಥಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪನ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಮಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಞ್ಚ ತದಾಸಙ್ಕಾಯ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ದೇವತಾನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಾಪೇಕ್ಖಂ ತಥಾವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸಮಯೇ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ "ಭಗವಾ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಯಞ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ, ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ, ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ ಚ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸೋ ಸಯಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಉದಾಹು ಭಗವತೋಯೇವ ವಚನಂ ಯಥಾಸುತ"ನ್ತಿ, ತೇಸಮೇವ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ತದಭಿಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮತಿಕ್ಕಮನಾದಿಅತ್ಥೋ ಅನುಭಾವಿತೋತಿ। ಸಾಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ,** ತದವತ್ಥಾನೋಕ್ಕಮನಸಞ್ಞಾತಾ ಚ ಸಾವಕತ್ತಪಟಿಜಾನನಾ **ಸದ್ಧಮ್ಮೋ।** ಏವಂ ಸತಿ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ಪುರಿಮತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಕುಹನಲಪನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಕುಸಲರಾಸಿ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ,** ತಬ್ಬಿರಹಿತಭಾವೋ ಚ **ಸದ್ಧಮ್ಮೋ।** **"ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ದಸ್ಸನಂ, ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾಯ **ಪರಿಮೋಚೇತೀತಿ।** ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನನೇನ **ಸತ್ಥಾರಂ ಅಪದಿಸತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪಾದಿಕಿರಿಯತೋ **ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇತಿ** ತಕ್ಕಿರಿಯಾಸಙ್ಕಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ। "ಸತ್ಥು ಭಗವತೋಯೇವ ವಚನಂ

ಮಯಾಸುತ"ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾರಂ **ಅಪದಿಸತೀತಿ** ಅತ್ಥನ್ತರಮನುಭಾವನಂ ಹೋತಿ। **"ಜಿನವಚನ"**ನ್ತಿಆದಿಪಿ ಪರಿಯಾಯನ್ತರದಸ್ಸನಂ, ಅತ್ಥನ್ತರಮನುಭಾವನಮೇವ ವಾ। **ಅಪ್ಪೇತೀತಿ** ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ **ನೇತ್ತಿ,** ಧಮ್ಮೋಯೇವ ನೇತ್ತಿ ತಥಾ। ವುತ್ತನಯೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಭಯಥಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಅನುಭಾವೇತಬ್ಬಮತ್ಥಮನುಭಾವೇತಿ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಾದಿತಭಾವತ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಭಾವಂ। **ಪುರಿಮವಚನಂ ವಿವರನ್ತೋತಿ** ಭಗವತಾ ದೇಸಿತವಸೇನ ಪುರಿಮತರಂ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಭಗವತಾ ವಚನಮೇವ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋನ್ತೋ, ಇದಂ ವಚನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಚತೂಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣೇಹಿ ವಿಸಾರದಸ್ಸ, ವಿಸಾರದಹೇತುಭೂತಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ। ದಸಞಾಣಬಲಧರಸ್ಸ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಸಙ್ಖಾತೇ ಉತ್ತಮಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಸ್ಸ, ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೇನ ಆಸಭಸಙ್ಖಾತೇ ಅಕಮ್ಪನಸಭಾವಭೂತೇ ಠಾನೇ ಠಿತಸ್ಸ। "ಏವಮೇವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದಾ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩) **ಸೀಹೋಪಮಸುತ್ತಾದೀಸು** ಆಗತೇನ ಅನೇಕನಯೇನ ಸೀಹನಾದನದಿನೋ। ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಾ ಉತ್ತಮಸ್ಸ। ನ ಚೇತ್ಥ ನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣಾಭಾವತೋ ನಿದ್ಧಾರಣವಸೇನ ಸಮಾಸೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹಿ ಸಕ್ಕತಗನ್ಥೇಸು, ಸಾಸನಗನ್ಥೇಸು ಚ ಏವಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮೇನ ಸತ್ತಾನಮಿಸ್ಸರಸ್ಸ। ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ಇಸ್ಸರಸ್ಸ ತದುಪ್ಪಾದನವಸೇನಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಸೇಸಪದದ್ವಯಂ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯನ್ತರದೀಪನಂ। ಧಮ್ಮೇನ ಲೋಕಸ್ಸ ಪದೀಪಮಿವ ಭೂತಸ್ಸ, ತದುಪ್ಪಾದಕಭಾವೇನ ವಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಪದೀಪಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ। "ಧಮ್ಮಕಾಯೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೮) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮೇನ ಲೋಕಪಟಿಸರಣಭೂತಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಪಟಿಸರಣೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ। "ಯಂನೂನಾಹಂ…ಪೇ॰… ತಮೇವ ಧಮ್ಮಂ ಸಕ್ಕತ್ವಾ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಮಾನೇತ್ವಾ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೩) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಪವತ್ತಿನೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾನಮೇತಸ್ಸ ವಾ ಆಣಾಚಕ್ಕವರಸ್ಸ ಪವತ್ತಿನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮ್ಮುಖಾವ ಮಯಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಬ್ಯಞ್ಜನೇತಿ** ಪದಸಮುದಾಯಭೂತೇ ವಾಕ್ಯೇ। **ಕಙ್ಖಾ ವಾ ವಿಮತಿ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ದಳ್ಹತರಂ ನಿವಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಕಙ್ಖಾ**। ನಾತಿಸಂಸಪ್ಪನಂ ಮತಿಭೇದಮತ್ತಂ **ವಿಮತಿ। ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮಿದಂ ಮಯಾತಿ** ತಥಾ ಅಕತ್ತಬ್ಬಭಾವಕಾರಣವಚನಂ। **ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಭಾವಂ ಅಪ್ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ ಪುರಿಮವಚನಂ ವಿವರನ್ತೋತಿ** ಪನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯವಿನಾಸನಸ್ಸ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಮುಪ್ಪಾದನಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣವಚನಂ। **"ತೇನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉದಾನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಗೋತಮಗೋತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾವಕೋ, ಗೋತಮಗೋತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವಾ ಸಾವಕೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಭಾವಸ್ಸ, ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಭಾವಸ್ಸ ಚ ಸೂಚನತೋ, ತಥಾಸೂಚನೇನೇವ ಚ ಖಲಿತದುನ್ನಿರುತ್ತಾದಿಗಹಣದೋಸಾಭಾವಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ಸಾಸನೇ ಅಸ್ಸದ್ಧಂ ವಿನಾಸಯತಿ, ಸದ್ಧಂ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚಮಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಆಕಾರಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಅಗ್ಗಹಿತವಿಸೇಸಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಾ ತಿಸ್ಸೋ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆಕಾರತ್ಥಂ, ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅವಧಾರಣತ್ಥಞ್ಚ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

> "ದಸ್ಸನಂ ದೀಪನಞ್ಚಾಪಿ, ಪಕಾಸನಂ ವಿಭಾವನಂ।
> ಅನುಭಾವನಮಿಚ್ಚತ್ಥೋ, ಕಿರಿಯಾಯೋಗೇನ ಪಞ್ಚಧಾ॥
>
> ದಸ್ಸಿತೋ ಪರಮ್ಪರಾಯ, ಸಿದ್ಧೋ ನೇಕತ್ಥವುತ್ತಿಯಾ।
> ಏವಂ ಮೇ ಸುತಮಿಚ್ಚೇತ್ಥ, ಪದತ್ತಯೇ ನಯಞ್ಞುನಾ"ತಿ॥

ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಪನ ಅಞ್ಞಸೇಟ್ಠಾಸಹಾಯಸಙ್ಖ್ಯಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ಸೇಟ್ಠೇ, "ಏಕೋವೂಪಕಟ್ಠೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೩; ವಿಭ॰ ೪.೪೫೫) ಅಸಹಾಯೇ, "ಏಕೋವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೯) ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಂ, ಇಧಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ಏಕೋಯೇವೇಸ ಸಮಯೋ, ನ ದ್ವೇ ವಾ ತಯೋ ವಾತಿ ಊನಾಧಿಕಾಭಾವೇನ ಗಣನಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ ಏಕನ್ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಕಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ "ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಮಯನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಸೇನ ವುತ್ತೇಪಿ "ಅಯಂ ನಾಮ ಸಮಯೋ"ತಿ ಸರೂಪತೋ ಅನಿಯಮಿತತ್ತಾ ಅನಿಯಮಿತವಚನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಏಕಂ...ಪೇ॰.... ದೀಪನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಇದಾನಿ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅನೇಕತ್ಥವುತ್ತಿತಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ನಿಯಮೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇ, ಸಮಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಸಮಯ ಸದ್ದೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನ ಪನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ತೇಸ್ವೇಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ಇಧ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸಮವಾಯೇ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ, ಕಾರಣಸಮವಾಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖಣೇ**ತಿ ಓಕಾಸೇ। **ಹೇತುದಿಟ್ಠೀಸೂ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚೇವ ಲದ್ಧಿಯಞ್ಚ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ। **ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಲೋ** ನಾಮ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಕಾಲೋ। **ಸಮಯೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದನುರೂಪಸರೀರಬಲಞ್ಚೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೋ ಚ। **ಉಪಾದಾನಂ** ನಾಮ ಞಾಣೇನ ತೇಸಂ ಗಹಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಚೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸ್ವೇ ಗಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಕಾಲೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಕಾಯೇ ಬಲಮತ್ತಾ ಚ ಫರಿಸ್ಸತಿ, ಗಮನಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಅಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಥೇತಂ ಕಾಲಞ್ಚ ಗಮನಕಾರಣಸಮವಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮಾತಿ। **ಖಣೋ**ತಿ ಓಕಾಸೋ। ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪಟಿಲಾಭಹೇತುತ್ತಾ। ಖಣೋ ಏವ ಚ ಸಮಯೋ। ಯೋ "ಖಣೋ"ತಿ ಚ "ಸಮಯೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏಕೋವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದಿಯಡ್ಢೋ ಮಾಸೋ ಸೇಸೋ ಗಿಮ್ಹಾನಂ **ಉಣ್ಹಸಮಯೋ**। ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಮಾಸೋ **ಪರಿಳಾಹಸಮಯೋ**। **ಮಹಾಸಮಯೋ**ತಿ ಮಹಾಸಮೂಹೋ। ಸಮಾಸೋ ವಾ ಏಸ, ಬ್ಯಾಸೋ ವಾ। ಪವುಟ್ಠಂ ವನಂ **ಪವನಂ,** ತಸ್ಮಿಂ, ಕಪಿಲವತ್ಥುಸಾಮನ್ತೇ ಮಹಾವನಸಙ್ಖಾತೇ ವನಸಣ್ಡೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮಯೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಸ್ಸ ಹೇತು। **ಭದ್ದಾಲೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತಯಾ ಭದ್ದಾಲಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಏಕಂ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತಮ್ಪಿ ತೇ ನ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತನ್ತಿ। ಕಿಂ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾಪಿ ಖೋ"**ತಿಆದಿ।

"ಉಗ್ಗಹಮಾನೋ"ತಿಆದೀಸು **ಮಾನೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಪಕತಿನಾಮಂ, ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪನ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯ "ಉಗ್ಗಹಮಾನೋ"ತಿ ನಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಉಗ್ಗಹಮಾನೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ **ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಾಪುತ್ತೋ**। ಸೋ ಕಿರ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ। ಸಮಯಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪಕಾರೇನ ವದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ,** ತಸ್ಮಿಂ, ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವಾದಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಠಾನೇ ಚಙ್ಕೀತಾರುಕ್ಖಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಪ್ಪಭುತಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ನಿಗಣ್ಠಾಚೇಲಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಪಕಾರೇನ ವದನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಆರಾಮೋ "ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸ್ವೇವ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಿಮ್ಬರೂಸಕರುಕ್ಖಪನ್ತಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ **"ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಏಕಸಾಲಕೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಠಮಂ ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಅಹೋಸಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಮಹಾಪುಞ್ಞಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬಹೂ ಸಾಲಾ ಕತಾ, ತಸ್ಮಾ

ತಮೇವ ಪಠಮಂ ಕತಂ ಏಕಂ ಸಾಲಂ ಉಪಾದಾಯ ಲದ್ಧಪುಬ್ಬನಾಮವಸೇನ "ಏಕಸಾಲಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ನಾಮ ಪಸೇನದಿರಞ್ಞೋ ದೇವಿಯಾ ಉಯ್ಯಾನಭೂತೋ ಸೋ ಪುಪ್ಫಫಲಸಞ್ಛನ್ನೋ ಆರಾಮೋ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೇ"**ತಿ। **ಪಟಿವಸತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಫಾಸುತಾಯ ವಸತಿ।

ದಿಟ್ಠೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ। ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ **ಸಮ್ಪರಾಯೋ,** ಪರಲೋಕೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ, ಪರಲೋಕತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಉಭಯತ್ಥಸಙ್ಖಾತಹಿತಪಟಿಲಾಭಾ। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಕಾರಣಸ್ಸ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಪಟಿಲದ್ಧೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಮೇಕತೋ ಕತ್ವಾ "ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತಂತದತ್ಥೇ ರಾತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಧೀ ವಾ ಪಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸತ್ಥೀತಿ **ಧೀರೋ। ಪಣ್ಡಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ। ಸಾ ಹಿ ಸುಖುಮೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೇಸು ಪಡತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ವಾ ಪೀಳನಾದಿಆಕಾರಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಪಣ್ಡಾ।** ತಾಯ ಇತೋ ಗತೋತಿ **ಪಣ್ಡಿತೋ।** ಅಥ ವಾ ಇತಾ ಸಞ್ಜಾತಾ ಪಣ್ಡಾ ಏತಸ್ಸ, ಪಡತಿ ವಾ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಪಣ್ಡಿತೋ। ಸಮ್ಮಾ ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಮಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಪಹಾನೇನ। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ। **ಅನ್ತ**ನ್ತಿ ಅವಸಾನಂ। **ಪೀಳನಂ** ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿತಾಕರಣಂ। ತದೇವ ಅತ್ಥೋ ತಥಾ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಮೇಚ್ಚ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಭಾವೋ **ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ।** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹನಂ **ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ।** ಜರಾಯ, ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬೋ **ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ** । ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ,** ಪೀಳನಾದೀನಿಯೇವ। ತಾನಿ ಹಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಏಕೀಭಾವಮುಪನೇತ್ವಾ "ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಗೋಚರೋ ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋತಿ ತಾನಿಯೇವ ತಬ್ಬಿಸಯ-ಭಾವೂಪಗಮನ-ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಉಪಸಗ್ಗಾನಂ ಜೋತಕಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋ ಸಮಯಸದ್ದೋ ಏವಾತಿ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇಪಿ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಅಭಿಸಮಯೋ ವುತ್ತೋ।

ತೇಸು ಪನ ಅತ್ಥೇಸು ಅಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಸಹಕಾರೀಕಾರಣವಸೇನ ಸನ್ನಿಜ್ಝಂ ಸಮೇತಿ ಸಮವೇತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮವಾಯೋ। ಸಮೇತಿ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮೇತ್ಥ ತದಾಧಾರಪುಗ್ಗಲವಸೇನಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಖಣೋ। ಸಮೇನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾ ಸಂಗಚ್ಛನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತಾ ವಾ ಸಹಜಾತಾದೀಹಿ, ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ಚಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಕಾಲೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೂತೋಪಿ ಕಾಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕರಣಂ, ಕರಣಂ ವಿಯ ಚ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಪೇನ ವೋಹರೀಯತಿ। ಸಮಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಅವಯವಾನಂ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮೂಹೋ ಯಥಾ "ಸಮುದಾಯೋ"ತಿ। ಅವಯವಾನಂ ಸಹಾವಟ್ಠಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮೂಹೋ, ನ ಪನ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮೂಹೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ಥಿ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮಾಗಮೇ ಏತಿ ಫಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪವತ್ತತಿ ವಾ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಹೇತು ಯಥಾ "ಸಮುದಯೋ"ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮಾಗಮನೇನೇವ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿಸಮಙ್ಗೀಭಾವಂ ಕರೋತಿ। ಸಮೇತಿ ಸಂಯೋಜನಭಾವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಏತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ವಾ ತಂಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾಭಿನಿವೇಸಂ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ದಿಟ್ಠಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತಿ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನಂ **ಸಮಯೋ,** ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಸ್ಸ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಯಾನಂ ಪಾಪುಣನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಯಾನಂ ಅಪಗಮೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಹಾನಂ। ಅಭಿಮುಖಂ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಬ್ಬೋ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬೋತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ। ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ತಂ ತಂ ಸಭಾವಂ ಸಮ್ಮಾ ಏತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ।

ನನು ಚ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಪತಿ ಸದ್ದಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀತಿ ನ ಏಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕೇ ಅತ್ಥಾ ಅಭಿಧೀಯನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅನೇಕಧಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಸದ್ದವಿಸೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಸದ್ದವಿಸೇಸೇ ಹಿ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ನ

ಏಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕತ್ಥಾಭಿಧಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ। ನ ಹಿ ಯೋ ಕಾಲಾದಿಅತ್ಥೋ ಸಮಯ-ಸದ್ದೋ, ಸೋಯೇವ ಸಮೂಹಾದಿಅತ್ಥಂ ವದತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ತೇಸಂ ತೇಸಮತ್ಥಾನಂ ಸಮಯಸದ್ದವಚನೀಯತಾಸಾಮಞ್ಞಮುಪಾದಾಯ ಅನೇಕತ್ಥತಾ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವುತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

"ಸಾಮಞ್ಞವಚನೀಯತಂ, ಉಪಾದಾಯ ಅನೇಕಧಾ।
ಅತ್ಥಂ ವದೇ ನ ಹಿ ಸದ್ದೋ, ಏಕೋ ನೇಕತ್ಥಕೋ ಸಿಯಾ"ತಿ॥

ಸಮವಾಯಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಚ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ **"ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ದೇಸದೇಸಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಹಿ ಕಾಲಸ್ಸ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸೋಪಿ ಇಧ ಅಪದಿಸೀಯತಿ। 'ಇಮಿನಾ ಕೀದಿಸಂ ಕಾಲಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತೇನಾತಿ** ಕಾಲತ್ಥೇನ ಸಮಯ-ಸದ್ದೇನ। ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಪಕ್ಖವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಪುಬ್ಬಣ್ಹಾದಿಕೋ ದಿವಸಭಾಗವಸೇನ, ಪಠಮಯಾಮಾದಿಕೋ ಪಹಾರವಸೇನ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಖಣಲಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಅನಿಯಮಿತವಸೇನ **ಏಕಂ ಕಾಲಂ ದೀಪೇತೀ**ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅನಿಯಮಿತವಸೇನ ಕಾಲೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ನ ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿನಾ ನಿಯಮಿತವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿದಿತಂ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಂ, ತಥಾಪೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ವಚಸಾ **ಧಾರೇತುಂ ವಾ** ಸಯಂ **ಉದ್ದಿಸಿತುಂ ವಾ** ಪರೇನ **ಉದ್ದಿಸಾಪೇತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ**, ನಾನಪ್ಪಕಾರಭಾವತೋ **ಬಹು ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ** ಯಾವ ಕಾಲಪ್ಪಭೇದೋ, ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। **"ಏಕಂ ಸಮಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ ನ ಸೋ ಕಾಲಪ್ಪಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ಏತ್ಥಾನನ್ತೋಗಧೋ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಏಕೇನೇವ ಪದೇನ ತಮತ್ಥಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಏವಂ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಕಾಲವಸೇನ ಸಮಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಾಸನೇ ಪಾಕಟಕಾಲವಸೇನ ಸಮಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೇ ಅಯಮ್ಪಿ ಗುಣೋ ಲದ್ಧೋಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ ತಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸಪರಿಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಯೇ ಇಮೇ ಸಮಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಭಗವತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಓಕ್ಕಮನಕಾಲೋ ಚೇತ್ಥ **ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಸಮಯೋ।** ಚತ್ತಾರಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಂವೇಜನಕಾಲೋ **ಸಂವೇಗಸಮಯೋ।** ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಾಯ ಚರಿಯಕಾಲೋ **ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಸಮಯೋ।** ದೇವಸಿಕಂ ಝಾನಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮನಕಾಲೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ,** ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಳಞ್ಜನಕಾಲೋ। ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಾನಿ ತಂತಂಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೋ **ದೇಸನಾಸಮಯೋ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಸಮಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಕಾಸಾತಿ** ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಪಕಮ್ಪನಓಭಾಸಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಪಾಕಟಾ। "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ತದಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಯಾ ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ತೇಸು ಸಮಯೇಸು ಇಧ ದೇಸನಾಸಮಯಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮಯವಿಸೇಸೋ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದೀಪೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇಸುಯೇವ ಸಮಯೇಸು ಏಕದೇಸಂ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಚಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ, ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ ಚ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋಯೇವ।** ಅರಿಯತುಣ್ಹೀಭಾವಸಮಯೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ।** ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ **ದೇಸನಾಸಮಯೋ,** ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇಸು ಸಮಯೇಸು ಏಕದೇಸೋವ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದ್ವಯಂ ಕರಣೀಯಂ ಧಮ್ಮೀ ಕಥಾ ವಾ ಅರಿಯೋ ವಾ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೨) ವುತ್ತಸಮಯೇ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಕರಣೀಯದ್ವಯಸಮಯೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸುಪಿ ಸಮಯೇಸೂತಿ** ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಿಕಥಾದೇಸನಾಸಮಯೇಸುಪಿ। ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮಯಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೇದತ್ತಾ।

ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಿಯ ಭುಮ್ಮವಚನೇನ ಚ ಕರಣವಚನೇನ ಚ ನಿದ್ದೇಸಮಕತ್ವಾ ಇಧ ಉಪಯೋಗವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸಪಯೋಜನಂ ನಿದ್ಧಾರೇತುಕಾಮೋ ಪರಮ್ಮುಖೇನ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತಿ **"ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ, ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭುಮ್ಮಂ,** ಓಕಾಸೋ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತಂ ವಚನಂ ವಿಭತ್ತಿ **ಭುಮ್ಮವಚನಂ**। ಕರೋತಿ ಕಿರಿಯಮಭಿನಿಪ್ಫಾದೇಭಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕರಣಂ,** ಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣಂ। ಉಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ ಕಿರಿಯಾಯಾತಿ **ಉಪಯೋಗೋ,** ಕಮ್ಮಂ, ತತ್ಥ ವಚನಂ ತಥಾ। **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಚೋದನಂ ಪರಿಹರತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ಅಭಿಧಮ್ಮತದಞ್ಞಸುತ್ತಪದವಿನಯೇಸು। **ತಥಾತಿ** ಭುಮ್ಮವಚನಕರಣವಚನೇಹಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಚಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ಅಧಿಕರಣಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥಾನಂ, ಹೇತುಕರಣತ್ಥಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಧಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇ। **ಅಞ್ಞಥಾತಿ** ಉಪಯೋಗವಚನೇನ। **ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ।

"ತತ್ಥ ಹೀ"ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **ಇತೋತಿ** "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಸುತ್ತಪದತೋ। **ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ**ತಿ ಆಧಾರತ್ಥೋ। ಭವನಂ **ಭಾವೋ,** ಕಿರಿಯಾ, ಕಿರಿಯಾಯ ಕಿರಿಯನ್ತರಲಕ್ಖಣಂ **ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣಂ,** ತದೇವತ್ಥೋ ತಥಾ। ಕೇನ ಸಮಯತ್ಥೇನ ಇದಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ತದತ್ಥದ್ವಯಸಮ್ಭವಾನುರೂಪೇನ ಸಮಯತ್ಥೇನ, ತಂ ದಳ್ಹಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಅಧಿಕರಣಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪದತ್ಥತೋಯೇವ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥದ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧಂ, ವಿಭತ್ತಿ ಪನ ಜೋತಕಮತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ, ಕಾಲಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಕಾಲತ್ಥೋ**। ಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ, 'ಸಮೂಹಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸಮೂಹತ್ಥೋ,** ಕೋ ಸೋ? ಸಮಯೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕಾಲತ್ಥೋ, ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಚ ಸಮಯೋ ತತ್ಥ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಆಧಾರೋತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚಾಯಂ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೋ ಕಾಲೋ, ವೋಹಾರಮತ್ತೋ ಚ ಸಮೂಹೋ, ಸೋ ಕಥಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಸಿಯಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಾಲೋ ಸಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಚ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಪರತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ "ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇಜಾತೋ, ಸಾಯನ್ಹೇ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು, ಸಮೂಹೋ ಚ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ವಿಸುಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಅವಯವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ, ಯವರಾಸಿಯಂ ಪತ್ತಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ, ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಚ ತದುಭಯಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಕರಣಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ।

"ಖಣಸಮವಾಯಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥಸಮ್ಭವದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಖಣೋ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಕ್ಖಣವಿನಿಮುತ್ತೋ ನವಮೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೋ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನೇತಾನಿ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಏತ್ಥ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಓಕಾಸಟ್ಠೇನ "ಖಣೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಭೂತಾನಿ। **ಸಮವಾಯೋ** ನಾಮ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩, ೪೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸಾಧಾರಣಫಲನಿಪ್ಫಾದಕತ್ತೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ। ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀನಞ್ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ಸಾಧಾರಣಫಲಂ। **ಹೇತು** ನಾಮ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಜನಕಹೇತು। ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಖಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ, ಸಮವಾಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ, ಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಭಾವೇನ ತೇಸಂ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸತ್ತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಭಾವೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ "ಗಾವೀಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ದುದ್ಧಾಸು ಆಗತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ದೋಹನಕಿರಿಯಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ, ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಭವನಕಿರಿಯಾ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ। ನನು

ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾವ, ಕಥಂ ತಾಯ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಸತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಏವಹೋತಿ ಅಞ್ಞಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವೇ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಿರಹಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥತೋ ಗಮ್ಯಮಾನಾಯ ತಾಯ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಖಣೇ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಾ ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಾ ಸತಿ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಅಭಿಧಮ್ಮೇಯೇವ (ಅಟ್ಠಸಾ॰ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಪದಭಾಜನೀಯೇ) ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಯಥಾರಹಮೇಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಸುತ್ತಪದೇಸೂತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅಧಿಕರಣತ್ಥಸ್ಸ, ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಭವತೋ। **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ತದುಭಯತ್ಥಸ್ಸ ಸಮಯಸದ್ದತ್ಥಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ಭುಮ್ಮವಚನವಸೇನ ದೀಪನತ್ಥಂ। ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಹಿ ಪದೀಪೋ ವಿಯ ವತ್ಥುನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಕಾತಿ, ಅಯಮತ್ಥೋ ಸದ್ದಸತ್ಥೇಸು ಪಾಕಟೋಯೇವ।

ಹೇತುಅತ್ಥೋ, ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತೀತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ವಿಜ್ಜಾಯ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, "ಫರಸುನಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಕುದಾಲೇನ ಖಣತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಯೋ ಹಿ ಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ವಿನಯೇ** (ಪಾರಾ॰ ೧೦) ಆಗತಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನವತ್ಥುವಸೇನ ಥೇರಂ ಮರಿಯಾದಂ ಕತ್ವಾ **"ಸಾರಿಪುತ್ತಾದೀಹಿಪಿ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ತಂತಂವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮೋವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹೇತು ಚೇವ ಕರಣಞ್ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಾ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಮೇವ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ತಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ವಿಹರತಿ , ತದಾ ತಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ವಸತೀತಿ ಸಿದ್ಧೋ ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಭಾವೋ "ಅನ್ನೇನವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ಅನ್ನಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದತ್ಥಂ ವಸತೀತಿಆದಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಅನ್ನಾದೀನಂ ಹೇತುಭಾವೋ ವಿಯ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾಲೇ ಪನ ತೇನೇವ ಪುಬ್ಬಸಿದ್ಧೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಾಧಕತಮತ್ತಾ ಕರಣಭಾವೋಪಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸೇವ ಸಿದ್ಧೋ "ಅಸಿನಾ ಛಿನ್ದತೀ"ತಿಆದೀಸು ಅಸಿನಾ ಛಿನ್ದನಕಿರಿಯಂ ಸಾಧೇತೀತಿಆದಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಅಸಿಆದೀನಂ ಕರಣಭಾವೋ ವಿಯ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಕಾಲಸ್ಸಾಪಿ ಇಧ ಹೇತುಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಚ ತಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸಾಪಿ ಕರಣಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಕಾಲಸ್ಸಾಪಿ ಹೇತುಭಾವೋ, ಕರಣಭಾವೋ ಚ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"ತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ವೀತಿಕ್ಕಮೋಯೇವ ಹೇತುಭೂತೋ, ಕರಣಭೂತೋ ಚ। ಸೋ ಹಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಕ್ಖಣೇ ಹೇತು ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಕ್ಖಣೇ ಕರಣಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ**ತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಓತಿಣ್ಣಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ**ತಿ ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೬೨) ವಿಯ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮಸಮಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ"ತಿ ಇದಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕರಣಭಾವಸ್ಸ, ಹೇತುಭಾವಸ್ಸ ಚ ಸಮತ್ಥನವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತದನುರೂಪಂ "ತೇನಸಮಯೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಹೇತುಭೂತೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇಪಿ ಪಠಮಂ "ಹೇತುಭೂತೇನಾ"ತಿ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿವಚನಂ ತತ್ಥ ಹೇತುಭಾವಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಭಗವಾ ಹಿ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರನ್ತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಹೇತುಭೂತಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸಮಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ವಿಹಾಸೀ"ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಿರ **ಗಣ್ಠಿಪದೇಸು** ವುತ್ತಂ। "ಕಿಂ

ಪನೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿಚಿನ್ತಾಯ, ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಇಧ ಕಮವಚನಿಚ್ಛಾ ನತ್ಥೀತಿ ಏವಮೇತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ - ಅಞ್ಞಾಸುಪಿ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಯಮೇವ ಅನುಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಚ ತಾಸು 'ತೇನ ಸಮಯೇನ ವೇರಞ್ಜಾಯಂ ವಿಹರತೀ'ತಿ ವಿನಯಪಾಳಿಪದೇ ಹೇತುಅತ್ಥಸ್ಸೇವ ಸಾತಿಸಯಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ ಅವಿಸಯತ್ತಾ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ ಹೇತುಭೂತೇನ, ಕರಣಭೂತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ವಿಹಾಸಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಹೇತುಭೂತೇನ ಸಮಯೇನ ವಿಹಾಸೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯಥಾಲಾಭಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ ಏವಂ ವುತ್ತೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ದುವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಕರಣವಚನೇನ ತದುಭಯತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತನತ್ಥಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿನಯೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏವ ವೀತಿಕ್ಕಮಸಮಯಸ್ಸ ಸಾಧಕತಮತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಕರಣಭಾವೇ "ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಹೇತುಭಾವೇ ಪನ ತದಪೇಕ್ಖನಮತ್ತತ್ತಾ "ವಿಹರತೀ"ತಿ ಪದೇನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾಯೇವ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ, ಕರಣಭೂತೇನ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪಯನ್ತೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾಸೀ"ತಿ। ಕರಣಞ್ಹಿ ಕಿರಿಯತ್ಥಂ, ನ ಹೇತು ವಿಯ ಕಿರಿಯಾಕಾರಣಂ। ಹೇತು ಪನ ಕಿರಿಯಾಕಾರಣಂ, ನ ಕರಣಂ ವಿಯ ಕಿರಿಯತ್ಥೋತಿ।

"ಇಧ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಸಮ್ಭವದಸ್ಸನಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ದಬ್ಬಗುಣಕಿರಿಯಾಹಿ ಸಂಯೋಗೋ **ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೋ,** ನಿರನ್ತರಮೇವ ತೇಹಿ ಸಂಯುತ್ತಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋಯೇವತ್ಥೋ ತಥಾ। **ಏವಂಜಾತಿಕೇ**ತಿ ಏವಂಸಭಾವೇ। ಕಥಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಆರಬ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದೇಸನಾನಿಟ್ಠಾನಂ, ತಾವ ಏಕಂಸಮೇವ, ನಿರನ್ತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಕರುಣಾನಿದಾನತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ಇಧ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ "ಕರುಣಾವಿಹಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೋ। ನ ಹಿ ದೇಸನಾಕಾಲೇ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸಯಸ್ಸ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಸತ್ತವಿಸಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ಭಿನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕರುಣಾಯ ಪವತ್ತೋ ವಿಹಾರೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿವಿಹಾರೋ ಇಧ "ಕರುಣಾವಿಹಾರೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಉಪಯೋಗವಿಭತ್ತಿಯಾ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತನತ್ಥಂ ಉಪಯೋಗನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ "ಮಾಸಂ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ದಿವಸಂ ಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಸುತ್ತಪದೇಸು ಭುಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ, ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಚ, ವಿನಯೇ ಕರಣವಚನಸ್ಸ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಇಧ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಗಾಥಾಪದಂ **ಅಞ್ಞತ್ರಾ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು, ವಿನಯೇ ಚ। **ಸಮಯೋ**ತಿ ಸಮಯಸದ್ದೋ। ಸದ್ದೇಯೇವ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿಪರಾ ಭವತಿಅತ್ಥೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಸೋ**ತಿ ಸ್ವೇವ ಸಮಯಸದ್ದೋ।

ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಮತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪೋರಾಣಾಚರಿಯಮತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪೋರಾಣಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪೋರಾಣಾ**ತಿ ಚ ಪುರಿಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। "ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ವಾ...ಪೇ॰... "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವಾ ಏಸ ಭೇದೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋ**ತಿ ವಚನಮತ್ತೇನ ಭೇದೋ ವಿಸೇಸೋ, ನ ಪನ ಅತ್ಥೇನ, ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭುಮ್ಮಮೇವತ್ಥೋ"**ತಿ, ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಧಾರೋ ಏವ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । ಇಮಿನಾ ಚ ವಚನೇನ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ಕತೋ, ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ವಾ ಉಪಯೋಗಕರಣವಿಭತ್ತಿಯೋ ಸಿದ್ಧಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತೇಸಂ ಮತಿದಸ್ಸನೇ ಗುಣಮಾಹ।

ಭಾರಿಯಟ್ಠೇನ **ಗರು**। ತದೇವತ್ಥಂ ಸಙ್ಕೇತತೋ ಸಮತ್ಥೇತಿ **"ಗರುಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಕೇತವಿಸಯೋ ಹಿ ಸದ್ದೋ ತಂವವತ್ಥಿತೋಯೇವ ಚೇಸ ಅತ್ಥಬೋಧಕೋತಿ। **ಗರು**ನ್ತಿ ಗರುಕಾತಬ್ಬಂ ಜನಂ। **"ಲೋಕೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನ ಕೇವಲಂ ಸಾಸನೇಯೇವ, ಲೋಕೇಪಿ ಗರುಕಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಭಗವಾ**ತಿ ಸಙ್ಕೇತಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿ ಗರುಕಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಭಗವಾ, ಅಥ

ಅಯಮೇವ ಸಾತಿಸಯಂ ಭಗವಾ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಅಯಞ್ಹಿ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥೋ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ಚ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಲೋಕೇಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪೋರಾಣೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ, **ಪೋರಾಣೇಹೀ**ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠವಾಚಕವಚನಮ್ಪಿ ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣತೋ ಸೇಟ್ಠಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠ"**ನ್ತಿ। ವುಚ್ಚತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತೇನಾತಿ ಹಿ **ವಚನಂ,** ಸದ್ದೋ। ಅಥ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ **ವಚನಂ,** ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ "ಭಗವಾ"ತಿ ವಚನೇನ ವಚನೀಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋ**ತಿ ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತ್ತಾ, ಸಾತಿಸಯಂ ವಾ ಗರುಕರಣಾರಹತಾಯ **ಗಾರವಯುತ್ತೋ,** ಗಾರವಾರಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇನ ಕಾರಣತ್ತಯೇನ ಸೋ ತಥಾಗತೋ ಗರು ಭಾರಿಯಟ್ಠೇನ, ತೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಗರುತಾಕಾರಣದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ ಪದತ್ತಯಂ। "ಸಿಪ್ಪಾದಿಸಿಕ್ಖಾಪಕಾಪಿ ಗರೂಯೇವ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಗಾರವಯುತ್ತಾ, ಅಯಂ ಪನ ತಾದಿಸೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗರೂತಿ ಕತ್ವಾ 'ಗಾರವಯುತ್ತೋ'ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಏವಂ ಸತಿ ತದೇತಂ ವಿಸೇಸನಪದಮತ್ತಂ, ಪುರಿಮಪದದ್ವಯಮೇವ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ ಸಿಯಾ।

ಅಪಿಚಾತಿ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಕಪ್ಪತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಅಪರೋ ನಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ -

"ವಣ್ಣಾಗಮೋ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ,
ದ್ವೇ ಚಾಪರೇ ವಣ್ಣವಿಕಾರನಾಸಾ।
ಧಾತೂನಮತ್ಥಾತಿಸಯೇನ ಯೋಗೋ,
ತದುಚ್ಚತೇ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ನಿರುತ್ತೀ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತಂ ನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ, "ಪಿಸೋದರಾದೀನಿ ಯಥೋಪದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಸದ್ದನಯೇನ ವಾ ಪಿಸೋದರಾದಿಆಕತಿಗಣಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೋಕಿಯ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಸೀಲಾದಿಪಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಭಾಗ್ಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ "ಭಾಗ್ಯವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಾಗ್ಯವಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಕಿಲೇಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಪಞ್ಚಮಾರೇ ಅಭಞ್ಜೀತಿ "ಭಗ್ಗವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭಗ್ಗವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಲೋಕೇ ಚ ಭಗ-ಸದ್ದೋ ಇಸ್ಸರಿಯಧಮ್ಮಯಸಸಿರೀಕಾಮಪಯತ್ತೇಸು ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ತೇ ಚ ಭಗಸಙ್ಖಾತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ ಭಗವಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯುತ್ತೋ ಭಗೇಹಿ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕುಸಲಾದೀಹಿ ಅನೇಕಭೇದೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿಭಜಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿವರಿತ್ವಾ ದೇಸೇಸೀತಿ "ವಿಭತ್ತವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಭತ್ತವಾ"**ತಿ। ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇ, ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೇ, ಸುಞ್ಞತಾನಿಮಿತ್ತಾಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೇ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸೀತಿ "ಭತ್ತವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭತ್ತವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತೀಸು ಭವೇಸು ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನಮನೇನ ವನ್ತಂ ವಮಿತನ್ತಿ "ಭವೇಸು ವನ್ತಗಮನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭವಸದ್ದತೋ ಭ-ಕಾರಂ ಗಮನಸದ್ದತೋ ಗ-ಕಾರಂ ವನ್ತಸದ್ದತೋ ವ-ಕಾರಂ ಆದಾಯ, ತಸ್ಸ ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವನ್ತಗಮನೋ ಭವೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಯತೋ ಭಾಗ್ಯವಾ, ತತೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅಸ್ಸ ಪದಸ್ಸಾ**ತಿ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ವಿತ್ಥಾರತ್ಥೋ**ತಿ ವಿತ್ಥಾರಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ। **"ಸೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಗನ್ಥಮಹತ್ತಂ ಪರಿಹರತಿ। **ವುತ್ತೋಯೇವ,** ನ ಪನ ಇಧ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಏಕದೇಸಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪಿಚ ಭಗೇ ವನಿ, ವಮೀತಿ ವಾ **ಭಗವಾ**। ಸೋ ಹಿ ಭಗೇ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ತೇ ವಾ ಭಗಸಙ್ಖಾತೇ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ವನಿ ಯಾಚಿ ಪತ್ಥಯಿ, ಏವಂ ಭಗೇ ವನೀತಿ **ಭಗವಾ,** ಭಗೇ ವಾ ಸಿರಿಂ, ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಯಸಞ್ಚ ವಮಿ ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಛಡ್ಡಯಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಹತ್ಥಗತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ, ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರಿಯಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಯಸಂ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ। ಅಥ ವಾ ಭಾನಿ ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಭಗಾ** ಆಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ, ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಾದಿಗತಾ ಭಾಜನಲೋಕಸೋಭಾ। ತಾ ಭಗಾ ವಮಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹಿ, ಏವಂ ಭಗೇ ವಮೀತಿ **ಭಗವಾತಿ** ಏವಮಾದೀಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತನಯೇಹಿ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪನ ಸೋ ಗನ್ಥಭೀರುಜನಾನುಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ, ಗನ್ಥಗರುತಾಪರಿಹರಣತ್ಥಞ್ಚ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತೋತಿ।

ಏವಮೇತೇಸಂ ಅವಯವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮುದಾಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪುರಿಮಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಸಮುದಾಯತ್ಥೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸೇನ ತೇಸಮತ್ಥಾನಂ ಪಟಿಯೋಗಿತಾಯ ತೇನಾಪಿ ಸಹ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ತಾವತಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಏತಸ್ಸ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವಚನೇನ "ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ" ತಿವಚನೇನಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿದಾನವಚನೇ। **ಯಥಾಸುತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ತಥಾದೇಸಿತತ್ತಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಏಸ ನಯೋ ಅಪರತ್ಥಾಪಿ। "ಯೋ ಖೋ ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ...ಪೇ॰... ಸತ್ಥಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುಭಾವಪರಿಯಾಯೋ ವಿಜ್ಜತೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಕಾಯನ್ತಿ** ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಭೂತಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಧಮ್ಮಕಾಯೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತೇನಾತಿ** ಚ ತಾದಿಸೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದಂ** ಅಧುನಾ ವಕ್ಖಮಾನಸುತ್ತಂ **ಪಾವಚನಂ** ಪಕಟ್ಠಂ ಉತ್ತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ನಾಮ। ತಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸತ್ಥುಕಂ** ಅತೀತಸತ್ಥುಕಭಾವೋ **ನ** ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಾವಪ್ಪಧಾನೋ ಹಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಭಾವಲೋಪೋ ವಾ, ಇತರಥಾ ಪಾವಚನಮೇವ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಸತ್ಥುಕಂ, ಸತ್ಥುಅದಸ್ಸನೇನ ಪನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸತ್ಥುಕಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ "ಅಯಂ ವೋ ಸತ್ಥಾತಿ ಸತ್ಥುಅದಸ್ಸನೇನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಂ ಜನಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತೀ" ತಿವಚನೇನ ಸಹ ವಿರೋಧೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಇದಂ ಪಾವಚನಂ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದನೇನ ನ ಅತೀತಸತ್ಥುಕನ್ತಿ ಪನ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ಥೂತಿ** ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ಛಟ್ಠೀ, ಸಮಾಸಪದಂ ವಾ ಏತಂ **ಸತ್ಥುಅದಸ್ಸನೇನಾತಿ**। ಉಕ್ಕಣ್ಠನಂ **ಉಕ್ಕಣ್ಠೋ,** ಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಾ। "ಕಠ ಕಿಚ್ಛಜೀವನೇ"ತಿ ಹಿ ವದನ್ತಿ। ತಮಿತೋ ಪತ್ತೋತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ, ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಾ ಪೀಳಿತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಂ ಕಣ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಆಹಿಣ್ಡತಿ, ವಿಹರತಿ ಚಾತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ತಂ **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಂ**। ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯಾಧಿಗತಮತ್ತೋ ಚೇಸ, ವೋಹಾರತೋ ಪನ ಅನಭಿರತಿಯಾ ಪೀಳಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಸಮಸ್ಸಾಸೇತೀತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಂ ಜನೇತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಸಮಯೇ। ಕಾಮಂ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಭಗವತಿ ಏವಂ ವತ್ತುಮರಹತಿ, ಇಧ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಏವಂ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತವಸೇನ ತದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಆಹ **"ಅವಿಜ್ಜಮಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುವಸೇನ ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತೇನಾತಿ** ತಥಾಸಾಧನೇನ। **ಏವಂವಿಧಸ್ಸಾತಿ** ಏವಂಪಕಾರಸ್ಸ, ಏವಂಸಭಾವಸ್ಸಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಗರಹಾಯಂ ನಿಪಾತೋ "ಅತ್ಥಿ ನಾಮ ಆನನ್ದ ಥೇರಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಿಹೇಸಿಯಮಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿಸ್ಸಥಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೬೬) ವಿಯ, ತೇನ ಏದಿಸೋ ಅಪಿ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಗರಹತ್ಥಂ ಜೋತೇತಿ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಅರಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಅರಿಯಭೂತಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। ದಸವಿಧಸ್ಸ ಕಾಯಬಲಸ್ಸ, ಞಾಣಬಲಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ **ದಸಬಲಧರೋ**। ವಜಿರಸ್ಸ ನಾಮ ಮಣಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮೂಹೋ ಏಕಗ್ಘನೋ, ತೇನ ಸಮಾನೋ ಕಾಯೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ವಜಿರಸಙ್ಖಾತೋ ನಾಮ ನ ಅಞ್ಞೇನ ಮಣಿನಾ ವಾ ಪಾಸಾಣೇನ ವಾ ಭೇಜ್ಜೋ, ಅಪಿ ತು ಸೋಯೇವ ಅಞ್ಞಂ ಮಣಿಂ ವಾ ಪಾಸಾಣಂ ವಾ ಭಿನ್ದತಿ। ತೇನೇವ

ವುತ್ತಂ “ವಜಿರಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಅಭೇಜ್ಜೋ ಮಣಿ ವಾ ಪಾಸಾಣೋ ವಾ”ತಿ, ಏವಂ ಭಗವಾಪಿ ಕೇನಚಿ ಅಭೇಜ್ಜಸರೀರೋ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೇ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ। ನಾಮಸದ್ದಸ್ಸ ಗರಹಾಜೋತಕತ್ತಾ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಜೋತಕೋ “ನ ಕೇವಲಂ ಭಗವಾಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪೀ”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಏವಂಗುಣಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತಸಭಾವೇನ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತೋಪಿ ಏಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಏವಾತಿ ಪಕರಣಾನುರೂಪಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಏವ”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆಸಾ** ಪತ್ಥನಾ ಕೇನ **ಜನೇತಬ್ಬಾ,** ನ ಜನೇತಬ್ಬಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅಹಂ ಚಿರಂ ಜೀವಿಂ, ಚಿರಂ ಜೀವಾಮಿ, ಚಿರಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಖಂ ಜೀವಿಂ, ಸುಖಂ ಜೀವಾಮಿ, ಸುಖಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಮಜ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ **ಜೀವಿತಮದೋ** ನಾಮ, ತೇನ ಮತ್ತೋ ಪಮತ್ತೋ ತಥಾ। **ಸಂವೇಜೇತೀ**ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಜನೇತಿ, ತತೋಯೇವ ಅಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। ಸಂವೇಜನಞ್ಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಹೇತು “ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹತೀ”ತಿ ವಚನತೋ।

ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸಕಲಸುತ್ತಸ್ಸ “ಏವ”ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನತೋ। **ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸುಣನ್ತಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಭಗವತಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೇನ, ಪಞ್ಚಸು ಚ ಕೋಸಲ್ಲೇಸು ಆಯಸ್ಮತಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಪಸಂಸಿತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾಸಾವಕೇನ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಯಮೇವ ಸುತಂ ನ ಅನುಸ್ಸುತಂ, ನ ಚ ಪರಮ್ಪರಾಭತನ್ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ** ನಿದ್ದಿಸತಿ ಭಗವಾತಿಸದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದ-ಪಟಿಮಣ್ಡಿತ-ಸಮಯ-ಭಾವ-ದೀಪನತೋ। ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪರಮಾ ಹಿ ಕಾಲಸಮ್ಪದಾ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> “ಕಪ್ಪಕಸಾಯಕಲಿಯುಗೇ , ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಅಹೋ ಮಹಚ್ಛರಿಯಂ।
> ಹುತವಹಮಜ್ಝೇ ಜಾತಂ, ಸಮುದಿತಮಕರನ್ದಮರವಿನ್ದ”ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧)।

ತಸ್ಸಾಯಮತ್ಥೋ - ಕಪ್ಪಸಞ್ಞಾತಕಾಲಸಞ್ಚಯಸ್ಸ ಲೇಖನವಸೇನ ಪವತ್ತೇ ಕಲಿಯುಗಸಞ್ಞಾತೇ ಸಕರಾಜಸಮ್ಮತೇ ವಸ್ಸಾದಿಸಮೂಹೇ ಜಾತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಖಣಸಞ್ಞಾತೋ ದಿನಸಮೂಹೋ ಅನ್ಧಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಾರೋಹನಮಿವ ಕದಾಚಿ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ, ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠೇನ ಚ ಮಹಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತಿ। ಕಿಮಿವ ಜಾತನ್ತಿ ಚೇ? ಹುತವಹಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಪಾವಕಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸಮ್ಮಾ ಉದಿತಮಧುಮನ್ತಂ ಅರವಿನ್ದಸಞ್ಞಾತಂ ವಾರಿಜಮಿವ ಜಾತನ್ತಿ। **ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ** ನಿದ್ದಿಸತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗಾರವಾಧಿವಚನತೋ।

ಏವಂ ಪದಭಕ್ಕಸ್ಸ ಪದಾನುಕ್ಕಮೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ “ಅನ್ತರಾ ಚ ರಾಜಗಹ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ **“ಅನ್ತರಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅನ್ತರಾ ಚ ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಚನೀಯತ್ಥಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಕರಣಾದಿಸಾಮತ್ಥಿಯಾದಿಗತತ್ಥಮನ್ತರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪನಸ್ಸ ನಾನತ್ಥಭಾವೋ ಪಯೋಗತೋ ಅವಗಮೀಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತದನ್ತರ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ತದನ್ತರ**ನ್ತಿ ತಂ ಕಾರಣಂ। ಮಞ್ಚ ತಞ್ಚ ಮನ್ತೇನ್ತಿ, ಕಿಮನ್ತರಂ ಕಿಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಜ್ಜನ್ತರಿಕಾಯಾ**ತಿ ವಿಜ್ಜುನಿಚ್ಛರಣಕ್ಖಣೇ। ಧೋವನ್ತೀ ಇತ್ಥೀ ಅದ್ದಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅನ್ತರತೋ**ತಿ ಹದಯೇ। **ಕೋಪಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಕಾಲುಸ್ಸಿಯಕರಣತೋ ಚಿತ್ತಪಕೋಪಾ ರಾಗಾದಯೋ। **ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಭನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಆಪಾದಿ। **ಅಪಿಚಾ**ತಿ ತಥಾಪಿ, ಏವಂ ಪಭವಸಮ್ಪನ್ನೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾನಿರಯಾನ**ನ್ತಿ ಲೋಹಕುಮ್ಭೀನಿರಯೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅನ್ತರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಅನ್ತರೇನ। ರಾಜಗಹನಗರಂ ಕಿರ ಆವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಮಹಾಪೇತಲೋಕೋ। ತತ್ಥ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾಲೋಹಕುಮ್ಭೀನಿರಯಾನಂ ಅನ್ತರೇನ ಅಯಂ ತಪೋದಾ ನದೀ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಕುಥಿತಾ ಸನ್ದತೀತಿ। **ಸ್ವಾಯಮಿಧ ವಿವರೇ ಪವತ್ತತಿ** ತದಞ್ಞೇಸಮಸಮ್ಭವತೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ತದನ್ತರಂ ಕೋ ಜಾನೇಯ್ಯ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೪; ೧೦.೭೫) ಏತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಕಪ್ಪಾ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೆಯಾ, (ಬು॰ ವಂ॰ ೨೮.೯) ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಥಂ ಓಪಾತೇತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೨೬; ಪಹಾ॰ ವ॰ ೬೬; ಚೂಳವ॰ ೩೭೬) ವಿಯ ಕಾರಣವೇಮಜ್ಝೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಾಯೇವ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಪನ ಚಿತ್ತಖಣವಿವರೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರಿಕಅನ್ತರಸದ್ದಾ । ಅನ್ತರಾಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ

ಅಯಮತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ - ಯೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಅನ್ತರಿಕಸದ್ದೋ, ಅನ್ತರಸದ್ದೋ ಚ ಪವತ್ತತಿ, ತೇಸು ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋಪೀತಿ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತರಿಕಸದ್ದೋ, ಅನ್ತರಸದ್ದೋ, ಚ ಉದಾಹಟೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋಯೇವ "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೨೦) ಏತ್ಥ ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ -

> "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಕೋಪಾ,
> ಇತಿಭವಾಭವತಞ್ಚ ವೀತಿವತ್ತೋ।
> ತಂ ವಿಗತಭಯಂ ಸುಖಿಂ ಅಸೋಕಂ,
> ದೇವಾ ನಾನುಭವನ್ತಿ ದಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೨೦)। -

ಹಿ ಅಯಂ ಉದಾನೇ **ಭದ್ದಿಯಸುತ್ತೇ** ಗಾಥಾ। ಸೋಯೇವ ಇಕ-ಸದ್ದೇನ ಸಕತ್ಥಪವತ್ತೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "ಅನ್ತರಿಕಾಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಉದಾಹರಣೋದಾಹರಿತಬ್ಬಾನಮೇತ್ಥ ವಿರೋಧಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। ಕಿಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸನಿಯಮೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಉಪಯೋಗವಚನಮೇವ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಯತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಸಮ್ಬನ್ಧೀಯತ್ಥೇ ವಾ ಕಸ್ಮಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಸಮ್ಭವತೋ ತಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಯತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಸದ್ದನ್ತರಯೋಗೇನ ಲದ್ಧಮಿದಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಕೇವಲಂ ಸಾಸನೇವ, ಲೋಕೇಪಿ ಏವಮೇವಿದಂ ಲದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಈದಿಸೇಸು ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಸೇಸಯೋಗತಾದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಹಿ ಅಯಮತ್ಥೋಪಿ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏಕೇನಪಿ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ದ್ವೇ ಉಪಯೋಗವಚನಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ। ದ್ವೀಹಿ ಪನ ಯೋಗೇ ಕಾ ಕಥಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಅಕ್ಖರಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿಯಾದೀಹೀತಿ **ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ,** ಸದ್ದವಿದೂ। ಅಕ್ಖರ-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ತಮ್ಮೂಲಕಾನಿ ಪದಾದೀನಿಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಯದಿಪಿ ಸದ್ದತೋ ಏಕಮೇವ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸೋ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಪದಸ್ಸ ಆವುತ್ತಿಯಾದಿನಯೇನ ಅನೇಕಧಾ ಸಮ್ಬಜ್ಝನತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ದುತಿಯಪದೇನಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಕೋ ಪನ ದೋಸೋ ಅಯೋಜಿತೇತಿ ಆಹ **"ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀ"**ತಿ। ದುತಿಯಪದಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದನ್ತರಯೋಗವಸಾ ಸದ್ದೇಯೇವ ಸಾಮಿವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಉಪಯೋಗವಿಭತ್ತಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಸದ್ದಾಧಿಕಾರೋ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿಪಯೋಗೋ।

ಅದ್ಧಾನ-ಸದ್ದೋ ದೀಘಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ದೀಘಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ। ಕಿತ್ತಾವತಾ ಪನ ಸೋ ದೀಘೋ ನಾಮ ತದತ್ಥಭೂತೋತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **"ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯಸ್ಸ ವಿಭಙ್ಗೇ**ತಿ ಗಣಭೋಜನಸಿಕ್ಖಾಪದಾದೀಸು ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಪದಭಾಜನೀಯಭೂತೇ ವಿಭಙ್ಗೇ (ಪಾಚಿ॰ ೨೧೭)। **ಅಡ್ಢಯೋಜನಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ,** ಪಗೇವ ತದುತ್ತರಿ। ಅಡ್ಢಮೇವ ಯೋಜನಸ್ಸ **ಅಡ್ಢಯೋಜನಂ,** ದ್ವಿಗಾವುತಮತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಚತುಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣಂ ಯೋಜನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ "ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ ವದತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಹನ್ತಸದ್ದೋ ಉತ್ತಮತ್ಥೋ, ಬಹ್ವತ್ಥೋ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಮಹತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಗುಣಮಹತ್ತೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣಮಹನ್ತಭಾವೇನ। **ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನಾತಿ** ಗಣನಮಹನ್ತಭಾವೇನ। ತದೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಸೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ**ತಿ ಇಧ ಆಗತೋ ತದಾ ಪರಿವಾರಭೂತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ। **ಮಹಾತಿ** ಉತ್ತಮೋ। ವಾಕ್ಯೇಪಿ ಹಿ ತಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಪಯೋಗವಸಾ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾತಿ** ನಿಲ್ಲೋಭತಾ ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಾವಸೇಸೋ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ನಿರವಸೇಸೋ। ನ ಹಿ "ಅಪ್ಪಲೋಭತಾತಿ ಅಭಿತ್ಥವಿತುಮರಹತೀ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ। ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಟೀಕಾಕಾರೋ ಪನ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ** ಏವಮಾಹ "ಅಪ್ಪಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಪರಿಯಾಯಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ 'ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ವಿಯಾ'ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೫) **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಸದ್ದೋ ಪನೇತ್ಥ 'ಅಭಾವತ್ಥೋ' ತಿಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ 'ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಞ್ಚಸಞ್ಜಾನಾಮೀ'ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೫) ವಿಯಾ"ತಿ। **ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಪಿ ಮಹಾತಿ** ಗಣನಾಯಪಿ ಬಹು ಅಹೋಸಿ, "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಪದಾವತ್ಥಿಕನ್ತವಚನವಸೇನ

ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಪದಸ್ಸ ಭೇದನಮಿವ ಹೋತೀತಿ ತದಪರಾಮಸಿತ್ವಾ "ತೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನಾ"ತಿ ಪುನ ವಾಕ್ಯಾವತ್ಥಿಕನ್ತವಚನವಸೇನ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಪದೇನ ಸದಿಸೀಕರಣಂ। ಏಸಾ ಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಕಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ವಿಭತ್ತಿಯಾನಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಪದತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಪುನ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನವಿಭತ್ತಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತತ್ತಾ ಸಙ್ಘೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮಣಗಣೇನಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ। "ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೀಲೇಸು ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೧; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಞ್ಚ ಸೀಲಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಙ್ಖಾತೋ ಸಙ್ಘಟಿತೋ ಸಮೇತೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೋ,** ಸಮಣಗಣೋ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **"ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಘಾಟಸಙ್ಖಾತೇನಾ"** ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತಥಾ ಸಙ್ಖಾತೇನ ಕತಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಾದೀನಂ ನಿಯತಸಭಾವತ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಾ, ಪಗೇವ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದಯೋ, ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ"ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧; ೫.೧೯೮, ೧೦೦೪) "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಚ ಆದಿ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತತಾಯೇವ, "ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨) ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೀಲೇಸು ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨) ವಚನತೋ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ। **ಸದ್ಧಿಂ**-ಸದ್ದೋ ಏಕತೋತಿ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಪಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಮತ್ತಾನೀತಿ** ಪಞ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಮತ್ತಸದ್ದಂ ಸಙ್ಘಪಿತ್ವಾ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋ ವುತ್ತೋ। **ಏತೇಸನ್ತಿ** ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ। ಪುನ ಪಞ್ಚ ಮತ್ತಾ ಪಮಾಣಾತಿ ಬ್ಯಾಸೋ, ನಿಕಾರಲೋಪೋ ಚೇತ್ಥ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗತ್ತಾ।

ಸುಪ್ಪಿಯೋತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಮೇವ, ನ ಗುಣಾದಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಗವಾಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನಸಭಾಗತಾಯ ಏವ, ನ ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಸಭಾಗತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಿ-ಕಾರೋ"**ತಿಆದಿ। ಸುಖುಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಪುಬ್ಬಾಪರಪದಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಕರಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸರಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸನ್ಧಿಭಾವಂ, ತೇನಾಹ **"ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾವಸೇನ ವುತ್ತೋ"**ತಿ, ಏತೇನ ಪದಪೂರಣಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪಿಚ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋಪಿ ಖೋ-ಸದ್ದೋ ಯುತ್ತೋ "ಅಸ್ಸೋಸಿ ಖೋ ವೇರಞ್ಜೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ವಿಯ, ತೇನ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಹೋಸಿಯೇವ, ನಾಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ। **ಸಞ್ಜಯಸ್ಸಾತಿ** ರಾಜಗಹವಾಸಿನೋ ಸಞ್ಜಯನಾಮಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ, ಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಠಮಂ ಉಪತಿಸ್ಸಕೋಲಿತಾಪಿ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋವ , ನ ಅಚೇಲಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **"ಯದಾ, ತದಾ"**ತಿ ಚ ಏತೇನ ಸಮಕಾಲಮೇವ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅತೀತಕಾಲತ್ಥೋ** ಪಾಳಿಯಂ **ಹೋತಿಸದ್ದೋ** ಯೋಗವಿಭಾಗೇನ, ತಂಕಾಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ತದಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನ್ತೇತಿ ಸಮೀಪೇ। **ವಸತೀತಿ** ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಾದಿಕರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥಸಾಧಾರಣವಚನಂ, ಅವಚರತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತೇನೇವಾಹ **"ಸಮೀಪಚಾರೋ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೋ ಸಿಸ್ಸೋ"**ತಿ। **ಚೋದಿತಾ ದೇವದೂತೇಹೀತಿ** ದಹರಕುಮಾರೋ ಜರಾಜಿಣ್ಣಸತ್ತೋ ಗಿಲಾನೋ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ, ಕಮ್ಮಕಾರಣಿಕಾ ವಾ ಮತಸತ್ತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ದೇವದೂತೇಹಿ **ಚೋದಿತಾ** ಓವದಿತಾ ಸಂವೇಗಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ಸಮಾನಾಪಿ। ತೇ ಹಿ ದೇವಾ ವಿಯ ದೂತಾ, ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಂ ವಾ ದೂತಾತಿ **ದೇವದೂತಾ।** **ಹೀನಕಾಯೂಪಗಾತಿ** ಅಪಾಯಕಾಯಮುಪಗತಾ। ನರಸಙ್ಖಾತಾ ತೇ ಮಾಣವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತೋ

“ಮಾಣವೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ಇತರೇ ಪನ ವಿಸೇಸವಸೇನ। ಪಕರಣಾಧಿಗತೋ ಹೇಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ। **ಕತಕಮ್ಮೇಹೀತಿ** ಕತಚೋರಕಮ್ಮೇಹಿ। **ತರುಣೋತಿ** ಸೋಳಸವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪತ್ತವೀಸತಿವಸ್ಸೋ, **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹಿ** “ಸತ್ತಾ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಞ್ಚದಸವಸ್ಸಕಾ, ತಾವ ‘ಕುಮಾರಕಾ, ಬಾಲಾ’ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತೋ ಪರಂ ವೀಸತಿವಸ್ಸಾನಿ ‘ಯುವಾನೋ’”ತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೪) ವುತ್ತಂ। ತರುಣೋ, ಮಾಣವೋ, ಯುವಾತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಲೋಕಿಯಾ ಪನ “ದ್ವಾದಸವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಜರಮಪ್ಪತ್ತೋ, ತಾವ ತರುಣೋ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ತೇಸು ವಾ ದ್ವೀಸು ಜನೇಸೂತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಯೋ ವಾ “ಏಕಂ ಸಮಯ”ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಧಿಗತೋ ಕಾಲೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ **ತತ್ರಾತಿ** ಯಞ್ಹಿ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಅನ್ತರಾ ರಾಜಗಹಞ್ಚ ನಾಳನ್ದಞ್ಚ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ತಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಚ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀತಿ। **ನಿಪಾತಮತ್ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸತ್ಥಾಭಾವತೋ ಪದಪೂರಣತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಪರಿಯಾಯೋತಿ** ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕದೇಸನಾ ನಾಮ ಇತಿ ನಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ **ಧಾರೇಹಿ, ರಾಜಞ್ಞಾತಿ** ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞನಾಮಕಂ ರಾಜಾನಮಾಲಪತಿ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಪರಿವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ವಾರೋ। ಪರಿಯಾಯೇತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಾದೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ದೇಸನಾ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಾರಣಂ। ಅನೇಕಸದ್ದೇನೇವ ಅನೇಕವಿಧೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತೇನಾತಿ ಆಹ **“ಅನೇಕವಿಧೇನಾ”**ತಿ। ಕಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಮೇವ, ನ ಏಕಂಸಕಾರಣಂ ಅವಣ್ಣಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭೂತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ **ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಅಕಾರಣಮೇವ ‘ಕಾರಣ’ನ್ತಿ ವತ್ವಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧)। ಜಾತಿವಸೇನಿದಂ ಬಹ್ವತ್ಥೇ ಏಕವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಬಹೂಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ।

“ಅವಣ್ಣವಿರಹಿತಸ್ಸ ಅಸಮಾನವಣ್ಣಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಪೀ”ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಕಾರಣಸ್ಸ ಅಕಾರಣಭಾವಹೇತುದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ದೋಸವಿರಹಿತಸ್ಸಪಿ ಅಸದಿಸಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅವಣ್ಣಂ ದೋಸಂ ನಿನ್ದನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **“ಯಂ ಲೋಕೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಅರಸರೂಪನಿಬ್ಭೋಗಅಕಿರಿಯವಾದಉಚ್ಛೇದವಾದಜೇಗುಚ್ಛೀವೇನಯಿಕತಪಸ್ಸೀಅಪಗಬ್ಭಭಾವಾನಂ ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಹಿ ಏತಂ “ಅರಸರೂಪೋ…ಪೇ॰… ಅಪಗಬ್ಭೋ”ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಲೋಕಸಮ್ಮತೋ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಅಞ್ಜಲೀಕಮ್ಮಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಆಸನಾಭಿನಿಮನ್ತನಸಙ್ಖಾತೋ ಸಾಮಗ್ಗೀರಸೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಸಾಮಗ್ಗೀರಸಸಙ್ಖಾತೇನ ರಸೇನ ಅಸಮ್ಪನ್ನಸಭಾವೋ, ತೇನ ಸಾಮಗ್ಗೀರಸಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿಭೋಗೇನ ಅಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತಸ್ಸ ಅಕತ್ತಬ್ಬತಾವಾದೋ, ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾವಾದೋ ಚ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಗೂಥಂ ವಿಯ ಮಣ್ಡನಜಾತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ ಜೇಗುಚ್ಛೀ। ತಸ್ಸ ವಿನಾಸಕೋ ಸೋವ ತದಕರಣತೋ ವಿನೇತಬ್ಬೋ। ತದಕರಣೇನ ವಯೋವುಡ್ಢೇ ತಾಪೇತಿ ತದಾಚಾರವಿರಹಿತತಾಯ ವಾ ಕಪಣಪುರಿಸೋ। ತದಕರಣೇನ ದೇವಲೋಕಗಬ್ಭತೋ ಅಪಗತೋ, ತದಕರಣತೋ ವಾ ಸೋ ಹೀನಗಬ್ಭೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ತದೇವ ಅಭಿವಾದನಾದಿಅಕರಣಂ ಅರಸರೂಪತಾದೀನಂ ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **“ನತ್ಥಿ…ಪೇ॰… ವಿಸೇಸೋ”**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪನ “ಸುನ್ದರಿಕಾಯ ನಾಮ ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯ ಮರಣಾನವಬೋಧೋ, ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಆದಿಕೋಟಿಯಾ ಅಪಞ್ಞಾಯನಪಟಿಞ್ಞಾ, ಠಪನೀಯಪುಚ್ಛಾಯ ಅಬ್ಯಾಕತವತ್ಥುಬ್ಯಾಕರಣ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಾನಿ ನಿದ್ಧಾರಿತಬ್ಬಾನಿ, ತಥಾ **“ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸಯಮ್ಪಟಿಭಾನ”**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಅನಾಚರಿಯಕೇನ ಸಾಮಂ ಪಟಿವೇಧೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಥಾ ತಥಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ಕತ್ಥಚಿ ಪರೇಸಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಕಥನಂ, ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದೀಹಿ ಆರೋಚಿತನಯೇನೇವ ಬ್ಯಾಕರಣ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ, **“ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ನ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ”**ತಿ ಏತೇಸಂ ಪನ “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಕಮೇನೇವ ಅನವಬೋಧೋ, ಲೋಕನ್ತಸ್ಸ ಅಜಾನನಂ, ಅತ್ತನಾ ಇಚ್ಛಿತತಪಚಾರಾಭಾವೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ। ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಾದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ।** ಅರಿಯಂ ವಿಸುದ್ಧಂ, ಉತ್ತಮಂ ವಾ ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ದಸ್ಸನಂ, ಅಲಂ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಂ ಅರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನೋ।** ಸ್ವೇವ **ವಿಸೇಸೋ** ತಥಾ। ಅರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನಮೇವ ವಾ ವಿಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತಂ

ಯಸ್ಸ, ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ ವಾ **ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ,** ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋವ। **ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತ**ನ್ತಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಆಹರಿತಂ, ವಿತಕ್ಕೇನ ವಾ ಪರಿಘಟಿತಂ। **ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತ**ನ್ತಿ ವೀಮಂಸನಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿಮಜ್ಜಿತಂ। **ಸಯಮ್ಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತನೋ ವಿಭೂತಂ, ತಾದಿಸಂ ಧಮ್ಮನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಅಯುತ್ತಂ ಅನುಪಪತ್ತಿಂ। ಕಾರಣಪದೇ ಚೇತಂ ವಿಸೇಸನಂ। ನ ಹಿ ಅರಸರೂಪತಾದಯೋ ದೋಸಾ ಭಗವತಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಘೇಸು ಚ ದುರಕ್ಖಾತದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾದಯೋ **ಅಕಾರಣ**ನ್ತಿ ವಾ ಯುತ್ತಿಕಾರಣರಹಿತಂ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಞ್ಞಾಮತ್ತಂ। ಪಕತಿಕಮ್ಮಪದಞ್ಚೇತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥೇ **ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಇವಾತಿ ಇವ-ಸದ್ದತ್ಥೋ ರೂಪಕನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ಪತಿರೂಪಕಕಾರಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ತಥಾ ತಥಾ**ತಿ ಜಾತಿವುಡ್ಢಾನಮನಭಿವಾದನಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಆಕಾರೇನ। **ವಣ್ಣ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಗುಣಪಸಂಸಾಸು ಪವತ್ತನತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಅವಣ್ಣಂ ದೋಸಂ ನಿನ್ದ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ದುರಕ್ಖಾತೋತಿ ದುಟ್ಠುಮಾಕ್ಖಾತೋ, ತಥಾ **ದುಪ್ಪಟಿವೇದಿತೋ**। ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಂ,** ತದೇವ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ,** ತತೋ ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ**। ವಟ್ಟತೋ ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ** ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಕ-ಕಾರಂ, ಈ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ। "ಅನೀಯ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲಾ ಕತ್ತುಅಭಿಧಾಯಕೋ"ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ ವದನ್ತಿ, ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ತಥಾ। ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ **ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕೋ** ವುತ್ತನಯೇನ। **ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿರುದ್ಧಪಟಿಪದಂ। **ಅನನುಲೋಮಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅನನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ। **ಅಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ ಚ ವತ್ತಮಾನಕಾಲನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲತೋ ಸೋ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣಾನಂ ಭಾಸನಕಾಲೋ ಅತೀತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, "ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹೋತಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅತೀತಕಾಲತ್ಥತ್ತಾ ಪನ ಭಾಸತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತೇಹಿ ಅವಣ್ಣೋ ವಣ್ಣೋ ಚ ಭಾಸೀಯತಿ, ತಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ತತ್ರಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕಾಲಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಿಕಪ್ಪನಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಸುಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ।

"ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪನ…ಪೇ॰… ಭಾಸತೀ"ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಂ **"ಅನ್ತೇವಾಸೀ ಪನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಅಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಂ** ಅರಿಯೂಪವಾದಕಮ್ಮಂ, ತಥಾ **ಅನಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ**। **ಸ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಸೋ ಆಚರಿಯೋ। **ಅಸಿಧಾರ**ನ್ತಿ ಅಸಿನಾ ತಿಖಿಣಭಾಗಂ। **ಕಕಚದನ್ತ ಪನ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಕಕಚಸ್ಸ ದನ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿಸಮಪನ್ತಿಯಾ। ಹತ್ಥೇನ ವಾ ಪಾದೇನ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ **ಕೀಳಮಾನೋ ವಿಯ**। ಅಕ್ಖಿಕಣ್ಣಕೋಸಸಙ್ಖಾತಟ್ಠಾನವಸೇನ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಭಿನ್ನೋ ಮದೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಪಭಿನ್ನಮದೋ,** ತಂ। **ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸಮಾನೋ**ತಿ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸನಹೇತು। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಮಾನ-ಸದ್ದೋ। ನ ಅಯೋ ವುಡ್ಢಿ **ಅನಯೋ**। ಸೋಯೇವ **ಬ್ಯಸನಂ,** ಅತಿರೇಕಬ್ಯಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಂ **ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ** ಏಕನ್ತಮಹಾಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ರತನತ್ತಯೋಪವಾದಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ಯೋ ನಿನ್ದಿಯಂ ಪಸಂಸತಿ,
> ತಂ ವಾ ನಿನ್ದತಿ ಯೋ ಪಸಂಸಿಯೋ।
> ವಿಚಿನಾತಿ ಮುಖೇನ ಸೋ ಕಲಿಂ,
> ಕಲಿನಾ ತೇನ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತೀ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೬೩; ಸಂ ನಿ॰ ೧.೧೮೦-೧೮೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೨)।

"ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪತ್ತಿಂ, ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇ ಚ ಕಾರುಞ್ಞಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅನುಕೂಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಯಂ ಪನ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕತ್ತಾ ನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ತಮನುವತ್ತತೀತಿ ಇದಾನಿಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆಚರಿಯೋ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಹಲಾಹಲ**ನ್ತಿ

ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಮಾರಣಕಂ ವಿಸಂ। ಹನತೀತಿ ಹಿ **ಹಲೋ** ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಹಲಾನಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ಹಲೋ **ಹಲಾಹಲೋ** ಮಜ್ಝೇದೀಘವಸೇನ, ಏತೇನ ಚ ಅಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠವಿಧೇ ವಿಸೇ ನಿವತ್ತೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ಪುಮೇ ಪಣ್ಡೇ ಚ ಕಾಕೋಲ, ಕಾಳಕೂಟಹಲಾಹಲಾ।
> ಸರೋತ್ಥಿಕೋಸುಜ್ಝಿಕೇ ಯೋ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ತೋ ಪದೀಪನೋ।
> ದಾರದೋ ವಚ್ಛನಾಭೋ ಚ, ವಿಸಭೇದಾ ಇಮೇ ನವಾ"ತಿ॥

ಖರೋದಕನ್ತಿ ಚಣ್ಡಸೋತೋದಕಂ। **"ಖಾರೋದಕ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅತಿಲೋಣತಾಯ ತಿತ್ತೋದಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನರಕಪಪಾತ**ನ್ತಿ ಚೋರಪಪಾತಂ। **ಮಾಣವಕಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಮೇವ ಓವದಿತುಂ ಆಲಪತಿ "ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ ತೇ ಭದ್ದಾಲಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋಅಹೋಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೫) ವಿಯ। "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ"ತಿ ಕಮ್ಮಮೇವ ಅತ್ತಸನ್ತಕಭಾವಂ ವತ್ವಾ ತದೇವ ವಿವರತಿ **"ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಾನುರೂಪಮೇವ ಗತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಯೋನಿಸೋ**ತಿ ಉಪಾಯೇನ ಞಾಯೇನ। **ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಆಚರಿಯೋ ವಿಯ ಅಯೋನಿಸೋ ಅರಿಯೂಪವಾದೇ ಅನಿಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೋ ಯೋನಿಸೋ ಅರಿಯೂಪವಾದತೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಉದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮದ್ದಮಾನೋ**ತಿ ಮದ್ದನ್ತೋ ಭಿನ್ದನ್ತೋ। ಏಕಂಸಕಾರಣಮೇವ ಇಧ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೇನ **"ಸಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಯಥಾ ತ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ಸಮಾರದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ್ತಿ ಚ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ಅಞ್ಞೋ ಪಣ್ಡಿತಸಭಾವೋ ಜಾತಿ ಆಚಾರವಸೇನ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತುಮಾರಭತಿ, ತಥಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಆರದ್ಧೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅಪಿ ನಾಮಾಯಮಾಚರಿಯೋ ಏತ್ತಕೇನಾಪಿ ರತನತ್ತಯಾವಣ್ಣಭಾಸತೋ ಓರಮೇಯ್ಯಾತಿ।

ಸಪ್ಪರಾಜವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಹಿರಾಜವಣ್ಣಂ। **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯಾ**ತಿ ವಣ್ಣಸುನ್ದರತಾಯ, ವಣ್ಣಸರೀರೇನ ವಾ। **ವಾರಿಜಂ** ಕಮಲಂ ನ **ಪಹರಾಮಿ ನ ಭಞ್ಜಾಮಿ, ಆರಾ** ದೂರತೋವ ಉಪಸಿಙ್ಘಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಥಾ**ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ। **ಗನ್ಧತ್ಥೇನೋ**ತಿ ಗನ್ಧಚೋರೋ। **ಸಞ್ಞೂಳ್ಹಾ**ತಿ ಗನ್ಥಿತಾ ಬನ್ಧಿತಾ। **ಗಹಪತೀ**ತಿ ಉಪಾಲಿಗಹಪತಿಂ ನಾಟಪುತ್ತಸ್ಸ ಆಲಪನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ವಣ್ಣಿತಬ್ಬೋ "ಅಯಮೀದಿಸೋ"ತಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೋತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಸಣ್ಠಾನಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಪೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಜಾತಿ। ವಣ್ಣೇತಿ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ರೂಪಾಯತನಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಫಲಮೇತೇನ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಅಪ್ಪಮಹನ್ತಾದಿವಸೇನ ಪಮೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಪಮಾಣಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಪಸಂಸೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ** , ಗುಣೋ। ವಣ್ಣನಂ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಂ **ವಣ್ಣೋ,** ಪಸಂಸಾ। ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಣ್ಣಸದ್ದಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಜಾತರೂಪಪುಳಿನಕ್ಖರಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। "ಇಧ ಗುಣೋಪಿ ಪಸಂಸಾಪೀ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವ ಸಮತ್ಥೇತಿ **"ಅಯಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಕಿರಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ, ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ವಾ। **ಗುಣೂಪಸಞ್ಹಿತ**ನ್ತಿ ಗುಣೋಪಸಞ್ಹಿತಂ। "ಗುಣೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಪಸಂಸ"ನ್ತಿ ಪನ ವದನ್ತೋ ಪಸಂಸಾಯ ಏವ ಗುಣಭಾಸನಂ ಸಿದ್ಧಂ ತಸ್ಸಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇದಮತ್ಥದ್ವಯಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಥಂ ಭಾಸತೀತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಏಕೋ ಚ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಚಾತಿ **ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ।** ಕೇನಟ್ಠೇನ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ? ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ, ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ, ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನ ಚ। ಸೋ ಹಿ ಪಠಮಾಭಿನೀಹಾರಕಾಲೇ ದಸನ್ನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆವಜ್ಜನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ ಚ ಸೇಸಮಹಾಜನೇನ ಅಸದಿಸೋ। ಯೇ ಚಸ್ಸ ಗುಣಾ, ತೇಪಿ ಅಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಾ, ಪುರಿಮಕಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ **ಅಸಮಾ,** ತೇಹಿ ಪನ ಅಯಮೇವೇಕೋ ರೂಪಕಾಯನಾಮಕಾಯೇಹಿ **ಸಮೋ। ಲೋಕೇ**ತಿ ಸತ್ತಲೋಕೇ। **"ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ಪನ ಇದಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಿಪ್ಪಕತವಚನಮೇವ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾಯ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕತ್ತಾ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ** ಬಹುಜನಹಿತಾಯ **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ,** ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಏವಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಲಕ್ಖಣೇ ಹೇಸ ಮಾನ-ಸದ್ದೋ, ಏವರೂಪಞ್ಚೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞೇನ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ। ಅಪಿಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ, ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ

ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಸ ಹಿ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ, ತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಯ ನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದೀನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಹೇವ ಪನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಕಲೋಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣರಾಸಿ ಆಗತೋವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ, ತದನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ತದಞ್ಞಕ್ಖಣೇ ಯಥಾರಹಂ "ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ" ಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತೀತಕಾಲಿಕಸ್ಸಾಪಿ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸತಿ "ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ"ತಿ ಚೇತ್ಥ ಮಾನ-ಸದ್ದೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥೋ। ಯಾವತಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತಾವತಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಭೂತೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾಸಾಮತ್ಥಿಯಯೋಗೇನ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮಾತಿ। ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ **ಅಸಮೋ,** ಅಸಮೇಹಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧೇಹೇವ **ಸಮೋ** ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣ ನಿಕ್ಖಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠೋ, "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಚೇತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ। ಆಲಯಸಙ್ಖಾತಂ ತಣ್ಹಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ **ಆಲಯಸಮುಗ್ಘಾತೋ।** ವಟ್ಟಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ **ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ।**

ಪಹೋನ್ತೇನಾತಿ ಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ। "ಪಞ್ಚನಿಕಾಯೇ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಅನೇಕಾವಯವತ್ತಾ ತೇಸಂ ನ ಏತ್ತಕೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಯಾದಾನನ್ತಿ **"ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಅನೋತರಣಟ್ಠಾನೇನ। ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅಪರಿಮಾಣವಣ್ಣತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ, ನಿರವಸೇಸಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಇಧ ಪಕಾಸನೇನ ಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಏವ ಸಮ್ಪಜ್ಜನತೋ, ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಹಂಸನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಮ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಸಫಲತ್ತಾ। **ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ** ಸಬ್ಬಥಾಮೇನ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। ಕಿಂ ಪನ ಸೋ ತಥಾ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೀತಿ ಆಹ। **"ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಾ ಸವನಂ **ಅನುಸ್ಸವೋ,** ಪರಮ್ಪರಸವನಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ "ಸುನ್ದರಮಿದಂ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಯಮೇವ ಕಾರಣಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ **ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕೋ।** ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಖಮನಂ ರುಚ್ಚನಂ **ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ, ತೇಹಿಯೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾರಣಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಥಾಮೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲೇನೇವ, ನ ಪನ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣಾನುರೂಪನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭೇದಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
> ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
> ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
> ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೨೫; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೧; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯, ೩೨೯)।

ಇಧಾಪಿ ವಕ್ಖತಿ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿ।

ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಹ**-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ತೇ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸಾ**"ತಿ ಇದಂ ರುಳ್ಹಿಪದಂ "ಏಕೋ ಏಕಾಯಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೪೪, ೪೫೨) ಪದಂ ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಞ್ಞೋಅಞ್ಞಸ್ಸಾ"**ತಿ ರುಳ್ಹಿಪದೇನೇವ ವಿವರತಿ। **"ಉಜುಮೇವಾ"**ತಿ ಸಾವಧಾರಣಸಮಾಸತಂ ವತ್ವಾ ತೇನ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ಥಂ ಆಹ **"ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅಪರಿಹರಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಥೋಕತರಮ್ಪಿ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಚರಿಯೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಏಕವಾರಮಿವ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣಭಾಸನೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಪಿ "ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಾದಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ವುತ್ತತ್ತಾ ಅನೇಕವಾರಮೇವ ತೇ ಏವಂ ಭಾಸನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುನ ಇತರೋ ಅವಣ್ಣಂ ಇತರೋ ವಣ್ಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಹಿ ವಿಸದ್ದಸ್ಸ ವಿವಿಧತ್ಥತಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ।

ಸಾರಫಲಕೇತಿ ಸಾರದಾರುಫಲಕೇ , ಉತ್ತಮಫಲಕೇ ವಾ। **ವಿಸರುಕ್ಖಆಣೀನ್ತಿ** ವಿಸದಾರುಮಯಪಟಾಣಿಂ। **ಇರಿಯಾಪಥಾನುಬನ್ಧನೇನ ಅನುಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ**, ನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಅನುಬನ್ಧನೇನ।

ಸೀಸಾನುಲೋಕಿನೋತಿ ಸೀಸೇನ ಅನುಲೋಕಿನೋ, ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಾನುಕ್ಕಮೇನ ಓಲೋಕಯಮಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ** ಯಮ್ಹಿ ಸಂವಚ್ಛರೇ, ಉತುಮ್ಹಿ, ಮಾಸೇ, ಪಕ್ಖೇ ವಾ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ತೇನ ಹಿ ಅನಿಯಮತೋ ಸಂವಚ್ಛರಉತುಮಾಸಡ್ಢಮಾಸಾವ ನಿದ್ದಿಸಿತಾ "ತಂ ದಿವಸ"ನ್ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ವಿಸುಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಮುಹುತ್ತಾದೀನಞ್ಚ ದಿವಸಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ। "ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ ಚೇತ್ಥ ಆಧಾರವಚನಮೇತಂ। ತೇನೇವ ಹಿ ಕಿರಿಯಾವಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನ "ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತೀ"ತಿ ಸಹ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾಹಿ ವತ್ತಮಾನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಇತರಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಿ, ತಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಞ್ಚ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಅಸಮಾನವಿಸಯಾ ಕಿರಿಯಾ ಏಕಾಧಾರಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಯಾ ಚೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಅದ್ಧಾನಪಟಿಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾ, ಸಾ ಚ ಅನಿಯಮಿತಾ ನ ಯುತ್ತಾತಿ। **ರಾಜಗಹಪರಿವತ್ತಕೇಸೂತಿ** ರಾಜಗಹಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಠಿತೇಸು। **"ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸು ಭಗವತೋ ಅನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋತಿ** ಏವಂ ರಾಜಗಹೇ ವಸಮಾನೋ ಸೋ ಭಗವಾ। ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣೇನಪಿ ಹಿ ತತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವವಚನತೋ ಸನ್ನಿವಾಸತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿ ಪನ "ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಮಾನೋ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಪಚ್ಚಾಮಸೇಯ್ಯ, ಯಥಾವುತ್ತೋವ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। **ತಂ ದಿವಸನ್ತಿ** ಯಂ ದಿವಸಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಂ ದಿವಸ। **ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ** ಏತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗವಚನಮೇತಂ। ಭತ್ತಭುಞ್ಜನತೋ ಪಚ್ಛಾ **ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ,** ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸಮಯೇ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ** ಯತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಪಾತತ್ಥಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಅಪಕ್ಕನ್ತೋ। **ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ** "ನಾಳನ್ದಾಯಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿವಿಧಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಂ ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಪಕಮ್ಪನಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ದೀಘಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ಇದಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಪಕರಣತೋವ ಪಾಕಟನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ತಾವತಾ "ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ ಚೋದನಾ ವಿಸೋಧಿತಾ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ಇತರಮ್ಪಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧಿತುಂ **"ಸುಪ್ಪಿಯೋಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ತಂ ದಿವಸಂ ಅನುಬನ್ಧೋತಿ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪಾತೋ ಅಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಪಾತರಾಸೋ,** ಸೋ ಭುತ್ತೋ ಯೇನಾತಿ **ಭುತ್ತಪಾತರಾಸೋ। ಇಚ್ಚೇವಾತಿ** ಏವಮೇವ ಮನಸಿ ಸನ್ನಿಧಾಯ, ನ ಪನ "ಭಗವನ್ತಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಭಗವತೋ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋವಾ"**ತಿ, ತಥಾ ಅಜಾನನ್ತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಟ್ಠುಮೇವ ಇಚ್ಛತಿ, ತೇನಾಹ **"ಸಚೇ ಪನ ಜಾನೇಯ್ಯ, ನಾನುಬನ್ಧೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ "ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸುಪ್ಪಿಯೋ ಅನುಬನ್ಧೋ"ತಿ ಚೋದನಾ ವಿಸೋಧಿತಾ ಹೋತಿ। **"ಸೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಅಪರಮ್ಪಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಕದಾಚಿ ಪನ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞತರವೇಸೇನೇವ ಗಚ್ಛತಿ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲದಮನಪಕ್ಕುಸಾತಿಅಭಿಗ್ಗಮನಾದೀಸು, ಕದಾಚಿ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ, ಇಧಾಪಿ ಈದಿಸಾಯ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಸೋಭಮಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಿರೀತಿ** ಚೇತ್ಥ ಸರೀರಸೋಭಗ್ಗಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿ, ತದೇವ ಉಪಮಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **"ರತ್ತಕಮ್ಬಲಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಮಿವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಗಚ್ಛತೀತಿ ಜಙ್ಗಮೋ ಯಥಾ "ಚಙ್ಕಮೋ"ತಿ। ಚಞ್ಚಲಮಾನೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ **ಗಿರಿ,** ತಾದಿಸಸ್ಸ ಕನಕಗಿರಿನೋ ಸಿಖರಮಿವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರಾ"ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ, ಪಾಳಿಯಂ ಅದಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಅನಾಗತತ್ತಾ ಅನುಸ್ಸವಸಿದ್ಧಾ ಅಯಂ ಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಿರಾ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಥಾ ವಾ ಹೋತು ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ, ಅತ್ತನಾ ಅದಿಟ್ಠಂ, ಅಸುತಂ, ಅಮುತಞ್ಚ ಅನುಸ್ಸವಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಪಭಸ್ಸರವಸೇನ **ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ। ಸಮನ್ತಾತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ದಸಹಿ ದಿಸಾಹಿ। **ಅಸೀತಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇತಿ** ತೇಸಂ ರಸ್ಮೀನಂ ಪಕತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಮನ್ತತೋ, ಉಪರಿ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಮತ್ತೇ ಪದೇಸೇ ಪಕತಿಯಾವ ಘನೀಭೂತಾ ರಸ್ಮಿಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, **ವಿನಯಟೀಕಾಯಂ** ಪನ

“ತಾಯೇವ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ ನಾಮ। ಯತೋ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿಯೋ ತಳಾಕತೋ ಮಾತಿಕಾ ವಿಯ ದಸಸು ದಿಸಾಸು ಧಾವನ್ತಿ, ಸಾ ಯಸ್ಮಾ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತಾ ವಿಯ ಖಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, (ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೬) **ಸಙ್ಗೀತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ಪನ ವಕ್ಖತಿ “ಪುರತ್ಥಿಮಕಾಯತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಂ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಕಾಯತೋ। ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತೋ। ವಾಮಹತ್ಥತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಂ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಉಪರಿ ಕೇಸನ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಕೇಸಾವಟ್ಟೇಹಿ ಮೋರಗೀವವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಗಗನತಲೇ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಂ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಪಾದತಲೇಹಿ ಪವಾಳವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಘನಪಥವಿಯಂ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಂ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಸಮನ್ತಾ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಮತ್ತಂ ಠಾನಂ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ಬುದ್ಧರಸ್ಮಿಯೋ ವಿಜ್ಜೋತಮಾನಾ ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನಾ ವಿಧಾವನ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೧೬) ಕೇಚಿ ಪನ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ತಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನಾಗತತ್ತಾ, ಅಯುತ್ತತ್ತಾ ಚ। ತಾಸಂ ಪನ ಬುದ್ಧರಸ್ಮೀನಂ ತದಾ ಅನಿಗ್ಗೂಹಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ “ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸಮಯೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಕ್ಕುಸಾತಿಅಭಿಗ್ಗಮನಾದೀಸು ವಿಯ ಹಿ ತದಾ ತಾಸಂ ನಿಗ್ಗೂಹನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ। **ಆಧಾವನ್ತೀ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ದಿಸಂ ಧಾವನ್ತಿ। **ವಿಧಾವನ್ತೀ**ತಿ ವಿವಿಧಾ ಹುತ್ವಾ ವಿದಿಸಂ ಧಾವನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ವನನ್ತರೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಕಾರೇನ ತಾಸಂ ರಸ್ಮೀನಂ ಸೋಭಾ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ರತನಾವೇಳಾ”**ತಿಆದಿ। **ರತನಾವೇಳಾ** ನಾಮ ರತನಮಯವಟಂಸಕಂ ಮುದ್ಧಂ ಅವತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ಹಿ **ಅವೇಳಾ, ಆವೇಳಾ** ವಾ, ಮುದ್ಧಮಾಲಾ। **ಉಕ್ಕಾ** ನಾಮ ಯಾ ಸಜೋತಿಭೂತಾ, ತಾಸಂ ಸತಂ, ನಿಪತನಂ **ನಿಪಾತೋ,** ತಸ್ಸ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ಸಮಾಕುಲಂ ತಥಾ। ಪಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ಪಿಟ್ಠಂ,** ಚೀನದೇಸೇ ಜಾತಂ ಪಿಟ್ಠಂ **ಚೀನಪಿಟ್ಠಂ,** ರತ್ತಚುಣ್ಣಂ, ಯಂ **“ಸಿನ್ದೂರೋ”**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಚೀನಪಿಟ್ಠಮೇವ ಚುಣ್ಣಂ। ವಾಯುನೋ ವೇಗೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಖಿತ್ತಂ ತನ್ತಿ ತಥಾ। ಇನ್ದಸ್ಸ ಧನು ಲೋಕಸಙ್ಕೇತವಸೇನಾತಿ **ಇನ್ದಧನು,** ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿವಸೇನ ಗಗನೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾಕಾರವಿಸೇಸೋ। ಕುಟಿಲಂ ಅಚಿರಟ್ಠಾಯಿತ್ತಾ ವಿರೂಪಂ ಹುತ್ವಾ ಜವತಿ ಧಾವತೀತಿ **ವಿಜ್ಜು,** ಸಾಯೇವ **ಲತಾ** ತಂಸದಿಸಭಾವೇನಾತಿ ತಥಾ, ವಾಯುವೇಗತೋ ವಲಾಹಕಘಟ್ಟನೇನೇವ ಜಾತರಸ್ಮಿ। ತಾಯತಿ ಅವಿಜಹನವಸೇನ ಆಕಾಸಂ ಪಾಲೇತೀತಿ **ತಾರಾ,** ಗಣಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಪಭಾ ತಥಾ। **ವಿಪ್ಫುರಿತವಿಚ್ಛುರಿತಮಿವಾ**ತಿ ಆಭಾಯ ವಿವಿಧಂ ಫರಮಾನಂ, ವಿಜ್ಜೋತಯಮಾನಂ ವಿಯ ಚ। ವನಸ್ಸ ಅನ್ತರಂ ವಿವರಂ **ವನನ್ತರಂ,** ಭಗವತಾ ಪತ್ತಪತ್ತವನಪ್ಪದೇಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಸೀತಿಯಾ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ತಮ್ಬನಖತಾದೀಹಿ ಅನುರಞ್ಜಿತಂ ತಥಾ। **ಕಮಲಂ** ಪದುಮಪುಣ್ಡರೀಕಾನಿ, ಅವಸೇಸಂ ನೀಲರತ್ತಸೇತಭೇದಂ ಸರೋರುಹಂ **ಉಪ್ಪಲಂ,** ಇತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಪಙ್ಕಜಜಾತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋತಿ। ವಿಕಸಿತಂ ಫುಲ್ಲಿತಂ ತದುಭಯಂ ಯಸ್ಸ ಸರಸ್ಸ ತಥಾ। ಸಬ್ಬೇನ ಪಕಾರೇನ ಪರಿತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಫುಲ್ಲತಿ ವಿಕಸತೀತಿ **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಂ** ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರಂ, ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ “ಪಾಲಿಭದ್ದೋ”ತಿ, ತಾರಾನಂ ಮರೀಚಿ ಪಭಾ, ತಾಯ ವಿಕಸಿತಂ ವಿಜ್ಜೋತಿತಂ ತಥಾ। ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಯ ಪರಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರಿಮಣ್ಡಲೋ, ತೇನ ವಿಲಾಸಿನೀ ಸೋಭಿನೀ ತಥಾ। ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಮಾಲಾಕಾರೇನೇವ ಠಿತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ದ್ವತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣಮಾಲಾ”**ತಿ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಚನ್ದಾದೀನಂ ಮಾಲಾ ಕೇನಚಿ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚ ಠಪಿತಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ “ಯದಿ ಸಿಯಾ”ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನ ಹಿ **“ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಠಪಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಚನ್ದಮಾಲಾಯಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಕಪ್ಪೋಪಮಾ ಹೇಸಾ, ಲೋಕೇಪಿ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ।

> “ಮಯೇವ ಮುಖಸೋಭಾಸ್ಸೇ, ತ್ಯಲಮಿನ್ದುವಿಕತ್ಥನಾ।
> ಯತೋಮ್ಬುಜೇಪಿ ಸಾತ್ಥೀತಿ, ಪರಿಕಪ್ಪೋಪಮಾ ಅಯ”ನ್ತಿ॥

ದ್ವತ್ತಿಂಸಚನ್ದಮಾಲಾಯ ಸಿರಿಂ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿಯಾ ಅಭಿಭವನ್ತೀ ಇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಏವಂ ಭಗವತೋ ತದಾ ಸೋಭಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸಾಪಿ ಸೋಭಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಞ್ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಚತುಬ್ಬಿಧಾಯ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ।** ದ್ವಾದಸಹಿ ಸನ್ತೋಸೇಹಿ **ಸನ್ತುಟ್ಠಾ।** ತಿವಿಧೇನ ವಿವೇಕೇನ **ಪವಿವಿತ್ತಾ।** ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದೀಹಿ **ಅಸಂಸಟ್ಠಾ।** ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಕಾನಂ **ಚೋದಕಾ। ಪಾಪೇ** ಅಕುಸಲೇ **ಗರಹಿನೋ** ಪರೇಸಂ ಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ **ವತ್ತಾರೋ।** ಪರೇಸಞ್ಚ **ವಚನಕ್ಖಮಾ। ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ** ನಾಮ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತದಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಭಗವತೋ ಸೋಭಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ರತ್ತಪದುಮಾನಂ ಸಣ್ಡೋ ಸಮೂಹೋ ವನಂ, ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಗತಾ ತಥಾ। "ರತ್ತಂ **ಪದುಮಂ,** ಸೇತಂ **ಪುಣ್ಡರೀಕ"**ನ್ತಿ ಪತ್ತನಿಯಮಮನ್ತರೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ, ಪತ್ತನಿಯಮೇನ ಪನ ಸತಪತ್ತಂ **ಪದುಮಂ,** ಊನಕಸತಪತ್ತಂ **ಪುಣ್ಡರೀಕಂ। ಪವಾಳಂ** ವಿದ್ದುಮೋ, ತೇನ ಕತಾಯ ವೇದಿಕಾಯ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ। **ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಮ್ಪೀತಿ ಪಿ-**ಸದ್ದೋ, **ಅಪಿ-**ಸದ್ದೋ ವಾ ಸಮ್ಭಾವನಾಯಂ, ತೇನಾಹ **"ಪಗೇವ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"**ನ್ತಿ। **ಮಹಾಥೇರಾತಿ** ಮಹಾಸಾವಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಸುರಞ್ಜಿತಭಾವೇನ ಈಸಕಂ ಕಣ್ಹವಣ್ಣತಾಯ **ಮೇಘವಣ್ಣಂ। ಏಕಂಸಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಏಕಂಸಪಾರುಪನವಸೇನ ವಾಮಂಸೇ ಕರಿತ್ವಾ। ಕತ್ತರಸ್ಸ ಜಿಣ್ಣಸ್ಸ ಆಲಮ್ಬನೋ ದಣ್ಡೋ **ಕತ್ತರದಣ್ಡೋ,** ಬಾಹುಲ್ಲವಸೇನಾಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ। **ಸುವಮ್ಮಂ** ನಾಮ ಸೋಭಣುರಚ್ಛದೋ, ತೇನ **ವಮ್ಮಿತಾ** ಸನ್ನದ್ಧಾತಿ **ಸುವಮ್ಮವಮ್ಮಿತಾ,** ಇದಂ ತೇಸಂ ಪಂಸುಕೂಲಧಾರಣನಿದಸ್ಸನಂ। ಯೇಸಂ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಿಣಪಲಾಸಾದಿ ಗನ್ಧಜಾತಮೇವ **ಹೋತಿ,** ತೇ **ಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ** ನಾಮ, ಯೇ "ಹೇಮವತಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಥೇರಾನಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣಗನ್ಧತಾಯ ತಂಸದಿಸತಾ। ಅನ್ತೋಜಟಾಬಹಿಜಟಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಜಟಾಯ ವಿಜಟಿತಭಾವತೋ **ವಿಜಟಿತಜಟಾ।** ತಣ್ಹಾಬನ್ಧನಾಯ ಛಿನ್ನತ್ತಾ **ಛಿನ್ನಬನ್ಧನಾ। "ಸೋ"**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಗುಣದಸ್ಸನಂ। **ಅನುಬುದ್ಧೇಹೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನಮನುಬುದ್ಧೇಹಿ। ತೇಪಿ ಹಿ ಏಕದೇಸೇನ ಭಗವತಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಪಟಿಭಾಗೇನೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಪತ್ತಪರಿವಾರಿತ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫದಲೇನ ಪರಿವಾರಿತಂ। **ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ** ಕಮಲಾದಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸರತಿ ವಿರಾಜತೀತಿ **ಕೇಸರಂ,** ಕಿಞ್ಜಕ್ಖೋ। ಕಣ್ಣೇ ಕರೀಯತೀತಿ **ಕಣ್ಣಿಕಾ।** ಕಣ್ಣಾಲಙ್ಕಾರೋ, ತಂಸದಿಸಣ್ಠಾನತಾಯ **ಕಣ್ಣಿಕಾ,** ಬೀಜಕೋಸೋ। ಛನ್ನಂ ಹಂಸಕುಲಾನಂ ಸೇಟ್ಠೋ **ಧತರಟ್ಠೋ ಹಂಸರಾಜಾ ವಿಯ, ಹಾರಿತೋ** ನಾಮ **ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ।**

ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ, ಭಿಕ್ಖೂ ಚ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕಾಜದಣ್ಡಕೇತಿ** ಕಾಜಸಙ್ಖಾತೇ ಭಾರಾವಹದಣ್ಡಕೇ, ಕಾಜಸ್ಮಿಂ ವಾ ಭಾರಲಗ್ಗಿತದಣ್ಡಕೇ। ಖುದ್ದಕಂ ಪೀಠಂ **ಪೀಠಕಂ।** ಮೂಲೇ, ಅಗ್ಗೇ ಚ ತಿಧಾ ಕತೋ ದಣ್ಡೋ **ತಿದಣ್ಡೋ।** ಮೋರಹತ್ಥಕೋ **ಮೋರಪಿಞ್ಛಂ।** ಖುದ್ದಕಂ ಪಸಿಬ್ಬಂ **ಪಸಿಬ್ಬಕಂ। ಕುಣ್ಡಿಕಾ** ಕಮಣ್ಡಲು। ಸಾ ಹಿ ಕಂ ಉದಕಂ ಉದೇತಿ ಪಸವೇತಿ, ರಕ್ಖತೀತಿ ವಾ **ಕುಣ್ಡಿಕಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಗಹಿತಂ ಓಮಕತೋ ಉಜ್ಝಿತಂ, ವಿವಿಧಂ ಉಜ್ಝಿತಞ್ಚ ಪೀಠಕ...ಪೇ॰... ಕುಣ್ಡಿಕಾದಿಅನೇಕಪರಿಕ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಭಾರಂ ಭರತಿ ವಹತೀತಿ **ಗಹಿತ...ಪೇ॰... ಭಾರಭರಿತಾ। ಇತೀತಿ** ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ। **ಏವನ್ತಿ** ಇದಮತ್ಥೋ। ಏವಂ ಇದಂ ವಚನಮಾದಿ ಯಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ತಥಾ, ತದೇವ ನಿರತ್ಥಕಂ ವಚನಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏವಮಾದಿನಿರತ್ಥಕವಚನಾ।** ಮುಖಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮುಖರಾ,** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮುಖವನ್ತಾ ಏವ, ಅಯಂ ಪನ ಫರುಸಾಭಿಲಾಪಮುಖವತೀ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ನಿನ್ದಾಯಞ್ಹಿ ಅಯಂ ರಪಚ್ಚಯೋ। ಮುಖೇನ ವಾ ಅಮನಾಪಂ ಕಮ್ಮಂ ರಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಮುಖರಾ।** ವಿವಿಧಾ ಕಿಣ್ಣಾ ವಾಚಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವಿಕಿಣ್ಣವಾಚಾ। ತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ। ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಪರಿಸಂ।

ಇದಾನೀತಿ ತಸ್ಸ ತಥಾರೂಪಾಯ ಪರಿಸಾಯ ದಸ್ಸನಕ್ಖಣೇ। **ಪನಾತಿ** ಅರುಚಿಸಂಸೂಚನತ್ಥೋ, ತಥಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಾಭ...ಪೇ॰... ಹಾನಿಯಾ ಚೇವ** ಹೇತುಭೂತಾಯ। ಕಥಂ ಹಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ನಿಸ್ಸಿರೀಕತ**ನ್ತಿ ನಿಸೋಭತಂ, ಅಯಮತ್ಥೋ ಮೋರಜಾತಕಾದೀಹಿಪಿ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **"ಉಪತಿಸ್ಸಕೋಲಿತಾನಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಕ್ಖಹಾನಿತಾಯ ವಿತ್ಥಾರೋ। ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ, ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತೇಸು ಪನ ಪಕ್ಕನ್ತೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲೇಯೇವ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಸತಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾ ಪಬ್ಬಜಿ, ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ತದನುಪಬ್ಬಜಿತಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾ ಅಪರಿಮಾಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಾಪಿ ತೇಸಂ ಪರಿಸಾ ಭಿನ್ನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಹಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಾಯ ತಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಭಿನ್ನಾಯೇವ ನಾಮ ಸಮಾನಗಣತ್ತಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **"ಇಮೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ

ಲಾಭಪಕ್ಖಹಾನಿಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಸೂಯಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ವಿಸಸ್ಸ ಉಗ್ಗಾರೋ ಉಗ್ಗಿಲನಂ **ಉಸೂಯವಿಸುಗ್ಗಾರೋ,** ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ "ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ"ತಿಆದಿನಾವ "ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, **"ಸಚೇ"**ತಿಆದಿಕಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಪ್ಪರಿವಾರವಚನಮೇವಾತಿ ತೇಹಿಪಿ ಸಾ ವಿಸೋಧಿತಾಯೇವ ನಾಮ। ಭಗವತೋ ವಿರೋಧಾನುನಯಾಭಾವವೀಮಂಸನತ್ಥಂ ಏತೇ ಅವಣ್ಣಂ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸನ್ತಿ। "ಮಾರೇನ ಅನ್ವಾವಿಟ್ಠಾ ಏವಂ ಭಾಸನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ। ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋತಿ।

೨. ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತೋ ಸೂರಿಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಕಾಲೋ ದಾನಿ ಗನ್ತುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತಿ ಸಾಮೀಪಿಕವೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ವರುಣನಗರಂ, ಗೋದಾಗಾಮೋ"ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। ತರುಣಪರಿಯಾಯೋ **ಲಟ್ಠಿಕಾ**-ಸದ್ದೋ ರುಕ್ಖವಿಸಯೇ ಯಥಾ "ಮಹಾವನಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಬೇಲುವಲಟ್ಠಿಕಾಯ ಮೂಲೇ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ನಿಸೀದೀ"ತಿಆದೀಸೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ" **"ತರುಣಮ್ಬರುಕ್ಖೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ ನಾಮ ವುತ್ತನಯೇನ ಏಕೋ ಗಾಮೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇ **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯ**ನ್ತಿ ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಛಾಯಾಯ ಚೇವ ಉದಕೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಂ। **ಮಞ್ಜುಸಾ**ತಿ ಪೇಳಾ। **ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಙ್ಘೋಗಾದಿನಾ ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತೇನ ವಿಚಿತ್ತಂ, ಏತೇನ ರಞ್ಞೋ **ಅಗಾರಂ,** ತದೇವ **ರಾಜಾಗಾರಕ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ರಾಜಾಗಾರಕಂ ನಾಮ ವೇಸ್ಸವಣಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ದೇವಾಯತನನ್ತಿ ಏಕೇ।

ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೋತಿ ಬಹುಪದ್ದವೋ। ಕೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಚೋರೇ'ಹಿಪೀ"ತಿಆದಿ। **ಹನ್ದಾ**ತಿ ವಚನವೋಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತದಾನುಭಾವತೋ ನಿಪ್ಪರಿಸ್ಸಯತ್ಥಾಯ ಇದಾನಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸ್ವೇ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಸದ್ಧಿಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನಾ"** ತಿಚ್ಚೇವ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪಾಳಿಆರುಳ್ಹವಸೇನೇವ, ನ ಪನ ತದಾ ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪರಿಸಾಯ ಅಭಾವತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯಾ"**ತಿ ಇಧ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋಯೇವ ಪಾಳಿಯಮಾರುಳ್ಹೋ, ನ ಪನ ತದವಸೇಸಾ ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪರಿಸಾತಿ ? ದೇಸನಾನಧೀನಭಾವೇನ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏದಿಸಂ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಕೇಹಿ ನ ಸಙ್ಗೀತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಆಧಾರಂ ವತ್ವಾ 'ತದೇತಂ ನ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾನಯದಸ್ಸನಂ, ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನಮೇವಾ'ತಿ" ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪಾಳಿಆರುಳ್ಹವಸೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸ್ಸ ಆಪಜ್ಜನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। **"ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ವಾ ಅಮ್ಹೇಹಿಪಿ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಾ ಅಞ್ಞಾಯಪಿ ಪರಿಸಾಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ಪಾಳಿಯಮಾರುಳ್ಹವಸೇನ ಪನ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ "ತತ್ರಾಪಿ ಸುದ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ ವಾಸಂ ಉಪಗತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ **ಕುಕತಂ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ,** ಕುಚ್ಛಿತಕಿರಿಯಾ, ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಚಞ್ಚಲನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಹತ್ಥಸ್ಸ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ತಥಾ। **"ಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಥಾಭೂತತಾಯ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿವಾತೇ**ತಿ ವಾತವಿರಹಿತಟ್ಠಾನೇ। ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾಭಾವೇನ **ನಿಚ್ಚಲಾ। ತಂ ವಿಭೂತಿ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಂ ಸೋಭಂ। **ವಿಪ್ಪಲಪನ್ತೀ**ತಿ ಸತಿವೋಸ್ಸಗ್ಗವಸೇನ ವಿವಿಧಾ ಲಪನ್ತಿ। **ನಿಲ್ಲಾಲಿತಜಿವ್ಹಾ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ನಿಕ್ಖನ್ತಜಿವ್ಹಾ। **ಕಾಕಚ್ಛಮಾನಾ**ತಿ ಕಾಕಾನಂ ಸದ್ದಸದಿಸಂ ಸದ್ದಂ ಕುರುಮಾನಾ। **ಘರುಘರುಪಸ್ಸಾಸಿನೋ**ತಿ ಘರುಘರುಇತಿ ಸದ್ದಂ ಜನೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸಸನ್ತಾ। **ಇಸ್ಸಾವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಉಸೂಯನವಸೇನ। **"ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ "ಆದಿಪೇಯ್ಯಾಲನಯೋಯ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩. ಸಮ್ಮಾ ಪಹೋನ್ತಿ ತಂ ತಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ **ಸಮ್ಬಹುಲಾ,** ಬಹವೋ, ತೇನಾಹ **“ಬಹುಕಾನ”**ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬನ್ತಿಮೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚತುವಗ್ಗಸಙ್ಖೇನೇವ ವಿನಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **“ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಯೋ ಜನಾತಿ** ಚೇಸ ಉಪಲಕ್ಖಣನಿದ್ದೇಸೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಬಹುಲತ್ತಾ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಥಾಯೇವಾಗತತ್ತಾ **“ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ತಂ ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತವೋಹಾರವಸೇನ ಹಿ ಅಯಂ ಭೇದೋ। ತಯೋ ಜನಾ ತಯೋ ಏವ ನಾಮ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉತ್ತರಿ ಚತುಪಞ್ಚಜನಾದಿಕಾ ಸಮ್ಬಹುಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋತಿ** ಚಾಯಂ ಮರಿಯಾದಾವಧಿ। **ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋತಿ** ಅನೇಕತ್ಥಪವತ್ತಾ ಸಮಞ್ಞಾ, ಇಧ ಪನ ಈದಿಸಾಯ ಏವಾತಿ ನಿಯಮೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಕತ್ಥಚೀ”**ತಿಆದಿ। **ಕಣ್ಣಿಕಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಕೂಟಂ। **ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನಾತಿ** ಹಂಸಮಣ್ಡಲಾಕಾರಛನ್ನೇನ। ತದೇವ ಛನ್ನಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ “ಸುಪಣ್ಣವಙ್ಕಚ್ಛದನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೂಟೇನ ಯುತ್ತೋ ಅಗಾರೋ, ಸೋಯೇವ ಸಾಲಾತಿ **ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾ। ಥಮ್ಭಪನ್ತಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಥಮ್ಭಮಾಲಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ, ಪರಿಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಥಮ್ಭಪನ್ತಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾ** ನಾಮ ಪಯಿರುಪಾಸನಸಾಲಾ। ಯತ್ಥ ಉಪಟ್ಠಾನಮತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಏಕರತ್ತದಿರತ್ತಾದಿವಸೇನ ನಿಸೀದನಂ, ಇಧ ಪನ ತಥಾ ಕತಾ ನಿಸೀದನಸಾಲಾಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಇಧ ಪನಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ತೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ “ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ” ನ್ತ್ವೇವ ಅವತ್ವಾ “ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾನ”ನ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ। ಮಾನಿತಬ್ಬೋತಿ **ಮಾಳೋ,** ಮೀಯತಿ ಪಮೀಯತೀತಿ ವಾ **ಮಾಳೋ**। ಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಮಾಳೋತಿ **ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ,** ಅನೇಕಕೋಣವನ್ತೋ ಪಟಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **“ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾನ”**ನ್ತಿ **ನಿಸಜ್ಜನವಸೇನ** ವುತ್ತಂ, **ನಿಸಜ್ಜನವಸೇನ** ವಾ “ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾನ”ನ್ತಿ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಪದಮಜ್ಝಾಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇಮಿನಾ ನಿಸೀದನಇರಿಯಾಪಥಂ, ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗೀವಸೇನ ಚ ಸಮೋಧಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪದದ್ವಯಮೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಙ್ಖಿಯಾ ವುಚ್ಚತಿ ಕಥಾ** ಸಮ್ಮಾ ಖಿಯನತೋ ಕಥನತೋ। **ಕಥಾಧಮ್ಮೋತಿ** ಕಥಾಸಭಾವೋ, ಉಪಪರಿಕ್ಖಾ ವಿಧೀತಿ ಕೇಚಿ।

“ಅಚ್ಛರಿಯ”ನ್ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ರೂಪದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **“ಕತಮೋ ಪನ ಸೋ”**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಿ** ಕಥಾಧಮ್ಮೋ। “ನೀಯತೀತಿ **ನಯೋ,** ಅತ್ಥೋ, ಸದ್ದಸತ್ಥಂ ಅನುಗತೋ ನಯೋ **ಸದ್ದನಯೋ**”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ನೀಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ನಯೋ,** ಉಪಾಯೋ, ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಆಗತೋ ನಯೋ ಅತ್ಥಗಹಣೂಪಾಯೋ **ಸದ್ದನಯೋ**। ತತ್ಥ ಹಿ ಅನಭಿಣ್ಹವುತ್ತಿಕೇ ಅಚ್ಛರಿಯ-ಸದ್ದೋ ಇಚ್ಛಿತೋ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ। ತೇನೇವಾಹ **“ಅನ್ಧಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಾರೋಹಣಂ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತದಾರೋಹಣಂ ನ ನಿಚ್ಚಂ, ಕದಾಚಿಯೇವ ಸಿಯಾ, ಏವಮಿದಮ್ಪಿ। ಅಚ್ಛರಾಯೋಗ್ಗಂ **ಅಚ್ಛರಿಯಂ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಯೋಗ್ಗಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪತೋ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ಣಿಯಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ರವುತ್ತಿತೋ, ಸೋ ಪನ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ ಆಗತತ್ತಾ **“ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ”**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಅಭೂತನ್ತಿ **ಅಭೂತಪುಬ್ಬಂ,** ಏತೇನ ನ ಭೂತಂ ಅಭೂತನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ, ಭೂತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅತೀತತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಾವಞ್ಚಿದನ್ತಿ** ಸನ್ಧಿವಸೇನ ನಿಗ್ಗಹಿತಾಗಮೋತಿ ಆಹ **“ಯಾವ ಚ ಇದ”**ನ್ತಿ, ಏತಸ್ಸ ಚ “ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ”ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯಾವ ಚ**ಯತ್ತಕಂ **ಇದಂ** ಅಯಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ, ತಂ “ಏತ್ತಕಮೇವಾ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ಅಕ್ಖಾತುಞ್ಚಾತಿ ಸಪಾರಸೇಸತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ತೇನ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತಾಯ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯತಂ ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿ।

“ಭಗವತಾ”ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ **ತೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತ**-ಸದ್ದೋ ಸಕತ್ಥಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಭಗವಾ ಪಕತೋ ಸಮಾನೋ ಸುಪಾಕಟೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತದಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯೋ ಸೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ । ನ ಹೇತ್ಥ ಸೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ಅತ್ಥೋ ತೇಹಿ ಥೇರೇಹಿ ತ-ಸದ್ದೇನ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಸಙ್ಖಾತಂ ಸಕತ್ಥಂಯೇವೇಸ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಪರಾಮಸತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ, ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ। ತದುಭಯಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಯಮೇವ ಬುಜ್ಝತಿ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಪಸತ್ಥಾ ಸುನ್ದರಂ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ**। ಸಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದೇತಿ ಅಭಿಸೇಕೋ ವಿಯ ರಞ್ಞೋ

ಸಬ್ಬಲೋಕಿಸ್ಸರಿಯಭಾವಂ, ತಸ್ಮಾ “ಅನುತ್ತರಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ತೇನ ತಾದಿಸೇನ ಭಗವತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಾನಂ ಇಧ ಪಞ್ಞಾವೇವಚನಭಾವೇ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ನೇಸಂ ವಿಸಯವಿಸೇಸಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪರಮಮತ್ಥಂ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣೇನ **ಜಾನತಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣೇಹಿ **ಪಸ್ಸತಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಂ ವಿಜ್ಜತ್ತಯವಸೇನ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಹೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇಹಿ। ತತಿಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಾವರಣಞಾಣವಸೇನ। ಅಭಿಞ್ಞಾಪರಿಯಾಪನ್ನೇಪಿ “**ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹೀ**”ತಿ ತಾಸಂ ರಾಸಿಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ** ಪಸ್ಸತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಂಸಚಕ್ಖುವಸೇನ। **ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ। **ಕುಟ್ಟಸ್ಸ** ಭಿತ್ತಿಯಾ **ತಿರೋ** ಪರಂ, ಅನ್ತೋ ವಾ, ತದಾದೀಸು ಗತಾನಿ। **ಅತಿವಿಸುದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಸುನೀಲಪಾಸಾದಿಕಅಕ್ಖಿಲೋಮಸಮಲಙ್ಕತೇನ ರತ್ತಿಞ್ಚೇವ ದಿವಾ ಚ ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ **ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ**। ಪಞ್ಚಮಂ ಪಟಿವೇಧದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ। “**ಅತ್ತಹಿತಸಾಧಿಕಾಯಾ**”ತಿ ಏಕಂಸತೋ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನೇಸಾ ಪರಹಿತಸಾಧಿಕಾಪಿ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದಕಕಿಲೇಸಸಮುಗ್ಘಾತಾಯ ದೇಸನಾಞಾಣಾದಿ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಆಸನ್ನಕಾರಣಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ,** ತಾಯ। **ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ದೇಸನಾಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದಕೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ। **ಅರೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಪಞ್ಚಮಾರಾನಂ ವಾ, ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ। ತೇಸಂ ಹನನಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಭವನಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನತಾಕರಣಂ, ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಞ್ಚ ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೇ ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗೇ ಸಙ್ಗೀತಂ **ಚಙ್ಕೀಸುತ್ತ**ಞ್ಚೇತ್ಥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೨೨) ನಿದಸ್ಸನಂ, ಏತೇನ ಅರಯೋ ಹತಾ ಅನೇನಾತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ। ಅತೋ ನಾವಚನಸ್ಸ ತಾಬ್ಯಪ್ಪದೇಸೋ ಮಹಾವಿಸಯೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ ಅರಯೋ ಹನತೀತಿ ಅನ್ತಸದ್ದೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ, ಇಕಾರಸ್ಸ ಚ ಅಕಾರೋ। ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಸಮ್ಪದಾನಭೂತಾನಂ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ, ಪಟಿಗ್ಗಹಿತುಂ ವಾ ಅರಹತೀತಿ ಅರಹನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪಚ್ಚಯಾದೀನಞ್ಚ ಅರಹತಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ। **ಸಾಮಞ್ಚಾ**ತಿ ಸಯಮೇವ, ಅಪರನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಜೇತಬ್ಬತೋ ಯಜ್ಜೇವಂ “ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೋವಾನುಪಯೋಜಿತೋ ಸಿಯಾ, ಕಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅನುಪಯೋಜೀಯತೀತಿ? ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ಪದೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ “ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ”ತಿ, ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು।

ಇದಾನಿ ಚ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಸೇನ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತರಂ ಭಟ್ಟಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅನ್ತರಾಯಿಕಧಮ್ಮೇ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತದೇವ ನಿಗಮನಂ ಕರೋತಿ “**ಏವ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ ಅನ್ತರಾಯಕರಧಮ್ಮಞಾಣೇನ **ಜಾನತಾ,** ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಞಾಣೇನ **ಪಸ್ಸತಾ,** ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ **ಅರಹತಾ,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ**ಆತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅನತ್ಥಚರಣೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಏವ ಅರಯೋತಿ **ಕಿಲೇಸಾರಯೋ,** ತೇಸಂ **ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ**। ಏತ್ಥಾಹ - ಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಭಗವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ ಜಾತೋ, ಕಿಂ ಪನಿದಂ ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಕಮೇನಾತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ, ಅಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಟಿಭಾಗೇನಾವಬೋಧೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ “ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೭; ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೯; ಮಹಾನಿ॰ ೨೭; ಚೂಳನಿ॰ ೮, ೧೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೫) ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅನತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ

ಞಾಣವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯೇಪಿ “ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಿಲಕ್ಖಣವಿಸಯಂ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ ‘ಸಬ್ಬವಿದೂ’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ –

> ‘ಗಚ್ಛಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ಠಿತೋ ನಾಗೋ ಸಮಾಹಿತೋ।
> ಸೇಯ್ಯಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಸಮಾಹಿತೋ’ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೩)। –

ಇದಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬದಾ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿದೀಪಕಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ನಾಗೋಪಮಸುತ್ತವಚನಂ ಸುವುತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಾದೇ ವುತ್ತದೋಸಾ ನಾತಿವತ್ತಿ। ಠಿತಿಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚ ಅತೀತಾನಾಗತಧಮ್ಮಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಏಕದೇಸವಿಸಯಮೇವ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಿಞ್ಞೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಕಮೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ, ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಞೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ। ಯೇ ಪನ “ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ನಾಮ ಭಗವಾ ಜಾತೋ, ತಞ್ಚ ಞಾಣಂ ನ ಅನುಮಾನಿಕಂ ನಾಮ ಸಂಸಯಾಭಾವತೋ। ಸಂಸಯಾನುಬದ್ಧಞ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಲೋಕೇ ಅನುಮಾನಿಕ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ನ ಯುತ್ತಮೇವ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇ ಅತ್ಥಾವಿಸಂವಾದನೇನ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ ತಥಾ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ। ಯಞ್ಹಿ ಸೇಸಂ, ತದಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ, ಅಥ ತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ, ತಸ್ಸ ಸೇಸಭಾವೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ, ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ತಥಾವವತ್ಥಿತುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅವಿಸಯವಿಚಾರಣಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ “ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಯಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭) ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ – ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ಸಕಲಮೇಕದೇಸೋ ವಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ ನಿಚ್ಚಸಮಾಧಾನಞ್ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ, ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಚ ಸಕಲಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೇ ತಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾ ನ ಸಿಯಾ, ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಾ ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧಾ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ಲ೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ವಚನತೋ। ಅತೀತಾನಾಗತವಿಸಯಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಅನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಗಹಣವಿರಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ।

ನನು ಚ ಏತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ಯದಾ ಸಕಲಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತದಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಕಲವಿಸಯತಾಯ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತದೋಸಾ ನಾತಿವತ್ತಿಯೇವಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ। ವಿಸೋಧಿತೋ ಹಿ ಸೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪಚುರಜನಞಾಣಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತಾ ನ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ತಂ ಏಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತೇಯೇವ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ, “ಯಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ। ನೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ನೇಯ್ಯಂ। ನೇಯ್ಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಞಾಣಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಞಾಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನೇಯ್ಯಪಥೋ ನತ್ಥಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ, ಯಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಫುಸಿತಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ಉಪರಿಮಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ, ಏವಮೇವ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ನೇಯ್ಯಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ…ಪೇ॰… ತೇ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ಲ೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ಏವಮೇಕಜ್ಝಂ, ವಿಸುಂ, ಸಕಿಂ, ಕಮೇನ ವಾ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಭಗವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನಾಮ ಜಾತೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ಠಾನಾಠಾನಾದೀನಿ ಛಬ್ಬಿಸಯಾನಿ ಛಹಿ ಞಾಣೇಹಿ **ಜಾನತಾ,** ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಚುತೂಪಪಾತದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇಹಿ **ಪಸ್ಸತಾ,** ಸವಾಸನಾನಮಾಸವಾನಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಖೀಣತ್ತಾ **ಅರಹತಾ,** ಝಾನಾದಿಧಮ್ಮೇ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನವಸೇನ ಸಾಮಂಯೇವ ಅವಿಪರೀತಾವಬೋಧತೋ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ,** ಏವಂ ದಸಬಲಞಾಣವಸೇನ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಥೋಮಿತೇನ। ಅಪಿಚ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾಯ **ಜಾನತಾ,** ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿತೋ ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಾಯ **ಪಸ್ಸತಾ,** ದವಾದೀನಂ ಛನ್ನಮಭಾವಸಾಧಿಕಾಯ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಯ **ಅರಹತಾ,** ಛನ್ದಾದೀನಂ ಛನ್ನಮಹಾನಿಹೇತುಭೂತಾಯ ಅಪರಿಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನಸಾಧಿಕಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ** , ಏವಂ ಅಟ್ಠಾರಸಾವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮವಸೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫) ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಥೋಮಿತೇನಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಞಾಣದಸ್ಸನಪಹಾನಬೋಧನತ್ಥೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ।

ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಚತೂಹಾಕಾರೇಹೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। “**ಥೋಮಿತೇನಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಇಮೇಸಂ “ಭಗವತಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಸೇಸನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿಪಿ ಹೀನಪಣೀತಭೇದೇನ ದುವಿಧಾವ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಾ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾವಾತಿ ಆಹ “**ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ**”ತಿ। ಸಾ ಪನ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತುಯೇವ, ತದಪಿ ತಥಾ ತಥಾ ದಸ್ಸನಂ, ಖಮನಂ, ರೋಚನಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ “**ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಾ ನಾನಾದಿಟ್ಠಿಕತಾ ನಾನಕ್ಖನ್ತಿತಾ ನಾನಾರುಚಿತಾ”ತಿ। “ಯಾವಞ್ಚಿದ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಚ **ಇದ**ನ್ತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ, “**ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ**”ತಿ ಏತೇನ ವಾ ಪದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಂ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪನ ಪಾಕಟೋಯೇವಾತಿ ಆಹ “**ಯಾವ ಚ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿದಿತಾ**”ತಿ।

“**ಯಾ ಚ ಅಯ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಧಾತುಸಂಯುತ್ತಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತದೇವ ಸಂಯುತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣಭಾಸನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಘಟೇತ್ವಾ ಥೇರಾನಮಯಂ ಸಙ್ಖ್ಯಧಮ್ಮೋ ಉದಪಾದೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತೋ **ಅಸ್ಸ** ಭಗವತೋ ಧಾತುಸಂಯುತ್ತದೇಸನಾನಯೇನ ತಾಸಂ **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಭಾವಂ** ಸಮತ್ಥನವಸೇನ **ದಸ್ಸೇತುಂ “ಅಯಂ ಹೀ”ತಿಆದಿಮಾಹಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಭಾವಸಮತ್ಥನಞ್ಹಿ “**ಅಯಂ ಹೀ**”ತಿಆದಿವಚನಂ। ತತ್ಥ ಯಾ ಅಯಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ…ಪೇ॰… ರುಚಿತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಧಾತುಸೋ**ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತುಯಾ। **ಸಂಸನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಾಸೇನ್ತಿ। **ಸಮೇನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ, ಸಹ ವಾ ಭವನ್ತಿ। “**ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ**”ತಿಆದಿ ತಥಾಭಾವವಿಭಾವನಂ। **ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಅತೀತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ**-ಪದಸ್ಸ **ನಾನಜ್ಝಾಸಯತಾ**ತಿ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ನಾನಾದಿಟ್ಠಿ…ಪೇ॰… ರುಚಿತಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। ಸಸ್ಸತಾದಿಲದ್ಧಿವಸೇನ **ನಾನಾದಿಟ್ಠಿಕತಾ**। ಪಾಪಾಚಾರಕಲ್ಯಾಣಾಚಾರಾದಿಪಕತಿವಸೇನ **ನಾನಕ್ಖನ್ತಿತಾ**। ಪಾಪಿಚ್ಛಾಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾದಿವಸೇನ **ನಾನಾರುಚಿತಾ**। **ನಾಳಿಯಾ**ತಿ ತುಮ್ಬೇನ, ಆಳ್ಹಕೇನ ವಾ। **ತುಲಾಯಾ**ತಿ ಮಾನೇನ। **ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಞಾಣ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ದಸಬಲಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನಾ**”ತಿ। ಏವಂ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩) ವುತ್ತಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ, ದಸಬಲಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೦.೨೧; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೩೧) ಚ ಏವಮಾಗತಂ।

ಪರವಾದೀ ಪನಾಹ “ದಸಬಲಞಾಣಂ ನಾಮ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವಾಯಂ ಪಭೇದೋ”ತಿ, ತಂ ತಥಾ ನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಮೇವ ಹಿ ದಸಬಲಞಾಣಂ, ಅಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। ದಸಬಲಞಾಣಞ್ಹಿ ಸಕಕಿಚ್ಚಮೇವ ಜಾನಾತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ತಮ್ಪಿ ತತೋ ಅವಸೇಸಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ। ದಸಬಲಞಾಣೇಸು ಹಿ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಾಕಾರಣಮೇವ ಜಾನಾತಿ, ದುತಿಯಂ ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವ, ತತಿಯಂ ಕಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ಚತುತ್ಥಂ ಧಾತುನಾನತ್ತಕಾರಣಮೇವ, ಪಞ್ಚಮಂ ಸತ್ತಾನಮಜ್ಝಾಸಯಾಧಿಮುತ್ತಿಮೇವ, ಛಟ್ಠಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಮೇವ, ಸತ್ತಮಂ ಝಾನಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾದಿಮೇವ, ಅಟ್ಠಮಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತತಿಮೇವ, ನವಮಂ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಮೇವ, ದಸಮಂ ಸಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಏತೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಞ್ಚ ತತೋ ಉತ್ತರಿಞ್ಚ ಜಾನಾತಿ, ಏತೇಸಂ ಪನ ಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಬ್ಬಂ

ಕರೋತಿ। ತಙ್ಹಿ ಝಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಇದ್ಧಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಮಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಪಿಚ ಪರವಾದೀ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ "ದಸಬಲಞಾಣಂ ನಾಮ ಏತಂ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಂ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಂ, ಕಾಮಾವಚರಂ ರೂಪಾವಚರಂ ಅರೂಪಾವಚರಂ, ಲೋಕಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರ"ನ್ತಿ। ಜಾನನ್ತೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಞಾಣಾನಿ "ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾನೀ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ತತೋ ಪರಾನಿ ದ್ವೇ "ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾನೀ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ "ಸಿಯಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಂ, ಸಿಯಾ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಂ, ಸಿಯಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ, ತತೋ ಪರಂ ದ್ವೇ ರೂಪಾವಚರಾನಿ, ಅವಸಾನೇ ಏಕಂ "ಲೋಕುತ್ತರ'ನ್ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಮೇವ, ಕಾಮಾವಚರಮೇವ, ಲೋಕಿಯಮೇವಾತಿ। ಇತಿ ಅಞ್ಞದೇವ ದಸಬಲಞಾಣಂ, ಅಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಮಬಲಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಞಾಣೇನ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಚ ವಿದಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಚ-ಕಾರೋಪಿ ಹಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। **ಸಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ। **"ದ್ವೇಪಿ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ಇಮೇಸು ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖ್ಯಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ತದಭಿಸಮ್ಬನ್ಧತಂ ಆವಿ ಕರೋತಿ। **ಇತಿ ಹ ಮೇತಿ** ಏತ್ಥ ಏವಂಸದ್ದತ್ಥೇ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಹ**-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಆಗಮೋ ವಾ। ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಇಕಾರಲೋಪೋ, ಅಕಾರಾದೇಸೋ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಏವಂ ಇಮೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

೪. "ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕತಿಯತ್ಥಭೂತಾ ವಿಜಾನನಕಿರಿಯಾ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಭೇದವತೀಪಿ ಸಮಾನಾ ತಂತಂಕರಣಯೋಗ್ಯತಾಯ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವತ್ಥೂನೀತಿ** ಘರವತ್ಥೂನಿ। "ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ ಚ ವೋಹಾರವಚನಮತ್ತಮೇತಂ। ನ ಹಿ ತೇನ ದಸ್ಸನತೋ ಅಞ್ಞಂ ಜಾನನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತದಿದಂ ಞಾಣಂ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಂ ಆಕಙ್ಖಪಟಿಬದ್ಧಂ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪಟಿಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ನಾಮ ಕರೋನ್ತೋ ಭಗವಾ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಆವಜ್ಜನಾದಿಪಟಿಬದ್ಧೇನ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸೋತೂನಮತ್ಥಸ್ಸ ಸುವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ **"ಕಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಂ ಞಾಣಂ ಆವಜ್ಜನಾದಿಪಟಿಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ತೇನ ತಥಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ವಿಸೇಸವಚನಂ ಸಾತ್ಥಕಂ ಸಿಯಾತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **"ಕಿಚ್ಚಞ್ಚನಾಮೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಕತಂ** ತಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಕಿಲೇಸಸಮುಗ್ಘಾಟನೇನ, ಯತೋ "ನತ್ಥಿ ಅಬ್ಯಾವಟಮನೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಸು ವುಚ್ಚತಿ। ನಿರತ್ಥಕೋ ಚಿತ್ತಸಮುದಾಚಾರೋ ನತ್ಥೀತಿ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾನುಯೋಗೋ ತದವತ್ಥೋಯೇವಾತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **"ತಂ ಪಞ್ಚವಿಧ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಕಿಚ್ಚದ್ವಯಂ ದಿವಸಭಾಗವಸೇನ, ಇತರತ್ತಯಂ ರತ್ತಿಭಾಗವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ತಥಾಯೇವ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ।

"ಉಪಟ್ಠಾಕಾನುಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ, ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಞ್ಚಾ"ತಿ ಏತೇನ ಅನೇಕಕಪ್ಪಸಮುಪಚಿತಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಜನಿತಂ ಭಗವತೋ ಮುಖವರಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಾದಿದೋಸಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತದುಭಯತ್ಥಮೇವ ಪನ ಮುಖಧೋವನಾದೀನಿ ಕರೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಾಯೋ ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರೇಹಿ ಮಲೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಸುಧೋತಮಣಿ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ವಿವಿತ್ತಾಸನೇತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಮನುರೂಪೇ ವಿವೇಕಾನುಬ್ರೂಹನಾಸನೇ। **ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮನಂ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ನ ವಿವೇಕನಿನ್ನತಾಯ, ಪರೇಸಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿ ಆಪಜ್ಜನತ್ಥಂ। ಸುರತ್ತದುಪಟ್ಟಂ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ ವಿಹಾರನಿವಾಸನಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಜುಲತಾಸದಿಸಂ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮೇಘವಣ್ಣಂ ಸುಗತಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಸೇಲಮಯಪತ್ತಂ ಆದಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಥಾಯೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತೋ। **"ಕದಾಚಿ ಏಕಕೋ"**ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯನಾನುಕೂಲಂ ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನದಸ್ಸನಂ। **ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ, ತೇನ ನಗರಮ್ಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇತಿ। ಯಥಾರುಚಿ ವತ್ತಮಾನೇಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಪವಿಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

“**ಸೇಯ್ಯಥಿದ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಿಮಪಕ್ಖಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಿ। **ಸೇಯ್ಯಥಿದ**ನ್ತಿ ಚ ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಇದಂ ವಾ ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಪವಿಸನಂ ಕತಮನ್ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದುಗತವಾತಾ**ತಿ ಮುದುಭೂತಾ, ಮುದುಭಾವೇನ ವಾ ಗತಾ ವಾತಾ। **ಉದಕಫುಸಿತಾನೀ**ತಿ ಉದಕಬಿನ್ದೂನಿ। **ಮುಞ್ಚನ್ತಾ**ತಿ ಓಸಿಞ್ಚನ್ತಾ। **ರೇಣುಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ**ತಿ ರಜಂ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ. ಉಪರಿ **ವಿತಾನಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಚಣ್ಡ-ವಾತಾತಪ-ಹಿಮಪಾತಾದಿ-ಹರಣೇನ ವಿತಾನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದಕತ್ತಾ, ತತೋ ತತೋ ಹಿಮವನ್ತಾದೀಸು ಪುಪ್ಫೂಪಗರುಕ್ಖತೋ ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ ತಥಾ ನ ವುತ್ತಂ। ಸಮಭಾಗಕರಣಮತ್ತೇನ **ಓನಮನ್ತಿ, ಉನ್ನಮನ್ತಿ** ಚ, ತತೋಯೇವ **ಪಾದನಿಕ್ಖೇಪಸಮಯೇ ಸಮಾವ ಭೂಮಿ ಹೋತಿ**। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಸಕ್ಖರಕಥಲಕಣ್ಟಕಸಙ್ಕುಕಲಲಾದಿಅಪಗಮನಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಭವತೋ, ತಞ್ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಂ, ನ ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನಂ। **ಪದುಮಪುಪ್ಫಾನಿ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ, ತೇನ “ಯದಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಮಾ ಭೂಮಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ತಾನಿ ನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಥಾ ಪನ ಅಸತಿಯೇವ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ”ತಿ ಭಗವತೋ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬದಾವ ಭಗವತೋ ಗಮನಂ ಪಠಮಂ ದಕ್ಖಿಣಪಾದುದ್ಧರಣಸಞ್ಞಾತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತನ್ತಿ ಆಹ “**ಠಪಿತಮತ್ತೇ ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇ**”ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬದಕ್ಖಿಣತಾಯ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋ,**(ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೩) ಚ ವದತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉತ್ತಮತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ತಥಾಪಕತಿತಾಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಠಪಿತಮತ್ತೇ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಧಾವನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಞ್ಚ ಯಾವದೇವ ವಿನೇಯ್ಯಜನವಿನಯನತ್ಥಂ ಸತ್ಥು ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। “**ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ**”ತಿ ವತ್ವಾಪಿ “**ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರಾನಿ ವಿಯಾ**”ತಿ ವಚನಂ ಭಗವತೋ ಸರೀರೇ ಪೀತಾಭಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “**ರಸ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಉದಕಪರಿಯಾಯೋ, **ಪಿಞ್ಜರ**-ಸದ್ದೋ ಹೇಮವಣ್ಣಪರಿಯಾಯೋ, ಸುವಣ್ಣಜಲಧಾರಾ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಕಥಾ.೨೨) **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಿ** ತೇಸು ತೇಸು ಗಾಮನಿಗಮಾದೀಸು ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿ **ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿಯೋ** ಹುತ್ವಾ।

“**ತಥಾ**”ತಿಆದಿನಾ ಸಯಮೇವ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ತೇಸಂ ಸದ್ದಕರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತದಾ ಕಾಯಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಕಾಯೂಪಗಾನಿ,** ನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಠಿತಾನಿ। “**ಅನ್ತರವೀಥಿ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಗವತೋ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗಮನಾನುರೂಪವೀಥಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಲೋಲುಪ್ಪಚಾರಪಿಣ್ಡಚಾರಿಕೋ ವಿಯ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಗಚ್ಛತಿ। ಯೇ ಪಠಮಂ ಗತಾ, ಯೇ ವಾ ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥಾ, ತೇ **ಭಗವತೋಪಿ ಪತ್ತಂ** ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಟಿಮಾನೇನ್ತೀ**ತಿ ಪತಿಸ್ಸಮಾನಸಾ ಪೂಜೇನ್ತಿ, ಭಗವನ್ತಂ ವಾ ಪಟಿಮಾನಾಪೇನ್ತಿ ಪಟಿಮಾನನ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ। ವೋಹಾರಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ, ಭಗವತೋ ಪನ ಅಪಟಿಮಾನನಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಾನೀ**ತಿ ಅತೀತೇ, ಏತರಹಿ ಚ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಾನಿ। ಯಥಾ ಕೇಚಿ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕೇಚಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಅರಹತ್ತಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಙ್ಖೇಪಗತದಸ್ಸನತ್ಥಂ , ನ ಪನ ಗಿಹೀನಂ ಅರಹತ್ತಸಮಾಪನ್ನತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪನತ್ಥಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಗಿಹೀನಂ ಸಭಾವೋ, ಯಾ ತದಹೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ವಾ, ಕಾಲಂ ಕಿರಿಯಾವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಆಯಸ್ಮತಾ **ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ** “ವಿಸಮಂ ಮಹಾರಾಜ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಂ, ವಿಸಮೇ ಲಿಙ್ಗೇ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಹೀ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ ನೇಸೋ ಮಹಾರಾಜ, ದೋಸೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ ಯದಿದಂ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾ”ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೨.೨) ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಪ್ಪವೇಸನಸಮ್ಬನ್ಧೇನೇವ ಮಹಾಜನಾನುಗ್ಗಹಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಪ್ಪವೇಸನೇನ ಚ ಪನ “ತೇ ಸುನಿವತ್ಥಾ ಸುಪಾರುತಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮಹಾಜನಾನುಗ್ಗಹಣಂ ಅತ್ಥತೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪುರೇಭತ್ತಕಿಚ್ಚಮೇವಾತಿ। ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾ ಚೇತ್ಥ **ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ। ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ**ತಿ ಇಧ ಪಾಠೋ ಲಿಖಿತೋ। “ಗನ್ಧಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ”ತಿಪಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೩) **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ** ದಿಸ್ಸತಿ, ತಟ್ಟೀಕಾಯಞ್ಚ “ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧೇನ ಪರಿಭಣ್ಡೇ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸತೀ**ತಿ ಚ ಪವಿಸನಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ, ತಸ್ಸಮೀಪತಾಯ ಚ ವುತ್ತಂ,

ತಸ್ಮಾ ಪವಿಸಿತುಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಪನ ಅನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತೀತಿ। ಏವಞ್ಹಿ "ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪) ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ।

ಅಥ ಖೋತಿ ಏವಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸಿತುಂ ಗಮನಕಾಲೇ। **ಉಪಟ್ಠಾನೇತಿ** ಸಮೀಪಪದೇಸೇ। **"ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇತ್ವಾ ಪಾದಪೀಠೇ ಠತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಓವದತೀ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇನ್ತೋವ ಪಾದಪೀಠೇ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಓವದತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತದತ್ಥಂಯೇವ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ ನಿಸೀದಿ। **ದುಲ್ಲಭಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಸತಿಪಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಪಟಿಲಾಭೇ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಇನ್ದ್ರಿಯಾವೇಕಲ್ಲಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಾದಯೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಗುಣಾ ದುಲ್ಲಭಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಪನ "ದುಲ್ಲಭಾ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಅಯುತ್ತೋವ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಾದಪೀಠೇ ಠತ್ವಾ ಓವದನಕಾಲೇ, ತೇಸು ವಾ ಭಿಕ್ಖೂಸು, ರತ್ತಿಯಾ ವಸನಂ ಠಾನಂ **ರತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ,** ತಥಾ **ದಿವಾಠಾನಂ। "ಕೇಚೀ"**ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವನ**ನ್ತಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕೇ ಸುಞ್ಞವಿಮಾನಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ **ತಾವತಿಂಸಭವನಾದೀಸುಪಿ**। ತತೋ ಭಗವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ತಯೋ ಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಭಾಗೇ ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಸಚೇ ನಾಕಙ್ಖತಿ, ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಥ ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ತತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ದುತಿಯಭಾಗೇ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಸ್ಸ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಿಯ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ, ತೇನಾಹ **"ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೀಹಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿಆದೀನಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವ। ಯಞ್ಹಿ ಅಪುಬ್ಬಂ ಪದಂ ಅನುತ್ತಾನಂ, ತದೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ಸಮ್ಮಾ ಅಸ್ಸಾಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಗಾಹಾಪನವಸೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಬ್ಬೋತಿ **ಸಮಸ್ಸಾಸಿತೋ।** ತಾದಿಸೋ ಕಾಯೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ। ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ **ಸನ್ನಿಪತತಿ।** ತಸ್ಸಾ ಪರಿಸಾಯ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ ಕತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯಅನುರೂಪೇನ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾ"**ತಿ। ಯತ್ಥ ಧಮ್ಮಂ ಸಹ ಭಾಸನ್ತಿ, ಸಾ **ಧಮ್ಮಸಭಾ** ನಾಮ। **ಕಾಲಯುತ್ತ**ನ್ತಿ "ಇಮಿಸ್ಸಾ ವೇಲಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ। **ಸಮಯಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಅನುರೂಪಂ ವಾ **ಸಮಯಯುತ್ತಂ**। ಅಥ ವಾ **ಸಮಯಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಹೇತುದಾಹರಣೇಹಿ ಯುತ್ತಂ। ಕಾಲೇನ ಸಾಪದೇಸಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। **ಕಾಲಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ,** ನ ಯಾವ ಸಮನ್ಧಕಾರಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಸಮಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಉಯ್ಯೋಜೇಸೀ"ತಿಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲಿಖಿತೋ।

ಗತ್ತಾನೀತಿ ಕಾಯೋಯೇವ ಅನೇಕಾವಯವತ್ತಾ ವುತ್ತೋ। **"ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಉತುಗಣ್ಹಾಪನತ್ಥಮೇವ ಓಸಿಞ್ಚನಂ, ನ ಪನ ಮಲವಿಕ್ಖಾಲನತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಕಾಯೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಉಪಲಿಮ್ಪತೀತಿ। ಚತುಜ್ಜಾತಿಕೇನ ಗನ್ಧೇನ ಪರಿಭಾವಿತಾ ಕುಟೀ **ಗನ್ಧಕುಟೀ।** ತಸ್ಸಾ ಪರಿವೇಣಂ ತಥಾ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ **ಮುಹುತ್ತಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ। ತತೋ ತತೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಠಾನತೋ, ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, ಸಮೀಪೇ ವಾ ಠಾನಂ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ,** ಭಜನಂ ಸೇವನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ನಿಸೀದನಟ್ಠಾನೇ, ಪುರಿಮಯಾಮೇ ವಾ, ತೇಸು ವಾ ಭಿಕ್ಖೂಸು।

ಪಞ್ಹಾಕಥನಾದಿವಸೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ "ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂ"ತಿ ಏವಂ ಅವತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಅನೇಕಾವಯವಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ **"ಸಕಲದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುರೇಭತ್ತಪಚ್ಛಾಭತ್ತಪುರಿಮಯಾಮೇಸು ಮನುಸ್ಸಪರಿಸಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇಯೇವ ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾ, ಭಗವತಾ ವಾ ಕತೋಕಾಸತಾಯ ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕೇದಿಸಂ ಪನ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾಭಿಸಙ್ಖತಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಚತುರಕ್ಖರಮ್ಪೀ"**ತಿ। **ಯಥಾಭಿಸಙ್ಖತ**ನ್ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಾನುರೂಪಂ, ತದನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ, ಏತೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಾನುರೂಪಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಕಾಲಸ್ಸ ತೀಸು ಭಾಗೇಸು ಪಠಮಭಾಗೇ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾಕಪ್ಪನಂ ಏಕನ್ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪುರೇಭತ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪೀಳಿತಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತೀ"ತಿ ತದಾ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾಕಪ್ಪನಸ್ಸ ಅನಿಬದ್ಧತಾ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಕಿಲಾಸುಭಾವೋ** ಕಿಲಮಥೋ। ಸರೀರಸ್ಸ ಕಿಲಾಸುಭಾವಮೋಚನತ್ಥಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ವೀತಿನಾಮೇತಿ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ ಆಸಯಾನುಸಯಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಞ್ಚಮಞಾಣಬಲಭೂತೇನ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ। ತೇನ ಹಿ ಲೋಕವೋಲೋಕನಬಾಹುಲ್ಲತಾಯ ತಂ "ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇದಞ್ಚ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಭಗವತೋ ಬಹುಲಂ ಆಚಿಣ್ಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಅವಸಿಟ್ಠಬಲಞಾಣೇಹಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನೇವ ಚ ಭಗವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ।

"ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇನ್ತೋ **"ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತಾನಂ ಇದಂ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅವಿಜಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತದಹೇಪಿ ತದವಿಜಹನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧ ಪಞ್ಚವಿಧಕಿಚ್ಚಪಯೋಜನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಚಙ್ಕಮ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ಚಙ್ಕಮನಾನುರೂಪಟ್ಠಾನಂ। ಚಙ್ಕಮಮಾನೋ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥದ್ವಯೇ ಪಚ್ಛಿಮತ್ಥಞ್ಞೇವ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಆರಬ್ಭಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಮತ್ಥೋ ಹಿ ಪಕರಣಾಧಿಗತತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ।

"ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇಮಂ ಸಙ್ಖಿಯಧಮ್ಮಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಯೇನ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ, ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀ"ತಿ ಅಯಂ ಸಾವಸೇಸಪಾಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ವಿದಿತ್ವಾ, ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತ್ವಾ ಚ ಪನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸ ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಏತಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ, ಏಸೋ ವಾ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಅಹೋಸಿ, ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋಯಂ "ಏತದಗ್ಗ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮ ಆದಯೋ) ವಿಯ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ನ** ಸಬ್ಬಥಾ **ಪಾಕಟಂ। ನಿರನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಾರೋಚನವಸೇನ ನಿಬ್ಬಿವರಂ, ಯಥಾಭಾಸಿತಸ್ಸ ವಾ ಆರೋಚನವಸೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ। ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ। **ತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಯಥಾರೋಚಿತಂ ವಚನಂ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ದೇಸನಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣೇ, ತೇನ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ನಿಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಟ್ಠಾನೇಸು। **ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮಣೇನ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ದೇವೇನ ವಾ ಮಾರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾ ಕೇನಚಿ ವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಅನಿವತ್ತಿಯಂ। **ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ**ತಿ ಸೇಟ್ಠನಾದಸಙ್ಖಾತಂ ಅಭೀತನಾದಂ ನದನ್ತೋ। ಯಂ ಪನ ಲೋಕಿಯಾ ವದನ್ತಿ –

> "ಉತ್ತರಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಬ್ಯಗ್ಘಪುಙ್ಗವೋಸಭಕುಞ್ಜರಾ।
> ಸೀಹಸದ್ದೂಲನಾಗಾದ್ಯಾ, ಪುಮೇ ಸೇಟ್ಠತ್ಥಗೋಚರಾ"ತಿ॥

ತಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೀಹನಾದಸದಿಸಂ ವಾ ನಾದಂ ನದನ್ತೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೪; ೧೦.೨೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ವಾ ಕೇಸರೋ ಮಿಗರಾಜಾ ಸಹನತೋ, ಹನನತೋ, ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋಪಿ ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹನತೋ, ಪರಪ್ಪವಾದಾನಂ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಹಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನಾದಂ ನದನ್ತೋತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೀಹೋ ಸೀಹಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತಸೀಹೋಪಿ ತಥಾಗತಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ "ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಾನಾವಿಧದೇಸನಾವಿಲಾಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ । ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸೀಹೋತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ಯಂ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸೀಹನಾದಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧)। "ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಹಿ ಇಧ ವಕ್ಖಮಾನದೇಸನಾಯೇವ **ಸೀಹನಾದೋ।** ತೇಸಂ "ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ"ತಿಆದಿನಾ

ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ಸಮೋಧಾನಮ್ಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಿನೇರುಂ...ಪೇ॰... ವಿಯ ಚಾತಿ** ಉಪಮಾದ್ವಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಸುದುಕ್ಕರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸುವಣ್ಣಕೂಟೇನಾತಿ** ಸುವಣ್ಣಮಯುಪಹರಣೋಪಕರಣವಿಸೇಸೇನ। ರತನನಿಕೂಟೇನ ವಿಯ ಅಗಾರಂ **ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತನ್ತಂ ನಿಟ್ಠಪೇನ್ತೋ, **ನಿಕೂಟೇನಾತಿ** ಚ ನಿಟ್ಠಾನಗತೇನ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಕೂಟೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಫಲಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ತದೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉತ್ತರಿತರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಮೋ ಪನ **ಮೇ**-ಸದ್ದೋ ದೇಸನಾಪೇಕ್ಖೋತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾಪಿ ಮೇ ಸಾ ದೇಸನಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ। ಸವನಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣವಾಚನಾದಿವಸೇನ ಪರಿಚಯಂ ಕರೋನ್ತೇ, ತಥಾ ಚ ಪಟಿಪನ್ನೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯದಗ್ಗೇನ **ಯೇನಾತಿ** ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಗ್ಗೇನ **ತೇನಾ** ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏತನ್ತಿ** "ಯೇನ ತೇನಾ"ತಿ ಏತಂ ಪದದ್ವಯಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇನಾತಿ** ವಾ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ತೇನಾತಿ** ಪನ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ। ತಸ್ಮಾ **ತತ್ಥಾತಿ** ತಂ ಮಣ್ಡಲಮಾಳನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ** ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತದುಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಪನ ಅತೀತಭಾವಸ್ಸ ಸೂಚನತೋ "ಉಪಸಙ್ಕಮೀ"ತಿ ತಕ್ಕಾಲಾಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಅತೀತಪಯೋಗೋ ವುತ್ತೋ। ಏವಞ್ಹಿ "ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ"ತಿ ವಚನಂ ಸೂಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಇತರಥಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ವಚನಾನಂ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಾ ತಥಾವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನ ಸಿಯಾ। ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಚ ಗಮನಂ, ಉಪಗಮನಞ್ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ, ಇಧ ಪನ ಗಮನಮೇವ। ಸಮ್ಪತ್ತುಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಂ ತಂ ಪದೇಸಾತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ "ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ, ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥ ಗತೋ"**ತಿ, ತೇನ ಉಪಗಮನತ್ಥಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ಪತ್ತುಮಿಚ್ಛನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಪತ್ತತಾಯೇವ "ಉಪಗಮನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಮೇತ್ಥ ನ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ **"ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ"**ತಿ ಪದಂ, ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನಂ। ಅಥ ವಾ **ಗತೋತಿ** ಉಪಗತೋ। ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ವದತಿ ಸಉಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯಾತಿ। ಅತೋ **"ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಏವಂ ಉಪಗತೋ ತತೋ ಆಸನ್ನತರಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮೀಪಸಙ್ಖಾತಂ ಪಞ್ಹಂ ವಾ ಕಥೇತುಂ, ಧಮ್ಮಂ ವಾ ದೇಸೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠಾನಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ **ಯೇನಾತಿ** ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ। ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವತಾ ಸೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾರಣಂ ಪನ "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಮೇವ।

ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀತಿ ಏತ್ಥ ಕೇನಿದಂ ಪಞ್ಞತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ಭಿಕ್ಖೂಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬುದ್ಧಕಾಲೇತಿ** ಧರಮಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ। **ವಿಸೇಸನ್ತಿ** ಯಥಾಲದ್ಧತೋ ಉತ್ತರಿ ಝಾನಮಗ್ಗಫಲಂ। **ಅಥಾತಿ** ಸಂಸಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಯದಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿತಕ್ಕಯಮಾನಂ ನಂ ಭಿಕ್ಖುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಥಾ **ತತೋ** ಪಸ್ಸನಹೇತು ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಓವದಿತ್ವಾತಿ ಚ। **ಅನಮತಗ್ಗೇತಿ** ಅನಾದಿಮತಿ। **ಆಕಾಸಂ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾತಿ** ಆಕಾಸೇ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ । ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೋ ಏವ ಯುಜ್ಜತೀತಿ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಭಾರೋತಿ** ತಪ್ಪಣೇಯೇವ ಭಗವತೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾಸನಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾ ಗರುಕಮ್ಮಂ। **ಫಲಕನ್ತಿ** ನಿಸೀದನತ್ಥಾಯ ಕತಂ ಫಲಂ। **ಕಟ್ಠಕನ್ತಿ** ನಿಸೀದನಯೋಗ್ಯಂ ಫಲಕತೋ ಅಞ್ಞಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ। **ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾತಿ** ಸಂಹರಿತ್ವಾ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಪುರಾಣಪಣ್ಣೇಸು, ಕೇವಲಂ ತೇಸು ಏವ ನಿಸೀದಿತುಮನನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ, **ತತ್ಥಾತಿ** ವಾ ತೇಸು ಪೀಠಾದೀಸು। ಏವಂ ಸತಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥವಸಾ ವಿಭತ್ತಿಂ ವಿಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಠಿತಂ ರಜೋಜಲ್ಲಾದಿ-ಸಂಕಿಣ್ಣಮನನುರೂಪನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಸಞ್ಚಾಲೇತ್ವಾ। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಈದಿಸಾ ಕಥಾ ಅಞ್ಞತರಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾ, ಅವಸ್ಸಂ ಭಗವಾ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಯಥಾನಿಸೀದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ "ಇಧಾಗತೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ತಾವಕಾಲಿಕಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತೂ"ತಿ ರಞ್ಞಾ ಠಪಿತಂ, ತೇನ ಚ ಆಗತಕಾಲೇ ಪರಿಭುತ್ತಂ ಆಸನಂ **ರಞ್ಞೋ ನಿಸೀದನಾಸನನ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ತಥಾ ಅಟ್ಠಪಿತಂ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ಭಗವತೋ ಚ ಪಞ್ಞಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸಂ ರಞ್ಞೋ ನಿಸೀದನಾಸನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ

“ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಧಿಮುತ್ತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾರಮ್ಮಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ಬಲಞಾಣಞ್ಚ, ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ।

“ನಿಸಜ್ಜಾ”ತಿ ಇದಂ ನಿಸೀದನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಏವ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। “ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇಮೇ ಸಞ್ಞೆಯಧಮ್ಮಂ ವಿದಿತ್ವಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಪುಚ್ಛೇತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಆಹ **“ಜಾನನ್ತೋಯೇವಾ”**ತಿ। ಅಸತಿ ಕಥಾವತ್ಥುಮ್ಹಿ ತದನುರೂಪಾ ಉಪರೂಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ವಿಸೇಸಕಥಾ ನ ಸಮೂಪಬ್ರೂಹತೀತಿ ಕಥಾಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನು**-ಇತಿ ಪುಚ್ಛನತ್ಥೇ। **ಅಸ**-ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತನತ್ಥೇತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕತಮಾಯ ನು…ಪೇ॰… ಭವಥಾ”**ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉಕಾರಸ್ಸ ಓಕಾರಾದೇಸೋವ, ನ ಪಠಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥತೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಪುರಿಮೋಯೇವತ್ಥೋ**ತಿ ಚ “ಕತಮಾಯ ನು ಭವಥಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ।

“ಕಾ ಚ ಪನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ “ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಸರಣಂ ಗತೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಬ್ಯತಿರೇಕೋ ಚ ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತ್ಥಾಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಸೇಸಾತಿರೇಕತ್ಥೋ, ಸೋ ಚ ತಂ ಪುಬ್ಬೇ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಾಯ ಕಥಾಯ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥಂ ಜೋತೇತೀತಿ। ಪನ-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೋ । ತಾದಿಸೋ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋವ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಕತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇಸಮೇವ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅನ್ತರಾಕಥಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ…ಪೇ॰… ಕಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದಯೋ ಸಮಣಕರಣೀಯಭೂತಾತಿ ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಕರಣೀಯವಿಸೇಸೇ ಸಮ್ಬನ್ಧಾಪಾದಾನಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ತೇಸಮೇವ ವತ್ತಬ್ಬರೂಪತ್ತಾ **“ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಾಯ ಹಿ ಕಥಾಯ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ, ಸಾ ಏವ ಅನ್ತರಾಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪುನ ಪುಚ್ಛೀಯತಿ, ನ ತದಞ್ಞೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದಯೋತಿ। ಅನ್ತರಾಸದ್ದಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ಥಮಾಹ **“ಅಞ್ಞಾ, ಏಕಾ”**ತಿ ಚ। ಪರಿಯಾಯವಚನಞ್ಹೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ಅಯಂ ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ “ಭೂಮನ್ತರಂ, ಸಮಯನ್ತರ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ **“ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀನ”**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವೇಮಜ್ಝೇ ವಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ, ಸಾ ಪನ ತೇಸಂ ವೇಮಜ್ಝಭೂತತ್ತಾ ಅಞ್ಞಾಯೇವ, ತೇಹಿ ಚ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ವಿಸುಂ ಏಕಾಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಞ್ಞಾ, ಏಕಾ”**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಪಕಾರೇನ ಕರಣಂ **ಪಕತೋ,** ತತೋ ವಿಗತಾ, ವಿಗತಂ ವಾ ಪಕತಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವಿಪ್ಪಕತಾ,** ಅಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾ। **ಸಿಖ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಅಯಂ ಪನ ತದಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಉತ್ತರಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ನಾಹ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಕಥಾಭಙ್ಗತ್ಥ**ನ್ತಿ ಕಥಾಯ ಭಞ್ಜನತ್ಥಂ। ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇತಿ।** ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ ಕಥಾ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ। ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ**ತಿ ಚ ತಿರೋಕರಣಭೂತಾ, ವಿಬನ್ಧನಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಚೋರಮಹಾಮತ್ತಸೇನಾಭಯಕಥಾದಿಕಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ನಿರತ್ಥಕಕಥಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಂ ಕಥಾ ಏವಾತಿ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣತಂ , ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪೋಹನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಥಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಅವಿಪ್ಪಕತಕಾಲೇಯೇವ। **“ತಂ ನೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮಾಹ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। ನನು ಚ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಾ ಕಥಾ “ಇತಿ ಹ ಮೇ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾಯೇವಾತಿ? ನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಯದಿ ಹಿ ಭಗವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾಯೇವ ತಥಾ ಪವತ್ತೇಯ್ಯುಂ, ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನ ಪನ ನ ಪವತ್ತೇಸುಂ, ತೇನೇವಾಹ **“ಅಯಂ ನೋ…ಪೇ॰… ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”**ತಿ।

ಇದಾನಿ ನಿದಾನಸ್ಸ, ನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯ ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸಾನುಕೂಲಭಾವಮ್ಪಿ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **“ಏತ್ತಾವತಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಹಿ ಏತ್ತಕೇನ “ಏವಂ ಮೇ ಸುತ”ನ್ತಿಆದಿವಚನಕ್ಕಮೇನ ಯಂ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ತಕೇನ “ತತ್ಥ ಏವನ್ತಿ ನಿಪಾತಪದ”ನ್ತಿಆದಿವಚನಕ್ಕಮೇನ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾತಿ ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **“ಕಮಲ…ಪೇ॰… ಸಲಿಲಾಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ತಸ್ಸ ನಿದಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸಾನುಕೂಲಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ತತ್ಥ

ಕಮಲಕುವಲಯುಜ್ಜಲವಿಮಲಸಾಧುರಸಸಲಿಲಾಯಾತಿ ಕಮಲಸಞ್ಛಾತೇಹಿ ಪದುಮಪುಣ್ಡರೀಕಸೇತುಪ್ಪಲರತ್ತುಪ್ಪಲೇಹಿ ಚೇವ ಕುವಲಯಸಞ್ಛಾತೇನ ನೀಲುಪ್ಪಲೇನ ಚ ಉಜ್ಜಲವಿಮಲಸಾಧುರಸಸಲಿಲವತಿಯಾ।
ನಿಮ್ಮಲಸಿಲಾತಲರಚನವಿಲಾಸಸೋಭಿತರತನಸೋಪಾನನ್ತಿ ನಿಮ್ಮಲೇನ ಸಿಲಾತಲೇನ ರಚನಾಯ ವಿಲಾಸೇನ ಲೀಲಾಯ ಸೋಭಿತರತನಸೋಪಾನವನ್ತಂ, ನಿಮ್ಮಲಸಿಲಾತಲೇನ ವಾ ರಚನವಿಲಾಸೇನ, ಸುಸಜ್ಜಿತಕಿರಿಯಾಸೋಭೇನ ಚ ಸೋಭಿತರತನಸೋಪಾನಂ, ವಿಲಾಸಸೋಭಿತಸದ್ದೇಹಿ ವಾ ಅತಿವಿಯ ಸೋಭಿತಭಾವೋ ವುತ್ತೋ।
ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಮುತ್ತಾತಲಸದಿಸವಾಲುಕಾಚುಣ್ಣಪಣ್ಡರಭೂಮಿಭಾಗನ್ತಿ ವಿವಿಧೇನ ಪಕಿಣ್ಣಾಯ ಮುತ್ತಾಯ ತಲಸದಿಸಾನಂ ವಾಲುಕಾನಂ ಚುಣ್ಣೇಹಿ ಪಣ್ಡರವಣ್ಣಭೂಮಿಭಾಗವನ್ತಂ। **ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿವಿಚಿತ್ರವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಭತ್ತಾಹಿ ಭಿತ್ತೀಹಿ ವಿಚಿತ್ರಸ್ಸ, ವೇದಿಕಾಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಚ। ಉಚ್ಚತರೇನ ನಕ್ಖತ್ತಪಥಂ ಆಕಾಸಂ ಫುಸಿತುಕಾಮತಾಯ ವಿಯ, ವಿಜಮ್ಭಿತಸದ್ದೇನ ಚೇತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।
ವಿಜಮ್ಭಿತಸಮುಸ್ಸಯಸ್ಸಾತಿ ವಿಕ್ಕೀಳನಸಮೂಹವನ್ತಸ್ಸ।
ದನ್ತಮಯಸಣ್ಹಮುದುಫಲಕಕಞ್ಚನಲತಾವಿನದ್ಧಮಣಿಗಣಪ್ಪಭಾಸಮುದಯುಜ್ಜಲಸೋಭನ್ತಿ ದನ್ತಮಯೇ ಅತಿವಿಯ ಸಿನಿದ್ಧಫಲಕೇ ಕಞ್ಚನಮಯಾಹಿ ಲತಾಹಿ ವಿನದ್ಧಾನಂ ಮಣೀನಂ ಗಣಪ್ಪಭಾಸಮುದಾಯೇನ ಸಮುಜ್ಜಲಸೋಭಾಸಮ್ಪನ್ನಂ।
ಸುವಣ್ಣವಲಯನುಪುರಾದಿಸಙ್ಘಟ್ಟನಸದ್ದಸಮ್ಮಿಸ್ಸಿತಕಥಿತಹಸಿತ- ಮಧುರಸ್ಸರಗೇಹಜನವಿಚರಿತಸ್ಸಾತಿ ಸುವಣ್ಣಮಯನಿಯುರಪಾದಕಟಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಜನಿತಸದ್ದೇಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಿತಕಥಿತಸರಹಸಿತಸರಸಞ್ಛಾತೇನ ಮಧುರಸ್ಸರೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಗೇಹನಿವಾಸೀನಂ ನರನಾರೀನಂ ವಿಚರಿತಟ್ಠಾನಭೂತಸ್ಸ। **ಉಳಾರಿಸ್ಸರಿಯವಿಭವಸೋಭಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಳಾರತಾಸಮ್ಪನ್ನಜನಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪನ್ನಜನವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನಜನೇಹಿ, ತನ್ನಿವಾಸೀನಂ ವಾ ನರನಾರೀನಂ ಉತ್ತಮಾಧಿಪಚ್ಚಭೋಗೇಹಿ ಸೋಭಿತಸ್ಸ। **ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದಿಜುತಿವಿಸ್ಸರವಿಜ್ಜೋತಿತಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತವಿಸಾಲ ದ್ವಾರಬಾಹ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣರಜತನಾನಾಮಣಿಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದೀನಂ ಜುತೀಹಿ ಪಭಸ್ಸರವಿಜ್ಜೋತಿತಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತವಿತ್ಥತದ್ವಾರಬಾಹಂ।

ತಿವಿಧಸೀಲಾದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗುಣಾನುಭಾವಂ ಸಮ್ಮಾ ಸೂಚೇತೀತಿ **ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಭಾವಸಂಸೂಚಕಂ,** ತಸ್ಸ। ಕಾಲೋ ಚ ದೇಸೋ ಚ ದೇಸಕೋ ಚ ವತ್ಥು ಚ ಪರಿಸಾ ಚ, ತಾಸಂ ಅಪದೇಸೇನ ನಿದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ತಥಾ।

ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ನಿದಾನವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ನನು ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತವಚನಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾಯ ಠಿತಿಅಸಮ್ಮೋಸಸದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಕಾಲದೇಸದೇಸಕವತ್ಥುಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ, ಅಸಮ್ಮೋಸಧಮ್ಮಾ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾ ಚ ದೇಸಕಾಲವತ್ಥುಹೇತುನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧೋ ವಿಯ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ತೇನೇವ ಚಾಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೯) ದೇಸಾದಿಪುಚ್ಛಾಸು ಕತಾಸು ತಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ತದೇವಿಧಾಪಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಲದೇಸದೇಸಕವತ್ಥುಪರಿಸಾಪದೇಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ನಿದಾನ"**ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬ-ರಚನಾ-ನುಮಾನಾಗಮ-ತಕ್ಕಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಸಿದ್ಧಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಹಿಸ್ಸ ಪುರೇತರಂ ರಚನಾಯ, "ಏವಮ್ಪಿ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅನುಮಾನಸ್ಸ, ಆಗಮನ್ತರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು। ತಥಾ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಸಾಸನಸಾವಕಾನುರೋಧಭಾವತೋ ಖೀಣಾಸವತ್ತಸಿದ್ಧಿ। ಖೀಣಾಸವತಾಯ ಹಿ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಆದೀನಮಭಾವೋ, ವಿಸುದ್ಧಾ ಚ ಪರಾನುಗ್ಗಹಪ್ಪವತ್ತಿ। ಇತಿ ದೇಸಕಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿದೂಸಕಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಭಾವಸಂಸೂಚಕೇಹಿ , ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಭಿಬ್ಯಞ್ಜನಕೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧವಿಸುದ್ಧಭಾವೇಹಿ ಪುರಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ। ತತೋಯೇವ ಚ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಪಚ್ಛಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧೀತಿ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ನಿದಾನವಚನೇನ

ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಪನತೋ, "ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಚ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ಞಾಣಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ನತ್ಥಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾ ಪವತ್ತಿ, ಅತ್ತಹಿತತ್ಥಾ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಪರೇಸಂಯೇವ ಹಿತಾಯ ಪವತ್ತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಪವತ್ತಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಾಸನಂ, ನ ಕಬ್ಬರಚನಾ। ತಯಿದಂ ಸತ್ಥು ಚರಿತಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕವತ್ಥುಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಾನವಚನೇಹಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪಕಾಸೀಯತಿ। ಅಥ ವಾ ಸತ್ಥುನೋ ಪಮಾಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನಂ "ಭಗವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಭಾವದೀಪನೇನ ಚೇವ "ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದಿಪಯೋಗದೀಪನೇನ ಚ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಾನವಚನಪಯೋಜನಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ। ಕೋ ಹಿ ಸಮತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ನಿದಾನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಾನಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ವಿಭಾವಿತುನ್ತಿ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

"ದೇಸನಾಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ, ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಭಾಸಿತಂ।
ಸದ್ಧಾಯ ಚಾಪಿ ನಿದಾನಂ, ವೇದೇಹೇನ ಯಸಸ್ಸಿನಾ॥

ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ, ಸಾಸನಸಮ್ಪದಾಯ ಚ।
ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವಸ್ಸ, ದಸ್ಸನತ್ಥಮ್ಪಿ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ॥

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಮಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಾ।

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಏವಂ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬಾವಿರೋಧಿನೀ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕಮಾನತಿಕ್ಕಮನೇನ ಬ್ಯಾಕುಲದೋಸಪ್ಪಹಾಯಿನೀ, ವಿಞ್ಞೂನಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾರಾಧಿನೀ, ಆಗತಭಾರೋ ಚ ಅವಸ್ಸಂ ಆವಹಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಂವಣ್ಣಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಭಾರಾವಹನೇನ ಪಣ್ಡಿತಾಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮಾಭಾವವಿಭಾವಿನೀ, ತಸ್ಮಾ ತದಾವಿಕರಣಸಾಧಕಂ ಸಂವಣ್ಣನೋಕಾಸವಿಚಾರಣಂ ಕಾತುಮಾಹ **"ಇದಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ದೇಸಿತಸ್ಸ, "ದೇಸನಾ ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ಹಿ ಏತಂ ಅತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸರೂಪತೋ ಏಕಮೇವ, ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ನಿಕ್ಖಿಪನತೋ "ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನನು ಸುತ್ತಮೇವ ಸಂವಣ್ಣೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾ ಪನೇಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ "ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಏವಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿದಾನಪರಿಜ್ಞಾನೇನ ತಬ್ಬಣ್ಣನಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ಸಾಧಾರಣತೋ ಪಠಮಂ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ। ಯಾ ಹಿ ಸಾ ಕಥಾ ಸುತ್ತತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಪಾಕಟಕಾರಿನೀ, ಸಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಂವಣ್ಣಕೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ತದತ್ಥವಿಜಾನನುಪಾಯತ್ತಾ ಚ ಸಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾಯೇವಾತಿ। ಇಧ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಚಾರಿತೇ ಯಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸಾ ವಿಭಾಗವಸೇನ "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫), "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ

ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭), "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮) ಚ ವುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತಪದೇಸಾನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನಸುಖತಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅನೇಕಸತಅನೇಕಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಿಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಾನಿ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಸಾಸನಪಟ್ಠಾನನಯೇನ ಸೋಳಸವಿಧಭಾವಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿ-ಸುತ್ತ-ನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಭಾವನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"**ತಿ। ನನು ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಂಸಗ್ಗಭೇದಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ, ಹಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ। "ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀನಂ ಪನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸಗ್ಗೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿರವಸೇಸಂ ಪತ್ಥಾರನಯೇನ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭನತೋ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೇನಪಿ ಸಿಯಾ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ, ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಪನ ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಸೇಸನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ಮೂಲನಿಕ್ಖೇಪೇಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಯಥಾರಹಂ ಏಕಕದುಕತಿಕಚತುಕವಸೇನ ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನನಯೇನ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ನಯಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ಕಥನಂ **ನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತದೇಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತೀತಿ ವಾ **ನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತಮೇವ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ।** ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ,** ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಕಾರಣವಸೇನಾತಿ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ,** ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ವಾ ಏತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ।** ಪರಜ್ಝಾಸಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಸೋ **ಪುಚ್ಛಾವಸೋ,** ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನಾತಿ **ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ।** ಅರಣೀಯತೋ ಅವಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಅತ್ಥೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ವತ್ಥು, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿ, ಸಾ ಏವ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ** ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ।** ಅಪಿಚ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತಿ ಸುತ್ತಮೇತೇನಾತಿ **ನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣಮೇವ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ।** ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ।** ಪುಚ್ಛೀಯತೀತಿ **ಪುಚ್ಛಾ,** ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ವಚನಂ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಂ। ತದೇವ ನಿಕ್ಖೇಪಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ"**ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**ತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣಂ ನಿರಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಠಪನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತದೇಸನತ್ತಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಿಸುಂ ನಿಕ್ಖೇಪಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ। ತೇನೇವ ವಕ್ಖತಿ "ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫)। ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ಪನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನಂ ದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಕಥಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೇ ಅನವರೋಧೋ ಸಿಯಾ, ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾನಂ ವಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುರೋಧೇನ ಪವತ್ತಿತದೇಸನತ್ತಾ ಕಥಂ ಪರಜ್ಝಾಸಯೇ ಅನವರೋಧೋ ಸಿಯಾತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಪರೇಸಞ್ಹಿ ಅಭಿನೀಹಾರಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಾದೀನಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಆಮಿಸುಪ್ಪಾದಾದಿದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ "ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರೇಸಂ ಪುಚ್ಛಂ ವಿನಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ **ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ।** ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇಸಿತೋ **ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ**ತಿ ಪಾಕಟೋವಾಯಮತ್ಥೋ।

ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೋತಿ ಪುಚ್ಛಾದಿನಾ ಅನಜ್ಝೇಸಿತೋ ಅಯಾಚಿತೋ, **ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇತಿ** ಧಮ್ಮತನ್ತಿಠಪನತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಹಾರೋ**ತಿ ಆವಳಿ ಯಥಾ "ಮುತ್ತಾಹಾರೋ"ತಿ, ಸ್ವೇವ ಹಾರಕೋ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಹಾರಕೋ ತಥಾ।

ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಹಿ ಸಂಯುತ್ತಕೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಆವಳಿ **“ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋ”**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ **ಇದ್ಧಿಪಾದಹಾರಕಾದಿ।** **ಇದ್ಧಿಪಾದಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋತಿ** ಪುಬ್ಬಪದೇಸು ಪರಪದಲೋಪೋ, ದ್ವನ್ದಗಬ್ಭಸಮಾಸೋ ವಾ ಏಸೋ, ಪೇಯ್ಯಾಲನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸುತ್ತಾನಂ।

ಪರಿಪಕ್ಕಾತಿ ಪರಿಣತಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ। **ಖಯೇತಿ** ಖಯನತ್ಥಂ, ಖಯಕಾರಣಭೂತಾಯ ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ। **ಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ** ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ। **ಖನ್ತಿನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ। **ಮನನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿನೀಹಾರನ್ತಿ** ಪಣಿಧಾನಂ। **ಬುಜ್ಝನಭಾವನ್ತಿ** ಬುಜ್ಝನಸಭಾವಂ, ಬುಜ್ಝನಾಕಾರಂ ವಾ। **ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಾ।

ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕುಲಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ರೂಪಾದಿಪಮಾಣಾ ಸತ್ತಾ। **ಮಹಾರಾಜಾನೋತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ **ದೇವಾ।** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಿಂ, ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **“ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ವಣ್ಣಾವಣ್ಣೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮಂ, ವಣ್ಣಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ “ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಆವುಸೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪) ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತೋಪಿ ವಣ್ಣೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮) ಉಪರಿ ದೇಸನಂ ಆರಭಿಸ್ಸತಿ। ತದೇವ ವಿವರತಿ **“ಆಚರಿಯೋ”**ತಿಆದಿನಾ। “ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ವುತ್ತಂ ವಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಆಹ **“ಅನ್ತೇವಾಸೀ ವಣ್ಣ”**ನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇತೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದೇಸನಾಕುಸಲೋತಿ** “ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಭವತೀ”ತಿ ದೇಸನಾಯ ಕುಸಲೋ, ಏತೇನ ಪಕರಣಾನುಗುಣಂ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಮಕಾಸಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಕಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕರಣಾಧಿಗತಗುಣೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ। **ವಾ-**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಉಪಮಾನಸಮುಚ್ಚಯಸಂಸಯವಚನವೋಸ್ಸಗ್ಗಪದಪೂರಣಸದಿಸವಿಕಪ್ಪಾದೀಸು ಬಹೂಸ್ವತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ “ಪಣ್ಡಿತೋವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ”ತಿಆದೀಸು ಉಪಮಾನೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸದಿಸಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। “ತಂ ವಾಪಿ ಧೀರಾ ಮುನಿಂ ಪವೇದಯನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰೨೧೩) ಸಮುಚ್ಚಯೇ। “ಕೇ ವಾ ಇಮೇ ಕಸ್ಸ ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೬) ಸಂಸಯೇ। “ಅಯಂ ವಾ (ಅಯಞ್ಚ) (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ವಚನವೋಸ್ಸಗ್ಗೇ। “ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಪದಪೂರಣೇ। “ಮಧುಂ ವಾ ಮಞ್ಞತಿ ಬಾಲೋ, ಯಾವ ಪಾಪಂ ನ ಪಚ್ಚತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೯) ಸದಿಸೇ। “ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೨) ವಿಕಪ್ಪೇ। ಇಧಾಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಯೇವ। ಮಮ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾತಿ ವಿವಿಧಾ ವಿಸುಂ ವಿಕಪ್ಪನಸ್ಸ ಜೋತಕತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ವಾ-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ”**ತಿ। **ಪರ-**ಸದ್ದೋ ಪನ ಅತ್ಥೇವ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ “ಅಹಞ್ಚೇವ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಂ, ಪರೇ ಚ ಮೇ ನ ಆಜಾನೇಯ್ಯು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ಅತ್ಥಿ ಅಧಿಕತ್ಥೋ “ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೮೧೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೬೮; ೧.೧೧೧) ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಛಾಭಾಗತ್ಥೋ “ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು। ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚನೀಕತ್ಥೋ “ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮೨೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೭೦; ಉದಾ॰ ೫೧) ಇಧಾಪಿ ಪಚ್ಚನೀಕತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ ಸತ್ತಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಸತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತ-ಸದ್ದೋ ಪರೇತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅವಣ್ಣಭಾಸನಕಿರಿಯಾವಿಸಿಟ್ಠಂ ಪರಾಮಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಯೇ ಅವಣ್ಣಂ ವದನ್ತಿ, ತೇಸೂ”**ತಿ।

ನನು ತೇಸಂ ಆಘಾತೋ ನತ್ಥಿ ಗುಣಮಹತ್ತತ್ತಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದಪನೇತಿ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ತಥಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಈದಿಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ, ತೇನ ರತನತ್ತಯನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ಪಗೇವ ವಟ್ಟಾಮಿಸಲೋಕಾಮಿಸನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಸದ್ಧಮ್ಮನಯನಟ್ಠೇನ ನೇತ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ। ಆಹನತೀ**ತಿ ಆಭುಸೋ ಘಟ್ಟೇತಿ, ಹಿಂಸತಿ ವಾ, ವಿಬಾಧತಿ, ಉಪತಾಪೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕತ್ಥಚಿ "ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಪಚ್ಛಾಲಿಖಿತೋ ಪೋರಾಣಪಾಠಾನುಗತಾಯ ಟೀಕಾಯ ವಿರೋಧತ್ತಾ, ಅತ್ಥಯುತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಾದಯೋ ಚ ಆಹನನ್ತಿ, ಕೋಪೋಯೇವ ಪನಾಯಂ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕೋಪಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅವಯವತ್ಥಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ। **ಅಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಚ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಪವತ್ತಂ ವಚನಂ, ಪಸಿದ್ಧಂ ವಾ ವಚನಂ, ನಾಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮಿತರೇಸುಪಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಭಾವಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತುಅಭಾವಜೋತನತ್ಥಂ "ಆಹನತೀ"ತಿ ಕತ್ತುತ್ಥೇ ಆಘಾತಸದ್ದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಹನತಿ ಏತೇನ, ಆಹನನಮತ್ತಂ ವಾ **ಆಘಾತೋ**ತಿ ಕರಣಭಾವತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿಯೇವ। **"ಅಪ್ಪತೀತಾ"**ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥೋ **"ಅತುಟ್ಠಾ ಅಸೋಮನಸ್ಸಿಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತೋ, ಇದಂ ಪನ ಪಾಕಟಪರಿಯಾಯೇನ ಅಪಚ್ಚಯಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಚನದಸ್ಸನಂ, ತಮ್ಮುಖೇನ ಪನ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ಅಭಿರಾಧಯತೀ**ತಿ ಸಾಧಯತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ತೀಸು ಪದೇಸು। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಆಘಾತಅನಭಿರದ್ಧಿಪದೇಹಿ। **ಏಕೇನಾ**ತಿ ಅಪಚ್ಚಯಪದೇನ। ಏತ್ತಕೇಸು ಗಹಿತೇಸು ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಗ್ಗಹಿತಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ತೇಪಿ ಅಗ್ಗಹಿತುಂ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಸಭಾವತ್ತಾತಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧೇತುಂ **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇಕದೇಸಾನಂ। **ಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಾವಸಿಟ್ಠಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಕದೇಸಾನಂ। **ಕರಣ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದನಂ। ಆಘಾತಾದೀನಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯನಂ ಇಧ "ಕರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಉಪ್ಪಾದನಮೇವ। ತದನುಪ್ಪಾದನಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಪಾಳಿಯಂ "ನ ಕರಣೀಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ** ಯಥಾರಹಂ ಏಕುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಾರಮ್ಮಣವತ್ಥುಭಾವತೋ।

ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಮನೋಪದೋಸೇ। **"ತೇಸು ಅವಣ್ಣಭಾಸಕೇಸೂ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಧಾರತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ, ಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ವಾ ಏತಂ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅವಣ್ಣೇ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಅಗುಣೋ, ನಿನ್ದಾ ವಾ ಕೋಪದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಆಧಾರೋ ಸಮ್ಭವತಿ ತಬ್ಭಾಸಕಾಯತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಂ। **ಅಸ್ಸಥಾ**ತಿ ಸತ್ತಮಿಯಾ ರೂಪಂ ಚೇ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಪರಿಕಪ್ಪನವಿಸಯತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಭವೇಯ್ಯಾಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಭವೇಯ್ಯಾಥ ಚೇ, ಯದಿ ಭವೇಯ್ಯಾಥಾ'ತಿ ಚ ವದನ್ತೋ 'ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪುಬ್ಬಾಪರಯೋಗಿನೋ ಏತೇ ಸದ್ದಾ'ತಿ ಞಾಪೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **"ಕುಪಿತಾ ಕೋಪೇನ ಅನತ್ತಮನಾ ದೋಮನಸ್ಸೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಏವಂ ಪಠಮೇನ ನಯೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಚನಂ ಅತ್ಥನ್ತರಾಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸಮತ್ಥೇತಿ। **"ತುಮ್ಹಾಕ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ **"ತುಮ್ಹ"**ನ್ತಿ ಏಕೋ ಸದ್ದೋ "ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ "ಅಮ್ಹ"ನ್ತಿ ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಯಥಾ "ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮೀಯರೇ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೯೩) ಆಹ **"ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವಾ"**ತಿ। ಅತ್ಥವಸಾ ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ತಾಯ ಚ ಅನತ್ತಮನತಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅನ್ತರಾಯೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಮಣಧಮ್ಮವಿಸೇಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಕರಣತೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗೇ ಕಾಮಚಾರತ್ತಾ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ **"ಅನ್ತರಾಯೋ"**ತಿ ಇದಂ ಮನೋಪದೋಸಸ್ಸ ಅಕರಣೀಯತಾಯ ಕಾರಣವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹಾಕಮೇವ ತೇನ ಕೋಪಾದಿನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಮನ್ತರಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಕೋಪಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ನ ಕರಣೀಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತೇನ "ನಾಹಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿ ಇಸ್ಸರಭಾವೇನ ತುಮ್ಹೇ ತತೋ ನಿವಾರೇಮಿ, ಅಥ ಖೋ ಇಮಿನಾವ ಕಾರಣೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ಪನ ಕಾರಣವಚನಂ ಯಸ್ಮಾ ಆದೀನವವಿಭಾವನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸೋ ಪನ ಮನೋಪದೋಸೋ ನ ಕೇವಲಂ ಕಾಲನ್ತರಭಾವಿನೋಯೇವ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋ, ಅಥ ಖೋ ತಙ್ಖಣಪವತ್ತನಾರಹಸ್ಸಪಿ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋತಿ ಮನೋಪದೋಸೇ ಆದೀನವಂ ದಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿ**

ನೂ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಪರೇಸನ್ತಿ** ಯೇ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೇ, ತೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಪನ "ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಸತ್ತಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚೀ"**ತಿ। ತದೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ **"ಕುಪಿತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಪಾಳಿಯಂ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತವಚನಜಾನನಮ್ಪಿ ತದತ್ಥಜಾನನೇನೇವ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಆಹ **"ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥ"**ನ್ತಿ।

ಅನ್ಧಂತಮನ್ತಿ ಅನ್ಧಭಾವಕರಂ ತಮಂ, ಅತಿವಿಯ ವಾ ತಮಂ। ಯಂ ನರಂ ಸಹತೇ ಅಭಿಭವತಿ, ತಸ್ಸ ಅನ್ಧತಮನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ವಾ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಹತೇ, ತದಾ ಅನ್ಧತಮಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ , ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಹತೇ, ತೇನ ಅನ್ಧತಮನ್ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಯಂತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ "ಯದಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ। ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ ಏತಂ, "ಕೋಧೋ ಸಹತೇ"ತಿ ಯದೇತಂ ಕೋಧಸ್ಸ ಅಭಿಭವನಂ ವುತ್ತಂ, ಏತಂ ಅನ್ಧತಮನ್ತಿ। ತತೋ ಚ ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಕುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಾಳಿಅತ್ಥಂ, ಪಾಳಿಧಮ್ಮಞ್ಚ। **ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಕತಿಭಾವವಿಜಹನೇನ ಪದೂಸಕೋ। **ಅನ್ತರತೋ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ, ಚಿತ್ತತೋ ವಾ ಕೋಧವಸೇನ ಭಯಂ ಜಾತಂ। ನ್ತಿ ತಥಾಸಭಾವಂ ಕೋಧಂ, ಕೋಧಸ್ಸ ವಾ ಅನತ್ಥಜನನಾದಿಪ್ಪಕಾರಂ।

ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪೀತಿ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯನಯೇಸು। "ಅವಣ್ಣೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಕಾರ"ನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ। ಅವಣ್ಣಭಾಸಕಾನಮವಿಸಯತ್ತಾ **"ತತ್ರಾ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಅವಣ್ಣೇತಿ ಅತ್ಥೋವ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ಕತ್ತುಭೂತಂ ವಚನಂ, ಯಂ ವಚನಂ ಅಭೂತಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭೂತತೋ**ತಿ ಪನ ಅಭೂತತಾಕಿರಿಯಾವ ಭಾವಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ, ಭಾವಲೋಪತ್ತಾ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಭೂತಭಾವೇನೇವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। "ಇತಿಪೇತ"ನ್ತಿಆದಿ ನಿಬ್ಬೇಠನಾಕಾರನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। **ಯೋಜನಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಪಯೋಜನಾ। **ತುಣ್ಹೀ**ತಿ ಅಭಾಸನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಭಾವನಪುಂಸಕೋ ಚೇಸ। "ಇತಿಪೇತಂ ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **"ಯಂ ತುಮ್ಹೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಇಮಿನಾಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕವಿಧಂ ಕಾರಣಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಕಾರಣಸರೂಪಮಾಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುಯೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ತೀಸುಪಿ ಪದೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವತೋ ನ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತ್ತಾ ನ ದುರಕ್ಖಾತೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ನ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿಆದಿಪಟಿಚೋದನಾಯಪಿ ತಂಕಾರಣದಸ್ಸನೇನ ನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ತತ್ರ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ತೇಸು ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದೀಸು। **ಇದಞ್ಚ ಇದಞ್ಚ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಕಾರಣಾನುಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿಆದಿವಚನಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ರಿದಂ ಕಾರಣಂ - ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಏವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತ್ತಾ। ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಏವ ಧಮ್ಮೋ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ। ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಏವ ಸಙ್ಘೋ ಸಂಕಿಲೇಸರಹಿತತ್ತಾತಿ। ಕಾರಣಾನುಕಾರಣದಸ್ಸನಮ್ಪೇತ್ಥ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದಿವಚನ-ನಿಬ್ಬೇಠನಮೇವ ತಥಾದಸ್ಸನಸ್ಸ ತೇಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಾರಣಕಾರಣಮ್ಪಿ ಹಿ "ಕಾರಣ"ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ಪತಿಟ್ಠಾನಪತಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ "ಪತಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತ್ವೇವ ಯಥಾ "ತಿಣೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಿನಿದ್ಧಂ, ಪಾಸಾದೇ ಧಮ್ಮಮಜ್ಝಾಯತೀ"ತಿ। **ದುತಿಯಂ ಪದ**ನ್ತಿ "ಅತಚ್ಛ"ನ್ತಿ ಪದಂ। **ಪಠಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸಾ**ತಿ "ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ಚತುತ್ಥ**ನ್ತಿ "ನ ಚ ಪನೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಂವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪದಂ। **ತತಿಯಸ್ಸಾ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ಚೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸೂ"ತಿ ಪದಸ್ಸ। ವಿವಿಧಮೇಕತ್ಥೇಯೇವ ಪವತ್ತಂ ವಚನಂ ವಿವಚನಂ, ತದೇವ **ವೇವಚನಂ, ವಚನ**ನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದೇನ ವಚನೀಯತ್ತಾ "ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧ ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.ರೂಪಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧) ವಿಯ। ನಾನಾಸಭಾವತೋ ವಿಗತಂ ವಚನಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವೇವಚನಂ** ವುತ್ತನಯೇನ, ಪರಿಯಾಯವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ನನು ಏಕೇಕಪದವಸೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ, ಏವಂ ಸಿದ್ಧೇ ಸತಿ ಕಿಮೇತೇ ತೇನ ಪರಿಯಾಯವಚನೇನ। ತದೇತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಗಾರವಾದಿಅನೇಕದೋಸಕರಂ, ಯದಿ ಚ ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತದೇವ ವುತ್ತಂ ಅಸ್ಸ, ನ ತದಞ್ಞನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾಕಾಲೇ, ಹಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಥಞ್ಚಿ ತದತ್ಥಪಟಿವೇಧನತ್ಥಂ

ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ದೇಸನಾಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸು ಹಿ ಯೋ ತೇಸಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಾನಂ ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಸಙ್ಕೇತಂ ಕರೋತಿ "ಇದಮಿಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಚನ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತೇನೇವ ತದತ್ಥಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಅಞ್ಞವಿಹಿತಾನಂ ವಿಪರಿಯಾಯಾನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ತದತ್ಥಾವಬೋಧನತ್ಥಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ಯೇ ನ ಸುಣನ್ತಿ, ತಪ್ಪರಿಹಾಯನವಸೇನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನವಬೋಧೋ ಸಿಯಾ, ಪರಿಯಾಯವಚನೇ ಪನ ವುತ್ತೇ ತಬ್ಬಸೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಮತ್ಥಾವಬೋಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತದತ್ಥಲಕ್ಖಣೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹನತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವುತ್ತಂ। ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಞ್ಹಿ ಏಕೇನೇವ ಪದೇನ ಏಕತ್ಥಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತಿ, ಅನೇಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಏಕತ್ಥಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ತಥಾಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ ಅನೇಕಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಏಕತ್ಥೇಯೇವ ಪವತ್ತಸದ್ದೇನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - "ಅನೇಕೇಪಿ ಅತ್ಥಾ ಸಮಾನಬ್ಯಞ್ಜನಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಯಾ ಅತ್ಥನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪರಿವಜ್ಜನತ್ಥಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನೇಕೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕಪದವಚನೀಯತಾವಸೇನ ಸಮಾನಬ್ಯಞ್ಜನತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ "ಅಯಮತ್ಥೋ ನು ಖೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಉದಾಹು ಅಯಮತ್ಥೋ"ವಾ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಸೋತೂನಮತ್ಥನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನಂ ವೇವಚನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಭೇದಕವಸೇನ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ನೇಕತ್ಥವುತ್ತಿಯಾ ಸದ್ದೋ, ನ ವಿಸೇಸತ್ಥಞಾಪಕೋ।
> ಪರಿಯಾಯೇನ ಯುತ್ತೋ ತು, ಪರಿಯಾಯೋ ಚ ಭೇದಕೋ"ತಿ॥

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಅನಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಸ್ಸ ವಚನೇ ಅನೇಕಾಹಿ ತಾಹಿ ತಾಹಿ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತೀಹಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿಯಾಯವಚನೇ ವುತ್ತೇ "ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಇದಮಿದಮ್ಪಿ ನಾಮ"ನ್ತಿ ಸೋತೂನಂ ಅನೇಕಧಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಜಾನನಂ। ತತೋ ಚ ತಂತಂಪಞ್ಞತ್ತಿಕೋಸಲ್ಲಂ ಹೋತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಿಘಣ್ಡುಸತ್ಥೇ ಪರಿಚಯತಂ। ಅಪಿಚ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ತನ್ತಿಅತ್ಥುಪನಿಬನ್ಧನಪರಾವಬೋಧನಾನಂ ಸುಖಸಿದ್ಧಿಯಾಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ತಬ್ಬಚನೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮದೇಸಕಾನಂ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪನಿಬನ್ಧನೇನ ಠಪನೇನ ಪರೇಸಂ ಸೋತೂನಮವಬೋಧನಂ ಸುಖಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ತತ್ಥ ಬೀಜವಾಪನತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಭಗವಾ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ತದಸಮ್ಪತ್ತಿಕಸ್ಸ ಹಿ ತಥಾವಚನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನ ಚ ಪರಿಯಾಯವಚನೇನ ಯಥಾಸುತೇನ ತಸ್ಸಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಪ್ಪರಿಚರಣೇನ, ತದಞ್ಞಸುಚರಿತಸಮುಪಬ್ರೂಹನೇನ ಚ ಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಬೀಜಸ್ಸ ವಪನಂ ಸಮ್ಭವತಿ। ಕೋ ಹಿ ಈದಿಸಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಾಯ ತದೇತಂ ನಾಭಿಪತ್ಥೇಯ್ಯಾತಿ, ಕಿಂ ವಾ ಬಹುನಾ। ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋ, ತಥಾ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಸದ್ದವೋಹಾರೇತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಬೋಧೇತಿ, ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾರಿತತ್ತಂ, ನಾಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಹಾನಿ, ಆವೇಣಿಕೋ ಚಾಯಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೋ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಹಿ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಭಾವೇನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣೇಹಿ ವಿಯ ತೇನಪಿ ಞಾಣೇನ ಅತ್ಥೇ, ಧಮ್ಮೇ, ನಿರುತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಲೀಳಾಯ ಏಕಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಬೋಧೇತಿ, ನ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸದ್ದವೋಹಾರೇ, ತಥಾಬೋಧನೇ ವಾ ಮನ್ದಭಾವೋ ಸಮ್ಮಾಬೋಧನಸ್ಸ ಸಾಧನತ್ತಾ, ನ ಚ ತೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಭಾವೋ ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸುಬ್ಬಿಜಾನನಕಾರಣತ್ತಾ, ನಾಪಿ ತಬ್ಬಚನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹಾನಿ ತಸ್ಸ ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಾತ್ಥಕಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, ನ ಚಾಪಿ ತಂ ಗನ್ಥಗಾರವಾದಿಅನೇಕದೋಸಕರನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ "ಯದಿ ಚ ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತದೇವ ವುತ್ತಂ ಅಸ್ಸ, ನ ತದಞ್ಞ"ನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ ಯುತ್ತಂ ಪಯೋಜನನ್ತರಸಮ್ಭವತೋ। ತದೇವ ಹಿ ಅವತ್ವಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ವಚನೇನ ದೇಸನಾಕ್ಖಣೇ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ತಂತಂಪದನ್ತೋಗಧಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಾರಬ್ಭ

ತದತ್ಥಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ಇತರಥಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪದೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವುತ್ತೇ ತೇಸಂ ತದತ್ಥಾನಧಿಗತತಾ ಸಿಯಾತಿ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ –

"ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ, ಬೋಧಾಯ ಅಞ್ಞಸದ್ದತೋ।
ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಮನಾನಮ್ಪಿ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಕತಾ॥

ಮನ್ದಾನಞ್ಚ ಅಮೂಳ್ಹತ್ಥಂ, ಅತ್ಥನ್ತರನಿಸೇಧಯಾ।
ತಂತಂನಾಮನಿರುಳ್ಹತ್ಥಂ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಕತಾ॥

ದೇಸಕಾನಂ ಸುಕರತ್ಥಂ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಾವಬೋಧನೇ।
ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಬೋಧತ್ಥಂ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಕತಾ॥

ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ತತ್ಥ ಬೀಜವಾಪನತ್ಥಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ।
ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಲೀಳಾಯ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಕತಾ॥

ತದೇವ ತು ಅವತ್ವಾನ, ತದಞ್ಞೇಹಿ ಪಬೋಧನಂ।
ಸಮ್ಮಾಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ, ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಾಯ ಕತ"ನ್ತಿ॥

ಇದಂ ಪನ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ ಈದಿಸೇಯೇವ, ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಞ್ಚ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅವಣ್ಣೇಯೇವಾತಿ** ಕಾರಣಪತಿರೂಪಂ ವತ್ವಾ, ಅವತ್ವಾ ವಾ ದೋಸಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ನಿನ್ದಾಯ ಏವ। **ನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಅಕ್ಕೋಸನಖುಂಸನವಮ್ಭನಾದೀಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದೇವತ್ಥಂ **"ಯದಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। "ಸಾಸಙ್ಕನೀಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ತಥಾನಿಬ್ಬೇಠೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣಮೇವ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸತಿ। **"ಓಟ್ಠೋಸೀ"**ತಿಆದಿ "ನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। ಜಾತಿನಾಮಗೋತ್ತಕಮ್ಮಸಿಪ್ಪಆಬಾಧ ಲಿಙ್ಗ ಕಿಲೇಸ ಆಪತ್ತಿ ಅಕ್ಕೋಸನಸಙ್ಖಾತೇಹಿ **ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ।** ಅಧಿವಾಸನಮೇವ ಖನ್ತಿ, ನ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮನಾದಯೋತಿ **ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿ।**

೬. ಏವಂ ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಣ್ಣಭೂಮಿಯಾಪಿ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕಾತುಮಾಹ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯನ್ತಿ** ಅವಣ್ಣಪ್ಪಕಾಸನಟ್ಠಾನೇ। **ತಾದಿಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥ "ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಾದೀ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ, ಚತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ, ತಿಣ್ಣಾವೀತಿ ತಾದೀ, ಮುತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ, ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮) ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಪಞ್ಚಸು ಅತ್ಥೇಸು ಇಧ ಪಠಮೇನತ್ಥೇನ ತಾದೀ। ತತ್ರಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ –

ಕಥಂ ಅರಹಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ, ಅರಹಾ ಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀ, ಅಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀ, ಯಸೇಪಿ, ಅಯಸೇಪಿ, ಪಸಂಸಾಯಪಿ, ನಿನ್ದಾಯಪಿ, ಸುಖೇಪಿ , ದುಕ್ಖೇಪಿ ತಾದೀ, ಏಕಞ್ಚೇ ಬಾಹಂ ಗನ್ಧೇನ ಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯುಂ, ಏಕಞ್ಚೇ ಬಾಹಂ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ಪಟಿಘೋ , ಅನುನಯಪಟಿಘವಿಪ್ಪಹೀನೋ ಉಗ್ಘಾಟಿನಿಗ್ಘಾಟಿವೀತಿವತ್ತೋ, ಅನುರೋಧವಿರೋಧಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ಏವಂ ಅರಹಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮)।

ವಚನತ್ಥೋ ಪನ ತಮಿವ ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ತಾದೀ,** ಇಟ್ಠಮಿವ ಅನಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ **ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ,** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಮಪೇಕ್ಖನಸಭಾವೋ। ಅಥ ವಾ ತಮಿವ ದಿಸ್ಸತೇ **ತಾದೀ,** ಸೋ ಏವ ಸಭಾವೋ, ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಂ **ತಾದಿಲಕ್ಖಣನ್ತಿ।** ವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪರ**-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೇತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಕೇಚೀ"**ತಿಆದಿ। ಆನನ್ದನ್ತಿ ಭುಸಂ ಪಮೋದನ್ತಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ ಆನನ್ದಸದ್ದಸ್ಸ ಕರಣತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋಭನಮನೋ **ಸುಮನೋ,** ಚಿತ್ತಂ,

ಸೋಭನಂ ವಾ ಮನೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸುಮನೋ,** ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ। ನನು ಚ ಚಿತ್ತವಾಚಕಭಾವೇ ಸತಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸ ಭಾವತ್ಥತಾ ಯುತ್ತಾ, ಪುಗ್ಗಲವಾಚಕಭಾವೇ ಪನ ಚಿತ್ತಮೇವ ಭಾವತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, ನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ, ಸುಮನಸದ್ದಸ್ಸ ದಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ಪತಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಯಥಾ "ದಣ್ಡಿತ್ತಂ ಸಿಖಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ದಬ್ಬೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ, ಇಧ ಪನ ತದನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇನ ದಬ್ಬೇನ ಯುತ್ತಂ ಮೂಲನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಚೇತಸಿಕಸುಖಮೇವ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸುಮನಸದ್ದೋ ಪವತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥಾಪಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಮೇವ ಭಾವತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇನಾಹ **"ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಏತೇನ ಹಿ ವಚನೇನ ತದಞ್ಞಚೇತಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಕಿರಿಯತ್ತಾ ಚ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಸೋಮನಸ್ಸಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಚೋದನಂ ನಾಪಜ್ಜತೇವ ರುಳ್ಹಿಸದ್ದತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಯಥಾ "ಪಙ್ಕಜ"ನ್ತಿ ಪರಿಹರತಿ। ಉಬ್ಬಿಲಯತೀತಿ ಉಬ್ಬಿಲಂ, ಭಿನ್ದತಿ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ವಿಸೇಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದೇವ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಂ** ಪಚ್ಚಯನ್ತರಾಗಮಾದಿವಸೇನ। ಉದ್ಧಂ ಪಲವತೀತಿ ವಾ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಂ** ಅಕಾರಾನಂ ಇಕಾರಂ, ಆಕಾರಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ಚಿತ್ತಮೇವ "ಚೇತಸೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತದ್ಧಿತೇ ಪನ ಸಿದ್ಧೇ ತಂ ಅಬ್ಯತಿರಿತ್ತಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ವಚನೀಯಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಭಾವತೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಾಮಪದತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೀವಿಸೇಸಾನುಯೋಗೇ "ಚೇತಸೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। ಯಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಕಾಯಚಿತ್ತಂ ವಾತಪೂರಿತಭಸ್ತಾ ವಿಯ ಉದ್ಧುಮಾಯನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಸ್ಸಾ ಗೇಹಸಿತಾಯ ಓದಗ್ಯಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ಸರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಉದ್ಧಚ್ಚಾವಹಾಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಾವಹಾಯಾ**ತಿ ಉದ್ಧತಭಾವಾವಹಾಯ। ಉಪ್ಪಿಲಾಪೇತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಂ ಕರೋತೀತಿ **ಉಬ್ಬಿಲಾಪನಾ,** ಸಾ ಏವ ಪೀತಿ, ತಸ್ಸಾ। ಖನ್ಧವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಸೇಸತ್ತಂ ಆಹ **"ಇಧಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಮಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ "ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾರಾಜಿಕೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧.೮೯, ೯೧, ೧೯೭, ೧೭೧, ೧೯೫, ೧೯೭) ವಿಯ, ಇಧ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಆಯತಿಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಏದಿಸೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಂ ಠಪೇತೀತಿ। **ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸೇಸಾನಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಕರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವಾ"ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। "ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತುಮ್ಹಂಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **"ಅನ್ತರಾಯೋ"**ತಿ ಇದಂ "ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತಸ್ಸ ಅಕರಣೀಯತಾಕಾರಣವಚನ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅವಣ್ಣಪಕ್ಖೇ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಆನನ್ದಿನೋ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಾ"ತಿ ದೀಪಿತಂ ಪೀತಿಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ **"ತೇನ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತೇನಾ"**ತಿ ವಚನಂ ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ತಬ್ಬಚನೇನೇವ "ಸುಮನಾ"ತಿ ದೀಪಿತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರತಾ ಪಾಕಟಾ, ನ ತಥಾ ಪೀತಿಯಾತಿ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಂ ಅವಿಭಾಗತೋ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಚೋದೇತಿ। ಆಚರಿಯೋ **"ಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ **"ತಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಪರಿಹರತಿ।

ತತ್ಥ **ಏತ**ನ್ತಿ ಆನನ್ದಾದೀನಮಕರಣೀಯತಾವಚನಂ, ನನು ಭಗವತಾ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವಚನಂ ಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಸಾಧುಜನಸ್ಸ। **ಕಸಿಣೇನಾ**ತಿ ಕಸಿಣತಾಯ ಸಕಲಭಾವೇನ। **ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಚೇತಸ್ಸ ಅವಯವಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೀವಚನಂ। ಅಪರೇ ಪನ **"ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಕರಣವಚನತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇನ ಕಸಿಣಜಮ್ಬುದೀಪಸದ್ದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಕರಣವಚನಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ। ಪಗೇವ ಏಕದೇಸತೋ ಪನಾತಿ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ -

"ಮಾ ಸೋಚಿ ಉದಾಯಿ, ಆನನ್ದೋ ಅವೀತರಾಗೋ ಕಾಲಂ ಕರೇಯ್ಯ, ತೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇನ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಯ್ಯ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಮಹಾರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಯ್ಯ, ಅಪಿಚ ಉದಾಯಿ ಆನನ್ದೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿಸುತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) -

ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತರೇ ವುತ್ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ಕಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ನಿಸ್ಸಿತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಗೇಹಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ಗೇಹವಾಸೀನಂ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣತೋ ಗೇಹಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾಮಗುಣೇ ನಿಸ್ಸಿತಂ। ಕಸ್ಮಾ ತದೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। "ಆಯಸ್ಮತೋ ಛನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಸದಿಸ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ, ಸಮತ್ಥೇತುಂ ವಾ **"ತೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ** ಭಗವತಿ, ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪವತ್ತಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮತಾಯ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇತಿ** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಸನ್ನಕಾಲೇ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇನ ತಜ್ಜಿತೋತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇತಿ** ವಾ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಕಾಲೇ ಸಙ್ಘೇನ ತಜ್ಜಿತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬ್ರಹ್ಮದಣ್ಡೇನಾತಿ** "ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ನೇವ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ಓವದಿತಬ್ಬೋ, ನಾನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೪೫) ಕತೇನ ಬ್ರಹ್ಮದಣ್ಡೇನ। **ತಜ್ಜಿತೋತಿ** ಸಂವೇಜಿತೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಂ, ತಸ್ಮಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತೇ** "ಸೋಮನಸ್ಸಂಪಾಹಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ದುವಿಧೇನ ವದಾಮಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೯)।

"ಅಯಞ್ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣತೋ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ರಾಗಸಹಿತತ್ತಾ ಹಿ ಸಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ "ಇದಞ್ಹಿ ರಾಗಸಞ್ಹಿತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ತಥಾಪಿ ಪೀತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವತೋತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪೀತಿಯೇವ ಗಹಿತಾ। ಅಪಿಚ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬವಿಭಾಗಸ್ಸ ಸುತ್ತೇ ವಚನತೋ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಾಕಟೋ ಅನ್ತರಾಯಕರಭಾವೋ, ನ ತಥಾ ಪೀತಿಯಾತಿ ಸಾಯೇವ ರಾಗಸಹಿತತ್ಥೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ಲೋಭೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋಧಸದಿಸೋವಾತಿ** ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ವುತ್ತಕೋಧಸದಿಸೋ ಏವ। **"ಲುದ್ಧೋ"**ತಿಆದಿಗಾಥಾನಂ "ಕುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿಗಾಥಾಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

"ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥ ಆನನ್ದಿನೋ ಸುಮನಾ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಾ , ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸಂ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾತಿ? ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಅಯಂ ತತಿಯವಾರೋ ನಾಮ ಅವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ವುತ್ತನಯವಸೇನ ತತಿಯವಾರಟ್ಠಾನೇ ನೀಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸೋ ದೇಸನಾಕಾಲೇ ತೇನ ವಾರೇನ ಬೋಧೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ **ಅನಾಗತೋಪಿ** ತದತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ **ಅತ್ಥತೋ ಆಗತೋಯೇವ**। ಯಥಾ ತಂ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತಿಯವಾರೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಏತೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾಕಾಲೇ ತಥಾಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಸೋ ವಾರೋ ಆನೇತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಯಥೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತದೇವತ್ಥಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಯಥೇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಕಾರದಸ್ಸನವಾರೇತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ತತಿಯವಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಚತುತ್ಥವಾರೇ। "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ "ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಚ್ಛ"ನ್ತಿ ವಚನಂ, ತಾವ ಯೋಜನಾ। **"ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। ತತ್ಥ **ಇತಿಪೀತಿ** ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ। ವಿತ್ಥಾರೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧೨೩ ಆದಯೋ) "ಅನಾಪತ್ತಿ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಭೂತಂ ಆರೋಚೇತೀ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೭೭) ವುತ್ತೇಪಿ ಸಭಾಗಾನಮೇವ ಆರೋಚನಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಭಾಗಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ತೇಯೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಾಮಾ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚನತ್ತಞ್ಚ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ತತೋ ಚ "ಸಾಸನಸ್ಸ ಅಮೋಘತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ ಸಿಯಾ। **"ಏವಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಕಾರಣವಚನಂ। ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಚೇವ ಪರಿವಜ್ಜಿತಾ, ಕತ್ತುಭೂತಾ ವಾ ಸಾ, ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಮೋಘತಾತಿ** ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಅತುಚ್ಛತಾ। **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** "ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಣ್ಣೇ ತುಮ್ಹೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚೇವ "ದುತಿಯಂ ಪದಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥಞ್ಚ ತತಿಯಸ್ಸ ವೇವಚನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೭. **ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ** ಪುಚ್ಛಾ "ನನು ಏತ್ತಕೇನೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ದೇಸನಾಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತಾ"ತಿ ಅನುಯೋಗಸಮ್ಭವತೋ ಕತಾ। **ವಣ್ಣೇನ ಚ ಅವಣ್ಣೇನ ಚಾತಿ** ತದುಭಯಪದೇನ। ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ಹಿ ಸದ್ದನಿದ್ದೇಸೋಪೀತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ। ಅಥ ವಾ ತಥಾಭಾಸನಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ತಾ ಚ **"ಪದೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅವಣ್ಣೇನ ಚ ವಣ್ಣೇನ ಚಾತಿ** ಪನ ಅಗುಣಗುಣವಸೇನ, ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾವಸೇನ ಚ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। **"ನಿವತ್ತೋ** ಅಮೂಲಕತಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತಾಭಾವತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ಬೋಧೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಭಾವತೋ ಏತ್ತಕಾವ ಸಾ ಯುತ್ತರೂಪಾತಿ ಭಗವತೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಅದೇಸನಾಭಾವೇನ **ನಿವತ್ತೋ,** ಯಥಾ ತಂ ವಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ತತಿಯವಾರೋತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಬೋಧೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಭವೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಧಿಗತಭಾವತೋ **ಅನುವತ್ತತಿಯೇವ। ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ ತದುಪರಿಪಿ ಅನುವತ್ತಕತ್ತಾ, ತೇನ ವಕ್ಖತಿ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಅಯಂ ವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದುವಿಧೇಸು ಪನ ತೇಸು ವಣ್ಣೇಸು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಉಪರಿ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸತಿ** "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮)।

ಏವಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಮುಖೇನ ಸಮುದಾಯತ್ಥತಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಯವತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಪ್ಪಮೇವ ಪರಿತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಖಣ್ಡಿತತ್ತಾ **ಪರಿತ್ತಂ** ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಮತ್ತಕನ್ತಿ ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ಮತ್ತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪಮಾಣಂ** ಮೀಯತೇ ಪರಿಮೀಯತೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮಾಸನ್ತಕಕಾರೇನ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ** ಯಥಾ "ಬಹುಪುತ್ತಕೋ"ತಿ, ಏವಂ **ಓರಮತ್ತಕೇ**ಪಿ। ಏತೇನೇವ "ಅಪ್ಪಾ ಮತ್ತಾ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ,** ಸಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಸಾತ್ಥಕತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ಮತ್ತಕಸದ್ದಸ್ಸ ಅನತ್ಥಕಭಾವತೋ **ಸೀಲಮೇವ ಸೀಲಮತ್ತಕಂ। ಅನತ್ಥಕಭಾವೋ**ತಿ ಚ ಸಕತ್ಥತಾ ಪುರಿಮಪದತ್ಥೇಯೇವ ಪವತ್ತನತೋ। ನ ಹಿ ಸದ್ದಾ ಕೇವಲಂ ಅನತ್ಥಕಾ ಭವನ್ತೀತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ। ನನು ಚ ಭಗವತೋ ಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ ನಿರತ್ಥಕಮೇಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ಮುಖವರಂ ನಾರೋಹತಿ, ಸಕಲಞ್ಚ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನಂ ಪದೇ ಪದೇ ಚತುಸಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಅನತ್ಥಕತಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಮ್ಪಿ ಪದನ್ತರಾಭಿಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸೇಸನವಸೇನ ತದಭಿಹಿತಂ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ ಏವ, ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವಿನಾಪಿ ತೇನ ಪದನ್ತರೇನೇವ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ ಅನತ್ಥಕಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ। ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಅನತ್ಥಕಭಾವೋ... ಪೇ॰... ಪವತ್ತನತೋ"ತಿ। ಅಪಿಚ ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪವಸೇನ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತತಿ, ವಿನೇಯ್ಯಾ ಚ ಅನಾದಿಮತಿಸಂಸಾರೇ ಲೋಕಿಯೇಸುಯೇವ ಸದ್ದೇಸು ಪರಿಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ, ಲೋಕೇ ಚ ಅಸತಿಪಿ ಅತ್ಥನ್ತರಾವಬೋಧೇ ವಾಚಾಸಿಲಿಟ್ಠತಾದಿವಸೇನ ಸದ್ದಪಯೋಗೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಲಬ್ಭತಿ ಪಲಬ್ಭತಿ, ಖಜ್ಜತಿ ನಿಖಜ್ಜತಿ, ಆಗಚ್ಛತಿ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿನಾ। ತಥಾಪರಿಚಿತಾನಞ್ಚ ತಥಾವಿಧೇನೇವ ಸದ್ದಪಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಾವಗಮೋ ಸುಖೋ ಹೋತೀತಿ ಅನತ್ಥಕಸದ್ದಪಯೋಗೋ ವುತ್ತೋತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ –

> "ಪದನ್ತರವಚನೀಯ-ಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಾಯ।
> ಬೋಧನಾಯ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ, ತಥಾನತ್ಥಪದಂ ವದೇ"ತಿ॥

ಅಥ ವಾ **ಸೀಲಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ "ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ಮನೋಮತ್ತಾ ಧಾತು ಮನೋಧಾತೂ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೪೯೯) ಚ ಆದೀಸು ವಿಯ। "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಓರಮತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಸೀಲಮತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಪದೇನ ವಿಸೇಸತೋ ವುತ್ತೋ, ತೇನ ಚ ಸೀಲಂ ಏವ ಸೀಲಮತ್ತಂ, ತದೇವ ಸೀಲಮತ್ತಕನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಲಮೇವ ಸೀಲಮತ್ತಕ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - **ಓರಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಓರನ್ತಿ ಅಪಾರಭಾಗೋ "ಓರತೋ ಭೋಗಂ (ಮಹಾವ॰ ೬೬) ಓರಂ ಪಾರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಥ ವಾ ಹೇಟ್ಠಾಅತ್ಥೋ ಓರಸದ್ದೋ ಓರಂ ಆಗಮನಾಯ ಯೇ ಪಚ್ಚಯಾ, ತೇ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನೀತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಪಾರಭಾಗೇ, ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇ ಚ ಹೋತಿ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ "ಓರೇ ಪವತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ಯಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಸೀಲಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ಮತ್ತ**ಸದ್ದೋ ಅಮಹತ್ಥವಾಚಕೋ "ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಥ ವಾ ಸೀಲೇಪಿ ತದೇಕದೇಸಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಅಮಹತ್ಥವಾಚಕೋ ಏತ್ಥ ಮತ್ತಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಾನಿ ಇಧ ದೇಸನಂ ಅನಾರುಳ್ಹಾನಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾನಿ ವಿಯ ನ ಸಬ್ಬಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಪಾಕಟಾನೀತಿ। **ಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೇ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗಂ। ಪಮಾಣಪ್ಪಕತ್ಥೇಸು ಪನ "ಮತ್ತ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮತ್ತಾ"ತಿ ವಾ ನಪುಂಸಕಿತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ।

"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಹ ಯೋಜನಾಯ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯೇನ ಸೀಲೇನ ವದೇಯ್ಯ, ಏತಂ ಸೀಲಮತ್ತಕಂ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ವಣ್ಣಂ ವದಾಮೀತಿ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾಪೀ"**ತಿ ಇದಂ "ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। ಏತೇನ ಹಿ "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦) ವಿಯ ಮಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕುರುಮಾನೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ ವಚನಂ ತ್ವಾದಿಪಚ್ಚಯನ್ತಪದಾನಮಿವ ಮಾನನ್ತಪಚ್ಚಯನ್ತಪದಾನಮ್ಪಿ ಪರಕಿರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **"ತತ್ಥ ಸಿಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮತ್ಥಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ನೀತತ್ಥಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತರವಿರೋಧಿತಂ ಮಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಈದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭)। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನೇ ಯುಞ್ಜತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಯೋಗೀ,** ತಸ್ಸ।

ಅಲಙ್ಕರಣಂ ವಿಭೂಸನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ,** ಪಸಾಧನಕಿರಿಯಾ। ಅಲಂ ಕರೋತಿ ಏತೇನೇವಾತಿ ವಾ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ,** ಕುಣ್ಡಲಾದಿಪಸಾಧನಂ। ಮಣ್ಡೀಯತೇ **ಮಣ್ಡನಂ,** ಊನಟ್ಠಾನಪೂರಣಂ। ಮಣ್ಡೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಮಣ್ಡನಂ,** ಮುಖಚುಣ್ಣಾದಿಊನಪೂರಣೋಪಕರಣಂ। ಇಧ ಪನ ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ಸೀಲಮೇವ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಮಣ್ಡನೇ**ತಿ ಮಣ್ಡನಹೇತು, ಮಣ್ಡನಕಿರಿಯಾನಿಮಿತ್ತಂ ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಮಣ್ಡತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಮಣ್ಡನೋ,** ಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋ ಪುರಿಸೋ। ಬಹುಮ್ಹಿ ಚೇತಂ ಜಾತ್ಯಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಏಕವಚನಂ। ಉಬ್ಬಾಹನತ್ಥೇಪಿ ಹಿ ಏಕವಚನಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಅನಾಗತತ್ತಾ, ಅತ್ಥಯುತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವತೋ। ಕಥಞ್ಹಿ ಏಕವಚನನಿದ್ದಿಟ್ಠತೋ ಉಬ್ಬಾಹನಕರಣಂ ಯುತ್ತಂ ಸಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಯೇವತ್ಥೇ ಉಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಬಹ್ವತ್ಥೇ ಇದಂ ಏಕವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಮಣ್ಡನಸೀಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನಪಿ** ಹಿ ಅಯಮೇವಿಧ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ವುತ್ತೋ। **ಅಗ್ಗತ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಭಾವಂ।

ಅಸ್ಸಂ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। **ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿ ಚೇತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸೀಲಥೋಮನಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತದತ್ಥೇನ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ -

> "ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡಂ ಚಮರೀವ ವಾಲಧಿಂ,
> ಪಿಯಂವ ಪುತ್ತಂ ನಯನಂವ ಏಕಕಂ।
> ತಥೇವ ಸೀಲಂ ಅನುರಕ್ಖಮಾನಾ,
> ಸುಪೇಸಲಾ ಹೋಥ ಸದಾ ಸಗಾರವಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯)। -

ಗಾಥಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। “ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತದೇಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನ ಚನ್ದನ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚನ್ದನಂ ತಗರಂ ಮಲ್ಲಿಕಾತಿ ಹಿ ತಂಸಹಚರಣತೋ ತೇಸಂ ಗನ್ಧೋವ ವುತ್ತೋ। **ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ**ತಿ ಚ ಪುಪ್ಫಞ್ಚ ತದವಸೇಸೋ ಗನ್ಧೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಗರಮಲ್ಲಿಕಾಹಿ ವಾ ಅವಸಿಟ್ಠೋ “ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಸತಞ್ಚ ಗನ್ಧೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸೀಲಮೇವ ಸದಿಸವೋಹಾರೇನ ವಾ ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ಗನ್ಧೋ। ಸೀಲನಿಬನ್ಧನೋ ವಾ ಥುತಿಘೋಸೋ ವುತ್ತನಯೇನ “ಗನ್ಧೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಕಿತ್ತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಂ। ಯಥಾಹ “ಸೀಲವತೋ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦; ೩.೩೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೭೮೫; ಉದಾ॰ ೭೬)। **ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಪವಾಯತಿ** ಪಕಾರೇಹಿ ಗನ್ಧತಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಧೂಪಗರುಕ್ಖಪಟಿಭಾಗತ್ತಾ।

ವಸ್ಸಿಕೀತಿ ಸುಮನಪುಪ್ಫಂ, **“ವಸ್ಸಿಕ”**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತದತ್ಥೋವ। ಗನ್ಧಾ ಏವ **ಗನ್ಧಜಾತಾ,** ಗನ್ಧಪ್ಪಕಾರಾ ವಾ। **ಯ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಯದಿದಂ, ಉತ್ತಮೋ ಗನ್ಧೋ ವಾತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ವಾ ವಿಮುತ್ತಾನಂ। **ಮಗ್ಗಂ ನ ವಿನ್ದತೀ**ತಿ ಕಾರಣಂ ನ ಲಭತಿ, ನ ಜಾನಾತಿ ವಾ।

“ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ”ತಿ ಗಾಥಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಯ **ಸಪಞ್ಞೋ ಆತಾಪೀ** ವೀರಿಯವಾ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಯ **ನಿಪಕೋ** ನರಸಙ್ಖಾತೋ **ಭಿಕ್ಖು** ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ **ಚಿತ್ತಂ** ತಪ್ಪಧಾನೇನ ವುತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಂ ಭಾವಯಂ ಭಾವಯನ್ತೋ ಭಾವನಾಹೇತು ತಥಾ **ಪಞ್ಞಂ** ವಿಪಸ್ಸನಞ್ಚ **ಇಮಂ** ಅನ್ತೋಜಟಾಬಹಿಜಟಾಸಙ್ಖಾತಂ **ಜಟಂ ವಿಜಟಯೇ** ವಿಜಟೇಯ್ಯ ವಿಜಟೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋಯ್ಯಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ।

ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಪಥವಿಂ ರಸಗ್ಗಹಣವಸೇನ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಪ್ಪಕಮಹನ್ತತಾಯ ಪಾರಾಪಾರಾದಿ ವಿಯ ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಆಹಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ **“ಉಪರಿ ಗುಣೇ ಉಪನಿಧಾಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಲಞ್ಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋ, ತೇನಿದಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರಂ, ಪಭಾವಾದಿಗುಣವಿಸೇಸೇ ಪನಸ್ಸ ಉಪನಿಧಾಯ ಕಲಮ್ಪಿ ಭಾಗಂ ನ ಉಪೇತಿ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿ ಚ ಪಞ್ಞಾಯಾ”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ನ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿ ಗುಣಸಮಭಾವೇನ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ಸಮೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪರಿಮ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಂ। **ಉಪನಿಧಾಯಾ**ತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಕತ್ವಾ। ತಞ್ಹಿ ತಾದಿಸಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಂ ಹೋತಿ। **ಹೇಟ್ಠಿಮ**ನ್ತಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿದ್ವಯಂ।

“ಕಥ”ನ್ತಿಆದಿ ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ। ಕಣ್ಡಮ್ಬಮೂಲಿಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಕಥನಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಮಪಾಪುಣತಾಸಿದ್ಧಿಯೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಪಾಕಟತರಪಾಟಿಹಾರಿಯಭಾವೇನ, ನಿದಸ್ಸನನಯೇನ ಚಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **“ಅಭಿ… ಪೇ॰… ತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನ”**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಞಾತಿಸಮಾಗಮಾದೀಸು ಚ ಕತಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಹಿ ಅಟ್ಠಮೇಪಿ ದಿವಸೇ ದೇವತಾನಂ “ಬುದ್ಧೋ ವಾ ನೋ ವಾ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಕಙ್ಖಾವಿಧಮನತ್ಥಂ ಆಕಾಸೇ ರತನಚಙ್ಕಮಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನ್ತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ, ತತೋ ದುತಿಯಸಂವಚ್ಛರೇ ಕುಲನಗರಗತೋ ಕಪಿಲವತ್ಥುಪುರೇ ನಿಗ್ರೋಧಾರಾಮೇ ಞಾತೀನಂ ಸಮಾಗಮೇಪಿ ತೇಸಂ ಮಾನಮದಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ**ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಕಾಲತೋ। **ಸಾವತ್ಥಿನಗರದ್ವಾರೇ**ತಿ ಸಾವತ್ಥಿನಗರಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇ। **ಕಣ್ಡಮ್ಬರುಕ್ಖಮೂಲೇ**ತಿ ಕಣ್ಡೇನ ನಾಮ ಪಸೇನದಿರಞ್ಞೋ ಉಯ್ಯಾನಪಾಲೇನ ರೋಪಿತತ್ತಾ ಕಣ್ಡಮ್ಬನಾಮಕಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲೇ। ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಕರಣತ್ಥಾಯ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ “ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ಠಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ರತನಮಣ್ಡಪಾದಿ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವರಞ್ಞಾ ಆಣತ್ತೇನ ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮುನಾ

ಕತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಭಗವತಾ ನಿಮ್ಮಿತನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಪನ ಅನೇಕಾಸು “ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ಆಣಾಪಿತೇನ ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮದೇವಪುತ್ತೇನ ಮಣ್ಡಪೋ ಕತೋ, ಚಙ್ಕಮೋ ಪನ ಭಗವತಾ ನಿಮ್ಮಿತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ** ದೇವತಾಹಿ **ಧಾರಿಯಮಾನೇ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಅಞ್ಞೇಸಮಸಮ್ಭವತೋ। **“ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ”**ತಿ ಇದಂ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಂ ಮನುಸ್ಸಪರಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತದಾ ಕಿರ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುತೋ ಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನೋಪಿ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। ಯೋ ಕೋಚಿ ಏವರೂಪಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಚೇ, ಸೋ ಆಗಚ್ಛತೂತಿ ಚೋದನಾಸದಿಸತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಅತ್ತಾದಾನಪರಿದೀಪನ”**ನ್ತಿ। **ಅತ್ತಾದಾನ**ಞ್ಚಿ ಅನುಯೋಗೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ತಸ್ಸ ಆದಾನಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನ**ನ್ತಿ “ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಕುಹಾಯನವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಉಟ್ಠಿತಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಮದ್ದನಂ, ತಞ್ಚ ತಥಾ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಸಮ್ಪಾದನಮೇವ। ತದೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ **“ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯ”**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ರಾಜಗಹಸೇಟ್ಠಿನೋ ಚನ್ದನಘಟಿಕುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಉಪರಿಮಕಾಯತೋತಿಆದಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೬) ಆಗತನಯದಸ್ಸನಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಇತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತ”**ನ್ತಿ, **“ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ಚ। ತತ್ಥಾಯಂ ಪಾಳಿಸೇಸೋ –

“ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತಿ। ಪುರತ್ಥಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಪಚ್ಛಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಂ। ಪಚ್ಛಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಪುರತ್ಥಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಅಕ್ಖಿತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಅಕ್ಖಿತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಅಕ್ಖಿತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಅಕ್ಖಿತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಅಂಸಕೂಟತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಅಂಸಕೂಟತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಅಂಸಕೂಟತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಅಂಸಕೂಟತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಹತ್ಥತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಹತ್ಥತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಪಸ್ಸತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಪಸ್ಸತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಪಾದತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಪಾದತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಪಾದತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಪಾದತೋ ಉದಕಂ। ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲೇಹಿ ಅಗ್ಗಿ, ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಉದಕಂ। ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಅಗ್ಗಿ, ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲೇಹಿ ಉದಕಂ। ಏಕೇಕಲೋಮತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಏಕೇಕಲೋಮತೋ ಉದಕಂ। ಲೋಮಕೂಪತೋ ಲೋಮಕೂಪತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಲೋಮಕೂಪತೋ ಲೋಮಕೂಪತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತೀ”ತಿ।

ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ಏಕೇಕಲೋಮಕೂಪತೋ” ಇಚ್ಚೇವ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೧೬) ಆಗತಂ।

ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ನೀಲಾನಂ ಪೀತಕಾನಂ ಲೋಹಿತಕಾನಂ ಓದಾತಾನಂ ಮಞ್ಜಿಟ್ಠಾನಂ ಪಭಸ್ಸರಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪಾಳಿಸೇಸೋ ಪೇಯ್ಯಾಲನಯೇನ, ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನಂ ಉಬ್ಬಾಹನಭೂತಾನಂ ಯಮಕಾ ಯಮಕಾ ವಣ್ಣಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತೇನ ವಕ್ಖತಿ “ದುತಿಯಾ ದುತಿಯಾ ರಸ್ಮಿಯೋ”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ತಾಸಂ ಯಮಕಂ ಯಮಕಂ ಪವತ್ತನಾಕಾರೇನ ಸಹ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಉದಕಧಾರಾ”ತಿ ಪುರಿಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಉದಕಧಾರಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ತೇಜೋಕಸಿಣವಾಯೋಕಸಿಣಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ। **ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನಂ** ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಕತ್ತುವಸೇನ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಯಥಾ “ಏಕಸ್ಸ ಚೇಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ನ ಪಟಿಭಾಸೇಯ್ಯ ತಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಂ ಅಪಸಾದೇತು”ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೫೫೮)। ಕತ್ತುಕಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಬಹುಲಾ ಸಾಮಿವಚನಂ ಆಖ್ಯಾತಪಯೋಗೇಪಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ।

ಏವಂ ಪಾಳಿನಯೇನ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನ ವಿವರನ್ತೋ ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿನಯೇನ “ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನ”ನ್ತಿ ಪದಮೇವ ಪಠಮಂ ವಿವರಿತುಂ **“ತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ। **“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿಯೋ”**ತಿ ಇದಂ ತಾಸಂ ಪೀತಾಭಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯ ವುತ್ತಂ, ಛಬ್ಬಣ್ಣಾಹಿ ರಸ್ಮೀಹಿ ಅಲಙ್ಕರಣಕಾಲೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾಪಿ ಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭತೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಾಹಚ್ಚ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಮುಖವಟ್ಟಿಮೇವ ಗಣ್ಹಿಂಸು। ಏಕಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ ವಙ್ಕಗೋಪಾನಸಿಕಂ ವಿಯ ಬೋಧಿಘರಂ ಅಹೋಸಿ ಏಕಾಲೋಕಂ। **ದುತಿಯಾ ದುತಿಯಾ ರಸ್ಮಿಯೋತಿ** ಪುರಿಮಪುರಿಮತೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ರಸ್ಮಿಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ಸದಿಸಾಕಾರವಸೇನ “ವಿಯಾ”ತಿ ವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚಾ”**ತಿಆದಿ। **ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ,** ಯೇಹಿ ತಾ ಏವಂ ಸಿಯುಂ, ತಥಾಪಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣದ್ವಯೇನ ಏವಮೇವ ಖಾಯನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸಸ್ಸಾತಿ** ಭವಙ್ಗವಸೇನ ಪರಿವಸನಸ್ಸ, ಭವಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪರಿವಸನಸ್ಸ ವಾ, ಭವಙ್ಗಪತನಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯಾತಿ** ಆವಜ್ಜನಸಮಾಪಜ್ಜನಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ಸಮಾಚಿಣ್ಣಪರಿಚಯತಾಯ। ನನು ಚ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾ ದ್ವೇ ಕಿಸ್ಸೋ ರಸ್ಮಿಯೋಪಿ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇತಿ **“ತಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಪನ ರಸ್ಮಿಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಚಿತ್ತವಾರನಾನತ್ತಾ **ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಚಿತ್ತಾನಿ,** ಕಸಿಣನಾನತ್ತಾ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಚಿತ್ತವಾರಾನಿಪಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂಯೇವ ಪವತ್ತನ್ತಿ।** ಆವಜ್ಜನಾವಸಾನೇ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಜವನಾನಿ ಪರಿಕಮ್ಮನಾಮೇನೇವ ಇಧ ವುತ್ತಾನಿ।

ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **“ನೀಲರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। “ಮಞ್ಜಿಟ್ಠರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಲೋಹಿತಕಸಿಣಂ, ಪಭಸ್ಸರರಸ್ಮಿಅತ್ಥಾಯ ಪೀತಕಸಿಣ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಲೋಹಿತಪೀತರಸ್ಮೀನಂ ಕಾರಣೇಯೇವ ವುತ್ತೇ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ತಾಸಮೇವ ಹಿ ಮಞ್ಜಿಟ್ಠಪಭಸ್ಸರರಸ್ಮಿಯೋ ವಿಸೇಸಪಭೇದಭೂತಾತಿ। **“ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧತ್ಥಾಯಾ”**ತಿಆದಿನಾ **“ಉಪರಿಮಕಾಯತೋ”**ತಿಆದೀನಂ ವಿವರಣಂ। ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಉದಕಕ್ಖನ್ಧಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ಪತಿಂಸು, ತಂ ದಿವಸಂ ಪನ ಸತ್ಥಾ ಯೋ ಯೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಚ ಪಸನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತಂ ತಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಕಥೇಸಿ, ಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮೇ ಭಾಸಿಯಮಾನೇ, ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಚ ಕರಿಯಮಾನೇ ಮಹಾಜನೋ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಾಗಮೇ ಅತ್ತನೋ ಮನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಅದಿಸ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಬುದ್ಧಂ ಮಾಪೇಸಿ, ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಪಞ್ಹಂ ಸತ್ಥಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಸತ್ಥಾರಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಪಞ್ಹಂ ಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ಸತ್ಥು ಚಙ್ಕಮನಕಾಲೇ ನಿಮ್ಮಿತೋ ಠಾನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ, ತಸ್ಸ ಚಙ್ಕಮನಕಾಲೇ ಸತ್ಥಾ ಠಾನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಕಪ್ಪೇಸೀತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸತ್ಥಾ ಚಙ್ಕಮತೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **“ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ಏತೇನ “ಸತ್ಥಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ನಿಮ್ಮಿತೋ ಚಙ್ಕಮತಿ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ವಾ ಸೇಯ್ಯಂ ವಾ ಕಪ್ಪೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೬) ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕೇಕಮೂಲಕಾ ಸತ್ಥುಪಕ್ಖೇ ಚತ್ತಾರೋ , ನಿಮ್ಮಿತಪಕ್ಖೇ ಚತ್ತಾರೋತಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಟ್ಠ ವಾರಾ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಮತ್ತಮೇವ ಹುತ್ವಾ ನಿವತ್ತತಿ, ಸಮಾಧಿಯೇವ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಕಿಚ್ಚಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದೇತಂ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಏತ್ಥ ಏಕಮ್ಪೀ”**ತಿಆದಿ।

“ಯಂ ಪನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಞ್ಞಮುಪಾಪುಣತಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಯಂ ಪನ **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ಇದಂ** ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ **ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಅನುಕ್ಕಮತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಭಗವಾ”**ತಿಆದಿನಾ। **“ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ”**ತಿ ಇದಂ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಕತಪಠಮಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಯತ್ತಕೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಸಾವಕಬೋಧಿಂ ಪತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ತತ್ತಕಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಂ ಸಮುಪಚಿನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತೋಯೇವ ಹಿ “ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಹೇತು ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಬು॰ ವಂ॰ ೫೯) ವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಧಮ್ಮೇಸು ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಅಹೋಸಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಮನೋಪಣಿಧಾನವಚೀಪಣಿಧಾನವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಂ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಸಙ್ಗಹಾರುಳ್ಹಾಸು ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ತಥಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। ತಾಸು ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಪಠಮಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಹೇತುಸಮ್ಪನ್ನತಾಯೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏಕೂನತಿಂಸವಸ್ಸಕಾಲೇ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಚಕ್ಕರತನಾರಹಪುಞ್ಞವನ್ತತಾಯ

ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ತಸ್ಸ ನಿವಾಸಭವನಂ “**ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿನಿವಾಸಭೂತ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭವನಾತಿ** ರಮ್ಮಸುರಮ್ಮಸುಭಸಙ್ಖಾತಾ ನಿಕೇತನಾ। **ಪಧಾನಯೋಗ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾಯ ಉತ್ತಮವೀರಿಯಾನುಯೋಗಂ।

ಉರುವೇಲಾಯಂ ಕಿರ ಸೇನಾನಿಗಮೇ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಧೀತಾ ಸುಜಾತಾ ನಾಮ ದಾರಿಕಾ ವಯಪ್ಪತ್ತಾ ನೇರಞ್ಜರಾಯ ತೀರೇ ನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ಪತ್ಥನಮಕಾಸಿ “ಸಚಾಹಂ ಸಮಜಾತಿಕಂ ಕುಲಘರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಠಮಗಬ್ಭೇ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಖೀರಪಾಯಾಸೇನ ಬಲಿಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೭೪; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇ ನಿದಾನಕಥಾ) ತಸ್ಸಾ ಸಾ ಪತ್ಥನಾ ಸಮಿಜ್ಝಿ। ಸಾ ಸತ್ತ ಧೇನುಯೋ ಲಟ್ಠಿವನೇ ಖಾದಾಪೇತ್ವಾ ತಾಸಮ್ಪಿ ಧೀತರೋ ಗಾವಿಯೋ ಲದ್ಧಾ ತಥೇವ ಖಾದಾಪೇತ್ವಾ ಪುನ ತಾಸಮ್ಪಿ ಧೀತರೋ ತಥೇವಾತಿ ಸತ್ತಪುತ್ತಿನತ್ತಿಪನತ್ತಿಪರಮ್ಪರಾಗತಾಹಿ ಧೇನೂಹಿ ಖೀರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖೀರಪಾಯಾಸಂ ಪಚಿತುಮಾರಭಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ತಿಯೋಜನಿಕಂ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಉಪರಿ ಧಾರೇಸಿ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇಸಿ, ಸಕಲಲೋಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನರಸಂ ದೇವತಾ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸು, ಪಾಯಾಸಂ ದಕ್ಖಿಣಾವಟ್ಟಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚತಿ, ತಂ ಸಾ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿಯಾ ಸತಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಿಕಾಯ ಸಹೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ದತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಅಥ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನೇರಞ್ಜರಾಯ ತೀರೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ನಾಮ ತಿತ್ಥೇ ಏಕತಾಲಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣೇ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಪಿಣ್ಡೇ ಕರೋನ್ತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “**ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಉರುವೇಲಗಾಮೇ ಸುಜಾತಾಯ ದಿನ್ನಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತದಿಬ್ಬೋಜಂ ಮಧುಪಾಯಾಸಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಸುಜಾತಾಯಾತಿ** ಆಯಸ್ಮತೋ ಯಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಾತುಭೂತಾಯ ಪಚ್ಛಾ ಸರಣಗಮನಟ್ಠಾನೇ ಏತದಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾಯ ಸುಜಾತಾಯ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠಿಭರಿಯಾಯ। ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ರಸಸ್ಸ ಸಾರೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಬಲಕರೋ ಭೂತನಿಸ್ಸಿತೋ ಏಕೋ ವಿಸೇಸೋ **ಓಜಾ** ನಾಮ, ಸಾ ದಿವಿ ಭವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಕ್ಖಿತ್ತದಿಬ್ಬೋಜೋ,** ತಂ। ಪಾತಬ್ಬೋ ಚ ಸೋ ಅಸಿತಬ್ಬೋ ಚಾತಿ **ಪಾಯಾಸೋ,** ರಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಿವಿತುಂ, ಆಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಚ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತೋ ಭೋಜನವಿಸೇಸೋ, ಮಧುನಾ ಸಿತ್ತೋ ಪಾಯಾಸೋ **ಮಧುಪಾಯಾಸೋ,** ತಂ।

ತತೋ ನೇರಞ್ಜರಾಯ ತೀರೇ ಮಹಾಸಾಲವನೇ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ದಿವಾವಿಹಾರಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ “**ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿತ್ಥಾರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರೇನಾತಿ** ದಿವಾವಿಹಾರತೋ ಬೋಧಿಯಾ ಪವಿಸನಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಉಜುಕಂ ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರಗತೇನ ದೇವತಾಹಿ ಅಲಙ್ಕತೇನ ಮಗ್ಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ “**ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರೇನಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮುತ್ತರೇನ ಆದಿಅವಸಾನಗಹಣೇನ ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತಥಾ ಉತ್ತಪಯೋಗಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ‘ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮುತ್ತರದಿಸಾಭಾಗೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀ’ತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ) **ಜಾತಕನಿದಾನೇ** ವುತ್ತವಚನೇನ ಸಮೇತೀ”ತಿ। ದಕ್ಖಿಣದಿಸತೋ ಗನ್ತಬ್ಬೋ ಉತ್ತರದಿಸಾಭಾಗೋ **ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರೋ,** ತೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾತಿ ಅಪರೇ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಉತ್ತರಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಮಗ್ಗವಾಚಕೋ। ಯದಿ ಹಿ ದಿಸಾವಾಚಕೋ ಭವೇಯ್ಯ, ‘ದಕ್ಖಿಣುತ್ತರಾಯಾ’ತಿ ವದೇಯ್ಯಾ”ತಿ, ತಂ ನ “ಉತ್ತರೇನ ನದೀ ಸೀದಾ, ಗಮ್ಭೀರಾ ದುರತಿಕ್ಕಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ದಿಸಾವಾಚಕಸ್ಸಾಪಿ ಏನಯೋಗಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ, ಉತ್ತರಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗವಾಚಕಸ್ಸ ಅನಾಗತತ್ತಾ। ಅಪಿಚ ದಿಸಾಭಾಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ದಿಸಾಭಾಗೋಪಿ ಹಿ ದಿಸಾ ಏವಾತಿ। ಅಥ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಸೋತ್ಥಿಯೇನ ನಾಮ ತಿಣಹಾರಕಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ದಿನ್ನಾ ಅಟ್ಠ ಕುಸತಿಣಮುಟ್ಠಿಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸಿತಞ್ಜನಗಿರಿಸಙ್ಕಾಸಂ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಮಸ್ಸಾಸಜನನಟ್ಠಾನೇ ಸಮಾವಿರುಳ್ಹಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮಣ್ಡನಭೂತಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಸೋ ಪನ ಪದೇಸೋ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ ಉದಕಬಿನ್ದು ವಿಯ ಪಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತತೋ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಭಾಗಂ, ಉತ್ತರದಿಸಾಭಾಗಞ್ಚ ಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೇಪಿ ಮಹಾಪುರಿಸೇ ತಥೇವ ತೇ ಅಕಮ್ಪಿಂಸು, ತತೋ “ನಾಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪದೇಸೋ ಮಮ ಗುಣಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ”ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾಭಾಗಮಗಮಾಸಿ, ತತ್ಥ ಪಲ್ಲಙ್ಕಪ್ಪಮಾಣಂ ನಿಚ್ಚಲಮಹೋಸಿ, ತಸ್ಸೇವ ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮಞ್ಞಾ, ಮಹಾಪುರಿಸೋ “ಇದಂ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬುತ್ತರದಿಸಾಭಾಗೇ ಠಿತೋ ತತ್ಥ ಅಕಮ್ಪನಪ್ಪದೇಸೇ ತಾನಿ ತಿಣಾನಿ ಅಗ್ಗೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಞ್ಚಾಲೇಸಿ, ತಾವದೇವ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಅಹೋಸಿ, ತಾನಿಪಿ ತಿಣಾನಿ ವಿಚಿತ್ತಾಕಾರೇನ ತೂಲಿಕಾಯ ಲೇಖಾ ಗಹಿತಾನಿ ವಿಯ

ಅಹೇಸುಂ। ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಸನ್ಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಚತುರಙ್ಗಿಕಂ ವೀರಿಯಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ, ತಮತ್ಥಂ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಬೋಧಿ** ವುಚ್ಚತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚ, ಸಾ ಮಣ್ಡತಿ ಥಾಮಗತತಾಯ ಪಸೀದತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ,** ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪದೇಸೋ, ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಇಧ ದುಮರಾಜಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಆಚರಿಯಾನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ "ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸದ್ದೋಪಚರಮಾಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಟ್ಠಾನೇ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನೇ"ತಿ, ತಂ।

ಮಾರವಿಜಯಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪಟಿಲಾಭಾದೀಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸೇತೀತಿ **ಅಸ್ಸತ್ಥೋ।** ಆಪುಬ್ಬಞ್ಹಿ ಸಾಸಸದ್ದಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿತೋಸನೇಸು ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಂ ತು ಲೋಕೇ "ಚಲದಲೋ, ಕುಞ್ಜರಾಸನೋ" ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಭಾವೇನ, ಅಜೇಯ್ಯಭೂಮಿಸೀಸಗತಭಾವೇನ, ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಪಟಿಲಾಭಟ್ಠಾನವಿರುಳ್ಹಭಾವೇನ ಚ ದುಮಾನಂ ರಾಜಾತಿ **ದುಮರಾಜಾ,** ಅಸ್ಸತ್ಥೋ ಚ ಸೋ ದುಮರಾಜಾ ಚಾತಿ **ಅಸ್ಸತ್ಥದುಮರಾಜಾ** ತಂ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಊರುಜಾಣುಸನ್ಧೀನಂ, ಊರುಮೂಲಕಟಿಸನ್ಧಿಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ತಯೋ ಸನ್ಧಯೋ, ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ವಾ ತಯೋ ಕೋಣಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ತಿಸನ್ಧಿ,** ಸ್ವೇವ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನಂ ಪರಿಸಮನ್ತತೋ ಅಙ್ಕನಂ ಆಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೇನ ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ, ದ್ವಿಭಾವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ತೀಹಿ ವಾ ಸನ್ಧೀಹಿ ಲಕ್ಖಿತೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ **ತಿಸನ್ಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೋ,** ತಂ। **ಆಭುಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ, ಉಭೋ ಪಾದೇ ಸಮಞ್ಛಿತೇ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಿತ್ಥಾರೋ **ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೮) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಅತ್ತಾ, ಮಿತ್ತೋ, ಮಜ್ಝತ್ತೋ, ವೇರೀತಿ ಚತೂಸುಪಿ ಸಮಪ್ಪವತ್ತನವಸೇನ **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ।** "ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ "ವೀರಿಯಾಧಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ -

ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತು, ಉಪಸುಸ್ಸತು ಸರೀರೇ ಮಂಸಲೋಹಿತಂ, ಯಂ ತಂ ಪುರಿಸಥಾಮೇನ ಪುರಿಸವೀರಿಯೇನ ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ನ ತಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೫೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭, ೧೯೬) -

ವುತ್ತನಯೇನ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಮೇವ।

ಚುದ್ದಸ ಹತ್ಥಾ ವಿತ್ಥತಪ್ಪಮಾಣಭಾವೇನ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಚುದ್ದಸಹತ್ಥೋ।** ಪರಿಸಮನ್ತತೋ ಅಙ್ಕೀಯತೇ ಲಕ್ಖೀಯತೇ ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ, ತಸ್ಸ ಚ ದ್ವಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ಅಪಿಚ "ಇದಂ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವಚನತೋ ಪಲ್ಲಂ ಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಂ ಕರೋತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ** ನಿಗ್ಗಹಿತಾಗಮವಸೇನ, ಅಲುತ್ತಸಮಾಸವಸೇನ ವಾ, ಚುದ್ದಸಹತ್ಥೋ ಚ ಸೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಚ, ಸ್ವೇವ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪತ್ಥನೀಯಟ್ಠೇನ ಚ ವರೋತಿ **ಚುದ್ದಸಹತ್ಥಪಲ್ಲಙ್ಕವರೋ,** ತತ್ಥ ಗತೋ ಪವತ್ತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ ತಥಾ। ಚುದ್ದಸಹತ್ಥತಾ ಚೇತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ತಾನಿಯೇವ ಹಿ ತಿಣಾನಿ ಅಪರಿಮಿತಪುಞ್ಞಾನುಭಾವತೋ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥವಿತ್ಥತಪಲ್ಲಙ್ಕಭಾವೇನ ಪವತ್ತಾನಿ, ನ ಚ ತಾನಿ ಅಟ್ಠಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥಅಚ್ಚುಗ್ಗತಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ । ತತೋಯೇವ ಚ ಇಧ "ತಿಣಸನ್ಥರಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾದೀಸು** ಚ "ತಿಣಾನಿ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಪುರತ್ಥಿಮಾಭಿಮುಖೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಸಾರಿಪುತ್ಥೇರವಣ್ಣನಾ; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ನಿದಾನಕಥಾ)। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ "ತಿಣಾಸನೇ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥಸಮ್ಮತೇ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಭಾವೇನೇವ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥೋ"ತಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ಸಾಧಕೇನ ಚ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ಕಾಮಞ್ಚ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ **ಚತುರಙ್ಗುತ್ತರವಣ್ಣನಾಯ** "ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬೋಧಿಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಂ ಆರುಯ್ಹ ಚುದ್ದಸಹತ್ಥುಬ್ಬೇಧೇ ಠಾನೇ ತಿಣಸನ್ಥರಂ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಚತುರಙ್ಗವೀರಿಯಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೩೩)

ಪಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಬ್ಬೇಧಸದ್ದೋ ವಿತ್ಥಾರವಾಚಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಯಥಾ “ತಿರಿಯಂ ಸೋಳಸುಬ್ಬೇಧೋ, ಉದ್ಧಮಾಹು ಸಹಸ್ಸಧಾ”ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೩.೪೦) **ಮಹಾಪನಾದಜಾತಕೇ**। ತಥಾ ಹಿ ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ “ತಿರಿಯಂ ಸೋಳಸುಬ್ಬೇಧೋತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಸೋಳಸಕಣ್ಡಪಾತವಿತ್ಥಾರೋ ಅಹೋಸೀ”ತಿ (ಜಾತಕ ಅಟ್ಠ॰ ೨-೩೦೨ ಪಿಟ್ಠೇ)। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಿಣಸನ್ಥರಣಂ ಕತಂ, ನ ಅಚಲಪದೇಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಸನ್ಥರಣಕಿರಿಯಾಧಾರಭಾವತೋ ತಸ್ಸ, ಸೋ ಚತ್ಥೋ ಅನಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನಾಗತತ್ತಾತಿ।

ರಜತಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಕತ್ವಾ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಪಬ್ಬತಂ। **ಮಾರಬಲ**ನ್ತಿ ಮಾರಂ, ಮಾರಬಲಞ್ಚ, ಮಾರಸ್ಸ ವಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಂ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ। “ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪) ಜರಾಮರಣಮುಖೇನ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಞಾಣಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ**। **ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣ”ನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಮಾಚಿಣ್ಣಮೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಕಾರಣಂ, ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಕತ್ವಾ। “**ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸಞ್ಞಾತಮಹಾವಜಿರಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮಾಯ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸತೋ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮ್ಪಿ ಹಿ “ಮಹಾವಜಿರಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾಯ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಪುರೇಚರಾನುಚರಞಾಣಮ್ಪಿ। ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣಮೇವ, ವಿಸೇಸತೋ ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಬ್ಭಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ”ತಿ। **ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣೇ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದಿನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಗುಣೇ। ತಸ್ಸಾ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಧಿ ನಿವತ್ತೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಇದಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚ**”ನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ।

“**ತತ್ಥ ಯಥಾ ಹತ್ಥೇ**”ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಾಯ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ। **ಹತ್ಥೇ**ತಿ ಹತ್ಥಪಸತೇ, ಕರಪುಟೇ ವಾ। **ಪಾತಿಯ**ನ್ತಿ ಸರಾವಕೇ। **ಘಟೇ**ತಿ ಉದಕಹರಣಘಟೇ। ದ್ವತ್ತಿಂಸದೋಣಗಣ್ಹನಪ್ಪಮಾಣಂ ಕುಣ್ಡಂ **ಕೋಲಮ್ಬೋ**। ತತೋ ಮಹತರಾ **ಚಾಟಿ**। ತತೋಪಿ ಮಹತೀ **ಮಹಾಕುಮ್ಭಿ**। ಸೋಣ್ಡೀ **ಕುಸೋಬ್ಭೋ**। ನದೀಭಾಗೋ **ಕನ್ದರೋ**। ಚಕ್ಕವಾಳಪಾದೇಸು ಸಮುದ್ದೋ **ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದೋ**। **ಸಿನೇರುಪಾದಕೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ**ತಿ ಸೀದನ್ತರಸಮುದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। “**ಪಾತಿಯ**”ನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ ತದೇವತ್ಥಂ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। ಪರಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಯಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಿಭಾವನತ್ಥಾಯ ಯಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ ವುತ್ತಾ, ತದೇವ ತಸ್ಸಾ ಗುಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತೇನಾಹಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

“**ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ**”ತಿಆದಿ ಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸಂವಣ್ಣನಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨) ವಿಯ ಪುಥುಜ್ಜನವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣತ್ಥಂ ನಿರವಸೇಸಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಭಗವತೋ ಉಪರಿಗುಣೇ ವಿಭಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಿಟ್ಠತು ತಾವ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಅರಿಯಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅವಿಸಯಾ ಏವ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಸೋತಾಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭)। ಗೋತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸೂರಿಯದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ಬನ್ಧೂತಿ **ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು**, ತೇನ ವುತ್ತಂ **ನಿದ್ದೇಸೇ** -

“ಆದಿಚ್ಚೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸೂರಿಯೋ। ಸೂರಿಯೋ ಗೋತಮೋ ಗೋತ್ತೇನ, ಭಗವಾಪಿ ಗೋತಮೋ ಗೋತ್ತೇನ, ಭಗವಾ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಗೋತ್ತಞಾತಕೋ ಗೋತ್ತಬನ್ಧು, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೦; ಚೂಳನಿ॰ ೯೯)।

ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ “ಬುದ್ಧಸ್ಸಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ”ತಿ ಪಾಠಮಿಚ್ಛನ್ತಿ। ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಬನ್ಧುನಾ ಗೋತ್ತೇನ ಸಮಾನೋ ಗೋತ್ತಸಞ್ಞಾತೋ ಬನ್ಧು ಯಸ್ಸ, ಬುದ್ಧೋ ಚ ಸೋ ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧು ಚಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಖನ್ಧಕಥಾದಿಕೋಸಲ್ಲೇನಾಪಿ

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಜಾನನಹೇತುಭೂತಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ, ಯಥಾಹ -

"ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತೀತಿ? ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಖನ್ಧಕುಸಲೋ ಹೋತಿ। ಧಾತು...ಪೇ॰... ಆಯತನ...ಪೇ॰... ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತೀ"ತಿ।

ತಸ್ಮಾ "**ಯಸ್ಸ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾದೀಸೂ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಯಾವ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ**। ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಪುಚ್ಛನಂ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ**। ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸೋತದ್ವಾರಪಟಿಬದ್ಧತಾಕರಣಂ **ಸವನಂ**। ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಾನಂ ಸುನಿಕ್ಖೇಪಸುನಯನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಂ **ಧಾರಣಂ**। ಏವಂ ಸುತಧಾತಪರಿಚಿತಾನಂ ವಿತಕ್ಕನಂ ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ**।

ಏವಂ ಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಚನತ್ಥಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ದುವಿಧೋ**"ತಿಆದಿನಾ। **ಪುಥೂನನ್ತಿ** ಅನೇಕವಿಧಾನಂ ಕಿಲೇಸಾದೀನಂ। **ಪುಥುಜ್ಜನನ್ತೋಗಧತ್ತಾ**ತಿ ಬಹೂನಂ ಜನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸಮವರೋಧಭಾವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪುಥುಚಾಯಂ ಜನೋ**ತಿ ಪುಥು ಏವ ವಿಸುಂಯೇವ ಅಯಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। **ಇತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸಿತಮತ್ಥಂ "**ಸೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ ವಿವರತಿ। "**ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ **ಪುಥು**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಬಹ್ವತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಮತ್ಥಂ, ತದತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಸಾಧಕಂ ಅಮ್ಬುಸೇಚನಗರುಸಿನಾನನಯೇನ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಥಾಹಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಿಹತಾ** ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಪುಥು ಬಹುಕಾ ತಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಅವಿಹತಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಕಾ,** ಏತೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ ಪುಥು ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯೋ ಜನೇನ್ತಿ, ಪುಥೂಹಿ ವಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀಹಿ ಜನಿತಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅವಿಹತತ್ಥಮೇವ ವಾ ಜನಸದ್ದೋ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಥು ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯೋ ಜನೇನ್ತಿ ನ ವಿಹನನ್ತಿ, ಜನಾ ವಾ ಅವಿಹತಾ ಪುಥು ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತನಞ್ಚೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿ। "**ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖುಲ್ಲೋಕಿಕಾ**"ತಿ ಏತೇನ ಪುಥು ಬಹವೋ ಜನಾ ಸತ್ಥಾರೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸಿತಂ। **ಪುಥು ಸಬ್ಬಗತೀಹಿ ಅವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಜನೇತಬ್ಬಾ, ಜಾಯನ್ತಿ ವಾ ಸತ್ತಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಜನಾ,** ಗತಿಯೋ, ಪುಥು ಸಬ್ಬಾ ಏವ ಜನಾ ಗತಿಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಚನತ್ಥೋ। "**ಪುಥು ನಾನಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀ**"ತಿ ಏತೇನ ಚ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾತಿ **ಜನಾ,** ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ, ಪುಥು ನಾನಾವಿಧಾ ಜನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಏತೇಸಂ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಪುಥು ವಾ ನಾನಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಜನೇನ್ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ "**ಪುಥು ನಾನಾಓಘೇಹಿ ವುಯ್ಹನ್ತೀ**"ತಿಆದಿಅತ್ಥತ್ತಯಂ ಜನೇನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾತಿ **ಜನಾ,** ಕಾಮೋಘಾದಯೋ, ರಾಗಸನ್ತಾಪಾದಯೋ, ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಯೋ ಚ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾ। ಪುಥು ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ತೇ ಏತೇಸಂ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಹಿ ವಾ ಜನೇನ್ತಿ ವುಯ್ಹನ್ತಿ, ಸನ್ತಾಪೇನ್ತಿ, ಪರಿಡಹನ್ತಿ ಚಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। "**ರತ್ತಾ ಗಿದ್ಧಾ**"ತಿಆದಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ।

ಅಪಿ ಚ **ರತ್ತಾ**ತಿ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮಕರೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ರತ್ತಾ। **ಗಿದ್ಧಾ**ತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಭಾವೇನ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನೇನ ಗಿದ್ಧಾ। **ಗಥಿತಾ**ತಿ ಗನ್ಥಿತಾ ವಿಯ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾವಿಸನವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತಾ ವಿಯ ಅನಞ್ಞಕಿಚ್ಚಮೋಹಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝೋಸನ್ನಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಲಗ್ಗಾ**ತಿ ಗಾವೋ ಕಣ್ಟಕೇ ವಿಯ ಆಸತ್ತಾ, ಮಹಾಪಲಿಪೇ ವಾ ಪತನೇನ ನಾಸಿಕಗ್ಗಪಲಿಪನ್ನಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಉದ್ಧರಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ ನಿಮುಗ್ಗಾ। **ಲಗ್ಗಿತಾ**ತಿ ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೇನ ವಿಯ ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ಆಸಙ್ಗಿತಾ, **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ, ಉಪದ್ದುತಾ ವಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೧) ವುತ್ತೋ।

ಏತೇನ ಜಾಯತೀತಿ **ಜನೋ,** "ರಾಗೋ ಗೇಧೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ, ಪುಥು ನಾನಾವಿಧೋ ಜನೋ ರಾಗಾದಿಕೋ ಏತೇಸಂ, ಪುಥೂಸು ವಾ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಜನಾ ರತ್ತಾ ಗಿದ್ಧಾ…ಪೇ॰… ಪಲಿಬುದ್ಧಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ಆವುತಾ"ತಿಆದಿಪಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇವ। ಅಪಿಚ **"ಆವುತಾ**ತಿ ಆವರಿತಾ। **ನಿವುತಾ**ತಿ ನಿವಾರಿತಾ। **ಓಫುತಾ**ತಿ ಪಲಿಗುಣ್ಠಿತಾ, ಪರಿಯೋನದ್ಧಾ ವಾ। **ಪಿಹಿತಾ**ತಿ ಪಿದಹಿತಾ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಛಾದಿತಾ। **ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಾ"ತಿ ತತ್ಥೇವ (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೧) ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಜನೇನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಜನಾ,** ನೀವರಣಾ, ಪುಥು ನಾನಾವಿಧಾ ಜನಾ ನೀವರಣಾ ಏತೇಸಂ, ಪುಥೂಹಿ ವಾ ನೀವರಣೇಹಿ ಜನಾ ಆವುತಾ…ಪೇ॰… ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪುಥೂಸು ನೀಚಧಮ್ಮಸಮಾಚಾರೇಸು ಜಾಯತಿ, ಪುಥೂನಂ ವಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜನೋ ಅನ್ತೋಗಧೋ, ಪುಥು ವಾ ಬಹುಕೋ ಜನೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುಥೂನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ, ಏತೇನ ಚ ತತಿಯಪಾದಂ ವಿವರತಿ, ಸಮತ್ಥೇತಿ ವಾ। **"ಪುಥುವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಚತುತ್ಥಪಾದಂ। ಪುಥು ವಿಸಂಸಟ್ಠೋ ಏವ ಜನೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ।

ಯೇಹಿ ಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಹಿ ಭಗವತಿ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ ಪವತ್ತಾ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಅನೇಕಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಧಿಕಿಚ್ಚ ಅನೇಕಧಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಕೋ, ಭಗವತೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನಾಮಸದ್ದಾ ಅನೇಕಗುಣನೇಮಿತ್ತಿಕಾಯೇವ। ಯಥಾಹ -

> "ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
> ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೧೩)।

ಕಾನಿ ಪನ ತಾನೀತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಸತಿ ಪಠಮಂ ತಸ್ಸರೂಪಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ತಥಾ ಆಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸಾವಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದಸ್ಸಾಪಿ ವಿಸೇಸತ್ಥೇಯೇವ ಅನುಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಪಟಿಪದಾಗಮನತ್ಥೋ **ಆಗತ** ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೋ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೩; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೭; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪) ವಿಯ , ನಾಪಿ ಕಾಯಗಮನಾದಿ ಅತ್ಥೋ "ಆಗತೋ ಖೋ ಮಹಾಸಮಣೋ, ಮಾಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೫೩) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಆಕಾರಸ್ಸ ನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ, ತದಾಕಾರಂ ಕರುಣಾಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಮಹಾಕರುಣಾಮುಖೇನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಂತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ ಚೇತ್ಥ ತಥಾ-ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥದಸ್ಸನೇ ಯಥಾ-ಸದ್ದೇನ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋ। ತದೇವ ವಿತ್ಥಾರೇತಿ **"ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ, ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಞ್ಚೇತ್ಥ ಛನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪) ಸಮ್ಪಹುಲನಿದ್ದೇಸೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಸಮ್ಬಹುಲಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ) ಸುಪಾಕಟತ್ತಾ, ಆಸನ್ನತ್ತಾ ಚ ತೇಸಂ ವಸೇನ ತಂ ಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆಗತೋ ಯಥಾ, ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ಸಬ್ಬತ್ರ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ತದೇವ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನಪಬ್ಬಜ್ಜಾಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಕಾರಛನ್ದಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಮಹಾಪಣಿಧಾನೇನ । ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಠಮಪಣಿಧಾನಂ ಇಮಿನಾವ ನೀಹಾರೇನ ಸಮಿಜ್ಝತಿ। ಅಭಿನೀಹಾರೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಮೂಲಪಣಿಧಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾರಮೀಪೂರಣವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಏತ್ಥ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪದಾಯ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಪಾರಮೀಸು ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ಯಾ ಪಾರಮೀಸು ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾ ವುತ್ತಾ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಇಧ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರಕರಾ ವಿಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಏತಿಸ್ಸಂ ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲೇಖವಿಸೋಧನವಸೇನ, ತದವಸೇಸತ್ಥಪರಿಯಾದಾನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಪಿ ಪಾರಮೀಕಥಾ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬಾಯೇವಾತಿ ತತೋ ಚೇವ ಚರಿಯಾಪಿಟಕಟ್ಠಕಥಾತೋ ಚ ಆಹರಿತ್ವಾ ಯಥಾರಹಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಹಿ ಸಮಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಮಧಿಪ್ಪಾಯಞ್ಚ ವಿಸೋಧಯಮಾನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಕಥಂ?

> ಕಾ ಪನೇತಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಕತೀವಿಧಾ।
> ಕೋ ಚ ತಾಸಂ ಕಮೋ ಕಾನಿ, ಲಕ್ಖಣಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಥಾ॥
>
> ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ವೋದಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಕೋ।
> ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಭಾಗೋ ಚ, ಸಙ್ಗಹೋ ಸಮ್ಪದಾ ತಥಾ॥
>
> ಕಿತ್ತಕೇನ ಸಮ್ಪಾದನಂ, ಆನಿಸಂಸೋ ಚ ಕಿಂ ಫಲಂ।
> ಪಞ್ಹಮೇತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ, ಭವಿಸ್ಸತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ರಿದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ -

ಕಾ ಪನೇತಾ ಪಾರಮಿಯೋತಿ -

> ತಣ್ಹಾಮಾನಾದಿಮಞ್ಞತ್ರ, ಉಪಾಯಕುಸಲೇನ ಯಾ।
> ಞಾಣೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ಪಾರಮೀ ಸಾ ವಿಭಾವಿತಾ॥

ತಣ್ಹಾಮಾನಾದಿನಾ ಹಿ ಅನುಪಹತಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ದಾನಾದಯೋ ಗುಣಸಙ್ಖಾತಾ ಏತಾ ಕಿರಿಯಾ "ಪಾರಮೀ"ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಾರಮಿಯೋತಿ -

> ಪರಮೋ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ, ತಸ್ಸಾಯಂ ಪಾರಮೀ ತಥಾ।
> ಕಮ್ಮಂ ಭಾವೋತಿ ದಾನಾದಿ, ತದ್ಧಿತತೋ ತಿಧಾ ಮತಾ॥
>
> ಪೂರೇತಿ ಮವತಿ ಪರೇ, ಪರಂ ಮಜ್ಜತಿ ಮಯತಿ।
> ಮುನಾತಿ ಮಿನೋತಿ ತಥಾ, ಮಿನಾತೀತಿ ವಾ ಪರಮೋ॥
>
> ಪಾರೇ ಮಜ್ಜತಿ ಸೋಧೇತಿ, ಮವತಿ ಮಯತೀತಿ ವಾ।
> ಮಾಯೇತಿ ತಂ ವಾ ಮುನಾತಿ, ಮಿನೋತಿ ಮಿನಾತಿ ತಥಾ॥
>
> ಪಾರಮೀತಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ, ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ಪನ।
> ತದ್ಧಿತತ್ಥತ್ತಯೇನೇವ, ಪಾರಮೀತಿ ಅಯಂ ಮತಾ॥

ದಾನಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಹಿ ಸತ್ತುತ್ತಮತಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ **ಪರಮೋ,** ತಸ್ಸ ಅಯಂ, ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮನ್ತಿ ವಾ **ಪಾರಮೀ,** ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪರತಿ ಪೂರೇತೀತಿ **ಪರಮೋ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ದಾನಾದಿಗುಣಾನಂ ಪೂರಕೋ, ಪಾಲಕೋ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ, ಪರಮಸ್ಸ ಅಯಂ, ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ಪಾರಮೀ।** ಅಪಿಚ ಪರೇ ಸತ್ತೇ ಮವತಿ ಅತ್ತನಿ ಬನ್ಧತಿ ಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ, ಪರಂ ವಾ ಅತಿರೇಕಂ ಮಜ್ಜತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ, ಪರಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಮಯತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪರಂ ವಾ ಲೋಕಂ ಪಮಾಣಭೂತೇನ ಞಾಣವಿಸೇಸೇನ ಇಧಲೋಕಮಿವ ಮುನಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಪರಂ ವಾ ಅತಿವಿಯ ಸೀಲಾದಿಗುಣಗಣಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಮಿನೋತಿ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ಪರಂ ವಾ ಅತ್ತಭೂತತೋ ಧಮ್ಮಕಾಯತೋ ಅಞ್ಞಂ, ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವಾ ತದನತ್ಥಕರಂ ಕಿಲೇಸಚೋರಗಣಂ ಮಿನಾತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ **ಪರಮೋ,** ಮಹಾಸತ್ತೋ, "ಪರಮಸ್ಸ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ **ಪಾರಮೀ।** ಪಾರೇ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಮಜ್ಜತಿ ಸುಜ್ಝತಿ, ಸತ್ತೇ ಚ ಸೋಧೇತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಸತ್ತೇ ಮವತಿ ಬನ್ಧತಿ ಯೋಜೇತಿ, ತಂ ವಾ ಮಯತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಸತ್ತೇ ಚ ಮಾಯೇತಿ ಗಮೇತಿ, ತಂ ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಮುನಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಸತ್ತೇ ಮಿನೋತಿ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸಾರಿಂ ಮಿನಾತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ **ಪಾರಮೀ,** ಮಹಾಸತ್ತೋ, "ತಸ್ಸ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾವ **ಪಾರಮೀ**ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪಾರಮೀನಂ ವಚನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಿವಿಧಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸವಿಧಾ, ತಾ ಪನ **ಬುದ್ಧವಂಸಪಾಳಿಯಂ** (ಬು॰ ವಂ॰ ೧.೭೬) ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾಯೇವ। ಯಥಾಹ "ವಿಚಿನನ್ತೋ ತದಾದಕ್ಖಿಂ, ಪಠಮಂ ದಾನಪಾರಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೧೬)। ಯಥಾ ಚಾಹ -

"ಕತಿ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ? ದಸ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕತಮೇ ದಸ? ದಾನಂ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬುದ್ಧಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸೀಲಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞಾ ವೀರಿಯಂ ಖನ್ತಿ ಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಮೇತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಇಮೇ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ದಸ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ। ಇದಮವೋಚ ಭಗವಾ, ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸುಗತೋ ಅಥಾಪರಂ ಏತದವೋಚ ಸತ್ಥಾ -

'ದಾನಂ ಸೀಲಞ್ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ಪಞ್ಞಾವೀರಿಯೇನ ಪಞ್ಚಮಂ।
ಖನ್ತಿಸಚ್ಚಮಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಮೇತ್ತುಪೇಕ್ಖಾತಿ ತೇ ದಸಾ'ತಿ"॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧.೭೬)।

ಕೇಚಿ ಪನ "ಛಬ್ಬಿಧಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಏತಾಸಂ ಸಙ್ಗಹವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಪನ ಸಙ್ಗಹೋ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಕೋ ಚ ತಾಸಂ ಕಮೋತಿ ಏತ್ಥ **ಕಮೋ** ನಾಮ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋ, ಸೋ ಚ ಪಠಮಸಮಾದಾನಹೇತುಕೋ, ಸಮಾದಾನಂ ಪವಿಚಯಹೇತುಕಂ, ಇತಿ ಯಥಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಪಠಮಾಭಿನೀಹಾರಕಾಲೇ ಪವಿಚಿತಾ, ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಚ, ತಥಾ ದೇಸಿತಾ। ಯಥಾಹ "ವಿಚಿನನ್ತೋ ತದಾದಕ್ಖಿಂ, ಪಠಮಂ ದಾನಪಾರಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೧೬) ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಪಠಮಂ ಸಮಾದಾನತಾ-ವಸೇನಾಯಂ ಕಮೋ ರುತೋ।
ಅಥ ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ, ಬಹೂಪಕಾರತೋಪಿ ಚಾ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ಹಿ ದಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರಂ, ಸುಕರಞ್ಚಾತಿ ತಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಂ। ದಾನಂ ಪನ ಸೀಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸನ್ತಿ ದಾನಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ। ಸೀಲಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ...ಪೇ॰... ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಞಾ ವೀರಿಯಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ...ಪೇ॰... ವೀರಿಯಂ ಖನ್ತಿಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ...ಪೇ॰... ಖನ್ತಿ ಸಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ...ಪೇ॰... ಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ...ಪೇ॰... ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಮೇತ್ತಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ...ಪೇ॰... ಮೇತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಾತಿ ಮೇತ್ತಾನನ್ತರಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ಕರುಣಾ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಉಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕೇಸು ಕಞ್ಚಿ

ಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಸಬ್ಬದಾ ಚಾತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ ನ ಚ ಸತ್ತೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ, ಸತ್ತಕತೇಸು ಪನ ವಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ, ಇದಮೇವೇತ್ಥ ಯುತ್ತಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ -

ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತಾದಿ-ಕಾರಣೇಹಿಪಿ ಈರಿತಂ।
ದಾನಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ಸೇಸಾ ತು, ಪುರಿಮೇಪಿ ಅಪೇಕ್ಖಕಾ॥

ಪಚುರಜನೇಸುಪಿ ಹಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಅಪ್ಪಫಲತ್ತಾ, ಸುಕರತ್ತಾ ಚ **ದಾನಂ** ಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಸೀಲೇನ ದಾಯಕಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸುದ್ಧಿತೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ, ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಅಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ ದಾನಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ಸೀಲಂ** ವುತ್ತಂ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಿತೋ, ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ವತ್ವಾ ಮನೋಸುಚರಿತವಚನತೋ, ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಸುಖೇನೇವ ಝಾನಸಮಿಜ್ಝನತೋ, ಕಮ್ಮಾಪರಾಧಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಂ ವತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಾಪರಾಧಪ್ಪಹಾನೇನ ಆಸಯಸುದ್ಧಿವಚನತೋ, ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನೇ ಠಿತಸ್ಸ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನವಚನತೋ ಚ ಸೀಲಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ** ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಪರಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಝಾನಾಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಭಾವವಚನತೋ। ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ, ಪಞ್ಞಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಚ ಸಮಾಧಿ। ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ಪರಹಿತಜ್ಝಾನೇನ ಪರಹಿತಕರಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲವಚನತೋ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ಪಞ್ಞಾ** ವುತ್ತಾ। ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ, ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ಸತ್ತಹಿತಾಯ ಆರಮ್ಭಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯತಾವಚನತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಂ ವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾನವಚನತೋ ಚ। ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿನೋ ಹಿ ಉಟ್ಠಾನಂ ಫಲವಿಸೇಸಮಾವಹತೀತಿ ಪಞ್ಞಾಯಾನನ್ತರಂ **ವೀರಿಯಂ** ವುತ್ತಂ।

ವೀರಿಯೇನ ತಿತಿಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಿತೋ। ವೀರಿಯವಾ ಹಿ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತ್ತಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಉಪನೀತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತಿ। ವೀರಿಯಸ್ಸ ತಿತಿಕ್ಖಾಲಙ್ಕಾರಭಾವತೋ। ವೀರಿಯವತೋ ಹಿ ತಿತಿಕ್ಖಾ ಸೋಭತಿ। ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ಅಚ್ಚಾರಮ್ಭೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚದೋಸಪ್ಪಹಾನವಚನತೋ। ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಹಿ ಉದ್ಧಚ್ಚದೋಸೋ ಪಹೀಯತಿ। ವೀರಿಯವತೋ ಸಾತಚ್ಚಕರಣವಚನತೋ। ಖನ್ತಿಬಹುಲೋ ಹಿ ಅನುದ್ಧತೋ ಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪಮಾದವತೋ ಪರಹಿತಕಿರಿಯಾರಮ್ಭೇ ಪಚ್ಚುಪಕಾರತಣ್ಹಾಭಾವವಚನತೋ। ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನೇ ಹಿ ಸತಿ ತಣ್ಹಾ ನ ಹೋತಿ। ಪರಹಿತಾರಮ್ಭೇ ಪರಮೇಪಿ ಪರಕತದುಕ್ಖಸಹನತಾವಚನತೋ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ಖನ್ತಿ** ವುತ್ತಾ। ಸಚ್ಚೇನ ಖನ್ತಿಯಾ ಚಿರಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಅಪಕಾರಿನೋ ಅಪಕಾರಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ತದುಪಕಾರಕರಣೇ ಅವಿಸಂವಾದವಚನತೋ, ಖನ್ತಿಯಾ ಅಪವಾದವಾಚಾವಿಕಮ್ಪನೇನ ಭೂತವಾದಿತಾಯ ಅವಿಜಹನವಚನತೋ, ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಧಮ್ಮ-ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ತದುಪಬ್ರೂಹಿತಞಾಣಸಚ್ಚಸ್ಸ ವಚನತೋ ಚ ಖನ್ತಿಯಾನನ್ತರಂ **ಸಚ್ಚಂ** ವುತ್ತಂ। ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ। ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹಿ ವಿರತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಅವಿಸಂವಾದಿತಂ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಚಲಭಾವವಚನತೋ। ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ ಹಿ ದಾನಾದೀಸು ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಲೋ ಪವತ್ತತಿ। ಞಾಣಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಸಮ್ಭಾರೇಸು ಪವತ್ತಿನಿಟ್ಠಾಪನವಚನತೋ। ಯಥಾಭೂತಞಾಣವಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ತೇ ಚ ನಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಭಾವತೋ ಚ ಸಚ್ಚಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ** ವುತ್ತಂ। ಮೇತ್ತಾಯ ಪರಹಿತಕರಣಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಸಿದ್ಧಿತೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ವತ್ವಾ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರವಚನತೋ। ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇ ಹಿ ಅಧಿತಿಟ್ಠಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಹೋತಿ। ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಮಾದಾನಾವಿಕೋಪನೇನ ಸಮಾದಾನಸಮ್ಭವತೋ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸಾನನ್ತರಂ **ಮೇತ್ತಾ** ವುತ್ತಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಮೇತ್ತಾವಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಂ ವತ್ವಾ ತದಪರಾಧೇಸು ಉದಾಸೀನತಾವಚನತೋ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ವತ್ವಾ ತನ್ನಿಸ್ಸನ್ದಭಾವನಾವಚನತೋ, ''ಹಿತಕಾಮಸತ್ತೇಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ''ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಗುಣತಾವಚನತೋ ಚ ಮೇತ್ತಾಯಾನನ್ತರಂ **ಉಪೇಕ್ಖಾ** ವುತ್ತಾತಿ ಏವಮೇತಾಸಂ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾನಿ ಲಕ್ಖಣಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಥಾತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅವಿಸೇಸೇನ -

> ಪರೇಸಮನುಗ್ಗಹಣಂ , **ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಪವುಚ್ಚತಿ।
> ಉಪಕಾರೋ ಅಕಮ್ಪೋ ಚ, **ರಸೋ** ಹಿತೇಸಿತಾಪಿ ಚ॥
>
> ಬುದ್ಧತ್ತಂ **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ,** ದಯಾ ಞಾಣಂ ಪವುಚ್ಚತಿ।
> **ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ತಾಸನ್ತು, ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಾನಿ ಭೇದತೋ॥

ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ, ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರಕರಣರಸಾ, ಅವಿಕಮ್ಪನರಸಾ ವಾ, ಹಿತೇಸಿತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಬುದ್ಧತ್ತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಮಹಾಕರುಣಾಪದಟ್ಠಾನಾ, ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ।

ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಅತ್ತುಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ **ದಾನಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಕತ್ತಬ್ಬವಿರತಿ, ಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಚೇತನಾದಯೋ ಚ **ಸೀಲಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಕಾಮಭವೇಹಿ ನಿಕ್ಖಮನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ **ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತೇಹಿ ಪರಹಿತಾರಮ್ಭೋ **ವೀರಿಯಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾಪರಾಧಸಹನಸಙ್ಖಾತೋ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನೋ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಖನ್ತಿಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ವಿರತಿಚೇತನಾದಿಭೇದಂ ಅವಿಸಂವಾದನಂ **ಸಚ್ಚಪಾರಮೀ ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಅಚಲಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೋ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರೋ ಅತ್ಥತೋ ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ **ಮೇತ್ತಾಪಾರಮೀ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಅನುನಯಪಟಿಘವಿದ್ಧಂಸನಸಙ್ಖಾತಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀ।**

ತಸ್ಮಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗಲಕ್ಖಣಂ **ದಾನಂ,** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಲೋಭವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಅನಾಸತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಭವವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ, ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸೀಲನಲಕ್ಖಣಂ **ಸೀಲಂ,** ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಪತಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಅನವಜ್ಜರಸಂ ವಾ, ಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಪದಟ್ಠಾನಂ। ಕಾಮತೋ, ಭವತೋ ಚ ನಿಕ್ಖಮನಲಕ್ಖಣಂ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ,** ತದಾದೀನವವಿಭಾವನರಸಂ, ತತೋಯೇವ ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ **ಪಞ್ಞಾ,** ಅಕ್ಖಲಿತಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ ವಾ ಕುಸಲಿಸ್ಸಾಸಖಿತ್ತಉಸುಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ, ವಿಸಯೋಭಾಸನರಸಾ ಪದೀಪೋ ವಿಯ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಅರಞ್ಞಗತಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ, ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ , ಚತುಸಚ್ಚಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಉಸ್ಸಾಹಲಕ್ಖಣಂ **ವೀರಿಯಂ,** ಉಪತ್ಥಮ್ಭನರಸಂ, ಅಸಂಸೀದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ।

ಖಮನಲಕ್ಖಣಾ **ಖನ್ತಿ,** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಸಹನರಸಾ, ಅಧಿವಾಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅವಿರೋಧಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಯಥಾಭೂತದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಅವಿಸಂವಾದನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಚ್ಚಂ,** ಯಾಥಾವವಿಭಾವನರಸಂ, ಸಾಧುತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸೋರಚ್ಚಪದಟ್ಠಾನಂ। ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಧಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವನರಸಂ, ತತ್ಥ ಅಚಲತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪದಟ್ಠಾನಂ। ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಮೇತ್ತಾ,** ಹಿತೂಪಸಂಹಾರರಸಾ, ಆಘಾತವಿನಯನರಸಾ ವಾ, ಸೋಮ್ಮಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಉಪೇಕ್ಖಾ,** ಸಮಭಾವದಸ್ಸನರಸಾ, ಪಟಿಘಾನುನಯವೂಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ,

ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪದಟ್ಠಾನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾ ದಾನಾದೀನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಯತೋ ತಾನಿ ಪಾರಮೀಸಙ್ಖ್ಯಂ ಲಭನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾದಿಪತ್ಥನಮಞ್ಞತ್ರ ಅಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ವಟ್ಟಗಾಮೀನಿ ದಾನಾದೀನಿ ಪಾರಮೀಸಙ್ಖ್ಯಂ ಲಭನ್ತೀತಿ।

ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ –

> ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಚ ತಾಸಂ, ದಯಾ ಞಾಣಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೋ।
> ಉಸ್ಸಾಹುಮ್ಮಙ್ಗವತ್ಥಾನಂ, ಹಿತಾಚಾರಾದಯೋ ತಥಾ॥

ಅಭಿನೀಹಾರೋ ತಾವ ಪಾರಮೀನಂ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ। ಯೋ ಹಿ ಅಯಂ "ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೫೯) ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಸಮ್ಪಾದಿತೋ "ತಿಣ್ಣೋ ತಾರೇಯ್ಯಂ ಮುತ್ತೋ ಮೋಚೇಯ್ಯಂ, ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧೇಯ್ಯಂ ಸುದ್ಧೋ ಸೋಧೇಯ್ಯಂ, ದನ್ತೋ ದಮೇಯ್ಯಂ, ಸನ್ತೋ ಸಮೇಯ್ಯಂ, ಅಸ್ಸತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾಸೇಯ್ಯಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೋ **ಅಭಿನೀಹಾರೋ,** ಸೋ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಉದ್ಧಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪವಿಚಯುಪಟ್ಠಾನಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಚ ನಾಮೇಸ ಅತ್ಥತೋ ಭೇಸಮಟ್ಠಙ್ಗಾನಂ ಸಮೋಧಾನೇನ ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝೇಯ್ಯಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಪತ್ಥನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಂ, ಅಪರಿಮಾಣಂ ಲೋಕಹಿತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಮೂಲಭೂತೋ ಪರಮಭದ್ದಕೋ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣೋ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವೋ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಹೇವ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಓತಿಣ್ಣೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಿಯತಭಾವಸಮಧಿಗಮನತೋ, ತತೋ ಚ ಅನಿವತ್ತನಸಭಾವತೋ "ಬೋಧಿಸತ್ತೋ"ತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭತಿ, ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಸಮ್ಮಾಸತ್ತಮಾನಸತಾ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇ ಸಿಕ್ಖಾಸಮತ್ಥತಾ ಚಸ್ಸ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಾಭಿನೀಹಾರಸಮಿಜ್ಝನೇನ ಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮನಪುಬ್ಬಲಿಙ್ಗೇನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಯೋ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಸಮಾದಾಯ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ಯಥಾ ತಂ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಸುಮೇಧಪಣ್ಡಿತೋ। ಯಥಾಹ –

> "ಹನ್ದ ಬುದ್ಧಕರೇ ಧಮ್ಮೇ, ವಿಚಿನಾಮಿ ಇತೋ ಚಿತೋ।
> ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ದಸ ದಿಸಾ, ಯಾವತಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ।
> ವಿಚಿನನ್ತೋ ತದಾ ದಕ್ಖಿಂ, ಪಠಮಂ ದಾನಪಾರಮಿ"ನ್ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೧೫, ೧೧೬)। –

ವಿತ್ಥಾರೋ। ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನೇಸ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಪಣಿಧಾನಲಕ್ಖಣೋ, "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝೇಯ್ಯಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿಪತ್ಥನಾರಸೋ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಹೇತುಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಮಹಾಕರುಣಾಪದಟ್ಠಾನೋ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಪದಟ್ಠಾನೋ ವಾ।

ತಸ್ಸ ಪನ ಅಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಬಲಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥ ಕತಮೇ **ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ? ಇಧ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಪಸ್ಸತಿ ತಥಾಗತಂ ಮಹತಾ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕರೋನ್ತಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ "ಮಹಾನುಭಾವಾ ವತಾಯಂ ಧಮ್ಮಧಾತು, ಯಸ್ಸಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಭಗವಾ ಏವಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮೋ,

ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವೋ ಚಾ"ತಿ, ಸೋ ತಮೇವ ಮಹಾನುಭಾವದಸ್ಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಿ, ಅಯಂ **ಪಠಮೋ ಪಚ್ಚಯೋ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ।

ನ ಹೇವ ಖೋ ಪಸ್ಸತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಹಾನುಭಾವತಂ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಸುಣಾತಿ "ಏದಿಸೋ ಚ ಏದಿಸೋ ಚ ಭಗವಾ"ತಿ, ಸೋ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಿ, ಅಯಂ **ದುತಿಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ।

ನ ಹೇವ ಖೋ ಪಸ್ಸತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಹಾನುಭಾವತಂ, ನಾಪಿ ತಂ ಪರತೋ ಸುಣಾತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ "ದಸಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧) ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಸೋ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ…ಪೇ॰… ಅಯಂ **ತತಿಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ।

ನ ಹೇವ ಖೋ ಪಸ್ಸತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಹಾನುಭಾವತಂ, ನಾಪಿ ತಂ ಪರತೋ ಸುಣಾತಿ, ನಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯೋ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ "ಅಹಮೇತಂ ಬುದ್ಧವಂಸಂ ಬುದ್ಧತನ್ತಿಂ ಬುದ್ಧಪವೇಣಿಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮತಂ ಪರಿಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಯಾವದೇವ ಧಮ್ಮಞ್ಞೇವ ಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಾನೇನ್ತೋ ಪೂಜೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಅಪಚಯಮಾನೋ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ…ಪೇ॰… ಠಪೇತಿ, ಅಯಂ **ಚತುತ್ಥೋ ಪಚ್ಚಯೋ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯಾತಿ।

ಕತಮೇ **ಚತ್ತಾರೋ ಹೇತೂ** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ? ಇಧ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಪಕತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ಪುರಿಮಕೇಸು ಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರೋ, ಅಯಂ **ಪಠಮೋ ಹೇತು** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಪಕತಿಯಾಪಿ ಕರುಣಾಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ ಕರುಣಾಧಿಮುತ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಪನೇತುಕಾಮೋ, ಅಪಿಚ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಞ್ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿ, ಅಯಂ **ದುತಿಯೋ ಹೇತು** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಸಕಲತೋಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಸತ್ತಹಿತಾಯ ದುಕ್ಕರಚರಿಯತೋ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಅನಿಬ್ಬಿನ್ನೋ ಹೋತಿ ಅನುತ್ರಾಸೀ, ಯಾವ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಅಯಂ **ತತಿಯೋ ಹೇತು** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ। ಪುನ ಚಪರಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ಯೋ ಅಹಿತತೋ ನಂ ನಿವಾರೇತಿ, ಹಿತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಅಯಂ **ಚತುತ್ಥೋ ಹೇತು** ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ।

ತತ್ರಾಯಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ - ಏಕನ್ತೇನೇವಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಸಮ್ಬೋಧಿನಿನ್ನೋ ಹೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧಿಪೋಣೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪಬ್ಭಾರೋ, ತಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಚರಿಯಾಯ, ಯತೋ ಅನೇನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ ಮನಸಾ, ವಾಚಾಯ ಚ "ಅಹಮ್ಪಿ ಏದಿಸೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಮ್ಪನ್ನೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲಿಙ್ಗಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ಚ ಮಹಾವಿಸೇಸೋ ಮಹನ್ತಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯತೋ, ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ, ಕೋಸಲ್ಲತೋ ಚ। ಇಧ ಹಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಯಥಾ ವಿಸದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಹೋತಿ ವಿಸದಞಾಣೋ, ನ ತಥಾ ಇತರೇ। ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಯಥಾ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ, ನ ತಥಾ ಇತರೇ, ತತ್ಥ ಚ ಕೋಸಲ್ಲಂ ಆವಹತಿ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ, ಠಾನಾಠಾನಕುಸಲತಾಯ ಚ।

ತಥಾ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಪಕತಿಯಾ ದಾನಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ ದಾನಾಭಿರತೋ, ಸತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ದೇತಿಯೇವ, ನ ದಾನತೋ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಸಂವಿಭಾಗಸೀಲೋ ಹೋತಿ, ಪಮುದಿತೋವ ದೇತಿ ಆದರಜಾತೋ, ನ

ಉದಾಸೀನಚಿತ್ತೋ, ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ನೇವ ದಾನೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ಅಪ್ಪಂ। ಪರೇಸಞ್ಚ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ದಾನೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ದಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಪರೇಸಂ ದೇನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ಭಯಟ್ಠಾನೇಸು ಚ ಪರೇಸಂ ಅಭಯಂ ದೇತೀತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ದಾನಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಲಿಙ್ಗಾನಿ।

ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಹಿರೀಯತಿ ಓತ್ತಪ್ಪತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠನಜಾತಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋರತೋ ಸುಖಸೀಲೋ ಅಸಠೋ ಅಮಾಯಾವೀ ಉಜುಜಾತಿಕೋ ಸುಬ್ಬಚೋ ಸೋವಚಸ್ಸಕರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಮುದುಜಾತಿಕೋ ಅಥದ್ಧೋ ಅನತಿಮಾನೀ, ಪರಸನ್ತಕಂ ನಾದಿಯತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ತಿಣಸಲಾಕಮುಪಾದಾಯ, ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಇಣಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇತಿ, ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೇ ಬ್ಯಾಮೂಳ್ಹೇ, ವಿಸ್ಸರಿತೇ ವಾ ತಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಾದೇತಿ ಯಥಾ ತಂ ನ ಪರಹತ್ಥಗತಂ ಹೋತಿ, ಅಲೋಲುಪ್ಪೋ ಹೋತಿ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇಸು ಪಾಪಕಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಇತ್ಥಿಬ್ಯಸನಾದೀನಿ ದೂರತೋ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸಚ್ಚವಾದೀ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ ಭಿನ್ನಾನಂ ಸನ್ಧಾತಾ ಸಹಿತಾನಂ ಅನುಪ್ಪದಾತಾ ಪಿಯವಾದೀ ಮಿಹಿತಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ ಅತ್ಥವಾದೀ ಧಮ್ಮವಾದೀ ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣೇನ, ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣೇನ ಚ, ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದೀ ವುಡ್ಢಾಪಚಾಯೀ ಸುವಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ ಧಮ್ಮಕಾಮೋ, ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಪೇತಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಕಿಚ್ಚತೋ ಸತ್ತೇ ನಿವಾರೇತಾ ಕಿಚ್ಚೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇತಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚೇ ಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜಿತಾ, ಕತ್ವಾ ವಾ ಪನ ಸಯಂ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸೀಘಞ್ಞೇವ ತತೋ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಸೀಲಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಲಿಙ್ಗಾನಿ।

ತಥಾ ಮನ್ದಕಿಲೇಸೋ ಹೋತಿ ಮನ್ದನೀವರಣೋ ಪವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪಬಹುಲೋ, ನ ತಸ್ಸ ಪಾಪಕಾ ವಿತಕ್ಕಾ ಚಿತ್ತಮನ್ವಾಸ್ಸವನ್ತಿ, ವಿವೇಕಗತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಅಮಿತ್ತಪಕ್ಖೇಪಿ ತುವಟಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಇತರಸ್ಮಿಂ, ಸತಿಮಾ ಚ ಹೋತಿ ಚಿರಕತಮ್ಪಿ ಚಿರಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸುಸರಿತಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಾ, ಮೇಧಾವೀ ಚ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮೋಜಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ನಿಪಕೋ ಚ ಹೋತಿ ತಾಸು ತಾಸು ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು, ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಚ ಹೋತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಕಿರಿಯಾಸು, ಖನ್ತಿಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬಸಹೋ, ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನೋ ಚ ಹೋತಿ ದಳ್ಹಸಮಾದಾನೋ, ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಠಾನೀಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಾದೀನಂ ಲಿಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಮೇತೇಹಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಹೇತೂ"ತಿ, ತತ್ರಿದಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಲಕ್ಖಣಂ - ಇಧ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚಾಗವೀರಿಯಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದ್ದಹತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬೋಧಿಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮಫಲಞ್ಚ, ತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೇಸಿತಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ। ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ ಚೋದಕೋ ಪಾಪಗರಹಿಕೋ ವತ್ತಾ ವಚನಕ್ಖಮೋ। ಸುತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಚಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ ಸಮಾಹಿತೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ। ವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಹೋತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। ಸತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತೀ ಹೋತಿ ಅನವಜ್ಜೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ। ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಸೋ ಸತಿಯಾ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ನೇಸಮಾನೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಹಿತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿನಾ ತತ್ಥ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವೀರಿಯೇನ ಅಹಿತಾ ಸತ್ತೇ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಹಿತೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ತೇನಾಹ -

“ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ, ವತ್ತಾ ಚ ವಚನಕ್ಖಮೋ।
ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ, ನೋ ಚಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋ”ತಿ॥ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೩)।

ಏವಂ ಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂವ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಯೋದಪೇತಿ। ಸುವಿಸುದ್ಧಾಸಯಪಯೋಗೋವ ಹುತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಚಿರೇನೇವ ಅಟ್ಠಙ್ಗೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭಾವೇ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ ಅನಿವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ।

ತಸ್ಸಿಮಾನಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಬಲಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಲಂ** ಯಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಧಮ್ಮಗಾರವೇನ ಅಭಿರುಚಿ ಏಕನ್ತನಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯತಾ, ಯಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿಲಜ್ಜಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಬಾಹಿರಬಲಂ** ಯಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಪರಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಅಭಿರುಚಿ ಏಕನ್ತನಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯತಾ, ಯಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಓತ್ತಪ್ಪನಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಬಲಂ** ಯಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿರುಚಿ ಏಕನ್ತನಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯತಾ, ಯಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ವಿಸದಧಾತುಕೋ, ಸತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಪಯೋಗಬಲಂ** ಯಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ತಜ್ಜಾ ಪಯೋಗಸಮ್ಪದಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾ, ಯಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ವಿಸುದ್ಧಪಯೋಗೋ, ನಿರನ್ತರಕಾರೀ, ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಏವಮಯಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ, ಚತೂಹಿ ಹೇತೂಹಿ, ಚತೂಹಿ ಚ ಬಲೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಸಮುದಾಗಮೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮೋಧಾನಸಮ್ಪಾದಿತೋ ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವತೋ।

ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಪುರಿಸೇ **ಚತ್ತಾರೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ** ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ಅತ್ತನೋ ಓರಸಪುತ್ತಂ ವಿಯ ಪಿಯಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪುನ ಸಂಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹೋ ಚಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪಯೋಗೋ ಚ ಹೋತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ಪರಿಪಚ್ಚನ್ತಿ ಚ, ಯತೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಉಳಾರತರೇನ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೇನ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದೇನ ಪವಡ್ಢಿಯಾ [ಪವತ್ತಿಯಾ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)] ಪಚ್ಚಯೇನ ಸುಖಸ್ಸಾಹಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನಂ, ಅಸದಿಸಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಏವಮನೇಕಗುಣೋ ಅನೇಕಾನಿಸಂಸೋ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಥಾ ಚ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ, ಏವಂ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ** ನಾಮ ದಾನಾದೀನಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಭಾವಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಯಾಹಿ ಮಹಾಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತಾಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾ, ನಿರನ್ತರಂ ಪರಸುಖಕರಣಪಸುತತಾ, ಸುದುಕ್ಕರೇಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಚರಿತೇಹಿ ವಿಸಾದಾಭಾವೋ, ಪಸಾದಸಂವುದ್ಧಿದಸ್ಸನಸವನಾನುಸ್ಸರಣಾವತ್ಥಾಸುಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಪಟಿಲಾಭಹೇತುಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ, ಕರುಣಾಯ ಬುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ತರತಿ, ಕರುಣಾಯ ಪರೇ ತಾರೇತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರದುಕ್ಖಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಕರುಣಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪಟಿಕಾರಂ ಆರಭತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ದುಕ್ಖಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ಕರುಣಾಯ ದುಕ್ಖಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ, ಕರುಣಾಯ ತಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ರ ನಾಭಿರಮತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರಜ್ಜತಿ, ಕರುಣಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬೇಸಮನುಗ್ಗಹಾಯ ಪವತ್ತೋ, ಕರುಣಾಯ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನುಕಮ್ಪತಿ, ಪಞ್ಞಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾಭಾವೋ, ಕರುಣಾಯ ಆಲಸಿಯದೀನತಾಭಾವೋ।

ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಕರುಣಾಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅತ್ತನಾಥಪರನಾಥತಾ, ಧೀರವೀರಭಾವೋ, ಅನತ್ತನ್ತಪಾಪರನ್ತಪತಾ, ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ನಿಬ್ಭಯಾಭೀಸನಕಭಾವೋ, ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿಲೋಕಾಧಿಪತಿತಾ, ಕತಞ್ಞುಪುಬ್ಬಕಾರಿಭಾವೋ, ಮೋಹತಣ್ಹಾವಿಗಮೋ, ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಿದ್ಧಿ, ಬಲವೇಸಾರಜ್ಜನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಪಾರಮಿತಾಫಲಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಪಞ್ಞಾ ಕರುಣಾ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ಇದಂ ಪನ ದ್ವಯಂ ಪಾರಮೀನಂ ವಿಯ ಪಣಿಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ।

ತಥಾ ಉಸ್ಸಾಹಉಮ್ಮಙ್ಗಅವತ್ಥಾನಹಿತಚರಿಯಾ ಚ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಾ ಚ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ “**ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ**”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಸ್ಸಾಹೋ** ನಾಮ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಾಹನವೀರಿಯಂ। ಉಮ್ಮಙ್ಗೋ ನಾಮ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ। **ಅವತ್ಥಾನಂ** ನಾಮ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನತಾ। **ಹಿತಚರಿಯಾ** ನಾಮ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ, ಕರುಣಾಭಾವನಾ ಚ। ಯಥಾಹ -

“ಕತಿ ಪನ ಭನ್ತೇ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋತಿ? ಚತಸ್ಸೋ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ। ಕತಮಾ ಚತಸ್ಸೋ? ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ, ಉಮ್ಮಙ್ಗೋ ಚ ಹೋತಿ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ, ಅವತ್ಥಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಹಿತಚರಿಯಾ ಚ ಹೋತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ। ಇಮಾ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಚತಸ್ಸೋ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪)।

ತಥಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪವಿವೇಕಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಭೇದಾ ಚ **ಛ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಕಾಮೇಸು, ಘರಾವಾಸೇ ಚ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಪವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ। ಅಲೋಭ…ಪೇ॰… ಲೋಭೇ…ಪೇ॰… ಅದೋಸ…ಪೇ॰… ದೋಸೇ…ಪೇ॰… ಅಮೋಹ…ಪೇ॰… ಮೋಹೇ…ಪೇ॰… ನಿಸ್ಸರಣ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬಭವೇಸು ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ”ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೪೯)।

ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ಚ ಛ ಅಜ್ಝಾಸಯಾಪಿ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಲೋಭಾದೀಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ಅಲೋಭಾದೀನಂ ಅಧಿಕಭಾವೇನ ಚ ವಿನಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಅಲೋಭಾದೀನಞ್ಹಿ ಅಧಿಕಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾ, ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾದಿತಾ ಚಾತಿ, ಯಥಾ ಚೇತೇ, ಏವಂ ದಾನಜ್ಝಾಸಯತಾದಯೋಪಿ। ಯಥಾಹ -

“ಕತಿ ಪನ ಭನ್ತೇ ಬೋಧಾಯ ಚರನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾತಿ? ದಸ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಬೋಧಾಯ ಚರನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ದಾನಜ್ಝಾಸಯಾ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಮಚ್ಛೇರೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ। ಸೀಲ…ಪೇ॰… ಅಸಂವರೇ…ಪೇ॰… ನೇಕ್ಖಮ್ಮ…ಪೇ॰… ಕಾಮೇಸು…ಪೇ॰… ಯಥಾಭೂತಞಾಣ…ಪೇ॰… ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ…ಪೇ॰… ವೀರಿಯ …ಪೇ॰… ಕೋಸಜ್ಜೇ…ಪೇ॰… ಖನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಚ…ಪೇ॰… ವಿಸಂವಾದನೇ…ಪೇ॰… ಅಧಿಟ್ಠಾನ…ಪೇ॰… ಅನಧಿಟ್ಠಾನೇ…ಪೇ॰… ಮೇತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಬ್ಯಾಪಾದೇ…ಪೇ॰… ಉಪೇಕ್ಖಾ…ಪೇ॰… ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ”ತಿ।

ಏತೇಸು ಹಿ ಮಚ್ಛೇರಅಸಂವರಕಾಮವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಕೋಸಜ್ಜಅಕ್ಖನ್ತಿವಿಸಂವಾದನಅನಧಿಟ್ಠಾನ- ಬ್ಯಾಪಾದಸುಖದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾತೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ದಾನಾದಿನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಾ ದಾನಜ್ಝಾಸಯತಾದಯೋ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಿಧಿ - ಖೇತ್ತವತ್ಥುಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಗೋಮಹಿಂ ಸದಾಸೀದಾಸಪುತ್ತದಾರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಬ್ಯಾಸತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಖೇತ್ತಾದೀನಂ ವತ್ಥುಕಾಮಭಾವೇನ ಬಹುಪತ್ಥನೀಯಭಾವತೋ, ರಾಜಚೋರಾದಿಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ,

ವಿವಾದಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಸಪತ್ತಕರಣತೋ, ನಿಸ್ಸಾರತೋ, ಪಟಿಲಾಭಪರಿಪಾಲನೇಸು ಪರವಿಹೇಠನಹೇತುಭಾವತೋ, ವಿನಾಸನಿಮಿತ್ತಞ್ಚಸೋಕಾದಿಅನೇಕವಿಹಿತಬ್ಯಸನಾವಹತೋ ತದಾಸತ್ತಿನಿದಾನಞ್ಚ ಮಚ್ಛೇರಮಲಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾನಂ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋತಿ ಏವಂ ವಿವಿಧವಿಪುಲಾನತ್ಥಾವಹಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತವತ್ಥೂನಿ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋಯೇವೇಕೋ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಕರಣೀಯೋ।

ಅಪಿಚ "ಯಾಚಕೋ ಯಾಚಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಯ್ಹಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖನತೋ ಮಯ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಲೋಕಂ ಯಾಹೀತಿಉಪದಿಸನತೋ ಮಯ್ಹಂ ಉಪದೇಸಕೋ"ತಿ ಚ "ಆದಿತ್ತೇ ವಿಯ ಅಗಾರೇ ಮರಣಗ್ಗಿನಾ ಆದಿತ್ತೇ ಲೋಕೇ ತತೋ ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ಅಪಹರಣತೋ ಅಪವಾಹಕಸಹಾಯೋ"ತಿ ಚ "ಅಪವಾಹಿತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಪನನಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠಾನಭೂತೋ"ತಿ ಚ "ದಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಸಹಾಯಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಗ್ಗಭೂತಾಯ ಪರಮದುಲ್ಲಭಾಯ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಚ ಪರಮೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ "ಉಳಾರೇ ಕಮ್ಮನಿ ಅನೇನಾಹಂ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಸಮ್ಭಾವನಾ ಅವಿತಥಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ಚ "ಏಕನ್ತಭೇದಿತಾಯ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಆಯಾಚಿತೇನಾಪಿ ಮಯಾ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪಗೇವ ಯಾಚಿತೇನಾ"ತಿ ಚ "ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯೇಹಿ ಗವೇಸಿತ್ವಾಪಿ ದಾತಬ್ಬೋ, [ದಾತಬ್ಬತೋ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ)] ಸಯಮೇವಾಗತೋ ಮಮ ಪುಞ್ಞೇನಾ"ತಿ ಚ "ಯಾಚಕಸ್ಸ ದಾನಾಪದೇಸೇನ ಮಯ್ಹಮೇವಾಯಮನುಗ್ಗಹೋ"ತಿ ಚ "ಅಹಂ ವಿಯ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಕೋ ಮಯಾ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಸತಿ ಯಾಚಕೇ ಕಥಂ ಮಯ್ಹಂ ದಾನಪಾರಮೀ ಪೂರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ "ಯಾಚಕಾನಮೇವತ್ಥಾಯ ಮಯಾ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಯಾಚಿತ್ವಾಪಿ ಮಂ ಮಮ ಸನ್ತಕಂ ಯಾಚಕಾ ಕದಾ ಸಯಮೇವ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಚ "ಕಥಮಹಂ ಯಾಚಕಾನಂ ಪಿಯೋ ಚಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾ ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಪಿಯಾ ಚಸ್ಸು ಮನಾಪಾ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾಹಂ ದದಮಾನೋ ದತ್ವಾಪಿ ಚ ಅತ್ತಮನೋ ಅಸ್ಸಂ ಪಮುದಿತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾ ಮೇ ಯಾಚಕಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಉಳಾರೋ ಚ ದಾನಜ್ಝಾಸಯೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾಹಮಯಾಚಿತೋ ಏವ ಯಾಚಕಾನಂ ಹದಯಮಞ್ಞಾಯ ದದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ "ಸತಿ ಧನೇ, ಯಾಚಕೇ ಚ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಮಹತೀ ಮಯ್ಹಂ ವಞ್ಚನಾ"ತಿ ಚ "ಕಥಮಹಂ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಾನಿ, ಜೀವಿತಞ್ಚಾಪಿ ಪರಿಚ್ಚಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ ಚಾಗನಿನ್ನತಾ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ "ಅತ್ಥೋ ನಾಮಾಯಂ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ದಾಯಕಮನುಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾ ತಂ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಖೇಪಕಂ ಕಿಟಕೋ"ತಿ ಅತ್ಥೇ ನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಯಾಚಮಾನೋ ಪನ ಯದಿ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ಹೋತಿ "ಪಿಯೋ ಮಂ ಯಾಚತೀ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ಉದಾಸೀನಪುಗ್ಗಲೋ ಹೋತಿ "ಅಯಂ ಮಂ ಯಾಚಮಾನೋ ಅದ್ಧಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಮಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ದದನ್ತೋ ಹಿ ಯಾಚಕಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ಪನ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೋ ಯಾಚತಿ, "ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಮಂ ಯಾಚತಿ, ಅಯಂ ಮಂ ಯಾಚಮಾನೋ ಅದ್ಧಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವೇರೀಪಿ ಪಿಯೋ ಮಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ವಿಯ ಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇಸುಪಿ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕರುಣಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾವ ದಾತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಚಿರಕಾಲಂ ಪರಿಭಾವಿತತ್ತಾ ಲೋಭಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮವಿಸಯಾ ಲೋಭಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಞ್ಞೇನ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ನನು ತಯಾ ಸಪ್ಪುರಿಸ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಅಭಿನೀಹಾರಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಮುಪಕಾರಾಯ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ನಿಸ್ಸಟ್ಠೋ, ತಪ್ಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಂ, ತತ್ಥ ನಾಮ ತೇ ಬಾಹಿರೇಪಿ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಸಙ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿ ಹತ್ಥಿಸಿನಾನಸದಿಸೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಯಾ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಅಭಿಸಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಮಹತೋ ಭೇಸಜ್ಜರುಕ್ಖಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಮೂಲಂ ಮೂಲತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತಿ, ಪಪಟಿಕಂ, ತಚಂ, ಖನ್ಧಂ, ವಿಟಪಂ, ಸಾಖಂ, ಪಲಾಸಂ,

ಪುಪ್ಫಂ, ಫಲಂ ಫಲತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ 'ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಕಂ ಏತೇ ಹರನ್ತೀ'ತಿ ವಿತಕ್ಕಸಮುದಾಚಾರೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾದುಕ್ಖೇ ಅಕತಞ್ಞುಕೇ ನಿಚ್ಚಾಸುಚಿಮ್ಹಿ ಕಾಯೇ ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರಾಯ ವಿನಿಯುಜ್ಜಮಾನೇ ಅಣುಮತ್ತೋಪಿ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೋ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ಕೋ ವಾ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಏಕನ್ತಭೇದನವಿಕಿರಣವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೇಸು। ಕೇವಲಂ ಪನ ಸಮ್ಮೋಹವಿಜಮ್ಭಿತಮೇತಂ, ಯದಿದಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಬಾಹಿರೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ವಿಯ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸುಪಿ ಕರಚರಣನಯನಾದೀಸು, ಮಂಸಾದೀಸು ಚ ಅನಪೇಕ್ಖೇನ ಹುತ್ವಾ 'ತಂ ತದತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತೂ'ತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತೋ ಚಸ್ಸ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಜೀವಿತೇಸು ನಿರಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ವಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮನ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ ಞಾಯಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ಆಯಾಪಾಯುಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ, ಅಭಯದಾನಸದ್ಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ತಾವ **ದಾನಪಾರಮಿಯಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಯೋ।

ಸೀಲಪಾರಮಿಯಂ ಪನ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ - "ಇದಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಗಙ್ಗೋದಕಾದೀಹಿ ವಿಸೋಧೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ದೋಸಮಲಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಾಲನಜಲಂ, ಹರಿಚನ್ದನಾದೀಹಿ ವಿನೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ರಾಗಾದಿಪರಿಳಾಹಸ್ಸ ವಿನಯನಂ, ಮುತ್ತಾಹಾರಮಕುಟಕುಣ್ಡಲಾದೀಹಿ ಪಚುರಜನಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಸಾಧೂನಮಲಙ್ಕಾರವಿಸೇಸೋ, ಸಬ್ಬದಿಸಾವಾಯನಕೋ ಅತಿಕಿತ್ತಿಮೋ [ಸಬ್ಬದಿಸಾವಾಯನತೋ ಅಕಿತ್ತಿಮೋ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭)] ಸಬ್ಬಕಾಲಾನುರೂಪೋ ಚ ಸುರಭಿಗನ್ಧೋ, ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀಹಿ, ದೇವತಾಹಿ ಚ ವನ್ದನೀಯಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ ಪರಮೋ ವಸೀಕರಣಮನ್ತೋ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿದೇವಲೋಕಾರೋಹಣಸೋಪಾನಪನ್ತಿ, ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ, ನಿಬ್ಬಾನಮಹಾನಗರಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಮಗ್ಗೋ, ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಭೂಮಿ, ಯಂ ಯಂ ವಾ ಪನಿಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತಂ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಮಿಜ್ಝನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಚಿನ್ತಾಮಣಿಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದಿಕೇ ಚ ಅತಿಸೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಇಜ್ಝತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೫)। ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚ ಅಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ ಚ ಗರು ಚ ಭಾವನೀಯೋ ಚಾತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫)। ತಥಾ "ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನಿ ಖೋ ಆನನ್ದ ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನೀ"ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧; ೧೧.೧) "ಪಞ್ಚಿಮೇ ಗಹಪತಯೋ, ಆನಿಸಂಸಾ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾ"ತಿಆದಿಸುತ್ತಾನಞ್ಚ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಉದಾ॰ ೭೬; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) ವಸೇನ ಸೀಲಗುಣಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ವಸೇನ ಸೀಲವಿರಹೇ ಆದೀನವಾ।

ಅಪಿಚ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸನಿಮಿತ್ತತೋ, ಅತ್ತಾನುವಾದಪರಾನುವಾದದಣ್ಡದುಗ್ಗತಿಭಯಾಭಾವತೋ, ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಾಸಂಸಭಾವತೋ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಹೇತುತೋ, ಪರಮಸೋತ್ಥಿಟ್ಠಾನತೋ, ಕುಲಸಾಪತೇಯ್ಯಾಧಿಪತೇಯ್ಯಜೀವಿತರೂಪಟ್ಠಾನಬನ್ಧುಮಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅತಿಸಯನತೋ ಚ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಸೀಲವತೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಹೇತು ಮಹನ್ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ "ಕತಂ ವತ ಮಯಾ ಕುಸಲಂ, ಕತಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಕತಂ ಭೀರುತ್ತಾಣ"ನ್ತಿ।

ತಥಾ ಸೀಲವತೋ ಅತ್ತಾ ನ ಉಪವದತಿ, ನ ಚ ಪರೇ ವಿಞ್ಞೂ, ದಣ್ಡದುಗ್ಗತಿಭಯಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವೋಯೇವ ನತ್ಥಿ, "ಸೀಲವಾ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಸಂಸೋ ಚ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಸೀಲವತೋ ಯ್ವಾಯಂ "ಕತಂ ವತ ಮಯಾ ಪಾಪಂ, ಕತಂ ಲುದ್ದಂ, ಕತಂ ಕಿಬ್ಬಿಸ"ನ್ತಿ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ನ ಹೋತಿ। ಸೀಲಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ಅಪ್ಪಮಾದಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಭೋಗಬ್ಯಸನಾದಿಪರಿಹಾರಮುಖೇನ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ, ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ, ಪರಮಂ

ಸೋಧ್ಥಿಟ್ಠಾನಂ। ನಿಹೀನಜಚ್ಚೋಪಿ ಸೀಲವಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀನಂ ಪೂಜನೀಯೋ ಹೋತೀತಿ ಕುಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ತೇ ಅಸ್ಸ ದಾಸೋ ಕಮ್ಮಕರೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೩) ವಕ್ಖಮಾನಸಾಮಞ್ಞಸುತ್ತವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ, ಚೋರಾದೀಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಪರಲೋಕಾನುಗಮನತೋ, ಮಹಪ್ಫಲಭಾವತೋ, ಸಮಥಾದಿಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಚ ಬಾಹಿರಧನಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಪರಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಮಿಸ್ಸರಿಯಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಸೀಲನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ತಂತಂಸತ್ತನಿಕಾಯೇಸು ಸತ್ತಾನಮಿಸ್ಸರಿಯಂ, ವಸ್ಸಸತಾದಿದೀಘಪ್ಪಮಾಣತೋ ಚ ಜೀವಿತತೋ ಏಕಾಹಮ್ಪಿ ಸೀಲವತೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠತಾವಚನತೋ, ಸತಿಪಿ ಜೀವಿತೇ ಸಿಕ್ಖಾನಿಕ್ಖಿಪನಸ್ಸ ಮರಣತಾವಚನತೋ ಚ ಸೀಲಂ ಜೀವಿತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರಂ। ವೇರೀನಮ್ಪಿ ಮನುಞ್ಞಭಾವಾವಹನತೋ, ಜರಾರೋಗವಿಪತ್ತೀಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ ಚ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಪಾಸಾದಹಮ್ಮಿಯಾದಿಟ್ಠಾನಪ್ಪಭೇದೇ ರಾಜಯುವರಾಜಸೇನಾಪತಿಆದಿಠಾನವಿಸೇಸೇ ಚ ಸುಖವಿಸೇಸಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಸಭಾವಸಿನಿದ್ಧೇ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೇಪಿ ಬನ್ಧುಜನೇ, ಮಿತ್ತಜನೇ ಚ ಏಕನ್ತಹಿತಸಮ್ಪಾದನತೋ, ಪರಲೋಕಾನುಗಮನತೋ ಚ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। "ನ ತಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಕಯಿರಾ"ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩) ವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ। ತಥಾ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥಪತ್ತಿಬಲಕಾಯೇಹಿ, ಮನ್ತಾಗದಸೋತ್ಥಾನಪಯೋಗೇಹಿ ಚ ದುರಾರಕ್ಖಾನಮನಾಥಾನಂ ಅತ್ತಾಧೀನತೋ, ಅನಪರಾಧೀನತೋ, ಮಹಾವಿಸಯತೋ ಚ ಆರಕ್ಖಭಾವೇನ ಸೀಲಮೇವ ವಿಸಿಟ್ಠತರಂ। ತೇನೇವಾಹ "ಧಮ್ಮೋ ಹವೇ ರಕ್ಖತಿ ಧಮ್ಮಚಾರಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಥೇರಗಾ॰ ೩೦೩; ಜಾ॰ ೧.೧೦.೧೦೨)। ಏವಮನೇಕಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಚೇವ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಚ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ।

ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಪರಿಚಯೇನ ಸೀಲಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾ ದೋಸಾದಯೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಞ್ಞೇನ ಏವಂ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ನನು ತಯಾ ಬೋಧಾಯ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತಂ, ಸೀಲವೇಕಲ್ಲೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ನ ಚ ಸುಕರಾ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಪಗೇವ ಲೋಕುತ್ತರಾ"ತಿ। ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಮಗ್ಗಭೂತಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತೇನ ಸೀಲೇನ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ "ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯) ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖನ್ತೇನ ಸುಟ್ಠು ತಯಾ ಪೇಸಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚ ತಯಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಯಾನತ್ತಯೇ ಸತ್ತಾನಮವತಾರಣಪರಿಪಾಚನಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ, ಸೀಲವೇಕಲ್ಲಸ್ಸ ಚ ವಚನಂ ನ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಅಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಯ ವೇಜ್ಜಸ್ಸ ತಿಕಿಚ್ಛನಂ, ತಸ್ಮಾ "ಕಥಾಹಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಮವತಾರಣಪರಿಪಾಚನಾನಿ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚ ಝಾನಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಮೇ ಸತ್ತಾನಮುಪಕಾರಕರಣಸಮತ್ಥತಾ, ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಆದಿಪರಿಪೂರಣಞ್ಚ ಝಾನಾದಯೋ ಗುಣಾ ಚ ಸೀಲಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ವಿನಾ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀಲಂ ಸೋಧೇತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ "ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ ರಜೋಪಥೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧, ೩೭೧; ೨.೧೦; ೩.೧೩, ೨೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪; ೫.೧೦೦೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೯೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೪) ಘರಾವಾಸೇ, "ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪; ೨.೪೨; ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಚೂಳನಿ॰ ೧೪೭) "ಮಾತಾಪಿ ಪುತ್ತೇನ ವಿವದತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮) ಚ ಕಾಮೇಸು, "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪುರಿಸೋ ಇಣಂ ಆದಾಯ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೬) ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ "ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧, ೩೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧, ೩೭೧; ೨.೧೦; ೩.೧೩, ೨೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೦೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೯೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೮) ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದೀಸು ಆನಿಸಂಸಾಪಟಿಸಞ್ಞಾವಸೇನ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಆಸಿವಿಸೋಪಮಸುತ್ತಾದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೩, ೧೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೮) ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾ "ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ದಾನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ನ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ಯಥಾಸಕಂ ಬ್ಯಾಪಾರಸಮತ್ಥಾ ಚ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಗುಣಾ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಯಥೇವ ಹಿ ಜೀವಿತೇನ ವಿನಾ ಸರೀರಯನ್ತಂ ನ ಸೋಭತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಕಿರಿಯಾಸು ಪಟಿಪತ್ತಿಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿನಾ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯೇಸು ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನಪ್ಪಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ಸಕಕಿಚ್ಚಪಟಿಪತ್ತಿಯಮಸಮತ್ಥಾನೀತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಪಞ್ಞಾ ಪಧಾನಕಾರಣಂ। ಉಮ್ಮೀಲಿತಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಕಾ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿಪಿ ದತ್ವಾ ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸಕಾ, ಅಪರವಮ್ಭಕಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಭೇಸಜ್ಜರುಕ್ಖಾ ವಿಯ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ। ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಹಿ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಯೋಗತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಪರಹಿತಪವತ್ತಿಯಾ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವಂ ಉಪೇತಿ। ಅತ್ತತ್ಥಞ್ಹಿ ದಾನಂ ಮುದ್ಧಸದಿಸಂ [ವುದ್ಧಿಸದಿಸಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭)] ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವೇನ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಾವಿಯೋಗತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಯೇವ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕುತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ। ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಚ ಘರಾವಾಸೇ ಕಾಮಗುಣೇಸು ಸಂಸಾರೇ ಚ ಆದೀನವಂ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಸುಟ್ಠು ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನೋ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಿ।

ವೀರಿಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾರಹಿತಂ ಯಥಿಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ ದುರಾರಮ್ಭಭಾವತೋ। ಅನಾರಮ್ಭೋಯೇವ ಹಿ ದುರಾರಮ್ಭತೋ ಸೇಯ್ಯೋ, ಪಞ್ಞಾಸಹಿತೇನ ಪನ ವೀರಿಯೇನ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ದುರಧಿಗಮಂ ಉಪಾಯಪಟಿಪತ್ತಿತೋ। ತಥಾ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಪರಾಪಕಾರಾದೀನಮಧಿವಾಸಕಜಾತಿಯೋ ಹೋತಿ, ನ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ। ಪಞ್ಞಾವಿರಹಿತಸ್ಸ ಚ ಪರೇಹಿ ಉಪನೀತಾ ಅಪಕಾರಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಮೇವ ಅನುಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ। ಪಞ್ಞವತೋ ಪನ ತೇ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನವಸೇನ ಅಸ್ಸಾ ಥಿರಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ತೀಣಿಪಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ತೇಸಂ ಕಾರಣಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಅತ್ತಾನಮುಪತ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾ ಧಿತಿಸಮ್ಪದಾಯ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀಸು ಅಚಲಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಚ ಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿವಿಭಾಗಮಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಕುಸಲೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿಲೋಕಧಮ್ಮಸನ್ನಿಪಾತೇ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪಞ್ಞಾವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಹೇತೂತಿ **ಪಞ್ಞಾಗುಣಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ನ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅನ್ತರೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಂ ನ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾರಹಿತಸ್ಸ ಚ ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ, ಅಸಮಾಹಿತೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅತ್ತಹಿತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧೇತುಂ, ಪಗೇವ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಪರಹಿತನ್ತಿ। "ನನು ತಯಾ ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಆಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ"ತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಅತ್ತಾ ಓವದಿತಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಿತೋ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸತ್ತೇ ನಿಯ್ಯಾನಮಗ್ಗೇ ಅವತಾರೇತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಪವಿಚಯಬಹುಲೋ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿಯೋ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ದಾನಾದಯೋ ಗುಣವಿಸೇಸೇ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಭಾವಂ ನಯನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಸಿಕ್ಖಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರೇ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ ಅನುಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಪಾರಾನಿಪಿ ಲೋಕಿಯಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ನಿಹೀನವೀರಿಯೇನ ಪಾಪುಣಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ, ಅಗಣಿತಖೇದೇನ ಪನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇನ ದುರಧಿಗಮಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನಿಹೀನವೀರಿಯೋ ಹಿ "ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಸನ್ತಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆರಭಿತುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕುಣೋತಿ। ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪನ ಆರಭಿತ್ವಾನ ಅನ್ತರಾವೋಸಾನಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠವೀರಿಯೋ ಪನ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಆರಭಿತ್ವಾ ಪಾರಮಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ "ಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಮಾರಮ್ಭೋ, ತಸ್ಸಾಪಿ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಿಥಿಲಭಾವೇನ ಮನೋರಥಾನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ಪಗೇವ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೇನಾ"ತಿ ಚ "ರಾಗಾದೀನಂ ದೋಸಗಣಾನಂ ಮತ್ತಮಹಾನಾಗಾನಮಿವ ದುನ್ನಿವಾರಣಭಾವತೋ, ತನ್ನಿದಾನಾನಞ್ಚ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಂ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕವಧಕಸದಿಸಭಾವತೋ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾನಞ್ಚ ದುಗ್ಗತೀನಂ ಸಬ್ಬದಾ ವಿವಟಮುಖಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ನಿಯೋಜಕಾನಞ್ಚ ಪಾಪಮಿತ್ತಾನಂ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತಭಾವತೋ, ತದೋವಾದಕಾರಿತಾಯ ಚ ವಸಲಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಸತಿ ಸಮ್ಭವೇ ಯುತ್ತಂ ಸಯಮೇವ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಿತು"ನ್ತಿ ಚ "ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನ ದೂರೀ ಭವನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಯದಿ ಪನ ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅತ್ತಾಧೀನೇನ ವೀರಿಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಿಮೇತ್ಥ ದುಕ್ಕರ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ **ವೀರಿಯಗುಣಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಖನ್ತಿ ನಾಮಾಯಂ ನಿರವಸೇಸಗುಣಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕೋಧಸ್ಸ ವಿಧಮನತೋ ಗುಣಸಮ್ಪಾದನೇ ಸಾಧೂನಂ ಅಪ್ಪಟಿಹತಮಾಯುಧಂ, ಪರಾಭಿಭವನೇ ಸಮತ್ಥಾನಮಲಙ್ಕಾರೋ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಬಲಸಮ್ಪದಾ, ಕೋಧಗ್ಗಿವಿನಯನಾ ಉದಕಧಾರಾ, ಕಲ್ಯಾಣಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ, ಪಾಪಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಚೀವಿಸವೂಪಸಮಕರೋ ಮನ್ತಾಗದೋ, ಸಂವರೇ ಠಿತಾನಂ ಪರಮಾ ಧೀರಪಕತಿ, ಗಮ್ಭೀರಾಸಯತಾಯ ಸಾಗರೋ, ದೋಸಮಹಾಸಾಗರಸ್ಸ ವೇಲಾ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಸ್ಸ ಪಿಧಾನಕವಾಟಂ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನಂ ಆರೋಹಣಸೋಪಾನಂ, ಸಬ್ಬಗುಣಾನಮಧಿವಾಸಭೂಮಿ, ಉತ್ತಮಾ ಕಾಯವಚೀಮನೋವಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಪಿಚ "ಏತೇ ಸತ್ತಾ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಇಧಲೋಕೇ ತಪನ್ತಿ, ಪರಲೋಕೇ ಚ ತಪನೀಯಧಮ್ಮಾನುಯೋಗತೋ"ತಿ ಚ "ಯದಿಪಿ ಪರಾಪಕಾರನಿಮಿತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಖೇತ್ತಭೂತೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಬೀಜಭೂತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಮಯಾವ ಅಭಿಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ ಚ "ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಆಣಣ್ಯಕರಣಮೇತ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರಕೇ ಅಸತಿ ಕಥಂ ಮಯ್ಹಂ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಸಮ್ಭವತೀ"ತಿ ಚ "ಯದಿಪಾಯಂ ಏತರಹಿ ಅಪಕಾರಕೋ , ಅಯಂ ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ಅನೇನ ಮಯ್ಹಂ ಉಪಕಾರೋ ಕತೋ"ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರೋ ಏವ ವಾ ಖನ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಉಪಕಾರೋ"ತಿ ಚ "ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತಸದಿಸಾ, ಪುತ್ತಕತಾಪರಾಧೇಸು ಚ ಕೋ ಕುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ "ಯೇನ ಕೋಧಭೂತಾವೇಸೇನ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಅಪರಜ್ಝತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಕೋಧಭೂತಾವೇಸೋ ಮಯಾ ವಿನೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಯೇನ ಅಪಕಾರೇನ ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಅಹಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ "ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಪಕಾರೋ ಕತೋ, ಯತ್ಥ ಚ ಕತೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ನಿರುದ್ಧಾ, ಕಸ್ಸಿದಾನಿ ಕೇನ ಕೋಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅನತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಕೋ ಕಸ್ಸ ಅಪರಜ್ಝತೀ"ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ।

ಯದಿ ಪನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಪರಿಚಯೇನ ಪರಾಪಕಾರನಿಮಿತ್ತಕೋ ಕೋಧೋ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತೇನ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ಖನ್ತಿ ನಾಮೇಸಾ ಪರಾಪಕಾರಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರೋ ಚ ಮಯ್ಹಂ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದನೇನ ದುಕ್ಖುಪನಿಸಾಯ ಸದ್ಧಾಯ, ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಚ "ಇನ್ದ್ರಿಯಪಕತಿರೇಸಾ, ಯದಿದಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಸಯಸಮಾಯೋಗೋ, ತತ್ಥ ಅನಿಟ್ಠವಿಸಯಸಮಾಯೋಗೋ ಮಯ್ಹಂ ನ ಸಿಯಾತಿ ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ"ತಿ ಚ "ಕೋಧವಸಿಕೋ ಸತ್ತೋ ಕೋಧೇನ ಉಮ್ಮತ್ತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಪಚ್ಚಪಕಾರೇನಾ"ತಿ ಚ "ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಓರಸಪುತ್ತಾ ವಿಯ ಪರಿಪಾಲಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ತತ್ಥ ಮಯಾ ಚಿತ್ತಕೋಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಪರಾಧಕೇ ಚ ಸತಿ ಗುಣೇ ಗುಣವತಿ ಮಯಾ ಕೋಪೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಸತಿ ಗುಣೇ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಗುಣಸ್ಸಾಭಾವತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಕೋಪೇನ ಮಯ್ಹಂ ಗುಣಯಸಾ ನಿಹೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಕುಜ್ಝನೇನ ಮಯ್ಹಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣದುಕ್ಖಸೇಯ್ಯಾದಯೋ ಸಪತ್ತಕನ್ತಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಕೋಧೋ ಚ ನಾಮಾಯಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾಹಿತಕಾರಕೋ ಸಬ್ಬಸುಖಹಿತವಿನಾಸಕೋ ಬಲವಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಸತಿ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ನ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಅಪರಾಧಕೇನ ಅಪರಾಧನಿಮಿತ್ತಂ ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ಆಯತಿಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ, ಸತಿ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ಮಯ್ಹಂ ತದಭಾವೋ"ತಿ ಚ "ಚಿನ್ತೇನ್ತೇನ, ಕುಜ್ಝನ್ತೇನ ಚ ಮಯಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋಯೇವ ಅನುವತ್ತಿತೋ"ತಿ

ಚ “ಕೋಧೇ ಚ ಮಯಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಅಭಿಭೂತೇ ತಸ್ಸ ದಾಸಭೂತೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಭಿಭೂತೋ”ತಿ ಚ “ಕೋಧನಿಮಿತ್ತಂ ಖನ್ತಿಗುಣಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಮಯ್ಹಂ ನ ಯುತ್ತೋ”ತಿ ಚ “ಸತಿ ಚ ಕೋಧೇ ಗುಣವಿರೋಧಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ಕಥಂ ಮೇ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಅಸತಿ ಚ ತೇಸು ಕಥಾಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲೋ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಉತ್ತಮಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚ “ಖನ್ತಿಯಾ ಚ ಸತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಸಙ್ಖತಾಮತಸನ್ತಪಣೀತತಾದಿಭಾವತೋ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತಿ, ‘ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಚ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭವಾ’ತಿ”, ತತೋ ಚ “ಅನುಲೋಮಿಕಖನ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ‘ಕೇವಲಾ ಇಮೇ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಭಾವರಹಿತಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಕುತೋಚಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ನ ಚೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಬ್ಯಾಪಾರೋ’ತಿ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾನಧಿಟ್ಠಾನತಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮತಿ, ಯೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತೋ ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ “ಸಚ್ಚೇನ ವಿನಾ ಸೀಲಾದೀನಮಸಮ್ಭವತೋ, ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾತಿಕ್ಕಮೇ ಚ ಸಬ್ಬಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೋಸರಣಭಾವತೋ, ಅಸಚ್ಚಸನ್ಧಸ್ಸ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಿಕಭಾವತೋ, ಆಯತಿಞ್ಚ ಅನಾದೇಯ್ಯವಚನತಾವಹನತೋ, ಸಮ್ಪನ್ನಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸಬ್ಬಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಬ್ಬಸಮ್ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಾರಿಪೂರಿಸಮನ್ನಾಯತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಾವಿಸಂವಾದನೇನ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ , ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಿನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ”ತಿಆದಿನಾ **ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯಾ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ “ದಾನಾದೀಸು ದಳ್ಹಸಮಾದಾನಂ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸನ್ನಿಪಾತೇ ಚ ನೇಸಂ ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಧೀರವೀರಭಾವಂ ವಿನಾ ನ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಾ ಸಮ್ಬೋಧಿನಿಮಿತ್ತಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಗುಣಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ “ಅತ್ತಹಿತಮತ್ತೇ ಅವತಿಟ್ಠನ್ತೇನಾಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಚಿತ್ತತಂ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಪಗೇವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೇನಾ”ತಿ ಚ “ಪಚ್ಛಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಪತ್ತಿಮಾಕಙ್ಖನ್ತೇನ ಇದಾನಿ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮಾಕಙ್ಖಾ ಯುತ್ತರೂಪಾ”ತಿ ಚ “ಇದಾನಿ ಆಸಯಮತ್ತೇನ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರಂ ಕಾತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಕದಾ ಪಯೋಗೇನ ತಂ ಸಾಧಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚ “ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರೇನ ಸಂವಡ್ಢಿತಾ ಪಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗಸಹಾಯಾ ಮಯ್ಹಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಚ “ಏತೇಹಿ ವಿನಾ ನ ಮಯ್ಹಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣವಿಭೂತಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣತ್ತಾ ಮಯ್ಹಂ ಏತೇ ಪರಮಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಅನುತ್ತರಂ ಕುಸಲಾಯತನಂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ಚ “ಸವಿಸೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಕಿಞ್ಚ ಕರುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾ ಅನುಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ। ವಿಮರಿಯಾದೀಕತೇನ ಹಿ ಚೇತಸಾ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರನಿರತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾ ಬಲವತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದಳ್ಹಮೂಲಾ, ಕರುಣಾ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಿ ಚರಣಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಮೂಲಂ ಮುಖಂ ಪಮುಖ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಮೇತ್ತಾಗುಣಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ “ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇ ಸತ್ತೇಹಿ ಕತಾ ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಕಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯುಂ, ಸತಿ ಚ ಚಿತ್ತವಿಕಾರೇ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ ಏವ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಚ “ಮೇತ್ತಾಸಿನೇಹೇನ ಸಿನೇಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿನಾ ಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ನ ಹೋತೀ”ತಿ ಚ “ಅನುಪೇಕ್ಖಕೋ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕಞ್ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”ತಿ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ವಿಭಾಗಮಕತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”ತಿ ಚ “ಉಪೇಕ್ಖಾರಹಿತೇನ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ, ಜೀವಿತಸ್ಸ ವಾ ಅನ್ತರಾಯಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಸೀಲವಿಸೋಧನಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ”ತಿ ಚ ತಥಾ “ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಅರತಿರತಿಸಹಸ್ಸೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಬಲಸಿದ್ಧಿತೋ, ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಅನುಪೇಕ್ಖನೇ ಪಧಾನಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ, ಉಪೇಕ್ಖತೋ ಏವ

ತಿತಿಕ್ಖಾನಿಜ್ಝಾನಸಮ್ಭವತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ, ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಧಮ್ಮೇಸು ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸಿದ್ಧಿತೋ, ಪರಾಪಕಾರಾದೀಸು ಅನಾಭೋಗವಸೇನೇವ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋತಿ ಸಬ್ಬಸಮ್ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ **ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಪಞ್ಚದಸ ಚರಣಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಚ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ತತ್ಥ **ಚರಣಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಚ। ತೇಸು **ಸೀಲಾದೀನಂ** ಚತುನ್ನಂ ತೇರಸಪಿ ಧುತಙ್ಗಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಚ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ಸದ್ಧಮ್ಮೇಸು **ಸದ್ಧಾಯ** ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸೀಲಚಾಗದೇವತುಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಧಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾನಂ ಅಕುಸಲಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಅಪಾಯಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ , ಕುಸಲಧಮ್ಮೂಪತ್ಥಮ್ಭಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪರಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ। **ಬಾಹುಸಚ್ಚಸ್ಸ** ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಪರಿಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾಭಿಯೋಗೋ, ಅನವಜ್ಜವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದಿಪರಿಚಯೋ, ಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ಕಿಲೇಸದೂರೀಭಾವೋ, ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ ಬಹುಸ್ಸುತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ। **ವೀರಿಯಸ್ಸ** ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಗಮನವೀಥಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಧಮ್ಮಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಾ, ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ। **ಸತಿಯಾ** ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ, ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ, ದುಪ್ಪಞ್ಞಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ, ಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಧಮ್ಮಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಚ। **ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ** ಸೀಲಾದಿಚತುಕ್ಕಂ, ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ, ಆವಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವಕರಣಞ್ಚ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ।

ತತ್ಥ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯದಾನೇ, ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಆಮಿಸದಾನೇ, ಉಭಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಧಮ್ಮದಾನೇ ಸಮತ್ಥೋಹೋತೀತಿಆದಿನಾ ಚರಣಾದೀನಂ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಪಚ್ಚಯತಾ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ। ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಪನ ಮಯಂ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ತಥಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾದಯೋಪಿ ದಾನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋತಿ ಏತ್ಥ -

ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಪರಾಮಟ್ಠ-ಭಾವೋ ತಾಸಂ ಕಿಲಿಸ್ಸನಂ।
ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವಿಸೇಸೇನ, ಯಥಾರಹಂ ವಿಕಪ್ಪತಾ॥

ಅವಿಸೇಸೇನ ಹಿ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಪರಾಮಟ್ಠಭಾವೋ ಪಾರಮೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸೋ। ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪಾ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸೋ। ಸತ್ತಕಾಲವಿಕಪ್ಪಾ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ। ಕಾಮಭವತದುಪಸಮೇಸು ಅಭಿರತಿಅನಭಿರತಿವಿಕಪ್ಪಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಾ। "ಅಹಂ ಮಮಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿಕಪ್ಪಾ ವೀರಿಯಪಾರಮಿಯಾ। ಅತ್ತಪರವಿಕಪ್ಪಾ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯಾ। ಅದಿಟ್ಠಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಾದಿವಿಕಪ್ಪಾ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯಾ। ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರತಬ್ಬಿಪಕ್ಖೇಸು ದೋಸಗುಣವಿಕಪ್ಪಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿಯಾ। ಹಿತಾಹಿತವಿಕಪ್ಪಾ ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿಯಾ। ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಕಪ್ಪಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಿಂ ವೋದಾನನ್ತಿ -

ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಅಘಾತತಾ, ರಹಿತತಾ ವಿಕಪ್ಪಾನಂ।
ವೋದಾನನ್ತಿ ವಿಜಾನಿಯಾ, ಸಙ್ಖಾಸಮೇವ ತಾಸಮ್ಪಿ॥

ಅನುಪಘಾತಾ ಹಿ ತಣ್ಹಾ ಮಾನ ದಿಟ್ಠಿ ಕೋಧು ಪನಾಹ ಮಕ್ಖ ಪಲಾಸ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯ ಮಾಯಾ ಸಾಠೇಯ್ಯ ಥಮ್ಭ ಸಾರಮ್ಭ ಮದ ಪಮಾದಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪಾದಿರಹಿತಾ ಚ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ಭವನ್ತೀತಿ।

ಕೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ -

ಅಕುಸಲಾ ಕಿಲೇಸಾ ಚ, ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅಭೇದತೋ।
ಭೇದತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇಪಿ, ವುತ್ತಾ ಮಚ್ಛರಿಯಾದಯೋ॥

ಅವಿಸೇಸೇನ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಚ ಏತಾಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ। ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಮಚ್ಛರಿಯಾದಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕದಾನಫಲೇಸು ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಗುಣಯೋಗತೋ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖಂ ದಾನಂ, ಕಾಯಾದಿದೋಸತ್ತಯವಜ್ಜಾಪಗಮತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಸೀಲಂ, ಕಾಮಸುಖಪರೂಪಘಾತಅತ್ತಕಿಲಮಥಪರಿವಜ್ಜನತೋ ದೋಸತ್ತಯಪಟಿಪಕ್ಖಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ಲೋಭಾದೀನಂ ಅನ್ಧೀಕರಣತೋ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅನನ್ಧೀಕರಣತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಞಾಯಾರಮ್ಭವಸೇನ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವೀರಿಯಂ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಸುಞ್ಞತಾನಂ ಖಮನತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಖನ್ತಿ, ಸತಿಪಿ ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರೇ, ಅಪಕಾರೇ ಚ ಯಥಾಭೂತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಚಲನತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ನೀವರಣವಿವೇಕತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಮೇತ್ತಾ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಅನುನಯಪಟಿಘವಿದ್ಧಂಸನತೋ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ -

ದಾನಾಕಾರಾದಯೋ ಏವ, ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ಅನೇಕಧಾ।
ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಪಾರಮೀಪೂರಣಕ್ಕಮೇ॥

ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಹಿ ತಾವ ಸುಖೂಪಕರಣಸರೀರಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ, ಭಯಾಪನಯನೇನ, ಧಮ್ಮೋಪದೇಸೇನ ಚ ಬಹುಧಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹಕರಣಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ತತ್ಥ ಆಮಿಸದಾನಂ ಅಭಯದಾನಂ ಧಮ್ಮದಾನನ್ತಿ ದಾತಬ್ಬವತ್ಥುವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ದಾನಂ। ತೇಸು ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬವತ್ಥು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಬಾಹಿರಂ** ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಯಾನಂ ಮಾಲಾ ಗನ್ಧಂ ವಿಲೇಪನಂ ಸೇಯ್ಯಾ ಆವಸಥಂ ಪದೀಪೇಯ್ಯನ್ತಿ ದಸವಿಧಂ। ಅನ್ನಾದೀನಂ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕವಿಧಞ್ಚ। ತಥಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಯಾವ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಛಬ್ಬಿಧಂ। ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀನಞ್ಚ ನೀಲಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕವಿಧಂ। ತಥಾ ಮಣಿಕನಕರಜತಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದಿಖೇತ್ತವತ್ಥುಆರಾಮಾದಿ ದಾಸೀದಾಸಗೋಮಹಿಂಸಾದಿನಾನಾವಿಧವತ್ಥೂಪಕರಣವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಂ।

ತತ್ಥ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಬಾಹಿರಂ ವತ್ಥುಂ ದೇನ್ತೋ "ಯೋ ಯೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ, ತಂ ತಸ್ಸೇವ ದೇತಿ। ದೇನ್ತೋ ಚ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಕೋ"ತಿ ಸಯಮೇವ ಜಾನನ್ತೋ ಅಯಾಚಿತೋಪಿ ದೇತಿ, ಪಗೇವ ಯಾಚಿತೋ। ಮುತ್ತಚಾಗೋ ದೇತಿ, ನೋ ಅಮುತ್ತಚಾಗೋ। ಪರಿಯತ್ತಂ ದೇತಿ, ನೋ ಅಪರಿಯತ್ತಂ। ಸತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ನ ದೇತಿ, ಅಸತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ, ಪರಿಯತ್ತೇ

ಚ ಸಂವಿಭಾಗಾರಹಂ ವಿಭಜತಿ। ನ ಚ ದೇತಿ ಪರೂಪಘಾತಾವಹಂ ಸತ್ಥವಿಸಮಜ್ಜಾದಿಕಂ, ನಾಪಿ ಕೀಳನಕಂ, ಯಂ ಅನತ್ಥುಪಸಂಹಿತಂ, ಪಮಾದಾವಹಞ್ಚ, ನ ಚ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಪಮಾಣರಹಿತಂ ವಾ ದೇತಿ, ಪಮಾಣಯುತ್ತಂ ಪನ ಸಪ್ಪಾಯಮೇವ ದೇತಿ।

ತಥಾ ಯಾಚಿತೋ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಗಹಟ್ಠಾನುಚ್ಛವಿಕಂ ದೇತಿ, ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಚ್ಛವಿಕಂ ದೇತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಾ ಪುತ್ತದಾರದಾಸಕಮ್ಮಕರಾತಿ ಏತೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ಪೀಳಂ ಅಜನೇನ್ತೋ ದೇತಿ, ನ ಚ ಉಳಾರಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ಲೂಖಂ ದೇತಿ, ನ ಚ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ದೇತಿ, ನ ಚ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ದೇತಿ, ನ ಚ ಫಲಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ ದೇತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ, ನ ಚ ಯಾಚಿತೋ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ದೇತಿ, ನ ಚ ಅಸಞ್ಞತಾನಂ ಯಾಚಕಾನಂ ಅಕ್ಕೋಸಕಪರಿಭಾಸಕಾನಮ್ಪಿ ಅಪವಿದ್ಧಾ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚಮೇವ ದೇತಿ, ನ ಚ ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ, ಕಮ್ಮಫಲಮೇವ ಪನ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ದೇತಿ, ನಾಪಿ ಯಾಚಕೇ ಪಯಿರುಪಾಸನಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲಮೇತ್ವಾ ದೇತಿ, ಅಪರಿಕಿಲಮೇನ್ತೋ ಏವ ಪನ ದೇತಿ, ನ ಚ ಪರೇಸಂ ವಞ್ಚನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಭೇದಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವಾ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋವ ದೇತಿ, ನಾಪಿ ಫರುಸವಾಚೋ ಭಾಕುಟಿಕಮುಖೋ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಪಿಯವಾದೀ ಚ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ ಮಿಹಿತಸಿತವಚನೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಚೇ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಉಳಾರಮನುಞ್ಞತಾಯ ವಾ ಚಿರಪರಿಚಯೇನ ವಾ ಗೇಧಸಭಾವತಾಯ ವಾ ಲೋಭಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಮತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಜಾನನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಪಟಿವಿನೋದಯಿತ್ವಾ ಯಾಚಕೇ ಪರಿಯೇಸೇತ್ವಾಪಿ ದೇತಿ, ಯಞ್ಚ ದೇಯ್ಯವತ್ಥು ಪರಿತ್ತಂ, ಯಾಚಕೋಪಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ, ತಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ಧಾವಿತ್ವಾ ದೇನ್ತೋ ಯಾಚಕಂ ಸಮ್ಮಾನೇತಿ ಯಥಾ ತಂ ಅಕಿತ್ತಿಪಣ್ಡಿತೋ, ನ ಚ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತದಾರದಾಸಕಮ್ಮಕರಪೋರಿಸೇ ಯಾಚಿತೋ ತೇ ಅಸಞ್ಞಾಪಿತೇ ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೇ ಯಾಚಕಾನಂ ದೇತಿ, ಸಮ್ಮದೇವ ಪನ ಸಞ್ಞಾಪಿತೇ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೇ ದೇತಿ, ದೇನ್ತೋ ಚ ಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಪಿಸಾಚಾದೀನಂ ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಾ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾನಂ ಜಾನನ್ತೋ ನ ದೇತಿ, ತಥಾ ರಜ್ಜಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಾನಂ ನ ದೇತಿ, ಯೇ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಅನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಪನ ಧಮ್ಮಿಕಾ ಧಮ್ಮೇನ ಲೋಕಂ ಪಾಲೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ರಜ್ಜದಾನಂ ದೇತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಬಾಹಿರದಾನೇ ಪಟಿಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಜ್ಝತ್ತಿಕದಾನಮ್ಪಿ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ? ಯಥಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಹೇತು ಅತ್ತಾನಂ ಪರಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ವಿಧೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ದಾಸಬ್ಯಂ, ಏವಮೇವ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಹೇತು ನಿರಾಮಿಸಚಿತ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುತ್ತರಂ ಹಿತಸುಖಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪರಿಪೂರೇತುಕಾಮೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ವಿಧೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾಕಾಮಕರಣೀಯತಂ, ಕರಚರಣನಯನಾದಿಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ತೇನ ತೇನ ಅತ್ಥಿಕಾನಂ ಅಕಮ್ಪಿತೋ ಅಲೀನೋ ಅನುಪ್ಪದೇತಿ, ನ ತತ್ಥ ಸಜ್ಜತಿ, ನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಯಥಾ ತಂ ಬಾಹಿರವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। ತಥಾ ಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಬಾಹಿರವತ್ಥುಂ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ ಯಥಾಸುಖಂ ಪರಿಭೋಗಾಯ ವಾ ಯಾಚಕಾನಂ, ತೇಸಂ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೀಭಾವಾಯ ವಾ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಏವಮಾಹ "ನಿಸ್ಸಙ್ಗಭಾವೇನಾಹಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥುಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥು ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಹಿತಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಂ ದೇತಿ, ನ ಇತರಂ। ನ ಚ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಮಾರಸ್ಸ, ಮಾರಕಾಯಿಕಾನಂ ವಾ ದೇವತಾನಂ ವಿಹಿಂಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಂ , ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ವಾ ಜಾನಮಾನೋ ದೇತಿ "ಮಾ ತೇಸಂ ಅನತ್ಥೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಮಾರಕಾಯಿಕಾನಂ, ಏವಂ ತೇಹಿ ಅನ್ವಾವಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ನ ದೇತಿ, ನಾಪಿ ಉಮ್ಮತ್ತಕಾನಂ, ಇತರೇಸಂ ಪನ ಯಾಚಿಯಮಾನೋ ಸಮನನ್ತರಮೇವ ದೇತಿ ತಾದಿಸಾಯ ಯಾಚನಾಯ ದುಲ್ಲಭಭಾವತೋ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಚ ದಾನಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ।

ಅಭಯದಾನಂ ಪನ ರಾಜತೋ ಚೋರತೋ ಅಗ್ಗಿತೋ ಉದಕತೋ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲತೋ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿವಾಳಮಿಗತೋ ನಾಗಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಪಿಸಾಚಾದಿತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯೇ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ತತೋ ಪರಿತ್ತಾಣಭಾವೇನ ದಾತಬ್ಬಂ।

ಧಮ್ಮದಾನಂ ಪನ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನಾ। ಓಪಾಯಿಕೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಉಪದೇಸೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥವಸೇನ, ಯೇನ ಸಾಸನೇ ಅನೋತಿಣ್ಣಾನಂ ಅವತಾರಣಂ ಓತಿಣ್ಣಾನಂ ಪರಿಪಾಚನಂ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಾವ ದಾನಕಥಾ ಸೀಲಕಥಾ ಸಗ್ಗಕಥಾ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಓಕಾರೋ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಂ ಅಧಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸರಣಗಮನಂ, ಸೀಲಸಂವರೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ ಸಮಥಾನುಯೋಗೋ, ರೂಪಮುಖಾದೀಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಅಭಿನಿವೇಸನಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗೋ, ತಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪದಾಯ ಸಮ್ಮತ್ತಗಹಣಂ, ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಸಾವಕಬೋಧೀತಿ ಏತೇಸಂ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾ, ಪರಿಯೋದಪನಾ ಚ। ತಥಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಞ್ಚ ಅಧಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಾದಿಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಭೇದೇಸು ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾವಿಭಾವನೇನ ಯಾನದ್ವಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾ, ಪರಿಯೋದಪನಾ ಚ। ಏವಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ದೇತಿ।

ತಥಾ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಆಮಿಸದಾನಂ ದೇನ್ತೋ "ಇಮಿನಾಹಂ ದಾನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಪಟಿಭಾನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ರಮಣೀಯಂ ಅಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ನಿಪ್ಫಾದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ **ಅನ್ನಂ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಕಾಮಕಿಲೇಸಪಿಪಾಸವೂಪಸಮಾಯ **ಪಾನಂ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣತಾಯ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಚ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ವತ್ಥಾನಿ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಸ್ಸ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಸ್ಸ ಚ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಯಾನಂ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಸೀಲಗನ್ಧನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಗನ್ಧಂ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಬುದ್ಧಗುಣಸೋಭಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಮಾಲಾವಿಲೇಪನಂ** ದೇತಿ, ತಥಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಾಸನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಆಸನಂ** ದೇತಿ, ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಸೇಯ್ಯಂ** ದೇತಿ, ಸರಣಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಆವಸಥಂ** ದೇತಿ, ಪಞ್ಚಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಾಯ **ಪದೀಪೇಯ್ಯಂ** ದೇತಿ।

ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ರೂಪದಾನಂ** ದೇತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಸದ್ದದಾನಂ** ದೇತಿ, ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಪಿಯಭಾವಾಯ **ರಸದಾನಂ** ದೇತಿ, ಬುದ್ಧಸುಖುಮಾಲಭಾವಾಯ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ** ದೇತಿ, ಅಜರಾಮರಣಭಾವಾಯ ಭೇಸಜ್ಜದಾನಂ ದೇತಿ, ಕಿಲೇಸದಾಸಬ್ಯವಿಮೋಚನತ್ಥಂ ದಾಸಾನಂ ಭುಜಿಸ್ಸತಾದಾನಂ ದೇತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾಭಿರತಿಯಾ ಅನವಜ್ಜಖಿಡ್ಡಾರತಿಹೇತುದಾನಂ ದೇತಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಭಾವೂಪನಯನಾಯ ಪುತ್ತದಾನಂ ದೇತಿ, ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಪತಿಭಾವೂಪಗಮನಾಯ ದಾರದಾನಂ ದೇತಿ, ಸುಭಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುವಣ್ಣಮಣಿಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದಿದಾನಂ, ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಾನಾವಿಧವಿಭೂಸನದಾನಂ, ಸದ್ಧಮ್ಮಕೋಸಾಧಿಗಮಾಯ ವಿತ್ತಕೋಸದಾನಂ, ಧಮ್ಮರಾಜಭಾವಾಯ ರಜ್ಜದಾನಂ, ದಾನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನಾದಿವನದಾನಂ, ಚಕ್ಕಙ್ಕಿತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನಾಯ ಚರಣದಾನಂ, ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣೇ ಸತ್ತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಹತ್ಥದಾನತ್ಥಂ ಹತ್ಥದಾನಂ, ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಣ್ಣನಾಸಾದಿದಾನಂ, ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚಕ್ಖುದಾನಂ, "ದಸ್ಸನಸವನಾನುಸ್ಸರಣಪಾರಿಚರಿಯಾದೀಸು ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹೋ ಸಬ್ಬಲೋಕೇನ ಚ ಉಪಜೀವಿತಬ್ಬೋ ಮೇ ಕಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಮಂಸಲೋಹಿತಾದಿದಾನಂ। "ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತಮೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಙ್ಗದಾನಂ ದೇತಿ।

ಏವಂ ದದನ್ತೋ ಚ ನ ಅನೇಸನಾಯ ದೇತಿ, ನ ಪರೋಪಘಾತೇನ, ನ ಭಯೇನ, ನ ಲಜ್ಜಾಯ, ನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯರೋಸನೇನ, ನ ಪಣೀತೇ ಸತಿ ಲೂಖಂ, ನ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನೇನ, ನ ಪರವಮ್ಭನೇನ, ನ ಫಲಾಭಿಕಙ್ಖಾಯ, ನ ಯಾಚಕಜಿಗುಚ್ಛಾಯ, ನ

ಅಚಿತ್ತೀಕಾರೇನ, ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದೇತಿ, ಸಹತ್ಥೇನ ದೇತಿ, ಕಾಲೇನ ದೇತಿ, ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇತಿ, ಅವಿಭಾಗೇನ ದೇತಿ, ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಸೋಮನಸ್ಸಿಕೋ ದೇತಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ದತ್ವಾ ನ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೀ ಹೋತಿ, ನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಮಾನಾವಮಾನಂ ಕರೋತಿ, ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ ಹೋತಿ ವದಞ್ಞೂ ಯಾಚಯೋಗೋ ಸಪರಿವಾರದಾಯಕೋ। ಅನ್ನದಾನಞ್ಹಿ ದೇನ್ತೋ "ತಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ಥಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದೇತಿ, ತಥಾ ವತ್ಥದಾನಂ ದೇನ್ತೋ "ತಂ ಸಪರಿವಾರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅನ್ನಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದೇತಿ। ಪಾನದಾನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ತಥಾ ರೂಪದಾನಂ ದೇನ್ತೋ ಇತರಾರಮ್ಮಣಾನಿಪಿ ತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಂ ಕತ್ವಾ ದೇತಿ, ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ತತ್ಥ ರೂಪದಾನಂ ನಾಮ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಾದಿವಣ್ಣಾದೀಸು ಪುಪ್ಫವತ್ಥಧಾತೂಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ರೂಪವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ "ರೂಪದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ರೂಪದಾನಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಾದಿಸೇ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ದಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಏತಂ **ರೂಪದಾನಂ** ನಾಮ।

ಸದ್ದದಾನಂ ಪನ ಭೇರೀಸದ್ದಾದಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಸದ್ದಂ ಕನ್ದಮೂಲಾನಿ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ, ನೀಲುಪ್ಪಲಹತ್ಥಕಂ ವಿಯ ಚ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸವತ್ಥುಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ದದನ್ತೋ ಸದ್ದದಾನಂ ದೇತಿ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಯದಾ "ಸದ್ದದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಭೇರೀಮುದಿಙ್ಗಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರೇನ ತೂರಿಯೇನ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಉಪಹಾರಂ ಕರೋತಿ, ಕಾರೇತಿ ಚ, "ಸದ್ದದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಸದ್ದದಾನಂ ಮೇ"ತಿ ಭೇರೀಆದೀನಿ ಠಪಾಪೇತಿ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಪನ ಸದ್ದಭೇಸಜ್ಜಂ, ತೇಲಫಾಣಿತಾದೀನಿ ಚ ದೇತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಘೋಸೇತಿ, ಸರಭಞ್ಞಂ ಭಣತಿ, ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತಿ, ಉಪನಿಸಿನ್ನಕಥಂ, ಅನುಮೋದನಕಥಞ್ಚ ಕರೋತಿ, ಕಾರೇತಿ ಚ, ತದಾ **ಸದ್ದದಾನಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಮೂಲಗನ್ಧಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ರಜನೀಯಂ ಗನ್ಧವತ್ಥುಂ, ಪಿಸಿತಮೇವ ವಾ ಗನ್ಧಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಗನ್ಧವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ "ಗನ್ಧದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಗನ್ಧದಾನಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಬುದ್ಧರತನಾದೀನಂ ಪೂಜಂ ಕರೋತಿ, ಕಾರೇತಿ ಚ, ಗನ್ಧಪೂಜನತ್ಥಾಯ ಅಗರುಚನ್ದನಾದಿಕೇ ಗನ್ಧವತ್ಥುಕೇ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಇದಂ **ಗನ್ಧದಾನಂ**।

ತಥಾ ಮೂಲರಸಾದೀಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರಜನೀಯಂ ರಸವತ್ಥುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ರಸವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ "ರಸದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ರಸದಾನಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ದೇತಿ, ರಸವತ್ಥುಮೇವ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಗವಾದಿಕಂ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಇದಂ **ರಸದಾನಂ**।

ತಥಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದಿವಸೇನ, ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದಿವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯದಾ ಹಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಭಿಸಿಬಿಬ್ಬೋಹನಾದಿಕಂ, ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಾದಿಕಂ ವಾ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ರಜನೀಯಂ ಅನವಜ್ಜಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ "ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ದೇತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಏತಂ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ**।

ಧಮ್ಮದಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಓಜಾಪಾನಜೀವಿತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಓಜಾದೀಸು ಹಿ ಅಞ್ಞತರಂ ರಜನೀಯಂ ಧಮ್ಮವತ್ಥುಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ "ಧಮ್ಮದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ಧಮ್ಮದಾನಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಿನವನೀತಾದಿ **ಓಜದಾನಂ** ದೇತಿ, ಅಮ್ಬಪಾನಾದಿಅಟ್ಠವಿಧಂ **ಪಾನದಾನಂ** ದೇತಿ, **ಜೀವಿತದಾನ**ನ್ತಿ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಸಲಾಕಭತ್ತಪಕ್ಖಿಕಭತ್ತಾದೀನಿ ದೇತಿ। ಅಫಾಸುಕಭಾವೇನ ಅಭಿಭೂತಾನಂ ಬ್ಯಾಧಿಕಾನಂ ವೇಜ್ಜಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ, ಜಾಲಂ ಫಾಲಾಪೇತಿ, ಕುಮೀನಂ ವಿದ್ಧಂಸಾಪೇತಿ, ಸಕುಣಪಞ್ಜರಂ ವಿದ್ಧಂಸಾಪೇತಿ, ಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಬನ್ಧನಮೋಕ್ಖಂ ಕಾರೇತಿ, ಮಾಘಾತಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಪರಿತ್ತಾಣತ್ಥಂ ಏವರೂಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರೋತಿ, ಕಾರಾಪೇತಿ ಚ, ಇದಂ **ಧಮ್ಮದಾನಂ** ನಾಮ।

ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಯಥಾವುತ್ತದಾನಸಮ್ಪದಂ ಸಕಲಲೋಕಹಿತಸುಖಾಯ ಪರಿಣಾಮೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಚ ಅಕುಪ್ಪಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಛನ್ದಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖಯಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಿ , ಇಮಞ್ಚ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಜೀವಿತೇ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಭೋಗೇಸು, ಬಹುಸಾಧಾರಣತಾ ಚ ನೇಸಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ, ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಭೋಗೇಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸಾರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆದಿತ್ತತೋ ವಿಯ ಅಗಾರತೋ ಸಬ್ಬಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ, ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಬಹಿ ನೀಹರನ್ತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೇಸೇತಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಭಾಗಂ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ ಏವ। ಅಯಂ ತಾವ **ದಾನಪಾರಮಿಯಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ।

ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಪನ ಅಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ - ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸತ್ತೇ ಅಲಙ್ಕರಿತುಕಾಮೇನ ಮಹಾಪುರಿಸೇನ ಆದಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಏವ ತಾವ ಸೀಲಂ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಸೀಲಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯವಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಸಮಾದಾನತೋ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮನತೋ, ಸತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಪುನ ಪಾಕಟೀಕರಣತೋ ಚ। ವಿಸುದ್ಧಾಸಯತಾಯ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಸಭಾವೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಹಿರಿಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸಮಾಚಾರೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪರತೋ ಸಮಾದಾನೇ ಸತಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪತೋ ಉತ್ತಸನ್ತೋ ಓತ್ತಪ್ಪಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸಮಾಚಾರೋ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ಏತೇ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನತೋ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಅಥ ಚ ಪನ ಕದಾಚಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಸಿಯಾ, ತಾಯಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಂ ವುಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ।

ತಯಿದಂ ಸೀಲಂ ವಾರಿತ್ತಂ ಚಾರಿತ್ತನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥಾಯಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಾರಿತ್ತಸೀಲೇ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ - ತೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ತಥಾ ದಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಸುಪಿನನ್ತೇನಪಿ ನ ಆಘಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪರೂಪಕರಣವಿರತತಾಯ ಪರಸನ್ತಕೋ ಅಲಗದ್ದೋ ವಿಯ ನ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹೋತಿ, ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋಪಿ ಆರಾಚಾರೀ ಹೋತಿ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗವಿರತೋ, ಪಗೇವ ಪರದಾರಗಮನತೋ। ಗಹಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ಪರೇಸಂ ದಾರೇಸು ಸದಾ ಪಾಪಕಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ಕಥೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಂ ಹಿತಂ ಪಿಯಂ ಪರಿಮಿತಮೇವ ಚ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು , ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ, ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಮಗ್ಗತೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇಸು ನಿವಿಟ್ಠಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ ನಿವಿಟ್ಠಪೇಮೋತಿ।

ಇತಿ ಚತುರಾಪಾಯವಟ್ಟದುಕ್ಖಾನಂ ಪಥಭೂತೇಹಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಹಿ, ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಓರಮಿತ್ವಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ಪಥಭೂತೇಸು ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಸು, ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಾಸಯಪಯೋಗತೋ ಯಥಾಭಿಪತ್ಥಿತಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಮನೋರಥಾ ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಾರಮಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। ಏವಂಭೂತೋ ಹಿ ಅಯಂ। ತತ್ಥ ಹಿಂಸಾನಿವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕೋ, ದೀಘಾಯುಕೋ ಸುಖಬಹುಲೋ, ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಪಾಪುಣಾತಿ, ದೋಸವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ತಥಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನನಿವತ್ತಿಯಾ ಚೋರಾದೀಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೇ ಭೋಗೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಪರೇಹಿ ಅನಾಸಙ್ಕನೀಯೋ, ಪಿಯೋ, ಮನಾಪೋ, ವಿಸ್ಸಾಸನೀಯೋ, ಭವಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ, ಲೋಭವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನಿವತ್ತಿಯಾ ಅಲೋಭೋ ಹೋತಿ ಸನ್ತಕಾಯಚಿತ್ತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಅಪರಿಸಙ್ಕನೀಯೋ, ಕಲ್ಯಾಣೋ ಚಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ಮಾತುಗಾಮೇಸು ಅಲುದ್ಧಾಸಯೋ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಬಹುಲೋ, ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಲೋಭವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ।

ಮುಸಾವಾದನಿವತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಭೂತೋ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಥೇತೋ ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ ಸುರಭಿಗನ್ಧಮುಖೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾರಕ್ಖಿತಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರೋ, ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಕಿಲೇಸವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ಪೇಸುಞ್ಞನಿವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪಕ್ಕಮೇಹಿ ಅಭೇಜ್ಜಕಾಯೋ ಹೋತಿ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿವಾರೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚ ಅಭೇಜ್ಜನಕಸದ್ಧೋ, ದಳ್ಹಮಿತ್ತೋ ಭವನ್ತರಪರಿಚಿತಾನಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಏಕನ್ತಪಿಯೋ, ಅಸಂಕಿಲೇಸಬಹುಲೋ। ಫರುಸವಾಚಾನಿವತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಸುಖಸೀಲೋ ಮಧುರವಚನೋ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚಸ್ಸ ಸರೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪನಿವತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ, ಗರುಭಾವನೀಯೋ ಚ, ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ಪರಿಮಿತಾಲಾಪೋ, ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಚ ಹೋತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕೇನ ಪಟಿಭಾನೇನ ಪಞ್ಹಾಬ್ಯಾಕರಣಕುಸಲೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಏಕಾಯ ಏವ ವಾಚಾಯ ಅನೇಕಭಾಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ।

ಅನಭಿಜ್ಝಾಲುತಾಯ ಅಕಿಚ್ಛಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ಉಳಾರೇಸು ಚ ಭೋಗೇಸು ರುಚಿಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀನಂ ಸಮ್ಮತೋ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಚ ಹೋತಿ। ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಪಿಯದಸ್ಸನೋ ಹೋತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ, ಪರಹಿತಾಭಿನನ್ದಿತಾಯ ಚ ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಸಾದೇತಿ, ಅಲೂಖಸಭಾವೋ ಚ ಹೋತಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ, ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಚ ಹೋತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಸಹಾಯೇ ಪಟಿಲಭತಿ, ಸೀಸಚ್ಛೇದಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋಪಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನತೋ ಅಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಚ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ ಮೂಲಜಾತಾ, ಸದ್ದಹತಿ ಚ ತಥಾಗತಾನಂ ಬೋಧಿಂ, ಸಮಯನ್ತರೇಸು ನಾಭಿರಮತಿ ಉಕ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ರಾಜಹಂಸೋ ವಿಯ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಜಾನನೇ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಅನ್ತೇ ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಲಾಭೀ, ಯಾವ ಚ ಬೋಧಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾವ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠುಕ್ಕಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಉಳಾರುಳಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಾತಿ।

"ಇತಿ ಹಿದಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪಭವಭೂಮಿ, ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಿ ಚರಣಂ ಕಾರಣಂ ಮುಖಂ ಪಮುಖ"ನ್ತಿ ಬಹುಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮೇ, ಇನ್ದ್ರಿಯದಮನೇ, ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಂ, ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಂ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ ವಿಯ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ "ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭) ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವ **ವಾರಿತ್ತಸೀಲೇ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ।

ಚಾರಿತ್ತಸೀಲೇ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಇಧ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನಂ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಅಭಿವಾದನಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತೇಸಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಗಿಲಾನಾನಂ ಕಾಯವೇಯ್ಯಾವಟಿಕಂ, ವಾಚಾಯ ಪುಚ್ಛನಞ್ಚ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಸುಭಾಸಿತಪದಾನಿ ಸುತ್ವಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಗುಣವನ್ತಾನಂ ಗುಣೇ ವಣ್ಣೇತಾ, ಪರೇಸಂ ಅಪಕಾರೇ ಖನ್ತಾ, ಉಪಕಾರೇ ಅನುಸ್ಸರಿತಾ, ಪುಞ್ಞಾನಿ ಅನುಮೋದಿತಾ, ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಾ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರೀ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು, ಸತಿ ಅಚ್ಚಯೇ ಅಚ್ಚಯತೋ ದಿಸ್ವಾ ತಾದಿಸಾನಂ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಆವಿ ಕತ್ತಾ, ಉತ್ತರಿಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಪೂರೇತಾ।

ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಾಸು ಅತ್ಥೂಪಸಂಹಿತಾಸು ಸತ್ತಾನಂ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ಅನಲಸೋ ಸಹಾಯಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಬ್ಯಾಧಿಆದಿದುಕ್ಖೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಪತಿಕಾರವಿಧಾಯಕೋ, ಞಾತಿಭೋಗಾದಿಬ್ಯಸನಪತಿತೇಸು ಸೋಕಪನೋದನೋ, ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಾವಟ್ಠಿತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಾನಂ ಧಮ್ಮೇನೇವ

ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಕೋ ಯಾವದೇವ ಅಕುಸಲಾ ವುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾಯ, ಪಗ್ಗಹಾರಹಾನಂ ಧಮ್ಮೇನೇವ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಕೋ। ಯಾನಿ ಪುರಿಮಕಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಉಳಾರತಮಾನಿ ಪರಮದುಕ್ಕರಾನಿ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಾನಿ ಸತ್ತಾನಂ ಏಕನ್ತಹಿತಸುಖಾವಹಾನಿ ಚರಿತಾನಿ, ಯೇಹಿ ನೇಸಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಪಾಕಂ ಅಗಮಿಂಸು, ತಾನಿ ಸುತ್ವಾ ಅನುಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ಅನುತ್ರಾಸೋ "ತೇಪಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಏವ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಾದಿಸಾಯ ಉಳಾರತಮಾಯ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಾಪಿ ಸೀಲಾದಿಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಮ್ಮದೇವ ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಹಮ್ಪಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಿಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ಏಕನ್ತತೋ ಪದಂ ಅನುಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸದ್ಧಾಪುರೇಚಾರಿಕಂ ವೀರಿಯಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಲ್ಯಾಣೋ ಹೋತಿ ವಿವಟಾಪರಾಧೋ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ದುಕ್ಖಸಹೋ ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸನಜಾತಿಕೋ ಅನುದ್ಧತೋ ಅನುನ್ನಳೋ ಅಚಪಲೋ ಅಮುಖರೋ ಅವಿಕಿಣ್ಣವಾಚೋ ಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಸನ್ತಮಾನಸೋ ಕುಹನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿರಹಿತೋ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು, ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಕಾಯೇ, ಜೀವಿತೇ ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಂ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ, ಪಗೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಹೇತುಭೂತೇ ಕೋಧುಪನಾಹಾದಿಕೇ ಕಿಲೇಸುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ ಅಪರಿತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾಯ ವಾಯಮತಿ।

ಯೇನ ಯಥಾಲದ್ಧಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿಯಾ ವಾ ಠಿತಿಭಾಗಿಯಾ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಅನ್ಧಾನಂ ಪರಿಣಾಯಕೋ ಹೋತಿ, ಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಬಧಿರಾನಂ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಸಞ್ಞಂ ದೇತಿ, ಅತ್ಥಮನುಗ್ಗಾಹೇತಿ, ತಥಾ ಮೂಗಾನಂ। ಪೀಠಸಪ್ಪಿಕಾನಂ ಪೀಠಂ ದೇತಿ, ವಾಹೇತಿ ವಾ। ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಂ ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಾಯ ವಾಯಮತಿ, ಕುಸೀತಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಾಯ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತೀನಂ ಸತಿಸಮಾಯೋಗಾಯ। ವಿಬ್ಭನ್ತತ್ತಾನಂ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ, ದುಪ್ಪಞ್ಞಾನಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಗಮಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾನಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪಟಿವಿನೋದನಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದಥಿನಮಿದ್ಧಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾನಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿನೋದನಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಪಕತಾನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕವಿನೋದನಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಪುಬ್ಬಕಾರೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕತಞ್ಞುತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ ಪಿಯವಾದೀ ಸಙ್ಗಾಹಕೋ ಸದಿಸೇನ, ಅಧಿಕೇನ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಕಾರೇ ಸಮ್ಮಾನೇತಾ ಹೋತಿ।

ಆಪದಾಸು ಸಹಾಯಕಿಚ್ಚಂ ಅನುತಿಟ್ಠತಿ, ತೇಸಂ ತೇಸಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪಕತಿಂ, ಸಭಾವಞ್ಚ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ ಯೇಹಿ ಯಥಾ ಸಂವಸಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ತೇಹಿ ತಥಾ ಸಂವಸತಿ। ಯೇಸು ಚ ಯಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ತೇಸು ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಅಕುಸಲತೋ ವುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। ಪರಚಿತ್ತಾನುರಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಯಾವದೇವ ಕುಸಲಾಭಿವಡ್ಢಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನಾಪಿ ಪರೋ ನ ಸಾಹಸಿತಬ್ಬೋ, ನ ಭಣ್ಡಿತಬ್ಬೋ, ನ ಮಙ್ಕುಭಾವಮಾಪಾದೇತಬ್ಬೋ, ನ ಪರಸ್ಸ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ನ ನಿಗ್ಗಹಟ್ಠಾನೇ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ, ನ ನೀಚತರಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಚತರೇ ಠಪೇತಬ್ಬೋ, ನ ಚ ಪರೇಸು ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಸೇವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಅತಿಸೇವಿನಾ, ನ ಅಕಾಲಸೇವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಯುತ್ತೇ ಪನ ಸತ್ತೇ ದೇಸಕಾಲಾನುರೂಪಂ ಸೇವತಿ, ನ ಚ ಪರೇಸಂ ಪುರತೋ ಪಿಯೇಪಿ ಗರಹತಿ, ಅಪ್ಪಿಯೇ ವಾ ಪಸಂಸತಿ, ನ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ವಿಸ್ಸಾಸೀ ಹೋತಿ, ನ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಉಪನಿಮನ್ತನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ನಾಧಿಕಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇ ಸದ್ಧಾನಿಸಂಸಕಥಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ, ಸೀಲಸುತಚಾಗಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪಞ್ಞಾನಿಸಂಸಕಥಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಬಲಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಪಮಾದಾಪನ್ನೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಬಲೇನ ಯಥಾರಹಂ ನಿರಯಾದಿಕೇ

ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಾದಿಕೇ ಸದ್ಧಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಾಸನೇ ಓತಾರೇತಿ, ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಾರಿತ್ತಭೂತೋ ಅಪರಿಮಾಣೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ ಕುಸಲಾಭಿಸನ್ದೋ ಉಪರೂಪರಿ ಅಭಿವಡ್ಢತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚ ಯಾ ಸಾ "ಕಿಂ ಸೀಲಂ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ, ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬) ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಇಧ ಆಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತವಸೇನ ಸೀಲಕಥಾ ಆಗತಾ, ಇಧ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತವಸೇನ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಯತೋ ಇದಂ ಸೀಲಂ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಯಥಾ ನ ಅತ್ತನೋ ದುಗ್ಗತಿಯಂ ಪರಿಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿಯಾ, ಸುಗತಿಯಮ್ಪಿ ನ ರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ನ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ, ನ ದೇವ, ನ ಸಕ್ಕ, ನ ಮಾರ, ನ ಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಿ, ತಥಾ ನ ಅತ್ತನೋ ತೇವಿಜ್ಜತಾಯ, ನ ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ, ನ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಧಿಗಮಾಯ, ನ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅನುತ್ತರಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಮೇವ ಪರಿಣಾಮೇತೀತಿ ಅಯಂ **ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ।

ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಕಾಮೇಹಿ ಚ ಭವೇಹಿ ಚ ನಿಕ್ಖಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸನಿವಾಸನಟ್ಠಾನತಾಯ, ಪುತ್ತದಾರಾದೀಹಿ ಮಹಾಸಮ್ಬಾಧತಾಯ, ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿನಾನಾವಿಕಮ್ಮನ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಬ್ಯಾಕುಲತಾಯ ಚ ಘರಾವಾಸಸ್ಸ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಾದೀನಂ ಅನೋಕಾಸತಂ, ಕಾಮಾನಞ್ಚ "ಸತ್ಥಧಾರಾಲಗ್ಗಮಧುಬಿನ್ದು ವಿಯ ಚ ಕದಲೀ ವಿಯ ಚ ಅವಲೇಯ್ಹಮಾನಪರಿತ್ತಸ್ಸಾದವಿಪುಲಾನತ್ಥಾನುಬನ್ಧಾ"ತಿ ಚ ವಿಜ್ಜುಲತೋಭಾಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನಚ್ಚಂ ವಿಯ ಪರಿತ್ತಕಾಲೂಪಲಬ್ಭಾ, ಉಮ್ಮತ್ತಕಾಲಙ್ಕಾರೋ ವಿಯ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಾ, ಕರೀಸಾವಚ್ಛಾದನಮುಖಂ ವಿಯ ಪಟಿಕಾರಭೂತಾ, ಉದಕೇ ತೇಮಿತಙ್ಗುಲಿಯಾ ನಿಸಾರುದಕಪಾನಂ ವಿಯ ಅತಿತ್ತಿಕರಾ, ಛಾತಜ್ಝತ್ತಭೋಜನಂ ವಿಯ ಸಾಬಾಧಾ, ಬಲಿಸಾಮಿಸಂ ವಿಯ ಬ್ಯಾಸನುಪನಿಪಾತಕಾರಣಾ (ಬ್ಯಸನಸನ್ನಿಪಾತಕಾರಣಾ - ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭), ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋ ವಿಯ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ, ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೋ ವಿಯ ಬನ್ಧನನಿಮಿತ್ತಾ, ಘಾತಕಾವಚ್ಛಾದನಕಿಮಾಲಯೋ ವಿಯ ಅನತ್ಥಚ್ಛಾದನಾ, ಸಪತ್ತಗಾಮವಾಸೋ ವಿಯ ಭಯಟ್ಠಾನಭೂತಾ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪೋಸಕೋ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಮಾರಾದೀನಂ ಆಮಿಸಭೂತಾ, ಛಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಿಯ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಾ, ಕೋಟರಗ್ಗಿ ವಿಯ ಅನ್ತೋದಾಹಕಾ, ಪುರಾಣಕೂಪಾವಲಮ್ಬಬೀರಣಮಧುಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಅನೇಕಾದೀನವಾ, ಲೋಣೂದಕಪಾನಂ ವಿಯ ಪಿಪಾಸಾಹೇತುಭೂತಾ, ಸುರಾಮೇರಯಂ ವಿಯ ನೀಚಜನಸೇವಿತಾ , ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದತಾಯ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ನಯೇನ ಆದೀನವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪವಿವೇಕಉಪಸಮಸುಖಾದೀಸು ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಚಿತ್ತೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮೂಲಕಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ತಾವ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಾ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಮನುತಿಟ್ಠನ್ತೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಅಸತಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಕಮ್ಮವಾದೀನಂ ಕಿರಿಯವಾದೀನಂ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಾ। ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಸು ತೇಸಂ ಸಾಸನೇ ಏವ ಪಬ್ಬಜಿತಬ್ಬಂ। ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ವೋದಾಪನತ್ಥಂ ಧುತಗುಣಾ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾ। ಸಮಾದಿನ್ನಧುತಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಸಮ್ಮದೇವ ತೇ ಪರಿಹರನ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾಸನ್ತುಟ್ಠಸಲ್ಲೇಖಪವಿವೇಕಅಸಂಸಗ್ಗವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸುಭರತಾದಿಗುಣಸಲಿಲವಿಕ್ಖಾಲಿತಕಿಲೇಸಮಲತಾಯ ಅನವಜ್ಜಸೀಲವತಗುಣಪರಿಸುದ್ಧಸಮಾಚಾರಾ ಪೋರಾಣೇ ಅರಿಯವಂಸತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಚತುತ್ಥಂ ಭಾವನಾರಾಮತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಿಯವಂಸಂ ಗನ್ತುಂ ಚತ್ತಾರೀಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತಿ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ ಪಾರಿಪೂರಿತಾ ಹೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ತೇರಸಹಿ ಧುತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ

ಕಸಿಣಾನಿ ದಸಾಸುಭಾನಿ ದಸಾನುಸ್ಸತಿಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೀಸ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ, ಭಾವನಾವಿಧಾನಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ತಂ ಪನೇತಂ ಸಬ್ಬಂ ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨, ೪೭) ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಏವಮೇತ್ಥ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಂ ಸಮ್ಪಾದೇತುಕಾಮೇನ ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾ ಆಲೋಕೋ ವಿಯ ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಮೋಹೇನ ಸಹ ನ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥಿಮಾನಿ ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ-ಅರತಿ ತನ್ದೀ ವಿಜಮ್ಭಿತಾ ಆಲಸಿಯಂ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮತಾ ನಿದ್ದಾಸೀಲತಾ ಅನಿಚ್ಛಯಸೀಲತಾ ಞಾಣಸ್ಮಿಂ ಅಕುತೂಹಲತಾ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮಾನೋ ಅಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ನಸಮ್ಮಾಪರಿಹಾರೋ ಅಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತತಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸೇವನಾ ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಅಪಯಿರುಪಾಸನಾ ಅತ್ತಪರಿಭವೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿಕಪ್ಪೋ ವಿಪರೀತಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲತಾ ಅಸಂವೇಗಸೀಲತಾ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಯೇವಾಪನಧಮ್ಮೇ ಆಸೇವತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪರಿಹಾಯತಿ , ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ, ತಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜನ್ತೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇ, ಝಾನಾದೀಸು ಚ ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಸ್ಸ ವಿಸಯವಿಭಾಗೋ - ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದ್ವಾದಸಪದಿಕೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ, ತಥಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದಾ ಚ, ಯಾನಿ ಚ ಲೋಕೇ ಅನವಜ್ಜಾನಿ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾನಿ, ಯೋ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನನಯೋ ಬ್ಯಾಕರಣವಿಸೇಸೋ। ಇತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಂ ಸಕಲಮೇವ ಸುತವಿಸಯಂ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ, ಸತಿಯಾ, ವೀರಿಯೇನ ಚ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹಣಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಹಿ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ, ತತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಸುತಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಾ ಪಟಿಭಾನಭೂತಾ, ಆಯಾಪಾಯಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಭೂತಾ ಚ ಪಞ್ಞಾ ಹಿತೇಸಿತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಕಾರಪರಿತಕ್ಕನಮುಖೇನ ಚೇವ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮಾಪೇನ್ತೇನ ಚ ಚಿನ್ತಾಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಾ।

ಖನ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ಪನ ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಲೋಕಿಯಪರಿಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಪಞ್ಞಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ "ನಾಮರೂಪಮತ್ತಮಿದಂ, ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚ, ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಕತ್ತಾ ವಾ ಕಾರೇತಾ ವಾ, ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಂ, ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಂ, ಅವಸವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಧಮ್ಮೇ, ಬಾಹಿರಕಧಮ್ಮೇ ಚ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ತತ್ಥ ಆಸಙ್ಗಂ ಪಜಹನ್ತೋ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ತಂ ಪಜಹಾಪೇನ್ತೋ ಕೇವಲಂ ಕರುಣಾವಸೇನೇವ ಯಾವ ನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಹತ್ಥತಲಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾವ ಯಾನತ್ತಯೇ ಸತ್ತೇ ಅವತಾರಣಪರಿಪಾಚನೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಚ ಲೋಕಿಯವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾಚಿಮಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ ದಿಬ್ಬಸೋತಧಾತುಞಾಣಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣನ್ತಿ ಸಪರಿಭಣ್ಡಾ ಪಞ್ಚಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾ, ಯಾ ಚ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಇನ್ದ್ರಿಯಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸು ಚತುಭೂಮಕೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಞಾಣಪರಿಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧೀತಿ ಮೂಲಭೂತಾಸು ಇಮಾಸು ದ್ವೀಸು ವಿಸುದ್ಧೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧೀತಿ ಸರೀರಭೂತಾ ಇಮಾ ಪಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾ

ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾ, ತಾಸಂ ಸಮ್ಪಾದನವಿಧಾನಂ ಯಸ್ಮಾ "ತತ್ಥ 'ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತೀ'ತಿಆದಿಕಂ ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನಂ ಕಾತುಕಾಮೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಯೋಗಿನಾ"ತಿಆದಿನಾ, (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೩೬೫) "ಖನ್ಧಾತಿ ಪಞ್ಚ ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೩೧) ಚ ವಿಸಯವಿಸಯಿವಿಭಾಗೇನ (ವಿಸಯವಿಭಾಗೇನ - ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ಸದ್ಧಿಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಞ್ಞಾ ಆಗತಾ, ಇಧ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಂ ಅಪಾಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಯಂಯೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಠಪೇತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ **ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಪಾರಮೀಪರಿಪೂರಣತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಆಬದ್ಧಪರಿಕರಣೇನ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ "ಕೋ ನು ಖೋ ಅಜ್ಜ ಮಯಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ವಾ ಉಪಚಿತೋ, ಕಿಂ ವಾ ಮಯಾ ಪರಹಿತಂ ಕತ"ನ್ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಂ ವತ್ಥುಂ, ಕಾಯಂ, ಜೀವಿತಞ್ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖನಚಿತ್ತೇನ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾಯ ವಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ನಿನ್ನಚಿತ್ತೇನೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಂ, ಉಳಾರೇಹಿ, ಇತ್ತರೇಹಿ ಚ ಕಾಮೇಹಿ ವಿನಿವತ್ತಚಿತ್ತೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಾಸು ಚ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸತ್ತಹಿತೇ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿಸಬ್ಬಸಹೇನ ಅವಿಸಂವಾದಿನಾ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಅನೋಧಿಸೋ ಮೇತ್ತಾಯ, ಕರುಣಾಯ ಚ ಫರಿತಬ್ಬಾ। ಯಾ ಕಾಚಿ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾ ಸಾ ಅತ್ತನಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿತಬ್ಬಂ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹನ್ತತಾ ಮಹಾನುಭಾವತಾ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ಯಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾಯ ವಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬೋಧಿಚಿತ್ತಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಉಪಾಯೇನ ದಾನಾದೀಸು ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಥಾಮವತೋ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೋ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಚ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಉಪಚೀಯತಿ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪರಿಭೋಗತ್ಥಂ, ಪರಿಪಾಲನತ್ಥಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಂ, ಜೀವಿತಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಸೀತುಣ್ಹವಾತಾತಪಾದಿದುಕ್ಖಪತಿಕಾರೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬೋ ಚ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ ಚ, ಯಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತದುಕ್ಖಪತಿಕಾರಜಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲಭತಿ, ತಥಾ ರಮಣೀಯೇಸು ಆರಾಮುಯ್ಯಾನಪಾಸಾದತಳಾಕಾದೀಸು , ಅರಞ್ಞಾಯತನೇಸು ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ ಅಭಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ ಅತ್ತನಾ ಸುಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಯಞ್ಚ ಸುಣಾತಿ "ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಾ"ತಿ ಚ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸುಖವಿಹಾರಭೂತಂ ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಮನುಭವನ್ತೀ"ತಿ ಚ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸತ್ತೇಸು ಅನೋಧಿಸೋ ಉಪಸಂಹರತಿ। ಅಯಂ ತಾವ ನಯೋ ಅಸಮಾಹಿತಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ।

ಸಮಾಹಿತಭೂಮಿಯಂ ಪನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾನುಭೂತಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪೀತಿಂ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿಂ, ಸುಖಂ, ಸಮಾಧಿಂ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣಞ್ಚ ಸತ್ತೇಸು ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ ಉಪಸಂಹರತಿ ಪರಿಣಾಮೇತಿ, ತಥಾ ಮಹತಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ, ತಸ್ಸ ಚ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖೇ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ರಾಪಿ ಖಾದನಭೇದನಛೇದನಸೇದನಪಿಸನಹಿಂಸನಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾದಿಜನಿತಾ ದುಕ್ಖಾ ತಿಬ್ಬಾ ಖರಾ ಕಟುಕಾ ವೇದನಾ ನಿರನ್ತರಂ ಚಿರಕಾಲಂ ವೇದಯನ್ತೇ ನರಕೇ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕುಜ್ಝನಸನ್ತಾಸನವಿಸೋಧನಹಿಂಸನಪರಾಧೀನತಾದೀಹಿ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೇ

ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇ, ಜೋತಿಮಾಲಾಕುಲಸರೀರೇ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸವಾತಾತಪಾದೀಹಿ ಡಯ್ಹಮಾನೇ, ವಿಸುಸ್ಸಮಾನೇ ಚ ವನ್ತಖೇಳಾದಿಆಹಾರೇ, ಉದ್ಧಬಾಹು ವಿರವನ್ತೇ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಾದಿಕೇ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ವೇದಯಮಾನೇ ಪೇತೇ ಚ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ಮಹನ್ತಂ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣನ್ತೇ ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಾದಿಕರಣಯೋಗೇನ ದುಬ್ಬಣ್ಣದುದ್ದಸಿಕದಲಿದ್ದಾದಿಭಾವೇನ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಆಬಾಧಯೋಗೇನ ಬಲವನ್ತೇಹಿ ಅಭಿಭವನೀಯತೋ, ಪರೇಸಂ ವಹನತೋ, ಪರಾಧೀನತೋ ಚ ನರಕೇ, ಪೇತೇ, ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇ ಚ ಅತಿಸಯನ್ತೇ ಅಪಾಯದುಕ್ಖನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಮನುಭವನ್ತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಚ ತಥಾ ವಿಸಯಪರಿಭೋಗವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ ರಾಗಾದಿಪರಿಳಾಹೇನ ಡಯ್ಹಮಾನೇ ವಾತವೇಗಸಮುಟ್ಠಿತಜಾಲಾಸಮಿದ್ಧಸುಕ್ಖಕಟ್ಠಸನ್ನಿಪಾತೇ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ವಿಯ ಅನುಪಸನ್ತಪರಿಳಾಹವುತ್ತಿಕೇ ಅನುಪಸನ್ತನಿಹತಪರಾಧೀನೇ (ಅನಿಹತಪರಾಧೀನೇ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ಕಾಮಾವಚರದೇವೇ ಚ ಮಹತಾ ವಾಯಾಮೇನ ವಿದೂರಮಾಕಾಸಂ ವಿಗಾಹಿತಸಕುನ್ತಾ ವಿಯ, ಬಲವತಾ ದೂರೇ ಪಾಣಿನಾ ಖಿತ್ತಸರಾ ವಿಯ ಚ “ಸತಿಪಿ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಅನಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯ ಪಾತಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಜಾತಿಜರಾಮರಣಾ ಏವಾ”ತಿ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರದೇವೇ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಮಹನ್ತಂ ಸಂವೇಗಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಮೇತ್ತಾಯ, ಕರುಣಾಯ ಚ ಅನೋಧಿಸೋ ಸತ್ತಾ ಫರಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾಯ, ಮನಸಾ ಚ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇ ನಿರನ್ತರಂ ಉಪಚಿನನ್ತೇನ ಯಥಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿನಾ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿನಾ ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿನಾ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ, ವೀರಿಯಪಾರಮೀ ಪರಿಪೂರೇತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ “ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯವಿಪುಲೋಳಾರವಿಮಲನಿರುಪಮನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಗುಣಗಣನಿಚಯನಿದಾನಭೂತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಯೋಗ್ಗಂ ವೀರಿಯಂ ನಾಮ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಮೇವ, ಯಂ ನ ಪಚುರಜನಾ ಸೋತುಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಿವಿಧಾ ಅಭಿನೀಹಾರಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ, (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪) ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ , (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ४.೩೨) ಕರುಣೇಕರಸತಾ, ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಸು ಸಚ್ಛಿಕರಣೇನ ವಿಸೇಸಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ನಿರುಪಲೇಪೋ, ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಪಿಯಪುತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇಹಿ ಅಪರಿಖೇದೋ, ಸಬ್ಬದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ತೇನ ಚ ನಿರತಿಮಾನತಾ, ಅಧಿಸೀಲಾದಿಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಅಚಞ್ಚಲತಾ, ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಸು ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜತಾ, ವಿವೇಕನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾ, ಝಾನಾನುಯೋಗೋ, ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸು ಅತಿತ್ತಿಯತಾ, ಯಥಾಸುತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಆರಮ್ಭದಳ್ಹತಾ, ಧೀರವೀರಭಾವೋ, ಪರಾಪವಾದಪರಾಪಕಾರೇಸು ವಿಕಾರಾಭಾವೋ, ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ವಸೀಭಾವೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಬಲಪ್ಪತ್ತಿ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾವಬೋಧೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಅಭಿಯೋಗೇನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ, ನವಲೋಕುತ್ತರಾವಕ್ಕನ್ತೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಟಿಪತ್ತಿ ವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನೇವ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನೋಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ವೀರಿಯಂ ಯಥಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇ ವೀರಿಯೇ, ಖನ್ತಿಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಚ ದಾನಸೀಲಾದಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿಖನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖೂಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಬಹುಧಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ ದಾನೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸೀಲೇನ ತೇಸಂ ಜೀವಿತಸಾಪತೇಯ್ಯದಾರರಕ್ಖಾಭೇದಪಿಯಹಿತವಚನಾವಿಹಿಂಸಾದಿಕರಣಾನಿ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ತೇಸಂ ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಧಮ್ಮದಾನಾದಿನಾ ಅನೇಕವಿಧಾ ಹಿತಚರಿಯಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ತೇಸಂ ಹಿತಕರಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ, ವೀರಿಯೇನ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಾರಮ್ಭಅಸಂಹೀರಕರಣಾನಿ, ಖನ್ತಿಯಾ ತದಪರಾಧಸಹನಂ, ಸಚ್ಚೇನ ನೇಸಂ ಅವಞ್ಚನತದುಪಕಾರಕಿರಿಯಾಸಮಾದಾನಾವಿಸಂವಾದನಾದಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ತದುಪಕರಣೇ ಅನತ್ಥಸಮ್ಪಾತೇಪಿ ಅಚಲನಂ, ಮೇತ್ತಾಯ ನೇಸಂ ಹಿತಸುಖಾನುಚಿನ್ತನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ನೇಸಂ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರೇಸು ವಿಕಾರಾನಾಪತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಸತ್ತೇ ಆರಬ್ಭ ಅನುಕಮ್ಪಿತಸಬ್ಬಸತ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಪರಿಮಾಣೋ

ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರುಪಚಯೋ ಏತ್ಥ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯೋ ಚೇತಾಸಂ ಪಚ್ಚಯೋ ವುತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಮ್ಪಾದನಂ।

ಕೋ ವಿಭಾಗೋತಿ –

> ಸಾಮಞ್ಞಭೇದತೋ ಏತಾ, ದಸವಿಧಾ ವಿಭಾಗತೋ।
> ತಿಧಾ ಹುತ್ವಾನ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ಸಮತಿಂಸವಿಧಾ ಸಮಂ॥

ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಹಿ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ। ತತ್ಥ "ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪರಹಿತಕರಣಾಭಿನಿನ್ನಾಸಯಪಯೋಗಸ್ಸ ಕಣ್ಹಧಮ್ಮವೋಕಿಣ್ಣಾ ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ತೇಹಿ ಅವೋಕಿಣ್ಣಾ ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಅಕಣ್ಹಾ ಅಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ"ತಿ **ಕೇಚಿ**। "ಸಮುದಾಗಮನಕಾಲೇಸು ಪೂರಿಯಮಾನಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಪುಣ್ಣಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ। ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪರಹಿತಕರಣತೋ ಪಾರಮಿಯೋ, ಅತ್ತಹಿತಕರಣತೋ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಬಲವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಧಿಗಮೇನ ಉಭಯಹಿತಪರಿಪೂರಣತೋ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಏವಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಣಿಧಾನಾರಮ್ಭಪರಿನಿಟ್ಠಾನೇಸು ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ"ತಿ **ಅಪರೇ**। "ದೋಸುಪಸಮಕರುಣಾಪಕತಿಕಾನಂ ಭವಸುಖವಿಮುತ್ತಿಸುಖಪರಮಸುಖಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞೂಪಚಯಭೇದತೋ ತಬ್ಬಿಭಾಗೋ"ತಿ **ಅಞ್ಞೇ**।

"ಲಜ್ಜಾಸತಿಮಾನಾಪಸ್ಸಯಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಪತೀನಂ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಗರುಕಾನಂ ತಾರಿತತರಿತತಾರಯಿತೂನಂ ಅನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾರಮೀಉಪಪಾರಮೀಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀಹಿ ಬೋಧಿತ್ತಯಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗೋ"ತಿ **ಕೇಚಿ**। "ಚಿತ್ತಪಣಿಧಿತೋ ಯಾವ ವಚೀಪಣಿಧಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಾರಮಿಯೋ , ವಚೀಪಣಿಧಿತೋ ಯಾವ ಕಾಯಪಣಿಧಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಕಾಯಪಣಿಧಿತೋ ಪಭುತಿ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ"ತಿ **ಅಪರೇ**। **ಅಞ್ಞೇ** ಪನ "ಪರಪುಞ್ಞಾನುಮೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಪರೇಸಂ ಕಾರಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಸಯಂ ಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ "ಭವಸುಖಾವಹೋ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಾವಹೋ ಉಪಪಾರಮೀ, ಪರೇಸಂ ತದುಭಯಸುಖಾವಹೋ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀ"ತಿ **ಏಕೇ**।

ಪುತ್ತದಾರಧನಾದಿಉಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಪನ ದಾನಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ದಾನಉಪಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ದಾನಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀ। ತಥಾ ಪುತ್ತದಾರಾದಿಕಸ್ಸ ತಿವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಹೇತು ಅವೀತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸೀಲಪಾರಮಿಯೋ, ತೇಸು ಏವ ತಿವಿಧೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಆಲಯಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಅಙ್ಗಜೀವಿತತಣ್ಹಂ ಸಮೂಹನಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಹಿತವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತಭೇದಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀನಂ ವಾಯಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ವೀರಿಯಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಅಙ್ಗಜೀವಿತನ್ತರಾಯಕರಾನಂ ಖಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಅಙ್ಗಜೀವಿತಹೇತು ಸಚ್ಚಾಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯೋ, ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಅಕುಪ್ಪಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಸಮಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಉಪಕರಣಾದಿವಿನಾಸೇಪಿ ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಾದಿವಿಘಾತಕೇಸುಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಅವಿಜಹನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರೇಸು ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತತಾಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿಯೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಏತಾಸಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೋ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ -

> ಯಥಾ ವಿಭಾಗತೋ ತಿಂಸ-ವಿಧಾ ಸಙ್ಗಹತೋ ದಸ।
> ಛಪ್ಪಕಾರಾವ ಏತಾಸು, ಯುಗಳಾದೀಹಿ ಸಾಧಯೇ॥

ಯಥಾ ಹಿ ಏಸಾ ವಿಭಾಗತೋ ತಿಂಸವಿಧಾಪಿ ದಾನಪಾರಮಿಆದಿಭಾವತೋ ದಸವಿಧಾ, ಏವಂ ದಾನಸೀಲಖನ್ತಿವೀರಿಯಝಾನಪಞ್ಞಾಸಭಾವೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ಏತಾಸು ಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ತಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಭಾವೇ। ನೀವರಣವಿವೇಕಭಾವೇ ಪನ ಝಾನಪಾರಮಿಯಾ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಭಾವೇ ಛಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಸಚ್ಚಪಾರಮೀ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಏಕದೇಸಾ ಏವ ವಚೀಸಚ್ಚವಿರತಿಸಚ್ಚಪಕ್ಖೇ। ಞಾಣಸಚ್ಚಪಕ್ಖೇ ಪನ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಮೇತ್ತಾಪಾರಮೀ ಝಾನಪಾರಮಿಯಾ ಏವ, ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀ ಝಾನಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಹಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮೀ ಸಬ್ಬಾಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಏತೇಸಞ್ಚ ದಾನಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಗುಣಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಪಞ್ಚದಸ ಯುಗಳಾದೀನಿ ಪಞ್ಚದಸ ಯುಗಳಾದಿಸಾಧಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ದಾನಸೀಲಯುಗಳೇನ ಪರಹಿತಾಹಿತಾನಂ ಕರಣಾಕರಣಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಖನ್ತಿಯುಗಳೇನ ಅಲೋಭಾದೋಸಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನವೀರಿಯಯುಗಳೇನ ಚಾಗಸುತಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಝಾನಯುಗಳೇನ ಕಾಮದೋಸಪ್ಪಹಾನಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಪಞ್ಞಾಯುಗಳೇನ ಅರಿಯಯಾನಧುರಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಖನ್ತಿದ್ವಯೇನ ಪಯೋಗಾಸಯಸುದ್ಧದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲವೀರಿಯದ್ವಯೇನ ಭಾವನಾದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಝಾನದ್ವಯೇನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಪಞ್ಞಾದ್ವಯೇನ ದಾನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಖನ್ತಿವೀರಿಯದ್ವಯೇನ ಖಮಾತೇಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಖನ್ತಿಝಾನದುಕೇನ ವಿರೋಧಾನುರೋಧಪ್ಪಹಾನದುಕಸಿದ್ಧಿ, ಖನ್ತಿಪಞ್ಞಾದುಕೇನ ಸುಞ್ಞತಾಖನ್ತಿಪಟಿವೇಧದುಕಸಿದ್ಧಿ, ವೀರಿಯಝಾನದುಕೇನ ಪಗ್ಗಹಾವಿಕ್ಖೇಪದುಕಸಿದ್ಧಿ, ವೀರಿಯಪಞ್ಞಾದುಕೇನ ಸರಣದುಕಸಿದ್ಧಿ, ಝಾನಪಞ್ಞಾದುಕೇನ ಯಾನದುಕಸಿದ್ಧಿ। ದಾನಸೀಲಖನ್ತಿತಿಕೇನ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಪ್ಪಹಾನತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲವೀರಿಯತಿಕೇನ ಭೋಗಜೀವಿತಕಾಯಸಾರಾದಾನತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲಝಾನತಿಕೇನ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲಪಞ್ಞಾತಿಕೇನ ಆಮಿಸಾಭಯಧಮ್ಮದಾನತಿಕಸಿದ್ಧೀತಿ ಏವಂ ಇತರೇಹಿಪಿ ತಿಕೇಹಿ, ಚತುಕ್ಕಾದೀಹಿ ಚ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ತಿಕಾನಿ, ಚತುಕ್ಕಾದೀನಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಮ್ಪಿ ಪನ ಇಮಾಸಂ ಪಾರಮೀನಂ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಸಮೂಹಸಙ್ಗಹತೋ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ಸಚ್ಚಞ್ಚ ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ, ಸಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಅವಿಸೇಸತೋ ತಾವ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಿತಸಬ್ಬಸತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀಪರಿಗ್ಗಹತೋ **ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ **ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ಸಬ್ಬಪಾರಮಿತಾಗುಣೇಹಿ ಉಪಸಮನತೋ **ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ತೇಹಿ ಏವ ಪರಹಿತೇಸು ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತೋ **ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ**।

ವಿಸೇಸತೋ ಪನ "ಯಾಚಕಾನಂ ಜನಾನಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನತೋ, ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ದಾನತೋ, ದಾನಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ಅನುಮೋದನತೋ , ಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕದಾನದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಕ್ಖಯೇಸು ಲೋಭದೋಸಮೋಹಭಯವೂಪಸಮನತೋ, ಯಥಾರಹಂ ಯಥಾಕಾಲಂ ಯಥಾವಿಧಾನಞ್ಚ ದಾನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ದಾನಂ। ತಥಾ

ಸಂವರಸಮಾದಾನಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನತೋ, ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ದುಚ್ಚರಿತವೂಪಸಮನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಂ। ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಖಮನತೋ, ಕತಾಪರಾಧವಿಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಕೋಧಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾಖನ್ತಿ। ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಪರಹಿತಕರಣತೋ, ವಿಸಯಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಅಕುಸಲವೂಪಸಮನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವೀರಿಯಂ। ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಲೋಕಹಿತಾನುಚಿನ್ತನತೋ, ನೀವರಣಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಚಿತ್ತವೂಪಸಮನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ಝಾನಂ। ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಪರಹಿತೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತೋ, ಅನುಪಾಯಕಿರಿಯಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಮೋಹಜಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನತೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಪಟಿಲಾಭತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾ ಪಞ್ಞಾ।

ತತ್ಥ ಞೇಯ್ಯಪಟಿಞ್ಞಾನುವಿಧಾನೇಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇಹಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ದೋಸದುಕ್ಖವೂಪಸಮೇಹಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಿವಿಧಸಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧಚಾಗಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧವೂಪಸಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಚಾಗೂಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ, ಪಟಿಞ್ಞಾನುವಿಧಾನತೋ ಚ। ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚೂಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಸಬ್ಬಪರಿಚ್ಚಾಗಫಲತ್ತಾ ಚ। ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚಚಾಗಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೂಪಸಮನತೋ, ಕಮ್ಮಪರಿಳಾಹೂಪಸಮನತೋ ಚ। ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚಚಾಗೂಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತೋ, ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತನತೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಸಚ್ಚಪ್ಪಭಾವಿತಾ ಚಾಗಪರಿಬ್ಯಞ್ಜಿತಾ ಉಪಸಮೋಪಬ್ರೂಹಿತಾ ಪಞ್ಞಾಪರಿಸುದ್ಧಾ। ಸಚ್ಚಞ್ಹಿ ಏತಾಸಂ ಜನಕಹೇತು, ಚಾಗೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಹೇತು, ಉಪಸಮೋ ಪರಿಬುದ್ಧಿಹೇತು ಪಞ್ಞಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಹೇತು। ತಥಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿಞ್ಞತ್ತಾ, ಮಜ್ಝೇ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಪಣಿಧಾನಸ್ಸ ಪರಹಿತಾಯ ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಅನ್ತೇ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬೂಪಸಮಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ। ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಮ್ಭವತೋ, ಅಸತಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಞ್ಚ ಸಮ್ಭವತೋ।

ತತ್ಥ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಸತತಂ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಕರೇಹಿ ಗರುಪಿಯಭಾವಕರೇಹಿ ಸಚ್ಚಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಗಿಹಿಭೂತಾ ಆಮಿಸದಾನೇನ ಪರೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಕರೇಹಿ, ಗರುಪಿಯಭಾವಕರೇಹಿ, ಉಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಭೂತಾ ಧಮ್ಮದಾನೇನ ಪರೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಅನ್ತಿಮಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ। ಪರಿಪುಣ್ಣಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹಿ ಚರಿಮಕಭವೂಪಪತ್ತೀತಿ ಏಕೇ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇಸು ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನುಪರಿವತ್ತಿನಾ ವಚಸಾ "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಜೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಸೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೭) ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಜಿಣ್ಣಾತುರಮತಪಬ್ಬಜಿತದಸ್ಸಾವಿನೋ ಚತುಧಮ್ಮಪ್ಪದೇಸಕೋವಿದಸ್ಸ ಯೋಬ್ಬನಾರೋಗ್ಯಜೀವಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಮದಾನಂ ಉಪಸಮೋ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಮಹತೋ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಸ್ಸ, ಹತ್ಥಗತಸ್ಸ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಸ್ಸ ಅನಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ।

ದುತಿಯೇ ಠಾನೇ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮಯೋ। ತತೋ ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸುಪಕ್ಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗೋ। ತತೋ ಹಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ।

ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಪರಮೂಪಸಮಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತತೋ ಹಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭೋ। ತತೋ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ, ತಂ ಅಸಿದ್ಧಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾಪಿ ಪರಮತ್ಥಭಾವತೋ।

ತತಿಯೇ ಠಾನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ದ್ವಾದಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಮಹಾಯಾಗಕರಣೇನ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಯಂ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಉಪಸಮನೇನ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಆಸಯಾದಿಪರಿಜಾನನೇನ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ, ತದಪಿ ಅಸಿದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋಸಿತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸ್ಸ।

ಚತುತ್ಥೇ ಠಾನೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಅಪರೇ। ತತ್ರ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೇನ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮೇನ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಪಯೋಜನಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣನ್ತಿ।

ತತ್ರ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಮೇತ್ತಾಖೇತ್ತೇ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಕರುಣಾಖೇತ್ತೇ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಮುದಿತಾಖೇತ್ತೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾಖೇತ್ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಾಪಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಂವಾಸೇನ ಸೀಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಂವೋಹಾರೇನ ಸೋಚೇಯ್ಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಆಪದಾಸು ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಪಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸೀಲಾಜೀವಚಿತ್ತದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ದೋಸಾಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಛನ್ದಾಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅನಭಿಸಙ್ಗತೋ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಭಯಾಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅನುಪರೋಧತೋ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಮೋಹಾಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧತೋ।

ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಅದುಟ್ಠೋ ಅಧಿವಾಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಅಲುದ್ಧೋ ಪಟಿಸೇವತಿ, ತತಿಯೇನ ಅಭೀತೋ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಚತುತ್ಥೇನ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ವಿನೋದೇತಿ। ಪಠಮೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿ, ಇತರೇಹಿ ಪವಿವೇಕಉಪಸಮಸಮ್ಬೋಧಿಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸಮಾಧಿಜಪೀತಿಸುಖಅಪೀತಿಜಕಾಯಸುಖ ಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಜಉಪೇಕ್ಖಾಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯೋ ಏತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಏವಮನೇಕಗುಣಾನುಬನ್ಧೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಸಮೂಹಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಸಙ್ಗಹೋ, ಏವಂ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಹಿಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೋ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹಿ ದಾನಾದಿಗುಣಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ಭವನ್ತಿ ಬುದ್ಧತ್ತಸಿದ್ಧಿಪರಿಯೋಸಾನಾತಿ। ಏವಮೇತಾಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೋ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋತಿ -

ಸಬ್ಬಾಸಂ ಪನ ತಾಸಮ್ಪಿ, ಉಪಾಯೋತಿ ಸಮ್ಪಾದನೇ।

ಅವೇಕಲ್ಲಾದಯೋ ಅತ್ತ-ನಿಯ್ಯಾತನಾದಯೋ ಮತಾ॥

ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಪುಞ್ಞಾದಿಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ಅನವಸೇಸಸಮ್ಭರಣಂ** ಅವೇಕಲ್ಲಕಾರಿತಾಯೋಗೇನ, ತತ್ಥ ಚ **ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ** ಆದರಬಹುಮಾನಯೋಗೇನ, **ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾ** ನಿರನ್ತರಪಯೋಗೇನ, **ಚಿರಕಾಲಾದಿಯೋಗೋ** ಚ ಅನ್ತರಾ ಅವೋಸಾನಾಪಜ್ಜನೇನಾತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಕಾಲಪರಿಮಾಣಂ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇತಿ ಚತುರಙ್ಗಯೋಗೋ ಏತಾಸಂ ಪಾರಮೀನಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ।

ತಥಾ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಬೋಧಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪುರೇತರಮೇವ ಅತ್ತಾ ನಿಯ್ಯಾತೇತಬ್ಬೋ "ಇಮಾಹಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇಮೀ"ತಿ। ತಂ ತಂ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥುಞ್ಚ ಪಟಿಲಾಭತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ದಾನಮುಖೇ ನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಯ್ಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸತಿ ಯಾಚಕೇ ದಸ್ಸಾಮಿ, ತೇಸಂ ಪನ ದಿನ್ನಾವಸೇಸಂ ಏವ ಮಯಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾಯ ಕತೇ ಚಿತ್ತಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥು ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಂ, ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ವಾ, ತತ್ಥ ಯೇ ಇಮೇ ಪುಬ್ಬೇ ದಾನೇ ಅಕತಪರಿಚಯೋ, ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥುಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಭಾವೋ, ಉಳಾರಮನುಞ್ಞತಾ, ಪರಿಕ್ಖಯಚಿನ್ತಾತಿ **ಚತ್ತಾರೋ ದಾನವಿನಿಬನ್ಧಾ**। ತೇಸು ಯದಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು, ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಚ ಯಾಚಕಜನೇ ದಾನೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ನ ಕಮತಿ, ತೇನ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ "ಅದ್ಧಾಹಂ ದಾನೇ ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತಪರಿಚಯೋ, ತೇನ ಮೇ ಏತರಹಿ ದಾತುಕಮ್ಯತಾ ಚಿತ್ತೇ ನ ಸಣ್ಠಾತೀ"ತಿ। ಸೋ "ಏವಂ ಮೇ ಇತೋ ಪರಂ ದಾನಾಭಿರತಂ ಚಿತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಿ, ನನು ಮಯಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥುಂ ಯಾಚಕಾನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತ"ನ್ತಿ ದಾನಂ ದೇತಿ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಪಯತಪಾಣಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ। ಏವಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ **ಪಠಮೋ ದಾನವಿನಿಬನ್ಧೋ** ಹತೋ ಹೋತಿ ವಿಹತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ।

ತಥಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಭಾವೇ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ "ಅಹಂ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅದಾನಸೀಲತಾಯ ಏತರಹಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೋ ಜಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಪರಿತ್ತೇನ ವಾ ಹೀನೇನ ವಾ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪೀಳೇತ್ವಾಪಿ ದಾನಮೇವ ದಾತಬ್ಬಂ, ಯೇನಾಹಂ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸೋ ಇತರೀತರೇನ ದಾನಂ ದೇತಿ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಪಯತಪಾಣಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ। ಏವಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ **ದುತಿಯೋ ದಾನವಿನಿಬನ್ಧೋ** ಹತೋ ಹೋತಿ ವಿಹತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ।

ತಥಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಳಾರಮನುಞ್ಞತಾಯ ಅದಾತುಕಮ್ಯತಾಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ "ನನು ತಯಾ ಸಪ್ಪುರಿಸ ಉಳಾರತಮಾ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಂ ತಯಾ ಉಳಾರಮನುಞ್ಞೇ ಏವ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ದಾತುಂ ಯುತ್ತರೂಪ"ನ್ತಿ। ಸೋ ಉಳಾರಂ, ಮನುಞ್ಞಞ್ಚ ದಾನಂ ದೇತಿ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಪಯತಪಾಣಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ। ಏವಂ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ **ತತಿಯೋ ದಾನವಿನಿಬನ್ಧೋ** ಹತೋ ಹೋತಿ ವಿಹತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ।

ತಥಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ದಾನಂ ದೇನ್ತೋ ಯದಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ "ಅಯಂ ಖೋ ಭೋಗಾನಂ ಸಭಾವೋ, ಯದಿದಂ ಖಯಧಮ್ಮತಾ ವಯಧಮ್ಮತಾ, ಅಪಿಚ ಮೇ ಪುಬ್ಬೇ ತಾದಿಸಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ ಏವಂ ಭೋಗಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇನ ಪರಿತ್ತೇನ ವಾ, ವಿಪುಲೇನ ವಾ ದಾನಮೇವ ದದೇಯ್ಯಂ, ಯೇನಾಹಂ ಆಯತಿಂ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। ಸೋ ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ದಾನಂ ದೇತಿ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ಪಯತಪಾಣಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗರತೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ದಾನಸಂವಿಭಾಗರತೋ। ಏವಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ **ಚತುತ್ಥೋ**

ದಾನವಿನಿಬನ್ಧೋ ಹತೋ ಹೋತಿ ವಿಹತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ। ಏವಂ ಯೇ ಯೇ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ವಿನಿಬನ್ಧಭೂತಾ ಅನತ್ಥಾ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಟಿವಿನೋದನಂ ಉಪಾಯೋ। ಯಥಾ ಚ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ, ಏವಂ ಸೀಲಪಾರಮಿಆದೀಸುಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚ ಯಂ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ, ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ, ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಸರೀರಸ್ಸ, ಸುಖೂಪಕರಣಾನಞ್ಚ ಉಪಚ್ಛೇದಕೇಸು ದುಸ್ಸಹೇಸುಪಿ ಕಿಚ್ಚೇಸು (ಕಿಚ್ಛೇಸು ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ದುರಭಿಸಮ್ಭವೇಸುಪಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಸಮುಪನೀತೇಸು ಅನತ್ಥೇಸು ತಿಬ್ಬೇಸು ಪಾಣಹರೇಸು "ಅಯಂ ಮಯಾ ಅತ್ತಭಾವೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ, ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಹೋತೂ"ತಿ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಕಮ್ಪತಿ ನ ವೇಧತಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಕುಸಲಾರಮ್ಭೇ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನೋ ಚ ಹೋತಿ, ಏವಂ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಮ್ಪಿ** ಏತಾಸಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ।

ಅಪಿಚ ಸಮಾಸತೋ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾನಂ, (ಪರಿಸೋಸನಂ ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ಪರೇಸು ಚ ಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿವಡ್ಢನಂ ಏತಾಸಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಾಯ ಹಿ ಕತಮಹಾಪಣಿಧಾನಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನೇನ ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಪಲಿತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹೋ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಯೋಗವಸೇನ (ಸಮಾಸೇವನೇನ ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ಪನ ಪಿಯಪುತ್ತೇ ವಿಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಸ್ಸ ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಸಿನೇಹೋ ಪರಿವಡ್ಢತಿ, ತತೋ ಚ ತಂ ತದಾವತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ತಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಲೋಭದೋಸಮೋಹವಿಗಮೇನ ವಿದೂರೀಕತಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ದಾನಪಿಯವಚನಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಸಮಾನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨) ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಾನುಗತೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಜನಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಕರಣೇನ ಉಪರಿ ಯಾನತ್ತಯೇ ಅವತಾರಣಂ, ಪರಿಪಾಚನಞ್ಚ ಕರೋತಿ।

ಮಹಾಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ಚ ದಾನೇನ ಅಲಙ್ಕತಾ, ದಾನಂ ಪಿಯವಚನೇನ, ಪಿಯವಚನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾಯ, ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಸಮಾನತ್ತತಾಯ ಅಲಙ್ಕತಾ, ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಚ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಅತ್ತನಾ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸೇ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖತಾಯ ಸಮಾನತ್ತತಾಸಿದ್ಧಿ। ಬುದ್ಧಭೂತಾನಮ್ಪಿ ಚ ತೇಹೇವ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧೇಹಿ ಜನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಸಙ್ಗಹಕರಣೇನ ಅಭಿವಿನಯನಂ ಸಿಜ್ಝತಿ। ದಾನಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧಂ। ಪಿಯವಚನಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ, ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ, ಸಮಾನತ್ತತಾ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧಾ। ತಥಾಗತಾನಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇಹಿ ಸಮಾನತ್ತತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ। ತತ್ರ ಹಿ ನೇಸಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಏಕೀಭಾವೋ। ತೇನೇವಾಹ "ನತ್ಥಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ತ"ನ್ತಿ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ –

"ಸಚ್ಚೋ ಚಾಗೀ ಉಪಸನ್ತೋ, ಪಞ್ಞವಾ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ।
ಸಮ್ಭತಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರೋ, ಕಂ ನಾಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧಯೇ॥

ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ ಸತ್ಥಾ, ಹಿತೇಸೀ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ।
ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ॥

ವಿರತ್ತೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು, ಸತ್ತೇಸು ಚ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ।
ಸದಾ ಸತ್ತಹಿತೇ ಯುತ್ತೋ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ॥

ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ, ಹಿತಾಯ ಚ ಸುಖಾಯ ಚ।
ಉಯ್ಯುತ್ತೋ ಅಕಿಲಾಸೂ ಚ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ"ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)।

ಕಿತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ -

ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾದಿಭೇದೇನ, ಉಗ್ಘಾಟಿತಞ್ಞುಆದಿನಾ।
ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ವಸಾ ಕಾಲೋ ತಿಧಾ ಮತೋ॥

ಹೇಟ್ಠಿಮೇನ ಹಿ ತಾವ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ, ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಅಟ್ಠ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ, ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಉಪರಿಮೇನ ಪನ ಸೋಳಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ, ಮಹಾಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ। ಏತೇ ಚ ಭೇದಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಕಸದ್ಧಾಧಿಕವೀರಿಯಾಧಿಕವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾನಞ್ಹಿ ಸದ್ಧಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾ ತಿಕ್ಖಾ। ಸದ್ಧಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಹೋತಿ। ವೀರಿಯಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮನ್ದಾ। ಪಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ) **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ।

ಅಪರೇ ಪನ "ವೀರಿಯಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಿಮಮುದುಭಾವೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಯಂ ಕಾಲವಿಭಾಗೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಿಮಮುದುಭಾವೇನ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಭೇದೇನ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ತೇಸಂ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ತಯೋಪೇತೇ ಕಾಲಭೇದಾ ಯುತ್ತಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ತಿವಿಧಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಣೇ ಭವನ್ತಿ ಏಕೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ, ಏಕೋ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ, ಏಕೋ ನೇಯ್ಯೋತಿ। ತೇಸು ಯೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ, ಸೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ಗಾಥಾಯ ತತಿಯಪದೇ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇ ಏವ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ಸಚೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಂ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಸಿಯಾ।

ದುತಿಯೋ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇ ಏವ ಗಾಥಾಯ ಚತುತ್ಥಪದೇ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ಯದಿ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಂ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಸಿಯಾ।

ಇತರೋ ಪನ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಿತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ।

ತಯೋಪೇತೇ ವಿನಾ ಕಾಲಭೇದೇನ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣಾ ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯಥಾವುತ್ತಭೇದೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ತೇಸು ತೇಸು ಪನ ಕಾಲಭೇದೇಸು ಅಪರಿಪುಣ್ಣೇಸು ತೇ ತೇ ಮಹಾಸತ್ತಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ವೇಸ್ಸನ್ತರದಾನಸದಿಸಂ ಮಹಾದಾನಂ ದೇನ್ತಾಪಿ ತದನುರೂಪೇ ಸೀಲಾದಿಸಬ್ಬಪಾರಮಿಧಮ್ಮೇ ಆಚಿನನ್ತಾಪಿ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಾಪಿ ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಂ ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಂ ಬುದ್ಧತ್ಥಚರಿಯಂ ಪರಮಕೋಟಿಂ ಪಾಪೇನ್ತಾಪಿ ಅನ್ತರಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಚ್ಚನತೋ, ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅಪರಿನಿಟ್ಠಾನತೋ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಸ್ಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಪರಿನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ತದನ್ತರಾ ಪನ ಸಬ್ಬುಸ್ಸಾಹೇನ ವಾಯಮನ್ತೇನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಧಿಗನ್ತುನ್ತಿ ಪಾರಮಿಪಾರಿಪೂರಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲವಿಸೇಸೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋತಿ -

ಯೇ ತೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ -

“ಏವಂ ಸಬ್ಬಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಾ ನರಾ।
ಸಂಸರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ, ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತೇಹಿಪಿ॥

ಅವೀಚಿಮ್ಹಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ ಲೋಕನ್ತರೇಸು ಚ।
ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ, ನ ಹೋನ್ತಿ ಕಾಲಕಞ್ಚಿಕಾ॥ (ಕಾಲಕಞ್ಜಿಕಾ ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)।

ನ ಹೋನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಾ ಪಾಣಾ, ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ಜಾಯಮಾನಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು, ಜಚ್ಚನ್ಧಾ ನ ಭವನ್ತಿ ತೇ॥

ಸೋತವೇಕಲ್ಲತಾ ನತ್ಥಿ, ನ ಭವನ್ತಿ ಮೂಗಪಕ್ಖಿಕಾ।
ಇತ್ಥಿಭಾವಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಪಣ್ಡಕಾ॥

ನ ಭವನ್ತಿ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಾ ನರಾ।
ಮುತ್ತಾ ಆನನ್ತರಿಕೇಹಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುದ್ಧಗೋಚರಾ॥

ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಸೇವನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಕಿರಿಯದಸ್ಸನಾ।
ವಸಮಾನಾಪಿ ಸಗ್ಗೇಸು, ಅಸಞ್ಞಂ ನುಪಪಜ್ಜರೇ॥

ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ದೇವೇಸು, ಹೇತು ನಾಮ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿನ್ನಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ, ವಿಸಂಯುತ್ತಾ ಭವಾಭವೇ।
ಚರನ್ತಿ ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾಯೋ, ಪೂರೇನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀ”ತಿ॥ (ಅಟ್ಠಸಾ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ಚರಿಯಾ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ)। -

ಏವಂ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ ಆನಿಸಂಸಾ, ಯೇ ಚ “ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಆನನ್ದ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತುಸಿತಾ ಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೪) ಸೋಳಸ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾರಾ, ಯೇ ಚ “ಸೀತಂ ಬ್ಯಪಗತಂ ಹೋತಿ, ಉಣ್ಹಞ್ಚ ವೂಪಸಮತೀ”ತಿಆದಿನಾ, (ಬು॰ ನಿ॰ ೪-೩೧೩ ಪಿಟ್ಠೇ) “ಜಾಯಮಾನೇ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಅಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ, ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಿಜ್ಝನಂ, ಕಮ್ಮಾದೀಸು ಚ ವಸಿಭಾವೋತಿ ಏವಮಾದಯೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಜಾತಕಬುದ್ಧವಂಸಾದೀಸು ದಸ್ಸಿತಪ್ಪಕಾರಾ ಆನಿಸಂಸಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏತಾಸಂ ಆನಿಸಂಸಾ, ತಥಾ ಯಥಾನಿದಸ್ಸಿತಭೇದಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾದಿಗುಣಯುಗಳಾದಯೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಯಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪಿತುಸಮೋ ಹೋತಿ ಹಿತೇಸಿತಾಯ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಕೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ ಪರಮಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಹೋತಿ ಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ದೇವತಾಹಿ ಅನುಪಾಲೀಯತಿ, ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಪರಿಭಾವಿತಸನ್ತಾನತಾಯ ವಾಳಮಿಗಾದೀಹಿ ಚ ಅನಭಿಭವನೀಯೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಪಚ್ಚಾಜಾಯತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಉಳಾರೇನ ವಣ್ಣೇನ ಉಳಾರೇನ ಯಸೇನ ಉಳಾರೇನ ಸುಖೇನ ಉಳಾರೇನ ಬಲೇನ ಉಳಾರೇನ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಯೋಗತೋ।

ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕೋ, ಸುವಿಸುದ್ಧಾ ಚಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಸುವಿಸದಾ, ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ಸುವಿಸದಾ, ಮನ್ದಕಿಲೇಸೋ ಹೋತಿ ಮನ್ದದರಥೋ ಮನ್ದಪರಿಳಾಹೋ, ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮನ್ದಭಾವೇನೇವ ಸುಬ್ಬಚೋ ಹೋತಿ ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೀ, ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೋರತೋ, ಸಖಿಲೋ ಹೋತಿ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲೋ , ಅಕೋಧನೋ ಹೋತಿ ಅನುಪನಾಹೀ, ಅಮಕ್ಖೀ ಹೋತಿ ಅಪಳಾಸೀ, ಅನಿಸ್ಸುಕೀ ಹೋತಿ ಅಮಚ್ಛರೀ, ಅಸಠೋ ಹೋತಿ ಅಮಾಯಾವೀ, ಅಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಅನತಿಮಾನೀ, ಅಸಾರದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ , ಪರತೋ ಉಪತಾಪಸಹೋ ಹೋತಿ ಪರೇಸಂ ಅನುಪತಾಪೀ, ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಗಾಮಖೇತ್ತೇ ಪಟಿವಸತಿ, ತತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಾದಯೋ ಉಪದ್ದವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ವೂಪಸಮನ್ತಿ, ಯೇಸು ಚ ಅಪಾಯೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ತತ್ಥ ಪಚುರಜನೋ ವಿಯ ದುಕ್ಖೇನ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಪೀಳೀಯತಿ, ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಸಂವೇಗಭಯಮಾಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಏತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿತುಸಮತಾದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾದಯೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ಆನಿಸಂಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ಆಯುಸಮ್ಪದಾ ರೂಪಸಮ್ಪದಾ ಕುಲಸಮ್ಪದಾ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪದಾ ಆದೇಯ್ಯವಚನತಾ ಮಹಾನುಭಾವತಾತಿ ಏತೇಪಿ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಾರಮೀನಂ ಆನಿಸಂಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ **ಆಯುಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ತಸ್ಸಂ ತಸ್ಸಂ ಉಪಪತ್ತಿಯಂ ದೀಘಾಯುಕತಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕತಾ, ತಾಯ ಯಥಾರದ್ಧಾನಿ ಕುಸಲಸಮಾದಾನಾನಿ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ಕುಸಲಂ ಉಪಚಿನೋತಿ। **ರೂಪಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ಅಭಿರೂಪತಾ ದಸ್ಸನೀಯತಾ ಪಾಸಾದಿಕತಾ, ತಾಯ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಸಾದಾವಹೋ ಹೋತಿ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ। **ಕುಲಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ಉಳಾರೇಸು ಕುಲೇಸು ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಾಯ [ಜಾತಿಮದಾದಿಮದಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ (ಮದಮತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)] ಉಪಸಙ್ಕಮನೀಯೋ ಹೋತಿ ಪಯಿರುಪಾಸನೀಯೋ, ತೇನ ತೇ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೇ ಕರೋನ್ತಿ। **ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ಮಹಾವಿಭವತಾ, ಮಹೇಸಕ್ಖತಾ, ಮಹಾಪರಿವಾರತಾ ಚ, ತಾಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಬ್ಬೇ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮) ಸಙ್ಗಹಿತುಂ, ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇನ ನಿಗ್ಗಹೇತುಞ್ಚ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। **ಆದೇಯ್ಯವಚನತಾ** ನಾಮ ಸದ್ಧೇಯ್ಯತಾ ಪಚ್ಚಯಿಕತಾ, ತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಭೂತೋ ಹೋತಿ, ಅಲಙ್ಘನೀಯಾ ಚಸ್ಸ ಆಣಾ ಹೋತಿ। **ಮಹಾನುಭಾವತಾ** ನಾಮ ಪಭಾವಮಹನ್ತತಾ, ತಾಯ ಪರೇಹಿ ನ ಅಭಿಭುಯ್ಯತಿ, ಸಯಮೇವ ಪನ ಪರೇ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಭಿಭವತಿ ಧಮ್ಮೇನ, ಸಮೇನ, ಯಥಾಭೂತಗುಣೇಹಿ ಚ, ಏವಮೇತೇಸಂ ಆಯುಸಮ್ಪದಾದಯೋ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಾರಮೀನಂ ಆನಿಸಂಸಾ, ಸಯಞ್ಚ ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಪರಿವುದ್ಧಿಹೇತುಭೂತಾ ಯಾನತ್ತಯೇ ಸತ್ತಾನಂ ಅವತಾರಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಿಂ ಫಲನ್ತಿ -

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾ ತಾಸಂ, ಜಞ್ಞಾ ಫಲಂ ಸಮಾಸತೋ।
ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅನನ್ತಾಪ-ಮೇಯ್ಯಾ ಗುಣಗಣಾ ಮತಾ॥

ಸಮಾಸತೋ ಹಿ ತಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೋ ಏತಾಸಂ ಫಲಂ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಬಾತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩ ಆದಯೋ; ೩.೧೯೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೬) ಅಸೀತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನ, ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾದಿಅನೇಕಗುಣಗಣಸಮುಜ್ಜಲರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಟ್ಠಾನಾ ದಸಬಲ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೪.೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧) ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜ- (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮) ಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಅಟ್ಠಾರಸಾವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫;) ಪಭುತಿಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಗುಣಸಮುದಯೋಪಸೋಭಿನೀ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಿರೀ, ಯಾವತಾ ಪನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಯೇ ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ಕಪ್ಪೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾಪಿ ವಾಚಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಇದಮೇವ ತಾಸಂ ಫಲಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

‘‘ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,

ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) -

ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾರಮೀಸು ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪೂರಿತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ವಿಸೇಸಸಮ್ಭಾರತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ತೇಸಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ, ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಧನರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಕತಂ, ತಥಾಯೇವ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ವುತ್ತಂ। ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಪಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಯಂ,** (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ) ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಮಞ್ಞತ್ರ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗಮಞ್ಞತ್ರ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ವದನ್ತಿ।

ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦.೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೩೬೮; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೫) ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ।** ದಾನಾದೀಸುಯೇವ ಸಾತಿಸಯಪಟಿಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ।** ಯಾ ವಾ ಚರಿಯಾಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಸಾ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ।** ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಭಿನೀಹಾರೋ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ।** ದಾನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿ ವಾ ಕಾಯವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಚರಿಯಾ ವಾ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ"**ತಿ ವದನ್ತಿ। ದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಾರನಿಬ್ಬಾನೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಞ್ಚ ವಿಭಾವನವಸೇನ, ಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ।** ಞಾತೀನಮತ್ಥಸ್ಸ ಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ,** ಸಾಪಿ ಕರುಣಾಯನವಸೇನೇವ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ **ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ**ದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣವಸೇನ, ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಪರಿಚಯವಸೇನ, ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಪರಿಚಯವಸೇನ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯತೀರಣವಸೇನ ಚ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಯೇವ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। **ಕೋಟಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಂ ಉಕ್ಕಂಸಂ। **ತಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಏವಂ ಪಾರಮಿಪೂರಣವಸೇನ **"ತಥಾ ಆಗತೋ"**ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಆಗಮನಪಟಿಪದಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ಮಗ್ಗಫಲಪಕ್ಖಿಕಾನಞ್ಞೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಗಹಿತಾ ಏವ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಗಹಣತೋ। **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ**ತಿ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯಆದಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝೇ, "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ತಸ್ಮಾ "ಆಗತೋ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಪಟಿಪದಾವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂಯೇವ ತಿಣ್ಣಂ ನಯಾನಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನತ್ತಯೇನ ಸಿದ್ಧಂ ಪಠಮಕಾರಣಮೇವ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇಧಲೋಕಮ್ಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ ಮುನಯೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಕಾರಣತ್ತಯೇನ ಆಗತಾ ಯಥೇವ, ತಥಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಚಕ್ಖುಮಾ ಅಯಂ ಸಕ್ಯಮುನಿಪಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಆಗತೋ, ತೇನೇಸ ತಥಾಗತೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ, ನ ಪನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತೋ. ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತಞ್ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸುವಣ್ಣಜಾಲೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಮನುಸ್ಸಾ ದುಕೂಲಚುಮ್ಬಟಕೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, "ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೧) ವಕ್ಖತಿ। **"ಕಥಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವಿತ್ಥಾರದಸ್ಸನಂ। **ಯಥಾಹ** ಭಗವಾ ಮಹಾಪದಾನದೇಸನಾಯಂ। **ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇತಿ** ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ। **ಅನುಹೀರಮಾನೇತಿ** ಧಾರಿಯಮಾನೇ। **"ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ"**ತಿಪಿ ಇದಾನಿ ಪಾಠೋ। "ಏತ್ಥ ಚ ಛತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಖಗ್ಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಖಗ್ಗತಾಲವಣ್ಟಮೋರಹತ್ಥಕವಾಲಬೀಜನೀಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಾಪಿ ಹಿ ಛತ್ತೇನ ಸಹ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಛತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ಚ ತದಾ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು, ನ ಛತ್ತಾದಿಗಾಹಕಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ, ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾಪಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಟೀಕಾಯಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ) ಏವಂ ಸತಿ ತಾಲವಣ್ಟಾದೀನಮ್ಪಿ ಕಕುಧಭಣ್ಡಸಮಞ್ಞಾ। ಅಪಿಚ ಖಗ್ಗಾದೀನಿ ಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿ, ತದಞ್ಞಾನಿಪಿ ತಾಲವಣ್ಟಾದೀನಿ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾತಿ ದಸ ದಿಸಾ। **ಅನುವಿಲೋಕೇತೀತಿ** ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲೋಕವಿವರಣಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಜಾತೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾವ ಓಲೋಕೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಯಿದಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರುತ್ತರಕಾಲಂ ಪಠಮಮೇವಾನುವಿಲೋಕನತೋ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಮಾನಾ "ಮಹಾಪುರಿಸ ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ತಯಾ ಉತ್ತರಿತರೋ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಮದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ"ತಿ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸೀತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ) ಚ ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೧) ಏವಮೇವ ವಣ್ಣಿತಂ। ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರತೋ ಪಠಮಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ತದುಪರಿ ಆಸಭಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇಧ, ಪನ ಅಞ್ಞಾಸು ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಹನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಆಸಭೀವಾಚಾಭಾಸನಂ ತಾವ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏವ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "ಸತ್ತಮಪದೂಪರಿ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಯಥಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಏವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ಸತ್ತಮಪದೂಪರಿ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಚ ಪಾಠೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಮಾದಲೇಖವಸೇನ ಏದಿಸೇನ ವಚನಕ್ಕಮೇನ ಮಹಾಪದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಮದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾತಿ। **ಆಸಭಿನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ, ಅಕಮ್ಪನಿಕಂ ವಾ, ನಿಬ್ಭಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ ಹಿ **ಆಸಭಂ,** ಸೂರಭಾವೋ, ತೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಪನಾಯಂ ವಾಚಾ "ಆಸಭೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಗ್ಗೋತಿ** ಸಬ್ಬಪಠಮೋ। **ಜೇಟ್ಠೋ, ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಚ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಸದ್ದತ್ಥಮತ್ತತೋ ಪನ **ಅಗ್ಗೋತಿ** ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಧಾನೋ। **ಜೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುದ್ಧತಮೋ, ಗುಣೇಹಿ ಮಹಲ್ಲಕತಮೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಗುಣವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಸಟ್ಠತಮೋ। **ಲೋಕಸ್ಸಾತಿ** ವಿಭತ್ತಾವಧಿಭೂತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ ತಬ್ಬಸೇನೇವ ಪುನಬ್ಭವಾಭಾವತೋ।

ಇದಾನಿ ತಥಾಗಮನಂ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೋ **"ತಞ್ಚಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ತಥಂ ಅವಿತಥನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನನ್ತಿ** ಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ। ತದೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ । ತತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ, ತೇನ "ಪತಿಟ್ಠಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕತಿಯತ್ಥಂಪತಿಟ್ಠಾನಕಿರಿಯಂ ಪರಾಮಸತಿ। **ಇದಮಸ್ಸಾತಿ** ಇದಂ ಪತಿಟ್ಠಹನಂ ಅಸ್ಸ ಭಗವತೋ। ಪಟಿಲಾಭಸದ್ದೇ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ ಚೇಸ, ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ। **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ತಪ್ಪಟಿಲಾಭಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಆಯತಿಂ

ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕಸ್ಸ ಹಿತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಪವತ್ತಂ ಸಞ್ಞಾನನಕಾರಣಂ। ಭಗವತೋ ಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನೇ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಸುಪಿನಾದಯೋ ವಿಯ ಏತಾನಿ ಸಞ್ಞಾನನನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಯಥಾ ತಂ ಲೋಕೇ ಪುಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಫಲವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನೇತಿ।

ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಲೋಕಾನಮುತ್ತಮಭಾವಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಲೋಕಾತಿಕ್ಕಮನಭಾವಸ್ಸ ವಾ। ಸತ್ತ ಪದಾನಿ **ಸತ್ತಪದಂ,** ತಸ್ಸ ವೀತಿಹಾರೋ ವಿಸೇಸೇನ ಅತಿಹರಣಂ **ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೋ,** ಸತ್ತಪದನಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಸಮಗಮನೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಮನ್ತರೇ ಮುಟ್ಠಿರತನಮತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

> “ಅನೇಕಸಾಖಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಂ,
> ಛತ್ತಂ ಮರೂ ಧಾರಯುಮನ್ತಲಿಕ್ಖೇ।
> ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ,
> ನ ದಿಸ್ಸರೇ ಚಾಮರಛತ್ತಗಾಹಕಾ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೯೩)। -

ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ನಾಳಕಸುತ್ತೇ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಗಾಥಾಪದಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾತಿ ಏತ್ಥಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಹಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಗಾಥಾಪದೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತೇ ಅನಾಗತತ್ತಾ ಪನ ಚಾಮರುಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ತಥಾ ವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಆಗತಾನುಸಾರೇನ ಹಿ ಇಧ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವಂ ವದತಿ, **ಚಮರೋ** ನಾಮ ಮಿಗವಿಸೇಸೋ। ಯಸ್ಸ ವಾಲೇನ ರಾಜಕಕುಧಭೂತಂ ವಾಲಬೀಜನಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಯನ್ತಿ **ಚಾಮರೀ**। ತಸ್ಸಾ ಉಕ್ಖೇಪೋ ತಥಾ, ವುತ್ತೋ ಸೋತಿ **ವುತ್ತಚಾಮರುಕ್ಖೇಪೋ। ಅರಹತ್ತವಿಮುತ್ತಿವರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತವರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ। **ಸತ್ತಮಪದೂಪರೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪದ**-ಸದ್ದೋ ಪದವಳಞ್ಜನವಾಚಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತಮಸ್ಸ ಪದವಳಞ್ಜನಸ್ಸ ಉಪರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ ಅನಾವರಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ**”ತಿ। **ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ “ಯಞ್ಚೇ”ತಿಆದಿ ಅಧಿಕಾರತ್ತಾ, ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಚ ನ ವುತ್ತಂ, ಏತೇನ ಚ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಸೇಸಾ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಾರಮಿತಾನಿಸ್ಸನ್ದಾ ಹಿ ತೇ।

ಪೋರಾಣಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। ಗವಮ್ಪತಿ ಉಸಭೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ವಸೂನಂ ರತನಾನಂ ಧಾರಣತೋ ವಸುನ್ಧರಸಙ್ಖಾತಂ ಭೂಮಿಂ ಫುಸೀ ಯಥಾ, ತಥಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ ಸೋ ಗೋತಮೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ವಸುನ್ಧರಂ ಫುಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕ್ಕಮೀ**ತಿ ಅಗಮಾಸಿ। **ಸತ್ತ ಪದಾನೀ**ತಿ ಸತ್ತಪದವಳಞ್ಜನಟ್ಠಾನಾನಿ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಸತ್ತಪದವಾರೇಹೀತಿ ವಾ ಕರಣತ್ಥೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮರೂ**ತಿ ದೇವಾ ಯಥಾಮರಿಯಾದಂ ಮರಣಸಭಾವತೋ। **ಸಮಾ**ತಿ ವಿಲೋಕನಸಮತಾಯ ಸಮಾ ಸದಿಸಿಯೋ। ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಹಿ ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ವಿಲೋಕೇಸಿ, ಏವಂ ಸೇಸದಿಸಾಪಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಲೋಕನೇ ವಿನಿಬನ್ಧೋ ತಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ, ಸಮಾತಿ ವಾ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿರೂಪಬೀಭಚ್ಛವಿಸಮರೂಪಾನಿ ವಿಲೋಕೇತುಮಯುತ್ತಾನಿ ದಿಸಾಸು ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ , ವಿಸ್ಸಟ್ಠಮಞ್ಜುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಪೇತಂ ಗಿರಂ ಅಬ್ಭುದೀರಯಿ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿಟ್ಠಿತೋ ಸೀಹೋ ಯಥಾ ಅಭಿನದೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಕಾಯಗಮನತ್ಥೇನ ಗತಸದ್ದೇನ ತಥಾಗತಸದ್ದಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ”ತಿಆದೀಸುಪಿ “ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಅಲೋಭಪಧಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ। ಕುಸಲಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ

ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಯೋ ಏವ। “ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಏವ ಇಧ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಗತೋ**ತಿ ಉತ್ತರಿವಿಸೇಸಂ ಞಾಣಗಮನೇನ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಪಹಾನಹೇತು, ಪಹಾನೇ ವಾ ಸತಿ। ಹೇತುಲಕ್ಖಣತ್ಥೇಸು ಹಿ ಅಯಂ ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ “ಸಕ್ಕೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೫೫) ವಿಯ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನಹೇತುಕಞ್ಚ “ಗತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಅವಬೋಧಸಙ್ಖಾತಂ, ಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ವಾ ಗಮನಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ತಂ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏಸ ನಯೋ **“ಪದಾಲೇತ್ವಾ**”ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಾಲೋಕಸಞ್ಜಾನನೇನ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿನಾ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನಾ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವನಿಚ್ಛಯೇನ, ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ “ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಭಗವತೋ ಞಾಣಗಮನವಿಸಿಟ್ಠಂ ತಥಾಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಹ ಉಪಾಯೇನ ಅಟ್ಠಹಿ ಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ, ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಚ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಞಾಣೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಞ್ಹಿ ವಿನಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಉಪಾಯೋ। ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ, ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅರತಿವಿನೋದನಂ ಉಪಾಯೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಪನ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೇಪಿ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ದಸ್ಸಿತನೀವರಣೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪವೇಸನನಿಬನ್ಧನೇನ ನೀವರಣಾನಿ ಕವಾಟಸದಿಸಾನೀತಿ ಆಹ **“ನೀವರಣಕವಾಟಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ”**ತಿ। “ರತ್ತಿಂ ಅನುವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಅನುವಿಚಾರೇತ್ವಾ ದಿವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇತೀ”ತಿ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ವಮ್ಮಿಕಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ವೂಪಸಮಾ [ಧೂಮಾಯನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭)] ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಸನ್ಧಾಯ **“ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಧೂಮಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಧೂಮಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರ”ಮಿಚ್ಚೇವ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ, ಸೋ ನ ಪೋರಾಣೋ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ, ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಪಾಠಸ್ಸೇವ ಉದ್ಧತತ್ತಾ। **ವಿರಾಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಾ। ತದುಭಯತ್ಥೋ ಹೇಸ “ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೫; ಪಾರಾ॰ ೧೧; ವಿಭ॰ ೬೨೫) ವಿಯ। ಕಾಮಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಏವ ದುಕ್ಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಏವ ಚ ಸುಖಂ ಪಹೀಯತಿ, ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯಾ”**ತಿ।

ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ಚೇವ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಚ ವುತ್ತಾನಿ। ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಹಿ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ “ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೮) ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಕಸಿಣರೂಪಂ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ “ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೨೨೩ ಆದಯೋ) ತಸ್ಮಾ ಇಧ ರೂಪೇ ರೂಪಜ್ಝಾನೇ ತಂಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ರೂಪಂ ಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ರೂಪಸಞ್ಞಂ,** ರೂಪಸಞ್ಞಾಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಭೇದಸ್ಸ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ, ರೂಪಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಪಟಿಘಾತೇನ ಪಟಿಹನನೇನ ವಿಸಯಿವಿಸಯಸಮೋಧಾನೇನ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾ। **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ದ್ವೇ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ,

ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಸಞ್ಞಾತಿ ಏತಾಸಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಸಞ್ಞಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಏತಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಭೇದೇ ನಾನತ್ತೇ ನಾನಾಸಭಾವೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ನಾನತ್ತಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ "ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ , ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ "ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಂ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ, "ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಸಮುದಯವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತೇನೇವಾಹ "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ। ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ। **ಆದಾನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಂ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ **ಘನಸಞ್ಞಾ**। **ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ**। **ಧುವಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಥಿರಭಾವಗ್ಗಹಣಸಞ್ಞಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹತಂ। **ಪಣಿಧಿ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಂ। ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿನ್ನತಾ।

ಅಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ**। **ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅಸಾರೇ ಸಾರಗ್ಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಂ। ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ** ನಾಮ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನ'ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ**"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಲೇಣತಾಣಭಾವಗ್ಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ**। "ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮುದಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ವಚನತೋ **ಆಲಯೋ** ವುಚ್ಚತಿ ತಣ್ಹಾ, ಸಾಯೇವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು, ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ಕೇಚಿ। "ಏವಂವಿಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀ'ತಿ ಪವತ್ತಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ಗೋತ್ರಭು। **ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸನಂ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠೇ, ಪಹಾನೇಕಟ್ಠೇ ಚ। **ಓಳಾರಿಕೇ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನಪಹಾತಬ್ಬಾ ಚ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿಪಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಬ್ಬಚನೀಯತಾ ಸಿಯಾ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಭೂತೇ। ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿಕೋ ಹಿ ಏತ್ಥ **ಸಹಗತ**ಸದ್ದೋ। ಇದಂ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ । **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ। ನ ಹಿ ಪಠಮಾದಿಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಪ್ಪದೇಸವಿಸಯೋ "ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೨೯)।

ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಕಠಿನಭಾವೋ। **ಪಗ್ಘರಣಂ** ದ್ರವಭಾವೋ। ಲೋಕಿಯವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಯೇನ ತಂತಂಕಲಾಪಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾಯನಂ, ಥಮ್ಭಭಾವೋ ವಾ, ತಂ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ**। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತಾನಂ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತೇಹಿ ಫುಟ್ಠಭಾವೇ ತಂತಂಭೂತವಿವಿತ್ತತಾ ರೂಪಪರಿಯನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಯೇಸಂ ಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಸೋ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋವ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಿತಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಲಾಪೇ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ,** ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **ಆಕಾಸಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ** "ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೩೭)।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ರುಪ್ಪನಂ**। ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ ಚೇತನಾವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನಿಯೇ **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ** "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೧೨) ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಚೇತನಾ। ಯಥಾಹ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೨೨೬) ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಠಪನಂ **ಅಭಿನಿರೋಪನಂ**। ಆರಮ್ಮಣಾನಮನುಬನ್ಧನಂ **ಅನುಮಜ್ಜನಂ**। ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ **ಫರಣಂ**। ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ ಸದ್ದಹನಂ **ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ**। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇತಿ** ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಹೇತು। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಕೋಸಜ್ಜಾದೀಸುಪಿ**। ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹೂಪಸಮೋ **ವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ**। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ** ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದತೋ।

ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಂ ಸೋತಾರಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಾ **ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ**। ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಯಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಘಟನಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ವಿರತಿ **ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯವುತ್ತಿಯಾ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಸುದ್ಧಿ **ವೋದಾನಂ**।

"ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಇಧ ಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಪನ "ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೫೮೩, ೯೮೫; ವಿಭ॰ ೧, ೧೦, ೫೨) ವಿಯ ಸಮಪಞ್ಞಾಸಚೇತಸಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಕಾವ ಚೇತನಾ। ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವೋ **ನಮನಂ**। **ಆಯತನಂ** ಪವತ್ತನಂ। ಸಳಾಯತನವಸೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಜನಕಹೇತುಭಾವೋ ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಂ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ **ಗಹಣಲಕ್ಖಣಂ**। ಪುನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಆಯೂಹನಲಕ್ಖಣಂ**। ಸತ್ತಜೀವತೋ **ಸುಞ್ಞತಾಲಕ್ಖಣಂ**। **ಪದಹನಂ** ಉಸ್ಸಾಹನಂ। **ಇಜ್ಝನಂ** ಸಮ್ಪತ್ತಿ। ವಟ್ಟತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ **ನಿಯ್ಯಾನಂ**। ಅವಿಪರೀತಭಾವೋ **ತಥಲಕ್ಖಣಂ**। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ **ಏಕರಸೋ,** ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವೋವ। **ಯುಗನದ್ಧಾ** ನಾಮ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಕಾರತಾಯ ಯುಗಳವಸೇನ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬತೋ। "ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾ ಪಗ್ಗಹಾವಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಸಮಾಧಿ। **ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಪಞ್ಞಾ। **ಖಯೋತಿ** ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೋ ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ **ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದನಲಕ್ಖಣಂ**। ಕಿಲೇಸಾನಮನುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ,** ಫಲಂ। ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೋ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿ**। **ಛನ್ದಸ್ಸಾ**ತಿ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಛನ್ದಸ್ಸ। ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ **ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ**। ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಧಮ್ಮಾನಮುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾ **ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣಂ**। ವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ **ಸಮೋಧಾನಂ**। ಯಾ "ಸಙ್ಗತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ"ತಿಆದೀಸು। ಸಮಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಓದಹನ್ತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾ ಭವನ್ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಅನೇನಾತಿಪಿ **ಸಮೋಧಾನಂ,** ಫಸ್ಸೋ, ತಬ್ಭಾವೋ **ಸಮೋಧಾನಲಕ್ಖಣಂ**। ಸಮೋಸರನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ,** ವೇದನಾ। ತಾಯ ಹಿ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾನುಭವನನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮೋಸಟಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ತಬ್ಭಾವೋ **ಸಮೋಸರಣಲಕ್ಖಣಂ**। ಪಾಸಾದಾದೀಸು ಗೋಪಾನಸೀನಂ ಕೂಟಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾಮೋಕ್ಖಭಾವೋ **ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ**। ಸತಿಯಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಕತ್ತಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತಿಭಾವೋ **ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣಂ**। ತತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮತೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉತ್ತರಿ ಪಧಾನಂ **ತತುತ್ತರಿ,** ತಬ್ಭಾವೋ **ತತುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣಂ**। ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। **ವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಫಲಂ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಾರಸ್ಸ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಭಾವೇನ **ಸಾರಂ**। ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಭಾವತೋ **ಪರಿಯೋಸಾನಂ**। ಅಯಞ್ಚ

ಲಕ್ಖಣವಿಭಾಗೋ ಛಧಾತುಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ತಂತಂಸುತ್ತಪದಾನುಸಾರೇನ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಮಾಗತನಯೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋಪಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯಾಯನ್ತರಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಪುನ ದಸ್ಸಿತೋ। ತತೋ ಏವ ಚ "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ"ತಿ "ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ, "ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ, "ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಞ್ಹಿ ಆವುಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ [ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೧೨ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ಚ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ತಂ ಪನ ಗಮನಂ ಇಧ ಞಾಣಗಮನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಞಾಣಗತಿಯಾ"**ತಿ। ಸತಿಪಿ ಗತಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಬೋಧನತ್ಥಭಾವೇ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೇನೇವೇಸೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ನ ವುತ್ತೋ। ಆ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಗತಸದ್ದಾನುವತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ಪತ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ"**ತಿ।

ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತ್ತಾ **"ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತೋ **ತಥಾನಿ**। ಅಮುಸಾಸಭಾವತೋ **ಅವಿತಥಾನಿ**। ಅಞ್ಞಾಕಾರರಹಿತತೋ **ಅನಞ್ಞಥಾನಿ**। ಸಚ್ಚಸಂಯುತ್ತಾದೀಸು ಆಗತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಚ್ಚಚತುಕ್ಕಕಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಇತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ"**ತಿ ಆಹ। **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತದಪರಾಮಸಿತಬ್ಬಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಥಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು।

ಏವಂ ಸಚ್ಚವಸೇನ ಚತುತ್ಥಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತ್ತಾ ತಥಭೂತಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನಾಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**ತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆಗತಸಭಾವೋ, ಅನುಪವತ್ತಟ್ಠೋತಿ **ಅತ್ಥೋ**। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಚ **ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ** ಪುಬ್ಬಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪವಸೇನ। ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೇಪಿ ಹಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ। ನ ಚೇತ್ಥ ಜಾತಿತೋ ಜರಾಮರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಜಾತಿಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞತೋ ಹೋತೀತಿ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ**। ಇತ್ಥಮೇವ ಜಾತಿತೋ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಜಾತಿ **ಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಾ ಯಾ ಜಾತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದನುರೂಪಂ ಪಾತುಭೂತಸಭಾವೋತಿ। ಪಚ್ಚಯಪಕ್ಖೇ ಪನ **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯಾ ಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಪಚ್ಚಯಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಧಮ್ಮಾನಂ। "ಸುಗತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ವಿಯ ಗಮುಸದ್ದಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಯತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಞಾಣಗಮನತ್ಥಂ। ಗತಿಬುದ್ಧಿಯತ್ಥಾ ಹಿ ಸದ್ದಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯಾಯಾ। ತಸ್ಮಾ "ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಗತಸದ್ದೋ"ತಿ ಅಧಿಕಾರೋ, ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ವಾ ನ ಪಯುತ್ತೋ।

ಯಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಭಗವಾ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸದೇವಕೇ...ಪೇ॰... ಪಜಾಯಾ**ತಿ ಆಧಾರೋ "ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಪದೇತಿ ಪುನ **ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸ**ಉತಿ ತಂನಿವಾಸಸತ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ, ಆಪಾಥಗಮನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಭಗವತಾ ವಿಭಜ್ಜಮಾನಂ ತಂ ರೂಪಾಯತನಂ ತಥಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾವಿತಥಭಾವೇ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಏವಂ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಞಾತತ್ತಾ ಪಸ್ಸಿತತ್ತಾತಿ ಹಿ ಹೇತ್ವನ್ತೋಗಧಮೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪರಿತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾತದುಭಯಾದಿಭೇದಮ್ಪಿ। **ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನಾ**ತಿ "ರೂಪಾಯತನಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸುತಂ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮುತಂ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಪದಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾತಪದಞ್ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಲಬ್ಭತಿ। ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಇಟ್ಠಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ ರೂಪಧಾತು ವಣ್ಣನಿಭಾ

ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ **ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ**। "ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಅನೇಕನಾಮಭಾವಂ ಸರೂಪತೋ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಂ ರೂಪಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬) ಆಗತೇ ತೇರಸ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ಚೇತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ವವತ್ಥಾಪನನಯಾನಂ ವಸೇನ **"ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಥಮೇವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಜಾನನೇನ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯದೇಸನತಾಯ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಚ ಪಸ್ಸನೇನ ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಿತಾಯ ಸಚ್ಚಮೇವ। ತಮತ್ಥಂ ಚತುರಙ್ಗುತ್ತರೇ **ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತೇನ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪) ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ವುತ್ತಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ದಳ್ಹೀಕರಣಜೋತಕೋ, ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕರಣಂ ಜೋತೇತೀತಿ, ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ವಾ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋ, ನ ಕೇವಲಂ ಮಯಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಭಗವತಾಪೀತಿ। **ಅನುವಿಚರಿತ**ನ್ತಿ ಪರಿಚರಿತಂ। **ಜಾನಾಮಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತೀತಕಾಲೇಸು ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾಯೇವ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। **ವಿದಿತ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ಅನಾಮಟ್ಠಕಾಲವಿಸೇಸೋ ಕಾಲತ್ತಯಸಾಧಾರಣತ್ತಾ "ದಿಟ್ಠಂ ಸುತ್ತಂ ಮುತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೧) ವಿಯ, ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಞಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಚೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ "ಅಞ್ಞೇ ಜಾನನ್ತಿಯೇವ, ಮಯಾ ಪನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ವಿದಿತ"ನ್ತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭೂಮಿ ನಾಮ ಕಥಿತಾ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ತಂ ಛದ್ವಾರಿಕಮಾರಮ್ಮಣಂ ತಣ್ಹಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತತ್ತನಿಯವಸೇನ ನ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಪದೇನ ಖೀಣಾಸವಭೂಮಿ ಕಥಿತಾ। ಯಥಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಯಂಸಭಾವಾ, ಯಂಪಕಾರಾ ಚ, ತಥಾ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ತಂಸಭಾವೇ ತಂಪಕಾರೇ ಗಮತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಜಾನಾತೀತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತಥದಸ್ಸೀಅತ್ಥೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನೇಕತ್ಥಾ ಹಿ ಧಾತುಸದ್ದಾ। ಕೇಚಿ ಪನ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ಪಿಸೋದರಾದಿಗಣಪಕ್ಖೇಪೇನ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೨) ವಾ ದಸ್ಸೀ-ಸದ್ದಲೋಪಂ, ಆಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿಮೇತ್ಥ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ವಿಜ್ಜಮಾನಪದಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪದಸ್ಸ ಗಹಣತೋ। ವುತ್ತಞ್ಚ **ಬುದ್ಧವಂಸಟ್ಠಕಥಾಯಂ** -

> "ತಥಾಕಾರೇನ ಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಜಾನಾತಿ ಅನುಪಸ್ಸತಿ।
> ತಥದಸ್ಸೀತಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತೋ ತಥಾಗತೋ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ರತನಚಙ್ಕಮನಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ)।

ಏತ್ಥ **"ಅನುಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಆಗತಸದ್ದತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತದಿದಂ ಞಾಣಪಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಜಾನಾತೀ"**ತಿ, ಸದ್ದಾಧಿಗತಮತ್ಥಂ ಪನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತಥದಸ್ಸೀ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ।

ಯಂ ರತ್ತಿನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ರತ್ತಿಯಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ರತ್ತೇಕದೇಸಭೂತಸ್ಸ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ತಾ, ಸಕಲಾಪಿ ವಾ ಏಸಾ ರತ್ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಪದಹನಕಾಲತ್ತಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಥವೀಪುಕ್ಖಲನಿರುತ್ತರಭೂಮಿಸೀಸಗತತ್ತಾ ನ ಪರಾಜಿತೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಪರಾಜಿತೋ,** ಸ್ವೇವ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋತಿ **ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೋ,** ತಸ್ಮಿಂ। **ತಿಣ್ಣಂಮಾರಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಮಾರಾನಂ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಮಾರಾನಂ ಮದ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮತ್ಥಕ**ನ್ತಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸೀಸಂ। **ಏತ್ಥನ್ತರೇ**ತಿ ಉಭಿನ್ನಂ ರತ್ತೀನಮನ್ತರೇ। **"ಪಠಮಬೋಧಿಯಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಪರಿಮಾಣಕಾಲಮೇವ ಅನ್ತೋಗಧಭೇದೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸೇತಿ। ತಾಸು ಪನ ವೀಸತಿವಸ್ಸಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಪಠಮಬೋಧೀತಿ **ವಿನಯಗಣ್ಠಿಪದೇ** ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ತದಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ "ಭಗವತೋ ಹಿ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ವೀಸತಿವಸ್ಸನ್ತರೇ ನಿಬದ್ಧುಪಟ್ಠಾಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೬) ಕಥಿತತ್ತಾ ಪಠಮಬೋಧಿ ನಾಮ ವೀಸತಿವಸ್ಸಾನೀತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಪನ "ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ವಸ್ಸೇಸು ಆದಿತೋ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪಠಮಬೋಧೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಮಜ್ಝೇ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಬೋಧಿ, ಅನ್ತೇ ಪನ್ನರಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮಬೋಧೀತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಬೋಧೀನಂ ಸಮಪ್ಪಮಾಣತಾ ಸಿಯಾ, ತಮ್ಪಿ ಯುತ್ತಂ। ಪನ್ನರಸತಿಕೇನ ಹಿ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಾನಿ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ

ಪನ್ನರಸವಸ್ಸಪ್ಪಮಾಣಾಯ ಪಠಮಬೋಧಿಯಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ “ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ವೀಸತಿವಸ್ಸನ್ತರೇ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। “ಯಂ ಸುತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ನಿದ್ದೋಸತಾಯ **ಅನುಪವಜ್ಜಂ** ಅನುಪವದನೀಯಂ। ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನೂನಂ**। ಅಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನಧಿಕಂ**। ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ**। ನಿಮ್ಮದನಹೇತು **ನಿಮ್ಮದನಂ**। **ವಾಲಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ವಾಲಧಿಲೋಮಸ್ಸ ಕೋಟಿಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ। **ಅವಕ್ಖಲಿತ**ನ್ತಿ ವಿರಾಧಿತಂ ಮುಸಾ ಭಣಿತಂ। **ಏಕಮುದ್ದಿಕಾಯಾ**ತಿ ಏಕರಾಜಲಞ್ಛನೇನ। **ಏಕನಾಳಿಯಾ**ತಿ ಏಕಾಳ್ಹಕೇನ, ಏಕತುಮ್ಬೇನ ವಾ। **ಏಕತುಲಾಯಾ**ತಿ ಏಕಮಾನೇನ। **“ತಥಮೇವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ **ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ಯದತ್ಥಂ ಭಾಸಿತಂ, ಏಕನ್ತೇನ ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಯಥಾ ಭಾಸಿತಂ ಭಗವತಾ, ತಥಾಯೇವಾತಿ ಅವಿಪರೀತದೇಸನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಗದತ್ಥೋ”**ತಿ ಏತೇನ ತಥಂ ಗದತಿ ಭಾಸತೀತಿ **ತಥಾಗತೋ ದ**-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಚ ಆಕಾರಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ, ಧಾತುಸದ್ದಾನುಗತೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ “ಸುಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ವಿಯ ಧಾತುಸದ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪೇನ ನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಗದನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಹಿತನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಭುಸಂ ಕಥನಂ ವಚನಂ, ತಬ್ಭಾವಮತ್ತೋ ವಾ **ಆ**-ಸದ್ದೋ।

ತಥಾ ಗತಮಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಥಾ ವಾಚಾಯ ಗತಂ ಪವತ್ತಿ, ತಥಾ ಕಾಯಸ್ಸ, ಯಥಾ ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಗತಂ ಪವತ್ತಿ, ತಥಾ ವಾಚಾಯ ಅಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದೇವ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಭಗವತೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹಿ **“ಗತೋ ಪವತ್ತೋ, ಗತಾ ಪವತ್ತಾ”**ತಿ ಚ ಏತೇನ ಕಾಯವಚೀಕಿರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಲೋಮನವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ, ವಾಚಾಯ ಚ ಪವತ್ತಿ ಇಧ ಗತ-ಸದ್ದೇನ ಕಥಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **“ಏವಂಭೂತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸಂ, **“ಯಥಾ ತಥಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಯಂತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿತಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ “ತಥಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಯಥಾ”ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ತಥಾಸದ್ದತ್ಥಂ, **“ವಾದೀ ಕಾರೀ”**ತಿ ಏತೇನ ಪವತ್ತಿಸರೂಪಂ, **“ಭಗವತೋ ಹೀ”**ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾವಾದೀತಥಾಕಾರಿತಾದಿಕಾರಣನ್ತಿ। **“ಏವಂಭೂತಸ್ಸಾ”**ತಿ ಯಥಾವಾದೀತಥಾಕಾರಿತಾದಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ, ಇಮಂ ಪಕಾರಂ ವಾ ಪತ್ತಸ್ಸ। **ಇತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಗತ-ಸದ್ದೋ ವಾಚಾಯ ಪವತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮಂ ತಥಾವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ ತಥಾಕಾರಿತಾಅತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ಯಥಾ ವಾಚಾ ಗತಾ ಯಸ್ಸ,
> ತಥಾ ಕಾಯೋ ಗತೋ ಯತೋ।
> ಯಥಾ ಕಾಯೋ ತಥಾ ವಾಚಾ,
> ತತೋ ಸತ್ಥಾ ತಥಾಗತೋ”ತಿ॥

ಭವಗ್ಗಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಂ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ “ತಿರಿಯಂ ವಿಯ ಉಪರಿ, ಅಧೋ ಚ ಸನ್ತಿ ಅಪರಿಮಾಣಾ ಲೋಕಧಾತುಯೋ”ತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಫಲೇನ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ದಸ್ಸನೇನ। **ತುಲೋ**ತಿ ಸದಿಸೋ। **ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಮಿನನಕಾರಣಂ। ಪರೇ ಅಭಿಭವತಿ ಗುಣೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ಅಧಿಕೋ ಭವತೀತಿ **ಅಭಿಭೂ**। ಪರೇಹಿ ನ ಅಭಿಭೂತೋ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋತಿ **ಅನಭಿಭೂತೋ**। **ಅಞ್ಞದತ್ಥೂ**ತಿ ಏಕಂಸವಚನೇ ನಿಪಾತೋ। ದಸ್ಸನವಸೇನ **ದಸೋ,** ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರೇ ಅತ್ತನೋ ವಸಂ ವತ್ತೇತೀತಿ **ವಸವತ್ತೀ**।

“ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ”ತಿ ಅಯಂ ನ ಸದ್ದತೋ ಲಬ್ಭತಿ, ಸದ್ದತೋ ಪನ ಏವನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ರೇವ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಗದೋತಿ** ದಿಬ್ಬಾಗದೋ ಅಗಂ ರೋಗಂ ದಾತಿ ಅವಖಣ್ಡತಿ, ನತ್ಥಿ ವಾ ಗದೋ ರೋಗೋ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ , ತಸ್ಸದಿಸಟ್ಠೇನ ಇಧ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಸ್ಸ, ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯಸ್ಸ ಚ ಅಗದತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **“ಅಗದೋ ವಿಯಾ”**ತಿ। ಯಾಯ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ದೇಸನಾವಿಜಮ್ಭನಪ್ಪತ್ತಾ, ಸಾ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ। ಧಮ್ಮಧಾತ**ಊತಿ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ। ತೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಮಾಕಾರಭೇದಂ ಞತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ದೇಸನಂ ನಿಯಾಮೇತಿ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋಯೇವ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ** ಯಥಾ “ದಾನಮಯಂ ಸೀಲಮಯ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೪) ಅಧುನಾ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಬಹೂಸುಪಿ ಮಯ-ಸದ್ದೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೋತಿ** ಉಸ್ಸನಂ, ಅತಿರೇಕಂ ವಾ ಞಾಣಾದಿಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಪುಞ್ಞಂ। **“ತೇನಾ”**ತಿಆದಿ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಾದನಂ। **ತೇನಾತಿ** ಚ ತದುಭಯೇನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಚೇವ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೇನ ಚ ಸೋ ಭಗವಾ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **“ಇತೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬಲೋಕಾಭಿಭವನೇನ **ತಥೋ,** ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾಯ ಗತೋತಿ ಪುರಿಮಸಚ್ಚತ್ತಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, **ತಥಂ ಗತೋತಿ** ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಸಚ್ಚಂ। ಚತುಸಚ್ಚಾನುಕ್ಕಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಚತುಕ್ಕಂ ವುತ್ತಂ। ವಾಚಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾನಂ ತದತ್ಥಜೋತನಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಗತ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಅವಗತತ್ಥಂ, ಅತೀತತ್ಥಞ್ಚ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅವಗತೋ ಅತೀತೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ।

“ತತ್ಥಾ”ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **ಲೋಕನ್ತಿ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಭೂತಂ ಲೋಕಂ। ತಥಾಯ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ, ನ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಮತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಲೋಕಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚಚತುಕ್ಕೇಪಿ ದುತಿಯಪಕ್ಖಂ ವುತ್ತಂ, ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಹೇತುಂ ವಾ ಏತೇಹಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋಯೇವ ಹಿ ತಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ। “ಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮಾರಕಸ್ಸ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಸ್ಸ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩) ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ **ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ** ಆಗತಂ ಪಾಳಿಮಿಮಂ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಞ್ಚ ಅತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ಏವ, ನ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕತಾಯ। ಸಾ ಹಿ ಪೇಯ್ಯಾಲನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪಾಳಿ ತಥದಸ್ಸಿತಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಿಕಾತಿ। **“ತಸ್ಸಪಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಧ್ಯಸಾಧಕಸಂಸನ್ದನಂ ಕರೋತಿ। **“ಇದಮ್ಪಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿನಾ ತಥಾಗತಪದಸ್ಸ ಮಹಾವಿಸಯತಂ , ಅಟ್ಠವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಇದನ್ತಿ** ಅತಿಬ್ಯಾಸರೂಪೇನ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಕಾರಣಂ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಸಮ್ಭಾವನೇ “ಇತ್ಥಮ್ಪಿ ಮುಖಮತ್ತಮೇವ, ಪಗೇವ ಅಞ್ಞಥಾ”ತಿ। **ತಥಾಗತಭಾವದೀಪನೇತಿ** ತಥಾಗತನಾಮದೀಪನೇ। ಗುಣೇನ ಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ ನಾಮ, ನಾಮೇನ ಚ ಭಗವತಿ ತಥಾಗತ-ಸದ್ದೋತಿ। “ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ”ತಿಆದಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೦೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೭) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಮಾದಪದಂ ವಿಯ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ತಥಾಗತಪದಂ ಸಙ್ಗಾಹಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ । **ವಣ್ಣೇಯ್ಯಾತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಮೇತಂ “ವಣ್ಣೇಯ್ಯ ವಾ, ನ ವಾ ವಣ್ಣೇಯ್ಯಾ”ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
> ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
> ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
> ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೭.೨೦; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಬುದ್ಧವಂಸವಣ್ಣನಾ; ಚರಿಯಾ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)। -

ಸಮತ್ಥನೇ ವಾ ಏತಂ “ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩) ವಿಯಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಹಾನಟ್ಠಾನಸಂಕಿಲೇಸನಿವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾಪಣಿಧಾನಂ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕತಾಯ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಧಿಗಮೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣತಾಯ ಚ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವತೋ ಯಥಾರುಚಿ, ತಥಾ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಾನಂ ಗತಾನಿ ಗಮನಾನಿ ಪವತ್ತಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಪಿಚ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ ಭಗವನ್ತೋ ನಿಖಿಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ವಿಧೋತಿ **ತಥಾಗತೋ,** ಯಥಾ ಯುತ್ತಾ ಚ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ವುತ್ತನಯೇನ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ಯುತ್ತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಪರೋ ನಯೋ-ಯಸ್ಮಾ ಸಚ್ಚಂ ತಚ್ಛಂ ತಥನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥೇನ ಞಾಣೇನ ಆಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ।

"ಪಹಾಯ ಕಾಮಾದಿಮಲೇ ಯಥಾ ಗತಾ,
ಸಮಾಧಿಞಾಣೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ।
ಮಹೇಸಿನೋ ಸಕ್ಯಮುನೀ ಜುತಿನ್ಧರೋ,
ತಥಾ ಗತೋ ತೇನ **ತಥಾಗತೋ** ಮತೋ॥

ತಥಞ್ಚ ಧಾತಾಯತನಾದಿಲಕ್ಖಣಂ,
ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಿಭಾಗಭೇದತೋ।
ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಜಿನೋ ಸಮಾಗತೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ॥

ತಥಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ,
ತಥಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೇನ ಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ,
ಯಾಥಾವತೋ ತೇನ ಜಿನೋ **ತಥಾಗತೋ**॥

ಅನೇಕಭೇದಾಸುಪಿ ಲೋಕಧಾತೂಸು,
ಜಿನಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಾದಿಗೋಚರೇ।
ವಿಚಿತ್ತಭೇದೇ ತಥಮೇವ ದಸ್ಸನಂ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಲೋಚನೋ॥

ಯತೋ ಚ ಧಮ್ಮಂ ತಥಮೇವ ಭಾಸತಿ,
ಕರೋತಿ ವಾಚಾಯನುಲೋಮಮತ್ತನೋ।
ಗುಣೇಹಿ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯಿರೀಯತಿ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನಪಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಮತೋ ಯಥಾರುಚಿ,
ಪವತ್ತವಾಚಾತನುಚಿತ್ತಭಾವತೋ।
ಯಥಾವಿಧಾ ಯೇನ ಪುರಾ ಮಹೇಸಿನೋ,
ತಥಾವಿಧೋ ತೇನ ಜಿನೋ **ತಥಾಗತೋ**॥

ಯಥಾ ಚ ಯುತ್ತಾ ಸುಗತಾ ಪುರಾತನಾ,
ತಥಾವ ಯುತ್ತೋ ತಥಞಾಣತೋ ಚ ಸೋ।
ಸಮಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಲೋಚನೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮ ಥೋಕಂ ವಿಸದಿಸಂ)। -

ಸಙ್ಗಹಗಾಥಾ।

"ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಅಯಂ ಕಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಆಹ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಸೀಲಮತ್ತಕಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸಭಾವಞಾಪನತ್ಥಂ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೦) ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾವ ಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾ**ತಿ "ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ।

ಪಕತಿಯಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ, ಸಯಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಞಾತುಮಿಚ್ಛಿತೋ ಸಭಾವೋ। **ಅಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತೇನ, ಇತರೇನ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿಪಿ ಞಾಣೇನ ಅಞ್ಞಾತಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾನಿ ಹಿ ಞಾಣದಸ್ಸನತುಲನತೀರಣಾನಿ। **ಅದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮಿವ ಅದಿಟ್ಠಂ। **ಅತುಲಿತ**ನ್ತಿ "ಏತ್ತಕಮೇತ"ನ್ತಿ ತುಲನಭೂತೇನ ಅತುಲಿತಂ। **ಅತೀರಿತ**ನ್ತಿ "ಏವಮೇವಿದ"ನ್ತಿ ತೀರಣಭೂತೇನ ಅಕತಞಾಣಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನಂ। **ಅವಿಭೂತ**ನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಾಕಟಭೂತಂ। **ಅವಿಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟಕತಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ। ಅದಿಟ್ಠಂ ಜೋತೀಯತಿ ಪಕಾಸೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ। ಸಂಸನ್ದನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸಾಕಚ್ಛಾವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣತ್ಥಾಯ। ಸಂಸನ್ದನಞ್ಹಿ ಸಾಕಚ್ಛಾವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ। ದಿಟ್ಠಂ ಸಂಸನ್ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ। "ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ"**ತಿಆದೀಸು ದಳ್ಹತರಂನಿವಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಸಂಸಯೋ**। ನಾತಿಸಂಸಪ್ಪನಮತಿಭೇದಮತ್ತಂ **ವಿಮತಿ**। ತತೋಪಿ ಅಪ್ಪತರಂ "ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿಧಾ ವಿಯ ಪವತ್ತಂ **ದ್ವೇಳ್ಹಕಂ**। ದ್ವಿಧಾ ಏಲತಿ ಕಮ್ಪತಿ ಚಿತ್ತಮೇತೇನಾತಿ ಹಿ **ದ್ವೇಳ್ಹಕಂ** ಹಪಚ್ಚಯಂ, ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿಕಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ತೇನ ಜಾತೋ, ತಂ ವಾ ಜಾತಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ದ್ವೇಳ್ಹಕಜಾತೋ**। ವಿಮತಿ ಛಿಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ। ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೯) ಆಗತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಪುಚ್ಛಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ಅನುಮತಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾಯ ಹಿ "ಕಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಮತೀ"ತಿ ಅನುಮತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋತಿ। **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ**ತಿ ಕಥೇತುಕಾಮತಾಯ। "ಅಞ್ಞಾಣತಾ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೫) ವಿಯ ಹಿ ಏತ್ಥ ಯ-ಕಾರಲೋಪೋ, ಕರಣತ್ಥೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ**ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಥಾ ಪವತ್ತವಚನಂ, ತದುಪ್ಪಾದಕೋ ವಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದತ್ಥಂ ಪನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸನಯೋ ಆಹರಿತೋ, ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸಭಾವಸ್ಸ ಞಾಪನತ್ಥಂ **"ಇಮಾಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಚಿತ್ತಾಭೋಗೋ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**। ಭುಸಂ, ಸಮನ್ತತೋ ಚ ಸಂಸಪ್ಪನಾ ಕಙ್ಖಾ **ಆಸಪ್ಪನಾ, ಪರಿಸಪ್ಪನಾ** ಚ। **ಸಬ್ಬಾ ಕಙ್ಖಾ ಛಿನ್ನಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ। ಪರೇಸಂ ಅನುಮತಿಯಾ, ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಸಮ್ಭವತೋ, ತಥಾ ಏವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಚ ವುತ್ತಂ **"ಅವಸೇಸಾ ಪನ ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ। ಯಾ ಪನೇತಾ "ಸತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪುಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪುಚ್ಛಾ ಏಕಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪುಚ್ಛಾ ಅನೇಕಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪುಚ್ಛಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪರಾಪಿ ಅನೇಕಧಾ ಪುಚ್ಛಾಯೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತಾ, ತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಇಧ ಅವಿಚಯನಂ "ಅಲಂ ಏತ್ತಾವತಾವ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವಿಚೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ನಯದಾನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೮. ಪುಟ್ಠಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಯ ಸತಿಯೇವ ಯುತ್ತರೂಪಾತಿ ಚೋದನಾಯ **“ಇದಾನೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ**। **ಅತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅತಿರೇಕತ್ಥೋ। ಸೀಘಭಾವೋ ಏವ ಚ ಅತಿರೇಕತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸರಸೇನೇವ ಪತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಅತಿರೇಕಂ ಪಾತನಂ, ಸಣಿಕಂ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಪಾತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅಭಿಭವನತ್ಥೋ ವಾ, ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ವೋಹಾರವಚನಮೇತಂ “ಅತಿಪಾತೋ”ತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಕರಣಾದಿವಸೇನಾಧಿಗತತ್ತಾ **ಪಾಣವಧೋ ಪಾಣಘಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವೋಹಾರತೋ**ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿತೋ। **ಸತ್ತೋ**ತಿ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಪಣ್ಣತ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ಯಥಾ ಹಿ ಅಙ್ಗಸಮ್ಭಾರಾ, ಹೋತಿ ಸದ್ದೋ ರಥೋ ಇತಿ।
> ಏವಂ ಖನ್ಧೇಸು ಸನ್ತೇಸು, ಹೋತಿ ಸತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಮುತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧)।

ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಹಿ ವಿಕೋಪಿತೇ ಇತರಮ್ಪಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ “ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ”ತಿ, “ಪಾಣೋತಿ ಚೇತ್ಥ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ”ತಿ ಚ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ನಿರವಸೇಸಾನಂ ಪಾಣಾನಂ ಅತಿಪಾತತೋ ವಿರತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಭೂತೇ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮) ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಪಾಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನೇತ್ಥ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ತತ್ಥ ಪನ ಸಬ್ಬಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ಸುವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಮೇವಾತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸಮಕತ್ವಾ ಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಂವರಸಮಾದಾನಂ, ತಬ್ಬಿಸೇಸತೋ ಸಂವರಭೇದೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಞಾಪನತ್ಥಮ್ಪಿ ಅಯಂ ವಚನಭೇದೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **“ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ”**ತಿಆದಿ ಹಿ ಸಂವರಭೇದದಸ್ಸನಂ। “ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಭೂತೇ”ತಿಆದಿ ಪನ ಸಂವರಸಮಾದಾನದಸ್ಸನನ್ತಿ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ “ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಜಾತಿದಬ್ಬಾಪೇಕ್ಖವಸೇನ ವಚನಭೇದಮತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಣೇತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ದುಬ್ಬಿಧೇಪಿ ಪಾಣೇ। **ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ಪಾಣಸಞ್ಞಾಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ । ಯಾಯ ಪನ ಚೇತನಾಯ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಉಪಕ್ಕಮಕರಣಹೇತು ತಂಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮಹಾಭೂತಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಾ ತಾದಿಸಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋತಿ ಆಹ **“ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ”**ತಿ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಸ್ಸ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲದ್ಧುಪಕ್ಕಮಾನಿ ಹಿ ಭೂತಾನಿ ಪುರಿಮಭೂತಾನಿ ವಿಯ ನ ವಿಸದಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾನಜಾತಿಯಾನಂ ಭೂತಾನಂ ಕಾರಣಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಸುಯೇವ ಉಪಕ್ಕಮೇ ಕತೇ ತತೋ ಪರಾನಂ ಅಸತಿ ಅನ್ತರಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಭೂತಾನಂ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಚ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ ಹೋತಿ। **“ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನ”**ನ್ತಿ ಏತೇನ ವಿತಣ್ಡವಾದಿಮತಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಾಯ ವಧಕಚೇತನಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ।

ಪಯೋಗವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾದೀಹಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಹಸಾ ನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ, ಕಿಚ್ಚಸಾಧಿಕಾಯ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಜವನೇಹಿ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾಯ ಚ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ವಸೇನ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಸತಿಪಿ ಕದಾಚಿ ಖುದ್ದಕೇ ಚೇವ ಮಹನ್ತೇ ಚ ಪಾಣೇ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಮಭಾವೇ ಮಹನ್ತಂ ಹನನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ ತಿಬ್ಬತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಇತಿ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವೇನೇವ ಹೋತಿ। ಸತಿಪಿ ಚ ಪಯೋಗವತ್ಥೂನಂ ಅಮಹನ್ತಭಾವೇ ಹನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಉಪಕಾರಚೇತನಾ ವಿಯ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಅಪಕಾರಚೇತನಾಪಿ ಬಲವತೀ, ತಿಬ್ಬತರಾ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ । ತೇನಾಹ **“ಗುಣವನ್ತೇಸೂ”**ತಿಆದಿ। **“ಕಿಲೇಸಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಸತಿಪಿ

ಪಯೋಗವತ್ಥುಗುಣಾನಂ ಅಮಹನ್ತಭಾವೇ ಕಿಲೇಸುಪಕ್ಕಮಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾಯ ಚೇತನಾಯ ದುಬ್ಬಲಬಲವಭಾವವಸೇನ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಭರೀಯನ್ತಿ ಸಹರೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಸಮ್ಭಾರಾ,** ಅಙ್ಗಾನಿ। ತೇಸು ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾ, ವಧಕಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। **ಉಪಕ್ಕಮೋ** ಪನ ವಧಕಚೇತನಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ ಸಹಜಾತೋವ। ಪಞ್ಚಸಮ್ಭಾರವತೀ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾತಿ ಸಾ ಪಞ್ಚಸಮ್ಭಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ।

ಏತ್ಥಾಹ – ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕೋ ಹನ್ತಿ, ಕೋ ವಾ ಹಞ್ಞತಿ, ಯದಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ, ಏವಂ ಸೋ ಅನುಪತಾಪನಭೇದನಭೇದನಾದಿವಸೇನ ನ ವಿಕೋಪನಸಮತ್ಥೋ, ನಾಪಿ ವಿಕೋಪನೀಯೋ, ಅಥ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ, ಏವಮ್ಪಿ ಸೋ ಅಚೇತನತಾಯ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮೋತಿ ನ ತತ್ಥ ಛೇದನಾದಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಲಬ್ಭತಿ ಯಥಾ ಮತಸರೀರೇ। ಪಯೋಗೋಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹರಣಪ್ಪಕಾರಾದಿಅತೀತೇಸು ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಭವೇಯ್ಯ, ಅನಾಗತೇಸು ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ವಾ। ತತ್ಥ ನ ತಾವ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ಸಮ್ಭವತಿ ತೇಸಂ ಅಭಾವತೋ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಸರಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವತಾಯ ವಿನಾಸಾಭಿಮುಖೇಸು ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಏವ ಪಯೋಗೋ ಸಿಯಾ। ವಿನಾಸಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣರಹಿತತ್ತಾ ನ ಪಹರಣಪ್ಪಕಾರಾದಿಪಯೋಗಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನಿರೀಹಕತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಪಯೋಗೋ, ಖಣಿಕತ್ತಾ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಕಾಲಭಿಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪರಿಯೋಸಾನಕಾಲಾನವಟ್ಠಾನತೋ ಕಸ್ಸ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಬದ್ಧೋತಿ?

ವುಚ್ಚತೇ – ವಧಕಚೇತನಾಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪುಞ್ಜೋ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಹನ್ತಿ, ತೇನ ಪವತ್ತಿತವಧಪ್ಪಯೋಗನಿಮಿತ್ತಾಪಗತುಸ್ಮಾವಿಞ್ಞಾಣಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಮತವೋಹಾರಪ್ಪವತ್ತಿನಿಬನ್ಧನೋ ಯಥಾವುತ್ತವಧಪ್ಪಯೋಗಾಕರಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಹಞ್ಞತಿ, ಕೇವಲೋ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ, ವಧಪ್ಪಯೋಗಾವಿಸಯಭಾವೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸನ್ತಾನಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ರೂಪಸನ್ತಾನೇ ಪರೇನ ಪಯೋಜಿತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗವಸೇನ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿಬನ್ಧಕವಿಸದಿಸರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಹತೇ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಹೋತೀತಿ ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ, ನಾಪಿ ಅಹೇತುಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ನ ಚ ಪಯೋಗೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕತಪಯೋಗವಸೇನ ತದನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಕಲಾಪಸ್ಸ ತಥಾಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಖಣಿಕಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಮರಣಸ್ಸ ಇಧ ಮರಣಭಾವೇನ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸನ್ತತಿಮರಣಸ್ಸ ಚ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಹೇತುಕಭಾವತೋ ನ ಅಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನ ಚ ಕತ್ತುರಹಿತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಯೋಗೋ ನಿರೀಹಕೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸನ್ನಿಹಿತತಾಮತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಫಲುಪ್ಪಾದನನಿಯತೇಸು ಕಾರಣೇಸು ಕತ್ತುವೋಹಾರಸಿದ್ಧಿತೋ ಯಥಾ "ಪದೀಪೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ನಿಸಾಕರೋ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ, ನ ಚ ಕೇವಲಸ್ಸ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭುನೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಕಲಾಪಸ್ಸ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಇಚ್ಛಿತೋ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಜಾನನತೋ, ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಞ್ಚ ಪದೀಪಾದೀನಂ ಅತ್ಥಕಿರಿಯಾಸಿದ್ಧಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋತಿ। ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಸಾಹತ್ಥಿಕೋತಿ ಸಯಂ ಮಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ಪಹರಣಂ। **ಆಣತ್ತಿಕೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಆಣಾಪೇನ್ತಸ್ಸ "ಏವಂ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಾ ಪಹರಿತ್ವಾ ವಾ ಮಾರೇಹೀ"ತಿ ಆಣಾಪನಂ। **ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ**ತಿ ದೂರೇ ಠಿತಂ ಮಾರೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ಉಸುಯನ್ತಪಾಸಾಣಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಥಾವರೋ**ತಿ ಅಸಞ್ಚಾರಿಮೇನ ಉಪಕರಣೇನ ಮಾರೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಓಪಾತಾಪಸ್ಸೇನಉಪನಿಕ್ಖಿಪನಂ, ಭೇಸಜ್ಜಸಂವಿಧಾನಞ್ಚ। **ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ**ತಿ ಮಾರಣತ್ಥಂ ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನಂ ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ। ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾ ಹಿ ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇನ್ತಿ ನಗರೇ ವಾ ರುದ್ಧೇ ಸಙ್ಗಾಮೇ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಪಟಿಸೇನಾಯ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಸು ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೇಸು ಈತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ರೋಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ಪಜ್ಜರಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ಸೂಚಿಕಂ

ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ವಿಸೂಚಿಕಂ ಕರೋನ್ತಿ ಪಕ್ಖನ್ದಿಯಂ ಕರೋನ್ತಿ। ವಿಜ್ಜಾಧರಾ ಚ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ನಗರೇ ವಾ ರುದ್ಧೇ...ಪೇ॰... ಪಕ್ಖನ್ದಿಯಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಇದ್ಧಿಮಯೋತಿ** ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿಮಯೋ ದಾಠಾಕೋಟನಾದೀನಿ ವಿಯ। ಪಿತುರಞ್ಞೋ ಕಿರ ಸೀಹಳನರಿನ್ದಸ್ಸ ದಾಠಾಕೋಟನೇನ ಚೂಳಸುಮನಕುಟುಮ್ಬಿಯಸ್ಸ ಮರಣಂ ಹೋತಿ। **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಗನ್ಧಗಾರವಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನೂನಭಾವಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ **"ಅತ್ಥಿಕೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ಇಧ ಅವುತ್ತೋಪಿ ಹಿ ಏಸ ಅತ್ಥೋ ಅತಿದಿಸನೇನ ವುತ್ತೋ ವಿಯ ಅನೂನೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋತಿ।

ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಭಾವೋ **ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ,** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಚೇತನಾ। "ಪಹಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇತಿ ಆಹ **"ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ, ಹೇತುಅತ್ಥತಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನ ಹಿ ಪಹಾನಹೇತುಕಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಮುಚ್ಛೇದನಿಕಾ ವಿರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಭಗವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತತೋ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನವಿರತೀನಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಪಹಾಯ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಪದೇಹಿ ವುತ್ತಾನಂ ಪಹಾನವಿರಮಣಾನಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಾಲತಾ ನತ್ಥಿ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ, ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭೂತಾನಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಸಹಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೇನ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಚಯೋ ಹಿ ಪುರಿಮತರಂ ಪಚ್ಚಯಸತ್ತಿಯಾ ಠಿತೋ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಸತ್ತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗಹಣಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀಸು ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮೇಸು ಪಹಾನಕಿರಿಯಾಯ ಪುರಿಮಕಾಲವೋಹಾರೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಸು ಚ ವಿರತೀಸು ವಿರಮಣಕಿರಿಯಾಯ ಅಪರಕಾಲವೋಹಾರೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ಪಹಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಿರತಿಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಫಲೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಪಾಣೋ ಅತಿಪಾತೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ಪಾಣಘಾತಹೇತುಭೂತೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ। ಕೋ ಪನೇಸೋ? ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪದೋಸಮೋಹವಿಹಿಂಸಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ। ತೇ ಹಿ ಭಗವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಟಿವಿರತೋ ಕಿಲೇಸೇಸು ಪಹೀನೇಸು ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲೇಸಂ ಪಹಾಯ ತೇನೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಚೇತನಾ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ "ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ಓರತೋ ವಿರತೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ, ಪತಿ-ವಿಸದ್ದಾನಂ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬತೋ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಓರತೋತಿ** ಹಿ ಅವರತೋ ಅಭಿಮುಖಂ ರತೋ, ತೇನ ಉಜುಕಂ ವಿರಮಣವಸೇನ ಸಾತಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಟಿರತಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ವಿರತೋತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ರತೋ, ತೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿರಮಣಭಾವಂ, ಉಭಯೇನ ಪನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತಿಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತೋ। ಸೋ ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಾದಿನ್ನವಿರತಿಕಾಪಿ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಲಾಭಜೀವಿತಾದಿಹೇತು ಸಮಾದಾನಂ ಭಿನ್ದನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ, ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಪಾಣಾತಿಪಾತತ್ತಾ ಪನೇಸ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರತೋ ಏವಾತಿ। **"ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತ್ಥವಸೇನ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ತತ್ಥ **ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಸಹ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇ ಪನ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ ದುಬ್ಬಲಾ ಸಾವಜ್ಜಾ ಧಮ್ಮಾ, ಯಸ್ಮಾ ಚ "ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಂ ಉಪಲಭಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞುನಾ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಇಮಿನಾವ ಪರಿಯಾಯೇನ **"ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। ಅತೋ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾಯ ಚಕ್ಖುಸೋತೇಹಿ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ವಾ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಪಯೋಗಮುಪಲಭಿತ್ವಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ

ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಕಾಯಿಕಾ**ತಿ ಕಾಯೇನ ಕತಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಿಪ್ಫಾದಕಾ ಬಲವನ್ತೋ ಅಕುಸಲಾ। "ಕಾಳಕಾ"ತಿಪಿ ಟೀಕಾಯಂ ಉದ್ಧತಪಾಠೋ, ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಿಕಾ ಬಲವನ್ತೋ ಅಕುಸಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಇಮಿನಾವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ನಯದಾನಂ ಕರೋತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ "ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿಪದೇಸು।

ಪಾಪೇ ಸಮೇತೀತಿ **ಸಮಣೋ,** ಗೋತಮಸಮಞ್ಞಾ, ತೇನ ಗೋತ್ತೇನಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಗೋತಮೋತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಮಣೋತಿ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗೋತ್ತವಸೇನ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧಿಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ, ತೇನ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಣ್ಣಸ್ಸಾಪಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಣ್ಣೋಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ದೇಸಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ನ ದೇಸಿತೋ। ಕಿಂ ಸೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತಭಾವೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅನುಯೋಗಮಪನೇನ್ತೋ **"ನ ಕೇವಲಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏವಂ ಸತಿ ಕಸ್ಮಾ ನ ದೇಸಿತೋತಿ ಪುನಾನುಯೋಗಂ ಪರಿಹರತಿ **"ದೇಸನಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಮೇವ।

ಏತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ -"ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪರಿ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಗುಣವಸೇನೇವ ದೇಸನಂ ಆರಭಿ, ನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಗುಣವಸೇನಾಪಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಏಕರಸೇನೇವ ದೇಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಗ್ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ರೂಪಕಣ್ಡೇ ದುಕಾದೀಸು, ತನ್ನಿದ್ದೇಸೇಸು ಚ ಹದಯವತ್ಥು ನ ಗಹಿತಂ। ಇತರವತ್ಥೂಹಿ ಅಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ ದೇಸನಾಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಏಕನ್ತತೋ ಚಕ್ಖಾದಿನಿಸ್ಸಯಾನಿ, ನ ಏವಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಏಕನ್ತೇನ ಹದಯವತ್ಥುನಿಸ್ಸಯಂ ಆರುಪ್ಪೇ ತದಭಾವತೋ, ನಿಸ್ಸಯನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಚ ವತ್ಥುದುಕಾದಿದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥೂ"ತಿಆದಿನಾ। ಯಮ್ಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಏಕನ್ತತೋ ಹದಯವತ್ಥುನಿಸ್ಸಯಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥೂ"ತಿಆದಿನಾ ದುಕಾದೀಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸುಪಿ ನ ತದನುರೂಪಾ ಆರಮ್ಮಣದುಕಾದಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ನ ಹಿ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ತದನಾರಮ್ಮಣರೂಪಸ್ಸಾಭಾವತೋತಿ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣದುಕಾ ಭಿನ್ನಗತಿಕಾ ಸಿಯುಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಏಕರಸಾ ದೇಸನಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಿಭಾಗೇನ ವಿಸುಂ ಅವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಪದವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ "ವಿಚಾರೋ ಚಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಪದವಿಸ್ಸಜನೇ ಲಬ್ಭಮಾನೋಪಿ ವಿತಕ್ಕೋ ನ ಉದ್ಧತೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ "ವಿತಕ್ಕೋ ಚಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಏವಮೇವಿಧಾಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಗುಣೋ ನ ದೇಸಿತೋತಿ। ಕಾಮಂ ಸದ್ದತೋ ಏವಂ ನ ದೇಸಿತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತವಣ್ಣಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **"ಅತ್ಥಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ದೀಪನಾ - "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋ"ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ನನು ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ವಣ್ಣೋ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಭಾಸಿತೋ, ಸೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಭವತ್ತಾ, ಅರಿಯಸಙ್ಘಾಧಾರತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾನುಭಾವಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಚ ತೇಸಂ, ತದುಭಯವಣ್ಣದೀಪನೇನೇವ ದೀಪಿತೋತಿ ವಿಸುಂ ನ ಉದ್ಧತೋ। ಸದ್ಧಮ್ಮಾನುಭಾವೇನೇವ ಹಿ ಭಗವಾ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಪರವಿಹೇಠನಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜಿತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಸತ್ಥಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅವತ್ತನತೋ**ತಿ ಅಪವತ್ತನತೋ, ಅಸಞ್ಚರಣತೋ ವಾ। ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ದಣ್ಡೋ ಯೇನಾತಿ **ನಿಕ್ಖಿತ್ತದಣ್ಡೋ**। ತಥಾ **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸತ್ಥೋ**। ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚತುಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೋ ಚೇತ್ಥ **ದಣ್ಡೋ**। ತದವಸೇಸೋ ಮುಗ್ಗರಖಗ್ಗಾದಯೋ **ಸತ್ಥಂ,** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಹೇಠನಭಾವತೋ**ತಿ ವಿಹಿಂಸನಭಾವತೋ, ಏತೇನ ಸಸತಿ ಹಿಂಸತಿ ಅನೇನಾತಿ **ಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಪನ್ನಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ

ವುತ್ತಂ। **ಕತರೋ** ಜಿಣ್ಣೋ, ತಸ್ಸ, ತೇನವಾ ಆಲಮ್ಬಿತೋ ದಣ್ಡೋ **ಕತ್ತರದಣ್ಡೋ**। ದನ್ತಸೋಧನಂ ಕಾತುಂ ಯೋಗ್ಗಂ ಕಟ್ಠಂ **ದನ್ತಕಟ್ಠಂ,** ನ ಪನ ದನ್ತಸೋಧನಕಟ್ಠಂ। "ದನ್ತಕಟ್ಠವಾಸಿಂ ವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನಕವಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಖುದ್ದಕಂ ನಖಚ್ಛೇದನಾದಿಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದಕಂ ಸತ್ಥಂ **ಪಿಪ್ಫಲಿಕಂ**। ಇದಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಾಧೀನವಚನಂ। **"ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತತಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಏಕದೇಸೇನ ದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ।

ಲಜ್ಜಾ-ಸದ್ದೋ ಹಿರಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಲಕ್ಖಣಾಯಾ"**ತಿ। ಧಮ್ಮಗರುತಾಯ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ತಾಧೀನತ್ತಾ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿಭೂತಾ ಲಜ್ಜಾವ ವುತ್ತಾ, ನ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಭೂತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಅಪಿಚ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಲಜ್ಜಾಯ ಓತ್ತಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತಮೇವ, ತಸ್ಮಾ **ಲಜ್ಜಾತಿ** ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಾನಮಧಿವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಂ ಪಾಪುತ್ತಾಸನರಹಿತಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ। "ದಯಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಆಪನ್ನೋ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ದಯಾ-ಸದ್ದೋ "ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಸು ಕರುಣಾಯಪಿ ವತ್ತತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ದಯಾಸದ್ದೋ ಅನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾಯ, ಕರುಣಾಯ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇಧ ಮೇತ್ತಾಯ ಪವತ್ತಮಾನೋ ವುತ್ತೋ ಕರುಣಾಯ, ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ। ಮಿದತಿ ಸಿನೇಹತೀತಿ **ಮೇತ್ತಾ,** ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇತ್ತಂ,** ಮೇತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ,** ಮೇತ್ತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ** ಮೇತ್ತಾ ಏವ ಮೂಲಭೂತೇನ ತನ್ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಿಯಾ, ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತನತೋ।

"ಪಾಣಭೂತೇತಿ ಪಾಣಜಾತೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸತಿ ಪಾಣೋ ಭೂತೋ ಯೇಸನ್ತಿ ಪಾಣಭೂತಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಪಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ತಂತಂಕಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತನತೋ ಭೂತನಾಮಕೇ ಸತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಕಮ್ಪಕೋ**ತಿ ಕರುಣಾಯನಕೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಪದತ್ಥಭೂತಾ ಮೇತ್ತಾ ಏವ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ **"ತಾಯ ಏವ ದಯಾಪನ್ನತಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಪದೇನ ಕರುಣಾಯ ಗಹಿತಾಯ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಹಿ ಲಜ್ಜಾಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪದತ್ತಯೇನ ದಸ್ಸಿತೋ। ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಪಿ ಹಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪನಮೇವಾತಿ ಅವಸ್ಸಂ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ। ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ, ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಚ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಸತ್ತವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ **ವಿ**-ಸದ್ದೋ ವಿಚ್ಛೇದನತ್ಥೇ, **ಹರ**-ಸದ್ದೋ ನಯನತ್ಥೇ, ನಯನಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ಇಧ ಪವತ್ತನಂ, ಯಾಪನಂ, ಪಾಲನಂ ವಾತಿ ಆಹ **"ಇರಿಯತಿ ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತಿ ಪಾಲೇತೀ"**ತಿ। **ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತೀ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತಿ, ಅತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಯಾಪೇತಿ ಪಾಲೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇತಿ ವಾ ಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತೇ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ತೇನ ಜೋತಿತತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿ। ವಿಸುಂ ಕಪ್ಪನಮೇವ ಅತ್ಥೋ **ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ**ತಿ ಸೋ ಅನೇಕಭಿನ್ನೇಸುಯೇವ ಅತ್ಥೇಸು ಲಬ್ಭತಿ, ಅನೇಕಭೇದಾ ಚ ಅತ್ಥಾ ಉಪರಿವಕ್ಖಮಾನಾ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಪರಿ ಅದಿನ್ನಾ...ಪೇ॰... ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ"**ತಿ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ಗನ್ಥಗಾರವಪರಿಹರಣಂ, ನಯದಾನಂ ವಾ।

ಇದಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನ ಹನತೀ**ತಿ ನ ಹಿಂಸತಿ। **ನ ಘಾತೇತೀ**ತಿ ನ ವಧತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇ। **ಸಮನುಞ್ಞೋ**ತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। **ಅಹೋ ವತ ರೇ**ತಿ ಭೋನ್ತೋ ಏಕಂಸತೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಸಾಧುಜನಾಚಾರಮತ್ತಕಂ, **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಿಗುಣೇಹಿಪಿ ಲೋಕಿಯಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಸೀಲಾನಿ ಇಧ ನ ವಿಭತ್ತಾನಿ। **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ, ಮತ್ತ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸಾವಧಾರಣಂ ಕರೋತಿ, ಏವ-ಸದ್ದೇನ ಆಚಾರಸೀಲಮೇವ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। "ಇತಿ ವಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ

ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವಚನಸಾಮತ್ಥಿಯೇನೇವ ತದುತ್ತರಿ ಗುಣಂ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। "ತಂ ವೋ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸಾಪಜ್ಜನತೋ ತಥಾಪನ್ನಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪರಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ನ ಕೇವಲಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲವಿವೇಚನೇನ ಪನ "ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ। **"ಇತೋ ಪರ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗನ್ಥಗಾರವಂ ಪರಿಹರತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಪದಂ **ಪುಬ್ಬಪದಂ,**ನ ಪುಬ್ಬಪದಂ ತಥಾ, ನ ಪುಬ್ಬಂ ವಾ **ಅಪುಬ್ಬಂ,** ತಮೇವ ಪದಂ ತಥಾ।

ಸದ್ದನ್ತರಯೋಗೇನ ಧಾತೂನಮತ್ಥವಿಸೇಸವಾಚಕತ್ತಾ **"ಆದಾನ"**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಗಹಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ **"ಹರಣ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಪರಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತಸನ್ತಕತೋ ಪರಭೂತಸ್ಸ ಸನ್ತಕಸ್ಸ, ಯೋ ವಾ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೋ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಇದಂ **ಪರ**ನ್ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ, **"ಪರಸಂಹರಣ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಧನತ್ಥೋ,ಪರಸನ್ತಕಹರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಥೇನೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಚೋರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಥೇಯ್ಯಂ,** ಚೋರಕಮ್ಮಂ। **ಚೋರಿಕಾ**ತಿ ಚೋರಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾ। ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ "ಆದಿನ್ನಾದಾನ"ನ್ತಿ ಪದೇ। ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಏತ್ಥ **ಅದಿನ್ನಂ,** ನ ಪನ ದನ್ತಪೋಣಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ವಿಯ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಕಂ ಅತ್ತಸನ್ತಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಯತ್ಥ ಪರೋ"**ತಿಆದಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಆವುತ್ತಿಯಾದಿನಯೇನ। ತಸ್ಮಾ "ತಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ"ತಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಕಾಮಂ ಕರೋತೀತಿ **ಯಥಾಕಾಮಕಾರೀ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಯಥಾಕಾಮಕರಿತಾ,** ತಂ। ತಥಾರುಚಿಕರಣಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಸನ್ತಕತ್ತಾ **ಅದಣ್ಡಾರಹೋ** ಧನದಣ್ಡರಾಜದಣ್ಡವಸೇನ। **ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ** ಚೋದನಾಸಾರಣಾದಿವಸೇನ। ತಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಆದಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ತದಾದಾಯಕೋ,** ಸ್ವೇವ ಉಪಕ್ಕಮೋ, ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ **ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ।** ಥೇಯ್ಯಾ ಏವ ಚೇತನಾ **ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ।** ಖುದ್ದಕತಾಅಪ್ಪಗ್ಘತಾದಿವಸೇನ **ಹೀನೇ।** ಮಹನ್ತತಾಮಹಗ್ಘತಾದಿವಸೇನ **ಪಣೀತೇ।** ಕಸ್ಮಾ? ವತ್ಥುಹೀನತಾಯಾತಿ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ನ ವುತ್ತಂ, ಹೀನೇ, ಹೀನಗುಣಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ಚ ಚೇತನಾ ದುಬ್ಬಲಾ, ಪಣೀತೇ, ಪಣೀತಗುಣಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ಚ ಬಲವತೀತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆಚರಿಯಾ ಪನ ಹೀನಪಣೀತತೋ ಖುದ್ದಕಮಹನ್ತೇ ವಿಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಇಧಾಪಿ ಖುದ್ದಕೇ ಪರಸನ್ತಕೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಮಹನ್ತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ। ವತ್ಥುಗುಣಾನಂ ಪನ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಮುಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಸಹತ್ಥಾ ಗಹಣಂ **ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ।** ಅಞ್ಞೇ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಗಹಣಂ **ಆಣತ್ತಿಕೋ।** ಅನ್ತೋಸುಙ್ಕಘಾತೇ ಠಿತೇನ ಬಹಿಸುಙ್ಕಘಾತಂ ಪಾತೇತ್ವಾ ಗಹಣಂ **ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ।** "ಅಸುಕಂ ಭಣ್ಡಂ ಯದಾ ಸಕ್ಕೋಸಿ, ತದಾ ಅವಹರಾ"ತಿ ಅತ್ಥಸಾಧಕಾವಹಾರನಿಪ್ಫಾದಕೇನ, ಆಣಾಪನೇನ ವಾ, ಯದಾ ಕದಾಚಿ ಪರಸನ್ತಕವಿನಾಸಕೇನ ಸಪ್ಪಿತೇಲಕುಮ್ಭಿಆದೀಸು ದುಕೂಲಸಾಟಕಚಮ್ಮಖಣ್ಡಾದಿಪಕ್ಖಿಪನಾದಿನಾ ವಾ ಗಹಣಂ **ಥಾವರೋ।** ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನೇನ ಗಹಣಂ **ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ।** ವಿನಾ ಮನ್ತೇನ, ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇಹಿ ತಾದಿಸಇದ್ಧಿಯೋಗೇನ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢನಂ **ಇದ್ಧಿಮಯೋ।** ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇಸು ಹಿ ಸನ್ತೇಸುಯೇವ ಇದ್ಧಿಮಯೋ ಅವಹರಣಪಯೋಗೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಸನ್ತೇಸು। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಅನಾಪತ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇದ್ಧಿಮಸ್ಸ ಇದ್ಧಿವಿಸಯೇ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೫೯), ತೇ ಚ ಖೋ ಪಯೋಗಾ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇಸಂ ಪನ ಪಯೋಗಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅವಹಾರೇಸು ಅಸಮ್ಭವತೋ **"ಯಥಾನುರೂಪ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಅದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ವಾ, ಕೂಟಮಾನಕೂಟಕಹಾಪಣಾದೀಹಿ ವಞ್ಚನೇನ ವಾ, ಅವಹರಣಂ **ಥೇಯ್ಯಾವಹಾರೋ।** ಪಸಯ್ಹ ಬಲಸಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಸನ್ತಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಭಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಾ ಅವಹರಣಂ **ಪಸಯ್ಹಾವಹಾರೋ।** ಪರಭಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅವಹರಣಂ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾವಹಾರೋ।** ಭಣ್ಡೋಕಾಸಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಅವಹರಣಂ **ಪರಿಕಪ್ಪಾವಹಾರೋ।** ಕುಸಂ ಸಙ್ಕಾಮೇತ್ವಾ ಅವಹರಣಂ **ಕುಸಾವಹಾರೋ। ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಆದಿಅತ್ಥೇನ, ನಿದಸ್ಸನನಯೇನ ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚಕಾಪಿ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚಕಾನಂ ಸಮೋಧಾನಭೂತಾ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಅವಹಾರಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ

ಅದಿನ್ನಾದಾನಮೇವ, ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅರಿಯಾಯ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ವಾ ದಿನ್ನಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ದಿನ್ನಾದಾಯೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪಯೋಗತೋ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನಂ। **"ದಿನ್ನಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಆಸಯತೋತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಥೇನೇನಾತಿ ಏತ್ಥ -ಸದ್ದೋ ನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾರಿಯೋ, ಅ-ಸದ್ದೋ ವಾ ಏಕೋ ನಿಪಾತೋ ನ-ಸದ್ದತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಥೇನೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಳಿಯಂ ದಿಸ್ಸಮಾನವಾಕ್ಯಾವತ್ಥಿಕವಿಭತ್ತಿಯನ್ತಪಟಿರೂಪಕತಾಕರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸದಸ್ಸನಮೇತಂ। ಪಕರಣಾಧಿಗತೇ ಪನ ಅತ್ಥೇ ವಿವೇಚಿಯಮಾನೇ ಇಧ ಅಥೇನತೋಯೇವ ಸುಚಿಭೂತತಾ ಅಧಿಗಮೀಯತಿ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾಧಿಕಾರತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅಥೇನತ್ತಾಯೇವ ಸುಚಿಭೂತೇನಾ"**ತಿ ತೇನ ಹೇತಾಲಙ್ಕಾರವಚನಮೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅತ್ತಾ,** ಅತ್ತಭಾವೋ। ಭಗವತೋ ಪನ ಸೋ ರುಳ್ಹಿಯಾ ಯಥಾ ತಂ ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗೇಸು ಸತ್ತವೋಹಾರೋ। ಅದತಿ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಅತ್ತಾ,** ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತಭಾವೇನಾ"**ತಿ। ಪದತ್ತಯೇಪಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ಞಾಪೇತುಂ **"ಅಥೇನಂ...ಪೇ... ಕತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥೇನೇನ ಅತ್ತನಾ ಅಥೇನತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಸುಚಿಭೂತೇನ ಅತ್ತನಾ ಸುಚಿಭೂತತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸೇಸನ್ತಿ "ಪಹಾಯ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ। ತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಯಿಧ ಸಿಕ್ಖಾಪದವೋಹಾರೇನ ವಿರತಿ ವುತ್ತಾ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಪನ ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು, ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ವಿರತಿಯೋ, ಚೇತನಾ ಚ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾನಮಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ತೇಸಮಞ್ಞತರಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವತೋ ಚ "ಸಿಕ್ಖಾಪದ"ನ್ತ್ವೇವ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಪಠಮಸಿಕ್ಖಾಪದೇ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಕಾರವಸೇನ, ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಚ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಲಜ್ಜಾದಯೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಏವಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಪ್ಪಹಾನಸ್ಸಾಪೀತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ಅಥ ವಾ **ಸುಚಿಭೂತೇನಾ**ತಿ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದಿಸಮನ್ನಾಗಮನಂ, ಅಹಿರಿಕಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ "ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ।

ಬ್ರಹ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕೋ, ಅಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ನಿಹೀನಾನಂ, ಅಬ್ರಹ್ಮಂ ವಾ ನಿಹೀನಂ ಚರಿಯಂ ವುತ್ತಿ **ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಆಚಾರ**ನ್ತಿ ಮೇಥುನವಿರತಿಂ। ನ ಆಚರತೀತಿ **ಅನಾಚಾರೀ,** [ಆರಾಚಾರೀ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮)] ತದಾಚಾರವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋ ದೂರಚಾರೀ"**ತಿ। ದೂರೋ ಮೇಥುನಸಙ್ಖಾತೋ ಆಚಾರೋ, ಸೋ ವಿರಹೇನ ಯಸ್ಸತ್ಥೀತಿ **ದೂರಚಾರೀ,** ಮೇಥುನಧಮ್ಮತೋ ವಾ ದೂರೋ ಹುತ್ವಾ ತಬ್ಬಿರತಿಂ ಆಚರತೀತಿ **ದೂರಚಾರೀ**ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಮಿಥುನಾನಂ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇನ ಸದಿಸಾನಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಅಯಂ **ಮೇಥುನೋ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಾನವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅಸತಂ ಧಮ್ಮೋ ಆಚಾರೋತಿ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ,** ತಸ್ಮಾ। ಅಭೇದವೋಹಾರೇನ ಗಾಮಸದ್ದೇನೇವ ಗಾಮವಾಸಿನೋ ಗಹಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಗಾಮವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ, ಗಾಮೇ ವಸತಂ ಧಮ್ಮೋತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **"ದೂರಚಾರೀ"**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಚನತೋ, ಪಾಳಿಯಂ ವಾ "ಮೇಥುನಾ" ತ್ವೇವ ಅವತ್ವಾ "ಗಾಮಧಮ್ಮಾ"ತಿಪಿ ವುತ್ತತ್ತಾ

"ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಪಟಿಜಾನಮಾನೋ ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಸೋ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಖಣ್ಡಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಮ್ಪಿ ಸಬಲಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾಸಮ್ಪಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ ಸಂಯುತ್ತೋ ಮೇಥುನೇನ ಸಂಯೋಗೇನ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಞ್ಜಗ್ಘತಿ ಸಂಕೀಳತಿ ಸಂಕೇಲಾಯತಿ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಞ್ಜಗ್ಘತಿ ಸಂಕೀಳತಿ ಸಂಕೇಲಾಯತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ ಪೇಕ್ಖತಿ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ ಪೇಕ್ಖತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ವಾ ತಿರೋಪಾಕಾರಂ ವಾ ಹಸನ್ತಿಯಾ ವಾ ಭಣನ್ತಿಯಾ ವಾ ಗಾಯನ್ತಿಯಾ ವಾ ರೋದನ್ತಿಯಾ ವಾ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ವಾ ತಿರೋಪಾಕಾರಂ ವಾ ಹಸನ್ತಿಯಾ ವಾ ಭಣನ್ತಿಯಾ ವಾ ಗಾಯನ್ತಿಯಾ ವಾ ರೋದನ್ತಿಯಾ ವಾ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪಸ್ಸತಿ ಗಹಪತಿಂ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಂ ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಂ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ ಪರಿಚಾರಯಮಾನಂ…ಪೇ॰… ನಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಗಹಪತಿಂ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಂ ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಂ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ ಪರಿಚಾರಯಮಾನಂ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ವಾ ವತೇನ ವಾ ತಪೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ। ಸೋ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಖಣ್ಡಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಮ್ಪಿ ಸಬಲಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾಸಮ್ಪಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ ಸಂಯುತ್ತೋ ಮೇಥುನೇನ ಸಂಯೋಗೇನ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) –

ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ಸತ್ತಕನಿಪಾತೇ ಜಾಣುಸೋಣಿಸುತ್ತೇ ಆಗತಾ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗಾಪಿ ಪಟಿವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಇಧಾಪಿ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸೇವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ । ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಕ್ಕಮೇ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೇ ಪನ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಪುರಿಸಾನಂ ತಾವ ಮಾತುರಕ್ಖಿತಾದಯೋ ದಸ, ಧನಕ್ಕೀತಾದಯೋ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥೀಸು ಪನ ದಸನ್ನಂ ಧನಕ್ಕೀತಾದೀನಂ, ಸಾರಕ್ಖಸಪರಿದಣ್ಡಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಅಞ್ಞೇ ಪುರಿಸಾ। ಯೇ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಚತ್ತಾರೋ ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಅಕಾಲೋ, ಅದೇಸೋ, ಅನಙ್ಗೋ, ಅಧಮ್ಮೋ ಚಾ"ತಿ, ತೇ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಮತ್ತಂ ಪತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಸಾಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಪವತ್ತಾ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನಾಮ ಸಮ್ಭವತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ದುವಿಧಾಪಿ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಗುಣವಿರಹಿತೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ಗುಣರಹಿತೇಪಿ ಚ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ, ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದಭಾವೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದಭಾವೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸ ಪನ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಸೇವೇತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತಂ, ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತೀತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಅಗಮನೀಯವತ್ಥು, ತಸ್ಮಿಂ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ, ಸೇವನಾಪಯೋಗೋ, ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನನ್ತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೮೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೦೯-೧೧೧) ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನೇ ಸತಿಪಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸೇವನಾಭಿಸನ್ಧಿಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ವದನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಸೇವನಚಿತ್ತೇ ಸತಿ ಪಯೋಗಾಭಾವೋ ನ ಪಮಾಣಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸೇವನಪಯೋಗಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಭಾವತೋ, ಪುರಿಸಸ್ಸೇವ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸೇವನಪಯೋಗೋ ಹೋತೀತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರೇತರಂ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾಯ [ನಿಪನ್ನಾಯ (ಧ॰ ಸ॰ ಅನುಟೀ॰ ಕಮ್ಮಕಥಾವಣ್ಣನಾ)] ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಸಿಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಉಕ್ಕಂಸತೋ "ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ"ತಿ

ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರಿಸಕಿಚ್ಚಕರಣಕಾಲೇ ಪುರಿಸಸ್ಸಾಪಿ ಸೇವನಾಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಸಿಯಾತಿ ವದನ್ತಿ ಏಕೇ।

ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಸೇವನಾಪಯೋಗೇನೇವ ಸೇವನಚಿತ್ತತಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಅಗಮನೀಯವತ್ಥು, ಸೇವನಾಪಯೋಗೋ, ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನನ್ತಿ ತಯೋ, ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸೇವನಾಭಿಸನ್ಧಿಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಅಗಮನೀಯವತ್ಥು, ತಸ್ಮಿಂ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ , ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನನ್ತಿ ತಯೋ, ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಚತ್ತಾರೋತಿ, ತಮ್ಪಿ ಕೇಚಿಯೇವ ವದನ್ತಿ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಾನುಟೀಕಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅನುಟೀ॰ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ।

೯. **ಮುಸಾತಿ** ತತಿಯನ್ತೋ, ದುತಿಯನ್ತೋ ವಾ ನಿಪಾತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪರಿಯಾಯೋ, ಕಿರಿಯಾಪಧಾನೋತಿ ಆಹ **"ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಪುರೇ ಕರಣಂ **ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ,** ವಿಸಂವಾದನಸ್ಸ ಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಥಾ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪರಸ್ಸ ಹಿತವಿನಾಸಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮುಸಾವಾದೋ ಪನ ಸಸನ್ತಕಸ್ಸ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ, ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚ ಭವತಿ। ವಚಸಾ ಕತಾ ವಾಯಾಮಪ್ಪಧಾನಾ ಕಿರಿಯಾ **ವಚೀಪಯೋಗೋ।** ತಥಾ ಕಾಯೇನ ಕತಾ **ಕಾಯಪಯೋಗೋ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಕ್ಖಣೇ, ತಙ್ಖಣೇ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪುಬ್ಬೇವಸ್ಸ ಹೋತಿ 'ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ'ನ್ತಿ, ಭಣನ್ತಸ್ಸ ಹೋತಿ 'ಮುಸಾ ಭಣಾಮೀ'ತಿ" (ಪಾರಾ॰ ೨೦೦; ಪಾಚಿ॰ ೪) ಏತದೇವ ಹಿ ದ್ವಯಂ ಅಙ್ಗಭೂತಂ। ಇತರಂ "ಭಣಿತಸ್ಸ ಹೋತಿ 'ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ'ನ್ತಿ" (ಪಾರಾ॰ ೨೦೦; ಪಾಚಿ॰ ೪) ವುತ್ತಂ ಪನ ಹೋತು ವಾ, ಮಾ ವಾ, ಅಕಾರಣಮೇತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಿಸಂವಾದಕಸ್ಸ। "ಚೇತನಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ವಿಸಂ ವಾದೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿಸಂವಾದನಂ,** ತದೇವ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋ, ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ತಥಾ, ಇಮಿನಾ ಮುಸಾಸಞ್ಞಾತೇನ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇನ, ಮುಸಾಸಞ್ಞಾತಂ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಂ ವದತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ವಾ ಏತೇನಾತಿ **ಮುಸಾವಾದೋತಿ** ಅತ್ಥಮಾಹ। "ವಾದೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ವಿಭಾವಿತಮೇವ ಹೋತಿ।

"ಅತಥಂ ವತ್ಥು"ನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಪನ ಅವಿಭಾವಿತಮೇವ ಮುಸಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗಸಞ್ಞಾತಕಿರಿಯಾವಾಚಕತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನಯೇ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಪಿತತಾಯ, ಮುಸಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ವಿಸಂವಾದಿತಬ್ಬತ್ಥವಾಚಕತಾಸಮ್ಭವತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಮುಸಾವಾದಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪರೋ ನಯೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಸಭಾವತೋ। **ತಥಾತಿ** ತೇನ ತಥಾಕಾರೇನ। ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ **ವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ।** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ನಯೇ ಮುಸಾ ವತ್ಥು ವದೀಯತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮುಸಾವಾದೋತಿ** ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಸೋ ಯಮತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುವಸೇನ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವಮಾಹ। ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ , ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ಅದಿನ್ನಾದಾನೇ ವಿಯ ಗುಣವಸೇನಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಸೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

"ಅಪಿಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮುಸಾವಾದಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯಾತಿ,** ಹಿ **ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾತಿ** ಚ ಮುಸಾವಾದಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಚ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರೇನೇವ ಮುಸಾವಾದೋ, ನ ಪನ ವಚನಮತ್ತೇನ। ತತ್ಥ ಪನ ಚೇತನಾ ಬಲವತೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾ ವುತ್ತಾ। **ನದೀ ಮಞ್ಞೇತಿ** ನದೀ ವಿಯ। ಅಪ್ಪತಾಯ ಊನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪೂರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಪೂರಣಕಥಾ,** ಬಹುತರಭಾವೇನ ವುತ್ತಕಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತೇನಾಕಾರೇನ ಜಾತೋ **ತಜ್ಜೋ,** ತಸ್ಸ ವಿಸಂವಾದನಸ್ಸ ಅನುರೂಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾಯಾಮೋತಿ** ವಾಯಾಮಸೀಸೇನ ಪಯೋಗಮಾಹ। ವೀರಿಯಪ್ಪಧಾನಾ ಹಿ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕಿರಿಯಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ವಾಯಾಮಮತ್ತಂ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪಯೋಗೇ ಕತೇಪಿ ಅಪರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಸಂವಾದನಸ್ಸ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ಏಕಸಮ್ಭಾರಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಭೂತವಚನಂ, ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ, ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನ"ನ್ತಿ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರೇ ವದನ್ತಿ। ಕಾಯಿಕೋವ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋತಿ ಕೋಚಿ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ತಂ ನಿವಾರಣತ್ಥಂ **"ಸೋ ಕಾಯೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಾಯ ಚೇ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ ತಙ್ಖಣೇ ವಾ ದನ್ಧತಾಯ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಜಾನನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಯನ್ತಿ** ವಿಸಂವಾದಕೋ। **ಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವಾತಿ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾಯ ಚೇತನಾಯ ಪವತ್ತಕ್ಖಣೇ ಏವ। **ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತೀತಿ** ವಿಸಂವಾದನಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಯತಿ, ಅಲ್ಲೀಯತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸಚೇಪಿ ದನ್ಧತಾಯ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಚಿರೇನಾಪಿ ಪರೋ ತದತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ ಬಜ್ಝತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

"ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವಾ"ತಿ ಇದಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಆಗತನಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಙ್ಗಹಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಮತಿಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಯಥಾ…ಪೇ॰… ತಥಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ವಿಯ ಆಣತ್ತಿಕಾದಯೋಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ ಪರಸ್ಸ ವಿಸಂವಾದನಭಾವೇನ ತಸ್ಸದಿಸತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ , **"ಇದಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಆಣಾಪೇನ್ತೋಪೀ"**ತಿ ಆಣತ್ತಿಕಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ, **"ಪಣ್ಣಂ…ಪೇ॰… ನಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೋಪೀ"**ತಿ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಸ್ಸ, **"ಅಯಮತ್ಥೋ…ಪೇ॰… ಠಪೇನ್ತೋಪೀ"**ತಿ ಥಾವರಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಸಂವಾದೇತೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಣ್ಣಂ ಲಿಖಿತ್ವಾತಿ** ತಾಲಾದೀನಂ ಪಣ್ಣಂ ಅಕ್ಖರೇನ ಲಿಖಿತ್ವಾ, **ಪಣ್ಣನ್ತಿ** ವಾ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದೀಸೂ"ತಿ [ಕುಡ್ಡಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮)] ಪಣ್ಣೇ ಅಕ್ಖರಂ ಲೇಖನಿಯಾ ಲಿಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ** ಅತ್ತನೋಮತಿಯಾ ಸಬ್ಬದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ ಸಯಮೇವ ವಿಚಾರಿತತ್ತಾ।

ಸಚ್ಚನ್ತಿ ವಚೀಸಚ್ಚಂ, **ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚನ್ತಿ** ಪುರಿಮೇನ ವಚೀಸಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಚೀಸಚ್ಚಂ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಧಾತುಪದನ್ತಲೋಪಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸನ್ದಹತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ -

> "ವಿಪುಬ್ಬೋ ಧಾ ಕರೋತ್ಯತ್ಥೇ, ಅಭಿಪುಬ್ಬೋ ತು ಭಾಸನೇ।
> ನ್ಯಾಸಂಪುಬ್ಬೋ ಯಥಾಯೋಗಂ, ನ್ಯಾಸಾರೋಪನಸನ್ಧಿಸೂ"ತಿ॥ -

ಧಾ-ಸದ್ದಮೇವ ಘಟನತ್ಥೇ ಪಠನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪರಿಯಾಯವಸೇನ **"ಸನ್ದಹತೀ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತದಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **ಅನ್ತರಿತತ್ತಾತಿ** ಅನ್ತರಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ನ ತಾದಿಸೋತಿ** ನ ಏವಂವದನಸಭಾವೋ। **ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ,** ಪಗೇವ ಅಞ್ಞಹೇತೂತಿ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ।

"ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯) ವಿಯ **ಥೇತ**-ಸದ್ದೋ ಥಿರಪರಿಯಾಯೋ, ಥಿರಭಾವೋ ಚ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಕಥಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಥಿರಕಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಥಿತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಹಿ **ಥೇತೋ,** ಥಿರಭಾವೋ, ತೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಇಧ **ಥೇತೋ** ನಾಮ। **ಹಲಿದ್ದೀತಿ** ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಕನ್ದನಿಪ್ಫತ್ತಕೋ ಗಚ್ಛವಿಸೇಸೋ। **ಥುಸೋ** ನಾಮ ಧಞ್ಞತ್ತಚೋ, ಧಞ್ಞಪಲಾಸೋ ಚ। **ಕುಮ್ಭಣ್ಡನ್ತಿ** ಮಹಾಫಲೋ ಸೂಪಸಮ್ಪಾದಕೋ ಲತಾವಿಸೇಸೋ। **ಇನ್ದಖೀಲೋ** ನಾಮ ಗಮ್ಭೀರನೇಮೋ ಏಸಿಕಾಥಮ್ಭೋ। ಯಥಾ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ ನ ಠಿತಾ, ಏವಂ ನ ಠಿತಾ ಕಥಾ

ಏತಸ್ಸಾತಿ **ನರಿತಕಥೋ** [ನಥಿರಕಥೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮)] ಯಥಾ ಪಾಸಾಣಲೇಖಾದಯೋ ಅವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ ಠಿತಾ, ಏವಂ ಠಿತಾ ಕಥಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಠಿತಕಥೋತಿ** [ಥಿರಕಥೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮)] ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಯಥಾ ಕಥಾಯ ಉಪಮಾಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಾಯ ಹಿ ಏತಾ ಉಪಮಾಯೋತಿ।

ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಸದ್ಧಾ ಅಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಚ್ಚಯಿಕೋತಿ** ಆಹ **"ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬಕೋ"**ತಿ। ಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಿತಬ್ಬಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾತಿ **ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬಾ** ಯ-ಕಾರಾಗಮೇನ, ವಾಚಾ। ಸಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬಕೋ,** ತೇನಾಹ **"ಸದ್ಧಾಯಿತಬ್ಬಕೋ"**ತಿ। ತದೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ, ಅನ್ವಯೇನ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ವಿಸಂವಾದನತೋ। ಇತರಪಕ್ಖೇ ಚ ಅವಿಸಂವಾದನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಲೋಕ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ **"ಲೋಕಸ್ಸಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮತ್ಥೇ ಛಟ್ಠೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸತಿಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಾಠಕ್ಕಮೇ ಅಞ್ಞಾಸು **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾ** ದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೯) ಸಂವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೇನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಏಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಕಾತುಂ **"ಯಾಯ ವಾಚಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪರಸ್ಸಾತಿ** ಯಂ ಭಿನ್ದಿತುಂ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋ, ಸೋ ದ್ವನ್ದಗಬ್ಭಭಾವಂ ಜೋತೇತುಂ ಕಮ್ಮದ್ವಯೇ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ। **ಸುಞ್ಞಭಾವ**ನ್ತಿ ಪಿಯವಿರಹಿತತಾಯ ರಿತ್ತಭಾವಂ। **ಸಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸದ್ದಸಭಾವಾ **ವಾಚಾ,** ಏತೇನ ಪಿಯಞ್ಚ ಸುಞ್ಞಞ್ಚ ಪಿಯಸುಞ್ಞಂ, ತಂ ಕರೋತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪಿಸುಣಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ವಚನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಿಸತೀತಿ ವಾ **ಪಿಸುಣಾ,** ಸಮಗ್ಗೇ ಸತ್ತೇ ಅವಯವಭೂತೇ ವಗ್ಗಭಿನ್ನೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಫರುಸನ್ತಿ ಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಲೂಖಂ। **ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾತಿ** ದೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಭಾವೇನ ಸಯಮ್ಪಿ ಕಕ್ಕಸಾ। ಫರುಸಸಭಾವತೋ **ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ**। ಅತ್ಥವಿಪನ್ನತಾಯ **ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ**। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಠಮನಯೇ ಫರುಸಂ ಕರೋತೀತಿ ವಚನತ್ಥೇನ ವಾ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ಫರುಸಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುತಿಯನಯೇ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತನಿಟ್ಠುರತಾಯ ರುಳ್ಹಿಸದ್ದವಸೇನ ಸಭಾವೇನ, ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ಫರುಸಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಯೇನಾತಿ ಪಲಾಪಸಙ್ಖಾತೇನ ನಿರತ್ಥಕವಚನೇನ। **ಸಮ್ಫ**ನ್ತಿ **"ಸ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ಹಿತಞ್ಚ ಫಲತಿ ಪಹರತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೇನ "ಸಮ್ಫ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ಅನುಪಕಾರಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ, ತೇನಾಹ **"ನಿರತ್ಥಕ"**ನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋತಿ** ವಚನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ತೇಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚೇತನಾಯ ಫಲವೋಹಾರೇನ ಪಿಸುಣಾದಿಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **"ಸಾ ಏವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಚೇತನಾಯ ಪವತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪನಾಯ ಹೇತುಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ "ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನಸನ್ನಿಧಾನತೋ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಚ ಪಹಾತಬ್ಬತಾ ಯುತ್ತಿತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥಾತಿ ತಾಸು ಪಿಸುಣವಾಚಾದೀಸು। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಲೋಭೇನ, ದೋಸೇನ ವಾ ವಿಬಾಧಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಉಪತಾಪಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ, ದೂಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, "ಚೇತನಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯೇನ ಸಹ ಪರೇಸಂ ಭೇದಾಯ ವದತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾ** ನಾಮ ಪಿಸುಣಂ ವದನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮಾಸವಿಸಯೇ ಹಿ ಮುಖ್ಯವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಬ್ಯಾಸವಿಸಯೇ ಉಪಚಾರವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಸ ಯತೋ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ, ತೇಸು ಅಭಿನ್ನೇಸು ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಭಿನ್ನೇಸು ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ತಥಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಸ ಪೇಸುಞ್ಞಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ಸೋ ಭಿಜ್ಜತು ವಾ, ಮಾ ವಾ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನಮೇವ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನ"**ನ್ತಿ। ಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರತಾಪಿಯಕಮ್ಯತಾನಮೇಕೇಕಪಕ್ಖಿಪನೇನ ಚತ್ತಾರೋ। ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿ ಪನ ಭಿನ್ನೇ ಏವ। **ಇಮೇಸ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮತಾಯ ಪರಮ್ಮುಖಾಪವತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪರಿವತ್ತಮಾನೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇತೋ**ತಿ ಇಧ ಪದೇಸೇ, ವುತ್ತಾನಂ ಯೇಸಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

"ದ್ವಿನ್ನ"ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನವಚನಂ ಬಹೂನಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾನತೋ। **"ಮಿತ್ತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ **"ಸನ್ಧಾನ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಂ, ತೇನ ಪಾಳಿಯಂ "ಭಿನ್ನಾನ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸನ್ಧಾನಕರಣಞ್ಚ ನಾಮ ತೇಸಮನುರೂಪಕರಣಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನುಕತ್ತಾ"**ತಿ। **ಅನುಪ್ಪದಾತಾ**ತಿ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾತಾ, ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ವಾ ಪದಾತಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ, ಅನುವತ್ತನಞ್ಚಾತಿ? "ಸಹಿತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅನುಬಲವಸೇನ, ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ಚ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಪದಾನಂ ಆದಾನಂ, ರಕ್ಖಣಂ ವಾ ದಳ್ಹೀಕರಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾ"**ತಿ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ।** ರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಸಮಗ್ಗೋತಿ ಹಿ ತದಧಿಟ್ಠಾನಾನಂ ವಸೇನ ತಬ್ಬಿಸೇಸನತಾ ವುತ್ತಾ। "ಸಮಗ್ಗೇ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ **"ಯತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿವಚನೇನ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಕಾರೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ **ಸಮಗ್ಗೇಸೂ**ತಿ ಸಮಗ್ಗಭೂತೇಸು ಜನಕಾಯೇಸು, ತೇನಾಹ **"ತೇ ಪಹಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತಪ್ಪಕತಿಯತ್ಥೋಪಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನನ್ದತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ತಪ್ಪಕತಿಯತ್ಥೇನ ಹಿ "ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸುತ್ವಾಪೀ"ತಿ ವಚನಂ ಸುಪಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಸಮಗ್ಗೇ ಕರೋತೀತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮಗ್ಗಕರಣೀ।** ಸಾಯೇವ ವಾಚಾ, ತಂ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ **"ಯಾ ವಾಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತಾಯ ವಾಚಾಯ ಸಮಗ್ಗಕರಣಂ ನಾಮ। "ಸುಖಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಾಮಗ್ಗೀ, ಸಮಗ್ಗಾನಂ ತಪೋ ಸುಖೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೪) ಸಮಗ್ಗಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಾಮಗ್ಗಿಗುಣಪರಿದೀಪಿಕಮೇವಾ"**ತಿ। **ಇತರ**ನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಪರೀತಂ ಭೇದನಿಕಂ ವಾಚಂ।

ಮಮ್ಮಾನೀತಿ ದುಟ್ಠಾರೂನಿ, ತಸ್ಸದಿಸತಾಯ ಪನ ಇಧ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂನಿ "ಮಮ್ಮಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದುಟ್ಠಾರೂಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವತ್ಥುನಾ ಘಟಿತೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತೇಸು ದಸಸುಜಾತಿಆದೀಸು ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಸು ಫರುಸವಾಚಾಯ ಫುಸಿತಮತ್ತೇಸೂತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮಮ್ಮಾನಿ ವಿಯ ಮಮ್ಮಾನಿ, ಯೇಸು ಫರುಸವಾಚಾಯ ಛುಪಿತಮತ್ತೇಸು ದುಟ್ಠಾರೂಸು ವಿಯ ಘಟ್ಟಿತೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾನಿ ಪನ ತಾನಿ? ಜಾತಿಆದೀನಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂನೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯) "ಯಸ್ಸ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ಸತ್ಥಾದಿಪಟಿಹನೇನ ಭುಸಂ ರುಜ್ಜನಂ, ಸೋ ಮಮ್ಮಂ ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಫರುಸವಾಚಾವಸೇನ ದೋಮನಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಂ ಭುಸಂ ರುಜ್ಜನಂ, ತಂ ಮಮ್ಮಂ ವಿಯಾತಿ ಮಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಅಪರೇ। ತಾನಿ ಮಮ್ಮಾನಿ ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ಯೇನಾತಿ **ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋ,** ಸ್ವೇವ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋ, ತಾನಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ತಥಾ। **ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ ಫರುಸಾ ವಾಚಾ** ಫರುಸಂ ವದನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। "ಫರುಸಚೇತನಾ" ಇಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ **"ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ"**ತಿ ವಚನಂ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತತಾಯ ಏವ ಫರುಸಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಪನ ಸವನಫರುಸತಾಮತ್ತೇನಾತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾಯ ಏವ। **ಆವಿಭಾವತ್ಥ**ನ್ತಿ ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾಯ ಏವ, ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ಮಾತುವುತ್ತಾಕಾರೇನೇವ, **ಉಟ್ಠಾಸಿ** ಅನುಬನ್ಧಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚ್ಚಕಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಯಂ "ಚಣ್ಡಾ ತಂ ಮಹಿಂಸೀ ಅನುಬನ್ಧತೂ"ತಿ ವಚನಂ ಮುಖೇನ ಕಥೇಸಿ, ತಂ ಮಾತುಚಿತ್ತೇ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ತಂ ಮಾ ಹೋತು, ಯಂ ಪನ ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಮ್ಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಉಪರಿ ನ ಪತತೂ"ತಿ ಕಾರಣಂ ಚಿತ್ತೇನ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ತದೇವ ಮಾತುಚಿತ್ತೇ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ತಮೇವ ಹೋತೂ"ತಿ ಸಚ್ಚಕರಣಂ, ಕತ್ತಬ್ಬಸಚ್ಚಂ ವಾ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಉಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನೇಯೇವ। **ಬದ್ಧಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಯೋತ್ತಾದಿನಾ ಪರಿಬನ್ಧಿ ವಿಯ। **ಏವಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸವನಫರುಸತಾಮತ್ತೇನ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಯೋಗೋತಿ ವಚೀಪಯೋಗೋ। **ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯಾ**ತಿ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾಯ ಅಭಾವಮಾಹ। ತತೋಯೇವ ಹಿ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾ, ಕಮ್ಮಭಾವಂ ಪನ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಾರೇತುನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ

ತದೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ಏವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಚೇತನಾಫರುಸತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಂ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಅನ್ವಯವಸೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಫರುಸಾ ವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ** ಫರುಸಾ ವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ **ಸಾತಿ** ಫರುಸವಾಚಾ। **ಯನ್ತಿ** ಪುಗ್ಗಲಂ।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಇತರಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಥಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾಭೇದೇಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಫರುಸವಾಚಾ ಪಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾಯೇವ ಸೀಸಂ ಏತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಏಕೇ ಪನ "ಪರಮ್ಮುಖಾಪಿ ಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾ"ತಿ। ತತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಯೋಗೇ ಅಗಾರವಾದೀನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಸಿಯಾ ಚೇತನಾ ಬಲವತೀ, ಪರಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥವಿಜಾನನಂ, ನ ತಥಾ ಪರಮ್ಮುಖಾ। ಯಥಾ ಪನ ಅಕ್ಕೋಸಿತೇ ಮತೇ ಆಳಹನೇ ಕತಾ ಖಮನಾ ಉಪವಾದನ್ತರಾಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಏವಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಫರುಸವಾಚಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನಮಙ್ಗತ್ರ ತಯೋವ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಭಾರಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಾತಿ। **ಕುಪಿತಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಅಕ್ಕೋಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಹಿ ಸತಿ ಚಿತ್ತಕೋಪೇ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ, ತದಭಾವೇ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಬ್ಯಾಪಾದಾವ ಹೋನ್ತಿ।

ಏಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ ಇಲತಿ ಚಿತ್ತಂ, ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ಕಮ್ಪತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** -

"ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ, ಏಕಾರೋ ವತ್ತತೀ ರಥೋ।
ಅನೀಘಂ ಪಸ್ಸ ಆಯನ್ತಂ, ಛಿನ್ನಸೋತಂ ಅಬನ್ಧನ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭; ಉದಾ॰ ೬೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೫)। -

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಉದಾನಗಾಥಾಯ। ಸೀಲಙ್ಗೇತ್ಥ ನಿದ್ದೋಸತಾಯ "ನೇಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಕಾಮಭೂಥೇರೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಸಂಯುತ್ತಾಗಮವರೇ ಸಳಾಯತನವಗ್ಗೇ "ನೇಲಙ್ಗ"ನ್ತಿ ಖೋ ಭನ್ತೇ ಸೀಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭) ವಾಚಾ ನಾಮ ಸದ್ದಸಭಾವಾ ತಂತದತ್ಥನಿಬನ್ಧನಾತಿ ಸಾದುರಸಸದಿಸತ್ತಾ ಮಧುರಮೇವ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಅತ್ಥೋ ಚ ತಬ್ಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ **ಬ್ಯಞ್ಜನಮಧುರತಾಯ** , **ಅತ್ಥಮಧುರತಾಯಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿಆದೀಸು। ಅಪಿಚ ಅವಯವಾಪೇಕ್ಖನೇ ಸತಿ "ಮಧುರಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಯಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಸುಖಾತಿ** ಸುಖಕರಣೀ, ಸುಖಹೇತೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಣ್ಣಸೂಲನ್ತಿ** ಕಣ್ಣಸಙ್ಕುಂ। ಕಣ್ಣಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಪಟಿಬದ್ಧತದನುವತ್ತಕಾ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯೋ ಗಹಿತಾ। ವೋಹಾರಕಥಾ ಹೇಸಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ, ತಸ್ಸಾ ವಣ್ಣನಾ ಚ, ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ **"ಸಕಲಸರೀರೇ ಕೋಪಂ, ಪೇಮ"**ನ್ತಿ ಚ। ನ ಹಿ ಹದಯವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತೋ ಕೋಪೋ, ಪೇಮೋ ಚ ಸಕಲಸರೀರೇ ವತ್ತತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಈದಿಸೇಸು। **ಸುಖೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವಿಸತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣದ್ವಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅಲುತ್ತಸಮಾಸೋ ಚೇಸ ಯಥಾ "ಅಮತಙ್ಗತೋ"ತಿ। **ಪುರೇತಿ** ಗುಣಪಾರಿಪುರೇ, ತೇನಾಹ **"ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯಾ"**ತಿ। ಪುರೇ ಸಂವಡ್ಢಾ **ಪೋರೀ,** ತಾದಿಸಾ ನಾರೀ ವಿಯಾತಿ ವಾಚಾಪಿ **ಪೋರೀತಿ** ಅತ್ಥಮಾಹ **"ಪುರೇ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಸುಕುಮಾರಾತಿ** ಸುತರುಣಾ। ಉಪಮೇಯ್ಯಪಕ್ಖೇ ಪನ ಅಫರುಸತಾಯ ಮುದುಕಭಾವೋ ಏವ ಸುಕುಮಾರತಾ। **ಪುರಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಪುರ**-ಸದ್ದೋ ತನ್ನಿವಾಸೀವಾಚಕೋ ಸಹಚರಣವಸೇನ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತೇನೇವಾಹ **"ನಗರವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। **ಏಸಾತಿ** ತಂಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿದ್ದೇಸಾ ವಾಚಾ। **ಏವರೂಪೀ ಕಥಾತಿ** ಅತ್ಥತ್ತಯೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಕಥಾ। **ಕನ್ತಾತಿ** ಕಾಮಿತಾ ತುಟ್ಠಾ ಯಥಾ "ಪಕ್ಕನ್ತೋ"ತಿ, ಮಾನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ಅನ್ತಬ್ಯಪ್ಪದೇಸೋ, ಕಾಮಿಯಮಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ "ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಸಮನುಭಾಸನ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೪೧೬, ೪೩೦, ೪೪೧) **ಮನಂ** ಅಪ್ಪೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ಮನಾಪಾ,** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತವುಡ್ಢಿಕರಾ"**ತಿ। ತಥಾಕಾರಿನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತೋ **ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸಾತಿ** ಇಧ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ನ ತು ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ವಿಯ ಕತ್ತರಿ।

ಕಾಮಂ ತೇಹಿ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸೋ ಪನ ಅಫಲತ್ತಾ ಭಾಸಿತತ್ಥಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋಯೇವ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ"**ತಿ। ಅಪಿಚ ಪಯೋಜನತ್ಥಾಭಾವತೋ **ಅನತ್ಥಾ,** ವಾಚಾ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ** ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಆಸೇವನಂ** ಭಾವನಂ ಬಹುಲೀಕರಣಂ। ಯಂ ಜನಂ ಗಾಹಾಪಯಿತುಂ ಪವತ್ತಿತೋ, ತೇನ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಗಹಿತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಸೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಭಾರತ**ನಾಮಕಾನಂ ದ್ವೇಭಾತುಕರಾಜೂನಂ **ಯುದ್ಧಕಥಾ,** ದಸಗಿರಿಯಕ್ಖೇನ **ಸೀತಾ**ಯ ನಾಮ ದೇವಿಯಾ **ಆಹರಣಕಥಾ,** ರಾಮರಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚಾಹರಣಕಥಾ , ಯಥಾ ತಂ ಅಧುನಾ ಬಾಹಿರಕೇಹಿ ಪರಿಚಯಿತಾ ಸಕ್ಕಟಭಾಸಾಯ ಗಣ್ಠಿತಾ ರಾಮಪುರಾಣಭಾರತಪುರಾಣಾದಿಕಥಾತಿ, ಏವಮಾದಿಕಾ ನಿರತ್ಥಕಕಥಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಭಾರತ...ಪೇ॰... ಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ"**ತಿ।

"ಕಾಲವಾದೀ"ತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಸನ್ದಸ್ಸನಂ ಯಥಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮, ೧೯೪) ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಕಥಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಭವತೋ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ ವಿರತಿ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ "ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತ ಸತ್ಥೋ"ತಿ। ತಞ್ಚ ದಣ್ಡಸತ್ಥನಿಧಾನಂ ಕಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಉತ್ತರುತ್ತರಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಸನ್ದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕಾಲವಾದೀತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಸನ್ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ। ಅತ್ಥಸಂಹಿತಾಪಿ ಹಿ ವಾಚಾ ಅಯುತ್ತಕಾಲಪಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಾವಹಾ ನ ಸಿಯಾತಿ ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನಭಾವಂ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಂ ಪಜಹನ್ತೇನ ಅಕಾಲವಾದಿತಾ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಲವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಲೇ ವದನ್ತೇನಾಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಅಸಾಧನತೋ ಅಭೂತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಭೂತವಾದೀ"**ತಿ। ಭೂತಞ್ಚ ವದನ್ತೇನ ಯಂ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಹಿತಸಮ್ಪಾದನಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ಥವಾದೀ"**ತಿ। ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನಾಪಿ ನ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಖೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪೀತಿ ಆಹ **"ಧಮ್ಮವಾದೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿನಯವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ, ಸತಿಞಾಣಖನ್ತಿವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಹಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಂವರವಿನಯಾನಂ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಹಾನವಿನಯಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಹೇತುಭಾವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇ ಸತಿ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಚ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಕಾಲೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಜ್ಝಾಸಯಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀನಂ, ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ ವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣೇ ದೇಸನಾವಿಸಯೇ ಏಕಂಸಾದಿಬ್ಯಾಕರಣವಿಭಾಗಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪನಾಹೇತುದಾಹರಣಸಂಸನ್ದನಾನಿ ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಿಯಾ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಾಯ ಗಮ್ಭೀರುದಾನಪಹೂತತ್ಥವಿತ್ಥಾರಸಙ್ಗಾಹಿಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರೇ ಯಥಾಜ್ಝಾಸಯಂ ಪರಮತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ "ದೇಸನಾಕುಸಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತಕಾಲನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬವಚನಸ್ಸ ಅನುರೂಪಕಾಲಂ, ತತ್ಥ ವಾ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬಕಾಲಂ। ಸಭಾವವಸೇನೇವ ಭೂತತಾತಿ ಆಹ **"ಸಭಾವಮೇವಾ"**ತಿ। ಅತ್ಥಂ ವದತೀತಿ **ಅತ್ಥವಾದೀ।** ಅತ್ಥವದನಞ್ಚ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾಚಾಕಥನಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ"ತಿ। **ಧಮ್ಮವಾದೀ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ನಿಧೇತಿ ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಕರೋತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಿಧಾನಂ**। **ಠಪನೋಕಾಸೋ**। “ಠಾನವತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಪೇತುಂ ಯುತ್ತಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **“ಹದಯೇ”**ತಿಆದಿ। ನಿಧಾನವತೀಪಿ ವಾಚಾ ಕಾಲಯುತ್ತಾವ ಅತ್ಥಾವಹಾ, ತಸ್ಮಾ “ಕಾಲೇನಾ”ತಿ ಇದಂ “ನಿಧಾನವತಿಂ” ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ”ತಿ ಏತಸ್ಸಾಪೇಕ್ಖವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಏವರೂಪಿ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬೋ, ಅಪದಿಸೀಯತಿ ವಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥೋ ಅನೇನಾತಿ **ಅಪದೇಸೋ,** ಉಪಮಾ, ಹೇತುದಾಹರಣಾದಿಕಾರಣಂ ವಾ, ತೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಾಪದೇಸಾ,** ವಾಚಾ, ತೇನಾಹ **“ಸಉಪಮಂ ಸಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। **ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** ಯಾವತಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಾವತಾ ಮರಿಯಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಯಥಾ... ಪೇ॰... ಭಾಸತೀ”**ತಿ। ಸಿಖಮಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಕಥಾ ಅತ್ಥಾವಹಾ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। **ಅತ್ಥಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಭಾಸಿತತ್ಥಪರಿಯಾಯೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅನೇಕೇಹಿಪೀ”**ತಿಆದಿ। ಭಾಸಿತತ್ಥೋ ಚ ನಾಮ ಸದ್ದಾನುಸಾರೇನ ಅಧಿಗತೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪಕತ್ಯತ್ಥಪಚ್ಚಯತ್ಥಭಾವತ್ಥಾದಿಕೋ, ತತೋಯೇವ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಏಕಗಾಥಾಪದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿಏಕತ್ತಾದಿನನ್ದಿಯಾವತ್ತಾದಿನಯೇಹಿ ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ನಿದ್ಧಾರಣಕ್ಖಮತಾಯ ಪರಿಯಾದಾತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಅತ್ಥಮಾವಹತೀತಿ। ಏವಂ ಅತ್ಥಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥವಿಸೇಸತೋಪಿ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ **“ಯಂ ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತ್ಥವಾದಿನಾ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥೋಯೇವ ಹಿ ಇಧ ಗಹಿತೋ। ನನು ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಅತ್ತನಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಹಿತಂಯೇವ, ಕಿಮೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಚೋದನಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ **“ನ ಅಞ್ಞ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಅಞ್ಞಮತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅನನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪಚ್ಛಾ ಅಞ್ಞಮತ್ಥಂ ನ ಭಾಸತಿ। ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಕಥೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೦. ಏವಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತಮೂಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸತಿಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಸಂವರಸೀಲಸಙ್ಗಹೇ ಉಪರಿಗುಣಸಙ್ಗಹತೋ, ಲೋಕಿಯಪುಥುಜ್ಜನಾವಿಸಯತೋ ಚ ಉತ್ತರಿದೇಸನಾಯ ಸಙ್ಗಹಿತುಂ ತಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಪಚುರಜನಪಾಕಟಂ ಆಚಾರಸೀಲಮೇವ ವಿಭಜನ್ತೋ ಭಗವಾ “ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ”ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ವಿಜಾಯನ್ತಿ ವಿರುಹನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಬೀಜಾನಿ**। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥಾನಂ ಸಾರಫಲಾದೀನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಭವನ್ತಿ, ಅಹುವುನ್ತಿ ಚಾತಿ **ಭೂತಾ,** ಜಾಯನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಜಾತಾ, ವಡ್ಢಿತಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಡ್ಢಮಾನಕಾನಂ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ, ಠಿತಾನಞ್ಚ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಮಧಿವಚನಂ। ವಿರುಳ್ಹಮೂಲಾ ಹಿ ನೀಲಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಾ ತರುಣರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾ ಜಾಯನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಠಿತಾ ಮಹನ್ತಾ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾ ಜಾತಾ ವಡ್ಢಿತಾತಿ। **ಗಾಮೋ**ತಿ ಸಮೂಹೋ, ಸೋ ಚ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಧಮ್ಮರಾಸಿ, ಬೀಜಾನಂ, ಭೂತಾನಞ್ಚ ತಥಾಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಾನಂ ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಾನಂ ಗಾಮೋ, ತೇಯೇವ ವಾ ಗಾಮೋತಿ ತಥಾ। ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ದುವಿಧೇನಾಪಿ ಅತ್ಥೇನ ತೇಯೇವ ತಿಣರುಕ್ಖಲತಾದಯೋ ಗಯ್ಹನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಹರಿತಭಾವಮಾಪನ್ನಾ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದಯೋ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೂತಾನಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನತಾಯ ಗಾಮೋತಿ ಭೂತಗಾಮೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, ತೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮೂಲಬೀಜ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ **ಮೂಲಬೀಜಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ। **ಫಳುಬೀಜ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ಬೀಜ-ಸದ್ದೋ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮೂಲಾದೀಸುಪಿ ಕೇಸುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಮೂಲಾದಿತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಏಕೇನ ಬೀಜ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ **“ಬೀಜಬೀಜ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ರೂಪಂರೂಪಂ, ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಚ। **ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಲ್ಲತಿಣಸ್ಸ ಚೇವ ಅಲ್ಲರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಚ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಓಸಧಿಗಚ್ಛಲತಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸಮಾರಮ್ಭೋ** ಇಧ ವಿಕೋಪನಂ, ತಞ್ಚ ಛೇದನಾದಿಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಛೇದನಭೇದನಪಚನಾದಿಭಾವೇನಾ”**ತಿ। ನನು ಚ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ಚಿತ್ತರಹಿತತಾಯ ನ ಜೀವಾ, ಚಿತ್ತರಹಿತತಾ ಚ ಪರಿಪ್ಫನ್ದನಾಭಾವತೋ, ಛಿನ್ನೇ ವಿರುಹನತೋ, ವಿಸದಿಸಜಾತಿಕಭಾವತೋ, ಚತುಯೋನಿಅಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವುಡ್ಢಿ ಪನ ಪವಾಳಸಿಲಾಲವಣಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ನ ತೇಸಂ ಜೀವತಾಭಾವೇ ಕಾರಣಂ। ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನೇಸಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಂ ಸುಪನಂ ವಿಯ ಚಿಞ್ಚಾದೀನಂ, ತಥಾ ಕಟುಕಮ್ಬಿಲಾಸಾದಿನಾ ದೋಹಳಾದಯೋ। ತತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತಿ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ? ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪತೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಸತ್ತಾನುಕಮ್ಪನತೋ ಚ। ತೇನೇವಾಹ ಆಳವಕಾನಂ ರುಕ್ಖಚ್ಛೇದನಾದಿವತ್ಥೂಸು "ಜೀವಸಞ್ಞಿನೋ ಹಿ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಮನುಸ್ಸಾ ರುಕ್ಖಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೮೯)।

ಏಕಂ ಭತ್ತಂ **ಏಕಭತ್ತಂ,** ತಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಏಕವಾರಮೇವ ಭುಞ್ಜನತೋತಿ **ಏಕಭತ್ತಿಕೋ।** ತಯಿದಂ ಏಕಭತ್ತಂ ಕದಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಪಾತರಾಸಭತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ, ದ್ವೀಸು ಭತ್ತೇಸು ಪಾತರಾಸಭತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪಾತೋ ಅಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ಪಾತರಾಸಂ।** ಸಾಯಂ ಅಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ಸಾಯಮಾಸಂ,** ತದೇವ ಭತ್ತಂ ತಥಾ। ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಭಾವೇನ ಪಯುತ್ತೋ, ನ ತದನ್ತೋಗಧವಾರಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ।

ರತ್ತಿಯಾ ಭೋಜನಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪತೋ ರತ್ತಿಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಂ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ವಾ ತಥಾಯೇವಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮ್ಭವತೋ, ತೇನಾಹ **"ರತ್ತಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾ ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನಾಮ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋ। ತತ್ಥ ದುತಿಯಪದೇನ ರತ್ತಿಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಅಪರನ್ಹೋವ ಇಧ ವಿಕಾಲೋತಿ ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ ತತಿಯಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದೀಪೇತುಂ **"ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭಾವಸಾಧನೋ ಚೇತ್ಥ ಭೋಜನ-ಸದ್ದೋ ಅಜ್ಝೋಹರಣತ್ಥವಾಚಕೋತಿ ದೀಪೇತಿ **"ಯಾವ ಸೂರಿಯತ್ಥಙ್ಗಮನಾ ಭೋಜನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ತದಜ್ಝೋಹರಣನ್ತಿ? ಯಾಮಕಾಲಿಕಾದೀನಮನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ, ವಿಕಾಲಭೋಜನಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಯಾವಕಾಲಿಕಜ್ಝೋಹರಣೇಯೇವ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ "ಯಾವಕಾಲಿಕಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇಸೋ ಆಚರಿಯಾನಂ ನಯೋ - ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಭೋಜನಂ,** ಯಾಗುಭತ್ತಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಯಾವಕಾಲಿಕವತ್ಥು । ಯಥಾ ಚ "ರತ್ತೂಪರತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ರತ್ತಿಭೋಜನಂ ರತ್ತಿಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇತ್ಥ ಭೋಜನಜ್ಝೋಹರಣಂ ಭೋಜನಸದ್ದೇನ। ವಿಕಾಲೇ ಭೋಜನಂ **ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ,** ತತೋ **ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ।** ವಿಕಾಲೇ ಯಾವಕಾಲಿಕವತ್ಥುಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋಹರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ। ಈದಿಸಾ ಗುಣವಿಭೂತಿ ನ ಬುದ್ಧಕಾಲೇಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅನೋಮಾನದೀತೀರೇ"**ತಿಆದಿ। ಅಯಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮೋ - ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಏಕವಾರಮೇವ ಭುಞ್ಜನತೋ "ಏಕಭತ್ತಿಕೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ರತ್ತಿಭೋಜನೋಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತನ್ನಿವಾರಣತ್ಥಂ **"ರತ್ತೂಪರತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸತಿ ಸಾಯನ್ಹಭೋಜೀಪಿ ಏಕಭತ್ತಿಕೋ ಸಿಯಾತಿ ತದಾಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಸಙ್ಖೇಪತೋ "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦, ೫೦, ೧೧೬, ೧೨೪) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಸಛನ್ದರಾಗಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ನಚ್ಚಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಂ ನಾನುಲೋಮೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ"**ತಿ। ವಿಸುಚತಿ ಸಾಸನಂ ವಿಜ್ಝತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕಭಾವೇನಾತಿ **ವಿಸೂಕಂ,** ಪಟಿವಿರುದ್ಧನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ರ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪಟಾಣೀಭೂತ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪಟಾಣೀಸಙ್ಖಾತಂ ಕೀಲಂ ವಿಯ ಭೂತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ವಿಸೂಕ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ **ಪಟಾಣೀಭೂತ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಯೋಜಿಯಮಾನಂ, ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜಾಪಿಯಮಾನಞ್ಚ ನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕೇನೇವ ನಚ್ಚಸದ್ದೇನ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಗಹಿತಂ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ। ತಥಾ ಗೀತವಾದಿತಸದ್ದೇಹಿ ಗಾಯನಗಾಯಾಪನವಾದನವಾದಾಪನಾನೀತಿ ಆಹ **"ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನಾ"**ತಿ। ಸುದ್ಧಹೇತುತಾಜೋತನವಸೇನ ಹಿ ದ್ವಾಧಿಪ್ಪಾಯಿಕಾ ಏತೇ ಸದ್ದಾ। ನಚ್ಚಞ್ಚ ಗೀತಞ್ಚ ವಾದಿತಞ್ಚ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಞ್ಚ **ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಂ,** ಸಮಾಹಾರವಸೇನೇತ್ಥ ಏಕತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಯಥಾಪಾಠಂ ವಾಕ್ಯಾವತ್ಥಿಕನ್ತವಚನೇನ ಸಹ ಸಮುಚ್ಚಯಸಮಾಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ನಚ್ಚಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಈದಿಸೇಸು। (ದಸ್ಸನವಿಸಯೇ ಮಯೂರನಚ್ಚಾದಿಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ ನಚ್ಚಾಪನವಿಸಯೇಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ) **"ನಚ್ಚಾದೀನಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ

ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ। ದಸ್ಸನೇನ ಚೇತ್ಥ ಸವನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ, ಯಥಾಸಕಂ ವಾ ವಿಸಯಸ್ಸ ಆಲೋಚನಸಭಾವತಾಯ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯಪಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖೇಪಸಮ್ಭವತೋ **"ದಸ್ಸನಾ"** ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಾ"ತಿ।

"ವಿಸೂಕಭೂತಾ ದಸ್ಸನಾ ಚಾ"ತಿ ಏತೇನ ಅವಿಸೂಕಭೂತಸ್ಸ ಪನ ಗೀತಸ್ಸ ಸವನಂ ಕದಾಚಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯ** "ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಮ್ಪಿ ಚೇತ್ಥ ಗೀತಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಪನ ಧಮ್ಮೋ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ನ-ಕಾರವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಚ ಗೀತೋ ಚೇ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮತ್ಥಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋಪಿ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಧಮ್ಮೋ ಚೇ ಗೀತಸದ್ದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋಪಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ನ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗೀತಸ್ಸರೇನ ಧಮ್ಮೋ ಗಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಯೋ ಗಾಯೇಯ್ಯ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೧೪೯) ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಏವ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ನ ಸವನಾಯ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಪಞ್ಞಾಪನತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ಗೀತಸ್ಸರೇನ ದೇಸಿತೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ನ ಗೀತೋ"ತಿ। ಯಞ್ಚ **ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಸದ್ದಂ ನಿದ್ಧರನ್ತೇನ "ಯಂ ಪನ ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಂ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಗೀತಮ್ಪಿ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಪಸಾದೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನಿಬ್ಬಿದಾ ವಾ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಏವರೂಪೋ ಸದ್ದೋ ಸೇವಿತಬ್ಬೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೬೫) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅಸಮಾದಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ಸೇವಿತಬ್ಬತಾಮತ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಮಾದಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ಹಿ ಏವರೂಪಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಂವರಂ ಭಿಜ್ಜತಿ ಗೀತಸದ್ದಭಾವತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ "ಗೀತನ್ತಿ ನಟಾದೀನಂ ವಾ ಗೀತಂ ಹೋತು, ಅರಿಯಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲೇ ರತನತ್ತಯಗುಣೂಪಸಂಹಿತಂ ಸಾಧುಕೀಳನಗೀತಂ ವಾ, ಅಸಂಯತಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಭಾಣಕಗೀತಂ ವಾ, ಅನ್ತಮಸೋ ದನ್ತಗೀತಮ್ಪಿ, ಯಂ "ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಓಕೂಜಿತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಗೀತಂ ನಾಮಾ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೩೫; ವಿ॰ ಸಙ್ಗ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೪.೨೫)।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ **ಮಾಲಾ**-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ಬದ್ಧಪುಪ್ಫವಾಚಕೋ, ಸಾಸನೇ ಪನ ರುಳ್ಹಿಯಾ ಅಬದ್ಧಪುಪ್ಫೇಸುಪಿ ವಟ್ಟತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫಂ ಬದ್ಧಮಬದ್ಧಂ ವಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ "ಮಾಲಾ" ತ್ವೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫ"**ನ್ತಿ। "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗನ್ಧ"ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಾಸಚುಣ್ಣಧೂಪಾದಿಕಂ ವಿಲೇಪನತೋ ಅಞ್ಞಂ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗನ್ಧಜಾತಂ**। ವುತ್ತತ್ಥಂ ವಿಯ ಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ಥಮನ್ತರೇನಾಪಿ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಾಚಕೋ। **ಛವಿರಾಗಕರಣ**ನ್ತಿ ವಿಲೇಪನೇನ ಛವಿಯಾ ರಞ್ಜನತ್ಥಂ ಪಿಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗನ್ಧಚುಣ್ಣಂ। ಪಿಳನ್ಧನಂ **ಧಾರಣಂ**। ಊನಟ್ಠಾನಪೂರಣಂ **ಮಣ್ಡನಂ**। ಗನ್ಧವಸೇನ, ಛವಿರಾಗವಸೇನ ಚ ಸಾದಿಯನಂ **ವಿಭೂಸನಂ**। ತದೇವತ್ಥಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದೀಪೇತಿ **"ತತ್ಥ ಪಿಳನ್ಧನ್ತೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ತಥಾ ಚೇವ **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೪೭) ವುತ್ತಂ, ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯಂ ಪನ **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಮಾಲಾದೀಸು ಧಾರಣಾದೀನಿ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇನ್ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಾಯ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಚೇತನಾಯ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಇಧ **ಕಾರಣಂ**। "ತತೋ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಹಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ಏತೇನೇವ "ಮಾಲಾ...ಪೇ॰... ವಿಭೂಸನಾನಂ ಠಾನಂ, ಮಾಲಾ...ಪೇ॰... ವಿಭೂಸನಾನೇವ ವಾ ಠಾನ"ನ್ತಿ ಸಮಾಸಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚೇತನಾದಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಹಿ ಧಾರಣಾದಿಕಿರಿಯಾ। ತತ್ಥ ಚ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾರಣಂ ಸಹಜಾತಾದೋಪಕಾರಕತೋ, ಪಧಾನತೋ ಚ। "ಚೇತಯಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೩) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಧಾರಣಾದಿಭೂತಾ ಏವ ಚ ಚೇತನಾ ಠಾನನ್ತಿ। ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ದ್ವನ್ದಪದತೋ ಸುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ।

ಉಚ್ಚಾತಿ ಉಚ್ಚಸದ್ದೇನ ಅಕಾರನ್ತೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಆಕಾರನ್ತಂ ಏಕಂ ಸದ್ದನ್ತರಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತವಾಚಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತ"**ನ್ತಿ। ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಯನಂ,** ಮಞ್ಚಾದಿ। ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪರಹಿತತ್ತಾ, ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ಚ ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತತ್ತಾ ಅಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ "ಮಹಾಸಯನ"ನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಸೀದನಂ ಪನೇತ್ಥ

ಸಯನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಧಾರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಾಧಾರಕಿರಿಯಾಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದುಪಭೋಗಭೂತನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ"ತಿ ಏಸ ನಿದ್ದೇಸೋ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ಯಥಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧) ಏತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇ ಆಸನಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಸಯನಕಿರಿಯಾಯ ಸಯನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಆಸನಮ್ಪಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಿರಿಯಾವಾಚಕಆಸನಸಯನಸದ್ದಲೋಪತೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋತಿಪಿ **ವಿನಯಟೀಕಾಯಂ** (ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೦೬) ವುತ್ತಂ।

ಜಾತಮೇವ ರೂಪಮಸ್ಸ ನ ವಿಪ್ಪಕಾರನ್ತಿ **ಜಾತರೂಪಂ,** ಸತ್ಥುವಣ್ಣಂ। ರಞ್ಜೀಯತಿ ಸೇತವಣ್ಣತಾಯ, ರಞ್ಜನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾತಿ **ರಜತಂ** ಯಥಾ "ನೇಸಂ ಪದಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ। "ಚತ್ತಾರೋ ವೀಹಯೋ ಗುಞ್ಜಾ, ದ್ವೇ ಗುಞ್ಜಾ ಮಾಸಕೋ ಭವೇ"ತಿ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ವೀಸತಿಮಾಸಕೋ ನೀಲಕಹಾಪಣೋ ವಾ ದುದ್ರದಾಮಕಾದಿಕೋ ವಾ ತಂತಂದೇಸವೋಹಾರಾನುರೂಪಂ ಕತೋ **ಕಹಾಪಣೋ।** ಲೋಹಾದೀಹಿ ಕತೋ **ಲೋಹಮಾಸಕಾ**ದಿಕೋ। **ಯೇ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಪರಿಯಾದಾನವಚನಂ। **ವೋಹಾರ**ನ್ತಿ ಚ ಕಯವಿಕ್ಕಯವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಹಾರಂ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಗಾಹಾಪನೇ, ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯನೇ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದಿಯತೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಉಗ್ಗಹಣಂ। ವಾಚಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಉಗ್ಗಹಾಪನಂ। ಮನಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಾದಿಯನಂ। ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ, ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ನೀವಾರಾದಿಉಪಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿಯಾದಿಮೂಲಧಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ **"ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಟ್ಠಿದಿನಪರಿಪಾಕೋ ಸುಕಧಞ್ಞವಿಸೇಸೋ **ಸಾಲಿ** ನಾಮ ಸಲೀಯತೇ ಸೀಲಾಘತೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ದಬ್ಬಗುಣಪಕಾಸೇ** ಪನ -

> "ಅಥ ಧಞ್ಞಂ ತಿಧಾ ಸಾಲಿ-ಸಟ್ಠಿಕವೀಹಿಭೇದತೋ।
> ಸಾಲಯೋ ಹೇಮನ್ತಾ ತತ್ರ, ಸಟ್ಠಿಕಾ ಗಿಮ್ಹಜಾ ಅಪಿ।
> ವೀಹಯೋ ತ್ವಾಸಞ್ಞಾಖ್ಯಾತಾ, ವಸ್ಸಕಾಲಸಮುಬ್ಭ ವಾ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತಂ। ವಹತಿ, ಬ್ರೂಹೇತಿ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತನ್ತಿ **ವೀಹಿ,** ಸಸ್ಸಂ। ಯುವಿತಬ್ಬೋ ಮಿಸ್ಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಯವೋ।** ಸೋ ಹಿ ಅತಿಲೂಖತಾಯ ಅಞ್ಞೇನ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜೀಯತಿ। ಗುಧತಿ ಪರಿವೇಧತಿ ಪಲಿಬುದ್ಧತೀತಿ **ಗೋಧೂಮೋ,** ಯಂ "ಮಿಲಕ್ಖಭೋಜನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಸೋಭನತ್ತಾ ಕಮನೀಯಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಕಙ್ಗು,** ಅತಿಸುಖುಮಧಞ್ಞವಿಸೇಸೋ। ವರೀಯತಿ ಅತಿಲೂಖತಾಯ ನಿವಾರೀಯತಿ, ಖುದ್ದಾಪಟಿವಿನಯನತೋ ವಾ ಭಜೀಯತೀತಿ **ವರಕೋ।** ಕೋರಂ ರುಧಿರಂ ದೂಸತೀತಿ **ಕುದ್ರೂಸಕೋ,** ವಣ್ಣಸಙ್ಕಮನೇನ ಯೋ "ಗೋವದ್ಧನೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಾನಿ ಸತ್ತಪಿ ಸಪ್ಪಭೇದಾ ನಿಧಾನೇ ಪೋಸನೇ ಸಾಧುತ್ತೇನ "ಧಞ್ಞಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **"ನ ಕೇವಲಞ್ಚ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ, ಪರಾಮಸನಞ್ಚ ಇಧ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಸದ್ದೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। "ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಸಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಅಚ್ಛವಸಂ ಮಚ್ಛವಸಂ ಸುಸುಕಾವಸಂ ಸೂಕರವಸಂ ಗದ್ರಭವಸ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪನ "ಕಾಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞತ್ರ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ"**ತಿ। ಮಂಸ-ಸದ್ದೇನ ಮಚ್ಛಾನಮ್ಪಿ ಮಂಸಂ ಗಹಿತಂ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಮಕಮಂಸಮಚ್ಛಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಿಕೋಟಿಪರಿಸುದ್ಧಂ ಮಚ್ಛಮಂಸಂ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ಅದಿಟ್ಠಂ, ಅಸುತಂ, ಅಪರಿಸಙ್ಕಿತನ್ತಿ ವಾ ಪಯೋಗಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಅನೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಾಮಂ ಲೋಕಿಯಾ -

“ಅಟ್ಠವಸ್ಸಾ ಭವೇ ಗೋರೀ, ದಸವಸ್ಸಾ ತು ಕಞ್ಞಕಾ।
ಸಮ್ಪತ್ತೇ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸೇ, ಕುಮಾರೀತಿಭಿಧೀಯತೇ”ತಿ॥ -

ವದನ್ತಿ । ಇಧ ಪನ ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾಗತವಸೇನ ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿಕಾಭೇದೋತಿ ಆಹ **“ಇತ್ಥೀತಿ ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾ”**ತಿಆದಿ। **ದಾಸಿದಾಸವಸೇನೇವಾ**ತಿ ದಾಸಿದಾಸವೋಹಾರವಸೇನೇವ। **ಏವಂ ವುತ್ತೇ**ತಿ ತಾದಿಸೇನ ಕಪ್ಪಿಯವಚನೇನ ವುತ್ತೇ। ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸು ಆಗತವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ವಿನಯವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋ **ಕುಟಿಕಾರಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ**ದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೪) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಬೀಜಂ ಖಿಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಖಿತ್ತಂ ವಾ ಬೀಜಂ ತಾಯತೀತಿ **ಖೇತ್ತಂ,** ಕೇದಾರೋತಿ ಆಹ **“ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ರುಹತೀ”**ತಿ। ಅಪರಣ್ಣಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಮನ್ನಂ **ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ನ**-ಕಾರಸ್ಸ ಣ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಸಾಲಿಆದಿ । ವಸನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ ಅಪರಣ್ಣಾನಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವತ್ಥೂ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ವತ್ಥು ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಪುಬ್ಬಣ್ಣಸ್ಸ ಅಪರಂ ಪವತ್ತಮನ್ನಂ **ಅಪರಣ್ಣಂ** ವುತ್ತನಯೇನ। ಏವಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ “ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ಯತ್ಥ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ವಾ ಅಪರಣ್ಣಂ ವಾ ಜಾಯತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೦೪) ವುತ್ತವಿನಯಪಾಳಿನಯಾನುರೂಪಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯತ್ಥ ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತದತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಖೇತ್ತತ್ಥಾಯ। **ಅಕತಭೂಮಿಭಾಗೋ**ತಿ ಅಪರಿಸಙ್ಖತೋ ತದುದ್ದೇಸಿಕೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ। **“ಖೇತ್ತವತ್ಥು ಸೀಸೇನಾ”**ತಿಆದಿನಾ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪೋಕ್ಖರಣೀಕೂಪಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ದೂತಸ್ಸ ಇದಂ, ದೂತೇನ ವಾ ಕಾತುಮರಹತೀತಿ **ದೂತೇಯ್ಯಂ।** **ಪಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಲೇಖಸಾಸನಂ। **ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಮುಖಸಾಸನಂ। **ಘರಾ ಘರ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಾ ಘರಾ ಅಞ್ಞಂ ಘರಂ। **ಖುದ್ದಕಗಮನ**ನ್ತಿ ದೂತೇಯ್ಯಗಮನತೋ ಅಪ್ಪತರಗಮನಂ, ಅನದ್ಧಾನಗಮನಂ ರಸ್ಸಗಮನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದುಭಯೇಸಂ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ ಅನುಯೋಗೋತಿ ಆಹ **“ತದುಭಯಕರಣ”**ನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ತದುಭಯಕರಣಸ್ಸೇವ ಅನುಯೋಗಭಾವತೋ।

ಕಯನಂ **ಕಯೋ,** ಪರಮ್ಪರಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧನಸ್ಸ ದಾನಂ। ಕೀ-ಸದ್ದಞ್ಹಿ ದಬ್ಬವಿನಿಮಯೇ ಪಠನ್ತಿ ವಿಕ್ಕಯನಂ **ವಿಕ್ಕಯೋ,** ಪಠಮಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಧನಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ದಾನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಾ**ದೀಸು ಪನ **“ಕಯ”**ನ್ತಿ ಪರಭಣ್ಡಸ್ಸ ಗಹಣಂ। **ವಿಕ್ಕಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಭಣ್ಡಸ್ಸ ದಾನ”ನ್ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೨.೫೯೪) ವುತ್ತಂ। ತದೇವ “ಕಯಿತಞ್ಚ ಹೋತಿ ಪರಭಣ್ಡಂ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಗತಂ ಕರೋನ್ತೇನ, ವಿಕ್ಕೀತಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಭಣ್ಡಂ ಪರಹತ್ಥಗತಂ ಕರೋನ್ತೇನಾ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೧೫) ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನ ಸಮೇತಿ। **ವಞ್ಚನಂ** ಮಾಯಾಕರಣಂ, ಪಟಿಭಾನಕರಣವಸೇನ ಉಪಾಯಕುಸಲತಾಯ ಪರಸನ್ತಕಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತುಲಾ ನಾಮ ಯಾಯ ತುಲೀಯತಿ ಪಮೀಯತಿ, ತಾಯ ಕೂಟಂ **“ತುಲಾಕೂಟ”**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ ತುಲಾಯ ರೂಪಅಙ್ಗಗಹಣಾಕಾರಪಟಿಚ್ಛನ್ನಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಕರೋತೀತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ಅತ್ತನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಭಣ್ಡಂ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ, ಪರೇಸಂ ದಾತಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ಮಿನೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ”**ತಿಆದಿ। **ಅಕ್ಕಮತಿ** ನಿಪ್ಪೀಳತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಕ್ಕಮತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮೂಲೇ ರಜ್ಜು**ನ್ತಿ ತುಲಾಯ ಮೂಲೇ ಯೋಜಿತಂ ರಜ್ಜುಂ। ತಥಾ **ಅಗ್ಗೇ। ತ**ನ್ತಿ ಅಯಚುಣ್ಣಂ।

ಕನತಿ ದಿಬ್ಬತೀತಿ **ಕಂಸೋ,** ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಮಯಾ ಭೋಜನಪಾನಪತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಸೋವಣ್ಣಮಯೇ ಪಾನಪತ್ತೇತಿ ಆಹ **“ಸುವಣ್ಣಪಾತೀ”**ತಿ। **ತಾಯ ವಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ನಿಕತಿವಸೇನ ವಞ್ಚನಂ। “ಪತಿರೂಪಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಸನ್ತಕಗಹಣಞ್ಹಿ ನಿಕತಿ, ಪಟಿಭಾನಕರಣವಸೇನ ಪನ ಉಪಾಯಕುಸಲತಾಯ ವಞ್ಚನ”ನ್ತಿ ನಿಕತಿವಞ್ಚನಂ ಭೇದತೋ **ಕಣ್ಹಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾ**ದೀಸು (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧೦.೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೪೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೧೧೬೫; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೮ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ) ವುತ್ತಂ , ಇಧ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ “ವಞ್ಚನ”ಮಿಚ್ಚೇವ। **“ಕಥ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಪತಿರೂಪಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ

ಪರಸನ್ತಕಗಹಣಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಸಮಗ್ಘತರನ್ತಿ** ತಾಸಂ ಪಾತೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಕಂ ಅಗ್ಘವಿಸೇಸಂ। **ಪಾಸಾಣೇತಿ** ಭೂತಾಭೂತಭಾವಸಞ್ಞಾನನಕೇ ಪಾಸಾಣೇ। ಘಂಸನೇನೇವ ಸುವಣ್ಣಭಾವಸಞ್ಞಾಪನಂ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ **"ಘಂಸಿತ್ವಾ"**ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ।

ಹದಯನ್ತಿ ನಾಳಿಆದಿಮಿನನಭಾಜನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಭೇದೋ ಛಿದ್ದಕರಣಂ **ಹದಯಭೇದೋ।** ತಿಲಾದೀನಂ ನಾಳಿಆದೀಹಿ ಮಿನನಕಾಲೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತಾ ಸಿಖಾಯೇವ ಸಿಖಾ, ತಸ್ಸಾ ಭೇದೋ ಹಾಪನಂ **ಸಿಖಾಭೇದೋ।**

ರಜ್ಜುಯಾ ಭೇದೋ ವಿಸಮಕರಣಂ **ರಜ್ಜುಭೇದೋ। ತಾನೀತಿ** ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದೀನಿ। **ಅನ್ತೋಭಾಜನೇತಿ** ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾಜನೇ। **ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಉಗ್ಗಮಾಪೇತ್ವಾ, ಉದ್ಧಂ ರಾಸಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಛಿನ್ದನ್ತೋತಿ** ಅಪನೇನ್ತೋ।

ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮತೋ ಉದ್ಧಂ ಕೋಟನಂ ಪಟಿಹನನಂ **ಉಕ್ಕೋಟನಂ।** ಅಭೂತಕಾರೀನಂ **ಲಞ್ಜಗ್ಗಹಣಂ,** ನ ಪನ ಪುನ ಕಮ್ಮಾಯ ಉಕ್ಕೋಟನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸಾಮಿಕೇ...ಪೇ॰... ಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ। **ಉಪಾಯೇಹೀತಿ** ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕೇಹಿ। **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ವಞ್ಚನೇ। "ವತ್ಥು"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಏಕಂ ವತ್ಥು"**ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಅತ್ಥಿ ಬಹೂನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಹಿ ಸಸವತ್ಥುಆದೀನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಾನಿ। **ಮಿಗನ್ತಿ** ಮಹನ್ತಂ ಮಿಗಂ। **ತೇನ ಹೀತಿ** ಮಿಗಗ್ಗಹಣೇ ಉಯ್ಯೋಜನಂ, ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ "ಮಿಗಂ ಮೇ ದೇಹೀ"ತಿ ಆಹ, ತೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಯೋಗವಸೇನಾತಿ** ವಿಜ್ಜಾಜಪ್ಪನಾದಿಪಯೋಗವಸೇನ। **ಮಾಯಾವಸೇನಾತಿ** ಮನ್ತಜಪ್ಪನಂ ವಿನಾ ಅಭೂತಸ್ಸಾಪಿ ಭೂತಾಕಾರಸಞ್ಞಾಪನಾಯ ಚಕ್ಖುಮೋಹನಮಾಯಾಯ ವಸೇನ। ಯಾಯ ಹಿ ಅಮಣಿಆದಯೋಪಿ ಮಣಿಆದಿಆಕಾರೇನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಪಾಮಙ್ಗೋ** ನಾಮ ಕುಲಾಚಾರಯುತ್ತೋ ಆಭರಣವಿಸೇಸೋ, ಯಂ ಲೋಕೇ "ಯಞ್ಞೋಪವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರಾಪದಾನೇಪಿ** ವುತ್ತಂ -

> "ಪಸ್ಸಥೇತಂ ಮಾಣವಕಂ, ಪೀತಮಟ್ಠನಿವಾಸನಂ।
> ಹೇಮಯಞ್ಞೋಪವಿತ್ತಙ್ಗಂ, ಜನನೇತ್ತಮನೋಹರ"ನ್ತಿ॥ (ಅಪ॰ ೨.೫೪.೪೦)।

ತದಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ "ಪೀತಮಟ್ಠನಿವಾಸನನ್ತಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಸುವಣ್ಣವಣ್ಣವತ್ಥೇ ನಿವತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೇಮಯಞ್ಞೋಪವಿತ್ತಙ್ಗನ್ತಿ** ಸುವಣ್ಣಪಾಮಙ್ಗಲಗ್ಗಿತಗತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"ತಿ (ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೪.೪೦) ಸವನಂ ಸರನಂ **ಸಾವಿ,** ಅನುಜುಕತಾ, ತೇನಾಹ **"ಕುಟಿಲಯೋಗೋ"**ತಿ, ಜಿಮ್ಹತಾಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಏತೇಸಂಯೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ಲದ್ಧಗುಣದಸ್ಸನಂ। ಯೇ ಪನ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಂ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾದಮಾಹ **"ಕೇಚೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **"ಕೇಚೀ"**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಕಾರಕಾ ಆಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ, ತೇಸಂ ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ ವಞ್ಚನೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸೇವ ಪುನ ಗಹಿತತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ।

ಮಾರಣನ್ತಿ ಮುಟ್ಠಿಪಹಾರಕಸಾತಾಳನಾದೀಹಿ ಹಿಂಸನಂ ವಿಹೇಠನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ತು ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ। ವಿಹೇಠನತ್ಥೇಪಿ ಹಿ **ವಧ**-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅತ್ತಾನಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಧಿತ್ವಾ ರೋದೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೮೦) **ಮಾರಣ**-ಸದ್ದೋಪಿ ಇಧ ವಿಹೇಠನೇಯೇವ ವತ್ತತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪುಬ್ಬೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ'ತಿಆದೀಸು ಸಯಂಕಾರೋ, ಇಧ ಪರಂಕಾರೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ತಥಾ ವತ್ತುಂ "ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ, ಛ ಪಯೋಗಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಸತಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಬವತ್ಥುವಿಸೇಸಭಾವಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿದಾಸಿದಾಸಾದಯೋ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾ ಚ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಹರಣಭಾವತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಸತಿ ತುಲಾಕೂಟಾದಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನವಿಸೇಸಭಾವಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವಧಸ್ಸ ಪುನ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ಅತ್ಥಿ ತಥಾವಿಭಜಿತಬ್ಬಸ್ಸಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋಯೇವತ್ಥೋ ಸುನ್ದರತರೋತಿ।

ವಿಪರಾಮೋಸೋತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಭುಸಂ ಮೋಸಾಪನಂ ಮುಯ್ಹನಕರಣಂ, ಥೇನನಂ ವಾ। ಥೇಯ್ಯಂ ಚೋರಿಕಾ ಮೋಸೋತಿ ಹಿ ಪರಿಯಾಯೋ। ಸೋ ಕಾರಣವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ ಆಹ **"ಹಿಮವಿಪರಾಮೋಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ಮುಸನ್ತೀ**ತಿ ಚೋರೇನ್ತಿ, ಮೋಸೇನ್ತಿ ವಾ ಮುಯ್ಹನಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಮೋಸೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಸನ್ತಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಚ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರಾಮಸನಂ। **ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ಜನ**ನ್ತಿ ಪರಪಕ್ಖೇಪಿ ಅಧಿಕಾರೋ। ಆಲೋಪನಂ ವಿಲುಮ್ಪನಂ **ಆಲೋಪೋ**। ಸಹಸಾ ಕರಣಂ **ಸಹಸಾಕಾರೋ**। ಸಹಸಾ ಪವತ್ತಿತಾ **ಸಾಹಸಿಕಾ,** ಸಾವ ಕಿರಿಯಾ ತಥಾ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ "ಸಹಸಾಕಾರಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನೇನ ಏತಪ್ಪರಿಮಾಣೇನ ಪಾಠೇನ। ಅನ್ತರಭೇದಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ಯಥಾರುತಮಾಗತವಸೇನೇವ ಛಬ್ಬೀಸತಿಸಿಕ್ಖಾಪದಸಙ್ಗಹಮೇತಂ ಸೀಲಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಮವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ಚೂಳಸೀಲಂ** ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದೇಸನಾವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ಚೂಳಮಜ್ಝಿಮಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಧಮ್ಮವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಇಧಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅವಿಭತ್ತಾನಂ ವಿಭಜನವಸೇನ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ, ತೇನೇವಾಹ **"ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ"**ತಿ। ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೧. "ಯಥಾ ವಾ ಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ"ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಮಾಹ **"ಇದಾನೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥಾಯಮಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - **ಯಥಾ**ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ವಾ**ತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇ, ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಕಪ್ಪೇತಿ "ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಮ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಾನುದ್ದೇಸಿಕನಯೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ವದೇಯ್ಯ, ನ ತದುತ್ತರಿಂ। "ಯಥಾಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಮಾನಾ, ಪರೇಹಿ ಚ ತಥಾ ಸಮ್ಭಾವಿಯಮಾನಾ ತದನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಜಾನನತೋ, ಅಸಮತ್ಥನತೋ ಚ ನ ಅಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತಿ, ನ ಏವಮಯಂ। ಅಯಂ ಪನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇಸಿಯೇವಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞುದ್ದೇಸಿಕನಯೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ವದೇಯ್ಯ, ನ ತದುತ್ತರಿನ್ತಿ। **ಪನಾ**ತಿ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇನೇವ ಉಪನ್ಯಾಸಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ। **ಏಕೇ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ। "ಏಕಚ್ಚೇ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಭೋನ್ತೋ**ತಿ ಸಾಧೂನಂ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ। ಸಾಧವೋ ಹಿ ಪರೇ "ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ"ತಿ ವಾ "ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿ ವಾ ಸಮಾಲಪನ್ತಿ। **ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತತಾಯ **ಸಮಣಾ**। ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಚ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿ।

ಸದ್ಧಾ ನಾಮ ಇಧ ಚತುಬ್ಬಿಧೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೇನೇವ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಸದ್ದಹನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಕಮ್ಮಫಲಞ್ಚ ಅನುಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ತದತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಞಾಪೇತಿ **"ಅಯಂ ಮೇ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಪಟಿಕರಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ। ತದೇವ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ಏವಂದಿನ್ನಾನಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ದೇಸನಾಸೀಸಮತ್ತಂ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸನತೋ। ತೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ಥತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

"ಸೇಯ್ಯಥಿದ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಸೋ ಕತಮೋ"ತಿ ಅತ್ಥೇ ಏಕೋ **ನಿಪಾತೋ,** ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ ವಾ, ತೇನ ಚ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಪದೇ ಸದ್ದಕ್ಕಮೇನ ಅಪ್ಪಧಾನಭೂತೋಪಿ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮೋ ವಿಭಜ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ ಪಧಾನಭೂತೋ ವಿಯ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **"ಕತಮೋ ಸೋ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮೋ"**ತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಿಭತ್ತೇ ತಬ್ಬಿಸಯಸಮಾರಮ್ಭೋಪಿ ವಿಭತ್ತೋವ ಹೋತಿ। ಇಮಮತ್ಥಞ್ಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಸ**

ಸಮಾರಮ್ಭಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ಚ ಪಾಳಿಯಂ "ಮೂಲಬೀಜ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ। ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ **ಮೂಲಬೀಜಂ,** ಮೂಲಂ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಮೂಲಬೀಜ**ನ್ತಿ ಇಧ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ "ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಬೀಜಗಾಮೋ ಏವ ವಿಭತ್ತೋ"ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಠಮೇನ ಅತ್ಥೇನ ಬೀಜಗಾಮೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ದುತಿಯೇನ ಭೂತಗಾಮೋ, ದುವಿಧೋಪೇಸ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ ವಾ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜನ್ತಿ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇನೇವ ವಕ್ಖತಿ **"ಸಬ್ಬಞ್ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಂ। ಅತೀವ ವಿಸತಿ ಭೇಸಜ್ಜಪಯೋಗೇಸೂತಿ **ಅತಿವಿಸಂ, ಅತಿವಿಸಾ** ವಾ, ಯಾ "ಮಹೋಸಧ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ **ಕಚ್ಛಕೋ**ತಿ ಕಾಳಕಚ್ಛಕೋ, ಯಂ "ಪಿಲಕ್ಖೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಪಿತ್ಥನೋ**ತಿ ಅಮ್ಬಿಲಙ್ಕುರಫಲೋ ಸೇತರುಕ್ಖೋ। ಸೋ ಹಿ ಕಮ್ಪತಿ ಚಲತೀತಿ **ಕಪಿಥನೋ** ಥನಪಚ್ಚಯೇನ, **ಕಪೀ**ತಿ ವಾ ಮಕ್ಕಟೋ, ತಸ್ಸ ಥನಸದಿಸಂ ಫಲಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಕಪಿತ್ಥನೋ। "ಕಪಿತ್ಥನೋ**ತಿ ಪಿಪ್ಪಲಿರುಕ್ಖೋ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೦೮) ಹಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಫಳುಬೀಜಂ** ನಾಮ ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। **ಅಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಸೇತಪಣ್ಣಾಸಂ। **ಫಣಿಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಸಮೀರಣಂ। **ಹಿರಿವೇರ**ನ್ತಿ ವಾರಂ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ಬೀಜಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿರುಹನಸಮತ್ಥಮೇವಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। ಇತರಞ್ಹಿ ಅಬೀಜಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ರುಕ್ಖತೋ ವಿಯೋಜಿತಮೇವ। ಅವಿಯೋಜಿತಂ ಪನ ತಥಾ ವಾ ಹೋತು, ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ **"ಭೂತಗಾಮೋ**"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ದುತಿಯಟ್ಠೇನ। ವಿನಯಾ (ಪಾಚಿ॰ ೯೧) ನುರೂಪತೋ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿನಾ। ಯಮೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

೧೨. ಸನ್ನಿಧಾನಂ **ಸನ್ನಿಧಿ,** ತಾಯ ಕರೀಯತೇತಿ **ಸನ್ನಿಧಿಕಾರೋ,** ಅನ್ನಪಾನಾದಿ। ಏವಂ ಕಾರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಮಪರೋ ನಯೋ - ಯಥಾ "ಆಚಯಂ ಗಾಮಿನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನ "ಆಚಯಗಾಮಿನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦) ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಂ ಪರಿಭೋಗ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನ "ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿನಯವಸೇನಾ**ತಿ ವಿನಯಾಗತಾಚಾರವಸೇನ। ವಿನಯಾಗತಾಚಾರೋ ಹಿ ಉತ್ತರಲೋಪೇನ "ವಿನಯೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಕಾಯವಾಚಾನಂ ವಾ ವಿನಯನಂ ವಿನಯೋ। ಸುತ್ತನ್ತನಯಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ವಿನಯಾಚಾರೋಯೇವ ಇಧ ಲಬ್ಭತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇ ಲಿಖತೀತಿ **ಸಲ್ಲೇಖೋ**ತಿ ಚ ವಿನಯಾಚಾರಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುತ್ತನ್ತನಯಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ। **ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ। **ಅಪರಜ್ಜೂ**ತಿ ಅಪರಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ। **ದತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ದತ್ವಾ। **ಠಪಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಕರಣೇನ ಠಪಾಪೇತ್ವಾ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಸನ್ತಕಂ ವಿಸ್ಸಾಸಗ್ಗಾಹಾದಿವಸೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸುತ್ತನ್ತನಯವಸೇನ ಸಲ್ಲೇಖೋ ಏವ ನ ಹೋತಿ।

ಯಾನಿ ಚ ತೇಸಂ ಅನುಲೋಮಾನೀತಿ ಏತ್ಥ ಸಾನುಲೋಮಧಞ್ಞರಸಂ, ಮಧುಕಪುಪ್ಫರಸಂ, ಪಕ್ಕಡಾಕರಸಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಫಲಪುಪ್ಫಪತ್ತರಸಾ ಅನುಲೋಮಪಾನಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಕಾಲಂ ಅನಧಿಟ್ಠಿತಂ ಅವಿಕಪ್ಪಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸನ್ನಿಧೀಯತೇತಿ **ಸನ್ನಿಧಿ,** ವತ್ಥಮೇವ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಕಪ್ಪೀಯತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಪ್ಪಿಯವಾಚಾನುಸಾರೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಥಾತಿ **ಪರಿಯಾಯಕಥಾ।** ತಬ್ಬಿಪರೀತೋ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಸನ್ತುಟ್ಠಿವಸೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ, **ಪರಿಯಾಯ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಕಾರಣೇ, ತಸ್ಮಾ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಕಥಾ **ಪರಿಯಾಯಕಥಾ।** ತದಪಿ ಅವತ್ವಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೋ। "ಸಚೇ**"ತಿಆದಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಪಾಳಿಯಾ ಉದ್ದಿಸನಂ **ಉದ್ದೇಸೋ।** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾ **ಪರಿಪುಚ್ಛನಂ। "ಅದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅದಾನೇ ಸಲ್ಲೇಖಕೋಪನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ**ತಿ ಕಾತುಂ ಅಪ್ಪಹೋನಕೇ ಸತಿ। **ಪಚ್ಚಾಸಾಯಾ**ತಿ ಚೀವರಪಟಿಲಾಭಾಸಾಯ। **ಅನುಞ್ಞಾತಕಾಲೇ**ತಿ ಅನತ್ಥತೇ ಕಥಿನೇ ಏಕೋ ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಿಕಮಾಸೋ, ಅತ್ಥತೇ ಕಥಿನೇ ಪಚ್ಛಿಮಕತ್ತಿಕಮಾಸೇನ ಸಹ ಹೇಮನ್ತಿಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸಾ, ಪಿಟ್ಠಿಸಮಯೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಏಕೋ ಮಾಸೋತಿ ಏವಂ

ತತಿಯಕಥಿನಸಿಕ್ಖಾಪದಾದೀಸು ಅನುಞ್ಞಾತಸಮಯೇ। **ಸುತ್ತನ್ತಿ** ಚೀವರಸಿಬ್ಬನಸುತ್ತಂ। **ವಿನಯಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಮೂಲಚೀವರಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಚೋಳಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಸಾಚೀವರಮೇವ ಮೂಲಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪುನ ಮಾಸಪರಿಹಾರಂ ಲಭತಿ, ಏತೇನ ಉಪಾಯೇನ ಯಾವ ಇಚ್ಛತಿ, ತಾವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮೂಲಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತುಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವುತ್ತನಯೇನ, ವಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವಾ ವಿನಯಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। ಕಸ್ಮಾ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ “**ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತೀ**”ತಿ।

ಉಪರಿ ಮಣ್ಡಪಸದಿಸಂ ಪದರಚ್ಛನ್ನಂ, ಸಬ್ಬಪಲಿಗುಣ್ಠಿಮಂ ವಾ ಛಾದೇತ್ವಾ ಕತಂ **ವಯ್ಹಂ**। ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಮಯಾ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ ದತ್ವಾ ಗರುಳಪಕ್ಖಕನಯೇನ ಕತಾ **ಸನ್ದಮಾನಿಕಾ**। ಫಲಕಾದಿನಾ ಕತಂ ಪೀಠಕಯಾನಂ **ಸಿವಿಕಾ**। ಅನ್ತೋಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತಾ ಪಟಪೋಟಲಿಕಾ **ಪಾಟಙ್ಕೀ**। “**ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। **ಅರಞ್ಞತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಅರಞ್ಞಗಮನತ್ಥಾಯ। **ಧೋತಪಾದಕತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಧೋವಿತಪಾದಾನಮನುರಕ್ಖಣತ್ಥಾಯ। ಸಂಹನಿತಬ್ಬಾ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಾತಿ **ಸಙ್ಘಾಟಾ,** ಉಪಾಹನಾಯೇವ ಸಙ್ಘಾಟಾ ತಥಾ, ಯುಗಳಭೂತಾ ಉಪಾಹನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ದಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮಞ್ಚೋತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ಪೀಠಭಿಸಾದಯೋ ನಿಸೀದನಸಯನಯೋಗ್ಗಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ತೇಸುಪಿ ತಥಾಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ।

ಆಬಾಧಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಗನ್ಧಾ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಕಣ್ಡುಕಚ್ಛುಛವಿದೋಸಾದಿಆಬಾಧೇ ಸತೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। “ಲಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಸತಿ ಹೇತುತ್ಥೋಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಭವತೀ”ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ತತ್ಥ **ಕಣ್ಡೂ**ತಿ ಖಜ್ಜು। **ಕಚ್ಛೂ**ತಿ ವಿತಚ್ಛಿಕಾ। **ಛವಿದೋಸೋ**ತಿ ಕಿಲಾಸಾದಿ। **ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಞಾತಿಪವಾರಿತತೋ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವತ್ತೇನ ವಾ ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಹರಾಪೇತ್ವಾ। ಭೇಸಜ್ಜಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। “ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ , ಗನ್ಧಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕವಾಟೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗುಲಿಕಂ ದಾತುಂ, ಪುಪ್ಫಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತು”ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೬೪) ವಚನತೋ “**ದ್ವಾರೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಘರಧೂಪನಂ** ವಿಹಾರವಾಸನಾ, ಚೇತಿಯಘರವಾಸನಾ ವಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತಿಯಪಟಿಮಾಪೂಜಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ **ಆಮಿಸಂ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಭೋಗಾರಹಂ ವತ್ಥು, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪಸಙ್ಗಂ ನಿವಾರೇತುಂ “**ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ**”ನ್ತಿ ಆಹ, ಪಾರಿಸೇಸನಯತೋ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಂ ಪನೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೇಯ್ಯಥಿದ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ತಥಾರೂಪೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿತುಂ ದುಕ್ಕರಾದಿಕಾಲೇ। **ವಲ್ಲೂರೋ**ತಿ ಸುಕ್ಖಮಂಸಂ। **ಭಾಜನ**-ಸದ್ದೋ ಸಪ್ಪಿತೇಲಗುಳಸದ್ದೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ ತದವಿನಾಭಾವಿತ್ತಾ। **ಕಾಲಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಪಗೇವ। **ಉದಕಕದ್ದಮೇ**ತಿ ಉದಕೇ ಚ ಕದ್ದಮೇ ಚ। ನಿಮಿತ್ತೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ, ಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ವಾ। **ಅಚ್ಛಥಾ**ತಿ ನಿಸೀದಥ। **ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಭುಞ್ಜತೋ ಏವ ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ, ಅನಾದರತ್ಥೇ ವಾ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಕಿರಿಯನ್ತರಾವಚ್ಛೇದನಯೋಗೇನ ಹೇತ್ಥ ಅನಾದರತಾ। **ಗೀವಾಯಾಮಕ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕವಚನಂ, ಗೀವಂ ಆಯಮೇತ್ವಾ ಆಯತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯಥಾ ವಾ ಭುತ್ತೇ ಅತಿಭುತ್ತತಾಯ ಗೀವಾ ಆಯಮಿತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ತಥಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಚತುಮಾಸಮ್ಪೀ**ತಿ ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇಪಿ। **ಕುಟುಮ್ಬಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಧನಂ, ತದಸ್ಸತ್ಥೀತಿ **ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ,** ಮುಣ್ಡೋ ಚ ಸೋ ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಚಾತಿ **ಮುಣ್ಡಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ,** ತಸ್ಸ ಜೀವಿಕಂ ತಥಾ, ತಂ ಕತ್ವಾ ಜೀವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಯದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಆಮಿಸಪದೇನ ದಸ್ಸಿತಾನಂ ಸನ್ನಿಧಿವತ್ಥೂನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಬ್ಬಿರಹಿತಂ ಸಮಣಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪನಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “ಗುಳಪಿಣ್ಡೋ ತಾಲಪಕ್ಕಪ್ಪಮಾಣ”ನ್ತಿ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಚತುಭಾಗಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಟುಮ್ಬಮತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। “**ಏಕಾ ತಣ್ಡುಲನಾಳೀ**”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಚತುಭಾಗೋ ಏಕಪತ್ಥೋತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ –

“ಕುಡುವೋ ಪಸತೋ ಏಕೋ, ಪತ್ಥೋ ತೇ ಚತುರೋ ಸಿಯುಂ।

ಆಳ್ಹಕೋ ಚತುರೋ ಪತ್ಥಾ, ದೋಣಂ ವಾ ಚತುರಾಳ್ಹಕ”ನ್ತಿ॥

ಕಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ತೇ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಆಹರಾಪೇತ್ವಾಪಿ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ,** ಪಗೇವ ಯಥಾಲದ್ಧಂ। **“ಅಫಾಸುಕಕಾಲೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಸುದ್ಧಚಿತ್ತೇನ ಠಪಿತಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಸಲ್ಲೇಖಂ ನ ಕೋಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮ್ಮುತಿಕುಟಿಕಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ, ಅವಾಸಾಗಾರಭೂತೇನ ವಾ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಾದಿನಾ ಸಹ ಪಞ್ಚಕುಟಿಯೋ ಸನ್ಧಾಯ **“ಕಪ್ಪಿಯಕುಟಿಯ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ನಿಧಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ತತ್ಥ ಅನ್ತೋವುತ್ಥಅನ್ತೋಪಕ್ಕಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ। **“ತಥಾಗತಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಅಧಿಕಾರಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ಪಯೋಜೇತಿ। **ಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡ**ನ್ತಿ ಜಿಣ್ಣಚೋಳಖಣ್ಡಂ।

೧೩. “**ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಸಯಮೇವ ಆಪಾಥಗಮನೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತ್ತಕಮ್ಪೀ**ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯವಿಚಾರಣಾ ವತ್ಥುಕಿತ್ತನಮ್ಪಿ। **ಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಪದತ್ಥಯೋಜನಮತ್ತಮೇವ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಪದಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ತತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಪಿ ಪದತ್ಥಸಙ್ಗಹಮೇವ ಗಚ್ಛತಿ।

ಕುತೂಹಲವಸೇನ ಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ **ಪೇಕ್ಖಂ,** ನಟಸತ್ಥವಿಧಿನಾ ಪಯೋಗೋ। ನಟಸಮೂಹೇನ ಪನ ಜನಸಮೂಹೇ ಕತ್ತಬ್ಬವಸೇನ **“ನಟಸಮ್ಮಜ್ಜ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜನಾನಂ ಸಮ್ಮದ್ದೇ ಸಮೂಹೇ ಕತನ್ತಿ ಹಿ **ಸಮ್ಮಜ್ಜಂ। ಸಾರಸಮಾಸೇ** ಪನ “ಪೇಕ್ಖಾಮಹ”ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ, “ಸಮ್ಮಜ್ಜದಸ್ಸನುಸ್ಸವ”ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಮತೇ ಅತ್ಥೋ। ಭಾರತನಾಮಕಾನಂ ದ್ವೇಭಾತುಕರಾಜೂನಂ, ರಾಮರಞ್ಞೋ ಚ ಯುಜ್ಝನಾದಿಕಂ ತಪ್ಪಸುತೇಹಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ **ಅಕ್ಖಾನಂ। ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತಿ,** ಪಗೇವ ತಂ ಸೋತುಂ। ಪಾಣಿನಾ ತಾಳಿತಬ್ಬಂ ಸರಂ **ಪಾಣಿಸ್ಸರ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ಕಂಸತಾಳ”**ನ್ತಿ, ಲೋಹಮಯೋ ತೂರಿಯಜಾತಿವಿಸೇಸೋ ಕಂಸೋ, ಲೋಹಮಯಪತ್ತೋ ವಾ, ತಸ್ಸ ತಾಳನಸದ್ದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಣೀನಂ ತಾಳನಸರನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಪಾಣಿತಾಳನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।** ಘನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತೂರಿಯವಿಸೇಸಾನಂ ತಾಳನಂ **ಘನತಾಳಂ** ನಾಮ, ದಣ್ಡಮಯಸಮ್ಮತಾಳಂ ಸಿಲಾತಲಾಕತಾಳಂ ವಾ। **ಮನ್ತೇನಾ**ತಿ ಭೂತಾವಿಸನಮನ್ತೇನ। **ಏಕೇ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ, ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಮಿತೋ ಪರೇಸುಪಿ “ಏಕೇ”ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇಸು। ತೇ ಕಿರ ದೀಘನಿಕಾಯಸ್ಸತ್ಥವಿಸೇಸವಾದಿನೋ। **ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕತಾಳಂ** ನಾಮ ರುಕ್ಖಸಾರದಣ್ಡಾದೀಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಂ ಕತ್ವಾ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಧಮ್ಮೇನ ಓನದ್ಧಿತ್ವಾ ವಾದಿತಭಣ್ಡಸ್ಸ ತಾಳನಂ। ತಞ್ಹಿ ಏಕಾದಸದೋಣಪ್ಪಮಾಣಮಾನವಿಸೇಸಸಣ್ಠಾನತ್ತಾ **“ಅಮ್ಬಣಕ”**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಬಿಮ್ಬಿಸಕನ್ತಿಪಿ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ। ತಥಾ ಕುಮ್ಭಸಣ್ಠಾನತಾಯ **ಕುಮ್ಭೋ,** ಘಟೋಯೇವ ವಾ, ತಸ್ಸ ಧುನನನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾ। **ಅಬ್ಭೋಕ್ಕಿರಣಂ** ರಙ್ಗಬಲಿಕರಣಂ। ತೇ ಹಿ ನಚ್ಚಟ್ಠಾನೇ ದೇವತಾನಂ ಬಲಿಕರಣಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾ ಕೀಳನ್ತಿ, ಯಂ “ನನ್ದೀ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಂಯೋಗಾದಿಕಿಲೇಸಜನಕಂ ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತಂ ಸೋಭನಕರಣತೋ **ಸೋಭನಕರಂ** ನಾಮ। “ಸೋಭನಘರಕ”ನ್ತಿ **ಸಾರಸಮಾಸೇ** ವುತ್ತಂ। ಚಣ್ಡಾಯ ಅಲನ್ತಿ **ಚಣ್ಡಾಲಂ, ಅಯೋಗುಳಕೀಳಾ। ಚಣ್ಡಾಲಾ** ನಾಮ ಹೀನಜಾತಿಕಾ ಸುನಖಮಂಸಭೋಜಿನೋ, ತೇಸಂ ಇದನ್ತಿ **ಚಣ್ಡಾಲಂ।** ಸಾಣೇ ಉದಕೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಕೋಟನಕೀಳಾ **ಸಾಣಧೋವನಕೀಳಾ।** ವಂಸೇನ ಕತಂ ಕೀಳನಂ **ವಂಸ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ವೇಳುಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಕೀಳನ”**ನ್ತಿ।

ನಿಖಣಿತ್ವಾತಿ ಭೂಮಿಯಂ ನಿಖಾತಂ ಕತ್ವಾ। **ನಕ್ಖತ್ತಕಾಲೇ**ತಿ ನಕ್ಖತ್ತಯೋಗಛಣಕಾಲೇ। ತಮತ್ಥಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ದಸಕನಿಪಾತಪಾಳಿಯಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೦೭) ಸಾಧೇನ್ತೋ **“ವುತ್ತಮ್ಪಿಚೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಿಧೋವನೇ। **ಇನ್ದಜಾಲೇನಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಪರೇ ಅಟ್ಠೀನಿಯೇವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಮಂಸಾದೀನಿ, ಏವಂ ಮಂಸಾದೀನಮನ್ತರಧಾಪನಮಾಯಾಯ। ಇನ್ದಸ್ಸ ಜಾಲಮಿವ ಹಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತುಂ ಸಮತ್ಥನತೋ “ಇನ್ದಜಾಲ”ನ್ತಿ ಮಾಯಾ ವುಚ್ಚತಿ ಇನ್ದಚಾಪಾದಯೋ ವಿಯ। **ಅಟ್ಠಿಧೋವನ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಕೀಳಾ।

ಹತ್ಥಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿತುನ್ತಿ ಹತ್ಥಿಆದೀಸು ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝನಂ, ಹತ್ಥಿಆದೀಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಸಯಮೇವ ಯುಜ್ಝನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಹತ್ಥಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಯುಜ್ಝಿತುಂ, ಸಯಂ ವಾ ಯುಜ್ಝಿತುನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇತಿ** ಹತ್ಥಿಆದಯೋ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮಥೇನ್ತಿ ವಿಲೋಥೇನ್ತೀತಿ **ಮಲ್ಲಾ,** ಬಾಹುಯುದ್ಧಕಾರಕಾ, ತೇಸಂ ಯುದ್ಧಂ। **ಸಮ್ಪಹಾರೋ**ತಿ ಸಙ್ಗಾಮೋ। ಬಲಸ್ಸ ಸೇನಾಯ ಅಗ್ಗಂ ಗಣನಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕರೋನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಬಲಗ್ಗಂ,** "ಏತ್ತಕಾ ಹತ್ಥೀ, ಏತ್ತಕಾ ಅಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಬಲಗಣನಟ್ಠಾನಂ।** ಸೇನಂ ವಿಯೂಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ, ಸೇನಾಯ ವಾ ಏತ್ಥ ಬ್ಯೂಹನಂ ವಿನ್ಯಾಸೋತಿ **ಸೇನಾಬ್ಯೂಹೋ,** "ಇತೋ ಹತ್ಥೀ ಹೋನ್ತು, ಇತೋ ಅಸ್ಸಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಯುದ್ಧತ್ಥಂ ಚತುರಙ್ಗಬಲಾಯ ಸೇನಾಯ ದೇಸವಿಸೇಸೇಸು ವಿಚಾರಣಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಪನ ಭೇದತೋ **ಸಕಟಬ್ಯೂಹಾದಿವಸೇನ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚಕ್ಕಪದುಮಬ್ಯೂಹಾನಂ ದಣ್ಡಭೋಗಮಣ್ಡಲಾಸಂಹತಬ್ಯೂಹಾನಞ್ಚ ಗಹಣಂ, "ತಯೋ ಹತ್ಥೀ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಹತ್ಥಾನೀಕಂ, ತಯೋ ಅಸ್ಸಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅಸ್ಸಾನೀಕಂ, ತಯೋ ರಥಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ ರಥಾನೀಕಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಸರಹತ್ಥಾ ಪತ್ತೀ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪತ್ತಾನೀಕ"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೧೪ ಉಯ್ಯೋಧಿಕಸಿಕ್ಖಾಪದೇ) ಕಣ್ಡವಿದ್ಧಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ಪದಭಾಜನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತಯೋ...ಪೇ॰...ಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಆಹ। ತಞ್ಚ ಖೋ "ದ್ವಾದಸಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥೀ, ತಿಪುರಿಸೋ ಅಸ್ಸೋ, ಚತುಪುರಿಸೋ ರಥೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಸರಹತ್ಥಾ ಪತ್ತೀ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೧೪ ಉಯ್ಯುತ್ತಸೇನಾಸಿಕ್ಖಾಪದೇ) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣತೋ ಹತ್ಥಿಆದಿಗಣನೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಏತೇನ ಚ "ಛ ಹತ್ಥಿನಿಯೋ, ಏಕೋ ಚ ಹತ್ಥೀ ಇದಮೇಕ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೪೫) **ಚಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಮನೀಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ।

೧೪. ಕಾರಣಂ ನಾಮ ಫಲಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಮಾದೋ...ಪೇ॰... ಠಾನ"**ನ್ತಿ। **ಪದಾನೀ**ತಿ ಸಾರೀಆದೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಅಟ್ಠಪದ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ದೀಘತಾ। **"ಅಟ್ಠಪದ"**ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। **ದಸಪದಂ** ನಾಮ ದ್ವೀಹಿ ಪನ್ತೀತಿ ವೀಸತಿಯಾ ಪದೇಹಿ ಕೀಳನಜೂತಂ। **ಅಟ್ಠಪದದಸಪದೇಸೂ**ತಿ ಅಟ್ಠಪದದಸಪದಫಲಕೇಸು। **ಆಕಾಸೇಯೇವ ಕೀಳನ**ನ್ತಿ "ಅಯಂ ಸಾರೀ ಅಸುಕಪದಂ ಮಯಾ ನೀತಾ, ಅಯಂ ಅಸುಕಪದ"ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ಮುಖೇನೇವ ವದನ್ತಾನಂ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಜೂತಸ್ಸ ಕೀಳನಂ। **ನಾನಾಪಥಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ಅನೇಕವಿಹಿತಸಾರೀಮಗ್ಗಪರಿವಟ್ಟಂ। **ಪರಿಹರಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಾರಿಯೋ ಪರಿಹರಿತುಂ ಯುತ್ತಕಂ। ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸರನ್ತಿ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಸಾರಿಯೋ,** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಕತಾನಿ ಅಕ್ಖಬೀಜಾನಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಾಸು ಸಾರೀಸು, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಪನಯನುಪನಯನೇ। **ಜೂತಖಲಿಕೇ**ತಿ ಜೂತಮಣ್ಡಲೇ। "ಜೂತಫಲಕೇ"ತಿಪಿ ಅಧುನಾ ಪಾಠೋ। **ಪಾಸಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಛಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಕೇಕಂ ಯಾವ ಛಕ್ಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಕೀಳನಕಂ, ತಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಏಕಕಾದಿವಸೇನ ಸಾರಿಯೋ ಅಪನೇನ್ತೋ, ಉಪನೇನ್ತೋ ಚ ಕೀಳನ್ತಿ, ಪಸತಿ ಅಟ್ಠಪದಾದೀಸು ಬಾಧತಿ, ಫುಸತಿ ಚಾತಿ ಹಿ **ಪಾಸಕೋ,** ಚತುಬ್ಬೀಸತಿವಿಧೋ ಅಕ್ಖೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

> "ಅಟ್ಠಕಂ ಮಾಲಿಕಂ ವುತ್ತಂ, ಸಾವಟ್ಟಞ್ಚ ಛಕಂ ಮತಂ।
> ಚತುಕ್ಕಂ ಬಹುಲಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ದ್ವಿ ಬಿನ್ದುಸನ್ತಿಭದ್ರಕಂ।
> ಚತುವೀಸತಿ ಆಯಾ ಚ, ಮುನಿನ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ"ತಿ॥

ತೇನ ಕೀಳನಮಿಧ **ಪಾಸಕಕೀಳನಂ। ಘಟನಂ** ಪಹರಣಂ, ತೇನ ಕೀಳಾ **ಘಟಿಕಾ**ತಿ ಆಹ **"ದೀಘದಣ್ಡಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಘಟೇನ ಕುಮ್ಭೇನ ಕೀಳಾ **ಘಟಿಕಾ**ತಿ ಏಕೇ। **ಮಞ್ಜೆಟ್ಠಿಕಾಯ ವಾ**ತಿ ಮಞ್ಜೆಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಯೋಜನವಲ್ಲಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಕಸಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಸಿತ್ಥೋದಕೇನ ವಾ**ತಿ [ಪಿಟ್ಠೋದಕೇನ ವಾ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] ಚ ಪಕ್ಕಮಧುಸಿತ್ಥೋದಕಂ। **ಸಲಾಕಹತ್ಥ**ನ್ತಿ ತಾಲಹೀರಾದೀನಂ ಕಲಾಪಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಬಹೂಸು ಸಲಾಕಾಸು ವಿಸೇಸರಹಿತಂ ಏಕಂ ಸಲಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಾಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ತಞ್ಞೇವ ಉದ್ಧರನ್ತಾ ಸಲಾಕಹತ್ಥೇನ ಕೀಳನ್ತೀತಿ ಕೇಚಿ। **ಗುಳಕೀಳಾ**ತಿ ಗುಳಫಲಕೀಳಾ, ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಾ ಕತಗುಳಕೀಳಾ। ಪಣ್ಣೇನ ವಂಸಾಕಾರೇನ ಕತಾ ನಾಳಿಕಾ **ಪಣ್ಣನಾಳಿಕಾ,** ತೇನೇವಾಹ **"ತಂಧಮನ್ತಾ"**ತಿ। ಖುದ್ದಕೇ ಕ-ಪಚ್ಚಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಖುದ್ದಕನಙ್ಗಲ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಮೋಕ್ಖೇನ ಮೋಚನೇನ ಚಯತಿ ಪರಿವತ್ತತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಮೋಕ್ಖಚಿಕಾ,** ತೇನಾಹ **"ಆಕಾಸೇ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಬ್ಭಮನತ್ತಾಯೇವ ತಂ ಚಕ್ಕಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರಿಬ್ಭಮನಚಕ್ಕ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಣ್ಣೇನ ಕತಾ ನಾಳಿ **ಪಣ್ಣನಾಳಿ,** ಇಮಿನಾ ಪತ್ತಾಳ್ಹಕಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪರಿಯಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಕತಾ ಪನ ಕೀಳಾ **ಪತ್ತಾಳ್ಹಕಾ**ತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಖುದ್ದಕೋ ರಥೋ **ರಥಕೋ** ಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಖುದ್ದಕತ್ಥವಚನತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ಆಕಾಸೇ ವಾ ಯಂ ಇಞ್ಛೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ವಾ ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಅಕ್ಖರಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ "ಏವಮಿದ"ನ್ತಿ ಜಾನನೇನ ಕೀಳಾ **ಅಕ್ಖರಿಕಾ,** ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಮುಖಾಗತಂ ಅಕ್ಖರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಟ್ಠಮುತ್ತಿಲಾಭಾದಿಜಾನನಕೀಳಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವಜ್ಜ-**ಸದ್ದೋ ಅಪರಾಧತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಯಥಾವಜ್ಜಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। ವಾದಿತಾನುರೂಪಂ ನಚ್ಚನಂ, ಗಾಯನಂ ವಾ ಯಥಾವಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। "ಏವಂ ಕತೇ ಜಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಕತೇ ಪರಾಜಯೋ"ತಿ ಜಯಪರಾಜಯಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಪಯೋಗಕರಣವಸೇನ ಪರಿಹಾರಪಥಾದೀನಮ್ಪಿ ಜೂತಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪಙ್ಗಚೀರಾದೀಹಿ ಚ ವಂಸಾದೀಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ, ಅಸಿದ್ಧಿ ಚಾತಿ ಜಯಪರಾಜಯಾವಹೋ ಪಯೋಗೋ ವುತ್ತೋ, ಯಥಾವಜ್ಜನ್ತಿ ಚ ಕಾಣಾದೀಹಿ ಸದಿಸಾಕಾರದಸ್ಸನೇಹಿ ಜಯಪರಾಜಯವಸೇನ ಜೂತಕೀಳಿಕಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹೇತೇ ಜೋತೇನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ತಪ್ಪಯೋಗಿಕಾ ಜಯಪರಾಜಯವಸೇನ, ಜವನ್ತಿ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಜಯಪರಾಜಯಂ ಏತೇಹೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೇನ ಜೂತಸದ್ದವಚನೀಯತಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ।

೧೫. **ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಾಸನ**ನ್ತಿ "ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಪಾದಕಂ ಕಾರೇತಬ್ಬಂ ಸುಗತಙ್ಗುಲೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಸನಂ। ಕಮ್ಮವಸೇನ ಪಯೋಜನತೋ **"ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಾಳರೂಪಾನೀ**ತಿ ಆಹರಿಮಾನಿ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿವಾಳರೂಪಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಿವಿಭಙ್ಗೇ "ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ನಾಮ ಆಹರಿಮೇಹಿ ವಾಳೇಹಿ ಕತೋ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೯೮೪) "ಅಕಪ್ಪಿಯರೂಪಾಕುಲೋ ಅಕಪ್ಪಿಯಮಞ್ಚೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ"ತಿ **ಸಾರಸಮಾಸೇ** ವುತ್ತಂ। **ದೀಘಲೋಮಕೋ ಮಹಾಕೋಜವೋ**ತಿ ಚತುರಙ್ಗುಲಾಧಿಕಲೋಮೋ ಕಾಳವಣ್ಣೋ ಮಹಾಕೋಜವೋ। **ಕುವ**ಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಂ ಜವತಿ ಸೋಭನವಿತ್ಥಟವಸೇನಾತಿ **ಕೋಜವೋ**। **"ಚತುರಙ್ಗುಲಾಧಿಕಾನಿ ಕಿರ ತಸ್ಸ ಲೋಮಾನೀ"**ತಿ ವಚನತೋ ಚತುರಙ್ಗುಲತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಟ್ಟತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಉದ್ದಲೋಮೀ ಏಕನ್ತಲೋಮೀ**ತಿ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನಮೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಯದಿ ತಾಸು ನ ಪವಿಸತಿ, ವಟ್ಟತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ವಾನವಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಿತ್ತಿಚ್ಛದಾದಿಆಕಾರೇನ ವಾನೇನ ಸಿಬ್ಬನೇನ ವಿಚಿತ್ರಂ। **ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣ**ನ್ತಿ ಮಿಗಲೋಮಪಕತಮತ್ಥರಣಂ। **ಸೇತತ್ಥರಣೋ**ತಿ ಧವಲತ್ಥರಣೋ। ಸೀತತ್ಥಿಕೇಹಿ ಸೇವಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ಸೇತತ್ಥರಣೋ,** "ಬಹುಮುದುಲೋಮಕೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಘನಪುಪ್ಫಕೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಪುಪ್ಫಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ। **"ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣೋ**ತಿ ಉಣ್ಣಾಮಯೋ ಲೋಹಿತತ್ಥರಣೋ"ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೨೫೮) **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಆಮಲಕಪತ್ತಾಕಾರಾಹಿ ಪುಪ್ಫಪನ್ತೀಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಕತತ್ತಾ **ಆಮಲಕಪತ್ತೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।**

ತಿಣ್ಣಂ ತೂಲಾನನ್ತಿ ರುಕ್ಖತೂಲಲತಾತೂಲಪೋಟಕೀತೂಲಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ತೂಲಾನಂ। ಉದಿತಂ ದ್ವೀಸು ಲೋಮಂ ದಸಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಉದ್ದಲೋಮೀ** ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಅಕಾರಂ, ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ, ದ್ವಿಭಾವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತೇ ಲೋಮಂ ದಸಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏಕನ್ತಲೋಮೀ**। ಉಭಯತ್ಥ **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ। ತೇಸಂ ವಾದೇ ಪನ ಉದಿತಮೇಕತೋ ಉಗ್ಗತಂ ಲೋಮಮಯಂ ಪುಪ್ಫಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಉದ್ದಲೋಮೀ** ವುತ್ತನಯೇನ। ಉಭತೋ ಅನ್ತತೋ ಏಕಂ ಸದಿಸಂ ಲೋಮಮಯಂ ಪುಪ್ಫಂ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಏಕನ್ತಲೋಮೀ**ತಿ ವಚನತ್ಥೋ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಉದ್ದಲೋಮೀತಿ ಏಕತೋ ಉಗ್ಗತಲೋಮಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣಂ। 'ಉದ್ಧಲೋಮೀ'ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಏಕನ್ತಲೋಮೀತಿ ಉಭತೋ ಉಗ್ಗತಲೋಮಂ ಉಣ್ಣಾಮಯತ್ಥರಣ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೫೪) ವುತ್ತಂ, ನಾಮಮತ್ತಮೇಸ ವಿಸೇಸೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಗ್ಗಹಿತಾವಸೇಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾದ್ವಯೇಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕೋಸೇಯ್ಯಞ್ಚ ಕಟ್ಟಿಸ್ಸಞ್ಚ **ಕಟ್ಟಿಸ್ಸಾನಿ** ವಿರೂಪೇಕಸೇಸವಸೇನ। ತೇಹಿ ಪಕತಮತ್ಥರಣಂ **ಕಟ್ಟಿಸ್ಸಂ**। ಏತದೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೋಸೇಯ್ಯಕಟ್ಟಿಸ್ಸಮಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕೋಸೇಯ್ಯಸುತ್ತಾನಮನ್ತರನ್ತರಂ ಸುವಣ್ಣಮಯಸುತ್ತಾನಿ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ವೀತಮತ್ಥರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುವಣ್ಣಸುತ್ತಂ ಕಿರ "ಕಟ್ಟಿಸ್ಸಂ, ಕಸ್ಸಟ"ನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ತೇನೇವ "ಕೋಸೇಯ್ಯಕಸ್ಸಟಮಯ"ನ್ತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫) ವುತ್ತಂ। **ಕಟ್ಟಿಸ್ಸಂ** ನಾಮ ವಾಕವಿಸೇಸೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತ**ನ್ತಿ ರತನೇಹಿ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಂ, ಸುವಣ್ಣಲಿತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬನರಹಿತಂ। **ವಿನಯೇ**ತಿ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಂ,

ವಿನಯಪರಿಯಾಯಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇ “ಠಪೇತ್ವಾ ತೂಲಿಕಂ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಗೋನಕಾದೀನಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ ವಟ್ಟನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿನಯಪರಿಯಾಯಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಗರುಕೇ ಠಾತಬ್ಬತ್ತಾ ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯಮೇವ ವಟ್ಟತಿ, ನೇತರಾನೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇ ಪನ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬನರಹಿತಾಪಿ ತೂಲಿಕಾ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಇತರಾನಿ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ಸಚೇಪಿ ತಾನಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ, ಭೂಮತ್ಥರಣವಸೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀಸು ಚ ಉಪನೇತುಂ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಗಹಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ **“ಠಪೇತ್ವಾ…ಪೇ॰… ನ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ ವುತ್ತ**”ನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ**ನ್ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಠೋ, ಪೋರಾಣದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಚ್ಚಯೋಗ್ಗ**ನ್ತಿ ನಚ್ಚಿತುಂ ಪಹೋನಕಂ। ಕರೋನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನಚ್ಚನ್ತಿ **ಕುತ್ತಕಂ,** ತಂ ಪನ ಉದ್ದಲೋಮೀಏಕನ್ತಲೋಮೀವಿಸೇಸಮೇವ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ದ್ವಿದಸೇಕದಸಾನ್ಯುದ್ದ-ಲೋಮೀಏಕನ್ತಲೋಮಿನೋ।
> ತದೇವ ಸೋಳಸಿತ್ಥೀನಂ, ನಚ್ಚಯೋಗ್ಗಞ್ಹಿ ಕುತ್ತಕ”ನ್ತಿ॥

ಹತ್ಥಿನೋ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಅತ್ಥರಂ **ಹತ್ಥತ್ಥರಂ।** ಏವಂ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಅಜಿನಮಿಗಚಮ್ಮೇಹಿ, ತಾನಿ ಕಿರ ಚಮ್ಮಾನಿ ಸುಖುಮತರಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಪಟ್ಟತಿಪಟ್ಟಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣೀ”ತಿ, ಉಪರೂಪರಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬನವಸೇನ ಹಿ ಸನ್ತತಿಭೂತಾ “ಪವೇಣೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕದಲೀಮಿಗೋ**ತಿ ಮಞ್ಜಾರಾಕಾರಮಿಗೋ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇನ ಕತಂ ಪವರಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ತಥಾ। **“ತಂ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ತದಾಕಾರದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸುದ್ಧಮೇವ ಕದಲೀಮಿಗಚಮ್ಮಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಉತ್ತರಂ ಉಪರಿಭಾಗಂ ಛಾದೇತೀತಿ **ಉತ್ತರಚ್ಛದೋ,** ವಿತಾನಂ। ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಮೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ರತ್ತವಿತಾನೇನಾ”**ತಿ। “ಯಂ ವತ್ತತಿ, ತಂ ಸಉತ್ತರಚ್ಛೇದ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸೇಸೋ, ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ರತ್ತವಿತಾನೇಸು ಚ ಕಾಸಾವಂ ವಟ್ಟತಿ, ಕುಸುಮ್ಭಾದಿರತ್ತಮೇವ ನ ವಟ್ಟತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಬ್ಬರತ್ತಮೇವ। ಯಂ ಪನ ನಾನಾವಣ್ಣಂ ವಾನಚಿತ್ತಂ ವಾ ಲೇಪಚಿತ್ತಂ ವಾ, ತಂ ವಟ್ಟತಿ। ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಸ್ಸೇವ ಪಧಾನತ್ತಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸೇತವಿತಾನಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಭತೋ**ತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಮಞ್ಚಸ್ಸ ಸೀಸಭಾಗೇ, ಪಾದಭಾಗೇ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಉತ್ತರಚ್ಛದೇ ವಿಯ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। **ಪದುಮವಣ್ಣಂ ವಾ**ತಿ ನಾತಿರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ವಿಚಿತ್ರಂ ವಾ**ತಿ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ಕಪ್ಪಿಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಉಭತೋ ಉಪಧಾನೇಸು ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ತಾ। ನ ಹಿ **ಲೋಹಿತಕ**-ಸದ್ದೋ ಚಿತ್ತೇ ವಟ್ಟತಿ। ಪಟಲಿಕಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚಿತ್ತಕಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥರಣಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। **ಸಚೇ ಪಮಾಣಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಸಮತ್ಥೇತುಂ ಆಹ **“ಮಹಾಉಪಧಾನಂ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತ**”ನ್ತಿ। **ಮಹಾಉಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಉಪಧಾನಂ। ಸೀಸಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಚ “ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೀಸಪ್ಪಮಾಣಂ ಬಿಬ್ಬೋಹನಂ ಕಾತು”ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೯೭) **ಸೀಸಪ್ಪಮಾಣ**ಞ್ಚ ನಾಮ ಯಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತೋ ತೀಸು ಕಣ್ಣೇಸು ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಣ್ಣಾನಂ ಅನ್ತರಂ ಮಿನಿಯಮಾನಂ ವಿದತ್ಥಿ ಚೇವ ಚತುರಙ್ಗುಲಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಬಿಬ್ಬೋಹನಸ್ಸ ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನಂ ತಿರಿಯತೋ ಮುಟ್ಠಿರತನಂ ಹೋತಿ, ದೀಘತೋ ಪನ ದಿಯಡ್ಢರತನಂ ವಾ ದ್ವಿರತನಂ ವಾ। ತಂ ಪನ ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ತಾಯೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ನ ತು ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। **ದ್ವೇಪೀ**ತಿ ಸೀಸೂಪಧಾನಂ, ಪಾದೂಪಧಾನಞ್ಚ। **ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ದತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇದಞ್ಚ ಗಿಲಾನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **ಸೇನಾಸನಕ್ಖನ್ಧಕವಣ್ಣನಾಯಂ** “ಅಗಿಲಾನಸ್ಸಾಪಿ ಸೀಸೂಪಧಾನಞ್ಚ ಪಾದೂಪಧಾನಞ್ಚಾತಿ ದ್ವಯಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಬಿಬ್ಬೋಹನಾನಿ ಸನ್ಥರಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ ಕತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೯೭) **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ವಿನಯೇ ಭಗವತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಕಥಂ ಪನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**”ನ್ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಪಾದಕಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆಸನ್ದಿಯಾ ಪಾದಚ್ಛಿನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಲ್ಲಙ್ಕಸ್ಸ ಪನ ಆಹರಿಮಾನಿ ವಾಳರೂಪಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪುನ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧತಾಕಾರಣಮ್ಪಿ ಭೇದನಮೇವ। **ವಿಜಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಜಟಂ ನಿಬ್ಬೇಧೇತ್ವಾ। **ಬಿಬ್ಬೋಹನಂ ಕಾತು**ನ್ತಿ ತಾನಿ ವಿಜಟಿತತೂಲಾನಿ ಅನ್ತೋ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬಿಬ್ಬೋಹನಂ ಕಾತುಂ।

೧೬. “**ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತದಾರಕಾನ**”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜಾನಮೇವ ಗಹಣಂ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾತಿ ಚ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನೇವಾಯಮತ್ಥೋ ಸಿಜ್ಝತಿ “ಅನೇಕದಿವಸಾನಿ ಅನ್ತೋಸಯನಹೇತು ಏಸ ಗನ್ಧೋ”ತಿ। **ಉಬ್ಬಾದೇನ್ತಿ** ಉಬ್ಬಟ್ಟೇನ್ತಿ। **ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನತ್ಥನ್ತಿ** ಸುಸಣ್ಠಾನತಾಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। **ಪರಿಮದ್ದನ್ತೀತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಮದ್ದನ್ತಿ।

ತೇಸಂಯೇವ ದಾರಕಾನನ್ತಿ ಪುಞ್ಞವನ್ತಾನಮೇವ ದಾರಕಾನಂ। ತೇಸಮೇವ ಹಿ ಪಕರಣಾನುರೂಪತಾಯ ಗಹಣಂ। **ಮಹಾಮಲ್ಲಾನ**ನ್ತಿ ಮಹತಂ ಬಾಹುಯುದ್ಧಕಾರಕಾನಂ। **ಆದಾಸೋ** ನಾಮ ಮಣ್ಡನಕಪಕತಿಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಮುಖಛಾಯಾಪಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಂಸಲೋಹಾದೀಹಿ ಕತೋ ಭಣ್ಡವಿಸೇಸೋ। ತಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ…ಪೇ॰… ನ ವಟ್ಟತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಲಙ್ಕಾರಞ್ಚನಮೇವ** ನ ಭೇಸಜ್ಜಞ್ಜನಂ। ಮಣ್ಡನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತಮಿಧಾನಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಲೋಕೇ **ಮಾಲಾ**-ಸದ್ದೋ ಬದ್ಧಮಾಲಾಯಮೇವ “ಮಾಲಾ ಮಾಲ್ಯಂ ಪುಪ್ಫದಾಮೇ”ತಿ ವಚನತೋ। ಸಾಸನೇ ಪನ ಸುದ್ಧಪುಪ್ಫೇಸುಪಿ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಆಹ “**ಅಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ**”ತಿ। **ಕಾಳಪೀಳಕಾದೀನ**ನ್ತಿ ಕಾಳವಣ್ಣಪೀಳಕಾದೀನಂ। **ಮತ್ತಿಕಕಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಓಸಧೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಯೋಗಮತ್ತಿಕಾಚುಣ್ಣಂ। **ದೇನ್ತೀತಿ** ವಿಲೇಪೇನ್ತಿ। **ಚಲಿತೇತಿ** ವಿಕಾರಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚಲನಂ ಪತ್ತೇ , ಕುಪಿತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನಾತಿ** ಸಾಸಪಕಕ್ಕೇನ। **ದೋಸೇತಿ** ಕಾಳಪೀಳಕಾದೀನಂ ಹೇತುಭೂತೇ ಲೋಹಿತದೋಸೇ। **ಖಾದಿತೇತಿ** ಅಪನಯನವಸೇನ ಖಾದಿತೇ। **ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇತಿ** ತಾದಿಸೇ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತೇ ಪರಿಕ್ಖೀಣೇ। **ಮುಖಚುಣ್ಣಕೇನಾತಿ** ಮುಖವಿಲೇಪನೇನ । **ಚುಣ್ಣೇನ್ತೀತಿ** ವಿಲಿಮ್ಪೇನ್ತಿ। **ತಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಮತ್ತಿಕಾಕಕ್ಕಸಾಸಪತಿಲಹಲಿದ್ದಿಕಕ್ಕದಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಮುಖಚುಣ್ಣಂ, ಮುಖವಿಲೇಪನಞ್ಚ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅತ್ಥಾನುಕ್ಕಮಸಮ್ಭವತೋ ಹಿ ಅಯಂ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ। ಮುಖಚುಣ್ಣಸಙ್ಖಾತಂ ಮುಖವಿಲೇಪನನ್ತಿ ವಾ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ।

ಹತ್ಥಬನ್ಧನ್ತಿ ಹತ್ಥೇ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಮಾಭರಣಂ, ತಂ ಪನ ಸಙ್ಖಕಪಾಲಾದಯೋತಿ ಆಹ “**ಹತ್ಥೇ**”ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಖೋ ಏವ ಕಪಾಲಂ ತಥಾ। “**ಅಪರೇ**”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ “ಸಿಖಾಬನ್ಧ”ನ್ತಿಆದಿ ಪದಾನಮತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಿ। ತತ್ಥ **ಸಿಖ**ನ್ತಿ ಚೂಳಂ। ಚೀರಕಂ ನಾಮ ಯೇನ ಚೂಳಾಯ ಥಿರಕರಣತ್ಥಂ, ಸೋಭನತ್ಥಞ್ಚ ವಿಜ್ಝತಿ। ಮುತ್ತಾಯ, ಮುತ್ತಾ ಏವ ವಾ ಲತಾ **ಮುತ್ತಾಲತಾ,** ಮುತ್ತಾವಳಿ। **ದಣ್ಡೋ** ನಾಮ ಚತುಹತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಚತುಹತ್ಥದಣ್ಡಂ ವಾ**”ತಿ। **ಅಲಙ್ಕತದಣ್ಡಕ**ನ್ತಿ ಪನ ತತೋ ಓಮಕಂ ರಥಯಟ್ಠಿಆದಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಭೇಸಜ್ಜನಾಳಿಕ**ನ್ತಿ ಭೇಸಜ್ಜತುಮ್ಬಂ। ಪತ್ತಾದಿಓಲಮ್ಬನಂ ವಾಮಂಸೇಯೇವ ಅಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ವಾಮಪಸ್ಸೇ ಓಲಗ್ಗಿತ**”ನ್ತಿ। **ಕಣ್ಣಿಕಾ** ನಾಮ ಕೂಟಂ, ತಾಯ ಚ ರತನೇನ ಚ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಕೋಸೋ ಯಸ್ಸ ತಥಾ। **ಪಞ್ಚವಣ್ಣಸುತ್ತಸಿಬ್ಬಿತ**ನ್ತಿ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠವಸೇನ ಪಞ್ಚವಣ್ಣೇಹಿ ಸುತ್ತೇಹಿ ಸಿಬ್ಬಿತಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಛತ್ತಂ। **ರತನಮತ್ತಾಯಾಮಂ ಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥತ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಪರಿಚಯನಿಯಾಮೇನ ವಾ ನಲಾಟೇ ಬನ್ಧಿತುಂ ಪಹೋನಕಪ್ಪಮಾಣೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ। “**ಕೇಸನ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**”ತಿ ಏತೇನ ತದನಙ್ಘೋತ್ಥರಣವಸೇನ ಬನ್ಧನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮೇಘಮುಖೇತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। “**ಮಣಿ**”ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಿರೋಮಣಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಚೂಳಾಮಣಿ**”ನ್ತಿ, ಚೂಳಾಯಂ ಮಣಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಮರಸ್ಸ ಅಯಂ ಚಾಮರೋ, ಸ್ವೇವ ವಾಲೋ, ತೇನ ಕತಾ ಬೀಜನೀ **ಚಾಮರವಾಲಬೀಜನೀ**। ಅಞ್ಞಾಸಂ ಪನ ಮಕಸಬೀಜನೀವಾಕಮಯಬೀಜನೀಉಸೀರಮಯಬೀಜನೀಮೋರಪಿಞ್ಛಮಯಬೀಜನೀನಂ, ವಿಧೂಪನತಾಲವಣ್ಟಾನಞ್ಚ ಕಪ್ಪಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೭. ದುಗ್ಗತಿತೋ, ಸಂಸಾರತೋ ಚ ನಿಯ್ಯಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಂ,** ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೋ, ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೋ ಚ। ತಂ ನಿಯ್ಯಾನಮರಹತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಯ್ಯಾನೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ತಂ ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಫಲಭೂತಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ,** ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಕಿಲೇಸತೋ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ವಾ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ** ಈ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಕ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅನೀಯ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲಾ ಕತ್ತುತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕೋ। ಚೇತನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪವಿರತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ,** ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಂ,** ತಸ್ಮಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ। ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾತಿ** ತಿರೋಕರಣಭೂತಾ ವಿಬನ್ಧನಭೂತಾ। **ಸೋಪಿ ನಾಮಾತಿ** ಏತ್ಥ **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಗರಹಾಯಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇತಿ** ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತತ್ತಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ। **ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನಾತಿ** ಕಾಮಸಙ್ಖಾತಅಸ್ಸಾದವಸೇನ। ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ

ಸಾತ್ಥಕಂ, ಹಿತಪಟಿಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾಹನಾತಿ** ಯಾನಕಥಾಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸುಟ್ಠು ನಿವೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಸುನಿವಿಟ್ಠೋ।** ತಥಾ **ದುನ್ನಿವಿಟ್ಠೋ। ಗಾಮ**-ಸದ್ದೇನ ಗಾಮವಾಸೀ ಜನೋಪಿ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **"ಅಸುಕಗಾಮವಾಸಿನೋ"**ತಿಆದಿ।

ಸೂರಕಥಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸೂರ**-ಸದ್ದೋ ವೀರವಾಚಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸೂರೋ ಅಹೋಸೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ವಿಸಿಖಾ** ನಾಮ ಮಗ್ಗಸನ್ನಿವೇಸೋ, ಇಧ ಪನ ವಿಸಿಖಾಗಹಣೇನ ತನ್ನಿವಾಸಿನೋಪಿ ಗಹಿತಾ "ಸಬ್ಬೋ ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತೇನೇವಾಹ **"ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಕುಮ್ಭಸ್ಸ ಠಾನಂ ನಾಮ ಉದಕಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉದಕಟ್ಠಾನಕಥಾ"**ತಿ। **ಉದಕತಿತ್ಥಕಥಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ** ತತ್ಥೇವ ಸಮವರೋಧತೋ। ಅಪಿಚ ಕುಮ್ಭಸ್ಸ ಕರಣಟ್ಠಾನಂ **ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಂ।** ತದಪದೇಸೇನ ಪನ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಕುಮ್ಭದಾಸಿಕಥಾ ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಪುಬ್ಬೇ ಪೇತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾತಿ **ಪುಬ್ಬಪೇತಾ।** "ಪೇತೋ ಪರೇತೋ ಕಾಲಙ್ಕತೋ"ತಿ ಹಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮತಿದಿಸಿತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾಹಿ ವಿಮುತ್ತಾತಿ ಇಧಾಗತಾಹಿ ಪುರಿಮಾಹಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾಹಿ ಚ ಕಥಾಹಿ ವಿಮುತ್ತಾ। **ನಾನಾಸಭಾವಾತಿ** ಅತ್ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಭಾವಪರಿಯಾಯಭಾವಮಾಹ। **ಅಸುಕೇನ ನಾಮಾತಿ** ಪಜಾಪತಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ, ಇಸ್ಸರೇನ ವಾ। ಉಪ್ಪತ್ತಿಠಿತಿಸಮ್ಭಾರಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಂ ಅಕ್ಖಾಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾ,** ಸಾ ಪನ ಲೋಕಾಯತಸಮಞ್ಞೇ ವಿತಣ್ಡಸತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಿತಾ ಸಲ್ಲಾಪಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಲೋಕಾಯತವಿತಣ್ಡಸಲ್ಲಾಪಕಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಲೋಕಾ ಬಾಲಜನಾ ಆಯತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಉಸ್ಸಹನ್ತಿ ವಾದಸ್ಸಾದೇನಾತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ,** ಲೋಕೋ ವಾ ಹಿತಂ ನ ಯತತಿ ನ ಈಹತಿ ತೇನಾತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ।** ತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ । ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಂ, ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಕಥಂ ತನೋನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿತಣ್ಡೋ,** ವಿರುದ್ಧೇನ ವಾ ವಾದದಣ್ಡೇನ ತಾಳೇನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಾದಿನೋತಿ **ವಿತಣ್ಡೋ,** ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ।

ಸಾಗರದೇವೇನ ಖತೋತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಗರರಞ್ಞೋ ಪುತ್ತೇಹಿ ಖತೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಜ್ಜತಿ ಪವೇದನಹೇತುಭೂತಾ ಮುದ್ದಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಸಮುದ್ದೋ** ಧ-ಕಾರಸ್ಸ ದ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, **ಸಹ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥವಾಚಕೋ "ಸಲೋಮಕೋಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಭವೋತಿ** ವುದ್ಧಿ ಭವತಿ ವಡ್ಢತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ವಿಭವೋತಿ** ಹಾನಿ ತಬ್ಬಿರಹತೋ। ದ್ವನ್ದತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಸುಯ್ಯಮಾನೋ ಇತಿಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಭವೋ ಇತಿ ಅಭವೋ"**ತಿ। **ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಅಥ ತಂ ಅನಿಯಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭೂತಞ್ಹಿ ಅನಿಯಮತ್ಥಂ ಸಹ ವಿಕಪ್ಪೇನ ಯಂತಂ-ಸದ್ದೇಹಿ ದೀಪೇನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ। ಅಪಿಚ **ಭವೋತಿ** ಸಸ್ಸತೋ। **ಅಭವೋತಿ** ಉಚ್ಛೇದೋ। **ಭವೋತಿ** ವಾ ಕಾಮಸುಖಂ। **ಅಭವೋತಿ** ಅತ್ತಕಿಲಮಥೋ।

ಇತಿ ಇಮಾಯ ಛಬ್ಬಿಧಾಯ ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಬಾತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಾಪಿ ಅರಞ್ಞಪಬ್ಬತನದೀದೀಪಕಥಾ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಬತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಪಾಳಿಯಞ್ಹಿ **"ಇತಿ ವಾ"**ತಿ **ಏತ್ಥ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ "ಏವಂಪಕಾರಂ, ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ತಾದಿಸಂ ನಿರತ್ಥಕಕಥಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ, ಆದಿಅತ್ಥೋ ವಾ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇತಿ ವಾ ಇತಿ ಏವರೂಪಾ "ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦, ೧೯೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೩, ೪೧೧; ೨.೧೧, ೪೧೮; ೩.೧೪, ೧೦೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೯೯) ವಿಯ, ಇತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಂ ಕಥಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮. ವಿರುದ್ಧಸ್ಸ ಗಹಣಂ **ವಿಗ್ಗಹೋ,** ಸೋ ಯೇಸನ್ತಿ **ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ,** ತೇಸಂ ತಥಾ, ವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ,** ಸಾಯೇವ ಕಥಾ ತಥಾ। **ಸಾರಮ್ಭಕಥಾತಿ** ಉಪಾರಮ್ಭಕಥಾ। **ಸಹಿತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಂ। ತತೋಯೇವ **ಸಿಲಿಟ್ಠಂ।** ತಂ ಪನ ಅತ್ಥಕಾರಣಯುತ್ತತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥಯುತ್ತಂ ಕಾರಣಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ್ತಿ ವಚನಂ। **ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಠಿತಂ** ಸಪತ್ತಗತೋ ಅಸಮತ್ಥೋ ಯೋಧೋ ವಿಯ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಜಾನಾಸಿ, ಕಿನ್ತು ಸಯಮೇವ ಪರಾಜೇಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಾದೋ**

ದೋಸೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ತಥಾ **ಚರ ವಿಚರಾತಿ**। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಆಚರಿಯಕುಲೇ। **ನಿಬ್ಬೇಠೇಹೀತಿ** ಮಯಾ ರೋಪಿತಂ ವಾದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಹಿ।

೧೯. ದೂತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ **ದೂತೇಯ್ಯಂ,** ತಸ್ಸ ಕಥಾ ತಥಾ, ತಸ್ಸಂ। **ಇಧ, ಅಮುತ್ರಾತಿ** ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ತೇನಾಹ **"ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಠಾನ"**ನ್ತಿ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೩೯-೪೩೮) ವುತ್ತೋತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಇಧ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಗಿಹಿಸಾಸನನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಪರೀತಂ ಸಾಸನಂ। **ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ** ಗಿಹೀನಞ್ಞೇವ।

೨೦. **ತಿವಿಧೇನಾತಿ** ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಭೇದತೋ ತಿವಿಧೇನ। **ವಿಮ್ಹಾಪಯನ್ತೀತಿ** "ಅಯಮಚ್ಛರಿಯಪುರಿಸೋ"ತಿ ಅತ್ತನಿ ಪರೇಸಂ ವಿಮ್ಹಯಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। ವಿಪುಬ್ಬಞ್ಹಿ ಮ್ಹಿ-ಸದ್ದಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ ವದನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಕಾರೋ ಚ ಅಚ್ಛರಿಯಂ। **ಲಪನ್ತೀತಿ** ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ದಾಯಕಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಸೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದದಾತಿ, ಏವಂ ಉಕ್ಕಾಚೇತ್ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ದೀಪೇತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಿ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಸೀಲಮೇತೇಸನ್ತಿ ನೇಮಿತ್ತಿಕಾತಿ** ತದ್ಧಿತವಸೇನ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥೋ ಯಥಾ "ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೫೨) ಅಪಿಚ ನಿಮಿತ್ತೇನ ವದನ್ತಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ನೇಮಿತ್ತಿಕಾ**। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಚ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚಯದಾನಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಕಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಪ್ಪೇಸೋ** ನಿಪ್ಪಿಸನಂ ಚುಣ್ಣಂ ವಿಯ ಕರಣಂ। ನಿಪ್ಪಿಸನ್ತೀತಿ ವಾ **ನಿಪ್ಪೇಸಾ,** ನಿಪ್ಪೇಸಾಯೇವ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕಾ,** ನಿಪ್ಪಿಸನಂ ವಾ **ನಿಪ್ಪೇಸೋ,** ತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿಪಿ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕಾ**। **ನಿಪ್ಪೇಸೋ** ಚ ನಾಮ ಭಟಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರತ್ಥಂ ಅಕ್ಕೋಸನಖುಂಸನುಪ್ಪಣ್ಡನಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾ। **ಲಾಭೇನ ಲಾಭನ್ತಿ** ಇತೋ ಲಾಭೇನ ಅಮುತ್ರ ಲಾಭಂ। **ನಿಜಿಗೀಸನ್ತಿ ಮಗ್ಗನ್ತಿ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀತಿ** ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಕುಹಕಾದಯೋ ಸದ್ದಾ ಕುಹಾನಾದೀನಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪವತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಕುಹನಾ...ಪೇ॰... ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಞ್ಚಾತಿ** ತಂತಂಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಭೂತಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಞ್ಚ।

ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೨೧. ಅಙ್ಗಾನಿ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಙ್ಗಸಹಚರಿತಂ ಸತ್ಥಂ **"ಅಙ್ಗ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ವಾ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ತೇನಾಹ **"ಹತ್ಥಪಾದಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಅಙ್ಗವಿಕಾರಂ ಪರೇಸಂ ಅಙ್ಗವಿಕಾರದಸ್ಸನೇನಾಪಿ ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿವಿಜಾನನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿಮಿತ್ತಸತ್ಥನ್ತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇನ ಸಞ್ಜಾನನಪ್ಪಕಾರದೀಪಕಂ ಸತ್ಥಂ, ತಂ ವತ್ಥುನಾ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಪಣ್ಡುರಾಜಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಣ್ಡುರಾಜಾತಿ** ಚ "ದಕ್ಖಿಣಾರಾಮಾಧಿಪತಿ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಸೀಹಳದೀಪೇ ದಕ್ಖಿಣಾರಾಮನಾಮಕಸ್ಸ ಸಙ್ಘಾರಾಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋತಿ ವದನ್ತಿ। "ದಕ್ಖಿಣಮಧುರಾಧಿಪತೀ"ತಿ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಲಿಖಿತಂ, ದಕ್ಖಿಣಮಧುರನಗರಸ್ಸ ಅಧಿಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುತ್ತಾಯೋತಿ** ಮುತ್ತಿಕಾ। **ಮುಟ್ಠಿಯಾತಿ** ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ। **ಘರಗೋಲಿಕಾಯಾತಿ** ಸರಬುನಾ। ಸೋ **"ಮುತ್ತಾ"**ತಿ ಸಞ್ಞಾನಿಮಿತ್ತೇನಾಹ, ಸಙ್ಖ್ಯಾನಿಮಿತ್ತೇನ ಪನ **"ತಿಸ್ಸೋ"**ತಿ।

"ಮಹನ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಪ್ಪಕಂ ನಿಮಿತ್ತಮೇವ, ಮಹನ್ತಂ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೋತಿ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪ್ಪತಿತನ್ತಿ** ಉಪ್ಪತನಂ। ಸುಭಾಸುಭಫಲಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಉಪ್ಪಾದೋ, ಉಪ್ಪಾತೋಪಿ,** ಸುಭಾಸುಭಸೂಚಿಕಾ ಭೂತವಿಕತಿ। ಸೋ ಹಿ ಧೂಮೋ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ಕಮ್ಮಫಲಸ್ಸ ಪಕಾಸನಮತ್ತಮೇವ ಕರೋತಿ, ನ ತು ತಮುಪ್ಪಾದೇತೀತಿ। **ಇದನ್ತಿ** ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಆಕಾರೇನ। **ಆದಿಸನ್ತೀತಿ** ನಿದ್ದಿಸನ್ತಿ। **ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇತಿ** ಕಾಲವಸೇನ। **ಇದಂ ನಾಮಾತಿ** ವತ್ಥುವಸೇನ ವದತಿ। ಯೋ ವಸಭಂ, ಕುಞ್ಜರಂ, ಪಾಸಾದಂ, ಪಬ್ಬತಂ ವಾ ಆರುಳ್ಹಮತ್ತಾನಂ ಸುಪಿನೇ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ "ಇದಂ ನಾಮ ಫಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ವತ್ಥುಕಿತ್ತನಂ ಹೋತಿ। **ಸುಪಿನಕನ್ತಿ** ಸುಪಿನಸತ್ಥಂ। ಅಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ಪುಬ್ಬೇ

“ಅಙ್ಗ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ಮಹಾನುಭಾವತಾದಿನಿಪ್ಫಾದಕಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸದಸ್ಸನೇನ “ಲಕ್ಖಣ”ನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಸು ದಿಸ್ಸಮಾನಾಕಾರವಿಸೇಸಂ ಸತ್ತಿಸಿರಿವಚ್ಛಗದಾಪಾಸಾದಾದಿಕಮಧಿಪ್ಪೇತಂ ತಂ ತಂ ಫಲಂ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಅನೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ, ಸತ್ಥಂ ಪನ ತಪ್ಪಕಾಸನತೋ **ಲಕ್ಖಣಂ। ಆಹತೇತಿ** ಪುರಾಣೇ। **ಅನಾಹತೇತಿ** ನವೇ। **ಅಹತೇತಿ** ಪನ ಪಾಠೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ। **ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ದೇವರಕ್ಖಸಮನುಸ್ಸಾದಿಭೇದೇನ ಯಥಾಫಲಂ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೇನ ವಿವಿಧವತ್ಥಭಾಗೇ ಇತೋ ವಾ ಏತ್ತೋ ವಾ ಸಙ್ಛಿನ್ನೇ ಇದಂ ನಾಮ ಭೋಗಾದಿಫಲಂ ಹೋತಿ। **ಏವರೂಪೇನ ದಾರುನಾತಿ** ಪಲಾಸಸಿರಿಫಲಾದಿದಾರುನಾ, ತಥಾ ದಬ್ಬಿಯಾ। ಯದಿ ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನಿಪಿ ಅಗ್ಗಿಹೋಮಾನೇವ , ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಆಹ **“ಏವರೂಪಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನಿ** ಹೋಮೋಪಕರಣಾದಿವಿಸೇಸೇಹಿ ಫಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, **ಅಗ್ಗಿಹೋಮಂ** ಪನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಸಾಧನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನೀ”**ತಿಆದಿ।

ಕುಣ್ಡಕೋತಿ ತಣ್ಡುಲಖಣ್ಡಂ, ತಿಲಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ **ತೇಲಂ,** ಸಮಾಸತದ್ಧಿತಪದಾನಿ ಪಸಿದ್ಧೇಸು ಸಾಮಞ್ಞಭೂತಾನೀತಿ ವಿಸೇಸಕರಣತ್ಥಂ **“ತಿಲತೇಲಾದಿಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ** ಪಕ್ಖಿಪನತ್ಥಂ। “ಪಕ್ಖಿಪನವಿಜ್ಜ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಪಕ್ಖಿಪನಹೇತುಭೂತಂ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಕ್ಖಿಣಕ್ಖಕಜಣ್ಣುಲೋಹಿತಾದೀಹೀತಿ** ದಕ್ಖಿಣಕ್ಖಕಲೋಹಿತದಕ್ಖಿಣಜಣ್ಣುಲೋಹಿತಾದೀಹಿ। **“ಪುಬ್ಬೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಅಙ್ಗಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾನಂ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನೇನ ಪುನರುತ್ತಭಾವಮಪನೇತಿ। **ಅಙ್ಗುಲಟ್ಠಿಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಅಙ್ಗುಲಿಭೂತಂ, ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ವಾ ಜಾತಂ ಅಟ್ಠಿಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ, ಅಙ್ಗುಲಿಚ್ಛವಿಮತ್ತಂ ಅಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತದಟ್ಠಿವಿಪಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। “ಅಙ್ಗಲಟ್ಠಿನ್ತಿ ಸರೀರ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧) ಪನ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ವಿರುಹನಭಾವೇನ ಲಟ್ಠಿಸದಿಸತ್ತಾ ಸರೀರಮೇವ ಅಙ್ಗಲಟ್ಠೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಕುಲಪುತ್ತೋತಿ** ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತೋ, ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತೋ ಚ। **ದಿಸ್ವಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅದಿಸ್ವಾಪೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ಅಭಿನೋ ಸತ್ಥಂ **ಅಬ್ಭೇಯ್ಯಂ**। ಮಾಸುರಕ್ಖೇನ ಕತೋ ಗನ್ಥೋ **ಮಾಸುರಕ್ಖೋ**। ರಾಜೂಹಿ ಪರಿಭೂತ್ತಂ ಸತ್ಥಂ **ರಾಜಸತ್ಥಂ**। ಸಬ್ಬಾನಿಪೇತಾನಿ ಖತ್ತವಿಜ್ಜಾಪಕರಣಾನಿ। **ಸಿವ**-ಸದ್ದೋ ಸನ್ತಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಸನ್ತಿಕರಣವಿಜ್ಜಾ”**ತಿ, ಉಪಸಗ್ಗೂಪಸಮನವಿಜ್ಜಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಿವಾ-ಸದ್ದಮೇವ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ಏವಮಹಾತಿ ಸನ್ಧಾಯ **“ಸಿಙ್ಗಾಲರುತವಿಜ್ಜಾ”**ತಿ ವದನ್ತಿ, ಸಿಙ್ಗಾಲಾನಂ ರುತೇ ಸುಭಾಸುಭಸಞ್ಞಾನನವಿಜ್ಜಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಭೂತವೇಜ್ಜಮನ್ತೋತಿ** ಭೂತವಸೀಕರಣಮನ್ತೋ। **ಭೂರಿಘರೇತಿ** ಅನ್ತೋಪಥವಿಯಂ ಕತಘರೇ, ಮತ್ತಿಕಾಮಯಘರೇ ವಾ। “ಭೂರಿವಿಜ್ಜಾ ಸಸ್ಸಬುದ್ಧಿಕರಣವಿಜ್ಜಾ”ತಿ **ಸಾರಸಮಾಸೇ। ಸಪ್ಪಾವ್ಹಾಯನವಿಜ್ಜಾತಿ** ಸಪ್ಪಾಗಮನವಿಜ್ಜಾ। **ವಿಸವನ್ತಮೇವ ವಾತಿ** ವಿಸವಮಾನಮೇವ ವಾ। ಭಾವನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಹಿ ಮಾನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನ್ತಬ್ಯಪ್ಪದೇಸೋ। ಯಾಯ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಾ ವಿಸವಿಜ್ಜಾತಿ ಯೋಜನಾ। “ವಿಸತನ್ತಮೇವ ವಾ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಏವಂ ಸತಿ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ, ವಿಸವಿಚಾರಣಗನ್ಥೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತನ್ತನ್ತಿ ಹಿ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪರಸಮಞ್ಞಾ। **ಸಪಕ್ಖಕಅಪಕ್ಖಕದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದಾನನ್ತಿ** ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾದಿಸಪಕ್ಖಕಘರಗೋಲಿಕಾದಿಅಪಕ್ಖಕದೇವಮನುಸ್ಸಚಙ್ಗೋರಾದಿದ್ವಿಪದ-ಕಣ್ಟಸಸಜಮ್ಬುಕಾದಿಚತುಪ್ಪದಾನಂ । **ರುತಂ** ವಸ್ಸಿತಂ। **ಗತಂ** ಗಮನಂ, ಏತೇನ **“ಸಕುಣವಿಜ್ಜಾ”**ತಿ ಇಧ ಮಿಗಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಕುಣಞಾಣನ್ತಿ** ಸಕುಣವಸೇನ ಸುಭಾಸುಭಫಲಸ್ಸ ಜಾನನಂ। ನನು ಸಕುಣವಿಜ್ಜಾಯ ಏವ ವಾಯಸವಿಜ್ಜಾಪವಿಟ್ಠಾತಿ ಆಹ **“ತಂ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ಸತ್ಥ”**ನ್ತಿ। ತಂತಂಪಕಾಸಕಸತ್ಥಾನುರೂಪವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪರಿಪಕ್ಕಗತಭಾವೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ, ಜೀವಿತಕಾಲಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಇದಾನೀ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಆದಿಟ್ಠಞಾಣನ್ತಿ** ಆದಿಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಞಾಣಂ। **ಸರರಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಸರತೋ ಅತ್ತಾನಂ, ಅತ್ತತೋ ವಾ ಸರಸ್ಸ ರಕ್ಖಣಂ। **“ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಿಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸಕುಣಚತುಪ್ಪದೇಸು ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏಕಸೇಸನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ಏಸ ಚತುಪ್ಪದೇಸ್ವೇವ ಮಿಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸಕುಣಚತುಪ್ಪದಾನಂ ರುತಜಾನನಸತ್ಥಸ್ಸ ಮಿಗಚಕ್ಕಸಮಞ್ಞಾ, ಯಥಾ ತಂ ಸುಭಾಸುಭಜಾನನಪ್ಪಕಾರೇ ಸಬ್ಬತೋ ಭದ್ರಂ ಚಕ್ಕಾದಿಸಮಞ್ಞಾತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬ…ಪೇ॰… ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ।

೨೨. **“ಸಾಮಿನೋ”**ತಿಆದಿ ಪಸಟ್ಠಾಪಸಟ್ಠಕಾರಣವಚನಂ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಕಾಸಕಸತ್ಥಂ। ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ ಅವಸೇಸಂ **ಆವುಧಂ**। **“ಯಮ್ಹಿ ಕುಲೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ತಥಾಜಾನನಹೇತು ಏವ ಸೇಸಂ ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ**ತಿ “ಲಕ್ಖಣ”ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ಲಕ್ಖಣತೋ ವಿಸೇಸೋ। ತದತ್ಥಾವಿಕರಣತ್ಥಂ **“ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ವತ್ಥೂ”**ತಿ ವುತ್ತಂ **ಅಗ್ಗಿಂ ಧಮಮಾನ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಂ ಮುಖವಾತೇನ ಜಾಲೇನ್ತಂ। **ಮಕ್ಖೇಸೀ**ತಿ ವಿನಾಸೇತಿ। **ಪಿಳನ್ಧನಕಣ್ಣಿಕಾಯಾ**ತಿ ಕಣ್ಣಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ। **ಗೇಹಕಣ್ಣಿಕಾಯಾ**ತಿ ಗೇಹಕೂಟಸ್ಸ, ಏತೇನ ಏಕಸೇಸನಯಂ, ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸಂ ವಾ ಉಪೇತಂ। **ಕಚ್ಛಪಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಕುಮ್ಮಲಕ್ಖಣಂ। **ಸಬ್ಬಚತುಪ್ಪದಾನ**ನ್ತಿ ಮಿಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚತುಪ್ಪದವಾಚಕತ್ತಮಾಹ।

೨೩. **ಅಸುಕದಿವಸೇ**ತಿ ದುತಿಯಾತತಿಯಾದಿತಿಥಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಯುಜಭರಣೀಕತ್ತಿಕಾರೋಹಣೀಆದಿನಕ್ಖತ್ತಯೋಗವಸೇನ। **ವಿಪ್ಪವುತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ವಿಪ್ಪವಸಿತಾನಂ ಸದೇಸತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ। ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ **ಉಪಯಾನಂ**। **ಅಪಯಾನಂ** ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ। **ದುತಿಯಪದೇಪೀ**ತಿ “ಬಾಹಿರಾನಂ ರಞ್ಞಂ...ಪೇ॰... ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ದುತಿಯವಾಕ್ಯೇಪಿ। “ಅಬ್ಭನ್ತರಾನಂ ರಞ್ಞಂ ಜಯೋ”ತಿಆದೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ವಾಕ್ಯೇಹಿ ವುತ್ತಾ **ಜಯಪರಾಜಯಾ ಪಾಕಟಾಯೇವ**।

೨೪. **ರಾಹೂ**ತಿ ರಾಹು ನಾಮ ಅಸುರಿಸ್ಸರೋ ಅಸುರರಾಜಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತೇ** ಅಸುರನಿಕಾಯೇ ವುತ್ತಂ -

> “ಸತಞ್ಚ ಬಲಿಪುತ್ತಾನಂ, ಸಬ್ಬೇ ವೇರೋಚನಾಮಕಾ।
> ಸನ್ನಯ್ಹಿತ್ವಾ ಬಲಿಸೇನಂ, ರಾಹುಭದ್ದಮುಪಾಗಮು”ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೮)।

ತಸ್ಸ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಗಹಣಂ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೇ **ಚನ್ದಿಮಸುತ್ತಸೂರಿಯಸುತ್ತೇಹಿ** ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಆದಿಅತ್ಥೋ “ಚನ್ದಗ್ಗಾಹಾದಯೋ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ, ತೇನ ಸೂರಿಯಗ್ಗಾಹನಕ್ಖತ್ತಗ್ಗಾಹಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಮಿವ ನಕ್ಖತ್ತಾನಮ್ಪಿ ರಾಹುನಾ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಏವ ಹಿ **“ಅಪಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿನಾ ನಕ್ಖತ್ತಗಾಹೇ ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಙ್ಗಾರಕಾದಿಗಾಹಸಮಾಯೋಗೋಪೀ**ತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಅಙ್ಗಾರಕಸಸಿಪುತ್ತಸೂರಗರುಸುಕ್ಕರವಿಸುತಕೇತುಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಗಾಹಾನಂ ಸಮಾಯೋಗೋ ಅಪಿ ನಕ್ಖತ್ತಗಾಹೋಯೇವ ಸಹ ಪಯೋಗೇನ ಗಹಣತೋ। ಸಹಪಯೋಗೋಪಿ ಹಿ ವೇದಸಮಯೇನ ಗಹಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉಕ್ಕಾನಂ ಪತನ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕೋಭಾಸಾನಂ ಪತನಂ। ವಾತಸಙ್ಖಾತೇಸು ಹಿ ವೇಗೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೇಸು ದೀಪಿಕೋಭಾಸೋ ವಿಯ ಓಭಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆಕಾಸತೋ ಪತತಿ, ತತ್ರಾಯಂ ಉಕ್ಕಾಪಾತವೋಹಾರೋ। **ಜೋತಿಸತ್ಥೇ**ಪಿ ವುತ್ತಂ -

> “ಮಹಾಸಿಖಾ ಚ ಸುಕ್ಖಗ್ಗಾ-ರತ್ತಾನಿಲಸಿಖೋಜ್ಜಲಾ।
> ಪೋರಿಸೀ ಚ ಪಮಾಣೇನ, ಉಕ್ಕಾ ನಾನಾವಿಧಾ ಮತಾ”ತಿ॥

ದಿಸಾಕಾಲುಸಿಯನ್ತಿ ದಿಸಾಸು ಖೋಭನಂ, **ತಂ** ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಅಗ್ಗಿಸಿಖಧೂಮಸಿಖಾದೀಹಿ ಆಕುಲಭಾವೋ ವಿಯಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ, ಅಗ್ಗಿಸಿಖಧೂಮಸಿಖಾದೀನಂ ಬಹುಧಾ ಪಾತುಭಾವೋ ಏವ **ದಿಸಾದಾಹೋ** ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತದೇವ “ಧೂಮಕೇತೂ”ತಿ ಲೋಕಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ **ಜೋತಿಸತ್ಥೇ** -

“ಕೇತು ವಿಯ ಸಿಖಾವತೀ, ಜೋತಿ ಉಪ್ಪಾತರೂಪಿನೀ”ತಿ।

ಸುಕ್ಖವಲಾಹಕಗಜ್ಜನನ್ತಿ ವುಟ್ಠಿಮನ್ತರೇನ ವಾಯುವೇಗಚಲಿತಸ್ಸ ವಲಾಹಕಸ್ಸ ನದನಂ। ಯಂ ಲೋಕಿಯಾ “ನಿಘಾತೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ **ಜೋತಿಸತ್ಥೇ** -

> “ಯದಾನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಬಲವಾ, ಮಾರುತೋ ಮಾರುತಾಹತೋ।

ಪತತ್ಯಧೋ ಸ ನೀಘಾತೋ, ಜಾಯತೇ ವಾಯುಸಮ್ಭವೋ"ತಿ॥

ಉದಯನನ್ತಿ ಲಗ್ಗನಮಾಯೂಹನಂ।

"ಯದೋದೇತಿ ತದಾ ಲಗನಂ, ರಾಸೀನಮನ್ವಯಂ ಕಮಾ"ತಿ -

ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಙ್ಗಮನ**ಮ್ಪಿ ತತೋ ಸತ್ತಮರಾಸಿಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಬ್ಭಾ ಧೂಮೋ ರಜೋ ರಾಹೂತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಅವಿಸುದ್ಧತಾ**। ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತತಾ **ವೋದಾನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಚ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ಯೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ನ ತಪನ್ತಿ ನ ಭಾಸನ್ತಿ ನ ವಿರೋಚನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಅಬ್ಭಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ಯೇನ...ಪೇ॰... ಧೂಮೋ...ಪೇ॰... ರಜೋ...ಪೇ॰... ರಾಹು ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಇಮೇ ಖೋ...ಪೇ॰... ನ ವಿರೋಚನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೫೦)।

೧೫. **ದೇವಸ್ಸಾ**ತಿ ಮೇಘಸ್ಸ। **ಧಾರಾನುಪ್ಪವೇಚ್ಛನಂ** ವಸ್ಸನಂ। **ಅವಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಧಾರಾಯ ಅವಗ್ಗಹಣಂ ದುಗ್ಗಹಣಂ, ತೇನಾಹ **"ವಸ್ಸವಿಬನ್ಧೋ"**ತಿ। **ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ**ತಿ ಹತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತವಿಞ್ಞಾಪನಂ, ತಂ ಪನ ಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಕೋಚನೇನ ಗಣನಾಯೇವಾತಿ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧) ವುತ್ತಂ। ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಪನ "ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ ನಾಮ ಅಙ್ಗುಲಿಪಬ್ಬೇಸು ಸಞ್ಞಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಣನಾ"ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಗಣನಾ ವುಚ್ಚತಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಗಣನಾ** ಪರಿಸೇಸಞಾಯೇನ, ಸಾ ಪನ ಪಾದಸಿಕಮಿಲಕ್ಖಕಾದಯೋ ವಿಯ "ಏಕಂ ದ್ವೇ"ತಿಆದಿನಾ ನವನ್ತವಿಧಿನಾ ನಿರನ್ತರಗಣನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮೂಹನಂ **ಸಙ್ಕಲನಂ** ವಿಸುಂ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಅಪನಯನಂ **ಪಟುಪ್ಪಾದನಂ** [ಸಟುಪ್ಪಾದನಂ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] "ಸದುಪ್ಪಾದನ"ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೋಕಲನಭಾಗಹಾರಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ **ವೋಕಲನಂ** ವಿಸುಂ ಸಮೂಹಕರಣಂ, ವೋಮಿಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಾಗಕರಣಂ **ಭಾಗೋ**। ಭುಞ್ಜನಂ ವಿಭಜನಂ **ಹಾರೋ**। **ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಪಿಣ್ಡಗಣನಾ **ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇನ ಗಣೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಪಟಿಭಾನಕವೀತಿ ಏತ್ಥ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೧) ವುತ್ತಾನನ್ತಿ ಸೇಸೋ, ಕವೀನಂ ಕಬ್ಯಕರಣನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏತೇನ ಕವೀಹಿ ಕತಂ, ಕವೀನಂ ವಾ ಇದಂ **ಕಾವೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಅತ್ತನೋ ಚಿನ್ತಾವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ಸಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವತ್ಥುಂ, ಅನುಸನ್ಧಿಞ್ಚ ಸಯಮೇವ ಚಿರೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಚಿನ್ತಾಕವಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಞ್ಚಿ ಸುತ್ವಾ ಸುತೇನ ಅಸುತಂ ಅನುಸನ್ಧೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಸುತಕವಿ,** ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪನವಿತ್ಥಾರಣಾದಿವಸೇನ **ಅತ್ಥಕವಿ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರೇನ ಕತಂ ಕಬ್ಬಂ ವಾ ನಾಟಕಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ತಂಸದಿಸಮೇವ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ ಕರಣವಸೇನ **ಪಟಿಭಾನಕವೀ**ತಿ। ನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ। **ತಪ್ಪಟಿಭಾಗ**ನ್ತಿ ತೇನ ದಿಟ್ಠೇನ ಸದಿಸಂ। "ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸನಂ, "ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಾ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ। **ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತನಕಞಾಣವಸೇನ। **ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪಕರಣಾಧಿಗತವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ಕವೀನಂ ಇದನ್ತಿ **ಕಬ್ಯಂ,** ಯಂ "ಗೀತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೧೬. ಪರಿಗ್ಗಹಭಾವೇನ ದಾರಿಕಾಯ ಗಣ್ಹನಂ **ಆವಾಹನಂ**। ತಥಾ ದಾನಂ **ವಿವಾಹನಂ**। ಇಧ ಪನ ತಥಾಕರಣಸ್ಸ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಹೇತುಗಬ್ಭವಸೇನ ವಾ, ತೇನಾಹ **"ಇಮಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇತೀ**ತಿ ಏವಂಹೋನ್ತೇಸು, ಏವಂಭಾವತೋ ವಾ। **ಉಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಖೇತ್ತಾದಿತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾಯಂ। **ಇಣ**ನ್ತಿ ಧನವಡ್ಢನತ್ಥಂ ಪರಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಪರಿಯುದಞ್ಚನಂ। ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇಪಿ ಉದ್ಧರಿತಮಿಣಂ **ಉಟ್ಠಾನಂ,** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ಪನ ಸಮ್ಪತ್ತೇ **ಇಣ**ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಇಣಗಹಣೇನೇವ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಪರೇಸಂ ದಿನ್ನಂ ಇಣಂ ವಾ ಧನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಠಾವರ**ನ್ತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ। ದೇಸನ್ತರೇ ದಿಗುಣತಿಗುಣಾದಿಗಹಣವಸೇನ ಭಣ್ಡಪ್ಪಯೋಜನಂ **ಪಯೋಗೋ**। ತತ್ಥ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಾ ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವಡ್ಢಿಗಹಣವಸೇನ ಪಯೋಜನಂ **ಉದ್ಧಾರೋ**। "ಭಣ್ಡಮೂಲರಹಿತಾನಂ ವಾಣಿಜಂ ಕತ್ವಾ ಏತ್ತಕೇನ ಉದಯೇನ ಸಹ ಮೂಲಂ ದೇಥಾ'ತಿ ಧನದಾನಂ

ಪಯೋಗೋ, ತಾವಕಾಲಿಕದಾನಂ **ಉದ್ಧಾರೋ**"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಜ್ಜ ಪಯೋಜಿತಂ ದಿಗುಣಂ ಚತುಗುಣಂ ಹೋತೀತಿ** ಯದಿ ಅಜ್ಜ ಪಯೋಜಿತಂ ಭಣ್ಡಂ, ಏವಂ ಅಪರಜ್ಜ ದಿಗುಣಂ, ಅಜ್ಜ ಚತುಗುಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಭಸ್ಸ, ಸುಭೇನ ವಾ ಗಮನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಸುಭಗೋ,** ತಸ್ಸ ಕರಣಂ **ಸುಭಗಕರಣಂ,** ತಂ ಪನ ಪಿಯಮನಾಪಸ್ಸ, ಸಸ್ಸಿರೀಕಸ್ಸ ವಾ ಕರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಪಿಯಮನಾಪಕರಣ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಸ್ಸಿರೀಕಕರಣ**ನ್ತಿ ಸರೀರಸೋಭಗ್ಗಕರಣಂ। **ವಿಲೀನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾಪಿ ಪರಿಪಕ್ಕಮಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ವಿಲೋಪಸ್ಸ। ತಥಾ ಪರಿಪಕ್ಕಭಾವೇನ **ಅಟ್ಠಿತಸ್ಸ।** ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ ಪದಚತುಕ್ಕಂ। **ಭೇಸಜ್ಜದಾನ**ನ್ತಿ ಗಬ್ಭಸಣ್ಠಾಪನಭೇಸಜ್ಜಸ್ಸ ದಾನಂ। **ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಾತೇನ, ಪಾಣಕೇಹಿ ವಾ ಗಬ್ಭೇ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ನ ಪುರಿಮಕಮ್ಮುನಾ ಓಕಾಸೋ ಕತೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಸಯಮೇವ ಪನ ಕಮ್ಮುನಾ ಓಕಾಸೇ ಕತೇ ನ ಏಕನ್ತೇನ ವಾತಾ, ಪಾಣಕಾ ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕಾರಣಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೮೫) ಪನ ವಾತೇನ ಪಾಣಕೇಹಿ ವಾ ಗಬ್ಭೋ ವಿನಸ್ಸನ್ತೋ ಕಮ್ಮಂ ವಿನಾ ನ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ತಮಞ್ಞತ್ರ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಬ್ಬಾಪನೀಯ**ನ್ತಿ ಉಪಸಮಕರಂ। **ಪಟಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತೇ ನ ಖಾದನ್ತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಕರಣಂ।

ಬನ್ಧಕರಣನ್ತಿ ಯಥಾ ಜಿಂ ಚಾಲೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಅನಾಲೋಳಿತಕರಣಂ। **ಪರಿವತ್ತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆವುಧಾದಿನಾ ಸಹ ಉಕ್ಖಿತ್ತಹತ್ಥಾನಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪರಿವತ್ತನತ್ಥಂ, ಅತ್ತನಾ ಗೋಪಿತಟ್ಠಾನೇ ಅಖಿಪೇತ್ವಾ ಪರತ್ಥ ಖಿಪನತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಖಿಪತೀ**ತಿ ಚ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಖಿಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಅಡ್ಡವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನೇ। ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ದೇವತಾಯ ಕಣ್ಣೇ ಕಥನವಸೇನ ಜಪ್ಪನಂ **ಕಣ್ಣಜಪ್ಪನ**ನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ದೇವತಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮನ್ತಜಪ್ಪನೇನ ದೇವತಾಯ ಓತಾರಣಂ। **ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಾರಿಚರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಜೀವಿತವುತ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಆದಿಚ್ಚಪಾರಿಚರಿಯಾ**ತಿ ಕರಮಾಲಾಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಕಲದಿವಸಂ ಆದಿಚ್ಚಾಭಿಮುಖಾವಟ್ಠಾನೇನ ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಚರಣಂ। "**ತಥೇವಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ "ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಪದಮಾಕಡ್ಢತಿ। **ಸಿರಿವ್ಹಾಯನ**ನ್ತಿ ಈ-ಕಾರತೋ ಅ-ಕಾರಲೋಪೇನ ಸನ್ಧಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನಾಹ "**ಸಿರಿಯಾ ಅವ್ಹಾಯನ**"ನ್ತಿ। "**ಸಿರೇನಾ**"ತಿ ಪನ ಠಾನವಸೇನ ಅವ್ಹಾಯನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯೇ ತು ಅ-ಕಾರತೋ **ಅ**-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ "ಸಿರವ್ಹಾಯನ"ನ್ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಾಠೇ ಅಯಮತ್ಥೋ "ಮನ್ತಂ ಜಪ್ಪೇತ್ವಾ ಸಿರಸಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವ್ಹಾಯನ"ನ್ತಿ।

೨೭. **ದೇವಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ದೇವಾಯತನಂ। **ಉಪಹಾರ**ನ್ತಿ ಪೂಜಂ। **ಸಮಿದ್ಧಿಕಾಲೇ**ತಿ ಆಯಾಚಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಕಾಲೇ। **ಸನ್ತಿಪಟಿಸ್ಸವಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ದೇವತಾಯಾಚನಾಯ ಯಾ ಸನ್ತಿ ಪಟಿಕತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಸ್ಸವಕರಣಂ। **ಸನ್ತೀ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಮನ್ತಜಪ್ಪನೇನ ಪೂಜಾಕರಣಂ, ತಾಯ ಸನ್ತಿಯಾ ಆಯಾಚನಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಯಂ "ಸಚೇ ಮೇ ಇದಂ ನಾಮ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸ್ಸವಫಲಭೂತೇ ಯಥಾಭಿಪತ್ಥಿತಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋ "ಪಣಿಧೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸವಸ್ಸ। ಯಥಾಪಟಿಸ್ಸವಞ್ಹಿ ಉಪಹಾರೇ ಕತೇ ಪಣಿಧಿಆಯಾಚನಾ ಕತಾ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ ಹೋತೀತಿ। **ಗಹಿತಮನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಿತಮನ್ತಸ್ಸ। **ಪಯೋಗಕರಣ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರಕಮ್ಮಕರಣಂ। **ಇತೀ**ತಿ ಕಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ವಸ್ಸವೋಸ್ಸ-ಸದ್ದಾನಂ ಪುರಿಸಪಣ್ಡಕೇಸು ಪವತ್ತಿಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಣ್ಡಕತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಅಸತಿ ಭವತೀತಿ **ವಸ್ಸೋ।** ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗತೋ ವಿರಹೇನ ಅವಅಸತಿ ಹೀಳಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಭವತೀತಿ **ವೋಸ್ಸೋ।** ವಿಸೇಸೋ ರಾಗಸ್ಸವೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವಸ್ಸೋ।** ವಿಗತೋ ರಾಗಸ್ಸವೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ವೋಸ್ಸೋ**ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವಸ್ಸಕರಣಂ** ತದನುರೂಪಭೇಸಜ್ಜೇನ। **ವೋಸ್ಸಕರಣಂ** ಪನ ಉದ್ಧತಬೀಜತಾದಿನಾಪಿ, ತೇನೇವ **ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ವೋಸ್ಸವರಾತಿ ಉದ್ಧತಬೀಜಾ ಓರೋಧಪಾಲಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ । **ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಭಾವಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಅಕಾಮಭಾವಮತ್ತಂ। **ಲಿಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ।

ವತ್ಥುಬಲಿಕಮ್ಮಕರಣನ್ತಿ ಘರವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಬಲಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕರಣಂ, ತಂ ಪನ ಉಪದ್ದವಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ, ವಡ್ಢನತ್ಥಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ, ಮನ್ತಜಪ್ಪನೇನ ಅತ್ತನೋ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ **ಮುಖಸುದ್ಧಿಕರಣಂ। ತೇಸ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ। **ಯೋಗ**ನ್ತಿ ಭೇಸಜ್ಜಪಯೋಗಂ। **ವಮನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಿನ್ದನಂ। **ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ವಮನಭೇದಮೇವ "ಉದ್ಧಂ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ಪಕತಿವಿರೇಚನಮೇವ। **ಅಧೋವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ಸುದ್ಧವತ್ಥಿಕಸಾವವತ್ಥಿಆದಿವತ್ಥಿಕಿರಿಯಾ "ಅಧೋ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಅಧೋ ವಮನಂ

ಉಗ್ಗಿರಣಮೇವ, ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನಂ ದೋಸನೀಹರಣಂ। ತಥಾ ವಿರೇಚನಂ ವಿರೇಕೋವ, ಅಧೋವಿರೇಚನಂ ದೋಸನೀಹರಣನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। **ದೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಪಿತ್ತಾದಿದೋಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಮ್ಹನೀಹರಣಾದಿ **ಸಿರೋವಿರೇಚನಂ। ಕಣ್ಣಬನ್ಧನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಛಿನ್ನಕಣ್ಣಾನಂ ಸಙ್ಘಟನತ್ಥಂ। **ವಣಹರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅರುಪನಯನತ್ಥಂ। **ಅಕ್ಖಿತಪ್ಪನತೇಲ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖೀಸು ಉಸುಮಸ್ಸ ನೀಹರಣತೇಲಂ। ಯೇನ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ಅಞ್ಜಿತೇ ಉಣ್ಹಂ ಉಸುಮಂ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಯಂ ನಾಸಿಕಾಯ ಗಣ್ಹೀಯತಿ, ತಂ **ನತ್ಥು**। **ಪಟಲಾನೀ**ತಿ ಅಕ್ಖಿಪಟಲಾನಿ। **ನೀಹರಣಸಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಪನಯನಸಮತ್ಥಂ। **ಖಾರಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಖಾರಕಮಞ್ಜನಂ। ಸೀತಮೇವ ಸಚ್ಛಂ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅಞ್ಜನಂ **ಸಚ್ಛಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀತಲಭೇಸಜ್ಜಞ್ಜನ"**ನ್ತಿ। **ಸಲಾಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿರೋಗವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। ಸಲಾಕಸದಿಸತ್ತಾ ಸಲಾಕಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅಕ್ಖಿರೋಗಸ್ಸ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮನ್ತಿ ಹಿ **ಸಾಲಾಕಿಯಂ**। ಇದಂ ಪನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಸ್ಸ ಅಕ್ಖಿರೋಗಪಟಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ "ತಪ್ಪನಾದಯೋಪಿ ಹಿ ಸಾಲಾಕಿಯಾನೇವಾ"ತಿ। ಪಟಿವಿದ್ಧಸ್ಸ ಸಲಾಕಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಂ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ ಸಲಾಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮನ್ತಿ ಕೇಚಿ, ತಂ ಪನ ಸಲ್ಲಕತ್ತಿಯಪದೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಲ್ಲಸ್ಸ ಪಟಿವಿದ್ಧಸ್ಸ ಕತ್ತನಂ ಉಬ್ಬಾಹನಂ **ಸಲ್ಲಕತ್ತಂ,** ತದತ್ಥಾಯ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ **ಸಲ್ಲಕತ್ತವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ**। ಕುಮಾರಂ ಭರತೀತಿ **ಕುಮಾರಭತೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಂ,** ಕುಮಾರೋ ಏವ ವಾ **ಕೋಮಾರೋ,** ಭತನಂ **ಭಚ್ಚಂ,** ತಸ್ಸ ಭಚ್ಚಂ ತಥಾ, ತದಭಿನಿಪ್ಫಾದಕಂ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೂಲಾನಿ ಪಧಾನಾನಿ ರೋಗೂಪಸಮನೇ ಸಮತ್ಥಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ **ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ,** ಮೂಲಾನಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧೀನಂ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ತಥಾ। ಮೂಲಾನುಬನ್ಧವಸೇನ ಹಿ ದುವಿಧೋ ಬ್ಯಾಧಿ। ತತ್ರ ಮೂಲಬ್ಯಾಧಿಮ್ಹಿ ತಿಕಿಚ್ಛಿತೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇತರಂ ವೂಪಸಮತಿ, ತೇನಾಹ **"ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛತಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿಆದಿ । ತತ್ಥ **ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛತ**ನ್ತಿ ಮೂಲಭಾವತೋ ಸರೀರಭೂತೇಹಿ ಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ, ಸರೀರಭೂತಾನಂ ವಾ ರೋಗಾನಂ ತಿಕಿಚ್ಛಕಭಾವಂ। **ಖಾರಾದೀನೀ**ತಿ ಖಾರೋದಕಾದೀನಿ। **ತದನುರೂಪೇ ವಣೇ**ತಿ ವೂಪಸಮಿತಸ್ಸ ಮೂಲಬ್ಯಾಧಿನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ಅರುಮ್ಹಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಂ। **ಅಪನಯನಂ** ಅಪಹರಣಂ, ತೇಹಿ ಅತಿಕಿಚ್ಛನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇದಞ್ಚ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸಲ್ಲಕತ್ತಸಾಲಾಕಿಯಾದಿವಿಸೇಸಭೂತಾನಂ ತನ್ತೀನಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಾರಿಸೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದವಸೇಸಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಆಜೀವಹೇತುಕಾನಿಯೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ "ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧) ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ "ಇತಿ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇತೀ**-ತಿ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ವಾ**-ತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇನ ವಾತಿ। ತೇನ ಯಾನಿ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತಾ ಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಜೀವಿಕೋಪಾಯಭೂತಾನಿ ಆಜೀವಿಕಪಕತಾ ಉಪಜೀವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೮. ಇದಾನಿ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನವಾರಸ್ಸತ್ಥಂ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಹತ್ಥೇ ಛಟ್ಠಿವಚನಂ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಅನುಸನ್ಧಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವಕಮ್ಮವಸೇನ ಕಿರಿಯಾದೇಸನಾಸು ಪವತ್ತನತೋ। **ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸಾ**ತಿ "ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ತೇನ ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ। ತತ್ರ ಪಾಳಿಯಂ ಅಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ನ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏತ್ತಕಾ ಏವ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಯೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಾಕಟಾ, ಅಪಾಕಟಾ ಪನ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। "ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಏವಂ ಗಹಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಂ ಯಥಾಗಹಿತಾಕಾರಸ್ಸ ಸುಞ್ಞಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ, "ತಞ್ಚ ಪಜಾನನಂ ನ ಪರಾಮಸತೀ"ತಿ ಸೀಲಾದೀನಞ್ಚ ಅಪರಾಮಸನೀಯಭಾವದೀಪನೇನ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹಪ್ಪಕಾಸನತೋ, ಯಾಸು ವೇದನಾಸು ಅವೀತರಾಗತಾಯ ಬಾಹಿರಾನಂ ಏತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಬನ್ಧಕಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಾಸಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಮೋಹಾದೀನಂ ವೇದಕಕಾರಕಸಭಾವಾಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯತಾವಿರಹದೀಪನತೋ, ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನದೀಪನತೋ ಚ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನಪ್ಪಧಾನಾತಿ ಆಹ **"ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಆರಭೀ"**ತಿ।

ಪರಿಯತ್ತೀತಿ ವಿನಯಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ತನ್ತಿ। **ದೇಸನಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ವಿಭಾವನಾ, ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪಭೂತಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಪನಾ, ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿದೇಸನಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ವವತ್ಥಾಪಿತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ದೇಸನಾಯ, ಪರಿಯತ್ತಿಯ"**ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಏವಮಾದೀಸೂತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಚ್ಚಸಭಾವಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪಕತಿಪುಞ್ಞಾಪತ್ತಿಞೇಯ್ಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ "ಚತುನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನನುಬೋಧಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧) ಸಚ್ಚೇ ಪವತ್ತತಿ, "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧) ಸಭಾವೇ, "ಏವಂಧಮ್ಮಾ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩, ೯೪, ೧೪೫; ३.೧೪೨; ಮ॰ ನಿ॰ ३.೧೯೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.३೭೮) ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ, "ಸಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಿತಿ ಚಾಗೋ, ಸ ವೇ ಪೇಚ್ಚ ನ ಸೋಚತಿ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೦) ಪಞ್ಞಾಯಂ, "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾನಂ ಏವಂ ಇಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧३೧; ३.३೭३; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.३३) ಪಕತಿಯಂ, "ಧಮ್ಮೋ ಸುಚಿಣ್ಣೋ ಸುಖಮಾವಹಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೪; ಥೇರಗಾ॰ ३೦३; ಜಾ॰ ೧.೧೦.೧೦೨; ೧೫.३೮೫) ಪುಞ್ಞೇ, "ಚತ್ತಾರೋ ಪಾರಾಜಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨३३) ಆಪತ್ತಿಯಂ, "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ३.೫) ಞೇಯ್ಯೇ ಪವತ್ತತಿ। **ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಸತ್ತಜೀವತೋ ಸುಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ ಗುಣೇ ಪವತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿಯಾತಿ ಸೂಚಿಮುಖಮಕ್ಖಿಕಾಯ ತುಣ್ಡಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸೂಚಿಯಾ। ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠೋ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಞ್ಞತ್ರ ತಥಾಗತಾತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ। **"ದುದ್ದಸಾ"**ತಿ ಪದೇನೇವ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ **"ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ"** ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಲಭಿತಬ್ಬಾತಿ **ಲಬ್ಭನೀಯಾ,** ಸಾ ಏವ **ಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ,** ಲಭೀಯತೇ ವಾ **ಲಬ್ಭನಂ,** ತಮರಹತೀತಿ **ಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ,** ನ ಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ **ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ,** ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪತಿಟ್ಠಾ,** ಪತಿಟ್ಠಹನಂ ವಾ **ಪತಿಟ್ಠಾ,** ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ।** ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಚೇ ಕೋಚಿ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಞಾಣೇನ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಓಗಾಹಿತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತಂ ಞಾಣಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಮೇವ ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇತಿ। ಓಗಾಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ "ಏತ್ತಕಾ ಏತೇ ಈದಿಸಾ ವಾ"ತಿ ತೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ಏವ ದುದ್ದಸಾ"**ತಿ। ಯೇ ಪನ ದಟ್ಠುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತೇಸಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಅನು ಅನು ಬುಜ್ಝನೇ ಕಥಾ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಏವ ದುರನುಬೋಧಾ**ತಿ। ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಅಗ್ಗಫಲಮತ್ಥಕೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನತಾ, ಪುರೇಚರಾನುಚರವಸೇನ ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಸಮಾಪತ್ತಿಸಮೋಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಚ **ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹಾ।** ತಬ್ಭಾವತೋ **ಸನ್ತಾತಿ** ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ** ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಅಭಾವತೋ।

ಅಥ ವಾ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸತಬ್ಬಿಸಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅನನ್ತಭಾವೋ ವಿಯ ಸುಸಮೂಹತವಿಕ್ಖೇಪತಾಯ ನಿಚ್ಚಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ ಇಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಸಾದುರಸೋ ಮಹಾರಸೋವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅತಿತ್ತಿಕರಣಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ, ಅತಪ್ಪನಕರಣಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಹಿಚ್ಚಂ ತಿತ್ತಿ ತಪ್ಪನನ್ತಿ ಹಿ ಪರಿಯಾಯೋ। **ಅತಿತ್ತಿಕರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಸಾದುರಸಕರಣಟ್ಠೇನಾತಿಪಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಪಟಿವೇಧಪ್ಪತ್ತಾನಂ ತೇಸು ಚ ಬುದ್ಧಾನಮೇವ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ನ ತಕ್ಕಬುದ್ಧಿಯಾ ಗೋಚರಾತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಞಾಣವಿಸಯತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ನಿಪುಣಾತಿ** ಞೇಯ್ಯೇಸು ತಿಕ್ಖಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಛೇಕಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಛೇಕಭಾವೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ, ಸುಖುಮಞೇಯ್ಯಗ್ಗಹಣಸಮತ್ಥತಾಯ ಚ ಸುಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸಭಾವತ್ತಾ"**ತಿ। **ಪಣ್ಡಿತೇಹಿಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ಬಾಲಾನಂ ಅವಿಸಯತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಆದಿಗಮ್ಭೀರನೇಯ್ಯವಿಭಾವನತೋ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ಕದಾಚಿಯೇವ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇ ಮಹಾಕಪ್ಪೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನತಾಯ **ದುದ್ದಸಾ**। ದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮನ್ವಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅನುಬೋಧಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿದೇವ ಸಮ್ಭವತೋ **ದುರನುಬೋಧಾ**। ಸನ್ತಸಭಾವತೋ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಗುಣಸಮ್ಪದಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ **ಸನ್ತಾ**। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತತಾಯ **ಪಣೀತಾ**। ಸಮಧಿಗತಸಚ್ಚಲಕ್ಖಣತಾಯ ಅತಕ್ಕೇಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇಹಿ, ಅತಕ್ಕೇನ ವಾ ಞಾಣೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬತೋ **ಅತಕ್ಕಾವಚರಾ**। ನಿಪುಣಂ, ನಿಪುಣೇ ವಾ ಅತ್ಥೇ ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿವಸೇನ ವಿಭಾವನತೋ **ನಿಪುಣಾ**। ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪಣ್ಡಿತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವೇದಿತಬ್ಬತೋ ಪಕಾಸಿತಬ್ಬತೋ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ**।

ಅನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭತೋ ಹಿ ಭಗವಾ "ಸಬ್ಬವಿದೂಹಮಸ್ಮಿ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೮; ೨.೩೪೧; ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೩; ಮಹಾವ॰ ೧೧) ದಸಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧; ೨.೨೨) ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದಿಗುಣೇ ಪಕಾಸೇಸಿ, ತೇನೇವಾಹ **"ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತೀ"**ತಿ। **ಸಯಂ**-ಸದ್ದೇನ, ನಿದ್ಧಾರಿತಾವಧಾರಣೇನ ವಾ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಬೋಧಿತೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೋ "ಅಞ್ಞಾಣತಾ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪರಿ॰ ೨೯೫) ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಅಪಿಚ **"ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ **ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ಥವಚನಂ, **"ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪನ **ಸಯಮೇವ...ಪೇ॰... ಕತ್ವಾ**ತಿ। ಸಯಂ-ಸದ್ದಾ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ। **ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಚ ತಸ್ಸ ಹೇತುವಚನಂ, ಕರಣವಚನಂ ವಾ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಿಯ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸಭಾವಂ ನ ಹೋತಿ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇ ಪನ ಅಧಿಗತೇ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಞಾಣಸ್ಸಾಧಿಗಮಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಞಾಣನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಪವೇದನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಞ್ಞಾವಿಸಯಾನಂ ಸಚ್ಚಾದೀನಂ ದೇಸನಾಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ, "ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ಪಟಿಜಾನನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಗುಣಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಗುಣಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ। ಯಥಾಭೂತಮೇವ **ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ** ಸಕತ್ಥೇ ಣ್ಯಪಚ್ಚಯವಸೇನ।

ವದಮಾನಾತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಮಾನಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ತಸ್ಮಾ ವತ್ತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂಭೂತಾ ಹಿ ವತ್ತುಕಾಮಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನಾಹ **"ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ । ಸಾವಸೇಸಂ ವದನ್ತಾಪಿ ವಿಪರೀತವದನ್ತಾ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾ ವದನ್ತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾ ವದನ್ತಿ, ತಥಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಹಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಹಿ ಅನವಸೇಸವದನಮೇವ ಸಮ್ಮಾ ವದನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯು"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ "ವದೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನತ್ಥಭಾವಮಾಹ ಯಥಾ "ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೧.೧.೯) ಯೇ ಏವಂ ಭಗವತಾ ಥೋಮಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕತಮೇತಿ ಯೋಜನಾ। "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ "ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ವಿರೋಧಿಭಾವಂ ಚೋದೇನ್ತೋ **"ಯದಿ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯದಿ ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ "ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ಯದಿ ಸಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ**ತಿ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದೀನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಿ**-ಸದ್ದೋಪಿ ಹಿ ಇಧ ಬಹುವಚನೋಯೇವ "ಅತ್ಥಿ ಖೀರಾ, ಅತ್ಥಿ ಗಾವೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನಿಪಾತಭಾವಸ್ಸೇವ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಯದಿಪಿ ತದಿದಂ ಞಾಣಂ ಏಕಮೇವ ಸಭಾವತೋ, ತಥಾಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಪುಥುವಚನಪ್ಪಯೋಗಮರಹತೀತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ **"ಪುಥುಚಿತ್ತ...ಪೇ॰... ರಮ್ಮಣತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಪುಥುಚಿತ್ತಸಮಾಯೋಗತೋ**ತಿ ಪುಥೂಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ। ಪುಥೂನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಥುಆರಮ್ಮಣಂ,** ತಬ್ಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಪಿಚ ಪುಥು ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರಮ್ಮಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಪುಥುಆರಮ್ಮಣಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ "ಓಟ್ಠಮುಖೋ, ಕಾಮಾವಚರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಏಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ **"ಪುಥುಆರಮ್ಮಣತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಸ್ಸ ಪುಥುಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹೇತಂ ಞಾಣಂ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ, ಚತುಯೋನಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ, ಪಞ್ಚಗತಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ, ಛಸು ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣೇಸು ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತಾರಿಯಪುಗ್ಗಲವಿಭಾವನಕಞಾಣಂ, ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಂ, ನವಸತ್ತಾವಾಸಪರಿಜಾನನಞಾಣಂ, ದಸಬಲಞಾಣನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಂ ಞಾಣಾನಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ, ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾನಂ ಅನೇಕೇಸಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾರಮ್ಮಣಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ತಞ್ಚೇ"**ತಿಆದಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಬ್ಬಿವರಣಂ। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಂ ಸಾಧಕಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅತೀತಧಮ್ಮೇ। ಏಕವಾರವಸೇನ ಪುಥುಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅನೇಕವಾರವಸೇನ ಕಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಮೇನಾಪಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಸಯೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ನ ತಥಾ ಸಕಿಂಯೇವ । ಯಥಾ ಬಾಹಿರಕಾ ವದನ್ತಿ "ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ, ನ ಕಮೇನಾ"ತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದವತಾ ಏಕೇನ ಞಾಣೇನ ನಿರವಸೇಸತೋ ಕಥಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ, ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ "ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ। ಅಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯಮಿವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ। ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತ್ಥಮೇವ ಗಹಿತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ) ಏವಮ್ಪಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ, ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಞೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಅನವಸೇಸಪಟಿವೇಧೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿಯೇವಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಮಿಚ್ಛಿತಂ ಸಕಲಮೇಕದೇಸೋ ವಾ, ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರಿತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ ಚ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಮಾಹಿತೋತಿ ಞಾತುಮಿಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ, (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ನನು ಚೇತ್ಥ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವಿಯ, "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವಿಯ ಚ ಅನೇಕಧಮ್ಮಾವಬೋಧಕಾಲೇ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ? ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವತಾಯ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ "ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ"ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭) ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿನೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೇನ ಭಗವಾ ಸನ್ತಾನೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ ಸಬ್ಬನೇಯ್ಯಾವರಣಸ್ಸ ಪಹಾನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧತೋ ಯಥಾಸನ್ತಾನೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಇನ್ಧನಸ್ಸ ದಹನಸಮತ್ಥತಾಯ ಪಾವಕೋ "ಸಬ್ಬಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವಿತ್ಥಾರಿತೋಯೇವ, ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಪನ ಸೋತುಜನಾನುಗ್ಗಹಕಾಮತಾಯ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಪೋರಾಣಸಂವಣ್ಣನಾವಿಸೋಧನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪುನ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ನ ಚೇತ್ಥ ಪುನರುತ್ತಿದೋಸೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬೋ, ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭಗವತೋ ದಸಬಲಾದಿಞಾಣಾನಿಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಿ, ಸಬ್ಬದೇಸವಿಸಯತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಞಾಣಾನಂ ನ ತೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅಹಾಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ಗಹಿತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಅತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ತದೇವ ಞಾಣಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ "ಯೇಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ ವಣ್ಣಂ ಸಮ್ಮಾ ವದಮಾನಾ ವದೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ತಮೇವ ಪಕಾಸಿತಂ ತಮನ್ತರೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯೇನೇವ ಚ ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ ಸಮ್ಮಾ ವದನಸಮ್ಭವತೋತಿ।

ಅಞ್ಞೇವಾತಿ ಏತ್ಥ ಏವ-ಸದ್ದೋ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಞ್ಞೇವಾತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ವವತ್ಥಾಪನವಚನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, **ವವತ್ಥಾಪನವಚನ**ನ್ತಿ ಚ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪನವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, **ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪನ**ಞ್ಚ ಅವಧಾರಣಮೇವ। ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಞ್ಞೇವಾ”**ತಿಆದಿ। **“ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಆದಯೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಯಞ್ಚ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯತದೇಸತಾಯ ಚ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಯತ್ಥ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **“ಗಮ್ಭೀರಾವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚ ಆದಿಅತ್ಥೇನ ದುದ್ದಸಾವ ನ ಸುದಸಾ, ದುರನುಬೋಧಾವ ನ ಸುರನುಬೋಧಾ, ಸನ್ತಾವ ನ ದರಥಾ, ಪಣೀತಾವ ನ ಹೀನಾ, ಅತಕ್ಕಾವಚರಾವ ನ ತಕ್ಕಾವಚರಾ, ನಿಪುಣಾವ ನ ಲೂಖಾ, ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾವ ನ ಬಾಲವೇದನೀಯಾತಿ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಬ್ಬಪದೇಹೀ**ತಿ ಯಾವ “ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ”ತಿ ಇದಂ ಪದಂ, ತಾವ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ।

ಏವಂ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬತಂ ಯುತ್ತಿಯಾ ದಳ್ಹೀಕರೋನ್ತೋ **“ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಸಾವಕಾನಂ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ ವಿಜ್ಜತ್ತಯಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಭೇದಂ ಞಾಣಂ, ತಥಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ **ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ। ತತೋ**ತಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣೇ। **ತತೋಪೀ**ತಿ ಅನನ್ತರನಿದ್ದಿಟ್ಠತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣತೋಪಿ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣತೋತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। **ತತ್ಥಾಪೀ**ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣೇಪಿ। **ಇತೋ ಪನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಪನ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇ ವವತ್ಥಾನಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಗಮ್ಭೀರೇಸು ವಿಸೇಸಾ, ಗಮ್ಭೀರಾನಂ ವಾ ವಿಸೇಸೇನ **ಗಮ್ಭೀರಾ।** ಅಯಞ್ಚ ಗಮ್ಭೀರೋ ಅಯಞ್ಚ ಗಮ್ಭೀರೋ ಇಮೇ ಇಮೇಸಂ ವಿಸೇಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ವಾ **ಗಮ್ಭೀರತರಾ।** ತರಸದ್ದೇನೇವೇತ್ಥ ಬ್ಯವಚ್ಛೇದನಂ ಸಿದ್ಧಂ।

ಏತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಸೇಕ್ಖಞಾಣಂ ಪುಥುಜ್ಜನಞಾಣಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ನ ತಥಾ ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿ “ಗಮ್ಭೀರಮೇವಾ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಬ್ಯವಚ್ಛಿಜ್ಜಿತುಂ, ತಥಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಞಾಣಮುಪಾದಾಯ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ನ ಏವಂ ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿ “ಗಮ್ಭೀರಮೇವಾ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಬ್ಯವಚ್ಛಿಜ್ಜಿತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮಾ ಪನ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಾದೀನಮಿವ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾದಾಯ ಗಮ್ಭೀರಾಭಾವಾಭಾವತೋ “ಗಮ್ಭೀರಾ ಏವಾ”ತಿ ವವತ್ಥಾನಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ದುದ್ದಸಂ। “ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣಂ ಪನ ತತೋ ದುದ್ದಸತರನ್ತಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ವವತ್ಥಾನಸಮ್ಭವೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ತೇನೇವಾಹ **“ತಥಾ ದುದ್ದಸಾವ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ।

ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಚನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠೀನಂ ವಿಭಜನಾಕಾರೇನ। ಏತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಭವತು ತಾವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಗುಣವಿಭಾವನುಪಾಯಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಏಕಮ್ಪಿ ಪುಥುನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮) ಬಹುವಚನೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿವಿಸಯವಿಸೇಸವಸೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ವಿಭಜನನಯೇನ ಅನಾರಭಿತ್ವಾ ಸನಿಸ್ಸಯಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವಿಭಜನನಯೇನ ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ? ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದೀನಂ ವಿಭಜನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ, ಏವಂ ನಿರವಸೇಸದಿಟ್ಠಿಗತವಿಭಜನಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ, ತತ್ಥ **ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಕಾರಣಾನಿ। **ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧತಾಯ, ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ಚ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದೇಸನಾಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ವಿಪುಲಂ, ಬಹುಪ್ಪಭೇದಞ್ಚ ಹೋತಿ । **ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿಭಾಗಸೋ ಕುರುಮಾನಂ ಅನುಪವಿಸತಿ, ತೇ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ನಾಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಕಂ, ಪಟಿವೇಧಕಞ್ಚಾತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ, ಪಟಿವೇಧಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಉಳಾರಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। **ದೇಸನಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಸಭಾವೇನ ಗಮ್ಭೀರಾನಂ ತೇಸಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಮ್ಪಿ ದೇಸನಾ ದೇಸೇತಬ್ಬವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಾವ ಹೋತಿ, ಸಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಸಬ್ಬದಾ ಚ ಯಾನತ್ತಯಮುಖೇನೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ**"ತಿ, ತೀಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಆಹತಾ, ಅತ್ತತ್ತನಿಯತೋ ಸುಞ್ಞಭಾವಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸಬ್ಬಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತೀ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೫) ವಚನತೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಞಾಣರಹಿತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಮಸಮಪರಕ್ಕಮನವಸೇನ ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನುಸ್ಸಾಹಪ್ಪವತ್ತಿ, ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಞಾಣೇನ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ, ಗಮ್ಭೀರತರಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪನ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ದೇಸನಾ ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾ, ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಚ ಹೋತಿ, ನನು ತತ್ಥ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ? ನ ತತ್ಥ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ದೇಸನಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿವಿಭಾವಿನೀ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯತಾ, ಸುಞ್ಞಭಾವಪ್ಪಕಾಸಿನೀ ಚ ಹೋತಿ, ತೇನೇವಾಹ "**ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿ**ನ್ತಿ ವಿನಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಂ। ಞ-ಕಾರಸ್ಸ ಪನ ಣ್ಣ-ಕಾರೇ ಕತೇ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಭೂಮನ್ತರ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಞ್ಚ ಠಾನವಿಸೇಸಞ್ಚ। ಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭೂಮೀ**ತಿ ಹಿ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸೋ, ಠಾನಞ್ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ **ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸೋ** ಸತಿಆದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಿನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಿಭೇದೋ "ವಚ್ಛೋ, ದಮ್ಮೋ, ಬಲೀಬದ್ದೋ"ತಿ ಆದಯೋ ವಿಯ। **ಠಾನವಿಸೇಸೋ** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಭೇದೋ। **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಸಮಯನ್ತರ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸೇಸಂ, ನಾನಾವಿಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅಞ್ಞಸಮಯಂ ವಾ, ಬಾಹಿರಕಸಮಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಗಜ್ಜಿತಂ ಹೋತೀತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ...ಪೇ॰... ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ। **ಛೇಜ್ಜಗಾಮಿನೀ**ತಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛಗಾಮಿನೀ।

ಏವಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಲಹುಕಗರುಕಾದಿವಸೇನ ತದನುರೂಪೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಓತರನ್ತೇ। ಯಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಥಾಮೋ**ತಿ ಞಾಣಸಾಮತ್ಥಿಯಂ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಅಕಮ್ಪನಸಙ್ಖಾತೋ ವೀರಭಾವೋ। **ಥಾಮೋ ಬಲ**ನ್ತಿ ವಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯವಚನಮೇವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಞಾಣಂ। **ಏಸಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಮೇವ ವುಚ್ಚಮಾನಪದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಸತಿ, ಏಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಸಯೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅವಿಸಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತೀ**ತಿ ತಥಾವಿಸಯಾವಿಸಯಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಚನಂ , ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ ವಾ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ, ತೇನ "ಇದಂ ಲಹುಕಂ, ಇದಂ ಗರುಕ"ನ್ತಿಆದಿನಯಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ಏವಮಪರತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ।

ಯದಿಪಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬) ವಿಭತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಾದಿವಸೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇಯೇವ ತೇ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಭತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ... ಪೇ॰... ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ "**ಸತ್ತ ವೇದನಾ**"ತಿಆದಿಪಿ। **ಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ**ತಿ **ಏತ್ಥ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಆಗತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋ। "**ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕ**"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಇದಂ ವಿಸೇಸನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಚ್ಚಯನಯಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತುವೀಸತಿವಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ -

“ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,

ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।

ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,

ಛ ಅನುಲೋಮಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ…ಪೇ॰…

ಛ ಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ…ಪೇ॰… ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ…ಪೇ॰…

ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ॥ [ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೧(ಕ), ೪೪(ಖ), ೪೮(ಗ), ೫೨(ಘ)]।

ಏವಂ ಧಮ್ಮವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿಭೇದೇಸು ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಏಕೇಕಂ ಪಚ್ಚಯನಯೇನ ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ನವುತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ತತ್ಥ ಪನ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮೇ ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚವಾರೇ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮೇ ಹೇತುಮೂಲಕೇ ಹೇತುಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಪುಚ್ಛಾನಯಾ ಸತ್ತ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯಾತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿಯಮಾನಾ ಅನನ್ತಭೇದಾ ನಯಾತಿ ಆಹ “**ಅನನ್ತನಯ**”ನ್ತಿ।

ನವಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ನವಹಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇಹಿ। ತಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಫಲನ್ತಿ **ಉಪ್ಪಾದೋ,** ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವೋ। ಸತಿ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನಾಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತತಿ ಧರತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಫಲನ್ತಿ **ಪವತ್ತಂ।** ನಿಮೀಯತಿ ಫಲಮೇತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ನಿಮಿತ್ತಂ।** (ನಿದದಾತಿ ಫಲಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಏತೇನಾತಿ ನಿದಾನಂ।) (ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ) ಆಯೂಹತಿ ಫಲಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘಟೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆಯೂಹನಂ।** ಸಂಯುಜ್ಜತಿ ಫಲಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇನ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಸಂಯೋಗೋ।** ಯತ್ಥ ಸಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪಲಿಬುದ್ಧತಿ ಫಲಮೇತೇನಾತಿ **ಪಲಿಬೋಧೋ।** ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸತಿ ಫಲಮುದಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮುದಯೋ।** ಹಿನೋತಿ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಹೇತು।** ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹಿ ಸತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಧರನ್ತಿ ಚ, ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ (ನಿದದನ್ತಿ) (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಭವಾದೀಸು ಖಿಪನ್ತಿ, ಆಯೂಹನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘಟೇನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಸಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತಂ ಪಲಿಬುದ್ಧನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಉದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಹಿನೋತಿ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪವತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವೂಪಗಮನವಿಸೇಸಾ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಯಾ ಸಾಧೇನ್ತೇನ “**ಯಥಾಹಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಠಿತಿ,** ಪಚ್ಚಯೋ, ಉಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಠಿತಿ **ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ।** ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ “ಆಸವಸಮುದಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೩) ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಸವಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ** “**ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ**”ತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾ ಚ ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯತೋ ಏವ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಕೇ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣಂ। “ದ್ವಾದಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ”ತಿ ವಚನತೋ ಹಿ ದ್ವಾದಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸುಪಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಏವ ಸಙ್ಖಾರೇಸು, ಅಥ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ವಿಭತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನ**”ನ್ತಿಆದಿ ಪಾಳಿಮಾಹರಿ। **ಪಟ್ಠಾನೇ** (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧) ಪನ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೇತಾದಿಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಏವೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇಹಿ ಗಹಿತಾತಿ ತೇಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಪನ ನ ಯೋಜಯಿಮ್ಹ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿತೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೯೪) ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಸಙ್ಖಾರಾದಿಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ತಥಾ ತಥಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದಾದಿಹೇತಾದಿಪಚ್ಚಯಸತ್ತಿಯಾ । ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕವಸೇನ ತೀಣಿ ವಟ್ಟಾನಿ ಯಸ್ಸಾತಿ **ತಿವಟ್ಟಂ**। ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತವಸೇನ ತಯೋ ಅದ್ಧಾ ಕಾಲಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಿಯದ್ಧಂ**। ಹೇತುಫಲಫಲಹೇತುಹೇತುಫಲವಸೇನ ತಯೋ ಸನ್ಧಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಿಸನ್ಧಿ**। ಸಙ್ಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ **ಸಙ್ಖೇಪಾ,** ಹೇತು, ವಿಪಾಕೋ ಚ। ಅಥ ವಾ ಹೇತು ವಿಪಾಕೋತಿ ಸಙ್ಖಿಪ್ಪನ್ತೀತಿ **ಸಙ್ಖೇಪಾ**। ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ ವಾ **ಸಙ್ಖೇಪ**ಸದ್ದೋ। ಅತೀತಹೇತುಸಙ್ಖೇಪಾದಿವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಚತುಸಙ್ಖೇಪಂ**। ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಖೇಪೇ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಅತೀತಹೇತುಆದೀನಂ ಪಕಾರಾ। ತೇ ಸಙ್ಖೇಪೇ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ಆಕಾರಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವೀಸತಾಕಾರಂ**।

ಖತ್ತಿಯಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನುಸ್ಸರಣಾದಿಕಸ್ಸ ಅಭಿನಿವೇಸಹೇತುನೋ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ, ಅಧೋ ವಾತಿ ಸಸ್ಸತವಾದೀನಂ ಪರಿಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅನಞ್ಞವಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ **ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಜನಸಮೂಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸಾಪಿ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದತೋ। **ತೇತಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತವಾದಿನೋ। **ಇದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಅಗ್ಗಹಣಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತತಿಘನಸ್ಸ ಅಭೇದಿತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಭೇದನಿಬನ್ಧನಂ ನಾನತ್ತನಯಂ ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ ಗಹಿತಂ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಇದಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ** ಇದಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಹಣಂ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ **ವೋಹರನ್ತಿ,** ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದಯೋಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** "ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ, "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬) ವಾ ವಿಧಮಿತ್ವಾ। **ನಿಜ್ಜಟನ್ತಿ** ಅನೋನದ್ಧಂ। **ನಿಗುಮ್ಬನ್ತಿ** ಅನಾವುಟಂ। ಅಪಿಚ ವೇಳುಆದೀನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಸಂಸಿಬ್ಬನಟ್ಠೇನ **ಜಟಾ**। ಕುಸಾದೀನಂ ಓವರಣಟ್ಠೇನ **ಗುಮ್ಬೋ**। ತಸ್ಸದಿಸತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಬ್ಯಾಕುಲಾ ಪಾಕಟತಾ "ಜಟಾ, ಗುಮ್ಬೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ದಿಟ್ಠಿಜಟಾವಿಜಟನೇನ, ದಿಟ್ಠಿಗುಮ್ಬವಿವರಣೇನ ಚ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ತಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಭಗವಾ ಸಮಯನ್ತರಂ ವಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೨೮. ಅತ್ಥಿ ಪರಿಯಾಯೋ **ಸನ್ತಿ**-ಸದ್ದೋ, ಸೋ ಚ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ, ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ಚ ಞಾಣೇನ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನತಾತಿ ಆಹ **"ಸನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಪರಿದೀಪನೇನ ಪನ **"ಸನ್ತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತಂ, ತತೋ ಚ ನೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹತೋ ಸಿಥಿಲಕರಣವಿವೇಚನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಯ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಂ, ಅವಿತಥತಞ್ಚ ದೀಪೇತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ। **ಅತ್ಥೀತಿ** ಚ ಸನ್ತಿಪದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಪುಥುವಚನವಿಸಯೋ ಏಕೋ ನಿಪಾತೋ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೩.೧೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೭) ವಿಯ। **ಆಲಪನವಚನನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಾಲಪನವಚನಂ। ಭಗವಾಯೇವ ಹಿ "ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ಚ ಆಲಪತಿ, ನ ಸಾವಕಾ। ಸಾವಕಾ ಪನ "ಆವುಸೋ, ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿಸಮ್ಬನ್ಧನೇನೇವ। "ಏಕೇ"ತಿ ವುತ್ತೇ **ಏಕಚ್ಚೇತಿ** ಅತ್ಥೋ ಏವ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಾಚಕಸ್ಸ ಏಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಯತೇಕವಚನತ್ತಾ, ನ ಸಮಿತಬಹಿತಪಾಪತಾಯ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಆಹ **"ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಭಾವೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ವಾ ಹೋನ್ತು, ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ, ಸಮ್ಮುತಿಮತ್ತೇನೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಲೋಕೇನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀತಿ **ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸಂ **ಪುಬ್ಬನ್ತಂ** ಪುರಿಮಸಿದ್ಧೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇಹಿ **ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ** ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ, ವಿಚಿತ್ರವುತ್ತಿತಾಯ ಚ **ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ** ಅಪರಭಾಗಸಿದ್ಧೇಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭೂತೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗಾಹೇಹಿ **ಗಣ್ಹನ್ತಿ** ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀ"**ತಿ। ಪುರಿಮಭಾಗಪಚ್ಛಿಮಭಾಗಸಿದ್ಧಾನಂ ವಾ ತಣ್ಹಾಉಪಾದಾನಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಪ್ಪನಗಹಣಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಉಪಾದಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ।

ಪಹುತಪಸಂಸಾನಿನ್ದಾತಿಸಯಸಂಸಗ್ಗನಿಚ್ಚಯೋಗಾದಿವಿಸಯೇಸು ಇಧ ನಿಚ್ಚಯೋಗವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪುಬ್ಬನ್ತ ಕಪ್ಪೋ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ಪಹುತೇ ಚ ಪಸಂಸಾಯಂ, ನಿನ್ದಾಯಞ್ಚಾತಿಸಯನೇ।
> ನಿಚ್ಚಯೋಗೇ ಚ ಸಂಸಗ್ಗೇ, ಹೋನ್ತಿಮೇ ಮನ್ತುಆದಯೋ”ತಿ॥

ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ ಏತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಆದಿ-ಸದ್ದಲೋಪೇನ, ನಿದಸ್ಸನನಯೇನ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಪದಪೂರಣಸಮೀಪಉಮ್ಮಗ್ಗಾದೀಸುಪಿ ಹಿ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಇಙ್ಘ ತಾವ ಸುತ್ತನ್ತೇ ವಾ ಗಾಥಾಯೋ ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ವಾ ಪರಿಯಾಪುಣಸ್ಸು (ಪಾಚಿ॰ ೪೪೨), ಸುತ್ತನ್ತೇ ಓಕಾಸಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೨೨೧) ಚ ಪದಪೂರಣೇ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ, “ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೧) ಸಮೀಪೇ, “ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋ, ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ ಕಚ್ಚಾನ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೧) ಚ ಉಮ್ಮಗ್ಗೇತಿ।

ಅನ್ತಪೂರೋತಿ ಮಹಾಅನ್ತಅನ್ತಗುಣೇಹಿ ಪೂರೋ। “ಸಾ ಹರಿತನ್ತಂ ವಾ ಪನ್ಥನ್ತಂ ವಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿ। ತತ್ಥ **ಸಾತಿ** ತೇಜೋಧಾತು। **ಹರಿತನ್ತನ್ತಿ** ಹರಿತತಿಣರುಕ್ಖಮರಿಯಾದಂ । **ಪನ್ಥನ್ತನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಮರಿಯಾದಂ। ಆಗಮ್ಮ ಅನಾಹಾರಾ ನಿಬ್ಬಾಯತೀತಿ ಸೇಸೋ। “ಅನ್ತಮಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಇತಿವು॰ ೯೧) ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿ। ತತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಂ ಉಲತಿ ಗವೇಸತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡೋಲೋ,** ಪಿಣ್ಡಾಚಾರಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಂ,** ಪಿಣ್ಡಚರಣೇನ ಜೀವಿಕತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸೇವಾತಿ** ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಯಭೂತೋ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಏವ, ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬ...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿ। ಏತೇನ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಯನತೋ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಙ್ಖತಭೂತಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಭಾಗಂ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಪರಭಾಗೋವ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಕ್ಕಾಯೋತಿ** ಸಕ್ಕಾಯಗಾಹೋ।

ಕಪ್ಪೋತಿ ಲೇಸೋ। **ಕಪ್ಪಕತೇನಾತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಕರಣಾನಂ ಅಞ್ಞತರದುಬ್ಬಣ್ಣಕತೇನ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಮಹಾಕಪ್ಪಸಮನ್ತಭಾವಕಿಲೇಸಕಾಮವಿತಕ್ಕಕಾಲಪಞ್ಞತ್ತಿಸದಿಸಭಾವಾದೀಸುಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ “ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೫೬) ಮಹಾಕಪ್ಪೇ ವತ್ತತಿ, “ಕೇವಲಕಪ್ಪಂ ವೇಳುವನಂ ಓಭಾಸೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೪) ಸಮನ್ತಭಾವೇ, “ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಕಾಮೋ ರಾಗೋ ಕಾಮೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ ಕಾಮೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧; ಚೂಳನಿ॰ ೮) ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ, “ತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿತಕ್ಕೇ, “ಯೇನ ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಕಾಲೇ , “ಇಚ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಕಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೧೮) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ, “ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ವತ ಕಿರ ಭೋ ಸಾವಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಮಾನಾ ನ ಜಾನಿಮ್ಹಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೦) ಸದಿಸಭಾವೇತಿ।

ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಸು ಪವತ್ತಿಂ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಾ** (ಮಹಾನಿ॰ ೨೮) ಸಾಧೇನ್ತೋ **“ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉದ್ದಾನತೋತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ। **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಗುಣವಚನಂ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಹಜಾತಭೂತಾಯ ಅಭಿನನ್ದನಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಚೇವ ಸಸ್ಸತಾದಿಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ। ಪುಬ್ಬೇ ನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮವಿಸಯಾಯ ಕಪ್ಪನಾಯ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಅತೀತಕಾಲವಾಚಕೋಯೇವ ಪುಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ, ನ ಪನ “ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಪಧಾನಾದಿವಾಚಕೋ, ರೂಪಾದಿಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪನವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕೋ, ನ ಪನ ಅಬ್ಭನ್ತರಾದಿವಾಚಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅತೀತಂ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಪ್ಪೇತ್ವಾತಿ** ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ತಣ್ಹಾಯನಾಭಿನಿವೇಸನಾನಂ ಸಮತ್ಥನಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಮಾಹ। **ಠಿತಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಿಯಾ

ಅವಿಜಹನಂ, ಪುಬ್ಬನ್ತಮೇವ ಅನುಗತಾ ದಿಟ್ಠಿ ತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಅತ್ಥಿತಾ, ಅನುಗತತಾ ಚ ನಾಮ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **"ತೇ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ **"ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಆರಬ್ಭಾ"**ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಿ। ತತ್ಥ **ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ। ವಿಸಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪುಬ್ಬನ್ತೋ। ವಿಸಯಭಾವತೋ ಹೇಸ ತಸ್ಸಾ ಆಗಮನಟ್ಠಾನಂ , ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆಗಮ್ಮ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ। ತದೇತಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಜನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿತಂ ಕರೋನ್ತಾ"**ತಿ।

ಅಧಿವಚನಪಥಾನೀತಿ [ಅಧಿವಚನಪಅದಾನಿ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] ರುಳ್ಹಿಮತ್ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನಿ। ದಾಸಾದೀಸು ಹಿ ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿಸದ್ದಾ ವಿಯ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ತಥಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯೇವ **ಅಧಿವಚನಂ,** ಸಾ ಚ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಪಥೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಭಾಗೇ, ವುಚ್ಚತೀತಿ **ವಚನಂ**। ಅಧಿ ಉಪರಿಭಾಗೇ ವಚನಂ **ಅಧಿವಚನಂ**। ಉಪಾದಾನಿಯಭೂತಾನಂ ರೂಪಾದೀನಂ [ಉಪಾದಾಭೂತರೂಪಾದೀನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೯)] ಉಪರಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಾ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿದೀಪಕಪಥಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಯದಿದಂ "ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ, ನ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥೋತಿ। **ಅಧಿಮುತ್ತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಅಧಿವಚನ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ "ನಿರುತ್ತಿಪಥೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೭ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ ಉತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನಪರಿಯಾಯತ್ತಾ। **"ಭೂತಂ ಅತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಭೂತಸಭಾವತೋ ಅತಿರೇಕಂ। ತಮತಿಧಾವಿತ್ವಾ ವಾ ಮುಚ್ಚನ್ತೀತಿ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಯೋ,** ತಾಸಂ ಪಥಾನಿ ತದ್ದೀಪಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅಧಿಕಂ ವಾ ಸಸ್ಸತಾದಿಕಂ ಮುಚ್ಚನ್ತೀತಿ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಯೋ**। ಅಧಿಕಞ್ಹಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಂ, ಪಕತಿಆದಿಂ, ದಬ್ಬಾದಿಂ, ಜೀವಾದಿಂ, ಕಾಯಾದಿಞ್ಚ ಅಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

೩೦. **ಅಭಿವದನ್ತೀ**ತಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। "ಅಯಮೇವ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾಪಿ ವದನ್ತಿ। ಅಭಿವದನಕಿರಿಯಾಯ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಅವಿಚ್ಛೇದಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ ಕತನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ। ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಹೇತುಭೂತಾಯ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಿ,** ದಿಟ್ಠಿ ಏವ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ** "ಮುತ್ತಗತಂ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ಸಙ್ಖಾರಗತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೪೧) ವಿಯ ಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋ, ಗನ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗತಮತ್ತನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತಮೇವ, ನತ್ಥಞ್ಞಂ ಅವಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ದಿಟ್ಠಿಪಕಾರೋ ವಾ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ**। ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರಸದ್ದೇ ಸಮಾನತ್ಥೇ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಗಹಣವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞಾಪನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಮರಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತವೇವಚನಾನಿ, ಮರಣಾಭಾವೇನ ವಾ **ಅಮರಂ**। ಉಪ್ಪಾದಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ನಿಚ್ಚಂ**। ಥಿರಟ್ಠೇನ ವಿಕಾರಾಭಾವೇನ **ಧುವಂ**। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳೀಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ "ರೂಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿ ಪಾಠಸೇಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ - "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ವೇದನಂ, ಸಞ್ಞಂ, ಸಙ್ಖಾರೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ, "ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನ"ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ ಪನ ಪಞ್ಚದಸವಿಧಾಯಪಿ ತದವಸೇಸಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೋ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೇವ। ತಥಾ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪಭೋಗಭೂತೋ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ। ಸಸನ್ತತಿಪತಿತೇ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೋ ಪರಸನ್ತತಿಪತಿತೋ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥಾಹ - "ಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತೇಸಂ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ವಾದೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಸಸ್ಸತಸಹಚರಿತತಾಯ ಪನ ವಾದೋಪಿ ಸಸ್ಸತೋತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ, ಸಸ್ಸತೋ ಇತಿ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಾ ತತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಸ್ಸತಂ ವದನ್ತಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರನ್ತೀತಿ **ಸಸ್ಸತವಾದಾ** ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

೩೧. **ಆತಾಪನಭಾವೇನಾತಿ** ವಿಬಾಧನಸ್ಸ ಭಾವೇನ, ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ವಾ। ಪಹಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಬಾಧನಂ। **ಪದಹನವಸೇನಾತಿ** ಸಮಾದಹನವಸೇನ। **ಸಮಾದಹನಂ** ಪನ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಮದತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹನಂ। ಯಥಾ ಸಮಾಧಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರಣಂ **ಅನುಯೋಗೋ।** ಇತಿ ಪದತ್ತಯೇನ ವೀರಿಯಮೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ವೀರಿಯ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾಕ್ಕಮಞ್ಚೇಹ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಪರಿದಮನವೀರಿಯಾನಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಪಮಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ,** ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ। ಸೋ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಏವ। ಸಮ್ಮಾ ಉಪಾಯೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಮನಸಿಕಾರೋ,** ಸೋ ಪನ ಞಾಣಮೇವ, ನ ಆರಮ್ಮಣವೀಥಿಜವನಪಟಿಪಾದಕಾ, ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥತೋ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ। **ಪಥಮನಸಿಕಾರೋತಿ** ಕಾರಣಮನಸಿಕಾರೋ। ತದೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ **"ಯಸ್ಮಿಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಮಿಂ ಮನಸಿಕಾರೇತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕರಣೂಪಾಯಭೂತೇ ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ಮನಸಿಕಾರೇ। **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ದನ್ತರಸಮ್ಪಯೋಗಾದಿನಾ ವಿಯ ಪಕರಣವಸೇನಾಪಿ ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸವಿಸಯೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ವೀರಿಯಞ್ಚಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವುತ್ತಂ ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ವೀರಿಯಞ್ಚ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಆತಪ್ಪ...ಪೇ॰... ಮನಸಿಕಾರಮನ್ವಾಯಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ, ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುನ್ನಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಧಿಗಮನಪಟಿಪದಾ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೪೦೧) ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ"**ತಿ। **ತಥಾಜಾತಿಕನ್ತಿ** ತಥಾಸಭಾವಂ, ಏತೇನ ಚುದ್ದಸವಿಧೇಹಿ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನೇಹಿ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪಗುಣತಾಪಾದನೇನ ದಮಿತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಚೇತಸೋ ಸಮಾಧಿ **ಚೇತೋಸಮಾಧಿ,** ಸೋ ಪನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸೇವ ಸಮಾಧಿ। **ಯಥಾ**-ಸದ್ದೋ **"ಯೇನಾ"**ತಿ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಸಮಾಧಿನಾ"**ತಿ।

ವಿಜಮ್ಭನಭೂತೇಹಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಝಾನಾನುಭಾವೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ **ಝಾನಾನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಏವಂ ವದತೀತಿ** ವತ್ತಮಾನವಚನಂ, ತಥಾವದನಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕತಾದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನಿಯಮಿತೇ ಹಿ ಕಾಲವಿಸೇಸೇ ವಿಪ್ಪಕತಕಾಲವಚನನ್ತಿ। ವನತಿ ಯಾಚತಿ ಪುತ್ತನ್ತಿ **ವಞ್ಝಾ ಝ**-ಪಚ್ಚಯಂ, ನ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ನಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ, ವಧತಿ ಪುತ್ತಂ, ಫಲಂ ವಾ ಹನತೀತಿಪಿ **ವಞ್ಝಾ** ಸಪಚ್ಚಯಧ್ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಝ-ಕಾರಂ, ನಿಗ್ಗಹಿತಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ। ಸಾ ವಿಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಫಲಸ್ಸ ಅಜನನೇನಾತಿ **ವಞ್ಝೋ,** ತೇನಾಹ **"ವಞ್ಝಪಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಪದತ್ಥವತಾ ಇಮಿನಾ ಕೀದಿಸಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಚೋದನಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಏತೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಝಾನಲಾಭಿಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಮ್ಮುಖೇನ ಪನ ಸೇಸಧಮ್ಮಾಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಝಾನಾದೀನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರೂಪಾದಿಜನಕಭಾವನ್ತಿ** ರೂಪಾದೀನಂ ಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯಂ। **ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ** "ನಯಿಮೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಜನೇನ್ತೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಸತಿ ಹಿ ಜನಕಭಾವೇ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ, ಸುಖಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ ಚ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಉಪ್ಪಾದೇ ಚ ಸತಿ ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀ ನಿರೋಧೋತಿ ಅನವಕಾಸಾವ ನಿಚ್ಚತಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ।

ಠಿತೋತಿ ನಿಚ್ಚಲಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, **ಕೂಟಟ್ಠ**-ಸದ್ದೋಯೇವ ವಾ ಲೋಕೇ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ನಿಚ್ಚೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಠಾಯೀ,** ಏಸಿಕಾ ಚ ಸಾ ಠಾಯೀ ಚಾತಿ **ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯೀ,** ವಿಸೇಸನಪರನಿಪಾತೋ ಚೇಸ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರನೇಮೋ ನಿಚ್ಚಲಟ್ಠಿತಿಕೋ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ। "ಕೂಟಟ್ಠೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಚೇತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚತಾಭಾವಮಾಹ। "ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯೀ ಠಿತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಯಥಾ ಏಸಿಕಾ ವಾತಪ್ಪಹಾರಾದೀಹಿ ನ ಚಲತಿ, ಏವಂ ನ ಕೇನಚಿ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ವಿಕಾರಾಭಾವಂ, ವಿಕಾರೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ವಿನಾಸೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಭಯೇನಾಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ವಿನಾಸಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ।

ಏವಮಟ್ಠಕಥಾವಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕೇಚಿವಾದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇಚಿ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮುಞ್ಜತೋತಿ** [ಮುಞ್ಜೇ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] ಮುಞ್ಜತಿಣತೋ। **ಈಸಿಕಾತಿ** ಕಳೀರೋ। **ಯದಿದಂ** ಅತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ **ಜಾಯತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ,** ತಂ ಸತ್ತಿರೂಪವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ **ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ** ಬ್ಯತ್ತಿರೂಪವಸೇನ **ನಿಕ್ಖಮತಿ,** ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವಾ"ತಿ ಹಿ ಏತೇನ ಕಾರಣೇ ಫಲಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಬ್ಯತ್ತಿರೂಪವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾಲಿಗಬ್ಭೇ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಂ

ಸಾಲಿಸೀಸಂ ವಿಯ ಹಿ ಸತ್ತಿರೂಪಂ, ತದಭಿನಿಕ್ಖನ್ತಂ ವಿಯ ಬ್ಯತ್ತಿರೂಪನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಸತ್ತಿರೂಪವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನೋಯೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಭಿಬ್ಯತ್ತೋ ಬ್ಯತ್ತಿರೂಪವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ? ಯಥಾ ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಘಟೋ ಆಲೋಕೇನ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪೀತಿ।

ಇದಮೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ - ಕಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಆಲೋಕೋ ಘಟಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯದಿ ಘಟವಿಸಯಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಏವ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೀಪನತೋ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿ। ಅಥ ಘಟವಿಸಯಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಆವರಣಭೂತಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮನ್ತೋ ಪಕಾಸೇತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತೇವ। ಸತಿ ಹಿ ಘಟವಿಸಯಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಥಂ ಅನ್ಧಕಾರೋ ತಸ್ಸಾ ಆವರಣಂ ಹೋತೀತಿ। ಯಥಾ ಚ ಘಟಸ್ಸ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಯದಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಬುದ್ಧಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಉಪ್ಪತ್ತಿವಚನೇನೇವ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಮತ್ತಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಏವ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೀಪನತೋ। ತಥಾ ಸಸ್ಸತವಾದೋಪಿ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ। ಅಥ ಬುದ್ಧಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆವರಣಭೂತಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಧಮನೇನ ಬುದ್ಧಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಏವಮ್ಪಿ ಸತಿ ಅತ್ಥವಿಸಯಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಥಂ ಮೋಹೋ ತಸ್ಸಾ ಆವರಣಂ ಹೋತೀತಿ, ಹಾಯತೇವ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ, ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಭೇದಸಬ್ಭಾವತೋಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿ। ನ ಹಿ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜನಕಾನಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಮಣಿಪದೀಪಾದೀನಂ ಭೇದೇನ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜಿತಬ್ಬಾನಂ ಘಟಾದೀನಂ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಹೋತಿ ಚ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಬುದ್ಧಿಭೇದೋ ಯಥಾವಿಸಯಂ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಭವತೋತಿ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ, ನ ಚೇತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತಿಕಪ್ಪನಾ ಯುತ್ತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿಕಿರಿಯಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ವುತ್ತಿಯಾ ವುತ್ತಿಮತೋ ಚ ಅನಞ್ಞಥಾನುಜಾನನತೋ। ಅನಞ್ಞಾಯೇವ ಹಿ ತಥಾ ವುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಕಿರಿಯಾ ತಬ್ಬನ್ತವತ್ಥುತೋ, ಯಥಾ ಫಸ್ಸಾದೀಹಿ ಫುಸನಾದಿಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಿಮತೋ ಅನಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ವುತ್ತಿಯಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಏವಾತಿ। ಯೇ ಪನ "ಈಸಿಕಟ್ಠಾಯೀ ಠಿತೋ"ತಿ ಪಠಿತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಮಿಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ತದಿದಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ತೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತಿ ಚವನ್ತಿ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಪದೇಹಿ ಅತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮಿವ ಅಸಮ್ಬನ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಸನ್ಧಾವನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯೇ ಇಧ ಮನುಸ್ಸಭಾವೇನ ಅವಟ್ಠಿತಾ, ತೇಯೇವ ದೇವಭಾವಾದಿಉಪಗಮನೇನ ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ, ಅಕತಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಭಾಗಮೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪರಾಪರನ್ತಿ ಅಪರಸ್ಮಾ ಭವಾ ಅಪರಂ ಭವಂ, ಅಪರಮಪರಂ ವಾ, ಪುನಪ್ಪುನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಚವನ್ತೀ"**ತಿ ಪದಮುಲ್ಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ **"ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ ಅತ್ಥಂ ವಿವರತಿ, ಅತ್ತನೋ ತಥಾಗಹಿತಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸಭಾವತ್ತಾ ನ ಚುತೂಪಪತ್ತಿಯೋ। ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ನಾಪಿ ಸನ್ಧಾವನಸಂಸರಣಾನಿ, ಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಪನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೇನ ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏವಂ ವೋಹರೀಯನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತೇನ "ಅವಟ್ಠಿತಸಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಧಮ್ಮಿನೋ ಚ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ ಚಾ"ತಿ ಇಮಂ ವಿಪರಿಣಾಮವಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಇಮಿಸ್ಸಂ ಸಸ್ಸತವಾದವಿಚಾರಣಾಯಮೇವ "ಏವಂಗತಿಕಾ"ತಿ ಪದತ್ಥವಿಭಾವನೇ ವಕ್ಖಾಮ। ಇದಾನಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ ಅಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ಧಾವನ್ತೀತಿಆದಿನಾ ವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದತಿ** ವಿನಾಸೇತಿ ಸನ್ಧಾವನಾದಿವಚನಸಿದ್ಧಾಯ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಸಸ್ಸತವಾದಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ತದತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ। **ನ ನಿಬದ್ಧ**ನ್ತಿ ನ ಥಿರಂ। "ಸನ್ಧಾವನ್ತೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ, ಸಸ್ಸತವಾದಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸುನ್ದರಮ್ಪಿ ಅಸುನ್ದರಮ್ಪಿ ಹೋತಿಯೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ**। ಸಬ್ಬದಾ ಸರನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಸಸ್ಸತಿಯೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಸ-ಕಾರಂ, ದ್ವಿಭಾವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ, ಪಥವೀಸಿನೇರುಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ, ಸಸ್ಸತೀಹಿ ಸಮಂ ಸದಿಸಂ ತಥಾ, ಭಾವನಪುಂಸಕವಚನಞ್ಚೇತಂ। "ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಹಿ ಕತ್ತುಅಧಿಕಾರೋ। **ಸಸ್ಸತಿಸಮ**ನ್ತಿ ವಾ ಲಿಙ್ಗಬ್ಯತ್ತಯೇನ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ। ಸಸ್ಸತಿಸಮೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಅತ್ಥಿ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ। ಏವ-ಸದ್ದಸ್ಸ

ಹಿ ಏ-ಕಾರೇ ಪರೇ ಇತಿ-ಸದ್ದೇ ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ವ-ಕಾರಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ। **ಸಸ್ಸತಿಸಮನ್ತಿ** ಸಸ್ಸತಂ ಥಾವರಂ ನಿಚ್ಚಕಾಲನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಸ್ಸತಿಸಮ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಪದೇನ ಸಮಾನತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೧) ವುತ್ತೋ।

ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೇಸಂ "ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ತೇಸಂ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಆಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಸಾಧೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಅತ್ತನಾ ಚ ಯಥಾನಿಚ್ಛಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಪರೇಪಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ಅನಿಚ್ಛಿತಂ , ಇದಂ ಪನ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ ಏತೇಸು ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಏಕೋವಾಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣಸಮ್ಭವತೋ। ಯೋ ಹಿ ಯಮತ್ಥಂ ಅನುಭವತಿ, ಸೋ ಏವ ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನ ಅಞ್ಞೋ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅನುಭೂತಮತ್ಥಂ ಅಞ್ಞೋ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಯಥಾ ತಂ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೇನ ಅನುಭೂತಂ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ। ಯಥಾ ಚೇತಾಸು, ಏವಂ ಇತೋ ಪುರಿಮತರಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸು, ತಸ್ಮಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಯಥಾ ಚ ಮೇ, ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಸಸ್ಸತವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಗಹಣಂ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪರೇಪಿ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಪಥಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸೋ ಏವಮಾಹಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಪರಾನುಗಾಹಾಪನವಸೇನ ಇಧ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಏತನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಸಸ್ಸತಭಾವಂ। **"ನ ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನದಸ್ಸನಂ। **ಠಾನ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣೇ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಇಧ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಇದ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಕಾರಣಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ತಿವಿಧಂ ಸಮ್ಪಾಪಕಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಞಾಪಕನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಕಾರಣಂ, ಬೀಜಂ ಅಙ್ಕುರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಾರಣಂ, ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚತಾದೀನಂ ಞಾಪಕಕಾರಣಂ, ಇಧಾಪಿ ಞಾಪಕಕಾರಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಞಾಪಕೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಞಾಪೇತಬ್ಬತ್ಥವಿಸಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ ಕಾರಣಂ। ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ತಂ ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಠಾನಂ,** ವಸತಿ ತಂ ಞಾಣಮೇತ್ಥ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **"ವತ್ಥೂ"**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ ವತ್ಥು-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾಪಿ ಠಾನ-ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ।

೩೨-೩೩. ದುತಿಯತತಿಯವಾರಾನಂ ಪಠಮವಾರತೋ ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಾಲಭೇದನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿ ವಾರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। ತದೇತಂ ಕಾಲಭೇದಂ ಯಥಾಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇವಲಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇತರೇನ ದುತಿಯತತಿಯವಾರಾ ಯಾವ ದಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾ, ಯಾವ ಚತ್ತಾಲೀಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯದೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತವಾದೋ ಚತುಧಾ ವಿಭತ್ತೋ, ನನು ತಿಧಾ ಕಾಲಭೇದಮಕತ್ವಾ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಕವಾದೋ ವಿಯ ದುವಿಧೇನೇವ ವಿಭಜಿತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತುಂ **"ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮನ್ದಪಞ್ಞಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಲಾಭೀನಂ ವಸೇನ ತಿಧಾ ಕಾಲಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ತಕ್ಕನೇನ ಸಹ ಚತುಧಾ ವಿಭತ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನನು ಚ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ತಕ್ಕಿಕಾನಂ ವಿಯ ಮನ್ದಪಞ್ಞಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಂ ಹೀನಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಸಮ್ಭವತೋ ಬಹುಧಾ ಭೇದೋ ಸಿಯಾ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋ ತಯೋ ಏವ ರಾಸೀ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತ್ತಾ। ತೀಸು ಹಿ ರಾಸೀಸು ಯೇ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಞ್ಞಾ, ತೇ ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಊನಕಮೇವ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಞ್ಞಾ, ತೇ ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಾನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತೋ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸದಸಚತ್ತಾರೀಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ತಯೋ ಏವ ರಾಸೀ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾತಿ। **ನ ತತೋ ಉದ್ಧನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲತ್ತಯತೋ, ಚತ್ತಾರೀಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪತೋ ವಾ ಉದ್ಧಂ ನಾನುಸ್ಸರತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ದುಬ್ಬಲಪಞ್ಞತ್ತಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದವಿರಹತೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಪಞ್ಞಾ ಹೋತೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ।

೩೪. ತಪ್ಪಕತಿಯತ್ತೋಪಿ ಕತ್ತುತ್ಥೋಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ತಕ್ಕಯತೀ"**ತಿ। ತಪ್ಪಕತಿಯತ್ತತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ದುತಿಯನಯೋಪಿ ಉಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ತಕ್ಕಯತೀತಿ** ಊಹಯತಿ, ಸಸ್ಸತಾದಿಆಕಾರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ

ಅಭಿನಿರೋಪಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಕ್ಕೋ**ತಿ ಆಕೋಟನಲಕ್ಖಣೋ, ವಿನಿಚ್ಛಯಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಕ್ಕನಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ **ವೀಮಂಸಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಅತ್ಥವಚನಮತ್ತಂ। ನಿಬ್ಬಚನಂ ಪನ ತಕ್ಕಿಪದೇ ವಿಯ ದ್ವಿಧಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ವೀಮಂಸಾ** ನಾಮ ವಿಚಾರಣಾ, ಸಾ ಚ ದುವಿಧಾ ಪಞ್ಞಾ ಚೇವ ಪಞ್ಞಾಪತಿರೂಪಿಕಾ ಚ। ಇಧ ಪನ ಪಞ್ಞಾಪತಿರೂಪಿಕಾವ, ಸಾ ಚತ್ಥತೋ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸಙ್ಖಾತೋ ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭೂತಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ, ತದೇತಮತ್ಥತ್ತಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತುಲನಾ ರುಚ್ಚನಾ ಖಮನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। "**ತುಲಯಿತ್ವಾ**"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಮನ್ತತೋ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಾ ಆಹನನಂ **ಪರಿಯಾಹತಂ,** ತಂ ಪನ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಊಹನಮೇವ, ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ ಪದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "**ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಕ್ಕೇತ್ವಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯಾ**ತಿ ತಿಧಾ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾಯ। **ಅನುವಿಚರಿತ**ನ್ತಿ ಅನುಪವತ್ತಿತಂ, ವೀಮಂಸಾನುಗತೇನ ವಾ ವಿಚಾರೇನ ಅನುಮಜ್ಜಿತಂ। ತದನುಗತಧಮ್ಮಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಧಾನಧಮ್ಮೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಭಾತಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ಪಟಿಭಾನಂ,** ಯಥಾಸಮಾಹಿತಾಕಾರವಿಸೇಸವಿಭಾವಕೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, ತತೋ ಜಾತನ್ತಿ **ಪಟಿಭಾನಂ,** ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯನಂ, ಸಯಂ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಂ **ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ** , ತೇನೇವಾಹ "**ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಮತ್ತಸಙ್ಖಾತ**"ನ್ತಿ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾದಯೋ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಅನಾಮಟ್ಠಕಾಲವಚನೇ ವತ್ತಮಾನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ಉಪಪನ್ನೋತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ವದತೀ**"ತಿ।

ಪಾಳಿಯಂ "ತಕ್ಕೀ ಹೋತಿ ವೀಮಂಸೀ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ ತಕ್ಕೀಭೇದಂ ವಿಭಜನ್ತೋ "**ತತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪರೇಹಿ ಪುನ ಸವನಂ **ಅನುಸ್ಸುತಿ,** ಸಾ ಯಸ್ಸಾಯಂ **ಅನುಸ್ಸುತಿಕೋ।** ಪುರಿಮಂ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಜಾತಿಂ ಸರತೀತಿ **ಜಾತಿಸ್ಸರೋ।** ಲಬ್ಭತೇತಿ **ಲಾಭೋ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ರೂಪಾದಿ, ಸುಖಾದಿ ಚ, ನ ಪನ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸೋ, ತೇನೇವಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಸೋ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ವೀಮಂಸಾನುವಿಚರಿತಂ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ ಏವಮಾಹಾ"ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಮತ್ತಸಙ್ಖಾತ"ನ್ತಿ। **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋಪಿ** ವದತಿ "ಮತ್ತ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾದಯೋ ನಿವತ್ತೇತೀತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೪) ಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಲಾಭೀ।** ಸುದ್ಧೇನ ಪುರಿಮೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇನ, ಸುದ್ಧಂ ವಾ ತಕ್ಕನಂ **ಸುದ್ಧತಕ್ಕೋ,** ಸೋ ಯಸ್ಸಾಯಂ **ಸುದ್ಧತಕ್ಕಿಕೋ। ತೇನ ಹೀ**ತಿ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ತಥಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರರಞ್ಞೋವ ಭಗವತಿ ಸಮಾನೇತಿ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಂ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ। **ಲಾಭಿತಾಯಾ**ತಿ ರೂಪಾದಿಸುಖಾದಿಲಾಭೀಭಾವತೋ। "**ಅನಾಗತೇಪಿ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ ಇದಂ ಲಾಭೀತಕ್ಕಿನೋ ಏವಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ತಕ್ಕನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಅನಾಗತಂಸತಕ್ಕನೇನೇವ ಹಿ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೀ ಭವತಿ। "**ಅತೀತೇಪಿ ಏವಂ ಅಹೋಸೀ**"ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅನಾಗತಂಸತಕ್ಕನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ "ಯಥಾ ಮೇ ಇದಾನಿ ಅತ್ತಾ ಸುಖೀ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅತೀತೇಪೀತಿ ಪಠಮಂ ಅತೀತಂಸಾನುತಕ್ಕನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಅನಾಗತೇಪಿ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಕ್ಕಯನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। "**ಏವಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನಿಚ್ಚೇಸು ಭಾವೇಸು ಅಞ್ಞೋ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ದೋಸೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಕತಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ ಅಕತಸ್ಸ ಚ ಅಜ್ಝಾಗಮೋ ಸಿಯಾ। ನಿಚ್ಚೇಸು ಪನ ಭಾವೇಸು ಅಞ್ಞೋ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ದೋಸೋ ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಕತಸ್ಸ ಅವಿನಾಸೋ, ಅಕತಸ್ಸ ಚ ಅನಜ್ಝಾಗಮೋ ಸಿಯಾತಿ ತಕ್ಕಿಕಸ್ಸ ಯುತ್ತಿಗವೇಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಸುದ್ಧತಕ್ಕನೇನೇವ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೇನ ಹಿ ಆಗಮಾದೀನಂ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀನಞ್ಚ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ನನು ಚ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತು ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು, ದಸಸು ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟೇಸು, ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಚ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟೇಸು ಯಥಾನುಭೂತಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಜಾತಂ "ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತತೋ ಪುರಿಮತರಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸು ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾನುವಿತಕ್ಕನಮುಖೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಏವಂ

ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಭವಿಸ್ಸಮಾನಾನುತಕ್ಕನಂ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ತಥಾಭಾವಾನುತಕ್ಕನಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಿನೋ ಜಾತಾ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಅನುಸ್ಸುತಿಕಜಾತಿಸ್ಸರಲಾಭೀತಕ್ಕಿಕಾ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಉಪಲದ್ಧವತ್ಥುನಿಮಿತ್ತೇನ ತಕ್ಕನೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ತಕ್ಕೀಪಕ್ಖೇಯೇವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ವಿಸೇಸಭೇದರಹಿತತ್ತಾ ಏಕೋವಾಯಂ ಸಸ್ಸತವಾದೋ ವವತ್ಥಿತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ತಕ್ಕನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಪಕ್ಖಂ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಪಕ್ಖಂ ವಾ ಭಜೇಯ್ಯಾತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಞ್ಹಿ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ದೀಘದೀಘತರಂ ದೀಘತಮಕಾಲಾನುಸ್ಸರಣಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಾಮಿ। ಇಮಿನಾಮಹಂ ಏತಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣಮೇವ ಪಧಾನಕಾರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಂ। ಯಂ ಪನ ತಸ್ಸ "ಇಮಿನಾಮಹಂ ಏತಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ತಕ್ಕನಂ, ನ ತಂ ಇಧ ಪಧಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಸ್ಸ ಅಪಧಾನಭಾವತೋ, ಪಧಾನಕಾರಣೇನ ಚ ಅಸಾಧಾರಣೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಸಾಸನೇ, ಲೋಕೇಪಿ ಚ ನಿರುಳ್ಹೋ ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಯವಙ್ಕುರೋ"ತಿಆದಿ।

ಏವಂ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಪಧಾನಕಾರಣವಿಭಾವಿನೀ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ, ತಕ್ಕಿಕಾನಂ ಹೀನಾದಿವಸೇನ ಚ ಮನ್ದಪಞ್ಞಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಂ ಬಹುಧಾ ಭೇದೇ ಅಞ್ಞತರಭೇದಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಭಗವತಾ ಚತ್ತಾರಿಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಿತಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾನಂ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ। ನ ಹಿ, ಇಧ ಸಾವಸೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾತಿ। ಯದೇವಂ ಅನುಸ್ಸುತಿಕಾದೀಸುಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದೀನಂ ಪಧಾನಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಅಭಾವೇನ ತಕ್ಕಪಧಾನತ್ತಾ, "ಪಧಾನಕಾರಣೇನ ಚ ಅಸಾಧಾರಣೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಸಾಸನೇ, ಲೋಕೇಪಿ ಚ ನಿರುಳ್ಹೋ"ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಿಮಿತ್ತರಹಿತಸ್ಸ ತಕ್ಕನಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೇ ವಿಸುಂ ಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ವಿಸುಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಕಾರಣಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ಮನ್ದಮಜ್ಝಿಮತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾವಸೇನ ತಿವಿಧೋತಿ ತಿಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ, ಸಬ್ಬತಕ್ಕಿನೋ ಚ ತಕ್ಕೀಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚತುಧಾ ಏವ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೋ ಭಗವತಾತಿ।

೩೫. "ಅಞ್ಞತರೇನಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಪನ **ವಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನಿಯಮತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ದ್ವೀಹಿ ವಾ ತೀಹಿ ವಾ"**ತಿ, ತೇನ ಚತೂಸು ವತ್ಥೂಸು ಯಥಾರಹಮೇಕಚ್ಚಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನೇ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ಬಾಹ್ಯತ್ಥವಾಚಕೋ ಕತ್ತುನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ನಿಪಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥಾಹ - ಕಿಂ ಪನೇತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಹೇತು, ಉದಾಹು ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸಾತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ, ಯದಿ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಹೇತು, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ಗಹಿತಾನಿ, ನ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಾದಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಿಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ಅಥ ಪನ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಹೇತು, ಅನುಸ್ಸರಣಹೇತುಭೂತೋ ಅಧಿಗಮೋ ವಿಯ, ತಕ್ಕನಪರಿಯೇಟ್ಠಿಭೂತಾ ಯುತ್ತಿ ವಿಯ ಚ ಆಗಮೋಪಿ ವತ್ಥುಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅವಸೇಸಕಾರಣಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ "ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನಂ ನ ಯುಜ್ಜತೇವಾತಿ? ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ಅಭಿನಿವೇಸಪಕ್ಖೇ ತಾವ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇಹಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸಞ್ಞೋ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನವಬೋಧತೋ ಧಮ್ಮಯುತ್ತಿಂ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ ಏಕತ್ತನಯಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಾನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನೇಹಿ ಖನ್ಧೇಸು "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩೧) ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಉಪನೇಸಿ, ಇತಿ ಆಸನ್ನಕಾರಣತ್ತಾ, ಪಧಾನಕಾರಣತ್ತಾ ಚ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ಇಧ ಗಹಿತಾನಿ। ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪಕ್ಖೇ ಪನ ಆಗಮೋಪಿ ಯುತ್ತಿಯಮೇವ ಠಿತೋ ವಿಸೇಸೇನ ನಿರಾಗಮಾನಂ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವೇನ ಗಹಿತಾನಿ।

ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ದುವಿಧಂ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಂ, ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣಂ, ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ ಅನುಮಾನಞಾಣಂ। ಆಗಮೋ ಚ ಸುತಮಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಾಧನತೋ ಅನುಮಾನಞಾಣಮೇವ ಆವಹತಿ, ಸುತಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನೇನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ಚಿನ್ತಾಮಯಪಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಾವನಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಏವಂ ಆಗಮೋಪಿ ತಕ್ಕನವಿಸಯಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚೇಸ ತಕ್ಕಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತೋವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಭಾವಿತೋ, ಏವಂ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಯುತ್ತಮೇವಿದಂ "ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಪದಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯), "ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ಚ ವಚನತೋ ಪನ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವತ್ಥೂನಿಯೇವ ಇಧ ದೇಸಿತಾನಿ ತಂದೇಸನಾಯ ಏವ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸಾಪಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಅನೇಕಭೇದೇಸು ಹಿ ದೇಸಿತೇಸು ಯಸ್ಮಿಂ ದೇಸಿತೇ ತದಞ್ಞೇಪಿ ದೇಸಿತಾ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಮೇವ ದೇಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಭಿನಿವೇಸಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಸು ಚ ಅಭಿನಿವೇಸೇ ದೇಸಿತೇಪಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇ ಅನಿಯಮತೋ। ಅಭಿನಿವೇಸಿನೋಪಿ ಹಿ ಕೇಚಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ , ಕೇಚಿ ನ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ। ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇ ಪನ ದೇಸಿತೇ ಅಭಿನಿವೇಸೋಪಿ ಸಿಜ್ಝತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಅಭಿನಿವೇಸೇ ನಿಯಮತೋ। ಯೋ ಹಿ ಯತ್ಥ ಪರೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸೋಪಿ ತಮಭಿನಿವಿಸತೀತಿ।

೩೬. ತಯಿದನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ತ**-ಸದ್ದೇನ "ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪರಾಮಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ತಂ ಇದಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತ"**ನ್ತಿ। **ತತೋತಿ** ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರತೋ ಜಾನನತ್ತಾ। ಪರಮವಜ್ಜತಾಯ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಅನತ್ಥಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಠಾನಾ **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ**। ಯಥಾಹ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ ತದೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ದಿಟ್ಠಿಯೋವ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಿಟ್ಠೀನಂ ಕಾರಣಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಮೇವ** ದಿಟ್ಠೀನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೪) ಸಾಧನಂ। ತತ್ಥ **ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) **ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಭಾವೇನ। ಯಥಾಹ "ಅಸ್ಸುತವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೧) **ಫಸ್ಸೋಪಿ** ಫುಸಿತ್ವಾ ಗಹಣೂಪಾಯಟ್ಠೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೮) ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) **ಸಞ್ಞಾಪಿ** ಆಕಾರಮತ್ತಗ್ಗಹಣಟ್ಠೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦; ಮಹಾ॰ ನಿ॰ ೧೦೯) ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಞತ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨) ಚ ಆದಿ। **ವಿತಕ್ಕೋಪಿ** ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನಟ್ಠೇನ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ"ತಿ, (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨೧) "ತಕ್ಕೀ ಹೋತಿ ವೀಮಂಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪) ಚ ಆದಿ। **ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋಪಿ** ಅಕುಸಲಾನಂ ಸಾಧಾರಣಕಾರಣಟ್ಠೇನ। ತೇನಾಹ "ತಸ್ಸ ಏವಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ವಾ ಅಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ದಿಟ್ಠಿಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯) **ಪಾಪಮಿತ್ತೋಪಿ** ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿ ಆಪಜ್ಜನಟ್ಠೇನ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚ "ಬಾಹಿರಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕರಿತ್ವಾ ನಾಞ್ಞಂ ಏಕಙ್ಗಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಯಥಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦) **ಪರತೋಘೋಸೋಪಿ** ದುರಕ್ಖಾತಧಮ್ಮಸ್ಸವನಟ್ಠೇನ। ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ "ದ್ವೇಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಚ್ಚಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಾಯ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಪರತೋ ಚ ಘೋಸೋ, ಅಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೬) ಪರೇಹಿ ಸುತಾ, ದೇಸಿತಾ ವಾ ದೇಸನಾ **ಪರತೋಘೋಸೋ**।

"ಖನ್ಧಾ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿಪಾಳಿ ತದತ್ಥವಿಭಾವಿನೀ। ತತ್ಥ ಜನಕಟ್ಠೇನ **ಹೇತು,** ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ **ಪಚ್ಚಯೋ। ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ಉಪಾದಿಯಿತ್ವಾ, ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ"**ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ಏತೇನಾತಿ

ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಖನ್ಧಾದಯೋ ಏವ। ಇಧ ಪನ ಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೋಯೇವ ಸಮುಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ ಭಾವಲೋಪತ್ತಾ, ಭಾವಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಚ। **ಆದಿನ್ನಾ** ಸಕಸನ್ತಾನೇ। **ಪವತ್ತಿತಾ** ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು। **ಪರ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಿಣ್ಹತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಪುನಪ್ಪುನ**"ನ್ತಿ। **ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ** "ಇದಮೇವ ದಸ್ಸನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪನ ಮೋಘಂ ತುಚ್ಛಂ ಮುಸಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** ಅಟ್ಠಸು ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖನ್ಧೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪವತ್ತನವಸೇನಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾಫಸ್ಸಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ। **ಆಸೇವನವಸೇನಾತಿ** ಪಾಪಮಿತ್ತಪರತೋಘೋಸೇ। ಯದಿಪಿ ಸರೂಪತ್ಥವಸೇನ ವೇವಚನಂ, ಸಙ್ಕೇತತ್ಥವಸೇನ ಪನ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏವಂವಿಧಪರಲೋಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಹಿ ವಿಸೇಸನೇನೇವ ವೇವಚನಂ ಸಾತ್ಥಕಂ ಸಿಯಾ। ಪರಲೋಕೋ ಚ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಭಿಮುಖೋ ಸಮ್ಪರೇತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೋತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। "ಇತಿ ಖೋ ಆನನ್ದ, ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅಗ್ಗಾಯ ಪರೇನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧) ವಿಯ ಹಿ ಚುರಾದಿಗಣವಸೇನ **ಪರ**-ಸದ್ದಂ ಗತಿಯಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಸದ್ದವಿದೂ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ।

ಏವಂಗತಿಕಾತಿ ಏವಂಗಮನಾ ಏವಂನಿಟ್ಠಾ, ಏವಮನುಯುಞ್ಜನೇನ ಭಿಜ್ಜನನಸ್ಸನಪರಿಯೋಸಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ "ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ದ್ವೇವ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೮; ೨.೩೩, ೩೫; ೩.೧೯೯, ೨೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೪, ೩೯೭) ವಿಯ ನಿಟ್ಠಾನತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಾ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಏವಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ, ಸಸ್ಸತಭಾವಞ್ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾ, ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಚ ಸಮಾನಾ ಬಾಲಲಪನಾಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಯಾವ ಪಣ್ಡಿತಾ ನ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಚ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮನುಯುಞ್ಜಿಯಮಾನಾ ಪನ ಅನವಟ್ಠಿತವತ್ಥುಕಾ ಅವಿಮದ್ದಕ್ಖಮಾ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನೇ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದೂ ವಿಯ, ಖಜ್ಜೋಪನಕಾ ವಿಯ ಚ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ ಚಾತಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಅನುಯುಞ್ಜನೇ ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾ - ಯದಿ ಹಿ ಪರೇಹಿ ಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ ವಾ ಸಸ್ಸತೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸಾಧಾನಸ್ಸ ಕಾತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಹಿತತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ, ಹಿತೇ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜನತ್ಥಂ ಉಪದೇಸೋ ಏವ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಸಿಯಾ, ಕಥಂ ವಾ ತೇನ ಸೋ ಉಪದೇಸೋ ಪವತ್ತೀಯತಿ ವಿಕಾರಾಭಾವತೋ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಜಟಾಕಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾ, ಹಿಂಸಾದಿಕಿರಿಯಾ ಚ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಸುಖಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನುಭವನನಿಬನ್ಧೋ ಏವ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧಾಭಾವತೋ। ಜಾತಿಆದೀನಞ್ಚ ಅಸಮ್ಭವತೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಥ ಪನ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ ಚ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನಾಯಂ ಕಿರಿಯಾದಿವೋಹಾರೋತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಏವಮ್ಪಿ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಮತ್ತನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ತೇ ವಾ ಪನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ಅವತ್ಥಾಭೂತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಸಿಯುಂ ಅನಞ್ಞೇ ವಾ, ಯದಿ ಅಞ್ಞೇ, ನ ತಾಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಹಿಪಿ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯಾಹಿ ಕರೋತಿ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ ಚವತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಾತಿ ಇಚ್ಛಿತಂ, ಏವಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕಪ್ಪನಾಪಿ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ತದವತ್ಥೋ ಏವ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸೋ, ಅಥಾನಞ್ಞೇ, ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸವನ್ತೀಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ಅನಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ತಾಸಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸಸಬ್ಭಾವತೋ ಕುತೋ ಭವೇಯ್ಯ ನಿಚ್ಚತಾವಕಾಸೋ, ತಾಸಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚತಾಪವತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬನ್ಧವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ ಸಸ್ಸತವಾದೋ, ನ ಚೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ವಾದೀ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವೇ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಯುತ್ತಿಂ ವತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಯುತ್ತಿರಹಿತಞ್ಚ ವಚನಂ ನ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತಿ, ತೇನಾವೋಚುಮ್ಹ "ಯಾವ ಪಣ್ಡಿತಾ ನ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಚಾ"ತಿ।

ಸಕಾರಣಂ ಸಗತಿಕನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಹ**-ಸದ್ದೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥೋ "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ನ ಪನ ಸಮವಾಯತ್ಥೋ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಚಿನಿತತ್ತಾ, "ತಞ್ಚ

ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣಗತೀನಮೇವ ಪಜಾನನಭಾವೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾರಣವನ್ತಂ ಗತಿವನ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತಿ, ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತದೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಗತಿಸಞ್ಞಾತಂ ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬನ್ತಿ। **"ತತೋ...ಪೇ॰... ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಂವಣ್ಣೇತಿ **"ತತೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವಿಧ ವಿಭಜನನ್ತಿ ಪಕರಣಾನುರೂಪಮತ್ಥಂ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾ"**ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವುತ್ತೇ ತದಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ, ತದವಿನಾಭಾವತೋ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದಸಬಲಾದಿಞಾಣಂ ಗಹಿತಮೇವಾತಿಪಿ ತದೇವ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂವಿಧನ್ತಿ "ಸೀಲಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಏವಂವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ। **ಪಜಾನನ್ತೋಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ, **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾ "ತಞ್ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತ ಚ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ತತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತತೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಸಾರಭೂತಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ನಾಭಿನಿವಿಸತಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ವಟ್ಟಾಮಿಸೇತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। **"ಅಹ"**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಾನವಸೇನ ಪರಾಮಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಪಜಾನಾಮೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾರತ್ಥೇನ, ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೇನ ವಾ। **"ಮಮ"**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪರಾಮಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಪರಾಮಾಸವಸೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಸಞ್ಞಾತಪರಾಮಾಸವಸೇನ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ "ಅಹಂ ಮಮ"ನ್ತಿ ಪರತೋ ಅಭೂತತೋ ಆಮಸನಂ **ಪರಾಮಾಸೋ,** ತಣ್ಹಾದಯೋ ಏವ। ನ ಹಿ ತಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಖನ್ಧೇಸು "ಅಹ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮಮ"ನ್ತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಅಪರಾಮಸತೋ ಅಪರಾಮಸನ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಅಪರಾಮಸತೋ"**ತಿ ಚೇದಂ ನಿಬ್ಬುತಿಪವೇದನಾಯ (ನಿಬ್ಬುತಿವೇದನಸ್ಸ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೬) ಹೇತುಗಬ್ಭವಿಸೇಸನಂ । "ವಿದಿತಾ"ತಿ ಪದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತ್ತರಿ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಪರಾಮಸತೋ** ಪರಾಮಾಸರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತು ಅಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕತ್ತುಭೂತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬುತಿ ಅಸಙ್ಖತಧಾತು ವಿದಿತಾ, ಅಧಿಗತಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। "ಅಪರಾಮಸತೋ"ತಿ ಹೇದಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ।

"ಅಪರಾಮಾಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ಪವೇದನಾಯ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಕತ್ತಾರಂ ವತ್ವಾಪಿ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವಾತಿ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ ಕತ್ತುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಯಮೇವ ಅತ್ತನಾಯೇವಾ"**ತಿ। **ಸಯಂ, ಅತ್ತನಾ**ತಿ ವಾ ಭಾವನಪುಂಸಕಂ। ನಿಪಾತಪದಞ್ಹೇತಂ। "ಅಪರಾಮಸತೋ"ತಿ ವಚನತೋ ಪರಾಮಾಸಾನಮೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ಇಧ ದೇಸಿತಾ, ತಂದೇಸನಾಯ ಏವ ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬುತಿಯಾ ಸಿಜ್ಝನತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತೇಸಂ ಪರಾಮಾಸಕಿಲೇಸಾನ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಪರಾಮಾಸಸಞ್ಞಾತಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಕಾಮಂ "ಅಪರಾಮಸತೋ"ತಿ ವಚನತೋ ಪರಾಮಾಸಾನಮೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ಇಧ ದೇಸಿತಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಂದೇಸನಾಯ ಪನ ತದವಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಬ್ಬುತಿ ದೇಸಿತಾ ನಾಮ ಭವತಿ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠತಾದಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬುತಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತೇಸಂ ಪರಾಮಾಸಕಿಲೇಸಾನ"**ನ್ತಿ, ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಸಞ್ಞಾತಾನಂ ಪರಾಮಾಸಾನಂ, ತದಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗೋಬಲೀಬದ್ದನಯೋ ಹೇಸ। **ನಿಬ್ಬುತೀ**ತಿ ಚ ನಿಬ್ಬಾಯನಭೂತಾ ಅಸಙ್ಖತಧಾತು, ತಞ್ಚ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ವಿದಿತಾತಿ।

ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನೇನಾತಿ ಯೇನ ಪಟಿಪನ್ನೇನ। ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಾಸಂಯೇವ...ಪೇ॰... ಆದಿಮಾಹಾ"**ತಿ ಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ವೇದನಾನಞ್ಞೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮಾಚಿಕ್ಖತೀತಿ ಆಹ **"ಯಾಸೂ"**ತಿಆದಿ, ಇಮಿನಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ ಹಿ ಭಗವಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಾಸು ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾಸು ಸಮ್ಭವನ್ತೀಸುಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ವೇದನಾಸು ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ಪಕ್ಖನ್ದಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಥಾಪಕ್ಖನ್ದನಮೂಲಭೂತಾ ವೇದನಾಯೇವ ಪರಿಞ್ಞಾಭೂಮಿಭಾವೇನ ಉದ್ಧರತೀತಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ। ಏವಂ **ಏತ್ಥಾ**ತಿಪಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ವೇದನಾಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯಾಯೇಹಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, "ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। "ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣತ್ಥಪದನ್ತಿ ತದತ್ಥಂ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಹಿ "ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋ"ತಿಆದಿಲಕ್ಖಣಾನಂ ವಸೇನ

ಸಮುದಯಾದೀಸು ಅತ್ಥೋ ಯಥಾರಹಂ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ। ಅವಿಸೇಸತೋ ಪನ ವೇದನಾಯ ಸಮುದಯಾದೀನಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿವೇಧವಸೇನ, ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನಾತಿ** "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸುಪ್ಪಾದಾ ಇದಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧; ಉದಾ॰ ೧) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ ಚೇವ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟೇನ ಚ। ಯಾವ ಹಿ ಮಗ್ಗೇನ ನ ಸಮುಗ್ಘಾಟೀಯತಿ, ತಾವ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದಲಕ್ಖಣಂ, ಜಾತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಲಕ್ಖಣಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಲಕ್ಖಣಮೇವ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಮುದಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತೇಸಂ ಯಥಾರಹಂ ಉಪಕಾರಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ "ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟೇನ ಚಾ"ತಿ। **ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನಾತಿ** "ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಿರುದ್ಧೇ ಇದಂ ನಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸ ನಿರೋಧಾ ಇದಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೬; ಉದಾ॰ ೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ನಿರೋಧೇನ ಚೇವ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇನ ಚ। **ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಲಕ್ಖಣಂ, ಭಙ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಯ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಂ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವಸಙ್ಖಾತಹೇತುತೋ। **ವೇದನಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಆರಮ್ಮಣಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ವೇದನಂ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಸುಖಞ್ಚೇವ ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮವೇದನಾಯ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಛಿಮುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ। **ಅಸ್ಸಾದೋ** ನಾಮ ಅಸ್ಸಾದಿತಬ್ಬೋತಿ ಕತ್ವಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಯ**ನ್ತಿ ಸುಖಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಚ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಅಸ್ಸಾದಪದಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿಕಪ್ಪೇ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋಯೇವ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಸತ್ತಿಯಾ, ಸತ್ತಿಮತೋ ಚ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಮನ್ತರೇನ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಇತಿ ಪುರಿಮವೇದನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪಾದೋಪಿ ಪುರಿಮವೇದನಾಯ **ಅಸ್ಸಾದೋ** ನಾಮ ಅಸ್ಸಾದೀಯತೇತಿ ಕತ್ವಾ । ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಪುರಿಮಮುಪ್ಪನ್ನಂ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಯೋ ಪುರಿಮವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತೋ ತದಸ್ಸಾದನಾಕಾರೋ, ಅಯಂ ಪುರಿಮವೇದನಾಯ ಅಸ್ಸಾದೋತಿ। ಕಥಂ ಪನ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನನು ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ? ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸೇವ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ವಿಸೇಸನಮೇವ ಸೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸುಖನ್ತಿ ಯಥಾ "ರುಕ್ಖೋ ಸೀಸಪಾ"ತಿ ಅಞ್ಞಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪನ ಕಾಯಿಕಸುಖಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸಾದೋಯೇವ, ಯಥಾಲಾಭಕಥಾ ವಾ ಏಸಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

"ಯಾ ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತಿಮತಾ ಸತ್ತಿ ನಿದಸ್ಸಿತಾ। ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ - ಯಾ ವೇದನಾ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಾ, ಜರಾಯ, ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ। ತಸ್ಸಾ ಏವಂಭೂತಾಯ ಅಯಂ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖವಿಪರಿಣಾಮಭಾವೋ ವೇದನಾಯ ಸಬ್ಬಾಯಪಿಆದೀನವೋತಿ। ಆದೀನಂ ಪರಮಕಾರುಞ್ಞಂ ವಾತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಹಿ ಆದೀನವೋ। ಅಪಿಚಆದೀನಂ ಅತಿವಿಯ ಕಪಣಂ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಕಪಣಮನುಸ್ಸೋ **ಆದೀನವೋ,** ಅಯಮ್ಪಿ ಏವಂಸಭಾವೋತಿ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಸತ್ತಿಮತಾ ಹಿ ಸತ್ತಿ ಅಭಿನ್ನಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ।

ಏತ್ಥ ಚ **"ಅನಿಚ್ಚಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾವಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಯ, ಸಬ್ಬಾಸು ವಾ ವೇದನಾಸುಆದೀನವಮಾಹ, **"ದುಕ್ಖಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾವಸೇನದುಕ್ಖವೇದನಾಯ, **"ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾವಸೇನ ಸುಖವೇದನಾಯ। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ತೀಣಿಪಿ ಪದಾನಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋತಿ** ಛನ್ದಸಙ್ಖಾತರಾಗವಿನಯನಂ ವಿನಾಸೋ। "ಅತ್ಥವಸಾ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ"ತಿ ವಚನತೋ ಯಂ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇವಿದಂ ಪದದ್ವಯಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿ** ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಮಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜನಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ವೇದನಾಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। **ನಿಸ್ಸರಣ**ನ್ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ। ಯಾವ ಹಿ ವೇದನಾಪಟಿಬದ್ಧಂ

ಛನ್ದರಾಗಂ ನಪ್ಪಜಹತಿ, ತಾವಾಯಂ ಪುರಿಸೋ ವೇದನಾಯ ಅಲ್ಲೀನೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಪನ ತಂ ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಜಹತಿ, ತದಾಯಂ ಪುರಿಸೋ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸಟೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸರಣಂ ವುತ್ತಂ। ತಬ್ಬಚನೇನ ಪನ ವೇದನಾಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿಪಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ನಿಸ್ಸರಣವಚನಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ। ವೇದನಾಸೀಸೇನ ಹಿ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ, ತತ್ಥ ಪನ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಲಕ್ಖಣಹಾರವಸೇನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಆಯಸ್ಮತಾ **ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರೇನ** -

> "ವುತ್ತಮ್ಹಿ ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ಕೇಚಿ।
> ವುತ್ತಾ ಭವನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇ, ಸೋ ಹಾರೋ ಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮಾ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪೮೫)।

ಕಾಮುಪಾದಾನಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸುಪಾದಾನಾನಂ ಪಹೀನೇ ಚ ಕಾಮುಪಾದಾನೇ ಉಪಾದಾನಸೇಸಾಭಾವತೋ **"ವಿಗತಛನ್ದರಾಗತಾಯ ಅನುಪಾದಾನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏತೇನ **"ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ"**ತಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ವಿಗತಛನ್ದರಾಗತಾಯ ಅನುಪಾದಾನೋ, ಅನುಪಾದಾನತ್ತಾ ಚ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋತಿ। ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇತುಂ, ಸಮತ್ಥೇತುಂ ವಾ **"ಯಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಮಿಂ ಉಪಾದಾನೇ**ತಿ ಸೇಸುಪಾದಾನಮೂಲಭೂತೇ ಕಾಮುಪಾದಾನೇ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ। **ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ, ಏತೇನ "ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ಸಮಾಸಭಾವಂ, ಬ್ಯಾಸಭಾವಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೭. **"ಇಮೇ ಖೋ"**ತಿಆದಿ ಯಥಾಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಭಾವೇನ ನಿಗಮನವಚನಂ, "ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಪಜಾನನಮೇವ ಚ ಇಮ-ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯೇ ತೇ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮೇ...ಪೇ॰... ಅಪುಚ್ಛಿಂ, ಯೇಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮೇಹಿ...ಪೇ॰... ವದೇಯ್ಯುಂ, ತಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪಜಾನಾತೀತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಇಮೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ...ಪೇ॰... ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಯೋಜನಾ। **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ಪಿಣ್ಡತ್ಥದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ವೇದನಾನಂ, ಸಮುದಯಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಸಕಾರಣಂ ಸಗತಿಕಂ ಪಭೇದತೋ ವಿಭಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪದಟ್ಠಾನೇನ ಚೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಭೂಮಿಯಾ ಚ ತದೇವ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಏವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ತದೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತ"**ನ್ತಿ, ನಿಗಮಿತಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಅನ್ತರಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಧಮ್ಮದಸ್ಸನವಚನಾನಮನ್ತರಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವಿಭತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪಜಾನನಾಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೩೮. "ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ"ತಿ ತದ್ಧಿತಪದಂ ಸಮಾಸಪದೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತೇಸು, ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಚ ಏಕಚ್ಚಂ ಸಸ್ಸತಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತೋ,** ವಾದೋ, ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** ತದ್ಧಿತವಸೇನ, ಸಮಾಸವಸೇನ ಪನ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ**। ಏಸ ನಯೋ **ಏಕಚ್ಚಅಸಸ್ಸತಿಕ**ಪದೇಪಿ। ನನು ಚ "ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಏಕಚ್ಚಅಸಸ್ಸತಿಕಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅತ್ಥತೋ, ಸದ್ದತೋ ಪನ ಅಸಿದ್ಧಮೇವ ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದತೋ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಇಧ ಸಾವಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ। "ಇಸ್ಸರೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತವಾದಾ **ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಇಸ್ಸರವಾದಾ। ತಥಾ "ನಿಚ್ಚೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತವಾದಾಪಿ। "ಪರಮಾಣವೋ ನಿಚ್ಚಾ, ದ್ವಿಅಣುಕಾದಯೋ

ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ (ವಿಸಿಸಿಕದಸ್ಸನೇ ಸತ್ತಮಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಪಠಮಕಣ್ಡೇ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಏವಂಪವತ್ತವಾದಾ **ಸಞ್ಜಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಾಣಾದಾ। ತಥಾ "ಚಕ್ಖಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ (ನ್ಯಾಯದಸ್ಸನೇ, ವಿಸೇಸಿಕದಸ್ಸನೇ ಚ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಏವಂಪವತ್ತವಾದಾಪಿ । **ಇಧಾತಿ** "ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ವಾ ದೇಸನಾಯ। **ಗಹಿತಾತಿ** ವುತ್ತಾ, ದೇಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ವಾ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ತಥಾ ಚೇವ ದೇಸಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಇಧ ಪುರಿಮಕಾ ತಯೋ ವಾದಾ ಸತ್ತವಸೇನ, ಚತುತ್ಥೋ ಸಞ್ಜಾರವಸೇನ ದೇಸಿತೋ। **"ಸಞ್ಜಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ ತೇಹಿ ಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಮತದಸ್ಸನವಸೇನ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಸ್ಸತಾಭಿಮತಂ ಅಸಙ್ಖತಮೇವಾತಿ ಲದ್ಧಿ। ತೇನೇವಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಚಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ...ಪೇ॰... ಠಸ್ಸತೀ"ತಿ। ನ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಸಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಸೇವ ನಿಚ್ಚಧುವಾದಿಭಾವೋ ಅನುಮ್ಮತ್ತಕೇನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಜಾನಿತುಂ, ಏತೇನ ಚ "ಉಪ್ಪಾದವಯಧುವತಾಯುತ್ತಾ ಸಭಾವಾ ಸಿಯಾ ನಿಚ್ಚಾ, ಸಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೮) ಪವತ್ತಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅಯುತ್ತತಾವಿಭಾವನಾ - ಯದಿ ಹಿ "ಯೇನ ಸಭಾವೇನ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನೇವ ಸಭಾವೇನ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಸಿಯಾ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ। ಅಥ ಅಞ್ಞೇನ, ನ ಸಿಯಾ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ। ನ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನ್ತರಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ವತ್ತುಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಿದ್ಧತ್ತಾ, ವಿವಾದಾಭಾವತೋ ಚ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಯಥಾ ಸುವಣ್ಣಘಟೇನ ಮಕುಟೇ ಕತೇ ಘಟಭಾವೋ ನಸ್ಸತಿ, ಮಕುಟಭಾವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸುವಣ್ಣಭಾವೋ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಸಭಾವಾನಂ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನಸ್ಸತಿ, ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಭಾವೋ ಏವ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಕಿಂ ತಂ ಸುವಣ್ಣಂ, ಯಂ ಘಟೇ, ಮಕುಟೇ ಚ ಅವಟ್ಠಿತಂ, ಯದಿ ರೂಪಾದಿ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚೋ। ಅಥ ರೂಪಾದಿಸಮೂಹೋ ಸಮ್ಮುತಿಮತ್ತಂ, ನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾ ವಾ ನತ್ಥಿತಾ ವಾ ನಿಚ್ಚತಾ ವಾ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ ನ ಸಿಯಾ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಿನೋ ಅಞ್ಞಥಾನಞ್ಞಥಾ ಚ ಪವತ್ತಿಯಂ ದೋಸೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಸಸ್ಸತವಾದವಿಚಾರಣಾಯಂ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ನ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬರೂಪೋ ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಪರಿಜಾನನತೋ ಯಥಾ ನಿಚ್ಚಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ, ಯಥಾ ವಾ ದೀಪಾದಯೋ। ನ ಹಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಸಭಾವಾನಂ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬಸಭಾವತಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ಜೀವಸ್ಸ ಚ ನಿಚ್ಚಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ ಸಿಯಾತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಭಙ್ಗೋ ವಿಯ ಸೇಸಭಙ್ಗಾನಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವಾತಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೮)।

ನನು ಚ "ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಏವ, ಅಥ ಏವಂವಾದೀನಂ ಕಥಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಸಿಯಾತಿ, ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ "ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ? ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಇಧ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತೇನ ಪನ ಏಕವಾದೇ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಾವಬೋಧೋ ವಿದೂಸಿತೋ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ ವಿಸಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಯ ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡೋ, ತತೋ ಚ ತಸ್ಸ ಸಕಿಚ್ಚಕರಣಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಪಕ್ಖೇ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾರಹತೀತಿ। ಅಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾಪಿ ವಾ ಚಕ್ಖಾದಯೋ ಸಮಾರೋಪಿತಜೀವಸಭಾವಾ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ತದವಬೋಧಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಚಕ್ಖುಂ ಇತಿಪಿ...ಪೇ॰... ಕಾಯೋ ಇತಿಪಿ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ, ಸಙ್ಖತಾಯ ಚ ಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೋಪಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋಯೇವ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಮ್ಪಕಾರಾ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ ಹೋತಿ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮಸಭಾವಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ। ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮಸಭಾವಪಟಿಪತ್ತಿಯೇವ ಹೇಸ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಸಂಸಟ್ಠತ್ತಾ, ಅನಾರೋಪಿತಜೀವಸಭಾವತ್ತಾ ಚ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಪುರಿಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ಅಸಸ್ಸತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ "ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಗಹಣಂ ವಿಸೇಸತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಭವತಿ। ಸಸ್ಸತಾನಂ ಪನ "ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಗಾಹೋ ನ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಯಥಾಸಭಾವಗ್ಗಾಹಭಾವತೋ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ವಾದನ್ತರತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಇಧ ವಿಯ ಪುರಿಮೇಪಿ ಏಕಚ್ಚೇಸ್ವೇವ ಧಮ್ಮೇಸು ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸಮ್ಭವತೋತಿ, ವತ್ತಬ್ಬಾಯೇವ ಅಸಸ್ಸತೇಸ್ವೇವ "ಕೇಚಿದೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಕೇಚಿ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿಭಾಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ನನು ಚ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಮುದಾಯನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಅಯಂ ಸಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ನಿಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೇ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತೀ? ತಥಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ವಾದೀ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸವಸೇನ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಞ್ಞೇ ಏವ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಾ, ಅಞ್ಞೇ "ಏಕಚ್ಚೇವ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ಏಕದೇಸಪರಿಗ್ಗಹೋ ಚ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋಯೇವ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಅನೇಕವಿಧಸಮುಸ್ಸಯೇ, ಏಕವಿಧಸಮುಸ್ಸಯೇ ಚ ಖನ್ಧಪಬನ್ಧೇ ಅಭಿನಿವೇಸಭಾವತೋ ತಥಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಹಿ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಜಾತಿವಿಸೇಸವಸೇನ ನಾನಾವಿಧರೂಪಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಏವ ಅರೂಪಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸೀ ಜಾತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಣೇನ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ಚ ರೂಪಕಾಯಭೇದಗಹಣತೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ತತೋ ಚುತೋ ಅಮುತ್ರ ಉದಪಾದಿ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮; ಪಾರಾ॰ ೧೨) "ಚವನ್ತಿ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮; ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಚ ಆದಿ। ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಪನ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕೋ ಅನುಪಧಾರಿತಭೇದಸಮುಸ್ಸಯೇ ಧಮ್ಮಪಬನ್ಧೇ ಸಸ್ಸತಾಕಾರಗಹಣೇನ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಸಿ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಖನ್ಧಸನ್ತಾನವಿಸಯತ್ತಾ ತದಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ। ತಥಾ ಹಿ ತೀಸುಪಿ ವಾದೇಸು "ತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ , ತತೋ ಪರಂ ನಾನುಸ್ಸರತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತಕ್ಕೀನಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೀನಂ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸವಿಸೇಸೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ ಸುಪಾಕಟೋಯೇವಾತಿ।

೩೯. ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀವಿವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಾನಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಪುನ ಸಂವಟ್ಟನತೋ, ಅದ್ಧಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಕಾಲಪರಿಯಾಯತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದೀಘಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಯನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಅಚ್ಚಯೋ**। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ, ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಾಚಕತ್ತಾ **ಸಂ**-ಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತೋ **ವಟ್ಟ**-ಸದ್ದೋ ವಿನಾಸವಾಚೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿನಸ್ಸತೀ"**ತಿ, **ವತು**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಗತಿಯಮೇವ। ಸಞ್ಚಯತ್ಥಜೋತಕೇನ ಪನ **ಸಂ**-ಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ತದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ವಿನಾಸತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿನಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। ಸಞ್ಚಯವಸೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಹಿ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ, ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಟ-ಕಾರಾದೇಸೋ। ವಿಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಹಿ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಣುಸಹಗತೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಾವ ಲೋಕೋ ಸಂವಟ್ಟತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾಳಿಯಂ **ಲೋಕೋ**ತಿ ಪಥವೀಆದಿಭಾಜನಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ತದವಸೇಸಸ್ಸ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ, ತದೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯೇ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಉಪರಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸೂ**ತಿ ಆಭಸ್ಸರಭೂಮಿತೋ ಉಪರಿಭೂಮೀಸು। ಅಗ್ಗಿನಾ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತೇನೇವಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಆಭಸ್ಸರಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ತದೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ತಸ್ಸೇವ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತನತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ವಾರನಿಯಮೋ -

> "ಸತ್ತಸತ್ತಗ್ಗಿನಾ ವಾರಾ, ಅಟ್ಠಮೇ ಅಟ್ಠಮೇ ದಕಾ।
> ಚತುಸಟ್ಠಿ ಯದಾ ಪುಣ್ಣಾ, ಏಕೋ ವಾಯುವರೋ ಸಿಯಾ"ತಿ॥ (ಅಭಿಧಮ್ಮತ್ಥವಿಭಾವನೀಟೀಕಾಯ
> ಪಞ್ಚಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾಯಮ್ಪಿ)।

ಆರುಪ್ಪೇಸು ವಾತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇನ **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂವಟ್ಟಮಾನಲೋಕಧಾತೂಹಿ ಅಞ್ಞಲೋಕಧಾತೂಸು ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪೇತಿ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಪಾಯಸತ್ತಾ ತದಾ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ದೀಘತರಾಯುಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಞ್ಚ ವಿನಾ ತದಾ ತೇಸಂ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಪಪತ್ತಿತೋ। ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋಪಿ ಹಿ ಸಂವಟ್ಟಮಾನೇ ಕಪ್ಪೇ ನಿರಯತೋ ನ ಮುಚ್ಚತಿ, ಪಿಟ್ಠಿಚಕ್ಕವಾಳೇಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೧೧) ವುತ್ತಂ। ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮನಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವೇ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ

ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾ ಏವ “ಮನೋಮಯಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಪನ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯಪಟಿಯತ್ತಾ ತದಞ್ಞೇತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಮನೋಮಯಾ”**ತಿ ಆಹ। ಯದೇವಂ ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ಮನೋಮಯಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಧಿಚಿತ್ತಭೂತೇನ ಅತಿಸಯಮನಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತೇಸುಯೇವ ಮನೋಮಯವೋಹಾರತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಝಾನ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ **“ಝಾನಮನೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಅರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಮನೋಮಯಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ತತ್ಥ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬತಾಸಙ್ಕಾಯ ಅಭಾವೇನ ಮನಸಾ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅವಧಾರಣಾಸಮ್ಭವತೋ। ನಿರುಳ್ಹೋವಾಯಂ ಲೋಕೇ ಮನೋಮಯವೋಹಾರೋ ರೂಪಾವಚರಸತ್ತೇಸು। ತಥಾ ಹಿ ಅನ್ನಮಯೋ ಪಾನಮಯೋ ಮನೋಮಯೋ ಆನನ್ದಮಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಮಯೋತಿ ಪಞ್ಚಧಾ ಅತ್ತಾನಂ ವೇದವಾದಿನೋ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಿ। ಉಚ್ಛೇದವಾದೇಪಿ ವಕ್ಖತಿ “ದಿಬ್ಬೋ ರೂಪೀ ಮನೋಮಯೋ”ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೭) ತೇ ಪನ ಝಾನಾನುಭಾವತೋ ಪೀತಿಭಕ್ಖಾ ಸಯಂಪಭಾ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರಾತಿ ಆಹ **“ಪೀತಿ ತೇಸ”**ನ್ತಿಆದಿ, ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋವ ಪಭಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಭನಾ ವಾ ಠಾಯೀ ಸಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಭಟ್ಠಾಯಿನೋ**ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಉಕ್ಕಂಸೇನಾ**ತಿ ಆಭಸ್ಸರೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಪರಿತ್ತಾಭಾಪ್ಪಮಾಣಾಭಾ ಪನ ದ್ವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಕಪ್ಪೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠ ಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಚತುನ್ನಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಾನಂ ಸಮುದಾಯಭೂತೇ ಅಟ್ಠ ಮಹಾಕಪ್ಪೇ।

೪೦. ವಿನಾಸವಾಚೀಯೇವ **ವಟ್ಟ**-ಸದ್ದೋ ಪಟಿಸೇಧಜೋತಕೇನ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಸಣ್ಠಾಹನತ್ಥಞಾಪಕೋತಿ ಆಹ **“ಸಣ್ಠಾತೀ”**ತಿ, ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ವಾ ಧಾತೂನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ವಡ್ಢತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹಾಮೇಘಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಹಿ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕುದಕತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುಆದೀನಂ ಸಮುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಯಾವ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಪಾತುಭಾವೋ, ತಾವ ಲೋಕೋ ವಿವಟ್ಟತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಕತಿಯಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನ, ತಸ್ಸ “ಸುಞ್ಞ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾಸುಞ್ಞತಾಯ ಕಾರಣಮಾಹ **“ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ನತ್ಥಿತಾಯಾ”**ತಿ। ಪುರಿಮತರಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತಾನಮನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಭಾವೋ, ತೇನ ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚಾನಿ ವಿಮಾನಾನಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಛಡ್ಡಿತತ್ತಾ ಸುಞ್ಞಾನಿ, ನ ಏವಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಕರಣಂ **ಪಕತಿ,** ತಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತೇನ ಯಥಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ಪಠಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ತಸ್ಸ ಪುರಿಮತರಂ, ಸಮಾನಕಾಲೇ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ನತ್ಥಿತಾಯ ಸುಞ್ಞಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಇಧ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ,** ತೇಸಂ ನಿವಾಸತಾಯ ಭೂಮಿಪಿ **“ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ”**ತಿ ವುತ್ತಾ, **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಭೂಮೀ**ತಿ ಪನ ಪಾಠೇಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿನೀ ಭೂಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕತ್ತಾ** ಸಯಂ ಕಾರಕೋ। **ಕಾರೇತಾ** ಪರೇಸಂ ಆಣಾಪಕೋ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಕಥಾಯಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೦೮) **ವುತ್ತನಯೇನ,** ಏತೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಕ್ಕಮಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೇ ಚ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಮ್ಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ**। ಅಥ ವಾ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ವಿಪಚ್ಚನಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಹಕಾರೀಕಾರಕಭಾವತೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ**। ಉತು ಸಮುಟ್ಠಾನಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ**। “ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ”ತಿಪಿ ಸಮಾಸವಸೇನ ಪಾಠೋ ಕಮ್ಮಸಹಾಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ವುತ್ತನಯೇನ ವಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಹಾಯಭೂತೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ಏವ ಉತು ತಥಾ, ಸೋವ ಸಮುಟ್ಠಾನಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಆನಾ**। **ರತನಭೂಮೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನುಭಾವತೋ ರತನಭೂತಾ ಭೂಮಿ, ನ ಕೇವಲಂ ಭೂಮಿಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಪ್ಪರಿವಾರಾಪೀತಿ ಆಹ **“ಪಕತೀ”**ತಿಆದಿ। **ಪಕತಿನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಪುರಿಮಕಪ್ಪೇಸು ಪುರಿಮಕಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ “ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಭೂಮಿಯಾ। ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸವಸೇನ ಚೇತಂ ಆಧಾರದ್ವಯಂ। ಕಥಂ ಪಣೀತಾಯ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಠಿತಾನಂ ಹೀನಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಅಥ ಸತ್ತಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ, ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಪಕತಿಯಾ ಸಭಾವೇನ ನಿಕನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಸಿತಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ವುತ್ಥಪುಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ। **ತತೋ ಓತರನ್ತೀ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿತೋ

ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಂ ಅಪಸಕ್ಕನ್ತಿ, ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಾಯುಕೇ**ತಿ ಯಂ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತಸ್ಸ ಉಪಜ್ಜನಾರಹವಿಪಾಕಪಬನ್ಧತೋ ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣಾಯುಕೇ। **ತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ದೇವಲೋಕೇ, ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ। **ಆಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವಾ**ತಿ ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ। **ಅನ್ತರಾವ ಚವನ್ತೀ**ತಿ ರಾಜಕೋಟ್ಠಾಗಾರೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಣ್ಡುಲನಾಳಿ ವಿಯ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ಹುತ್ವಾ ಸಕಕಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೇನ ತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕಸ್ಸ ಪರಮಾಯುಅನ್ತರಾ ಏವ ಚವನ್ತಿ।

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಪರಮಾಯು ನಾಮ, ಕಥಂ ವಾ ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವವಿಸೇಸೇ ವಿಪಾಕಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಠಿತಿಕಾಲನಿಯಮೋ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಸರೀರಾವಯವವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಪ್ಪಮಾಣಾದಿವಿಸೇಸಾ ವಿಯ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಹೋತಿ, ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಕಾಮಾವಚರದೇವರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಾದಿಉತುಭೋಜನಾದಿಉತುಆದಿಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ಚ, ಸೋ ಆಯುಹೇತುಕತ್ತಾ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಆಯು, ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಮಾಯೂತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಸಕಂ ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾಯೀನಮ್ಪಿ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಠಪನಾಕಾರವುತ್ತಿತಾಯ ಪವತ್ತಕಾನಿ ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನ ಕೇವಲಂ ನೇಸಂ ಖಣಟ್ಠಿತಿಯಾ ಏವ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಅನುಪಾಲಕಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಯಾವ ಭಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಾ [ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೦)] ಅನುಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಹೇತುಭಾವೇನಾಪಿ। ತಸ್ಮಾ ಚೇಸ ಆಯುಹೇತುಕೋಯೇವ, ತಂ ಪನ ದೇವಾನಂ, ನೇರಯಿಕಾನಞ್ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಪನ ಏಕನ್ತನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ। ಅವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಪೇತತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಂ ಪನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಸಂವತ್ತನಿಕಕಮ್ಮಬಹುಲೇ ಕಾಲೇ ತಂಕಮ್ಮಸಹಿತಸನ್ತಾನಜನಿತಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಪಚ್ಚಯಾನಂ, ತಮ್ಮೂಲಕಾನಞ್ಚ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಸಮವಿಸಮಪರಿವತ್ತನಾದಿಜನಿತಉತುಆಹಾರಾದಿಸಮವಿಸಮಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಚಿರಾಚಿರಕಾಲತಾಯ ಅನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಯಥಾ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸನಿಯಮೋ ಸಿದ್ಧೋ, ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ತಥಾಯೇವ ಆದಿತೋ ಗಹಣಸಿದ್ಧಿಯಾ, ಏವಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಂ ಠಿತಿಕಾಲಂ ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವೇಹಿ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ಪರಮತಂ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಪವತ್ತಿತಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಆದಿತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಯಥಾ ತಂತಂಉಪಪತ್ತಿನಿಸ್ಸಿತವಣ್ಣಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ, ಏವಂ ನಿಯತಾಯುಪರಿಚ್ಛೇದಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಪರಿಚ್ಛೇದಾತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಾಕನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಆಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ ಚವನ್ತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಪಚ್ಚಯಸಹಾಯೇಹಿ ಅನುಪಾಲಕಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಅತ್ಥತೋ ಪರಮಾಯುಕಸ್ಸ ಹೋತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇ ಠಾನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಬಲೇನ ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ"**ತಿ। "ಆಯುಕ್ಖಯಾ ವಾ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಾ ವಾ ಆಭಸ್ಸರಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಂ ವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾನಮ್ಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನೇವ ನಿಯತಾಯುಪರಿಚ್ಛೇದಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ದೇವಲೋಕತೋ ದೇವಪುತ್ತಾ ಆಯುಕ್ಖಯೇನ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನ ಆಹಾರಕ್ಖಯೇನ ಕೋಪೇನಾತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಚವನ್ತೀತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗೇ) ವುತ್ತಂ। **ಕಪ್ಪಂ ವಾ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಸೋ ಚ ತಥಾರೂಪೋ ಕಾಲೋಯೇವ, **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ತತಿಯಭಾಗಂ ವಾ ತತೋ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ।

೪೧. ಅನಭಿರತೀತಿ ಏಕಕವಿಹಾರೇನ ಅನಭಿರಮಣಸಙ್ಖಾತಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮಾಗಮಿಚ್ಛಾಯೇವ। ತತ್ಥ "ಏಕಕಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ನಿವಸಿತತ್ತಾ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವಚನತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಪರಸ್ಸಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಏವಮನ್ವಯಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ನನು ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾಪಿ

ಸಿಯಾತಿ ಚೋದನಾಸೋಧನವಸೇನ ಬ್ಯತಿರೇಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಪಿಯವತ್ಥುವಿರಹೇನ, ಪಿಯವತ್ಥುಅಲಾಭೇನ ವಾ ಚಿತ್ತವಿಗ್ಘಾತೋ **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ,** ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ದೋಮನಸ್ಸಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋವ, ತೇನಾಹ **"ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"**ತಿ। **ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ** ಝಾನಾನುಭಾವಪಹೀನತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನಾ ಫನ್ದನಾ ಏವ ಇಧ **ಪರಿತಸ್ಸನಾ।** ಸಾ ಹಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಝಾನರತಿಯಾ ಠಿತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಾನಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ "ಅಹಂ ಮಮ"ನ್ತಿ ಗಹಣಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಭೂತಾ। ತೇನ ವಕ್ಖತಿ "ತಣ್ಹಾತಸ್ಸ ನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಪಿ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೧) ನನು ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಇಮಂಯೇವ ಪಾಳಿಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ "ಅಹೋ ವತ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಂ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾ ನಾಮಾ"ತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಯ ವಿಸುಂ ಉದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಮೇವ ತತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಯ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾತಿ ನ ದೋಸೋ। ಇದಾನಿ ಸಮಾನಸದ್ದವಚನೀಯಾನಂ ಅತ್ಥಾನಮುದ್ಧರಣಂ ಕತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಸಾ ಪನೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾತೋ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ ಏವ **ತಾಸತಸ್ಸನಾ।** ಏವಮಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ। **"ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿ, (ವಿಭ॰ ೯೨೧) ತತ್ರಾಯಮತ್ಥಕಥಾ - **ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಭಯ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಭಯಂ। **ಭಯಾನಕ**ನ್ತಿ ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಯವಸೇನ ಗತ್ತಕಮ್ಪೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಹದಯಮಂಸಚಲನಂ। **ಲೋಮಹಂಸೋ**ತಿ ಲೋಮಾನಂ ಹಂಸನಂ, ಭಿತ್ತಿಯಂ ನಾಗದನ್ತಾನಮಿವ ಉದ್ಧಗ್ಗಭಾವೋ, ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ ಕಿಚ್ಚತೋ ಭಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ **ಚೇತಸೋ ಉತ್ರಾಸೋ**ತಿ ಸಭಾವತೋ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ। **ಟೀಕಾಯಂ ಪನ** "ಭಯಾನಕನ್ತಿ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣನಿಮಿತ್ತಂ ಬಲವಭಯಂ, ತೇನ ಸರೀರಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೋ ಛಮ್ಭಿತತ್ತ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೧) ವುತ್ತಂ, ಅನೇನೇವ ಭಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಖುದ್ದಕಭಯಂ ದಸ್ಸಿತಂ, **ಇತಿ** ಏತ್ಥ ಪಯೋಗೇ **ಅಯಂ** ತಸ್ಸನಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾತೇನ ಚೇವ ತಣ್ಹಾಸಞ್ಞಾತೇನ ಚ ಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವ ಚಲಿತಮೇವ ಕಮ್ಪಿತಮೇವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೫-೧೧೭) ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮತ್ಥಂ ವಕ್ಖತಿ। ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಮನ್ತರೇನ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಯೇವ ನಿಹಟಾತಿ। **"ತೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ಸೀಹೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩) ತತ್ಥ **ತೇಪೀ**ತಿ ದೀಘಾಯುಕಾ ದೇವಾಪಿ। **ಭಯ**ನ್ತಿ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಪರಿಚಿಣ್ಣನ್ತೇ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರತೋ ಭಾಯನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಭಯಞಾಣಂ। **ಸಂವೇಗ**ನ್ತಿ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ, ಓತ್ತಪ್ಪಮೇವ ವಾ। **ಸನ್ತಾಸ**ನ್ತಿ ಆದೀನವನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಸನ್ತಾಸನಞಾಣಂ। **ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನೇವ।

ಸಹಬ್ಯತನ್ತಿ ಸಹಾಯಭಾವಮಿಚ್ಚೇವ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥೋ ಸಹಬ್ಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಹಾಯತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಹ ಬ್ಯಾಯತಿ ಪವತ್ತತಿ, ದೋಸಂ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀತಿ **ಸಹಬ್ಯೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾ।** ಸಹಾಯಭಾವೋ ಪನ ಸಹಭಾವೋಯೇವ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಹಭಾವ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಸಾಧನಸಮವಾಯತ್ಥೋ ವಾ **ಸಹ**-ಸದ್ದೋ ಅಧಿಕಿಚ್ಚಪದೇ ಅಧಿಸದ್ದೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಹ ಏಕತೋ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯಂ** ಯಥಾ "ದಾಸಬ್ಯ"ನ್ತಿ ತದೇವ ಸಹಬ್ಯತಾ, ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿವಸೇನ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಹಭಾವ"**ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಸಹ ವಾತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಸಹವೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯಂ** ಯಥಾ "ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ ವೀರಿಯ"ನ್ತಿ, ತದೇವ **ಸಹಬ್ಯತಾ**ತಿ ಏವಂ ವಿಮಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೭೨) ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೪೨. ಇಮೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾತಿ ಸೇಸೋ। ಅಭಿಭವನಾ ಚೇತ್ಥ ಪಾಪಸಭಾವೇನ ಜೇಟ್ಠಭಾವೇನ "ತೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮಞ್ಞನಾಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಜೇಟ್ಠಕೋಹಮಸ್ಮೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥೂ**ತಿ ದಸ್ಸನೇ ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವವಚನೇನ, **ದಸೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ದಸ್ಸನೇಯ್ಯವಿಸೇಸಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವೇನ ಚ ಅನಾವರಣದಸ್ಸಾವಿತಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ದಸ್ಸನೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಹಿ ಪದೇಸಭೂತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮವಿಸೇಸಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಪದೇಸಭೂತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ನ ದದಾತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ವಸೇ ವತ್ತೇಮೀತಿ **ವಸವತ್ತೀ।** ಅಹಂ-ಸದ್ದಯೋಗತೋ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ

ಅಮ್ಬುಯೋಗೇನ ವಚನತ್ಥೋ। ಸತ್ತಭಾಜನಭೂತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ನಿಮ್ಮಾತಾ ಚಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಪಥವೀ"**ತಿಆದಿ ಚೇತ್ಥ ಭಾಜನಲೋಕವಸೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಕಥನಂ। **ಸಜಿತಾತಿ** ರಚಿತಾ, ವಿಭಜಿತಾ ವಾ, ತೇನಾಹ **"ತ್ವಂ ಖತ್ತಿಯೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯಾತಿ** ಸಮಾಚಿಣ್ಣಪಞ್ಚವಿಧವಸೀಭಾವತೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಭೂತಭಬ್ಯೇಸು। **ಅನ್ತೋವತ್ಥಿಮ್ಹೀತಿ** ಅನ್ತೋಗಬ್ಭಾಸಯೇ। **ಪಠಮಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ। **ದುತಿಯತೋತಿ** ಪಠಮಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣತೋ। **ಪಠಮಇರಿಯಾಪಥೇತಿ** ಯೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ। ಇತಿ ಅತೀತವಸೇನ, ಭೂತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನವಸೇನ ಚ ಭಬ್ಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೨) ಪನ ಭಬ್ಯ-ಸದ್ದತ್ಥೋ ಅನಾಗತವಸೇನಾಪಿ ವುತ್ತೋ। ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಹಿ ಭೂತಾ। ಭವನ್ತಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚಾತಿ ಭಬ್ಯಾ ತಬ್ಬಾನೀಯಾ ವಿಯ ಣ್ಯಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಕತ್ತರಿಪಿ ಪವತ್ತನತೋ।

"ಇಸ್ಸರೋ ಕತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಾತಾ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ "ಮಯಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಿತಾ"ತಿ ವಚನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಾನಿ ಕಾರಣವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ [ಕಾರಣತೋ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] ಕಾರಣವಸೇನ ಸಾಧೇತುಕಾಮತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಕರಣತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನನು ಚೇಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಅನವಟ್ಠಿತದಸ್ಸನತ್ತಾ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪುರಿಮತರಜಾತಿಪರಿಚಿತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿವಸೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತಪಟಿಬದ್ಧೇನ ಸತ್ತನಿಮ್ಮಾನೇನ ವಿಪಲ್ಲಟ್ಠೋ "ಮಯಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಇಸ್ಸರಕುತ್ತದಸ್ಸನಂ ಪಕ್ಖನ್ದಮಾನೋ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ನ ಪನ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಕಾರಣವಸೇನ ಸಾಧೇತುಕಾಮೋ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನ ಚೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ "ಏವಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾನಮ್ಪಿ ತಥಾಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಕ್ಕಮೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸೋ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಜಾತೋ, ನ ತು ಅಭಿನಿವಿಸನಮತ್ತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿ। ಪಾಳಿಯಂ **ಮನಸೋ ಪಣಿಧೀತಿ** ಮನಸೋ ಪತ್ಥನಾ, ತಥಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಇತ್ಥಭಾವನ್ತಿ ಇದಪ್ಪಕಾರಭಾವಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಪಕಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೋಯೇವಿಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಬ್ರಹ್ಮಭಾವ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪಕಾರೋ **ಇತ್ಥಂ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಇತ್ಥತ್ತನ್ತಿ** ಹಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ। **ಕೇವಲನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಸುದ್ಧಂ। **ಮಞ್ಞನಾಮತ್ತೇನೇವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಮತ್ತೇನೇವ, ನ ಅಧಿಮಾನವಸೇನ। **ವಙ್ಕಛಿದ್ದೇನ ವಙ್ಕಆಣೀ ವಿಯ ಓನಮಿತ್ವಾ** ವಙ್ಕಲದ್ಧಿಕೇನ ವಙ್ಕಲದ್ಧಿಕಾ ಓನಮಿತ್ವಾ **ತಸ್ಸೇವ** ಬ್ರಹ್ಮುನೋ **ಪಾದಮೂಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ,** ತಂಪಕ್ಖಿಕಾ ಭವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ದೇವಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಸಮನನ್ತರಂ "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಗತಿಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮುನಾ ಇಧೂಪಪನ್ನಾ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಹೋತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಏವಂ ಮಞ್ಞನಾ ಸಿಯಾತಿ? ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣೇ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿವಿಟ್ಠಜ್ಝಾಸಯಾನಮೇವ ತಥಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ। ತಾದಿಸಾನಮೇವ ಹಿ ತಥಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ, ಇಮೇ ಪನ ಪುರಿಮಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸು ಇಸ್ಸರಕುತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ನಿಬದ್ಧಾಭಿನಿವೇಸಾ ಏವಮೇವ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ "ಇಮಿನಾ ಮಯ"ನ್ತಿಆದಿ।

೪೩. ಈಸತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಈಸೋ,** ಮಹನ್ತೋ ಈಸೋ **ಮಹೇಸೋ,** ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಮಹೇಸತಾಯ ಪರೇಹಿ "ಮಹೇಸೋ" ಇತಿ ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ **ಮಹೇಸಕ್ಖೋ,** ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಂ ಅತಿಸಯೇನ ಮಹೇಸಕ್ಖೋತಿ **ಮಹೇಸಕ್ಖತರೋತಿ** ವಚನತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಮಹೇಸಕ್ಖತರಭಾವೋ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಸ್ಸರಿಯಪರಿವಾರವಸೇನ ಮಹಾಯಸತರೋ"**ತಿ।

೪೪. ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **"ಸೋ ತತೋ"**ತಿಆದಿ, ತೇನ "ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಇಧಾಗಮನಮೇವ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇಧೇವ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗಚ್ಛತಿ। **ಏತನ್ತಿ** "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನಂ। ಪಾಳಿಯಂ **ಯಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕಾರಣತ್ಥೇ ವಾ ಏಸ ನಿಪಾತೋ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತನಿದ್ದೇಸೋ, ಯೇನ ಠಾನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ

ಏತಂ। “ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಇತ್ಥತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ ಠಾನಂ, ತದೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನ ಸೋ **ಪಬ್ಬಜತಿ, ಚೇತೋಸಮಾಧಿಂ ಫುಸತಿ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸತೀತಿ** ಏತೇಸುಪಿ ಪದೇಸು। “ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋ”ತಿ ಹಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ “ಪಬ್ಬಜತೀ”ತಿಆದೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಗಾರಂ,** ಗೇಹಂ, ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ **ಆಗಾರಿಯಂ,** ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಕಮ್ಮಂ, ತಮೇತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನಾಗಾರಿಯಂ,** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ತೇನಾಹ **“ಅಗಾರಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಪ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಸಿಟ್ಠೋ **ವಜ**-ಸದ್ದೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇತಿ ವುತ್ತಂ **“ಉಪಗಚ್ಛತೀ”**ತಿ। **ಪರನ್ತಿ** ಪಚ್ಛಾ, ಅತಿಸಯಂ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। “ನ ಸರತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ಅಯಮತ್ಥೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸರಿತು”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಅಪಸ್ಸನ್ತೋತಿ** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇನ ಅಪಸ್ಸನಹೇತು, ಪಸ್ಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಹುತ್ವಾತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಮಾನ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಹಿ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥೋ। **ಸದಾಭಾವತೋತಿ** ಸಬ್ಬದಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ಜರಾವಸೇನಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮರಣವಸೇನಾಪೀತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ।

೪೫. ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿನೋತಿ ಕತ್ತುವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ, ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾತಿ ಪನ ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿವಸೇನ, ಸದ್ದಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪನ ಅತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಖಿಡ್ಡಾಯಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಕಾ”ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಇ-ಕಾರಾಗಮವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಪದುಸ್ಸನಂ ವಾ **ಪದೋಸೋ,** ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದೋಸೋ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸೋ,** ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ**। **“ಪದೂಸಿಕಾತಿಪಿ ಪಾಳಿಂ ಲಿಖನ್ತೀ”**ತಿ ಅಞ್ಞನಿಕಾಯಿಕಾನಂ ಪಮಾದಲೇಖತಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಿಕಾಯಿಕಾನಞ್ಹಿ ವಾಚನಾಮಗ್ಗವಸೇನ ಅಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಪವತ್ತಾ। ಅಪಿಚ ತೇನ ಪೋತ್ಥಕಾರುಳ್ಹಕಾಲೇ ಪಮಾದಲೇಖಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದತ್ಥಸೋಧನಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸೋಧಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತೇನಾಹ **“ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। ವೇಲಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ **ಅತಿವೇಲಂ,** ತಂ। ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ, ತೇನಾಹ **“ಅತಿಚಿರ”**ನ್ತಿ, ಆಹಾರೂಪಭೋಗಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ರತಿಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಹಸ್ಸಖಿಡ್ಡಾ-ಸದ್ದೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ “ಹಸ್ಸಖಿಡ್ಡಾಸು ರತಿಧಮ್ಮೋ ರಮಣಸಭಾವೋ”ತಿ। ಹಸನಂ **ಹಸ್ಸೋ, ಕೇಳಿಹಸ್ಸೋ।** ಖೇಡನಂ ಕೀಳನಂ **ಖಿಡ್ಡಾ,** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕೀಳಾ। ಅನುಯೋಗವಸೇನ ತಂಸಮಾಪನ್ನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಹಸ್ಸರತಿಧಮ್ಮಞ್ಚೇವಾ”**ತಿಆದಿ। ಕೀಳಾ ಯೇಸಂ ತೇ **ಕೇಳಿನೋ,** ತೇಸಂ ಹಸ್ಸೋ ತಥಾ। ಕೀಳಾಹಸ್ಸಪಯೋಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಞ್ಚೇತ್ಥ **ಕೇಳಿಹಸ್ಸಸುಖಂ**। ತದವಸಿಟ್ಠಕೀಳಾಪಯೋಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ **ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕೀಳಾಸುಖಂ**।

“ತೇ ಕಿರಾ”ತಿಆದಿ ವಿತ್ಥಾರದಸ್ಸನಂ। **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಜೋತಕೋಯೇವ, ನ ತು ಅನುಸ್ಸವನಾರುಚಿಯಾದಿಜೋತಕೋ ತಥಾಯೇವ ಪಾಳಿಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಸಿರಿವಿಭವೇನಾತಿ** ಸರೀರಸೋಭಗ್ಗಾದಿಸಿರಿಯಾ, ಪರಿವಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ। **ನಕ್ಖತ್ತನ್ತಿ** ಛಣಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ನಕ್ಖತ್ತಯೋಗೇನ ಕತತ್ತಾ ತಥಾಯೋಗೋ ವಾ ಹೋತು, ಮಾ ವಾ, ನಕ್ಖತ್ತಮಿಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆಹಾರನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಕೋ ದೇವಾನಮಾಹಾರೋ, ಕಾ ಚ ತೇಸಮಾಹಾರವೇಲಾತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಂ ಸುಧಾಹಾರೋ। ದ್ವಾದಸಪಾಪಧಮ್ಮವಿಗ್ಘಾತೇನ ಹಿ ಸುಖಸ್ಸ ಧಾರಣತೋ ದೇವಾನಂ ಭೋಜನಂ “ಸುಧಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಪನ ಸೇತಾ ಸಙ್ಖೂಪಮಾ ಅತುಲ್ಯದಸ್ಸನಾ ಸುಚಿ ಸುಗನ್ಧಾ ಪಿಯರೂಪಾ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಸುಧಾಭೋಜನಜಾತಕೇ** ವುತ್ತಂ -

“ಸಙ್ಖೂಪಮಂ ಸೇತ'ಮತುಲ್ಯದಸ್ಸನಂ,
ಸುಚಿಂ ಸುಗನ್ಧಂ ಪಿಯರೂಪ'ಮಬ್ಭುತಂ।
ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ಮಮ ಜಾತು ಚಕ್ಖುಭಿ,
ಕಾ ದೇವತಾ ಪಾಣಿಸು ಕಿಂ ಸುಧೋ'ದಹೀ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೧.೧೧೮)।

“ಭುತ್ವಾ ಚ ಸಾ ದ್ವಾದಸಹನ್ತಿ ಪಾಪಕೇ,
ಖುದ್ದಂ ಪಿಪಾಸಂ ಅರತಿಂ ದರಕ್ಲಮಂ।

ಕೋಧೂಪನಾಹಞ್ಚ ವಿವಾದಪೇಸುಣಂ,

ಸೀತುಣ್ಹ ತನ್ದಿಞ್ಚ ರಸುತ್ತಮಂ ಇದ”ನ್ತಿ ಚ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೧.೧೧೯)।

ಸಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ಉಪರಿಮಾನಂ ಪಣೀತತಮಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಯಥಾಸಕಂ ಪರಿಮಿತದಿವಸವಸೇನ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ವದನ್ತಿ “ಬಿಳಾರಪದಪ್ಪಮಾಣಂ ಸುಧಾಹಾರಂ ತೇ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಜಿವ್ಹಾಯ ಠಪಿತಮತ್ತೋ ಯಾವ ಕೇಸಗ್ಗನಖಗ್ಗಾ ಕಾಯಂ ಫರತಿ, ಯಥಾಸಕಂ ಗಣಿತದಿವಸವಸೇನ ಸತ್ತ ದಿವಸೇ ಯಾಪನಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ”ತಿ। ಕೇಚಿವಾದೇ ಪನೇತ್ಥ **ಬಿಳಾರಪದ**-ಸದ್ದೋ ಸುವಣ್ಣಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವಾಚಕೋ। ಪಮಾಣತೋ ಪನ ಉದುಮ್ಬರಫಲಪ್ಪಮಾಣಂ, ಯಂ ಪಾಣಿತಲಂ ಕಬಳಗ್ಗಹನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಮಧುಕೋಸೇ** –

“ಪಾಣಿರಕ್ಖೋ ಪಿಚು ಚಾಪಿ, ಸುವಣ್ಣಕಮುದುಮ್ಬರಂ।

ಬಿಳಾರಪದಕಂ ಪಾಣಿ-ತಲಂ ತಂ ಕಬಳಗ್ಗಹ”ನ್ತಿ॥

“ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾಪಿ ಪಿವನ್ತಾಪೀ”ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಏವಂ ನಿಯಮವಸೇನ ತಥಾ ಖಾದನಪಿವನಾನಮನಿಯಮಭಾವತೋ। **ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ** ಉಳಾರಪುಞ್ಞನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ಉಳಾರಗರುಸಿನಿದ್ಧಸುಧಾಹಾರಜೀರಣತೋ ಚ। **ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದಭಾವೋ** ಪನ ಸುಖುಮಾಲಭಾವತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ಪಕತಿಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ಸಕ್ಕಂ ದೇವರಾಜಾನಂ “ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಹೀ”ತಿ ಅವೋಚ। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪನ ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಮನ್ದಭಾವೋ, ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಚ ವುತ್ತವಿಪರೀತೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕರಜಕಾಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಸರೀರಂ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತೋ। ರಜೋ **ಕರಜೋ,** ಕಿಂ ತಂ? ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ। ತಞ್ಹಿ “ರಾಗೋ ರಜೋ ನ ಚ ಪನ ರೇಣು ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೯; ಚೂಳನಿ॰ ೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತರಾಗರಜಫಲತ್ತಾ ಸರೀರವಾಚಕೇನ ಕ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಕಾರಣವೋಹಾರೇನ “ಕರಜೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಸಞ್ಞಾತೇನ ಕರಜೇನ ಸಮ್ಭೂತೋ ಕಾಯೋ ಕರಜಕಾಯೋತಿ ಆಚರಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಯೋ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋತಿ ವುತ್ತೋ। **ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತನ್ತಟೀಕಾಯಂ** ಪನ “ಕರೀಯತಿ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಖಿಪೀಯತೀತಿ ಕರೋ, ಸಮ್ಭವೋ, ಕರತೋ ಜಾತೋತಿ ಕರಜೋ, ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಾತುಆದೀನಂ ಸಣ್ಠಾಪನವಸೇನ ಕರತೋ ಹತ್ಥತೋ ಜಾತೋತಿ ಕರಜೋತಿ ಅಪರೇ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಕರಜಕಾಯನ್ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಮಾಹಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕರೋತಿ ಪುತ್ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಕರೋ, ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ, ತೇನ ಜಾತೋ ಕರಜೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಅಸಮ್ಭೂತೋಪಿ ಚ ದೇವಾದೀನಂ ಕಾಯೋ ತಬ್ಬೋಹಾರೇನ **“ಕರಜಕಾಯೋ”**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ “ಪೂತಿಕಾಯೋ, ಜರಸಿಙ್ಗಾಲೋ”ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ। **ಅಚ್ಛಯಾಗು** ನಾಮ ಪಸನ್ನಾ ಅಕಸಟಾ ಯಾಗು। **ವತ್ಥು**ನ್ತಿ ಕರಜಕಾಯಂ। **ಏಕಂ ಆಹಾರವೇಲ**ನ್ತಿ ಏಕದಿವಸಮತ್ತಂ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಮತೇನ ಪನ ಸತ್ತಾಹಂ।

ಏವಂ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮಾವಸೇನಪಿ ತಮಾವಿಕರೋನ್ತೋ **“ಯಥಾ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತತ್ತಪಾಸಾಣೇ**ತಿ ಅಚ್ಚುಣ್ಹಪಾಸಾಣೇ। ರತ್ತಸೇತಪದುಮತೋ ಅವಸಿಟ್ಠಂ **ಉಪ್ಪಲಂ। ಅಕಥಾಯ**ನ್ತಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। **ಅವಿಸೇಸೇನಾ**ತಿ “ದೇವಾನ”ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ, ದೇವಾನಂ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಕರಜಂ ಮನ್ದನ್ತಿ ವಾ ಕಮ್ಮಜತೇಜಕರಜಕಾಯಾನಂ ಬಲವಮನ್ದತಾಸಞ್ಞಾತ ಕಾರಣಸಾಮಞ್ಞೇನ। ತದೇತಞ್ಹಿ ಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ದೇವಾನಂ ಸಮಾನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದೇವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಬಳೀಕಾರಭೂತಂ ಸುಧಾಹಾರಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತೀತಿ **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ। ಕೇಚೀ**ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। **“ಖಿಡ್ಡಾಪದುಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ಹೇತೇ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ”**ತಿ ಅಯಂ ಪಾಠೋ **“ತೇಯೇವ ಚವನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ”**ತಿ ಏತಸ್ಸಾನನ್ತರೇ ಪಠಿತಬ್ಬೋ ತದನುಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾನುಸನ್ಧಿ – ಯದಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏವಂ ಕರೋನ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾ ಚವೇಯ್ಯುಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ “ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ”ತಿ ನಾಮವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾತಿ? ವಿಚಾರಣಾಯ ಏವಮಾಹಾತಿ, ಏತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ

“ಸಬ್ಬೇಪಿ ದೇವಾ ಏವಂ ಚವನ್ತಾಪಿ ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದುಸ್ಸನಸಭಾವಮತ್ತಂ ಪತಿ ನಾಮವಿಸೇಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ”ತಿ। ಯದೇಕೇ ವದೇಯ್ಯುಂ “ಕೇಚಿವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋಯಂ ಪಾಠೋ”ತಿ, ತದಯುತ್ತಮೇವ ಇತಿ-ಸದ್ದನ್ತರಿಕತ್ತಾ, ಅನ್ತೇ ಚ ತಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪನ ತಸ್ಸ ಕೇಚಿವಾದಸಮವರೋಧನಂ ಅನ್ತೇ ಇತಿಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ।

೪೭-೪೮. ಮನೋಪದೋಸಿನೋತಿ ಕತ್ತುವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ, ಮನೋಪದೋಸಿಕಾತಿ ಚ ಸಕತ್ಥವುತ್ತಿವಸೇನ, ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮನೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **“ಮನೋಪದೋಸಕಾ”**ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಇ-ಕಾರಾಗಮವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಮನೇನಾತಿ** ಇಸ್ಸಾಪಕತತ್ತಾ ಪದುಟ್ಠೇನ ಮನಸಾ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಉಸೂಯನವಸೇನ ಮನಸಾ ಪದೋಸೋ **ಮನೋಪದೋಸೋ,** ವಿನಾಸಭೂತೋ ಸೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಮನೋಪದೋಸಿಕಾತಿ**। “ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಕಿಲನ್ತಕಾಯಾ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತಾ ತೇ ದೇವಾ ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವನ್ತೀ”ತಿ ವಚನತೋ **“ಏತೇ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ”**ತಿ ಆಹ। ಮನೇನ ಪದುಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ಹೇತೇ ಮನೋಪದೋಸಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ। **“ತೇಸು ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। **ರಥೇನ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ** ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನಸಮ್ಭವತೋ। **ಏತನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಉದ್ಧುಮಾತೋ ವಿಯಾತಿ** ಪೀತಿಯಾ ಕರಣಭೂತಾಯ ಉನ್ನತೋ ವಿಯ। **ಭಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಯಾತಿ** ತಾಯ ಭಿಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಯ, ಪೀತಿಯಾ ವಾ ಕತ್ತುಭೂತಾಯ ಭಞ್ಜಿತೋ ವಿಯ। **ಕುದ್ಧಾ ನಾಮ ಸುವಿಜಾನನಾ ಹೋನ್ತಿ,** ತಸ್ಮಾ **ಕುದ್ಧಭಾವಮಸ್ಸ ಞತ್ವಾತಿ** ಅತ್ಥೋ।

ಅಕುದ್ಧೋ ರಕ್ಖತೀತಿ ಕುದ್ಧಸ್ಸ ಸೋ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಅಕುಜ್ಝನ್ತೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಚೇವ ಏಕವಾರಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಸೇವನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಚಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಉದಕನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕುದ್ಧೋ ಇತರಂ ಚವನತೋ ರಕ್ಖತಿ। ಉಭೋಸು ಪನ ಕುದ್ಧೇಸು ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪರಿವಡ್ಢನವಸೇನ ತಿಖಿಣಸಮುದಾಚಾರೋ ನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೋ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿದಹನ್ತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲಕರಜಕಾಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ತತೋ ಸಕಲೋಪಿ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ , ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **“ಉಭೋಸು ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚಾಹ ಪಾಳಿಯಂ “ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಕಿಲನ್ತಕಾಯಾ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತಾ ತೇ ದೇವಾ ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವನ್ತೀ”ತಿ। **ಏಕಸ್ಸ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಪಿ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕೋಧಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪರಿವಡ್ಢನಾಯ ಏವ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಚವನಾಯ ನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೇನ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಕೋಧೇನ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿದಹನ್ತೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಚವನತೋ। **ಕನ್ದನ್ತಾನಂಯೇವ ಓರೋಧಾನನ್ತಿ** ಅನಾದರತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮತಾತಿ** ಅಯಂ ತೇಸಂ ಕರಜಕಾಯಮನ್ದತಾಯ, ತಥಾಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಚ ಕೋಧಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಠಾನಸೋ ಚವನಭಾವೋ ಏತೇಸು ದೇವೇಸು ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೯-೫೧. **ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಭೇದಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿದಸ್ಸನತೋ, ಅನ್ತೇ ಚ ಅದಸ್ಸನೂಪಗಮನತೋ ವಿನಾಸಂ ಪಸ್ಸತಿ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಭೇದಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚಯಂ ದತ್ವಾತಿ** ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಸತ್ತಿಂ ದತ್ವಾ, ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಬಲವತರಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಬಲವತರನ್ತಿ** ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲಹುತರಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ ಧರನ್ತೇಯೇವ ಸೋಳಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭೇದಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನ್ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ವಿಯ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಭಾವಪಕ್ಖೋ ಬಲವತರೋ ಪಾಕಟೋವ ಹೋತಿ, ನ ಅಭಾವಪಕ್ಖೋತಿ ಇದಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಚಿತ್ತಂ ಪನಾ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಚತ್ಥೋ ಅಲಾಭಚಕ್ಕನಿದಸ್ಸನೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಕ್ಕೀವಾದೀ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ದುರವಧಾನತಾಯ, ಏಕತ್ತನಯಸ್ಸ ಚ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಿತತ್ತಾ “ಯದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಏವರೂಪೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಾ ನಿಚ್ಚೋ”ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ **“ಸೋ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ”**ತಿಆದಿನಾ ಸಹ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೫೩. ಅನ್ತಾನನ್ತಸಹಚರಿತೋ ವಾದೋ **ಅನ್ತಾನನ್ತೋ** ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ, ಅನ್ತಾನನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವಾ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ, ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವುತ್ತನಯೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತಸಹಚರಿತೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವಾ, ಅನ್ತಾನನ್ತೇಸು ವಾ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಾ**। ಇದಾನಿ "ಅನ್ತವಾ ಅಯಂ ಲೋಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನಪಾಠಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಜನ್ತೋ **"ಅನ್ತಂ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಭಾವೋ ಓಸಾನಮೇತ್ಥಾತಿ ಹಿ **ಅನ್ತೋ,** ಮರಿಯಾದಾ , ತಪ್ಪಟಿಸೇಧನೇನ **ಅನನ್ತೋ**। ಅನ್ತೋ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಚ ನೇವನ್ತನಾನನ್ತೋ ಚ **ಅನ್ತಾನನ್ತೋ** ತ್ವೇವ ವುತ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನವಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧) ವಿಯ। ಚತುತ್ಥಪದಞ್ಹೇತ್ಥ ತತಿಯಪದೇನ ಸಮಾನತ್ಥನ್ತಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಪದೇನೇವ ಯಥಾವುತ್ತನಯದ್ವಯೇನ ಚತುಧಾ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಕಸ್ಸ ಪನಾಯಂ ಅನ್ತಾನನ್ತೋತಿ? ಲೋಕೀಯತಿ ಸಂಸಾರನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಅವಪಸ್ಸೀಯತಿ, ಲೋಕಿಯನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ತೇಹಿ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾನಿ, ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ। ಕೋ ಪನೇಸೋ ಅತ್ತಾತಿ? ಝಾನವಿಸಯಭೂತಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ, ಅಪರಿಯನ್ತಂ ವಾ ವಡ್ಢನವಸೇನ, ತದನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಚ ತತ್ಥ ಲೋಕಸಞ್ಞೀ ವಿಹರತಿ, ತಥಾ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವಕ್ಖತಿ "ತಂ 'ಲೋಕೋ'ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೪-೬೦) ಕೇಚಿ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಝಾನಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ಇಧ ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಹಿತಾ"ತಿ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಾದೀನಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ ಅನ್ತಞ್ಚ ಅನನ್ತಞ್ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ, ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ ತಕ್ಕಿಕಸ್ಸ ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಕಥಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಏವ। ಅನ್ತಾನನ್ತಪಟಿಸೇಧನವಾದೋಪಿ ಹಿ ಸೋ ಅನ್ತಾನನ್ತವಿಸಯೋಯೇವ ತಮಾರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಏತದತ್ಥಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಅನ್ತಂ ವಾ ಅನನ್ತಂ ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ವಾ ನೇವನ್ತಾನಾನನ್ತಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ತತಿಯವಾದೇ ದೇಸಪಭೇದವಸೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತವತಾ, ಅನನ್ತವತಾ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಮೇತ್ಥ ತಕ್ಕೀವಾದೇಪಿ ಕಾಲಪಭೇದವಸೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ತದುಭಯಸಮ್ಭವತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಸೇಧೇನ ತದುಭಯಞ್ಞೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಚ ಪಟಿಸೇಧಾನಂ ಪರಿಯುದಾಸತಾ। ಕಥಂ? ಅನ್ತವನ್ತಪಟಿಸೇಧೇನ ಹಿ ಅನನ್ತವಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಅನನ್ತವನ್ತಪಟಿಸೇಧೇನ ಚ ಅನ್ತವಾ। ದ್ವಿಪಟಿಸೇಧೋ ಹಿ ಪಕತಿಯತ್ಥಞಾಪಕೋ। ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಉಭಯಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯುತ್ತೋಯೇವ ತಬ್ಬಿಸಯಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸಾಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಭಾವೋತಿ। ಯದೇವಂ ಸೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದಭಾವತೋ ತತಿಯವಾದಸಮವರೋಧೇಯೇವ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ಕಾಲಪಭೇದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ದೇಸಪಭೇದವಸೇನ ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕೋ ತತಿಯವಾದೀ ವಿಯ ಪಚ್ಛಿಮೋಪಿ ತಕ್ಕಿಕೋ ಕಾಲಪಭೇದವಸೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಲೋಕಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ತಾ ಅನನ್ತೋ ಕದಾ ಚಿ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋತಿ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸೇಹಿ ಮಹೇಸೀಹಿ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೇವನ್ತವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಅನ್ತವಾ ಕದಾಚಿ, ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋತಿ ತೇಹಿಯೇವ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಾನನ್ತವಾತಿ। ಅಯಂ ತಕ್ಕಿಕೋ ಅವಡ್ಢಿತಭಾವಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ ವಡ್ಢಿತಭಾವಸ್ಸ ಉಭಯಥಾ ಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿತಾಯ ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತೇ ಠತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ "ನೇವನ್ತವಾ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ಪನ "ನಾನನ್ತವಾ"ತಿ, ನ ಪನ ಅನ್ತತಾನನ್ತತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮಭಾವೇನ ಯಥಾ ತಂ "ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ"ತಿ। ಯಥಾ ಚಾನುಸ್ಸುತಿಕತಕ್ಕಿನೋ, ಏವಂ ಜಾತಿಸ್ಸರತಕ್ಕಿಆದೀನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಕೇಚಿ ಪನ ಯದಿ ಪನಾಯಂ ಅತ್ತಾ ಅನ್ತವಾ, ಏವಂ ಸತಿ ದೂರದೇಸೇ ಉಪಪಜ್ಜನಾನುಸ್ಸರಣಾದಿಕಿಚ್ಚನಿಬ್ಬತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ಅನನ್ತವಾ, ಏವಞ್ಚ ಇಧ ಠಿತಸ್ಸೇವ ದೇವಲೋಕನಿರಯಾದೀಸು ಸುಖದುಕ್ಖಾನುಭವನಂ ಸಿಯಾ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತವಾ ಚೇವ

ಅನನ್ತವಾ ಚ, ಏವಮ್ಪಿ ತದುಭಯದೋಸಸಮಾಯೋಗೋ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ "ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತವಾ"ತಿ ಚ ಅಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂ ತಕ್ಕನವಸೇನ ಚತುತ್ಥವಾದಪ್ಪವತ್ತಿಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಯದಿ ಪನೇಸ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವಮಾಹಂಸು 'ಅನ್ತವಾ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಪರಿವಟುಮೋ'ತಿ, ತೇಸಂ ಮುಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೭) ತಸ್ಸ ಪುರಿಮವಾದತ್ತಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಪುರಿಮವಾದತ್ತಯಸ್ಸ ತೇನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪ್ಪಕಾರವಿಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಪನ ತಸ್ಸ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಾಭಾವೇನ, ನ ಚ ಪರಿಯನ್ತರಹಿತದಿಟ್ಠಿವಾಚಾಹಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚೇತಂ ಏವಮೇವ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹೇಸ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಞ್ಞೇವ ಭಜೇಯ್ಯ ಚತುತ್ಥವಾದೋ। ನ ಹಿ ಅನ್ತತಾಅನನ್ತತಾತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಪಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ತಕ್ಕೀವಾದೀ ಚ ಯುತ್ತಿಮಗ್ಗಕೋಯೇವ। ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಲೋಕೇ ತದುಭಯಂ ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ। ಭವತು ತಾವ ಪಚ್ಛಿಮವಾದೀದ್ವಯಸ್ಸ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಉಭಯವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಸ್ಸ। ಕಥಂ ಪನ ಪುರಿಮವಾದೀದ್ವಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ ಏಕೇಕವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಸ್ಸಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಸಮುದಾಯೇ ಪವತ್ತಮಾನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಯವೇಪಿ ಉಪಚಾರವುತ್ತಿತೋ। ಸಮುದಿತೇಸು ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೀಸು ಪವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿ ಕ-ಸದ್ದೋ ತತ್ಥ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ತದವಯವೇಸುಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೀಸು ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಪರಿಯಾಯೋ", ಯಥಾ ಚ "ಲೋಕೇ ಸತ್ತಾಸಯೋ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿನಿವೇಸತೋ ಪುರಿಮಕಾಲೇ ಪವತ್ತವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಅಯಂ ತತ್ಥ ವೋಹಾರೋ ಕತೋ। ತೇಸಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ತಥಾರೂಪಚೇತೋಸಮಾಧಿಸಮಧಿಗಮತೋ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ "ಅನ್ತವಾ ನು ಖೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಉದಾಹು ಅನನ್ತವಾ"ತಿ ಉಭಯಾಕಾರಾವಲಮ್ಬಿನೋ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಸೇನ ನಿರುಳ್ಹೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಭಾವೋ ಪಚ್ಛಾ ವಿಸೇಸಲಾಭೇನ ತೇಸು ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೇಸು ಏಕಸ್ಸೇವ ವಾದಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧರುಳ್ಹಿಯಾ ವೋಹಾರೀಯತಿ ಯಥಾ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಮರಣಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩) ಅರಹತಿ ಸತ್ತಪರಿಯಾಯೋ, ಯಥಾ ಚ ಭವನ್ತರಗತೇಪಿ ಮಣ್ಡೂಕಾದಿವೋಹಾರೋತಿ।

೫೪-೬೦. ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ, ತಿರಿಯಞ್ಚ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಗತಾಗತವಸೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ್ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। **ಉದ್ಧಮಧೋ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ತಕ್ಕಯತೀತಿ ತಕ್ಕೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪) ಸದ್ದತೋ, "ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ತಕ್ಕೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪) ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ। **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನುಸಾರೇನಾ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಅನ್ತವನ್ತಾದಿನೋ ಅನುಸ್ಸರಣೇನ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕೀಸುದ್ಧತಕ್ಕೀನಮ್ಪಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ದಿಟ್ಠಗ್ಗಹಣೇನೇವ "ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦, ೧೯೪) ವಿಯ ಸುತಾದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಿತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಅನ್ತವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬದಾಭಾವಪರಾಮಸನವಸೇನೇವ ಇಮೇಸಂ ವಾದಾನಂ ಪವತ್ತನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭, ೯೮)।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೬೧. ನ ಮರತೀತಿ "ಏವಮೇವಾ"ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಾಭಾವೇನ ನ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ಅನೇಕನ್ತಿಕಾಯೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ**ತಿ ಓಸಾನವಿಗತಾ, ಅನಿಟ್ಠಙ್ಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವಿಧೋ**ತಿ "ಏವಮ್ಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೋ। **ಖೇಪೋ**ತಿ ಸಕವಾದೇನ ಪರವಾದಾನಂ ಖಿಪನಂ। ಕೋ ಪನೇಸೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ? ತಥಾಪವತ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಧಾನೋ ತಾದಿಸಾಯ ವಾಚಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋಯೇವ। ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, ವಾಚಾಯ ಚ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ವಿವಿಧಮಪನೇನ್ತೀತಿ ವಾ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ,** ತೇಯೇವ "ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ"ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **"ಮಚ್ಛಜಾತಿ"** ಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ

“**ಏಕಾ**”ತಿ ವದನ್ತೋ ಮಚ್ಛಜಾತಿವಿಸೇಸೋ ಏಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಭಾವೇ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ। ಯಥಾ **ಗಾಹಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ,** ತಥಾ ಸನ್ಧಾವನತೋ, ಏತೇನ ಅಮರಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ತಥಾ, ಸೋ ವಿಯಾತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಅತ್ಥಮಾಹ “ಸಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮುಜ್ಜನಾದಿವಸೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಕ್ಖೇಪಪದತ್ಥೇನ ಉಪಮಿತತ್ತಾ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾಪಿ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಂ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತೋ। ಅಮರಾ ವಿಯ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಕೇಚಿ। ಅಥ ವಾ ಅಮರಾ ವಿಯ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ,** ತೇಯೇವ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ।**

೬೨. ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ, ಅಬ್ಯಾಕತಧಮ್ಮೇ ಚ (ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಪಿ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೬೨) ಸಭಾವಭೇದವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಞಾಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಪದಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ವಿಘಾತೋ** ವಿಹೇಸಾ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಂ “ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ ವಚನತೋ, ತೇನಾಹ **“ದುಕ್ಖಂ ಭವೇಯ್ಯಾ”**ತಿ। **ಮುಸಾವಾದೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ವಾ। ಮುಸಾವಾದಹೇತು, ಮುಸಾವಾದತೋ ವಾ ಓತ್ತಪ್ಪೇನ ಚೇವ ಹಿರಿಯಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೀದಿಸಂ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **“ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪ”**ನ್ತಿ, ತೇನ ಅಮರಾಸದಿಸವಿಕ್ಖೇಪಸಙ್ಖಾತಂ ದುತಿಯನಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಯಥಾವುತ್ತೇ ಹಿ ನಯದ್ವಯೇ ಪಠಮನಯವಸೇನಾಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯನಯವಸೇನ ಪನ ಅಮರಾಸದಿಸವಿಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಇದಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೋ”ತಿಆದಿವಚನಂ ವಕ್ಖತಿ।

“ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ”ತಿ ಯಂ ತಯಾ ಪುಟ್ಠಂ, ತಂ ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ಲದ್ಧಿ ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ। **ಅನಿಯಮಿತವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಸಸ್ಸತಾದೀಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕಾರೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಂ, ಪರವಾದಿನಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪಕಾರೇ ಪುಚ್ಛಿತೇ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪದಸ್ಸನಂಯೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಕತಂ “ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿ ಅನಿಯಮಿತವಿಕ್ಖೇಪೋ”ತಿಆದಿನಾ, “ಇದಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಾ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ”ತಿಆದಿನಾ ಚ। “ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ”ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ, ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಚ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದತಕ್ಕೀವಾದಾನಂ ಪಟಿಸೇಧನೇನ ತಂ ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೇವ ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪವಾದತ್ತಾ। “ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಪನ ಅನವಟ್ಠಿತವಾದತ್ತಾ ನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪಕ್ಖೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಯಂ ಪನ ಇದಂ…ಪೇ॰… ನ ಬ್ಯಾಕರೋತೀ”**ತಿ ಆಹ। ಇದಾನಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಅಬ್ಯಾಕರಣೇನ ತದೇವ ಅನವಟ್ಠಾನಂ ವಿಭಾವೇತಿ **“ಇದಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೋ”**ತಿಆದಿನಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ನ ತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ। **ಕಿಂ ನೋ ನೋತಿ ತೇ ಲದ್ಧೀತಿ** ನೇವ ನ ಹೋತೀತಿ ತವ ಲದ್ಧಿ ಹೋತಿ ಕಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿ** ನೇವ ನ ಹೋತೀತಿಪಿ ಮೇ ಲದ್ಧಿ ನೋ ಹೋತಿ।

೬೩. ಅತ್ತನೋ ಪಣ್ಡಿತಭಾವವಿಸಯಾನಞ್ಞೇವ ರಾಗಾದೀನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಂ ಕಾತುಂ **“ಅಜಾನನ್ತೋಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಹಸಾತಿ** ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ ವೇಗೇನ। **“ಭದ್ರಮುಖಾತಿ** ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಮಾಲಪನಂ, ಸುನ್ದರಮುಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಬ್ಯಾಕರಣೇ, ನಿಮಿತ್ತೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಛನ್ದರಾಗಪದಾನಂ ಸಮಾನತ್ಥಭಾವೇಪಿ ವಿಕಪ್ಪನಜೋತಕೇನ **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಯೋಗ್ಯತ್ತಾ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಾದಿನಯೇನ ಭಿನ್ನತ್ಥತಾವ ಯುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಛನ್ದೋ ದುಬ್ಬಲರಾಗೋ, ರಾಗೋ ಬಲವರಾಗೋ”**ತಿ। **ದೋಸಪಟಿಘೇಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನಾಮಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ ವತ್ತತಿ, **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಗರಹಾಯಂ। ನ ಕೇವಲಂ ಇತೋ ಉತ್ತರಿತರಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಜಾನಾಮಿ ನಾಮ, ಪಗೇವ ತದುತ್ತರಿಜಾನನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರೇಹಿ ಕತಸಕ್ಕಾರಸಮಾನವಿಸಯಾನಂ ಪನ ರಾಗಾದೀನಂ ವಸೇನ ಅಯಂ ಯೋಜನಾ - ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಪಜಾನನ್ತೋಪಿ ಯೇಸಮಹಂ ಸಮವಾಯೇನ ಕುಸಲಮೇವ “ಕುಸಲ”ನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಮೇವ “ಅಕುಸಲ”ನ್ತಿ ಚ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ತೇಸು ತಥಾ ಬ್ಯಾಕರಣಹೇತು “ಅಹೋ ವತ ರೇ ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೇಸು ಮಮ ಛನ್ದೋ ವಾ ರಾಗೋ ವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ। **ದೋಸಪಟಿಘೇಸುಪಿ** ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। “ತಂ ಮಮಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಂ, ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ವಿಘಾತೋ”ತಿ ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧೯ ಆದಯೋ) ಯಥಾಲಾಭವಚನಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಛನ್ದರಾಗದ್ವಯ”**ನ್ತಿಆದಿ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಹಿ “ಉಪಾದಾನ”ನ್ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧೯ ಆದಯೋ) ಇದಾನಿ

ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಅವಿಸೇಸಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಸುತ್ತನ್ತೇ ಹಿ ದೋಸೋಪಿ “ಉಪಾದಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ “ಕೋಧುಪಾದಾನವಿನಿಬನ್ಧಾ ವಿಘಾತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೬೩) **“ಉಭಯಮ್ಪೀ”**ತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಂ, ನ ಸದ್ದತೋ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಸದ್ದಾನಮತ್ಥದ್ವಯವಾಚಕತ್ತಾ। **ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಅಮುಞ್ಚನಗ್ಗಹಣಂ। ಪಟಿಘೋಪಿ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಮುಞ್ಚತಿ ಉಪನಾಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ, ಲೋಭಸ್ಸೇವ ಉಪಾದಾನಭಾವೇನ ಪಾಕಟತ್ತಾ ದೋಸಸ್ಸಾಪಿ ಉಪಾದಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿಹನನಂ** ವಿಹಿಂಸನಂ ವಿಬಾಧನಂ। ರಾಗೋಪಿ ಹಿ ಪರಿಳಾಹವಸೇನ ಸಾರದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ ನಿಸ್ಸಯಂ ವಿಹನತಿ। **“ರಾಗೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ರಾಗದೋಸಾನಂ ಉಪಾದಾನಭಾವೇ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನಮುಖೇನ ತದತ್ಥಸಮತ್ಥನಂ। ವಿನಾಸೇತುಕಾಮತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇತೀತಿ** ತಸ್ಮಾ ಗಹಣವಿಹನನತೋ।

೬೪. ಪಡತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇ ಜಾನಾತಿ, ಯಥಾಸಭಾವಂ ವಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಪಣ್ಡಾ,** ಸಾ ಯೇಸಂ ತೇ ಪಣ್ಡಿತಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ,** ಪಞ್ಞಾ। ಯೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ ಯುತ್ತೋ “ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋಯೇವ ಧಮ್ಮೋ **ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ**। ತೇನ ಸುತಚಿನ್ತಾಮಯಪಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ ತಾಸಮೇವ ವಿಸಯಭಾವತೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಹಿ ಭಾವನಾಮಯಪಞ್ಞಾ। “ನಿಪುಣಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾಭಾವಿಕಞಾಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಣ್ಹಸುಖುಮಬುದ್ಧಿನೋ”**ತಿ। **ಅತ್ಥನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥನಾನತ್ತಂ, ಅತ್ಥಮೇವ ವಾ। **“ವಿಞ್ಞಾತಪರಪ್ಪವಾದಾ”**ತಿ ಏತೇನ **ಕತ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಸಾಮಞ್ಞವಾಚಕತ್ತಾ “ಕತವಿಜ್ಜೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕತ-ಸದ್ದೋ ಞಾಣಾನುಯುತ್ತತಂ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಕತವಾದಪರಿಚಯಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಪನ “ಕತಸಿಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣವಾದತಂ। ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾ ಪನ ಸಮುಚ್ಚಯದ್ವಯೇನ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸಂ, ಏಕಸೇಸಂ ವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಾಲವೇಧೀನಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ವಿಯ ರೂಪಮೇತೇಸನ್ತಿ **ವಾಲವೇಧಿರೂಪಾತಿ** ಆಹ **“ವಾಲವೇಧಿಧನುಗ್ಗಹಸದಿಸಾ”**ತಿ। ಸತಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಗ್ಗಸ್ಸ ಅಂಸುಕೋಟಿವೇಧಕಧನುಗ್ಗಹಸದಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾದಿಸೋಯೇವ ಹಿ **“ವಾಲವೇಧೀ”**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಮಞ್ಞೇ**-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಜೋತಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಭಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯಾ”**ತಿ। **ಪಞ್ಞಾಗತೇನಾತಿ** ಪಞ್ಞಾಪಭೇದೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಾ। ಸಮನುಯುಞ್ಜನಾ ಲದ್ಧಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ। ಸಮನುಗಾಹನಾ ತಂಕಾರಣಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಕಿಂ ಕುಸಲ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಸಮನುಭಾಸನಾಪಿ ಓವಾದವಸೇನ ಸಮನುಯುಞ್ಜನಾಯೇವಾತಿ ಆಹ **“ಸಮನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯು”**ನ್ತಿ। “ನ ಸಮ್ಪಾಯೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಾದೇಸತಂ, ಏಯ್ಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನ ಸಮ್ಪಾದೇಯ್ಯ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೬೫-೬೬. ಮನ್ದಾ ಅತಿಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ,** ತೇನಾಹ “ಅಪಞ್ಞಸ್ಸೇವೇತಂ ನಾಮ”ನ್ತಿ। “ಮೋಹಮೂಹೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಹ-ಕಾರಲೋಪೇನ **“ಮೋಮೂಹೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಅತಿಸಯತ್ಥದೀಪಕಂ ಪರಿಯಾಯದ್ವಯಸ್ಸ ಅತಿರೇಕತ್ಥಭಾವತೋತಿ ಯಥಾ “ಪದಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅತಿಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ”**ತಿ। ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಸತಿ ಪುನಾರಮ್ಭೋ ನಿಯಮಾಯ ವಾ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಾಯ ವಾ। ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕಮ್ಮುನಾ ಆಗತೋ, ತಥಾ ಇಧಾಪೀತಿ **ತಥಾಗತೋ,** ಸತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಮಂ ಪುರಿಮಾನಮ್ಪಿ ತಿಣ್ಣಂ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಸಭಾವಾನವಬೋಧತೋ ಅತ್ಥೇವ ಮನ್ದಭಾವೋ, ತೇಸಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನವಬೋಧಸ್ಸ ಅವಬೋಧನತೋ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವ ತದಭಾವತೋ ಮನ್ದಮೋಮೂಹಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ। ನನು ಚ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಾನವಬೋಧಸ್ಸ ಅವಬೋಧೋ ಅತ್ಥಿಯೇವ “ಅತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ’ತಿ ಇತಿ ಚೇ ಮೇ ಅಸ್ಸ, ‘ಅತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ’ತಿ ಇತಿ ತೇ ನಂ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ”ತಿಆದಿವಚನತೋತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ನ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾನಂ ವಿಯ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮಬ್ಯಾಕರಣನಿಮಿತ್ತಮುಸಾವಾದಾದಿಭಾಯನಜಿಗುಚ್ಛನಾಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಮಹಾಮೂಳ್ಹೋಯೇವಾತಿ ತಥಾವೇಸ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ “ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ”ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣತ್ಥಂ “ಅತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ”ತಿ ಇತಿ ಚೇ ಮಂ ಪುಚ್ಛಸೀತಿ ಪುಚ್ಛಾಠಪನಮೇವ ತೇನ ದಸ್ಸೀಯತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಾನವಬೋಧಾವಬೋಧೋತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೇನ “ಮನ್ದೋ ಮೋಮೂಹೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ತಥಾವಾದೀನಂ ಸಞ್ಚಯಂ ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತಂ ಆರಬ್ಭ “ಅಯಞ್ಚ ಇಮೇಸಂ

ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಅತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ಸಸ್ಸತದಸ್ಸನವಸೇನ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಸಸ್ಸತದಸ್ಸನವಸೇನ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಯದಿ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಟ್ಟತಿ। "ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ನತ್ಥಿಕದಸ್ಸನವಸೇನ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ, "ಅತ್ಥಿ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ, "ನೇವತ್ಥಿ ನ ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಪಕಾರತ್ತಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಸತಿ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥಿತಾನತ್ಥಿತಾಹಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಪರೋ ಲೋಕೋತಿ ವಿಕ್ಖೇಪಪಞ್ಹೇವ ಪುರಕ್ಖಾರೇನ , ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। ಸೇಸಚತುಕ್ಕತ್ತಯೇಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಾರತ್ತಿಕೋ ವಿಯ ಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರತ್ತಿಕೇನ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕಸಙ್ಗಹಿತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ ಸೇಸಚತುಕ್ಕತ್ತಯೇನ ಸತ್ತಪರಾಮಾಸಪುಞ್ಞಾದಿಸಫಲತಾಚೋದನಾನಯೇನ (ಅತ್ತಪರಾಮಾಸಪುಞ್ಞಾದಿಫಲತಾಚೋದನಾನಯೇನ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೬೫, ೬೬) ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ತತಿಯಚತುಕ್ಕೇನ ಪುಞ್ಞಾದಿಕಮ್ಮಸಫಲತಾಯ, ಸೇಸಚತುಕ್ಕತ್ತಯೇನ ಚ ಸತ್ತಪರಾಮಾಸತಾಯ ಚೋದನಾನಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಪನ ಸಸ್ಸತಾದೀನಂ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಕ್ಖೇಪಞ್ಞೇವ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಿತಾಕಾರಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ವಿಕ್ಖೇಪಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವುತ್ತೋ। ನನು ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಸ್ಸ "ಏವಮೇವ"ನ್ತಿ ಅನುಜಾನನಮ್ಪಿ ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ ಯುತ್ತರೂಪಂ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ತತ್ಥಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹತ್ತಾ, ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನೇವ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸಞ್ಚಯೋ ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತೋ ರಞ್ಞಾ ಅಜಾತಸತ್ತುನಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪರಲೋಕತ್ಥಿತಾದೀನಂ ಪಟಿಸೇಧನಮುಖೇನೇವ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ನನು ಚಾಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಕುಸಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಪರಲೋಕತ್ಥಿತಾದೀನಿ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಅನವಬುಜ್ಝಮಾನೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪನಮತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಥ ತಸ್ಸ ಕಥಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಭಾವೋ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಅವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಪುಚ್ಛಿತತ್ಥಮಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ ಯುತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ನ ಹೇವ ಖೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ, ಅಥ ಖೋ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ। ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಹಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಟ್ಠೋಯೇವ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ, ಪರಲೋಕತ್ಥಿತಾದೀನಿ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಬುಜ್ಝಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಅವಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಮುಸಾವಾದಭಯೇನ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಯಾಸಂ ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭, ೯೮) ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕಾನಞ್ಚ ಅನವಬೋಧೇನ, ಅಸದ್ದಹನೇನ ಚ ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮೇವ ಸುನ್ದರನ್ತಿ ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಸುಂಯೇವೇಸಾ ಏಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗದಿಟ್ಠಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ" ಚಾತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೧)। ಯಂ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ "ಇಮೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಾನುಸಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ, ತದೇತಸ್ಸ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋತಿ? ಉಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅನಭಿನಿವೇಸನತೋ। ನತ್ಥಿ ಹಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತವೇದೀ ವಿವಾದಬಹುಲತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ। "ಏವಮೇವ"ನ್ತಿ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರೇನ ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನನಾ ಅನಾದಿಕಾಲಿಕಾ ಲೋಕೇ, ತಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಲೇಸಸ್ಸ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಏತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೭. ಅಧಿಚ್ಚ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಬುದ್ಧಿಪುಬ್ಬಂ ವಿನಾ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ತಲೋಕಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರಾರಮ್ಮಣದಸ್ಸನಂ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ** ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಪವತ್ತಿತೋ, ತದಾಕಾರಸಹಚರಿತತೋ ಚ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತಿ, ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನದಸ್ಸನಂ ವಾ ಅನ್ತಪದಲೋಪೇನ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ** ಯಥಾ "ರೂಪಭವೋ ರೂಪ"ನ್ತಿ, ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಕಾರಣಸಮುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಮನ್ತರೇನ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ।

೭೮-೭೩. **ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಏತಂ** ಅಸಞ್ಞಾವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸನಾಸೀಸ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾಯ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತೇನ ಸಞ್ಞಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ನ ಪನ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನೇವಾಹ **"ಅಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ"**ತಿಆದಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಯಥಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಞಂ ವಾ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ, ಏವಂ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಂ, ಸಞ್ಞಂ ವಾ। ತತ್ಥ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭), ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫) ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫; ವಿಭ॰ ೮೦೪) ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ, ತಥಾ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಕಿಂ ಚಿತ್ತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು (ಪಾರಾ॰ ೧೪೭, ೧೮೦) ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ, (ಧ॰ ಪ॰ ೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೮೩, ೮೪) ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೨, ೩೪೧, ೩೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೪೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೪; ಚೂಳನಿ॰ ೮೩) ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೮) ಚ ಏವಮಾದೀನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಾನಿ। **ತಿತ್ಥಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಮಿಚ್ಛಾಲದ್ಧಿ ತತ್ಥೇವ ಬಾಹುಲ್ಲೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ತರನ್ತಿ ಬಾಲಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತದೇವ ಅನಪ್ಪಕಾನಮನತ್ಥಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಞ್ಚ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ, ನಿವಾಸಟ್ಠೇನ ವಾ ಆಯತನನ್ತಿ **ತಿತ್ಥಾಯತನಂ,** ತಸ್ಮಿಂ, ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಉಪಪತ್ತಿವಿಸೇಸೇ ವಿಮುತ್ತಿಸಞ್ಞಿನೋ, ಸಞ್ಞಾವಿರಾಗಾವಿರಾಗೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞಸಮಾಪತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಕ್ಖಣಭೂಮಿಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸಾಸನಿಕಾ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏಕಚ್ಚೋ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥೇ ಭೂತಕಸಿಣೇ ಪಠಮಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ, ತೇನೇವಾಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯಥೇವ ಹಿ ರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇಸು ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇಸು ರೂಪವಿಭಾವನೇನ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಸಚ್ಛಿಕರೀಯತಿ, ಏವಂ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತವಿಗ್ಗಹತಾಯ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇ ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇ ಅರೂಪವಿಭಾವನೇನ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗಮೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ "ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ"ತಿಆದಿನಾ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪) "ಧಿ ಚಿತ್ತಂ, ಧಿಬ್ಬತೇ ತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೮-೭೩) ಚ ನಯೇನ ಅರೂಪಪವತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ತದಭಾವೇ ಚ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇನ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ, ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವಿಸೇಸೇನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಂ। ಯದಿ ಏವಂ "ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣೇಪೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ವತ್ತಬ್ಬಮೇವೇತಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ, ಅವಚನಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಭಾವಮತ್ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಿನ್ನಾ (ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮ ಭಾವಮತ್ತೇನ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಾ ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭-೭೩) ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಪಟಿಭಾಗಭೂತೇ ಚ ವಿಸಯವಿಸೇಸೇ ಪಾತುಭವತಿ, ಏವಂ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪೀತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ತಿತ್ಥಿಯೇಹೇವ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಯ, ತೇಸಞ್ಚ ವಿಸಯಪದೇಸನಿಮಿತ್ತಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಚತುತ್ಥೇಯೇವ ಭೂತಕಸಿಣೇ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ -

ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ವಿಯ ಪುರಿಮಭೂತಕಸಿಣತ್ತಯೇಪಿ ವಣ್ಣಪಟಿಚ್ಛಾಯಾವ ಪಣ್ಣತ್ತಿಆರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಸ್ಸ ಲೋಕವೋಹಾರಾನುರೋಧೇನೇವ ಪವತ್ತಿತೋ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೯೭) ಪಥವೀಕಸಿಣಸ್ಸ ಆದಾಸಚನ್ದಮಣ್ಡಲೂಪಮಾವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಚತುತ್ಥೇ ಪನ ಭೂತಕಸಿಣೇ ಭೂತಪಟಿಚ್ಛಾಯಾ ಏವ ಝಾನಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಯುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತೇ ಸತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸನ್ತೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬುತೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಮೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಮರಣಂ ಕತ್ವಾ, ಯೋ ವಾ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಜೀವನಕಾಲೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕರೀಯತಿ, ತಂ ಕರಿತ್ವಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತೀ**ತಿ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೇ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ರೂಪಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನೇವ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞೇಸು ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ತಸ್ಸಾ ಭೂಮಿಯಾ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಅನೇಕವಿಧಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಥುವಚನನಿದ್ದೇಸೋತಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಇಧೇವಾ**ತಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಯೇವ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ। ಯದಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮತ್ತಮೇವ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ ಪಾತುಭವತಿ, ಕಥಂ ಅರೂಪಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ತತ್ಥ ರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ನನು ಸಿಯಾ ಅರೂಪಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾಯೇವ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಇಧೇವ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ತಥಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅದಸ್ಸನತೋತಿ ? ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಅಪ್ಪವಿಟ್ಠೋ, ಕಥಂ ಪನ ರೂಪಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ ತೇನ ಸಮಾನಜಾತಿಯಮೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ಇಧೇವ ಅದಸ್ಸನತೋ, ಕಥಞ್ಚ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೇನ ವಿನಾ ರೂಪಧಾತುಯಾ ರೂಪಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಚ ತಂಸಭಾವಮೇವ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಇಧ ಅದಸ್ಸನತೋಯೇವ। ಇತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ತಥಾ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತೋ, ಕಿಮೇತೇನ ಅಞ್ಞನಿದಸ್ಸನೇನ ಇಧೇವ ಅನುಯೋಗೇನ। ಅಪಿಚ ಯಥಾ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ರೂಪೇ ಅವಿಗತತಣ್ಹಂ, ತಸ್ಸ ಸಹ ರೂಪೇನ ಸಮ್ಭವತೋ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರಣಸ್ಸ। ಯಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ರೂಪೇ ವಿಗತತಣ್ಹಂ, ತಸ್ಸ ವಿನಾ ರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿ ರೂಪನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಯಸ್ಸ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ಅರೂಪೇ ವಿಗತತಣ್ಹಂ, ತಸ್ಸ ವಿನಾ ಅರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿ ಅರೂಪನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಭಾವನಾಬಲಾಭಾವತೋ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಾರೂಪಸಮ್ಭವೋ ವಿಯ, ಭಾವನಾಬಲೇನ ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ಅರೂಪಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭವೋ ವಿಯ ಚ। ಅಸಞ್ಞೀಭವೇಪಿ ಭಾವನಾಬಲೇನ ರೂಪಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ।

ಕಥಂ ಪನ ತತ್ಥ ಕೇವಲೋ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯರಹಿತೋ ಚಿರಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ, ಕಿತ್ತಕಂ ವಾ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಇಧ ಚೇವ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ವುತ್ತೋ ಆಗಮೋಯೇವ ಏತದತ್ಥಞಾಪನೇ, ಅಥ ಖೋ ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಯುತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಜಿಯಾವೇಗುಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಧನುಜಿಯಾಯ ವೇಗೇನ ಖಿಪಿತೋ। **ಝಾನವೇಗೋ** ನಾಮ ಝಾನಾನುಭಾವೋ ಫಲದಾನೇ ಸಮತ್ಥತಾ। **ತತ್ತಕಮೇವ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಕಪ್ಪಸತಾನಿ। **ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾನಿಬ್ಬತ್ತಇರಿಯಾಪಥಮೇವ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಸದಿಸಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಝಾನವೇಗೇ**ತಿ ಅಸಞ್ಞಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಮ್ಮವೇಗೇ, ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಕಮ್ಮವೇಗೇ ವಾ। **ಅನ್ತರಧಾಯತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ನ ಪವತ್ತತಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಭವೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ತೇಸಮನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋಯೇವ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಕಥಂ ಪನ ಅನೇಕಕಪ್ಪಸತಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಚಿರನಿರುದ್ಧತೋ ವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾಣಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ನಿರುದ್ಧೇ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇಕನ್ತತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನಿರುದ್ಧಮ್ಪಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾನಜಾತಿಕಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯಮತ್ತಂ ಹೋತಿಯೇವ, ನ ಬೀಜಂ। ಬೀಜಂ ಪನ ಕಮ್ಮಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮತೋ ಬೀಜಭೂತತೋ ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಸಞ್ಞೀಭವತೋ ಚುತಾನಂ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿಯೇವ, ತೇನಾಹ **"ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ನಾಮ ಉತುನಿಯಾಮೇನ ಪುಪ್ಫಗ್ಗಹಣೇ ನಿಯತಕಾಲಾನಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ವಿದಾರಣಸಙ್ಖಾತೇ ವೇಖೇ ದಿನ್ನೇ ವೇಖಬಲೇನ ಅನಿಯಮತಾ

ಹೋತಿ ಪುಪ್ಫಗ್ಗಹಣಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇನ ವತ್ತಮಾನೇಸು ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ರೂಪಾರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇ ವೇಖೇ ದಿನ್ನೇ ತಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿವೇಖಬಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಅರೂಪಭವೇ, ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪರಹಿತಾ, ಅರೂಪರಹಿತಾ ಚ ಖನ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪುನ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾ ಚ ಪನ "ತೇ ದೇವಾ ತಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಚವನ್ತೀ"ತಿ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದೋ ತೇಸಂ ಚವನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, "ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ ವಚನಂ ವಾ ಕಿಮತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚೋದನಾಯ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದೇನ ತೇಸಂ ಚವನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯನತೋ ಞಾಪಕಹೇತುಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, "ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ ವಚನಂ ವಾ ತೇಸಂ ಚವನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯನಭಾವದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ ಹಿ ಏತಸ್ಸ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಚವನ್ತಿ, ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಾ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಸಞ್ಞಾ ತೇ ದೇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸನ್ತಭಾವಾಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸದಸಸಂವಟ್ಟಾದೀನಮತ್ಥಕೇ, ತದಬ್ಭನ್ತರೇ ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ಅಸಞ್ಞೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋಪಿ ಲಾಭೀಸಸ್ಸತವಾದೋ ವಿಯ ಅನೇಕಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇವ, ಅನನ್ತರತ್ತಾ ಪನ ಆಸನ್ನಾಯ ಅಸಞ್ಞೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ನಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಏಕೋವ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹತೋ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ಆಗತೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ದೇಸನಾನಯೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೇಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಸತ್ತಾನಮಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಸೇನೇವ ದುವಿಧತ್ತಾ, ತೇಸು ಚ ಉಚ್ಛೇದಪ್ಪಸಙ್ಗಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಆಸಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚಾ"ತಿ, ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ಯಾಸಂ ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭, ೯೮)।

ನನು ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುತ್ತೋ "ಅಹಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಾಹೋಸಿ"ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಅಪುಬ್ಬಸತ್ತಪಾತುಭಾವಗಾಹಕತ್ತಾ। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಅತ್ತನೋ, ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಸದಾಭಾವಗಾಹಿನೀ "ಅತ್ಥಿತ್ವೇವ ಸಸ್ಸತಿಸಮ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತನತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಅನಾಗತಕೋಟಿಅದಸ್ಸನೇನ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸಮವರೋಧತ್ತಾ। ಯದಿಪಿ ಹಿ ಅಯಂ ವಾದೋ "ಸೋಮ್ಹಿ ಏತರಹಿ ಅಹುತ್ವಾ ಸನ್ತತಾಯ ಪರಿಣತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೮) ಅತ್ತನೋ, ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಅತೀತಕೋಟಿಪರಾಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಾಗತೇ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ವಿಸೇಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲೇಸು ಅಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸನಪಭಾವಿತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೋ, ಯಥಾಹ "ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ) ಯದೇವಂ ಸಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ಚ ವಾದಸ್ಸ, ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀನಞ್ಚ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುತ್ತೋಯೇವ ಅನಾಗತಕಾಲಪರಾಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾತಿ? ಯುತ್ತೋ ಏವ ಸಮುದಾಗಮಸ್ಸ ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಮುದಾಗಮೋ ಅತೀತಂಸಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇಹಿ, ತಪ್ಪತಿರೂಪಕಾನುಸ್ಸವಾದಿಪಭಾವಿತೇಹಿ ಚ ತಕ್ಕನೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ, ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿನಾ ನಿರವಸೇಸತೋ ಅಗತಿಂ, ಗತಿಞ್ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದಿತಾ ಏತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಾವತಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾ, ಯಥಾ ಚ ದೇಸಿತಾ, ತಾವತಿಕಾ ತಥಾ ಚೇವ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ನ ಚೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿವಿಚಾರಣಾ ಕಾತಬ್ಬಾ ಬುದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ, ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ತತ್ಥ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಕಾರಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೮-೮೨)।

ದುತಿಯಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೪. “ಅಪರನ್ತೇಞಾಣಂ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೭), ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿನೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೪) ವಿಯ **ಅಪರನ್ತ** -ಸದ್ದಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅನಾಗತಕಾಲಕೋಟ್ಠಾಸವಾಚಕತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಅನಾಗತಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತ”**ನ್ತಿ। “ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ **“ಅಪರನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ”**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ಚೇತ್ಥ ವಕ್ಖಾಮ।

ಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೫. ಆಘಾತನಾ ಉದ್ಧನ್ತಿ **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಂ,** ಮರಣತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತೋ ಅತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಉದ್ಧಮಾಘಾತನ”ನ್ತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನೋ** ಸಹಚರಣವಸೇನ, ತದ್ಧಿತವಸೇನ ಚ, ಅನ್ತಲೋಪನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ ಏಸ। ಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಾ**। ಏವಂ ಸದ್ದತೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ ಅತ್ಥತೋ ಏವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಾ ಅತ್ತಾನಂ ವದನ್ತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಆಘಾತನಾ ಉದ್ಧಂ ಉಪರಿಭೂತಂ ಅತ್ತಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ “ಉದ್ಧಂ ಮರಣತೋ ಅತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಿಕಾರೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **“ಸೋ ಏತೇಸ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಸ್ಸತ್ಥಿಯತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಯಥಾ “ಬುದ್ಧಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ। ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ **ಸಞ್ಞೀ** ಸಹಚರಣಾದಿನಯೇನ, ಸಞ್ಞೀ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಞ್ಞೀವಾದಾ** ಸಮಾಸವಸೇನ। ಸಞ್ಞೀವಾದೋ ಏವ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ।

೭೬-೭೭. **ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಸಿಣರೂಪಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ರೂಪವಿನಿಮುತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ “ರೂಪಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ರೂಪಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ತನಿಯತ್ತಾ। ನ ಹಿ “ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಏವ ಅತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ “ಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಅತ್ಥೇನ ಅತ್ತನಿಯಾವ, ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **“ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ ‘ಸಞ್ಞಾ’ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ “ರೂಪಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ”ತಿ, ಅಥ ಖೋ “ರುಪ್ಪನಸೀಲೋ ರೂಪೀ”ತಿ। ರುಪ್ಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ರೂಪಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಾವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ। ಸಾ ಹಿ “ನತ್ಥೀ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಪರಿತ್ತವಿಪುಲತಾದಿವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯದೇವಂ ಸಿಯಾ “ರುಪ್ಪನಸೀಲೋ ರೂಪೀ”ತಿ, ಅಥ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ರುಪ್ಪನಸೀಲಸ್ಸ ಭೇದಸಬ್ಭಾವತೋತಿ? ಯುಜ್ಜತೇವ ಕಾಯಭೇದತೋ ಉದ್ಧಂ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ”ತಿ। ಅಥ ವಾ “ರೂಪಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ”ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ನ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ ಕಪ್ಪನಾಸಿದ್ಧೇನ ಭೇದೇನ ಅಭೇದಸ್ಸಾಪಿ ನಿದ್ದೇಸದಸ್ಸನತೋ ಯಥಾ “ಸಿಲಾಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸರೀರ”ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಅವಯವವಸೇನ ಅವಯವಿನೋ ತಥಾನಿದ್ದೇಸನಿದಸ್ಸನತೋ ಯಥಾ “ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೯೦), ರುಪ್ಪನಂ ವಾ ರೂಪಂ, ರೂಪಸಭಾವೋ, ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪೀ,** ಅತ್ತಾ “ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ “ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ವಚನಂ ಞಾಯಾಗತಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕಸಿಣರೂಪಂ ಅತ್ತಾ”**ತಿ। **“ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಚೇತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಕಸಿಣರೂಪೇ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಆಜೀವಕಾದಯೋ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಜೀವಕಾ ಹಿ ತಕ್ಕಿಕಾಯೇವ, ನ ಲಾಭಿನೋ। ನಿಯತವಾದಿತಾಯ ಹಿ ಕಮ್ಮಫಲಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೋ। ತಥಾ ಹಿಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಆದೀಸು ಕಾಳಕಾದಿರೂಪಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಜೀವಕಾ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ। ಪುರಿಮನಯೇನ ಚೇತ್ಥ ಲಾಭೀನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಚ್ಛಿಮನಯೇನ ಪನ ತಕ್ಕಿಕಂ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। **ರೋಗ**-ಸದ್ದೋ ಭಙ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ಭಙ್ಗಸ್ಸಾಪಿ ರುಜ್ಜನಭಾವತೋ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅರೋಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಪರಿಯಾಯತಾ ಉಪಪನ್ನಾ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **“ನಿಚ್ಚೋ”**ತಿ। **ರೋಗ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿಪರಿಯಾಯೋ। **ಅರೋಗೋ**ತಿ ಪನ ರೋಗರಹಿತತಾಸೀಸೇನ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ನಿಚ್ಚತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನಿಚ್ಚೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ । ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣನತ್ಥಿಭಾವಾಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾನಿ ಯಥಾರಹಮರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಮ।

ನಿಮ್ಬಪಣ್ಣೇ ತಪ್ಪರಿಮಾಣೋ ತಿತ್ತಕರಸೋ ವಿಯ ಸರೀರಪ್ಪರಿಮಾಣೋ ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಸರೀರೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ನಿಗಣ್ಠಾ "ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಗಣ್ಠಾದಯೋ ವಿಯಾ"**ತಿ।

ತತಿಯಾ ಪನಾತಿ "ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಲದ್ಧಿ। **ಮಿಸ್ಸಕಗಾಹವಸೇನಾ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಏಕೋವ "ಅತ್ತಾ"ತಿ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ "ಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಗಹಣವಸೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ತಾಸಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ರೂಪಭಾವೇನ, ಅರೂಪಭಾವೇನ ಚ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಸಿ ಅಥೇತವಾದಿನೋ ವಿಯ, ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಮಿಸ್ಸಕಗಹಣವಸೇನ "ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ಚತುತ್ಥಾ**ತಿ "ನೇವ ಅರೂಪೀ ಚ ನಾರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಲದ್ಧಿ। **ತಕ್ಕಗಾಹೇನೇವಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಕಿಚ್ಚಸಾಧನಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಖಮ್ಭಕುಟ್ಟಿ [ಥಮ್ಭಕುಟ್ಟ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೬-೭೭)] ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸಙ್ಘಾತೋ ವಿಯ ನೇವ ರೂಪೀ, ರೂಪಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ ನ ಚ ಅರೂಪೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತತಕ್ಕಗಾಹೇನೇವ।

ಅಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - ನೇವರೂಪೀ ನಾರೂಪೀತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಚತುತ್ಥವಾದೇ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸತಿಪಿ ಚ ತತಿಯವಾದೇನ ಇಮಸ್ಸ ಸಮಾನತ್ಥಭಾವೇ ತತ್ಥ ದೇಸಕಾಲಭೇದವಸೇನ ವಿಯ ಇಧ ಕಾಲವತ್ಥುಭೇದವಸೇನ ತತಿಯಚತುತ್ಥವಾದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ತತಿಯವಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಸಹಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ। ಚತುತ್ಥವಾದಸ್ಸ ಪನ ವತ್ಥುಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹಭಾವತೋತಿ। ದುತಿಯಚತುಕ್ಕಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಮ್ಪಿ "ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಭಾವೋ ಓಸಾನಮೇತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಮೇವ, ಕೇವಲಂ ಪನ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ಇಧ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪನಾವಸೇನಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ। ಕಾಮಞ್ಚ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ। ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಭೇದಸಮ್ಭವತೋ। ತಥಾಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಏಕರೂಪೇನೇವ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಲಾಭೀವಸೇನ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಯುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀ"**ತಿ। ಏಕಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಏವ ವಾ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸತಿಪಿ ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿಭೇದತೋ ಸಞ್ಞಾಭೇದಸಮ್ಭವೇ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇಯೇವ ಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ ತಕ್ಕೀವಸೇನೇವ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿತ್ತಕಸಿಣವಸೇನಾ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಕಕಸಿಣವಸೇನ, **ಕಸಿಣ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಸಯದಸ್ಸನಂ। ವಿಸಯವಸೇನ ಹಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಪರಿತ್ತತಾ, ಇಮಿನಾ ಚ ಸತಿಪಿ ಸಞ್ಞಾವಿನಿಮುತ್ತಧಮ್ಮೇ "ಸಞ್ಞಾಯೇವ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ವಿಪುಲಕಸಿಣವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ಚೇವ ಇಧ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಚತುಕ್ಕೇ ಪಠಮದುತಿಯವಾದೇಸು ಸದ್ದತ್ಥಮತ್ತತೋ ಸಮಾನೇಸುಪಿ ಸಭಾವತೋ ತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ವಾದೇಹಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಸು ವಾದೇಸು ಸತಿಪಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪನಭೇದಮತ್ತೇನ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಸೇಸೇ ಕೇಹಿಚಿ ಅವಿಸೇಸೋಯೇವ ಸಿಯಾತಿ।

ಅಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ನಯೋ - "ಅಙ್ಗುಟ್ಠಪ್ಪಮಾಣೋ ಅತ್ತಾ, ಅಣುಮತ್ತೋ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿಲದ್ಧಿವಸೇನ ಪರಿತ್ತೋ ಚ ಸೋ ಸಞ್ಞೀ ಚಾತಿ **ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ** ಕಾಪಿಲಕಾಣಾದಪಭುತಯೋ [ಕಪಿಲಕಣಾದಾದಯೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೬-೭೭)] ವಿಯ। ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಗತಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಚ ಸೋ ಸಞ್ಞೀ ಚಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞೀ**ತಿ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡತ್ತಾ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಭಾವಜನಿತೇನ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಾದಿಸಮಙ್ಗಿತಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾವ ದಿಟ್ಠಾ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"**ತಿಆದಿ। ಚತುಕ್ಕನಯಂ, ಪಞ್ಚಕನಯಞ್ಚ

ಸನ್ಧಾಯ **ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಿಸಯಾಸು ಹಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಝಾನಭೂಮೀಸು ವೇಹಪ್ಫಲಭೂಮಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಯಥಾರಹಂ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ತಿಕಜ್ಝಾನಸ್ಸ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿಪಾಕಟ್ಠಾನತ್ತಾ **ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯೋ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಪನ ತೇಸಮವಿಸಯಾ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ। ನನು ಚ "ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತವಾದಾನಂ ಅಪರನ್ತದಿಟ್ಠಿಭಾವತೋ "ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಚನಂ ಅನುಪಪನ್ನಮೇವ ಸಿಯಾ। ಅನಾಗತವಿಸಯಾ ಹಿ ಏತೇ ವಾದಾತಿ? ಉಪಪನ್ನಮೇವ ಅನಾಗತಸ್ಸ ಏಕನ್ತಸುಖೀಭಾವಾದಿಕಸ್ಸ ಪಕಪ್ಪನಾಯ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನನಿಬ್ಬತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ "ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ 'ಏಕನ್ತಸುಖೀ'ತಿ ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ತಸ್ಸಂ ತಸ್ಸಂ ಭೂಮಿಯಂ ಬಾಹುಲ್ಲೇನ ಸುಖಾದಿಸಹಿತಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತೇಸಂ "ಏಕನ್ತಸುಖೀ"ತಿಆದಿಗಹಣತೋ ತದನುರೂಪಾಯೇವ ಭೂಮಿ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸದ್ದನ್ತರಾಭಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ವಿಯ ಹಿ ಅತ್ಥಪಕರಣಾದಿವಸೇನಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ। "ಏಕನ್ತಸುಖೀ"ತಿಆದೀಸು ಚ ಏಕನ್ತಭಾವೋ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಿಮತ್ತಂ ಪತಿ ಪಯುತ್ತೋ। ತಥಾಪವತ್ತಿಮತ್ತದಸ್ಸನೇನ ತೇಸಂ ಏವಂ ಗಹಣತೋ। ಅಥ ವಾ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧಾ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಯಂ ಯದೇವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ **ಉದಾನೇ** "ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಅನ್ಧಾ ಅಚಕ್ಖುಕಾ"ತಿಆದಿ, (ಉದಾ॰ ೫೫) ತಸ್ಮಾ ಅಲಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿಮಗ್ಗನಾತಿ। "ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ವಿಸೇಸತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಸಞ್ಞೀನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೮-೮೩. ಅಥ ನ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ **"ಕೇವಲಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ। "ಅಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಚ "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ, ದಿಟ್ಠಿಸಮುದಾಗಮಕಾರಣಂ ವಾ। ಸತಿಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಪರಿಯೇಸನಸಮ್ಭವೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಾದಾನಂ ಅನಾದರಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಏಕನ್ತೇನ ಕಾರಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ, ಏತೇನ ಪರಿಯೇಸನಕ್ಖಮಾಭಾವತೋತಿ ಅಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಪಠಮವಾದೋ, "ಸಞ್ಞಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಞ್ಞಂಯೇವ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಠಿತಾಯ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ "ಅಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಪವತ್ತೋ ದುತಿಯವಾದೋ, ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹ ರೂಪಧಮ್ಮೇ, ಸಬ್ಬೇ ಏವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ತತಿಯವಾದೋ, ತಕ್ಕಗಾಹವಸೇನೇವ ಚತುತ್ಥವಾದೋ ಪವತ್ತೋ।

ದುತಿಯಚತುಕ್ಕೇಪಿ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ ಅಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವತಾಯ ಅಸಞ್ಞೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಕಪ್ಪಾ ಪವತ್ತಾ। ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಪನ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸು , ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾಯ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಪಠಮವಾದೋ, ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ, ಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವತಾಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಚ ದುತಿಯವಾದಾದಯೋ ಪವತ್ತಾತಿ। ಏವಂ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಸತಿಪಿ ಕಾರಣಪರಿಯೇಸನಸಮ್ಭವೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಾದಾನಂ ಪರಿಯೇಸನಕ್ಖಮಾಭಾವತೋ ಆದರಂ ಕತ್ವಾ ಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ ತೇಸಂ ಕಾರಣಂ ನ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ಏತೇಸಂ ಪನ ಸಞ್ಞೀಅಸಞ್ಞೀನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾನಂ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ "ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ।

ಉಚ್ಛೇದವಾದವಣ್ಣನಾ

೮೪. ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ವಿನಾಸಾಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥಿಭಾವಹೇತುಕೋ ಉಚ್ಛೇದೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಜ್ಜಮಾನವಾಚಕೇನ ಸನ್ತ-ಸದ್ದೇನ “**ಸತೋ**”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸಾ**”ತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಪಯುತ್ತೋ ಚೇಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಾದವಿಸಯೋ ಸತ್ತೋಯೇವ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ “**ಸತ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಯಥಾ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿಪಿ ಏಕಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಭಿನ್ನಸನ್ತತಿಪತಿತೇಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಹೇತುಫಲಭೂತಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಸಭಾವತ್ತಾ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನಪತಿತಾನಂ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಭೇದಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇನ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಣಂ ಉಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಹೇತುಫಲಭೂತಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಭಾವಭೇದೇ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏಕತ್ತನಯೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಮಭೇದಗಹಣಮ್ಪಿ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ। ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವೇನ ತೇಸಂ ಇಧ ಸತ್ತಗಾಹೋ, ಸತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಿಭಾವಗಾಹಹೇತುಕೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ, ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧವಸೇನ ಪನ ನಿರನ್ತರವಿನಾಸೋ ಇಧ “ಉಚ್ಛೇದೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಯಾವಾಯಂ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನೋ ಭವತಿ, ತಾವಾಯಂ ವಿಜ್ಜತಿಯೇವಾತಿ ಗಹಣತೋತಿ ಆಹ “**ಉಪಚ್ಛೇದ**”ನ್ತಿ। **ಉ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಉಪ-ಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ, ಸೋ ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮನತ್ಥೋ, ಉಪಸಙ್ಕಮನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅನುಪುಬ್ಬಮುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಾಪರಂ ನಿರೋಧವಸೇನ ನಿರನ್ತರತಾ। ಅಪಿಚ ಪುನಾನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಸೇನ ನಿರುದಯವಿನಾಸೋಯೇವ **ಉಚ್ಛೇದೋ** ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಗಹಣತೋತಿ ಆಹ “**ಉಪಚ್ಛೇದ**”ನ್ತಿ। **ಉ**-ಸದ್ದೋ, ಹಿ ಉಪ-ಸದ್ದೋ ಚ ಏತ್ಥ ಉಪರಿಭಾಗತ್ಥೋ। ನಿರುದ್ಧತೋ ಪರಭಾಗೋ ಚ ಇಧ ಉಪರಿಭಾಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ನಿರನ್ತರವಸೇನ , ನಿರುದಯವಸೇನ ವಾ ವಿಸೇಸೇನ ನಾಸೋ **ವಿನಾಸೋ,** ಸೋ ಪನ ಮಂಸಚಕ್ಖುಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖೂನಂ ದಸ್ಸನಪಥಾತಿಕ್ಕಮನತೋ ಅದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ಅದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। ಅದಸ್ಸನೇ ಹಿ **ನಾಸ**-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ನಿರುಳ್ಹೋ “ದ್ವೇ ಚಾಪರೇ ವಣ್ಣವಿಕಾರನಾಸಾ”ತಿಆದೀಸು (ಕಾಸಿಕಾ ೬-೩-೧೦೯ ಸುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ವಿಯ। **ಭಾವವಿಗಮ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಾಪಗಮಂ। ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಭವನಂ ಭಾವೋತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೇನ ಇಧ **ಭಾವ**-ಸದ್ದೋ ಸಭಾವವಾಚಕೋ। ಯೋ ಪನ ನಿರನ್ತರಂ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ಠಾತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ “ಭಾವಾಪಗಮೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। “**ತತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿನಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದಸ್ಸ ಯಥಾಪಾಠಂ ಸಮುದಾಗಮಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ವಕ್ಖತಿ “ತಥಾ ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾವಾ”ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ “ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ”ತಿ ವಚನೇ। **ಲಾಭೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಲಾಭೀ। ತದವಸೇಸಲಾಭೀ ಚೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಲಾಭೀ ಚ ಇಧ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಟ್ಠಾನೇ “**ಅಲಾಭೀ**” ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ।

ಚುತಿನ್ತಿ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ಚುತಿಮೇವ। ಏಸ ನಯೋ **ಚುತಿಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಉಪಪತ್ತಿಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ**ತಿ ದಟ್ಠುಂ ಸಮತ್ಥೇಪಿ ಸತಿ ಅನೋಲೋಕನವಸೇನ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ನ ಉಪಪಾತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾಭಾವೇನ, ಪರಿಕಮ್ಮಾಕರಣೇನ ವಾ ಉಪಪತ್ತಿಂ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ನಯದ್ವಯೇ ವಿಸೇಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಕೋ ಪರಲೋಕಂ ಜಾನಾತಿ, ನ ಜಾನಾತಿಯೇವಾತಿ ನತ್ಥಿಕವಾದವಸೇನ ಉಚ್ಛೇದಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಹ ಪಾರಸೇಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ನತ್ಥಿಕವಾದವಸೇನ ಮಹಾಮೂಳ್ಹಭಾವೇನೇವ “ಇತೋ ಅಞ್ಞೋ ಪರಲೋಕೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಅನವಬೋಧನತೋ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಏತ್ತಕೋಯೇವ ವಿಸಯೋ, ಯ್ವಾಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರೋ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ಧೀತುಯಾ ಹತ್ಥಗ್ಗಣ್ಹನಕರಾಜಾ ವಿಯ ಕಾಮಸುಖಾಭಿರತ್ತತಾಯಪಿ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಆಹ “**ಕಾಮಸುಖಗಿದ್ಧತಾಯ ವಾ**”ತಿ। ವಣ್ಟತೋ ಪತಿತಪಣ್ಣಾನಂ ವಣ್ಟೇನ ಅಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ನ ಪುನ ವಿರುಹನ್ತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಬನ್ಧನಾ ಪವುತ್ತೋ ಪುನ ನ ಪಟಿಸನ್ಧೀಯತಿ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ಮರಣಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅಪೋನೋಬ್ಭವಿಕಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಮರಣಮೇವ ನಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉದಕಪುಬ್ಬುಳಕೂಪಮಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಪುನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನತೋತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। **ತಥಾ**ತಿ “ಲಾಭೀ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ [ಅರಹತೋ (ಅಟ್ಠ)] ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ತಕ್ಕನಸ್ಸ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಸಮ್ಭವತೋ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಪಕಾರೇನ। ಲಾಭಿನೋಪಿ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪಪಾತಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಪತಿ

ತಕ್ಕನೇನೇವ ಇಮಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾವಾ**”ತಿ। ತಥಾ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾವ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾವ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ “ದ್ವೇ ಜನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹಕಪ್ಪಭೇದದಸ್ಸನೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕವಾದಾ ಏಕನ್ತಅಲಾಭೀವಸೇನೇವ ದೇಸಿತಾ, ಯಥಾ ಚ ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಚತುತ್ಥಚತುಕ್ಕೇ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ ಏಕನ್ತಲಾಭೀವಸೇನೇವ ದೇಸಿತಾ, ನಯಿಮೇ। ಇಮೇ ಪನ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದಯೋ ವಿಯ ಲಾಭೀಅಲಾಭೀವಸೇನೇವ ದೇಸಿತಾತಿ। ಯದೇವಂ ಕಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀಸು ವಿಯ ಲಾಭೀವಸೇನ, ತಕ್ಕೀವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದೇಸನಮಕತ್ವಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿದೇಸನಾಹಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಇಧ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿವಿಧೇನಾಕಾರೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। ಯದಿ ಹಿ ಇಧಾಪಿ ಚ ತಥಾದೇಸನಾಯ ನಿಬನ್ಧನಭೂತೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಥಾರೂಪಮೇವ ಭಗವಾ ವದೇಯ್ಯ, ಕಥಂ? “ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯ...ಪೇ॰... ಯಥಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ, ಸೋ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಅರಹತೋ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುಥೂನಂ ವಾ ಪರಸತ್ತಾನಂ, ನ ಹೇವ ಖೋ ತದುದ್ಧಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ। ಸೋ ಏವಮಾಹ ‘ಯತೋ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನ ಹೋತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ’ತಿಆದಿನಾ” ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋ, ತಕ್ಕಿನೋ ಚ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಥಾದೇಸನಾಯ ನಿಬನ್ಧನಭೂತೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೋ ನ ಇಧ ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿದೇಸನಾಹಿ ಅಞ್ಞಥಾಯೇವಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದೀಸು ವಿಯ ನ ಇಧ ತಕ್ಕೀವಾದತೋ ವಿಸೇಸಲಾಭೀವಾದೋ ಭಿನ್ನಾಕಾರೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಮಾನಪ್ಪಕಾರತಾಯ ಸಮಾನಾಕಾರೋಯೇವಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಅಯಮುಚ್ಛೇದವಾದೋ ಭಗವತಾ ಪುರಿಮವಾದೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಾಕಾರಭಾವೇನ ದೇಸಿತೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಹಿ ಇಧ ತಕ್ಕಿನೋಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಅಧಿಗಮವತೋ ವಿಯ ಅಭಿನಿವೇಸೋ। ಅಪಿಚ ನ ಇಮಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಭಗವತಾ ಅನಾಗತೇ ಏವಂಭಾವೀವಸೇನ ದೇಸಿತಾ, ನಾಪಿ ಏವಮೇತೇ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ “ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೭, ೨೦೨, ೪೨೭; ೩.೨೭, ೨೮; ಉದಾ॰ ೫೫) ಮಞ್ಞಿತಾ, ತಥಾ ತಥಾಯೇವ ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಾ ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಾ, ಯೇಹಿ ಗಮ್ಭೀರಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅಪುಥುಜ್ಜನಗೋಚರಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸನ್ತಿ, ಯೇಸಞ್ಚ ಪರಿಕಿತ್ತನೇನ ತಥಾಗತಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಥೋಮಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಥಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದೀಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಉತ್ತರುತ್ತರಭವದಸ್ಸೀಹಿ ಅಪರಭವದಸ್ಸೀನಂ ತೇಸಂ ವಾದಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಸಕಸಕವಾದಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ, ತಥಾಯೇವಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ಪುರಿಮದೇಸನಾಹಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತಿಭೇದೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅರೂಪಭವಭೇದವಸೇನ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಚತುಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿಯ ಕಾಮರೂಪಭವಭೇದವಸೇನಾಪಿ ಅನೇಕಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾಯೇವ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಸತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಸತ್ತಕತೋ ಬಹುತರಭೇದೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ, ಅಥ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾಮರೂಪಭವಭೇದವಸೇನ ವಿಯ ಅರೂಪಭವವಸೇನಾಪಿ ನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಏವಮ್ಪಿ ಸತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಸತ್ತಕತೋ ಅಪ್ಪತರಭೇದೋವ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಚ ಏವಂಪಕಾರಾಪಿ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ ಏವ ಹೋತಿ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಞ್ಹಿ ಯಥಾಭಿಮತಂ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ।

೮೫. ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತನ್ತಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧನತೋ ಏತಂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತನ್ತಿ** ಪಿತು ಸುಕ್ಕಂ, ಮಾತು ಸೋಣಿತಞ್ಚ, ಉಭಿನ್ನಂ ವಾ ಸುಕ್ಕಸಙ್ಖಾತಂ ಸೋಣಿತಂ। **ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಇತೀತಿ** ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ। “ರೂಪಕಾಯವಸೇನಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “**ರೂಪಕಾಯಸೀಸೇನಾ**”ತಿ ವದನ್ತೋ ಅರೂಪಮ್ಪಿ ತೇಸಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ

ಗಹಣಂ ಞಾಪೇತಿ। ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ **ಇತ್ಥನ್ತಿ** ಆಹ **"ಏವಮೇಕೇ"**ತಿ। **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ಇದಮತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೇತಿ** ಏಕಚ್ಚೇ, ಅಞ್ಞೇ ವಾ।

೮೬. ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಅಸಮ್ಭವತೋ "ಕಾಮಾವಚರೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಪರಿಯಾಪನ್ನೋ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಬಳೀಕಾರೋ** ಚೇತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಸುಧಾಹಾರೋ।

೮೭. ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಮಹಾವಯವೋ **ಅಙ್ಗೋ**, ತತ್ಥ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತೋ **ಪಚ್ಚಙ್ಗೋ**, ಸಬ್ಬೇಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ ಯುತ್ತೋ ತಥಾ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಚಕ್ಖುಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ। **ಇತರೇಸನ್ತಿ** ಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಣ್ಠಾನಂ ಪುರಿಸವೇಸವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ "ಸಮಾನೇಪಿ ತತ್ಥ ಉಭಯಲಿಙ್ಗಾಭಾವೇ ಪುರಿಸಸಣ್ಠಾನಾವ ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ, ನ ಇತ್ಥಿಸಣ್ಠಾನಾ"ತಿ।

೮೮-೯೧. ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಭವೇಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಭವ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥಾಹ - ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮೇಸು ತೀಸು ವಾದೇಸು "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅತ್ತಭಾವಮಾರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ, ಚತುವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಪನ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೇಸು ಚತುತ್ಥಾದೀಸು ಚತೂಸು ವಾದೇಸು ಕಸ್ಮಾ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅರೂಪೀನಂ ಕಾಯೋ ವಿಜ್ಜತಿ। ಯೋ ಭೇದೋತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಪನ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅರೂಪತ್ತಭಾವೇಪಿ ಕಾಯವೋಹಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹ। ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಭೂತೋಪಿ ವೋಹಾರೋ ತದಞ್ಞತ್ಥಸಮಾರೋಪಿತೋ ಯಥಾ ತಂ "ಸಸವಿಸಾಣಂ, ಖಂ ಪುಪ್ಫ"ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತಥಾಯೇವ ಭಗವಾಪಿ ದೇಸೇತೀತಿ। ಅಪಿಚ ನಾಮಕಾಯಭಾವತೋ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಸಮೂಹಭೂತೇ ಅರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಕಾಯನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಮೂಹಟ್ಠೇನಪಿ ಹಿ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಹತ್ಥಿಕಾಯೋ ಅಸ್ಸಕಾಯೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಮಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವಾದಿನಿರವಸೇಸವಿಭವಪತಿಟ್ಠಾಪಕಾನಂ ದುತಿಯಾದಿವಾದಾನಂ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಹೋತು ಅನಾಗತದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ, ಕಥಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾಪಗಮಪತಿಟ್ಠಾಪಕಸ್ಸ ಪಠಮವಾದಸ್ಸ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಭಾವೋ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ ತಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ। ದುತಿಯವಾದಾದೀನಞ್ಹಿ ಪುರಿಮಪುರಿಮವಾದಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸೇವ ಅತ್ತನೋ ಅನಾಗತೇ ತದುತ್ತರಿಭವೂಪಪನ್ನಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಬೋಧನತೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾ, ತಥಾ ಚೇವ ವುತ್ತಂ "ನೋ ಚ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೫) ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಭೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೭) ತಂ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾದಿಹೇಟ್ಠಿಮತ್ತಭಾವವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಞ್ಞಭಾವತೋ। ಪಠಮವಾದಸ್ಸ ಪನ ಅನಾಗತೇ ತದುತ್ತರಿಭವೂಪಪನ್ನಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮುಚ್ಛೇದಬೋಧನಾಭಾವತೋ , "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಭೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಞ್ಞಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಚ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾತಿ? ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಇಧಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತೇಪಿ ಪಠಮವಾದವಿಸಯಸ್ಸ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಸ್ಸೇವ ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಪಠಮವಾದಿನಾಪಿ ಹಿ ಇಧಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪರಂ ಮರಣಾ ಉಚ್ಛೇದೋ ಅನಾಗತಕಾಲವಸೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ ಚಸ್ಸ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾಯ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋತಿ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದವಣ್ಣನಾ

೯೩. ಞಾಣೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ **ದಿಟ್ಠೋ,** ದಿಟ್ಠೋ ಚ ಸೋ ಸಭಾವಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋ ಚಾತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ,** ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ಅಕ್ಖಾನಮಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಭಿಮುಖೀಭೂತೋ ವಿಸಯೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ, ಸೋಪಿ ಸುಪಾಕಟಭಾವೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ

ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತೇನೇವಾಹ “**ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**”ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಯಥಾಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತ್ತಭಾವಸ್ಸ ವಾಚಕಂ ಪದಂ, ನಾಮನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬಾನ**ಞ್ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನಮೇವ, ನ ಅಗ್ಗಫಲಂ, ನ ಚ ಅಸಙ್ಖತಧಾತು ತೇಸಮವಿಸಯತ್ತಾತಿ ಆಹ “**ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನ**”ನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನೇ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ**ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

೯೪. ಕಾಮನೀಯತ್ತಾ ಕಾಮಾ ಚ ತೇ ಅನೇಕಾವಯವಾನಂ ಸಮೂಹಭಾವತೋ ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಬನ್ಧನತೋ ಗುಣಾ ಚಾತಿ **ಕಾಮಗುಣಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದೀಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಯಾವ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಞ್ಚೇತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಠಪಿತೋ। ಠಪನಾ ಚೇತ್ಥ ಅಲ್ಲೀಯನಾತಿ ಆಹ “**ಅಲ್ಲೀನೋ**”ತಿ। ಪರಿತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಾಮಗುಣೇಸು ಯಥಾಸಕಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚಾರೇತಿ ಗೋಚರಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತೇಸೂ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ “**ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಉಪನೇತೀ**”ತಿ। **ಪರಿ**-ಸದ್ದವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ ಇಧ **ಚರ**-ಸದ್ದೋ ಕೀಳಾಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಪಲಳತೀ**”ತಿಆದಿ [ಲಳತಿ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)]। **ಪಲಳತೀ**ತಿ ಹಿ ಪಕಾರೇನ ಲಳತಿ, ವಿಲಾಸಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। “**ಏತ್ಥ ಚಾ**”ತಿಆದಿನಾ ಉತ್ತಮಕಾಮಗುಣಿಕಾನಮೇವ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜವಸವತ್ತೀದೇವರಾಜಕಾಮಗುಣಾ ಹಿ ಉತ್ತಮತಾಯ ನಿದಸ್ಸಿತಾ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ “**ಏವರೂಪೇ**”ತಿಆದಿ।

೯೫. **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಾ**ತಿ ಕಾರಣೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಸುತ್ತಪದೇಸು ದೇಸಿತನಯೇನ, ಏತೇನ ಸೋಕಾದೀನಮುಪ್ಪಜ್ಜನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಞಾತಿಭೋಗರೋಗಸೀಲದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಚೇತಸೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ನಿಜ್ಝಾಯನಂ ಸೋಚನಂ **ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಂ,** ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣೋ**। ತಸ್ಮಿಂ ಸೋಕೇ ಸಮುಟ್ಠಾನಹೇತುಭೂತೇ ನಿಸ್ಸಿತಂ **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ**। ಭುಸಂ ವಿಲಪನಂ **ಲಾಲಪ್ಪನಂ,** ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಲಾಲಪ್ಪನಂ, ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಮಸ್ಸಾತಿ **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪನಲಕ್ಖಣೋ**। ಪಸಾದಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾಯೇ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಹಗತಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಪೀಳನಂ **ಕಾಯಪಟಿಪೀಳನಂ,** ಸಸಮ್ಭಾರಕಥನಂ ವಾ ಏತಂ ಯಥಾ “ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀ”ತಿ ತದುಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಾ ಅನಿಟ್ಠರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ಪವತ್ತನತೋ “ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪಟಿಪೀಳನ”ನ್ತಿಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಮನಸೋ ವಿಹೇಸನಂ **ಮನೋವಿಘಾತಂ**। ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಮಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಾ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಪರಿದೇವನಾಯಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋಗತಸೋಕಸಮುಟ್ಠಿತೋ ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ **ಉಪಾಯಾಸೋ**। ಸೋ ಪನ ಚೇತಸೋ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾಕಾರೋ ಏವಾತಿ ಆಹ “**ವಿಸಾದಲಕ್ಖಣೋ**”ತಿ। ಸಾದನಂ ಪಸಾದನಂ **ಸಾದೋ,** ಪಸನ್ನತಾ। ಅನುಪಸಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬೋಧಕೋ ಯಥಾ “ಗೋತ್ರಭೂ”ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ತತೋ ವಿಗಮನಂ **ವಿಸಾದೋ,** ಅಪ್ಪಸನ್ನಭಾವೋ।

೯೬. ವಿತಕ್ಕನಂ **ವಿತಕ್ಕಿತಂ,** ತಂ ಪನತ್ಥತೋ ವಿತಕ್ಕೋವ, ತಥಾ **ವಿಚಾರಿತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಅಭಿನಿರೋಪನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ**”ತಿಆದಿ। **ಏತೇನಾ**ತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ। ತೇನೇತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ “ಖೋಭಕರಸಭಾವತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ತಂಸಹಿತಮ್ಪಿ ಝಾನಂ ತೇಹಿ ಸಉಪ್ಪೀಳನಂ ವಿಯ ಹೋತೀ”ತಿ, ತೇನಾಹ “**ಸಕಣ್ಟಕಂ** [ಭಕಣ್ಡಕಂ (ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ)] **ವಿಯ ಖಾಯತೀ**”ತಿ। ಓಳಾರಿಕಭಾವೋ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಣ್ಟಕೇನ ಸಹ ಪವತ್ತಕಥಾ। ಕಣ್ಟಕಸಹಿತಭಾವೋ ಚ ಸಉಪ್ಪೀಳನತಾ ಏವ, ಲೋಕೇ ಹಿ ಸಕಣ್ಟಕಂ ಫರುಸಕಂ ಓಳಾರಿಕನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

೯೭. ಪೀತಿಗತಂ **ಪೀತಿಯೇವ** “ದಿಟ್ಠಿಗತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೩೮೧; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨) ವಿಯ ಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವವುತ್ತಿತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಸಂವಣ್ಣಕಾನಂ ಪಕತಿ, ಯದಿದಂ ಅನತ್ಥಕಪದಂ, ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಪದಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಿಸ್ಸತಿ। “ಯೋಪನಾತಿ ಯೋ ಯಾದಿಸೋ, (ಪಾರಾ॰ ೪೫) ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂತಿ ನಿಬ್ಬಾಯನಮತ್ತ”ನ್ತಿ ಚ ಆದಿ। ಯಾಯ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾಯ ಉಬ್ಬಿಲಾವನಪೀತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಚಿತ್ತಂ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಂ** ನಾಮ, ಸಾಯೇವ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತಂ**

ಭಾವವಾಚಕಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪವತ್ತನತೋ। ಇತಿ ಪೀತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಏವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬಿಲಾವನತೋ ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಭಾವೋ ಪೀತಿಯಾ ಕತೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಉಬ್ಬಿಲಭಾವಕರಣ"**ನ್ತಿ।

೯೮. ಆಭುಜನಂ ಮನಸಿಕರಣಂ **ಆಭೋಗೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಆಹಾರೋ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**। ಅಯಂ ಪನ **ಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯೮) ವುತ್ತನಯೋ - ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಭುಗ್ಗಭಾವೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿನತಭಾವೋ **ಆಭೋಗೋ**। ಸುಖೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿನತಂ ಹೋತಿ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ವಿಯ ಅಪನತಂ, ನಾಪಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖೇನ ವಿಯ ಅನಭಿನತಂ, ಅನಪನತಞ್ಚಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಮನುಞ್ಞಭೋಜನಾದೀಸು ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಯ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಚಿಯಮಾನಸ್ಸ ಉಪಾದಾರಮ್ಮಣಪತ್ಥನಾವಿಸೇಸತೋ ಅಭಿವಡ್ಢತಿ, ಮನುಞ್ಞಭೋಜನಂ ಭುತ್ತಾವಿನೋ ವಿಯ ಪನ ಉಳಾರಕಾಮರಸಸ್ಸ ಯಾವದತ್ಥಂ ನಿಚಿತಸ್ಸ ಸಹಿತಸ್ಸ ಭುತ್ತಕಾಮತಾಯ ಕಾಮೇಸು ಪಾತಬ್ಯತಾ ನ ಹೋತಿ, ವಿಸಯಾನಭಿಗಿದ್ಧನತೋ ವಿಸಯೇಹಿ ದುಮ್ಮೋಚಿಯೇಹಿ ಜಲೂಕಾ ವಿಯ ಸಯಮೇವ ಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಚ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕಾಮಗುಣಸನ್ತಪ್ಪಿತತಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖವೂಪಸಮಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ ಪಠಮವಾದೀ। ಕಾಮಾದೀನಂ ಆದೀನವದಸ್ಸಿತಾಯ, ಪಠಮಾದಿಝಾನಸುಖಸ್ಸ ಸನ್ತಭಾವದಸ್ಸಿತಾಯ ಚ ಪಠಮಾದಿಝಾನಸುಖತಿತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖುಪಚ್ಛೇದಂ ಬ್ಯಾಕಂಸು ದುತಿಯಾದಿವಾದಿನೋ। ಇಧಾಪಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ವಿಚಾರೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಞ್ಚ ವಾದಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಪಠಮವಾದೇ ಯದಿ ಕಾಮಗುಣಸಮಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ, ಏವಂ ಸೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ। ದುತಿಯಾದಿವಾದೇಸು ಯದಿ ಪಠಮವಾದಸಙ್ಗಹಿತೋ ಸೋಯೇವ ಅತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಙ್ಗೀ , ಏವಂ ಸತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ ವಿಯ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಞ್ಞಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತಂ। ಕಥಂ ಪನ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞಾಪಕಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋ, ನ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ? ತಂತಂಸುಖವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಪಟಿಲದ್ಧೇನ ಬನ್ಧವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಕರೂಪೇನೇವ ಅವಟ್ಠಾನದೀಪನತೋ। ತೇಸಞ್ಹಿ ತಥಾಪಟಿಲದ್ಧೇನ ಕಮ್ಮಬನ್ಧವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ ಅತ್ತಾ ಸಕರೂಪೇನೇವ ಅವಟ್ಠಾಸೀತಿ ಲದ್ಧಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಸಸ್ಸತಭಾವಞಾಪಕಟ್ಠಾಯಾಯ ಏವ ತೇಸಂ ವಾದದಸ್ಸನಂ ಕತನ್ತಿ।

"ಏತ್ತಾವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯತ್ಥಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। ತತ್ಥ **ಯಾಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅನಿಯಮನಿದ್ದೇಸವಚನಂ। ತಸ್ಸ ಇಮಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಥಿತಾತಿ ನಿಯಮನಂ, ನಿಯತಾನಪೇಕ್ಖವಚನಂ ವಾ ಏತಂ "ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ। **ಸೇಸಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ತಾಸು ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದಾದೀನಂ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹಭಾವೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕಾಸಿತೋಯೇವ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಾ ಏವ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಪನ ತದುಭಯಮೇಕಜ್ಝನ್ತಿ? ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ। ನ ಹಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಸು ವಿಯ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ತೇ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಭವತಿ ತದುಭಯನ್ತರಮತ್ತೇನ ಇತ್ತರಕಾಲತ್ತಾ। ಅಥ ಪನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತ್ತಭಾವೋ ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝಂ, ಏವಂ ಸತಿ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಾಕ್ಕಮೋ ತಸ್ಸ ಉಭಯಸಭಾವೋ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧೋತಿ ಕಥಂ ತದುಭಯಮೇಕಜ್ಝಂ ಅದಸ್ಸಿತಂ ಸಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತವನ್ತತಾಯ "ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೋ"ತಿ ಮಜ್ಝನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋಪಿ "ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ ಚ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ ಚ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ ಚಾ"ತಿ ಉಪರಿ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಹಿ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ "ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ"ತಿ ಏತೇನ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ನಿರವಸೇಸಸಙ್ಕಡ್ಢನಾಭಾವತೋ ಅನತ್ಥಕತಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾತಿ? ಯೇ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಉಭಯಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಿನಿವೇಸಿನೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೦೦-೧೦೪. “**ಇದಾನೀ**”ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪನಾವಚನದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಏಕಜ್ಝನ್ತಿ** ರಾಸಿಕರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಏಕಧಾ ಕರೋತೀತಿ **ಏಕಜ್ಝನ್ತಿ**ಪಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ, ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇದಮತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ** ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಜ್ಝಾಸಯಂ। ತದುಭಯವಸೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ದುವಿಧೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ -

> “ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕಾ।
> ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸದ್ದಿತ”ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೩೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ, ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಪಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ)।

ತಞ್ಚ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಏವ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಮ್ಪಿ “ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ”ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಪಭೇದೇಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಮಾಣಭೂತಾಯ ತುಲಾಯ ಧಾರಯಮಾನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ತುಲಾಯ ತುಲಯನ್ತೋ ವಿಯಾ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೬) “**ಸಿನೇರುಪಾದತೋ ವಾಲುಕಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವಿಯಾ**”ತಿ ಪನ ಏತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಾವಚನತೋ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮೇಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥೂಹಿ, ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನ, ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ”ತಿ ವಚನತೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾದಿತ್ತಯವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದಿಸುತ್ತನ್ತರೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಿ ಅಕಿರಿಯಾಹೇತುಕನತ್ಥಿಕವಾದಾದೀನಿ, ಯಾನಿ ಚ ಇಸ್ಸರಪಕತಿಪಜಾಪತಿಪುರಿಸಕಾಲಸಭಾವನಿಯತಿಯದಿಚ್ಛಾವಾದಾದಿಪ್ಪಭೇದಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೬೦-೧೬೨; ವಿಭ॰ ಅನುಟೀ॰ ೨.೧೯೪-೧೯೫ ವಾಕ್ಯಖನ್ಧೇಸು ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ದಿಸ್ಸಮಾನಾನಿ, ತೇಸಂ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹತೋ ಅನ್ತೋಗಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಅಕಿರಿಯವಾದೋ ತಾವ “ವಞ್ಝೋ ಕೂಟಟ್ಠೋ”ತಿಆದಿನಾ ಕಿರಿಯಾಭಾವದೀಪನತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ, ತಥಾ “ಸತ್ತಿಮೇ ಕಾಯಾ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೪) ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಪಕುಧವಾದೋ, “ನತ್ಥಿ ಹೇತು ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾಯಾ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮) ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಹೇತುಕವಾದೋ ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದೇ। “ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧) ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ನತ್ಥಿಕವಾದೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ “ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೫) ವುತ್ತಂ। ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಿಗಣ್ಠವಾದಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ಯದಿಪಿ ಪಾಳಿಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೭) ನಾಟಪುತ್ತವಾದಭಾವೇನ ಚಾತುಯಾಮಸಂವರೋ ಆಗತೋ, ತಥಾಪಿ ಸತ್ತವತಾತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿತಾಯ ನಾಟಪುತ್ತವಾದೋಪಿ ಸಞ್ಚಯವಾದೋ ವಿಯ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧೋ। “ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರಂ, ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫) ಏವಂಪಕಾರಾ ವಾದಾ ಪನ “ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ”ತಿಆದಿವಾದೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। “ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ”ತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಸಸ್ಸತವಾದೇ। “ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ”ತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ। “ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ ಚ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ”ತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೇ। “ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ನೇವತ್ಥಿ ನ ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ”ತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದೇ। ಇಸ್ಸರಪಕತಿಪಜಾಪತಿಪುರಿಸಕಾಲವಾದಾ

ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೇ। ಕಣಾದವಾದೋ, ಸಭಾವನಿಯತಿಯದಿಚ್ಛಾವಾದಾ ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದೇ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸುತ್ತನ್ತರೇಸು, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಇಮಾಸುಯೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಸು ಅನ್ತೋಗಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥಾಗತನಯೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರಕರಾ, ಅತಿತ್ಥೇ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದನಮಿವ ಹೋತೀತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಅತ್ಥವಿಚಾರಣಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥಪಕಾಸನಮೇವ ಹಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಾರೋತಿ।

“ಏವಮಯಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ”ತಿ ವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಸುತ್ತಸ್ಸಾನುಸನ್ಧಯೋ ವಿಭಜಿತುಂ **“ತಯೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತ್ಥನ್ತರನಿಸೇಧನತ್ಥಞ್ಹಿ ವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣಂ। ತತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧನಂ **ಅನುಸನ್ಧಿ,** ಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಂ, ಯಂ ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ “ಸಮುಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುಚ್ಛಾದಯೋ ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಬಾಹಿರಕಾರಣಂ ತದನುರೂಪೇನ ದೇಸನಾಪವತ್ತನತೋ। ತಂಸಮ್ಬನ್ಧೋಪಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಕಾರಣಮೇವ। ಅಬ್ಭನ್ತರಕಾರಣಂ ಪನ ಮಹಾಕರುಣಾದೇಸನಾಞಾಣಾದಯೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತೋ ಅನುಸನ್ಧಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ,** ಪುಚ್ಛಂ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪುಚ್ಛಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅನುಸನ್ಧಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧೀ**ತಿಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪುಚ್ಛಾನಿಸ್ಸಿತೇನ ಹಿ ಅನುಸನ್ಧಿನಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಪುಚ್ಛಾಪಿ ಗಹಿತಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಅನುಸನ್ಧಹತೀತಿ **ಅನುಸನ್ಧಿ,** ಪುಚ್ಛಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅನುಸನ್ಧಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ,** ತಂತಂಸುತ್ತಪದೇಸೋ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಾ ಅನುಸನ್ಧೀಯತೀತಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ,** ಪುಚ್ಛಂ ವಚನಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಿಕೋ ತಂತಂಸುತ್ತಪದೇಸೋವ। **ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ**ಮ್ಹಿಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅನುಸನ್ಧೀಯತೀತಿ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಯೋ ಯೋ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಅನುಸನ್ಧಿನೋ ಅನುರೂಪಂ ವಾ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ।**

ಪುಚ್ಛಾಯ, ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಚ ಅನನುಸನ್ಧಿಕೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ದೇಸಿತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತೋ ಉಪರಿಸುತ್ತಪದೇಸೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ “ಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇನ…ಪೇ॰… ಕಕಚೂಪಮಾ ಆಗತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೦-೧೦೪) ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ, ಯಥಾಪಾಳಿಮಯಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ “ಏವಂ ವುತ್ತೇ ನನ್ದೋ ಗೋಪಾಲಕೋ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ ಸುತ್ತೇ ತಥಾ ಅಭಾವತೋ। “ಏವಂ ವುತ್ತೇ ನನ್ದಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತೇ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ ಪನ ಪಠಿತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ “ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಾ”ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿತೋ। ಇದಞ್ಹಿ ಸಂಯುತ್ತಾಗಮವರೇ **ಸಳಾಯತನವಗ್ಗೇ** ಸಙ್ಗೀತಸುತ್ತಂ। ಗಙ್ಗಾಯ ವುಯ್ಹಮಾನಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ಉಪಮಂ ಕತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೇ ಕುಲಪುತ್ತೇ ದೇಸಿತೇ ನನ್ದೋ ಗೋಪಾಲಕೋ “ಅಹಮಿಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಉಪಸಮ್ಪದಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ “ನನ್ದಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತ”ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ”ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಅಞ್ಞತರೋಯೇವ ಭಿಕ್ಖು ಅವೋಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ “ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ ‘ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ, ಓರಿಮಂ ತೀರ’ನ್ತಿಆದಿ”।

ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ - **ಏವಂ ವುತ್ತೇ**ತಿ “ಸಚೇ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಾರುಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಓರಿಮಂ ತೀರಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಗಙ್ಗಾಯ ವುಯ್ಹಮಾನಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ಉಪಮಂ ಕತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೇ ಕುಲಪುತ್ತೇ ದೇಸಿತೇ। **ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚಾತಿ** ಅನುಸನ್ಧಿಕುಸಲತಾಯ “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿವಚನಮವೋಚ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ “ಇಮಿಸ್ಸಂ ಪರಿಸತಿ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅನುಸನ್ಧಿ ಕುಸಲೋ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏತ್ತಕೇನೇವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। **ಓರಿಮಂ ತೀರ**ನ್ತಿ ಓರಿಮಭೂತಂ ತೀರಂ। ತಥಾ **ಪಾರಿಮಂ ತೀರ**ನ್ತಿ। **ಮಜ್ಝೇ ಸಂಸೀದೋ**ತಿ ವೇಮಜ್ಝೇ ಸಂಸೀದನಂ ನಿಮ್ಮುಜ್ಜನಂ। **ಥಲೇ ಉಸ್ಸಾದೋ**ತಿ ಜಲಮಜ್ಝೇ ಉಟ್ಠಿತೇ ಥಲಸ್ಮಿಂ ಉಸ್ಸಾರಿತೋ ಆರುಳ್ಹೋ। **ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಭೂತಾನಂ, ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ವಾ ಗಹಣಂ। ತಥಾ **ಅಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ **ಆವಟ್ಟಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಉದಕಾವಟ್ಟೇನ ಗಹಣಂ। **ಅನ್ತೋಪೂತೀ**ತಿ ವಕ್ಕಹದಯಾದೀಸು ಅಪೂತಿಕಸ್ಸಾಪಿ ಗುಣಾನಂ ಪೂತಿಭಾವೇನ ಅಬ್ಭನ್ತರಂಪೂತೀತಿ।

“ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿಆದಿ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೇ **ಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೮-೯೦) ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ - **ಇತಿ ಕಿರಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಯಂ, ತೇನ ಭಗವತೋ ಯಥಾದೇಸಿತಾಯ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚಿಯಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। **ಭೋತಿ** ಧಮ್ಮಾಲಪನಂ, ಅಮ್ಭೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಿ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನತ್ತಾ। ಏವಂ ಸತೀತಿ ಸಪಾಠಸೇಸಯೋಜನಾ। **ಅನತ್ತಕತಾನೀತಿ** ಅತ್ತನಾ ನ ಕತಾನಿ, ಅನತ್ತಭೂತೇಹಿ ವಾ ಖನ್ಧೇಹಿ ಕತಾನಿ। **ಕಮತ್ತಾನಂ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಕೀದಿಸಮತ್ತಭಾವಂ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಸತಿ ಅತ್ತನಿ ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಖಣಿಕತ್ತಾ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕಂ ನಾಮ ಅತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೋ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಪಟಿಸಂವೇದಿಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಅತ್ತನೋ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ - ಪರಿಯಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ವಾ ಅಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಅವಿದ್ವಾತಿ ಸುತಾದಿವಿರಹೇನ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದತಾಯ ಅಪಣ್ಡಿತೋ। **ವಿದ್ವಾತಿ** ಹಿ ಪಣ್ಡಿತಾಧಿವಚನಂ ವಿದತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಉಪಗತೋ, ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತತಾಯ ಅಪ್ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಚೇತಸಾತಿ** “ಯದಿ ಅಹಂ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಮಯಾ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲಂ ಕೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಸತಿ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿಯಾ ಕಮ್ಮಫಲೂಪಭೋಗೋ”ತಿ ತಣ್ಹಾಧಿಪತಿತೋ ಆಗತೇನ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ। **ಅತಿಧಾವಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಧಾವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಖಣಿಕತ್ತೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತತ್ಥೇವ ಫಲೂಪಪತ್ತಿತೋ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಿದ್ಧೇ ಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಏಕತ್ತನಯಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇನ ಕಾರಕವೇದಕಭೂತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಾನಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸಿಯಾತಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ। ಇದಾನಿ ಅನತಿಧಾವಿತಬ್ಬತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉಪರಿ ದೇಸನಾತಿ ದೇಸನಾಸಮುಟ್ಠಾನಧಮ್ಮದೀಪಿಕಾಯ ಹೇಟ್ಠಿಮದೇಸನಾಯ ಉಪರಿ ಪವತ್ತಿತಾ ದೇಸನಾ। ದೇಸನಾಸಮುಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ದುವಿಧೇಸು ಯಥಾನುಸನ್ಧೀಸು ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನಮೇತಂ **“ಉಪರಿ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ”**ತಿ। ತದವಸೇಸಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ। ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೇ ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಕೇಯೇವ ಚೇತಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ। **ಕಿಲೇಸೇನಾತಿ** “ಲೋಭೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ”ತಿಆದಿನಾ ಕಿಲೇಸವಸೇನ। **ಭಣ್ಡನೇನಾತಿ** ವಿವಾದೇನ। **ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾತಿ** ಕೋಪೇನ। **ಕಕಚೂಪಮಾತಿ** ಖರಪತ್ತಿಉಪಮಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಪೇಕ್ಖಾಯಂ “ಅಯಮ್ಪಿ ಪಾರಾಜಿಕೋ”ತಿಆದೀಸು (ವಿ॰ ೧.೭೨-೭೩, ೧೯೭, ೧೭೧, ೧೯೫, ೧೯೭) ವಿಯ, ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ ವಾ, ತೇನ ಯಥಾ ವತ್ಥಸುತ್ತಾದೀಸು ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ , ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇತಿ ಅಪೇಕ್ಖನಂ, ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ವಾ ಕರೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿಪಞ್ಞಾಪಕಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವಸೇನ ಉಟ್ಠಿತಾಯಂ ದೇಸನಾ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ। **“ತೇನಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೫-೧೧೭. **ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಸ್ಸ ತಥಾಗತಾನಂ ಜಾನನಪಸ್ಸನೇನ, ಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಕರಾಭಾವ-ವಿಭಾಗಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋಯೇವ ತೇಸಂ, ನ ತು ತಥಾಗತಾನಮಿವ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನನಪಸ್ಸನಂ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದನಮೇವೇತಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನವೇದಯಿತಂ, ನ ತು ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನವೇದಯಿತಮಿವ ನಿಚ್ಚಲನ್ತಿ ಚ ಹಿ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ವಕ್ಖತಿ “ಯೇನ ದಿಟ್ಠಿಅಸ್ಸಾದೇನ…ಪೇ॰… ತಂ ವೇದಯಿತ”ನ್ತಿ, “ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಚೇವ…ಪೇ॰… ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿ ಚ। “ತದಪೀ”ತಿ

ವುತ್ತತ್ತಾ ಯೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಹಿ ಅವಗತತ್ಥಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ತ-ಸದ್ದೇನ ಪರಾಮಸನಂ। **ದಿಟ್ಠಿಅಸ್ಸಾದೇನಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಅಸ್ಸಾದೇನ। **"ದಿಟ್ಠಿಸುಖೇನಾ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಭವನ್ತಾನಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ತದಪಿ ವೇದಯಿತಂ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ವೇದಯಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

"ಯಥಾಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವ"ನ್ತಿ ಚ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬತಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅಜಾನನಮತ್ತೇನ ಮಿಚ್ಛಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಚ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ। ತಸ್ಮಾಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ - "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಇದಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂಗಹಿತಂ ಏವಂಪರಾಮಟ್ಠಂ ಏವಂಗತಿಕಂ ಹೋತಿ ಏವಂಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಮಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ವೇದಯಿತೇ ಅವೀತತಣ್ಹತಾಯ ಏವಂದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಉಪಾದೀಯತಿ, ತಂ ವೇದಯಿತಂ ಸಮುದಯಅತ್ಥಙ್ಗಮಾದಿತೋ ಯಥಾಭೂತಮಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನನ್ತಿ। ಏವಂ ವಿಸೇಸಯೋಜನಾಯ ಹಿ ಯಥಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂಹಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಯಥಾಭೂತಮೇತ್ಥ ಜಾನನಂ, ಪಸ್ಸನಞ್ಚ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋಯೇವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಚಾಯಂ ದೇಸನಾ ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಜಾತಾ।

ವೇದಯಿತನ್ತಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) ದಿಟ್ಠಿಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಸ್ಸಾದಸುಖಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತದಪಿ ಅನುಭವನಂ। **ತಣ್ಹಾಗತಾನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪಗತಾನಂ, ಪವತ್ತಾನಂ ವಾ ತದೇವ ವುತ್ತಿನಯೇನ ವಿವರತಿ **"ಕೇವಲಂ...ಪೇ॰... ವೇದಯಿತ"**ನ್ತಿ। **ತಞ್ಚ ಖೋ ಪನೇತ**ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವೇದಯಿತಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ - "ತದಪಿ ವೇದಯಿತಂ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ವೇದಯಿತಮೇವಾ"ತಿ ವಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ತದಪಿ ವೇದಯಿತಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ"ತಿ ಪುನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ। ತದಪಿ ತಾವ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮಿವ ನಿಚ್ಚಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಚ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಸುಖಂ, ಮಗ್ಗಫಲಸುಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕುತೋ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಏವ-ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ। "ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇನ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಂ ವಿಯ ಅವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಏಕರೂಪೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ವಟ್ಟಾಮಿಸಭೂತಂ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಸಲ್ಲಾನುವಿದ್ಧತಾಯ ಸಉಪ್ಪೀಳತ್ತಾ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಆಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ತೇನೇವಾಹ **"ಪರಿತಸ್ಸಿತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೋ ಸಸಮ್ಬನ್ಧನಯೋ।

ಏವಂ ವಿಸೇಸಕಾರಣತೋ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಿಸೇಸಕಾರಣತೋ ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವೇದನಾ, ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಣ್ಹಾ ಚ ಅವಿಸಿಟ್ಠಕಾರಣಂ। ತತ್ಥ **ತದಪೀ**ತಿ "ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನಹೇತುಭೂತಂ ಸುಖಾದಿಭೇದಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ವೇದಯಿತಂ, ತದಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖಸಲ್ಲಾನಿಚ್ಚತೋ, ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣತೋ ವಾ ಯಥಾಭೂತಮಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಹೋತಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ಸುಖಾದಿಪತ್ಥನಾಸಮ್ಭವತೋ, ತಣ್ಹಾಯ ಚ ಉಪಗತತ್ತಾ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ತಣ್ಹಾಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವ ದಿಟ್ಠಿಚಲನಮೇವ। "ಅಸತಿ ಅತ್ತನಿ ಕೋ ವೇದನಂ ಅನುಭವತೀ"ತಿ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೋಪನಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ, ನ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬೋ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ। ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಾದೀಸುಪಿ ಏಸ ನಯೋ।

ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೧೮. **ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮೂಲಕಾರಣಂ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಕಾರಣಂ, ಪುನ ತಸ್ಸಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಯೇನ ಹಿ ತಣ್ಹಾಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ಏತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದಯಿತಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ವೇದಯಿತಸ್ಸಾಪಿ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರವಿಭಾವಿನೀ ಅಯಂ ದೇಸನಾ। ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ ಪನ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚೇ? ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। ತೇನ ಹಿ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೋ ಪಞ್ಞಾಪನಧಮ್ಮೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾಪಿ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ, ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ವಾ ಲೋಕೋ ವಾತಿ ಏವಮತ್ಥನ್ತರಂ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಹೋತಿ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಿಫನ್ದಿತಂ ತದಪಿ ವೇದಯಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಕಾರಣಭೂತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೩೧. **ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ। **ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತೇ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ವೇದಯಿತೇ, ಫಸ್ಸಪಧಾನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ। ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಬಲವಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಬಲವಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಿನಾಪಿ ಚಕ್ಖಾದಿವತ್ಥೂಹಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಕೇಹಿಚಿ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಪನ ಕದಾಚಿಪಿ ಫಸ್ಸೇನ ವಿನಾ, ತಸ್ಮಾ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾಯ ಬಲವಕಾರಣಂ। ನ ಕೇವಲಂ ವೇದನಾಯ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ। ಸನ್ನಿಹಿತೋಪಿ ಹಿ ವಿಸಯೋ ಸಚೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಫುಸನಾಕಾರವಿರಹಿತೋ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಭವತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಪಕರಣೇ** ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಂ ವಿಭಜನ್ತೇನ "ಫಸ್ಸೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸೇವ ಪಠಮಮುದ್ಧರಣಂ ಕತಂ, ವೇದನಾಯ ಪನ ಸಾತಿಸಯಮಧಿಟ್ಠಾನಪಚ್ಚಯೋ ಏವ। "ಪಟಿಸಂವೇದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ತದಪೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಧಿಕಾರೋತಿ ಆಹ **"ತಂ ವೇದಯಿತ"**ನ್ತಿ। ಗಮ್ಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ವಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಯೋಗಂ ಪತಿ ಕಾಮಚಾರತ್ತಾ, ಲೋಪತ್ತಾ, ಸೇಸತ್ತಾಪಿ ಚ ಏಸ ನ ಪಯುತ್ತೋ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

> "ಗಮ್ಯಮಾನಾಧಿಕಾರತೋ, ಲೋಪತೋ ಸೇಸತೋ ಚಾತಿ।
> ಕಾರಣೇಹಿ ಚತೂಹಿಪಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ರವೋ ಯುತ್ತೋ"ತಿ॥

"ಯಥಾ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಬಲವಕಾರಣತಾದಸ್ಸನೇನ ತದತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ತತ್ಥ **ಪತತೋ**ತಿ ಪತನ್ತಸ್ಸ। **ಥೂಣಾ**ತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕದಾರುಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಧಿಟ್ಠಾನವಟ್ಟಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪೪. ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಾಳಿಯಂ ವೇದಯಿತಮನಾಗತಂ, ಹೇಟ್ಠಾ ಪನ ತೀಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಅಧಿಕತತ್ತಾ, ಉಪರಿ ಚ "ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ವೇದಯಿತಮೇವೇತ್ಥ ಪಧಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀ"**ತಿ। "ಯೇಪಿ ತೇ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತಸ್ಸ ಚ ಪಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀತಿ ಹಿ ವೇದಯಿತಕಿರಿಯಾವಸೇನ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತತ್ತಾ ವೇದಯಿತಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಮೇವ ಜಾತಂ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ವಾಕ್ಯಂ ಕಿರಿಯಾಪಧಾನನ್ತಿ। **ಉಪರಿ ಫಸ್ಸೇ ಪಕ್ಖಿಪನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ "ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಉಪರಿ ಫಸ್ಸೇ ಪಕ್ಖಿಪನತ್ಥಂ, ಪಕ್ಖಿಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ವೇದಯಿತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯತಾದಸ್ಸನಮೇವ। "ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಹಿ ಛಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನೇಹಿ ಛಳಾರಮ್ಮಣಪಟಿಸಂವೇದನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಛಫಸ್ಸಹೇತುಕಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬೇ ತೇ"**ತಿಆದಿ।

ಕಮ್ಬೋಜೋತಿ ಏವಂನಾಮಕಂ ರಟ್ಠಂ। ತಥಾ **ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋ**। **"ಸಞ್ಜಾತಿಟ್ಠಾನೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಞ್ಜಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ **ಸಞ್ಜಾತಿ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಂ **ಸಮೋಸರಣ**-ಸದ್ದೋ। **ಆಯತನ**-ಸದ್ದೋಪಿ ತದುಭಯತ್ಥೋ। **ಆಯತನೇ**ತಿ ಸಮೋಸರಣಭೂತೇ ಚತುಮಹಾಪಥೇ। **ನ**ನ್ತಿ ಮಹಾನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖಂ। ಇದಞ್ಚ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ಪಞ್ಚನಿಪಾತೇ ಸದ್ಧಾನಿಸಂಸಸುತ್ತಪದಂ। ತತ್ಥ ಚ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸುಭೂಮಿಯಂ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಮಹಾನಿಗ್ರೋಧೋ ಸಮನ್ತಾ ಪಕ್ಖೀನಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮) ತನ್ನಿದ್ದೇಸೋ ವುತ್ತೋ। **ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ**ತಿ ಸತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾರಣೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ, ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿತಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಯತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಾನಿ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಆಯಭೂತಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ತನೋತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಆಯತನಂ,** ಕಾರಣಂ। **ಸಮ್ಮನ್ತೀ**ತಿ ಉಪಸಮ್ಮನ್ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಜನೇನ್ತಿ। **ಆಯತನ**-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞೇಸು ವಿಯ ನ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರಾವಬೋಧಕೋತಿ ಆಹ **"ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ"**ತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಸಮೂಹೇ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ ಹಿ ಅರಞ್ಞವೋಹಾರೋ, ಅರಞ್ಞಮೇವ ಚ ಅರಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ। **ಅತ್ಥತ್ತಯೇಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಕರನಿವಾಸಾಧಿಟ್ಠಾನತ್ಥೇ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। "ಹಿರಞ್ಞಾಯತನಂ ಸುವಣ್ಣಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಆಕರೇ, "ಇಸ್ಸರಾಯತನಂ ವಾಸುದೇವಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನಿವಾಸೇ, "ಕಮ್ಮಾಯತನಂ ಸಿಪ್ಪಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಧಿಟ್ಠಾನೇ ಪವತ್ತತಿ, ನಿಸ್ಸಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಯತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕರೋನ್ತಿ, ನಿವಸನ್ತಿ, ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಚನತ್ಥೋ। ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಆಕಿಣ್ಣಾ, ತಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ವಾಸೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ತದೇತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತ್ತಯಮಿಧ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ಕಥಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ **"ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯತನಭಾವತೋ, ಪಧಾನವಸೇನ ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಂ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ತೇಯೇವ "ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ವೇದನಾ, ಸಞ್ಞಾ, ಚೇತನಾ, ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಪಠಮಂ ವಿಭತ್ತಾ। **ಸಞ್ಜಾಯ**ನ್ತಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಸಮೋಸರ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಸಮೋಸರಣತೋ। ತಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ಕಾರಣಂ ತೇಸಮಭಾವೇ ಅಭಾವತೋ। ಅಯಂ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಾದಿಅತ್ಥೋ ರುಳ್ಹಿವಸೇನೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ಏವ ಪವತ್ತತ್ತಾತಿ **ಆಚರಿಯಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನ ಪದತ್ಥವಿವರಣಮುಖೇನ ಪವತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ - ಆಯತನತೋ, ಆಯಾನಂ ತನನತೋ, ಆಯತಸ್ಸ ಚ ನಯನತೋ **ಆಯತನಂ**। ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಹಿ ತಂತಂದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸೇನ ಸೇನ ಅನುಭವನಾದಿಕಿಚ್ಚೇನ ಆಯತನ್ತಿ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತಿ ವಾಯಮನ್ತಿ, ಆಯಭೂತೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಏತಾನಿ ತನೋನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತಿ, ಆಯತಞ್ಚ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ನಯನ್ತಿ ಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ। **ಇತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಆದಿಅತ್ಥೇನ **ಇತಿ** ಸದ್ದೇನ "ಸೋತಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತತ್ಥ **ತಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಪಸಾದರೂಪಾರಮ್ಮಣಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಿಸಯಿನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ। ತೇಸಂ ಸಮಾಗಮನಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ **"ಫಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಆರೋಪೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇನ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುಂಪಟಿಚ್ಚ...ಪೇ॰... ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩, ೪೫; ೨.೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫) ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಸಞ್ಞಾದೀಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ವೇದನಾಯ ಪಧಾನಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಫಸ್ಸಸೀಸೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಫಸ್ಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಪರನ್ತಪಟಿಸನ್ಧಾನೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹೀ"ತಿ ಚ "ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ ಫಸ್ಸಸೀಸೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ। **ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾ"ತಿ ವಚನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ದಮತ್ತತೋ ಚೋದನಾಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ತಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥತೋ ತಂ ಪರಿಹರತಿ। ನ ಆಯತನಾನಿ ಫುಸನ್ತಿ ರೂಪಾನಮನಾರಮ್ಮಣಭಾವತೋ। ಫಸ್ಸೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋ ವಿಸಮಾನೋ ಏಕದೇಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನಲ್ಲಿಯಮಾನೋಪಿ ಫುಸನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಫುಸನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೋವ ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫುಸತೀ"**ತಿ।

ತೇನೇವ ಸೋ "ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। "ಛಹಿ ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಫುಸನಕಿಚ್ಚಾನಿಪಿ ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ಫುಸನಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನಮೇವ ಫಸ್ಸೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿಪನಂ ನಾಮ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತೀ"ತಿ। **ಉಪನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಹಿ ಫುಸನಕಿಚ್ಚಾರೋಪನವಸೇನ ಫಸ್ಸಸ್ಮಿಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಫಸ್ಸಗತಿಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ಫಸ್ಸುಪಚಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪಚಾರೋ ನಾಮ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ, ನ ತೇನ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಅತಂಸಭಾವತೋ। ಅತ್ಥಸಿಜ್ಝನಕೋ ಪನ ತಂಸಭಾವೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾಹು -

> "ಅತ್ಥಞ್ಹಿ ನಾಥೋ ಸರಣಂ ಅವೋಚ,
> ನ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಲೋಕಹಿತೋ ಮಹೇಸೀ"ತಿ॥

ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಯಾವ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಛಬ್ಬಿಧಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಛಫಸ್ಸಾಯತನಸಮ್ಭವಾ ವೇದನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ -

> "ಫಸ್ಸತೋ ಛಬ್ಬಿಧಾಪೇತಾ, ಉಪವಿಚಾರಭೇದತೋ।
> ತಿಧಾ ನಿಸ್ಸಿತತೋ ದ್ವೀಹಿ, ತಿಧಾ ಕಾಲೇನ ವಡ್ಢಿತಾ"ತಿ॥ -

ಅಟ್ಠಸತಪರಿಯಾಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಟ್ಠಸತಪ್ಪಭೇದಾ। ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮರೂಪಂ ಸಳಾಯತನಂ , ಏವಂ ಫಸ್ಸಂ, ವೇದನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ವಿಪಾಕಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಸತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಜ್ಜೇತುನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ವೇದನಾ। **ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾಯಾ**ತಿ "ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ತೋ"ತಿ ಪಿತುನಾಮವಸೇನ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣನಾಮವಸೇನ ವುತ್ತಾಯ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಯಾವ ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಛಬ್ಬಿಧಾಯ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ -

> "ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಕಾ ಕಾಮ-ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ತಿಧಾ ಪುನ।
> ಸನ್ತಾನತೋ ದ್ವಿಧಾ ಕಾಲ-ಭೇದೇನ ಗುಣಿತಾ ಸಿಯು"ನ್ತಿ॥ -

ಏವಂ ವುತ್ತಅಟ್ಠಸತಪ್ಪಭೇದಾಯ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ**ತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋವ ಉದ್ಧಟೋ, ನನು ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಏವ ಪನ ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ಏವಮುದ್ಧಟೋ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಾಮಞ್ಞತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಅನ್ತೋಗಧತಾ, ಕಥಂ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತೀನಂ ತತ್ಥ ಅನ್ತೋಗಧಭಾವೋ ಸಿಯಾತಿ? ತೇಸಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಾಮಞ್ಞತೋ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯವಸಮೋಧಾನಭೂತೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಏವ ಅನ್ತೋಗಧತಾ ಹೋತಿ। ಏತದತ್ಥಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನಾ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಸತ್ಯಾರಮ್ಭೋ ನಿಯಮಾಯ ವಾ ಹೋತಿ ಅತ್ಥನ್ತರವಿಞ್ಞಾಪನಾಯ ವಾತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು।

ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಾತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಯಾವ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ। ನನು ಚ ತಣ್ಹಾವ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ, ಕಥಂ ಸಾಯೇವ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಸಿಯಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಪುರಿಮತಣ್ಹಾಯ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಛಿಮತಣ್ಹಾಯ ದಳ್ಹಭಾವತೋ ಪುರಿಮಾಯೇವ ತಣ್ಹಾ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವತಿ। ತಣ್ಹಾದಳ್ಹತ್ತಮೇವ ಹಿ "ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಉಪಾಯಾಸೋ ಉಪಕಟ್ಠಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ **ಉಪ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ದಳ್ಹತ್ಥೇ ಪವತ್ತನತೋ। ಅಪಿಚ ದುಬ್ಬಲಾ ತಣ್ಹಾ ತಣ್ಹಾಯೇವ, ಬಲವತೀ ತಣ್ಹಾ

ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। ಅಥ ವಾ ಅಪತ್ತವಿಸಯಪತ್ಥನಾ ತಣ್ಹಾ ತಮಸಿ ಚೋರಾನಂ ಹತ್ಥಪಸಾರಣಂ ವಿಯ, ಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಚೋರಾನಂ ಹತ್ಥಗತಭಣ್ಡಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಣ್ಹಾ। ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। ಪರಿಯೇಸನದುಕ್ಖಮೂಲಂ ತಣ್ಹಾ, ಆರಕ್ಖದುಕ್ಖಮೂಲಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಕೇಚಿವಾದವಸೇನ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೪) ದಸ್ಸಿತೋ ಪುರಿಮನಯಸ್ಸೇವ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪) ಸಕವಾದಭಾವೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ।

ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ, ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಪನ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾತಿ ಯಥಾಲಾಭಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಅಸಹಜಾತಾ ಅನನ್ತರನಿರುದ್ಧಾ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇಹಿ ತಿಧಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ **"ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಾದೀನಿ ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಪಾತಬ್ಯತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ರೂಪಾದಿಭೇದೇ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫; ೨.೯೪-೯೫, ೨೨೫; ೩.೯೧, ೧೧೬, ೧೩೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೭೬, ೨೧೭; ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧; ವಿಭ॰ ೯೦೭, ೯೨೫, ೯೭೧) ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ, ಸಂಸಾರತೋ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ ಅಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪರಾಮಸನಂ, ಖನ್ಧೇಸು ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಾಹಭೂತಂ ಸಕ್ಕಾಯದಸ್ಸನಞ್ಚ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ತಿಣ್ಣಂ ತಣ್ಹಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಹಜಾತಾ ಪನ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಹೇತುವಸೇನ ಸತ್ತಧಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ **"ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಭವಸ್ಸಾತಿ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಚೇವ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಚ। ತತ್ಥ ಚೇತನಾದಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋ। ಕಾಮಭವಾದಿನವವಿಧೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ। ತೇಸು ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಕಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಕರಣಕಾಲೇ ಪನ ಕಮ್ಮಸಹಜಾತಮುಪಾದಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪನ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಮುಪಾದಾನಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚೇವ ಹೇತುಮಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಪನ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಅಸಹಜಾತಮುಪಾದಾನಂ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನವಸೇನ, ಇತರಸ್ಸ ಚ ನಾನನ್ತರಸ್ಸ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ, ಸಮ್ಮಸನಾದಿಕಾಲೇಸು ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತ್ಥ ಅನನ್ತರಾದಿಕೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ, ಸಹಜಾತಾದಿಕೇ ಚ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಥಾತಿ ವುತ್ತಂ, ರೂಪೂಪಹಾರತ್ಥೋ ವಾ ಹೇಸ ಅನುಕಡ್ಢನತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ ಹಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚೇವ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಭವೋ ಜಾತಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ **ಭವೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ। ಜಾತಿಯೇವ ಹಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋತಿ, ಸಾ ಚ ಪರಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಖನ್ಧಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಜಾತೀತಿ ಪನೇತ್ಥ ಸವಿಕಾರಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ"**ತಿ, ತೇನಾಯಂ ಚೋದನಾ ನಿವತ್ತಿತಾ "ನನು ಜಾತಿಪಿ ಭವೋಯೇವ, ಕಥಂ ಸೋ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ, ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ಕಮ್ಮಭವೋ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಚೇ? ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯಸಮತ್ತೇಪಿ ಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಹೀನಪಣೀತಾದಿವಿಸೇಸದಸ್ಸನತೋ। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ "ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತೇ ವಿಭಜತಿ ಯದಿದಂ ಹೀನಪಣೀತತಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯) **ಸವಿಕಾರಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿಕಾರೇನ ಸವಿಕಾರಾ, ನ ಅಞ್ಞೇಹಿ, ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋಯೇವ, ಸೋ ಏವ ಚ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಭವಿತುಮಯುತ್ತೋ ತಣ್ಹಾಯ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ವಿಯ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಾದಿವಿಸೇಸಾನಮಸಮ್ಭವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಭವೋಯೇವ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸಙ್ಖಾತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚ

ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಜಾತಿಯಾ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ, ಜರಾಮರಣಾದಿನಾ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಬಾಲಸ್ಸ ಸೋಕಾದಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ನಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಆಹ **“ಜಾತಿ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ”**ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ, ಸಹಜಾತೂಪನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯವಿಚಾರಣಾಯ ಚ, ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಅಙ್ಗಾದಿವಿಧಾನಸ್ಸ ಚ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ **“ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಚಾರಣಾಯ ನಿರವಸೇಸಾ ಅಯಂ ಕುತೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಾತಿ ಚೋದನಮಪನೇತಿ **“ವಿತ್ಥಾರತೋ”**ತಿಆದಿನಾ। **“ಇಧ ಪನಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ಏಕದೇಸೇನೇವ ಕಥಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ। **ಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತವೇದನಾವಸೇನ ಏಕದೇಸಮತ್ತಂ ಪಯೋಜನಮೇವ। “ಮತ್ತಮೇವಾ”ತಿ ಹಿ ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ “ಅಪ್ಪಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಆಯು, ಇದಾನೇತರಹಿ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞತ್ಥಾವಬೋಧನವಸೇನ ಸಪಯೋಜನತ್ತಾ, **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಪಮಾಣೇ, ಪಯೋಜನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಮಾಣಮೇವ, ನ ತದುತ್ತರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ** -

“ಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಏಕತ್ಥಂ, ಮತ್ತಪದಂ ಪಮಾಣಕೇ।
ಮತ್ತಾವಧಾರಣೇ ವಾ, ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಮ್ಹಿ ಚೇತರ”ನ್ತಿ॥

ಏಕದೇಸೇನೇವಿಧ ಪಾಳಿಯಂ ಕಥಿತತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಥಾ ಕಥನೇ ಸದ್ಧಿಂ ಉದಾಹರಣೇನ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಭಗವಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ಇಮಮಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ವಟ್ಟಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ-ತಣ್ಹಾ-ದಿಟ್ಠೀನಮಞ್ಞತರಸೀಸೇನ ಕಥೇಸಿ, ತೇಸು ಇಧ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನೇವ ಕಥೇನ್ತೋ ವೇದನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಲವಕಾರಣತ್ತಾ ವೇದನಾಮೂಲಕಂ ಏಕದೇಸಮೇವ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಕಥೇಸೀ”ತಿ। ಏತಾನಿ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ ದಸನಿಪಾತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೧ ವಾಕ್ಯಖನ್ಧೇ) ತತ್ಥ **ಪುರಿಮಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ವಾ ಕಾಲೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇತಿ ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪುರಿಮೋ ಆದಿಮರಿಯಾದೋ ಅಪ್ಪಟಿಹತಸ್ಸ ಮಮ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ತತಾ ಮರಿಯಾದಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಞ್ಚೇತನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಮರಿಯಾದಾಭಾವೇನ ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಕಾಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಥ ಚ ಪನಾತಿ** ಏವಂ ಕಾಲನಿಯಮೇನ ಮರಿಯಾದಾಭಾವೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾಪಿ। **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚನೀವರಣಸಙ್ಖಾತಪಚ್ಚಯಾ **ಅವಿಜ್ಜಾ** ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಕೋಟಿ **ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ। “ಕೋ ಚಾಹಾರೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ‘ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾ’ ತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೧) ಹಿ ತತ್ಥೇವ ವುತ್ತಂ, ಟೀಕಾಯಂ ಪನ “ಆಸವಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೪) ಆಹ, ತಂ ಉದಾಹರಣಸುತ್ತೇನ ನ ಸಮೇತಿ। ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋ** ಮ-ಕಾರಸ್ಸ ದ-ಕಾರಾದೇಸವಸೇನ। ಸದ್ದವಿದೂ ಪನ “ಈದಿಸಸ್ಸ ಪಯೋಗಸ್ಸ ದಿಸ್ಸನತೋ ಇದ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಪಕತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅಯುತ್ತಮೇವೇತಂ ವಣ್ಣವಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ನಾನಾಪಯೋಗಸ್ಸ ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರೇನ “ಅಮೂ”ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ “ಅಸೂ”ತಿ ದಿಸ್ಸತಿ, “ಇಮೇಸೂ”ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ “ಏಸೂ”ತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರೋ ಚ ವಾಕ್ಯೇ ವಿಯ ಸಮಾಸೇಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ ಯಥಾ “ಜಾನಿಪತಿ ತುದಮ್ಪತೀ”ತಿ। ಕಿಮೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಮೇವ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಭವತಣ್ಹಾಯಾತಿ ಭವಸಞ್ಞೋಜನಭೂತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ। **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ। “ಕೋ ಚಾಹಾರೋ ಭವತಣ್ಹಾಯ, ‘ಅವಿಜ್ಜಾ’ ತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯ”ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ** ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಇಧ ಪನ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾತ್ವೇವ ಅತ್ಥೋ। ನನು ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಕಥೇತಬ್ಬಾ, ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ ಪನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥನನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇನಾಹ **“ತೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ ನಾಮ ವಟ್ಟಕಥಾ, ತಂ ಕಥನೇನೇವ ಭಗವಾ ಏತೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಯಾವಿದಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ನ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರೇನ

ವಟ್ಟೇಯೇವ ನಿಮುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ। **ಇತೋ** ಭವಾದಿತೋ। **ಏತ್ಥ** ಭವಾದೀಸು। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ। ಇಮಿನಾ ಅಪರಿಯನ್ತಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಪನ್ನಟ್ಠಾ**ತಿ ವಿವಿಧೇನ ನಾಸಿತಾ।

ವಿವಟ್ಟಕಥಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೫. **ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಧಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹದಸ್ಸನವಸೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೇಸಾ। **ಯುತ್ತಯೋಗಭಿಕ್ಖುಅಧಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಯುತ್ತಯೋಗಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಮಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ಭಿಕ್ಖುವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತಂ। **"ಯೇಹಿ"**ತಿಆದಿನಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾಯ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ ಫಸ್ಸಾಯತನಮಿಧ ಗಹಿತಂ ದೇಸನಾಕುಸಲೇನ ಭಗವತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ**ತಿ "ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಇಮಂ ಪಾಳಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ನ್ತಿ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ, ಫಸ್ಸನಿರೋಧಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಕಾರಣಂ। **"ಆಹಾರಸಮುದಯಾ"**ತಿಆದೀಸು ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ "ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೪೨೯) **ಪಟ್ಠಾನೇ** ವಚನತೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। **"ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ"**ತಿಆದೀಸು ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಮೇವ ನಾಮಂ। ನನು ಚ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಸಬ್ಬೇಸು ಛಸು ಫಸ್ಸಾಯತನೇಸು "ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ ನಾಮರೂಪನಿರೋಧಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀಸು "ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಆಹಾರನಿರೋಧಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಅವಿಸೇಸೇನ, ಇಧ ಪನ ಏವಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಸಮ್ಭವತೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಉತ್ತರಿತರಜಾನನೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸ ಜಾನನಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಮನಾಗತೇಪಿ **"ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ, **ವಿಮುತ್ತಿ** ಪನ ಇದ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ "ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ"ತಿ ಅಗ್ಗಫಲಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಚನತೋ। ಪಚ್ಚಕ್ಖಾನುಮಾನೇನ ಚೇತ್ಥ ಪಜಾನನಾ, ತೇನೇವಾಹ **"ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಗನ್ಥಧರೋ ಭಿಕ್ಖು ಜಾನಾತೀ"**ತಿಆದಿ, ಯಥಾಲಾಭಂ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ದೇಸನಾ ಪನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಯತ್ಥೋ, ತೇನಿಮಂ ದೀಪೇತಿ - ಯದಿಪಿ ಅನಾಗಾಮಿಆದಯೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಅರಹತೋ ಉಕ್ಕಂಸಗತಿವಿಜಾನನವಸೇನ ದೇಸನಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ। ಸುವಣ್ಣಗೇಹೋ ವಿಯ ರತನಮಯಕಣ್ಣಿಕಾಯ ದೇಸನಾ ಅರಹತ್ತಕಣ್ಣಿಕಾಯ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಯತೋ ಖೋ...ಪೇ॰... ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಏತೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಕೋ ಏವಂ ಜಾನಾತೀತಿ? ಖೀಣಾಸವೋ ಜಾನಾತಿ, ಯಾವ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತೇನ ಯದೇತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಾಪಿ ದೀಪೇತು"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮), ತಂ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೪೬. **"ದೇಸನಾಜಾಲವಿಮುತ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ದಸ್ಸನಂ ದೇಸನಾಯ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣತಂ ಞಾಪೇತುನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನ್ತೋ ಜಾಲಸ್ಸಾತಿ **ಅನ್ತೋಜಾಲಂ,** ದಬ್ಬಪವೇಸನವಸೇನ ಅನ್ತೋಜಾಲೇ ಅಕತಾಪಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾದಪ್ಪವೇಸನವಸೇನ ಕತಾತಿ **ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ,** ಅನ್ತೋ ಜಾಲಸ್ಸ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ವಾ **ಅನ್ತೋಜಾಲಾ,** ದಬ್ಬವಸೇನ ಅನನ್ತೋಜಾಲಾಪಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾದವಸೇನ ಅನ್ತೋಜಾಲಾ ಕತಾತಿ **ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ**। ಅಭೂತತಬ್ಭಾವೇ ಕರಾಸಭೂಯೋಗೇ ವಿಕಾರವಾಚಕತೋ ಈಪಚ್ಚಯೋ, ಅನ್ತಸರಸ್ಸ ವಾ ಈಕಾರಾದೇಸೋತಿ ಸದ್ದವಿದೂ ಯಥಾ "ಧವಲೀಕಾರೋ, ಕಬಳೀಕಾರೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧), ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಸ್ಸಿತಾ ಅವಸಿತಾವ ಹುತ್ವಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಮಾನಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಾನ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಅಪ್ಪಹೀನೇನ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಭಾವೇನ ಪುನ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ, ತಥಾ **"ಓಸೀದನ್ತಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ। ಉಮ್ಮುಜ್ಜನೇನೇವ ಅವುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ನಿಮುಜ್ಜನಸ್ಸ

ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಓಸೀದನ್ತಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಧೋ ಓಸೀದನಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವವಸೇನ ಉದ್ಧಮುಗ್ಗಮನಂ। ತಥಾ ಪರಿತ್ತಭೂಮಿಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿವಸೇನ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಓಲೀನತಾತಿಧಾವನವಸೇನ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಗಧಾ। ತಬ್ಭಾವೋ ಚ ತದಾಬದ್ಧೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಏತೇನ ಆಬದ್ಧಾ**”ತಿ। “**ನ ಹೇತ್ಥ**”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಪಾಳಿಯಾ ಆಪನ್ನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಮಾಹ “**ಕೇವಟ್ಟೋ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ಕೇ ಉದಕೇ ವಟ್ಟತಿ ಪರಿಚರತೀತಿ **ಕೇವಟ್ಟೋ,** ಮಚ್ಛಬನ್ಧೋ। ಕಾಮಂ ಕೇವಟ್ಟನ್ತೇವಾಸೀಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಪನ ತದನುಗತಿಕೋವಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂ**ತಿ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ ತತ್ಥೇವ ಪಟಿವೇಧಸಮ್ಭವತೋ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾವ। **ಓಳಾರಿಕಾ**ತಿ ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಥೂಲಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿತ್ತೋದಕಸ್ಸ।

೧೪೭. “**ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ**”ತಿ ಏತೇನ ವಾದಸಙ್ಗಹಣೇನ ಪುಗ್ಗಲಸಙ್ಗಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅತ್ತನೋ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ದೇಸನಾಕುಸಲತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮುಜ್ಜನಟ್ಠಾನಭೂತೇಸು ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಭವಾದೀಸು ಅತ್ತನೋ ಅನವರೋಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। **ನಯನ್ತೀ**ತಿ ಸತ್ತೇ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಮಾವಹನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ತಥಾಆಕಡ್ಢನವಸೇನಾತಿ ಆಹ “**ಗೀವಾಯಾ**”ತಿಆದಿ। “**ನೇತ್ತಿಸದಿಸತಾಯಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದಿಸವೋಹಾರಂ, ಉಪಮಾತದ್ಧಿತಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಸಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ಸದಿಸತಾವಿಭಾವನಾ। **ಗೀವಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮಹಾಜನಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿದ್ದೇಸೋ **ನೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ನೀ-ಸದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಕಮ್ಮಿಕತ್ತಾ, ಆಖ್ಯಾತಪಯೋಗೇ ಚ ಬಹುಲಂ ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ಕತ್ತುಕಮ್ಮತ್ಥಜೋತಕತ್ತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನೇನ ಭಗವತಾ, ಸಾ ಭವನೇತ್ತಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪುನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವಾ**ತಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯತ್ಥಮಾಹ। ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನೇ ವುತ್ತೇಯೇವ ಹಿ ಪುನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ನಾಮ ತಸ್ಸೇವ ಅದಸ್ಸನಸ್ಸ ಪಧಾನಕಾರಣತ್ತಾ। “**ನ ದಕ್ಖನ್ತೀ**”ತಿ ಏತ್ಥ ಅನಾಗತವಚನವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ “ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ಸಾವಕೋ ಏವರೂಪಂ ಞಸ್ಸತಿ ವಾ ದಕ್ಖತಿ ವಾ ಸಕ್ಖಿಂ ವಾ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೨೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೨) ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ನ ದಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ**”ತಿ। **ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವ**ನ್ತಿ ಚ ಧರಮಾನಕಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಏವ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ, ಅತೀತಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಪನ ತಥಾಗತಪಣ್ಣತ್ತಿ ಯಾವ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನಾ, ತತೋ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಸು ಪವತ್ತತಿ ಏವ ಯಥಾ ಅಧುನಾ ವಿಪಸ್ಸಿಆದೀನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ವೋಹಾರಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೭) ಪಞ್ಞಾಯ ಚೇತ್ಥ ಪಣ್ಣಾದೇಸೋತಿ ನೇರುತ್ತಿಕಾ।

ಕಾಯೋತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಯೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ। ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖಸದಿಸತಾ, ತದವಯವಾನಞ್ಚ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಚಕ್ಖಾಯತನಚಕ್ಖುಧಾತಾದೀನಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಸದಿಸತಾ ಯುಜ್ಜತಿ। **ತನ್ತಿ** ಕಾಯಂ। **ಪಞ್ಚಪಕ್ಕದ್ವಾದಸಪಕ್ಕಅಟ್ಠಾರಸಪಕ್ಕಪರಿಮಾಣಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಪಕ್ಕಪರಿಮಾಣಾ ಏಕಾ, ದ್ವಾದಸಪಕ್ಕಪರಿಮಾಣಾ ಏಕಾ, ಅಟ್ಠಾರಸಪಕ್ಕಪರಿಮಾಣಾ ಏಕಾತಿ ತಿವಿಧಾ ಪಕ್ಕಮ್ಬಫಲಪಿಣ್ಡೀ ವಿಯ। ಪಿಣ್ಡೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಿಣ್ಡೀ,** ಥವಕೋ। **ತದನ್ವಯಾನೀ**ತಿ ವಣ್ಟಾನುಗತಾನಿ, ತೇನಾಹ “**ತಂಯೇವ ವಣ್ಟಂ ಅನುಗತಾನೀ**”ತಿ।

ಮಣ್ಡೂಕಕಣ್ಟಕವಿಸಸಮ್ಫಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಸವನ್ತಸ್ಸ ಭೇಕವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಣ್ಟಕೇನ, ತದಞ್ಞೇನ ಚ ವಿಸೇನ ಸಮ್ಫಸ್ಸಂ, ಮಣ್ಡೂಕಕಣ್ಟಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ವಿಸಸ್ಸ ಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ವಾ। ಸಕಣ್ಟಕೋ ಜಲಚಾರೀ ಸತ್ತೋ ಇಧ ಮಣ್ಡೂಕೋ ನಾಮ, ಯೋ “ಪಾಸಾಣಕಚ್ಛಪೋ”ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ನಙ್ಗುಟ್ಠೇ ಅಗ್ಗಕೋಟಿಯಂ ಠಿತೋ ಕಣ್ಟಕೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏಕಂ ವಿಸಮಚ್ಛಕಣ್ಟಕನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಕಿರಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ವಣ್ಟಚ್ಛೇದೇ ವಣ್ಟೂಪನಿಬನ್ಧಾನಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಾನಂ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖತೋ ವಿಚ್ಛೇದೋ ವಿಯ ಭವನೇತ್ತಿಚ್ಛೇದೇ

ತದುಪನಿಬನ್ಧಾನಂ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಸನ್ತಾನತೋ ವಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಏತ್ತಾವತಾವ ಪಾಳಿಯಮಾಗತಂ ಓಪಮ್ಮಂ, ತದವಸೇಸಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಲದ್ಧಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೪೮. ಬುದ್ಧಬಲನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಬಲಂ। **ಕಥಿತಸುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ "ಏವಮ್ಪಿ ನಾಮ ಕಥಿತಸುತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ। **ಹನ್ದಾ**ತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥೇ। ತೇನ ಹಿ ಅಧುನಾವ ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ। ನ ಪಪಞ್ಚಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಂ ಕರೋತಿ।

ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಾಳಿಯಾ। **ಇಧತ್ಥೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಹಿತಂ। **ಪರತ್ಥೋ**ತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಹಿತಂ, ತದುಭಯತ್ಥೋ ವಾ। ಭಾಸಿತತ್ಥೋಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ "ಧಮ್ಮಜಾಲ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಇಹಾತಿ** ಇಧ ಸಾಸನೇ। ನನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ "ನ ನಂ ಸುತೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪಾಳಿಧಮ್ಮಾ। ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತೋ ಅತ್ಥಸಙ್ಖಾತಂ ಜಾಲಮೇತ್ಥಾತಿ **ಅತ್ಥಜಾಲಂ**। ತಥಾ **ಧಮ್ಮಜಾಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಸಙ್ಗಾಮಂ ವಿಜಿನಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ,** ಸಙ್ಗಾಮೋ ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಹಿ ಮಾರೇಹಿ ಸಮಾಗಮನಂ ಅಭಿಯುಜ್ಝನನ್ತಿ ಆಹ **"ದೇವಪುತ್ತಮಾರಮ್ಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ **ಅತ್ಥಜಾಲಂ**। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸೀಲಾದಿಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸತೋ ಚ **ಧಮ್ಮಜಾಲಂ**। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ**। ದಿಟ್ಠಿವಿವೇಚನಮುಖೇನ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ**। ತಿತ್ಥಿಯವಾದನಿಮ್ಮದ್ದನುಪಾಯತ್ತಾ **ಅನುತ್ತರೋ ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನಿದಾನಾವಸಾನತೋತಿ "ಅಥ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ವಚನಸಙ್ಖಾತನಿದಾನಪರಿಯೋಸಾನತೋ। ಮರಿಯಾದಾವಧಿವಚನಞ್ಹೇತಂ। ಅಪಿಚ **ನಿದಾನಾವಸಾನತೋ**ತಿ ನಿದಾನಪರಿಯೋಸಾನೇ ವುತ್ತತ್ತಾ ನಿದಾನಾವಸಾನಭೂತತೋ "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫, ೬) ವಚನತೋ। ಅಭಿವಿಧಿಅವಧಿವಚನಞ್ಹೇತಂ। ಇದಞ್ಚ **"ಅವೋಚಾ"**ತಿ ಕಿರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ವುತ್ತಂ। "ನಿದಾನೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಪನ ನಿದಾನಮ್ಪಿ ನಿಗಮನಂ ವಿಯ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ। **ಅಲಬ್ಭ...ಪೇ॰... ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ।

೧೪೯. ಯಥಾ ಅನತ್ತಮನಾ ಅತ್ತನೋ ಅನತ್ಥಚರತಾಯ ಪರಮನಾ ವೇರಿಮನಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಯಥಾಹ ಧಮ್ಮರಾಜಾ **ಧಮ್ಮಪದೇ, ಉದಾನೇ** ಚ -

> "ದಿಸೋ ದಿಸಂ ಯಂ ತಂ ಕಯಿರಾ, ವೇರೀ ವಾ ಪನ ವೇರಿನಂ।
> ಮಿಚ್ಛಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಪಾಪಿಯೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೨; ಉದಾ॰ ೩೩)।

ನ ಏವಮಿಮೇ ಅನತ್ತಮನಾ, ಇಮೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಚರತಾಯ **ಅತ್ತಮನಾ** ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಕಮನಾ"**ತಿ। ಸಕಮನತಾ ಚ ಪೀತಿಯಾ ಗಹಿತಚಿತ್ತತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಬುದ್ಧಗತಾಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ।

ಅಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಅತ್ತಮನಾ**ತಿ ಸಮತ್ತಮನಾ, ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಮನಸಙ್ಕಪ್ಪಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ** ದೇಸನಾಯ ವಿಜಮ್ಭನಂ, ತಞ್ಚ ದೇಸನಾಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫಾದಕಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ। ಕರವೀಕಸ್ಸ ರುತಮಿವ ಮಞ್ಜುಮಧುರಸ್ಸರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ **ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜೂ,** ತೇನ। **ಅಮತಾಭಿಸೇಕಸದಿಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಕಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಾಭಿಸಙ್ಖತಂ ಉದಕಂ ದೀಘಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನತೋ **ಅಮತಂ** ನಾಮ। ತೇನಾಭಿಸೇಕಸದಿಸೇನ। ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರೋ ವಿಯ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ**ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೋ,**

ತೇನ। **ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ** ತಣ್ಹಾಯತಿ, ತೇನಾಹ “**ತಣ್ಹಾಯಮ್ಪಿ ಆಗತೋ**”ತಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ **ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀತಿ** ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸೇವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ “**ಉಪಗಮನೇಪೀ**”ತಿ।

ತಥಾ **ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀತಿ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ “**ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇಪೀ**”ತಿ। **ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ವುತ್ತೋಯೇವತ್ಥೋ “**ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ಸನ್ಧಾಯ “**ಅನುಮೋದನೇಪೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸುಭಾಸಿತ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸದ್ದತೋ **ಸುಭಾಸಿತಂ,** ಅತ್ಥತೋ **ಸುಲಪಿತಂ**। ಸೀಲಪ್ಪಕಾಸನೇನ ವಾ ಸುಭಾಸಿತಂ, ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇನ **ಸುಲಪಿತಂ**। ದಿಟ್ಠಿವಿಭಜನೇನ ವಾ **ಸುಭಾಸಿತಂ,** ತನ್ನಿಬ್ಬೇಧಕಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣವಿಭಜನೇನ **ಸುಲಪಿತಂ**। ಏವಂ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣನಿಸೇಧನಾದೀಹಿಪಿ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತಾದಿನೋತಿ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಮಪೇಕ್ಖನಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ತಾದಿಭೂತಸ್ಸ। ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೋ “ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ, ಚತ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ, ವನ್ತಾವೀತಿ ತಾದೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮) **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಉಪರಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ “ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಾಯ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ನಾಮ ಭವತಿ। ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ಹಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ತಥಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸಗಾಥಕಂ ಚೇ, ಗೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ಭವತಿ। ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ, ಚೇ ಅಙ್ಗನ್ತರಹೇತುರಹಿತಞ್ಚ, ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ನಾಮ। ಇತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಗೇಯ್ಯಸಾಧಾರಣತೋ, ಅಙ್ಗನ್ತರಹೇತುರಹಿತಸ್ಸ ಚ ನಿಗ್ಗಾಥಕಭಾವಸ್ಸೇವ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತೋ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಭಾವಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಹೇತುತಾಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನಿಗ್ಗಾಥಕತ್ತಾ ಹಿ ಇದಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ**”ನ್ತಿ ಆಹ।

ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇತಿ “**ಭಞ್ಞಮಾನೇತಿ ಹಿ ವುತ್ತ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ। ಉಭಯಸಮ್ಬನ್ಧಪದಞ್ಹೇತಂ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ ಚ ಸಮ್ಬಜ್ಝನತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - “ಭಞ್ಞಮಾನೇ”ತಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಕೇವಲಂ ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಯದೇವಂ ಸಕಲೇಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋಯೇವ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಪನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋತಿ? ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನ ಪವಿಸತಿ ಸಮ್ಭವಮತ್ತೇನೇವ ಅನುಯುಞ್ಜನತೋ, ಅಯಂ ಪನ ಅತ್ಥೋ ನ ಸಮ್ಭವಮತ್ತೇನೇವ ವುತ್ತೋ, ಅಥ ಖೋ ದೇಸನಾಕಾಲೇ ಕಮ್ಪನಾಕಾರೇನೇವ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಭತೇನ। ತೇನೇವ ಹಿ ಆಕಾರೇನಾಯಮತ್ಥೋ ಸಙ್ಗೀತಿಮಾರುಳ್ಹೋ, ತಥಾರುಳ್ಹನಯೇನೇವ ಚ ಸಙ್ಗಹಕಾರೇನ ವುತ್ತೋತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಇತರಥಾ ಅತಕ್ಕಾವಚರಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಕಥನಂ ಅನುಪಪನ್ನಂ ಸಿಯಾತಿ। ಏವಮೀದಿಸೇಸು। “**ಧಾತುಕ್ಖೋಭೇನಾ**”ತಿಆದೀಸು ಅತ್ಥೋ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭೧) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೇಸುಪೀತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಪಾರಮಿಪವಿಚಯನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಬುದ್ಧವಂಸೇ** -

“ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸತೋ, ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣೇ।
ಧಮ್ಮತೇಜೇನ ವಸುಧಾ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪಥಾ”ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧೬೬)।

ತಥಾ ಸಾಸನಪತಿಟ್ಠಾನನ್ತರಧಾನಾದಯೋಪಿ। ತತ್ಥ ಸಾಸನಪತಿಟ್ಠಾನೇ ತಾವ ಭಗವತೋ ವೇಳುವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ, ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಮೇಘವನಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ, ಮಹಾಅರಿಟ್ಠತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿನಯಪಿಟಕಸಜ್ಝಾಯನೇತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಾಸನಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ ಓತಿಣ್ಣಾನೀತಿ ಪೀತಿವಸಂ ಗತಾ ನಚ್ಚನ್ತಾ ವಿಯ ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ। ಸಾಸನನ್ತರಧಾನೇ ಪನ “ಅಹೋ ಈದಿಸಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನ”ನ್ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತಾ ವಿಯ ಯಥಾ ತಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನೇ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಮಪ**ದಾನೇ** -

“ತದಾಯಂ ಪಥವೀ ಸಬ್ಬಾ, ಅಚಲಾ ಸಾ ಚಲಾಚಲಾ।
ಸಾಗರೋ ಚ ಸಸೋಕೋವ, ವಿನದೀ ಕರುಣಂ ಗಿರ”ನ್ತಿ॥ (ಅಪ॰ ೨.೫೪.೧೩೧)।

ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇತಿ ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಪಠಮಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇ। **ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇತಿ** ಪುಣ್ಣಂ ನಾಮ ದಾಸಿಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಆಮಕಸುಸಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಸ್ಸ ಸಾಣಮಯಪಂಸುಕೂಲಸ್ಸ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇ ಪಾಣೇ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಮಹಾಅರಿಯವಂಸೇ ಠತ್ವಾ ಗಹಣೇ। **ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನೇತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಪಂಸುಕೂಲಸ್ಸ ಧೋವನೇ। **ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪) ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇ ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೇ। **ಗೋತಮಕಸುತ್ತಮ್ಪಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬) ತತ್ಥೇವ ತಿಕನಿಪಾತೇ। **ವೀರಿಯಬಲೇನಾತಿ** ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಪರಿಚ್ಚಾಗಹೇತುಭೂತವೀರಿಯಪ್ಪಭಾವೇನ। **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇ** –

“ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತು।
ಉಪಸುಸ್ಸತು ನಿಸ್ಸೇಸಂ, ಸರೀರೇ ಮಂಸಲೋಹಿತ”ನ್ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨, ೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೬; ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ)।

ವುತ್ತಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಯಥಾರಹಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾತಿ** ವಿಮ್ಹಯಾವಹಕಿರಿಯಾನುಭಾವಘಟ್ಟಿತಾ। ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನೇ ಭಗವತೋ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಪಂಸುಕೂಲಗ್ಗಹಣೇ ಯಥಾ ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾತಿ ಯುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಪನ ಕದಾಚಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ **“ಅಕಾಲಕಮ್ಪನೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೬೫೫) ಪನ ಪಾರಮೀಪೂರಣಪುಞ್ಞತೇಜೇನ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಕಮ್ಪಿತತ್ತಾ ಅಕಾಲಕಮ್ಪನಂ ನಾಮ ಭವತಿ। ಸಕ್ಖಿನಿದಸ್ಸನೇ ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸಾನುರೂಪತೋ ಸಕ್ಖಿ ವಿಯ ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಕ್ಖಿಭಾವೇನಾ”**ತಿ ಯಥಾ ತಂ ಮಾರವಿಜಯಕಾಲೇ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ)। **ಸಾಧುಕಾರದಾನೇನಾತಿ** ಪಕರಣಾನುರೂಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ ತಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೦೧)।

“ನ ಕೇವಲ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕತ್ಥಪಥವೀಕಮ್ಪನದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। ತತ್ಥ **ಜೋತಿವನೇತಿ** ನನ್ದವನೇ। ತಞ್ಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಞಾಣಾಲೋಕಸಞ್ಜಾತಾಯ ಜೋತಿಯಾ ಪಾತುಭೂತಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಜೋತಿವನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ **ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಅನಮತಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿಧಮ್ಮಂ। **ಪಾಚೀನಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಾಚೀನದಿಸಾಭಾಗೇ ತರುಣಮ್ಬರುಕ್ಖೇನ ಲಕ್ಖಿತಟ್ಠಾನಂ।

ಏವನ್ತಿ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಕಾಲಾದೀಸು ಪಥವೀಕಮ್ಪನಮತಿದಿಸತಿ। **ಅನೇಕಸೋತಿ** ಅನೇಕಧಾ। ಸಯಮ್ಭುನಾ ದೇಸಿತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಸೇಟ್ಠಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। **ಯೋನಿಸೋತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮಾದಾನಾದಿನಾ ಞಾಯೇನ ಉಪಾಯೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಲೀನತ್ಥವಿಭಾವನಾ।

ಪಕರಣನಯವಣ್ಣನಾ

“ಇತೋ ಪರಂ ಆಚರಿಯ-ಧಮ್ಮಪಾಲೇನ ಯಾ ಕತಾ।
ಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿಹಾರಾದಿ-ವಿವಿಧತ್ಥವಿಭಾವನಾ॥

ನ ಸಾ ಅಮ್ಹೇಹುಪೇಕ್ಖೇಯ್ಯಾ, ಅಯಞ್ಹಿ ತಬ್ಬಿಸೋಧನಾ।
ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ಪವಕ್ಖಾಮ, ಸೋತೂನಂ ಞಾಣವುಡ್ಢಿಯಾ॥

ಅಯಞ್ಹಿ ಪಕರಣನಯೇನ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ - ಪಕರಣನಯೋತಿ ಚ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಭಾಸಾಯ ವಣ್ಣನಾನಯೋ। "ನೇತ್ತಿಪೇಟಕಪ್ಪಕರಣೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಯೋಜನಾನಯೋತಿಪಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಪಯೋಜನಭಾಜನೇಸು, ಪಿಣ್ಡತ್ಥೇಸು ಚ ಪಠಮಂ ನಿದ್ಧಾರಿತೇಸು ಸುಕರಾ, ಹೋತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ -

ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪಯೋಜನಂ, ಭಾಜನಞ್ಚಾಪಿ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ।
ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾನ ಪಣ್ಡಿತೋ, ತತೋ ಹಾರಾದಯೋ ಸಂಸೇ॥

ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ದೇಸನಾನಿದಾನಂ, ತಂ ಸಾಧಾರಣಮಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ದುವಿಧಂ, ತಥಾ ಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರತೋ। ತತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಭಗವತೋ ಮಹಾಕರುಣಾ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಸ್ಸ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ತೇಸು ಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇಸೀ"ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ತಿವಿಧಾವತ್ಥಾಯಪಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಾವದೇವ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥದಾನೇಹಿ ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣತ್ಥಂ ತದುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯಥಾ ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣದಸಬಲಞಾಣಾದಯೋಪಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧಾರಣಮಜ್ಝತ್ತಿಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಸಬ್ಬಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಾಕಾರಂ, ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಾದಿಕಞ್ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೋ ಭಗವಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಕೋಸಲ್ಲೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ರನಯದೇಸನಂ ಪವತ್ತೇಸಿ। ಬಾಹಿರಂ ಪನ ಸಾಧಾರಣಸಮುಟ್ಠಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರಸ್ಸ ಸಹಮ್ಪತಿಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಂ। ತದಜ್ಝೇಸನಞ್ಹಿ ಪತಿ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಜನಿತಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಅಹೋಸಿ।

ಅಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರತೋ ದುವಿಧಮೇವ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ, ಯೇನ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತಂ, ತದುಭಯಮೇವ। ಸಾಮಞ್ಞಾವತ್ಥಾಯ ಹಿ ಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಮಹಾಕರುಣಾದಿವಿಸೇಸಾವತ್ಥಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಭವತಿ, ಬಾಹಿರಂ ಪನ ಅಸಾಧಾರಣಸಮುಟ್ಠಾನಂ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಭಣನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಸತ್ತಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾಘಾತಾನನ್ದಾದಿಭಾವಮನಾಪತ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸನಂ ಬಾಹಿರಮಸಾಧಾರಣಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವ, ತಥಾ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಪಟಿಪಜ್ಜನಕ್ಕಮಸ್ಸ, ಪಸಂಸಾವಿಸಯಸ್ಸ ಚ ಖುದ್ದಕಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇ, ತದುತ್ತರಿ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಚ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಭವಾದೀಸು ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಸತ್ತಾನಮನವಬೋಧೋಪಿ ಬಾಹಿರಮಸಾಧಾರಣಸಮುಟ್ಠಾನಂ।

ಪಯೋಜನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಂ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿರಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ, ತೇನೇವಾಹ "ಏತದತ್ಥಾ ಕಥಾ, ಏತದತ್ಥಾ ಮನ್ತನಾ"ತಿಆದಿ (ಪರಿ॰ ೩೬೬) ಅಸಾಧಾರಣಂ ಪನ ಬಾಹಿರಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಹಿ ಸತ್ತಾನನ್ವೇನೇಯ್ಯಾಘಾತಾನನ್ದಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಆದಿಕಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಫಲಭೂತಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಪಯೋಜೇತಿ। ಫಲಞ್ಹಿ ತದುಪ್ಪಾದಕಸತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಪಯೋಜೇತಿ ನಾಮ ಫಲೇ ಸತಿಯೇವ ತಾಯ ಸತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಫಲಂ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಪಯೋಜೇತೀತಿ **ಆಚರಿಯಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಫಲಂ, ತಂ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ದೇಸಕಂ ಪಯೋಜೇತಿ ನಾಮ। ಅಪಿಚ ಕುಹನಲಪನಾದಿನಾನಾವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸನಂ, ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನ

ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಾವನಂ, ಛಫಸ್ಸಾಯತನವಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ಅತ್ತನೋ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನದೀಪನಞ್ಚ ಪಯೋಜನಮೇವ।

ಭಾಜನಂ ಪನ ದೇಸನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇ ಹಿ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣನಿಮಿತ್ತಅನುರೋಧವಿರೋಧವನ್ತಚಿತ್ತಾ ಕುಹನಾದಿವಿವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವನಿರತಾ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಪಙ್ಕನಿಮುಗ್ಗಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸು ಅಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋ ಅಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಞಾಣಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ, ತೇ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಂ।

ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ ಪನ ಇಧ ಲಬ್ಭಮಾನಪದೇಹಿ, ಸಮುದಾಯೇನ ಚ ಸುತ್ತಪದೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅತ್ಥೋ। ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಹಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಸಮಣಸಞ್ಞಾಯ ನಿಯೋಜನಂ, ತಥಾ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನುಟ್ಠಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಸಮಾಯೋಗೋ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲಸಿದ್ಧಿ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ, ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಲೇಪೋ ಚ -

ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ದಸ್ಸಿತಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ, ತಾಯ ಚ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಸಮಙ್ಗಿತಾ, ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ, ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ವಿರತಿತ್ತಯಸಿದ್ಧಿ, ಪಿಯಮನಾಪಗರುಭಾವನೀಯತಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸಮುದಾಗಮೋ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲತನುಕರಣಂ, ಕುಸಲಮೂಲರೋಪನಂ, ಉಭಯಾನತ್ಥದೂರೀಕರಣಂ, ಪರಿಸಾಸು ವಿಸಾರದತಾ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರೋ, ಪರೇಹಿ ದುಪ್ಪಧಂಸಿಯತಾ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಸಮಙ್ಗಿತಾ ಚ -

"ಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಗಮ್ಭೀರಧಮ್ಮವಿಭಾವನಂ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠತಾ, ಕಪ್ಪಾನಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇನಾಪಿ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವತಾ, ಸುಖುಮೇನಪಿ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾ, ಧಮ್ಮನ್ವಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಮಾನಞಾಣೇನಾಪಿ ದುರಧಿಗಮನೀಯತಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧಸಬ್ಬದರಥತಾ, ಸನ್ತಧಮ್ಮವಿಭಾವನಂ, ಸೋಭನಪರಿಯೋಸಾನತಾ, ಅತಿತ್ತಿಕರಭಾವೋ, ಪಧಾನಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣಗೋಚರತಾ, ಸುಖುಮಸಭಾವತಾ, ಮಹಾಪಞ್ಞಾವಿಭಾವನಾ ಚ। ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಪದೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಸಮಾಸತೋ ಸಸ್ಸತಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ ಲೀನತಾತಿಧಾವನವಿಭಾವನಂ, ಉಭಯವಿನಿಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ , ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಕಿತ್ತನಂ, ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನಂ, ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹಞಾಪನಂ, ಪರಾಮಾಸಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಪತಿಟ್ಠಾಪನಾ, ಭವವಿಭವದಿಟ್ಠಿವಿಭಾಗಾ, ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಪವತ್ತಿ, ಅನ್ತವಾನನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿನಿದ್ದೇಸೋ, ಅನ್ತದ್ವಯಾವತಾರಣಂ, ಆಸವೋಘಯೋಗಕಿಲೇಸಗನ್ಥಸಂಯೋಜನುಪಾದಾನವಿಸೇಸವಿಭಜನಞ್ಚ -

ತಥಾ "ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯ"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಚತುನ್ನಮರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುಬೋಧಪಟಿಬೋಧಸಿದ್ಧಿ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾವಿಗಮೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿನಿಮಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಿವಿಧಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಟ್ಠಾನಂ, ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಸಮಾಯೋಗೋ, ವೀರಿಯಸಮತಾನುಯೋಜನಂ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಚ -

"ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಪದೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾ "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ ಪದೇಹಿ ತಣ್ಹಾಸಿದ್ಧಿ, ತದುಭಯೇನ ಚ ನೀವರಣಸಞ್ಞೋಜನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಅನಮತಗ್ಗಸಂಸಾರವಟ್ಟಾನುಪಚ್ಛೇದೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಹರಣಾಪರನ್ತಾನುಸನ್ಧಾನಾನಿ, ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲವಸೇನ ಹೇತುವಿಭಾಗೋ, ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪಕಾರಿತಾ, ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿದ್ದೇಸೋ ಚ -

“ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಪದೇನ ದಸ್ಸಿತಾ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾ, ತೇನ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸೇಧೋ, ಅನಿಚ್ಚತಾಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಾರಕಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಿದ್ದೇಸೋ, ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಸಮತ್ಥನಿರೀಹ ಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನಞ್ಚ -

“ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ”ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಭಗವತೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವೋ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಯನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುದ್ವಯವಿಭಾಗೋ, ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಭವಯೋನಿಆದೀಸು ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಾ ಚ -

ಸಕಲೇನ ಪನ ಸುತ್ತಪದೇನ ದಸ್ಸಿತೋ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಭಗವತೋ ತಾದಿಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಿಭೂತಧಮ್ಮದ್ವಯನಿದ್ದೇಸೋ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯೂಪದೇಸೋ, ಅತ್ತನ್ತಪಾದಿಪುಗ್ಗಲಚತುಕ್ಕಸಿದ್ಧಿ, ಕಣ್ಹಕಣ್ಹವಿಪಾಕಾದಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕವಿಭಾಗೋ, ಚತುರಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಾದಿಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ, ಛಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮವಿಭಾವನಾ, ದಸನಾಥಕಧಮ್ಮಪತಿಟ್ಠಾಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ಅತ್ಥಾ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ

ದೇಸನಾಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ನೇತ್ತಿಯಾ, ಪೇಟಕೋಪದೇಸೇ ಚ ವುತ್ತನಯವಸೇನ ಹಾರಾದೀನಂ ನಿದ್ಧಾರಣಂ। ತತ್ಥ “ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ”ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ, ವೇದನಾಫಸ್ಸಾಯತನಾದಿಮುಖೇನ ಚ ಗಹಿತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಿತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ**। ತಣ್ಹಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ತಂ ಪನ “ಪರಿತಸ್ಸನಾಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾಗತಾನ”ನ್ತಿ, “ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ”ತಿ ಚ ಪದೇಹಿ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನಞ್ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪೇನ ಗಹಿತಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವ ಸುತ್ತನ್ತನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ ಆಗತನಯೇನ ಆಘಾತಾನನ್ದಾದಿವಚನೇಹಿ, “ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯಾ”ತಿಆದಿಪದೇಹಿ, ಚಿತ್ತಪದೋಸವಚನೇನ, ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪದೇಹಿ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಗ್ಗಹಣೇನ, ಭವಗ್ಗಹಣೇನ, ಸೋಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ, ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮವಿಭಾವನಪದೇಹಿ ಗಹಿತಾ ಧಮ್ಮಕಿಲೇಸಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ತದುಭಯೇಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ**। ತಸ್ಸ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇದನಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ನಿಬ್ಬುತಿವಚನೇನ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿವಚನೇನ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ **ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ**। ತಸ್ಸಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದೀನಿ ಯಥಾಭೂತಪಟಿವೇಧನಾಪದೇಸೇನ ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯಾದೀನಿ ಯಥಾಭೂತಪಜಾನನಪರಿಯಾಯೇನ, ಭವನೇತ್ತಿಯಾ ಉಚ್ಛೇದವಚನೇನ ಚ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಸಮುದಯೇನ **ಅಸ್ಸಾದೋ,** ದುಕ್ಖೇನ **ಆದೀನವೋ,** ಮಗ್ಗನಿರೋಧೇಹಿ **ನಿಸ್ಸರಣ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನ, ಯಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪೇನೇವ ಆಗತಾನಿ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣಾನಿ, ತೇಸಞ್ಚ ವಸೇನ ಇಧ ಅಸ್ಸಾದಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ತಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಆದಿ **ಫಲಂ**। ಯಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಪಯೋಜನಂ। ತದೇವ ಫಲನ್ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ತದತ್ಥಞ್ಹಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ। ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣೀಯತಾ, ಆಘಾತಾದಿಫಲಸ್ಸ ಚ ಅನಞ್ಞಸನ್ತಾನಭಾವಿತಾ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನನನಿಬ್ಬೇಠನಾನೀತಿ ಏವಂ ತಂತಂಪಯೋಜನಾಧಿಗಮಹೇತು **ಉಪಾಯೋ**। ಆಘಾತಾದೀನಂ ಕರಣಪಟಿಸೇಧನಾದಿಅಪದೇಸೇನ ಅತ್ಥಕಾಮೇಹಿ ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಾಧುಕಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಆಣಾರಹಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ **ಆಣತ್ತೀ**ತಿ। ಅಯಂ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣಫಲೂಪಾಯಾಣತ್ತಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಧಮ್ಮಸನ್ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೋ **ದೇಸನಾಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

“ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವತಾ , ನಿಸ್ಸರಣಮ್ಪಿ ಚ ಫಲಂ ಉಪಾಯೋ ಚ।
ಆಣತ್ತೀ ಚ ಭಗವತೋ, ಯೋಗೀನಂ ದೇಸನಾಹಾರೋ”ತಿ॥

ವಿಚಯಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಕಪ್ಪನಾಭಾವೇಪಿ ವೋಹಾರವಸೇನ, ಅನುವಾದವಸೇನ ಚ “ಮಮ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಯಮಾಭಾವತೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥಂ ವಾಗ್ಗಹಣಂ। ತಂಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಾಯ ಚ “ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿ ಆಮನ್ತನಂ। ಅಞ್ಞಭಾವತೋ, ಪಟಿವಿರುದ್ಧಭಾವತೋ ಚ “ಪರೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ವಣ್ಣಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಅವಣ್ಣನೀಯತೋ ಚ “ಅವಣ್ಣ”ನ್ತಿ, ಬ್ಯತ್ತಿವಸೇನ, ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಚ “ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ, ಧಾರಣಸಭಾವತೋ, ಅಧಮ್ಮಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ “ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ”ತಿ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲೇಹಿ ಸಂಹತಭಾವತೋ, ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಘಾತಕರಣತೋ ಚ “ಸಙ್ಘಸ್ಸಾ”ತಿ, ವುತ್ತಪಟಿನಿದ್ದೇಸತೋ, ವಚನುಪನ್ಯಾಸತೋ ಚ “ತತ್ರಾ”ತಿ, ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವತೋ, ಪುಥುಭಾವತೋ ಚ “ತುಮ್ಹೇಹೀ”ತಿ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹನನತೋ, ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಘಾತತೋ ಚ “ಆಘಾತೋ”ತಿ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಙ್ಕೋಚವುತ್ತಿಯಾ ಅನಭಿಮುಖತಾಯ, ಅತುಟ್ಠಾಕಾರತಾಯ ಚ “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಚಿನ್ತನತೋ, ನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ “ಚೇತಸೋ”ತಿ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಾಧನತೋ, ಅನು ಅನು ಅನತ್ಥಸಾಧನತೋ ಚ “ಅನಭಿರದ್ಧೀ”ತಿ, ಕಾರಣಾನರಹತ್ತಾ, ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ

ಠಿತೇಹಿ ಕಾತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ “ನ ಕರಣೀಯಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೇ ಪವತ್ತತಾನಿದಸ್ಸನೇನ, ಅತ್ಥಸೋ ಚ -

ಮಮನ್ತಿ ಸಾಮಿನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸಬ್ಬನಾಮಪದಂ। ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪನನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಿಪಾತಪದಂ। ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಆಲಪನನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ಪರೇತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ಅವಣ್ಣನ್ತಿ ಕಮ್ಮನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ಭಾಸೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಆಖ್ಯಾತಪದಂ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸಙ್ಘಸ್ಸಾತಿ ಚ ಸಾಮಿನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ತತ್ರಾತಿ ಆಧಾರನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸಬ್ಬನಾಮಪದಂ। ತುಮ್ಹೇಹೀತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸಬ್ಬನಾಮಪದಂ। **ನ**-ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಿಪಾತಪದಂ। ಆಘಾತೋ, ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ಅನಭಿರದ್ಧೀತಿ ಚ ಕಮ್ಮನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ಚೇತಸೋತಿ ಸಾಮಿನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ। ಕರಣೀಯಾತಿ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದನ್ತಿ। ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಿಸೇಸತಾನಿದಸ್ಸನೇನ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಚ ವಿಚಯನಂ **ಪದವಿಚಯೋ**। ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಪನ ಸಕ್ಕಾಯೇವ ಅಟ್ಠಕಥಂ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಲೀನತ್ಥವಿಭಾವನಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞುನಾ ವಿಭಾವೇತುನ್ತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ।

“ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥ ಕುಪಿತಾ ವಾ ಅನತ್ತಮನಾ ವಾ, ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸಂ ಸುಭಾಸಿತಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ ಅಯಂ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ**। ಸತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಅನೇಕಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಪರಮತ್ಥವಿಸಯಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಸಯಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಚಯನಂ **ಪುಚ್ಛಾವಿಚಯೋ**। “ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ”ತಿ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣಂ, ನಿರವಸೇಸಂ, ಸಉತ್ತರಂ, ಲೋಕಿಯನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ವಿಚಯನಂ **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾವಿಚಯೋ**।

“ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ…ಪೇ॰… ನ ಚೇತಸೋ ಅನಭಿರದ್ಧಿ ಕರಣೀಯಾ”ತಿ ಇಮಾಯ ಪಠಮದೇಸನಾಯ “ಮಮಂ ವಾ…ಪೇ॰… ತುಮ್ಹಂಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ”ತಿ ಅಯಂ ದುತಿಯದೇಸನಾ ಸಂಸನ್ದತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಠಮಾಯ ಮನೋಪದೋಸಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ದುತಿಯಾಯ ತತ್ಥಾದೀನವಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಇಮಾಯ ದುತಿಯದೇಸನಾಯ “ಮಮಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸಂ ಸುಭಾಸಿತಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ ಅಯಂ ತತಿಯದೇಸನಾ ಸಂಸನ್ದತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ದುತಿಯಾಯ ತತ್ಥಾದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತಿಯಾಯ ವಚನತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣಮತ್ತೇಪಿ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಇಮಾಯ ತತಿಯದೇಸನಾಯ “ಮಮಂ ವಾ…ಪೇ॰… ನ ಚ ಪನೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಂವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಅಯಂ ಚತುತ್ಥದೇಸನಾ ಸಂಸನ್ದತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತತಿಯಾಯ ಮನೋಪದೋಸಂ ಸಬ್ಬಥಾ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಾಯ ಅವಣ್ಣಟ್ಠಾನೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಕಾರಸ್ಸ

ದಸ್ಸಿತತ್ತಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇನ ಅಪರಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಚಯನಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರವಿಚಯೋ**। ಅಸ್ಸಾದವಿಚಯಾದಯೋ ವುತ್ತನಯಾವ। ತೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಸನ್ದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ ಹೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ।

"ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸಂ ಸುಭಾಸಿತಂ ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ "ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಅಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ಸಮೇತಿ। ಕುಪಿತೋ ಹಿ ನೇವ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಆಜಾನಾತಿ। "ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ…ಪೇ॰… ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಅಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ಸಮೇತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಅನುತ್ತರೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತವಿರಮಣಾದಿಗುಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಉಪನಿಧಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಓರಮತ್ತಕಂ ಸೀಲಮತ್ತಕಂ। "ಕತಮೇ ಚ ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ"ತಿಆದಿಕಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ"ತಿಆದಿಕಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ಸಮೇತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಗುಣಾ ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ತಥಾಗತಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಞಾಣೇನ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ ದುರನುಬೋಧಾ ಸನ್ತಾ ಪಣೀತಾ ಅತಕ್ಕಾವಚರಾ ನಿಪುಣಾ ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಯ ಪುಚ್ಛಾನುರೂಪತಾವಿಚಯನಮೇವ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಗಾಥಾಯ ಅಭಾವತೋ **ಅನುಗೀತಿವಿಚಯೋ**ತಿ। ಅಯಂ ಪದಪಞ್ಹಾದಿಏಕಾದಸಧಮ್ಮವಿಚಯನಲಕ್ಖಣೋ **ವಿಚಯಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಚ "ಯಂ ಪುಚ್ಛಿತಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೨)।

ಯುತ್ತಿಹಾರಸಂವಣ್ಣನಾ

ಮಮನ್ತಿ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ತಥಾಪಯೋಗದಿಸ್ಸನತೋ, ಅವಣ್ಣಸ್ಸ ಚ ತದಪೇಕ್ಖತ್ತಾ। ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ಯುಜ್ಜತಿ ನೇಪಾತಿಕಾನಮನೇಕತ್ಥತ್ತಾ, ಏತ್ಥ ಚ ನಿಯಮಾಭಾವತೋ। ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಆಮನ್ತನನಿದ್ದೇಸೋ ಯುಜ್ಜತಿ ತದತ್ಥೇಯೇವ ಏತಸ್ಸ ಪಯೋಗಸ್ಸ ದಿಸ್ಸನತೋ, ದೇಸಕಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾಪೇಕ್ಖತೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ –

ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣಂ ತಾದಿಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಆಘಾತಾದಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಾ ಅನ್ತರಾಯಾ ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಬನ್ಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತಾನನ್ತರೇಸು ಅಸಙ್ಕಮನತೋ। ಚಿತ್ತಮಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇಪಿ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕೋಧಲೋಭಾನಂ ಅನ್ಧತಮಸಭಾವತೋ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ವೇರಮಣೀ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಪಾಸಂಸಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹತೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತತ್ತಾ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತೇನ ಗುಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ ಏಕದೇಸಭೂತಾಪಿ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಗ್ಗಹಣಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ। ತಜ್ಜಾಲಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪರಿಕ್ಖತಾನಿ ಅಧಿಗಮತಕ್ಕನಾನಿ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿಅಭಿನಿವೇಸಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಪ್ಪನಜಾಲಸ್ಸ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ। ವೇದನಾದೀನಂ ಅನವಬೋಧೇನ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ ವಡ್ಢತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾಸಬ್ಭಾವತೋ, ಸತಿ ಚ ವೇದಯಿತಭಾವೇ (ವೇದಯಿತರಾಗೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೯) ತತ್ಥ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಾಹೋ, ಸಸ್ಸತಾದಿಗಾಹೋ ಚ ವಿಪರಿಪ್ಫನ್ದತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಉಪಾದಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ। ಸಸ್ಸತಾದಿವಾದೇ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಾನಂ, ತದನುಚ್ಛವಿಕಞ್ಚ ವೇದನಂ ವೇದಯನ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸೋ ಹೇತೂತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ವಿಸಯಿನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಗತಿಯಾ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। ಛಫಸ್ಸಾಯತನನಿಮಿತ್ತಂ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನುಪಚ್ಛೇದೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಾದಿಪಜಾನನಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸಞ್ಞಂ ಅತಿಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಭಾವತೋ। ಇಮಾಹಿಯೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಭಾವೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಕಿರಿಯವಾದಾದೀನಂ, ಇಸ್ಸರವಾದಾದೀನಞ್ಚ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ತಥಾ ಚೇವ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ।

ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಭಗವತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ರತ್ವಾ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ। ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ ನ ದಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ರೂಪಾದೀಸು ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅನವಸೇಸತೋತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸುತ್ತೇ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಾನಂ ಯುತ್ತಿತಾವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ **ಯುತ್ತಿಹಾರೋ** ನಾಮ ಯಥಾಹ "ಸಬ್ಬೇಸಂ ಹಾರಾನಂ, ಯಾ ಭೂಮೀ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೩)।

ಪದಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ವಣ್ಣಾರಹಾವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣತಾನಾದೇಯ್ಯವಚನತಾದಿ ವಿಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವಣ್ಣಾರಹವಣ್ಣಸುಬ್ಬಣ್ಣತಾಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚನತಾದಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ನಿರಯಾದಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣಂ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾದಿಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಟಿವಿರತಿ ಅರಿಯಸ್ಸ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಅರಿಯೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಅರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅರಿಯೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಅರಿಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಪಟಿವೇಧಪ್ಪಕಾರಞಾಣಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ದೇಸನಾಞಾಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಭಾವತೋ ಸಾ ಯಥಾರಹಂ ನವವಿಧಸ್ಸಪಿ ಭವಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ। ಜಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ, ಸೋಕಾದೀನಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವೇದನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಾದಿಪಟಿವೇಧನಾ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನುಬೋಧೋ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಪಟಿವೇಧೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। ಯಾವ ವೇದನಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ನೇತ್ವಾ ತೇಸಂ "ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಮಾಗತನಯೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ। "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಂ ಪರೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀಹಿ ವಿಮುಖತಾಯ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ಅಞ್ಞತ್ರ ಫಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ, ಸಕಲಸ್ಸ ಚ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮುದಯಾದಿಪಜಾನನಂ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ನಿಬ್ಬಿದಾ ವಿರಾಗಸ್ಸಾತಿಆದಿನಾ ಯಾವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ನೇತಬ್ಬಂ। ಭಗವತೋ ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ತಥಾ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚಾತಿ। ಅಯಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಧಮ್ಮಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾತಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪದಟ್ಠಾನಧಮ್ಮನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಪದಟ್ಠಾನಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಜಿನೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಯಂ ಪದಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೪)।

ಲಕ್ಖಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಾರಮ್ಭಪರವಮ್ಭನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಪಟಿಘಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಆನನ್ದಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪ್ಪಮಾದಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಲೋಭಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ ಆಘಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಗನ್ಥನೀವರಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಯಗನ್ಥನೀವರಣಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಆನನ್ದಗ್ಗಹಣೇನ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಅಧಿಚಿತ್ತಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಕ್ಖಾಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಉಪಾದಾನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಉಪಾದಾನಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ವೇದನಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವೇದನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ

ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನವೇದನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಆಯತನಾನಂ, ಧಾತೂನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ಆಯತನಲಕ್ಖಣೇನ, ಧಾತುಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇತುಆಸವೋಘಯೋಗನೀವರಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಹೇತಾದಿಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ, ತಥಾ "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನಪಿ। "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಫಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಹೇತುಭಾವೇನ, ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಛಫಸ್ಸಾಯತನಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಫಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ, ಸಮ್ಮಸನೀಯಭಾವೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಭವನೇತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವಟ್ಟಹೇತುಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾತಿ। ಅಯಂ ಸುತ್ತೇ ಅನಾಗತೇಪಿ ಧಮ್ಮೇ ಏಕಲಕ್ಖಣತಾದಿನಾ ಆಗತೇ ವಿಯ ನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಲಕ್ಖಣಹಾರೋ** ನಾಮ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ವುತ್ತಮ್ಹಿ ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೫)।

ಚತುಬ್ಯೂಹಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಮಮನ್ತಿ ಅನೇರುತ್ತಪದಂ, ತಥಾ ವಾತಿ ಚ। ಭಿಕ್ಖನಸೀಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ। ಪರೇನ್ತಿವಿರುದ್ಧಭಾವಮುಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಪರಾ, ಅಞ್ಞತ್ಥೀ ಪನೇತಂ ಅನೇರುತ್ತಪದನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ನೇರುತ್ತಂ,** ತಂ ಪನ "ಏವ"ನ್ತಿಆದಿನಿದಾನಪದಾನಂ, "ಮಮ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಪದಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇನ, ತಸ್ಸಾ ಲೀನತ್ಥವಿಭಾವನೀವಸೇನ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ಯೇ ತೇ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಹಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಪಿತಚೇತಸಾ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವತೋ ಅನೋರತಾ ಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಿನೋ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಗುಣರಸಸ್ಸಾದವಿಮುಖಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ, ತೇ ಕಥಂ ನು ಖೋ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸವಿನಿಮುತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಭಯಹಿತಪರಾ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।** ಏವಮಧಿಪ್ಪೇತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ, ದೇಸನಾಭಾಜನಟ್ಠಾನೇ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ **ನಿದಾನಂ।**

ಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಸನ್ಧಿ ಪನ ಪದಸನ್ಧಿಪದತ್ಥನಿದ್ದೇಸನಿಕ್ಖೇಪಸುತ್ತದೇಸನಾಸನ್ಧಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ತತ್ಥ "ಮಮ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಅವಣ್ಣ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿಆದಿನಾ ಪದಸ್ಸ ಪದನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದಸನ್ಧಿ।** "ಮಮ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ "ಅವಣ್ಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇನ ಪರೇಹಿ ಉಪವದಿತೇನ ಅಗುಣೇನಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿಆದಿನಾ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಪದತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದತ್ಥಸನ್ಧಿ।** "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿದೇಸನಾ ಸುಪ್ಪಿಯೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ವುತ್ತಅವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿದೇಸನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ ದುದ್ದಸಾ ದುರನುಬೋಧಾ"ತಿಆದಿದೇಸನಾ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ವುತ್ತವಣ್ಣಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾತಿ ಏವಂ ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ತಂತದನುಸನ್ಧೀಹಿ, ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾಗೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ನಿದ್ದೇಸಸನ್ಧಿ। ನಿಕ್ಖೇಪಸನ್ಧಿ** ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ। **ಸುತ್ತಸನ್ಧಿ** ಚ ತಿವಿಧಸುತ್ತಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಏವ ವಿಚಾರಿತಾ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ। ಏಕಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ದೇಸನನ್ತರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನಂ **ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ,** ಸಾ ಪನೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ನ ಚೇತಸೋ ಅನಭಿರದ್ಧಿ ಕರಣೀಯಾ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ "ಉಭತೋದಣ್ಡಕೇನ ಚೇಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಕಚೇನ ಚೋರಾ ಓಚರಕಾ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಓಕನ್ತೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರಪಿ ಯೋ ಮನೋ ಪದೂಸೇಯ್ಯ, ನ ಮೇ ಸೋ ತೇನ ಸಾಸನಕರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದತಿ। "ತುಮ್ಹಂಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನನ್ತರಾಯೋ"ತಿ ಅಯಂ "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಮಾಣವ ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಕಮ್ಮಯೋನೀ ಕಮ್ಮಬನ್ಧೂ ಕಮ್ಮಪಟಿಸರಣಾ ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತೇ ವಿಭಜತಿ, ಯದಿದಂ ಹೀನಪಣೀತತಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯-೨೯೭) ಇಮಾಯ, "ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ...ಪೇ॰... ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಅಯಂ -

"ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಕುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।

ಅನ್ಧಂ ತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಕೋಧೋ ಸಹತೇ ನರ”ನ್ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೪; ಮಹಾನಿ॰ ೫, ೧೫೬, ೧೯೫)। –

ಇಮಾಯ, “ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ…ಪೇ॰… ನ ಚೇತಸೋ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ ಅಯಂ “ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦), “ಕುಲ್ಲೂಪಮಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ, ನೋ ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦) ಚ ಇಮಾಯ, “ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ…ಪೇ॰… ತುಮ್ಹಂಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ”ತಿ ಅಯಂ –

“ಲುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅನ್ಧಂ ತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಲೋಭೋ ಸಹತೇ ನರ”ನ್ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೮೮; ಮಹಾನಿ॰ ೫, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೧೨೮) ಚ –

“ಕಾಮನ್ಧಾ ಜಾಲಸಞ್ಛನ್ನಾ, ತಣ್ಹಾಛದನಛಾದಿತಾ।
ಪಮತ್ತಬನ್ಧುನಾಬದ್ಧಾ, ಮಚ್ಛಾವ ಕುಮಿನಾಮುಖೇ।
ಜರಾಮರಣಮನ್ವೇನ್ತಿ, ವಚ್ಛೋ ಖೀರಪಕೋವ ಮಾತರ”ನ್ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೬೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೭, ೯೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೧೪) ಚ –

ಇಮಾಯ, “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಸೀಲಮತ್ತಕ”ನ್ತಿ ಅಯಂ “ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯಞ್ಞೋ ಪುರಿಮೇಹಿ ಯಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ ಚ ಮಹಪ್ಫಲತರೋ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರೋ ಚಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೩) ಇಮಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಸೀಲತೋ ಮಹಪ್ಫಲಮಹಾನಿಸಂಸತರತಾವಚನೇನ ಝಾನತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಫಲಅಪ್ಪಾನಿಸಂಸತರಭಾವದೀಪನತೋ।

“ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿದೇಸನಾ “ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ ಸೀಲವಾ ಅರಿಯಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪), “ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿಆದಿದೇಸನಾ “ಅಧಿಗತೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ದುದ್ದಸೋ ದುರನುಬೋಧೋ”ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧೇನ ಹಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಾದಿಭಾವೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

“ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ”ತಿಆದಿದೇಸನಾ “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ…ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತಿ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಅಸಸ್ಸತೋ, ಸಸ್ಸತೋ ಚ ಅಸಸ್ಸತೋ ಚ, ನೇವಸಸ್ಸತೋ ಚ ನಾಸಸ್ಸತೋ ಚ, ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತವಾ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ, ನೇವನ್ತವಾ ಚ ನಾನನ್ತವಾ ಚ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ”ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭)।

ತಥಾ “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ”ತಿಆದಿದೇಸನಾ “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ …ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತಿ ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ। ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಅಸಞ್ಞೀ, ಸಞ್ಞೀ ಚ ಅಸಞ್ಞೀ ಚ, ನೇವಸಞ್ಞೀ ಚ ನಾಸಞ್ಞೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ। ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಸತೋ ವಾ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಪನೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ”ನ್ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧), “ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಞ್ಚ… ಪೇ॰… ತಥಾಗತೋ”ತಿಆದಿದೇಸನಾ “ತದಿದಂ ಸಙ್ಖತಂ ಓಳಾರಿಕಂ, ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧೋ, ಅತ್ಥೇತನ್ತಿ ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣದಸ್ಸಾವೀ ತಥಾಗತೋ ತದುಪಾತಿವತ್ತೋ”ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯), “ತದಪಿ ತೇಸಂ…ಪೇ॰…

ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ"ತಿ ಅಯಂ "ಇದಂ ತೇಸಂ ವತ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ಸದ್ಧಾಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ರುಚಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅನುಸ್ಸವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಞಾಣಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪರಿಯೋದಾತ'ನ್ತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಞಾಣೇ ಅಸತಿ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಯದಪಿ ತೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತತ್ಥ ಞಾಣಭಾವಮತ್ತಮೇವ ಪರಿಯೋದಾಪೇನ್ತಿ, ತದಪಿ ತೇಸಂ ಭವತಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಉಪಾದಾನಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩), "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಅಯಂ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೫), "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಇಮೇ ಆವುಸೋ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ"ತಿ (ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ) ಚ ಆದಿದೇಸನಾಯ, "ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನ"ನ್ತಿಆದಿದೇಸನಾ "ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನೇವ ವೇದನಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ನ ಸಞ್ಞಂ, ನ ಸಙ್ಖಾರೇ, ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಏವಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ಉಪಾದಿಯತಿ, ಅನುಪಾದಿಯಂ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಅಪರಿತಸ್ಸಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀ"ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ, "ಸಬ್ಬೇತೇ ಇಮೇಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥೂಹಿ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ"ತಿಆದಿದೇಸನಾ "ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಕಾಯಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರ"ನ್ತಿಆದಿದೇಸನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬), "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ...ಪೇ॰... ದೇವಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಯಂ -

> "ಅಚ್ಚೀ ಯಥಾ ವಾತವೇಗೇನ ಖಿತ್ತಾ (ಉಪಸಿವಾತಿ ಭಗವಾ),
> ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖಂ।
> ಏವಂ ಮುನೀ ನಾಮಕಾಯಾ ವಿಮುತ್ತೋ,
> ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೮೦) -

ಆದಿದೇಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ। ಅಯಂ ನೇರುತ್ತಮಧಿಪ್ಪಾಯದೇಸನಾನಿದಾನಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಸನ್ಧೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ **ಚತುಬ್ಯೂಹಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ನೇರುತ್ತಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೬)।

ಆವತ್ತಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನುಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಪರಾಪಕಾರದುಕ್ಖಸಹಗತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ತಥಾ ಸೋರಚ್ಚೇನ ಸೀಲಸ್ಸ। ಸದ್ಧಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಸಕಲಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರೋ, ತೇನ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಆವತ್ತತಿ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಪಕಿತ್ತನಂ। ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಮಹಾಬೋಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನ ದಸಬಲಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ತಾಹಿ ಅನಮತಗ್ಗಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ ಆವತ್ತತಿ। ವೇದನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮುದಯಾದಿಪಟಿವೇಧನೇನ ಭಗವತೋ ಪರಿಞ್ಞಾತ್ತಯವಿಸುದ್ಧಿ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ, ತೇನ ಚ ನವ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನ ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿದಸ್ಸನಂ, ತೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆವತ್ತತಿ। ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ

ಸತ್ತಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಆವತ್ತನ್ತಿ। “ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ”ತಿ ತಣ್ಹಾಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಭಗವತೋ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಆವತ್ತತೀತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾಯ ಗಹಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಧಮ್ಮವಸೇನ ಆವತ್ತನಲಕ್ಖಣೋ **ಆವತ್ತಹಾರೋ** ನಾಮ। ಯಥಾಹ “ಏಕಮ್ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನೇ, ಪರಿಯೇಸತಿ ಸೇಸಕಂ ಪದಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೭)।

ವಿಭತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾನನ್ದಾದಯೋ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಯೇಹಿ ಪನ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಆಘಾತಾನನ್ದಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ, ತೇ ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತೇಸು ಆಘಾತಾದಯೋಕಾಮಾವಚರಾವ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಚತುಭೂಮಕಾ, ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ವಾ, ತಸ್ಸಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಲೋಕುತ್ತರಾವ। “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಾನಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಆವಜ್ಜನಾ ವಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತೇಸು ಕುಸಲಾ ಲೋಕುತ್ತರಾವ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ, ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಅಕುಸಲಾವ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ತಾಸಂ ಅವಿಸೇಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಸನ್ತತಿಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ ಏಕತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ ಅತೀತಜಾತಿಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕಸಹಿತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ ತಜ್ಜಾಸಮನ್ನಾಹಾರಸಹಿತೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಏವಂ ಸೇಸದಿಟ್ಠೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

“ವೇದನಾನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವೇದನಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ರೂಪಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ, ತಾಸಂ ಫಸ್ಸೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವೇದನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಪಟಿವೇಧನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿ ಚ ಫಲಞಾಣಂ, ತೇಸಂ “ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ನೇತಬ್ಬೋ। “ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾ ಅಕುಸಲಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ತಾಸು ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಆಸವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಏವ ವಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದದಸ್ಸನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ವೇದನಾಯ ವಿಯ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ, ವೋದಾನಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ, ಪದಟ್ಠಾನತೋ, ಭೂಮಿತೋ ಚ ವಿಭಜನಲಕ್ಖಣೋ **ವಿಭತ್ತಿಹಾರೋ** ನಾಮ। ಯಥಾಹ “ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಭೂಮಿಞ್ಚ ವಿಭಜ್ಜತೇ ಅಯಂ ಹಾರೋ”ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೮)।

ಪರಿವತ್ತನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣಂ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನಿ ಅನುಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲಸಿದ್ಧಿಯಾ ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಮಾವಹತಿ। ಆಘಾತಾದಯೋ ಪನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣತಂ, ದುಕ್ಖಸೇಯ್ಯಂ, ಭೋಗಹಾನಿಂ, ಅಕಿತ್ತಿಂ, ಪರೇಹಿ ದುರುಪಸಙ್ಕಮನತಞ್ಚ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಾ ನಿರಯಾದೀಸು ಮಹಾದುಕ್ಖಮಾವಹನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಟಿವಿರತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಮ್ಪರಮಾವಹತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿ ಪನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಅಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಮ್ಪರಮಾವಹತಿ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಮಾವಹತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧತೋ। ತಥಾ ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸರಹಿತಂ ಪನ ಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯೇಸು ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣವಿಸೇಸಂ ನಾವಹತಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಚೇತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಯಥಾರಹಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಭಾವತೋ ಅನ್ತದ್ವಯಭೂತಾ

ಸಕ್ಕಾಯತೀರಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವತ್ತಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭೂತಾ ಸಕ್ಕಾಯತೀರಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವತ್ತಾ। ವೇದನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮುದಯಾದಿಪಟಿವೇಧನಾ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಮಾವಹತಿ ಮಗ್ಗಭಾವತೋ। ವೇದನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮುದಯಾದಿಅಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಸಂಸಾರಚಾರಕಾವರೋಧಮಾವಹತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ವೇದಯಿತಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದಕೋ ಸಮ್ಮೋಹೋ ತದಭಿನನ್ದನಮಾವಹತಿ, ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ ಪನ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬೇಧಂ, ವಿರಾಗಞ್ಚ ಆವಹತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಹಿತಾ ತಣ್ಹಾ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಪಸಾರೇತಿ। ಯಥಾವುತ್ತತಣ್ಹಾಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಸಙ್ಕೋಚೇತಿ। ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಸತಿ ಫಸ್ಸೇ ತದಭಾವತೋ। ದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧನಬದ್ಧಾನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನಮನಿರೋಧನೇನ ಫಸ್ಸಾದಿಅನಿರೋಧೋ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನಿವತ್ತಿಯೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದಿಪರಿಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಾನಿ ಅತಿವತ್ತತಿ, ತೇಸಂ ಪನ ತಥಾ ಅಪರಿಞ್ಞಾ ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ। ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಆಯತಿಂ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಭವನೇತ್ತಿಯಾ ಅನಾಗತೇ ಭವಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಪರಿವತ್ತತಿಯೇವಾತಿ ಅಯಂ ಸುತ್ತೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಪರಿವತ್ತನಲಕ್ಖಣೋ **ಪರಿವತ್ತನಹಾರೋ** ನಾಮ। ಕಿಮಾಹ "ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ, ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಭಾವಿತೇ ಪಹೀನೇ ಚಾ"ತಿಆದಿ।

ವೇವಚನಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಮಮಂ ಮಮ ಮೇ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। 'ವಾ ಯದಿ ಚಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣಾ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಪರೇ ಅಞ್ಞೇ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಅವಣ್ಣಂ ಅಕಿತ್ತಿಂ ನಿನ್ದ"ನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ ಭಣೇಯ್ಯುಂ ಕಥೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿನಯಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸಾ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಮೂಹಸ್ಸ ಗಣಸ್ಸಾ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ತತ್ರ ತತ್ಥ ತೇಸೂ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ತುಮ್ಹೇಹಿ ವೋ ಭವನ್ತೇಹೀ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಆಘಾತೋ ದೋಸೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ "ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಚೇತಸೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮನಸೋ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಅನಭಿರದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಪತ್ತಿ ಮನೋಪದೋಸೋ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ನ ನೋ ಅ ಮಾ"ತಿ…ಪೇ॰… ನಂ। "ಕರಣೀಯಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವೇವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ತಂತಂಪರಿಯಾಯಸದ್ದಯೋಜನಾಲಕ್ಖಣೋ **ವೇವಚನಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ವೇವಚನಾನಿ ಬಹೂನಿ ತು, ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾನಿ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೦)।

ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತೋ ವತ್ಥುವಸೇನ ದಸವಿಧೇನ, ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧೇನ ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಅಪಚ್ಚಯೋ ಉಪವಿಚಾರವಸೇನ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಆನನ್ದೋ ಪೀತಿಆದಿವಸೇನ ವೇವಚನೇನ ನವಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಪೀತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ಖುದ್ದಿಕಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪವಿಚಾರವಸೇನ ಛಧಾ, ಸೀಲಂ ವಾರಿತ್ತಚಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ, ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಚತುಧಾ, ದ್ವಾದಸಧಾ ವಾ, ವಿಸಯಭೇದತೋ ಅನೇಕಧಾ ಚ, ದಿಟ್ಠಿಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಭೇದೇಹಿ, ತದನ್ತೋಗಧವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕಧಾ ಚ, ವೇದನಾ ಛಧಾ, ಅಟ್ಠಸತಧಾ, ಅನೇಕಧಾ ಚ, ತಸ್ಸಾ ಸಮುದಯೋ ಪಞ್ಚಧಾ, ತಥಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋಪಿ, ಅಸ್ಸಾದೋ ದುವಿಧೇನ, ಆದೀನವೋ ತಿವಿಧೇನ, ನಿಸ್ಸರಣಂ ಏಕಧಾ , ಚತುಧಾ ಚ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿ ದುವಿಧೇನ, "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚತುಧಾ, ಅಟ್ಠಧಾ ಚ, "ತಣ್ಹಾಗತಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ ಛಧಾ, ಅಟ್ಠಸತಧಾ, ಅನೇಕಧಾ ಚ, ಫಸ್ಸೋ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಛಧಾ, ಉಪಾದಾನಂ ಚತುಧಾ, ಭವೋ ದ್ವಿಧಾ, ಅನೇಕಧಾ ಚ, ಜಾತಿ ವೇವಚನವಸೇನ ಛಧಾ, ತಥಾ ಜರಾ ಸತ್ತಧಾ, ಮರಣಂ ಅಟ್ಠಧಾ, ನವಧಾ ಚ,

ಸೋಕೋ ಪಞ್ಚಧಾ, ಪರಿದೇವೋ ಛಧಾ, ದುಕ್ಖಂ ಚತುಧಾ, ತಥಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಉಪಾಯಾಸೋ ಚತುಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋತಿ ಅಯಂ ಪಭೇದಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮೂಹಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ।

“ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿ, “ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಹಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ”ತಿಆದಿಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಙ್ಗಹಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ”ತಿಆದಿ ದುವಿಧೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿವಸೇನ। ತಥಾ “ಆಘಾತೋ”ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ವೇವಚನಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸವೇವಚನಪಞ್ಞತ್ತೀತಿಆದಿವಸೇನ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೋ ವಿಭಜ್ಜಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನೇಕಾಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀಹಿ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಾಕಾರವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ **ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರೋ** ನಾಮ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಏಕಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ, ಪಣ್ಣತ್ತೀಹಿ ವಿವಿಧಾಹಿ ದೇಸೇತೀ”ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೧)।

ಓತರಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋ, ತಥಾ ಅನಭಿರದ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇನ। ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋತಿ ಇದಂ **ಖನ್ಧಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ತಥಾ ಆಘಾತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ಧಮ್ಮಧಾತು, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ವಾ ಗಹಿತನ್ತಿ ಇದಂ **ಆಯತನಮುಖೇನ, ಧಾತುಮುಖೇನ, ಸಚ್ಚಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ** । ತಥಾ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಸಹಜಾತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತುಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಸಹಜಾತಾ ಪನ ಅನನ್ತರನಿರುದ್ಧಾ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ। ಅನನನ್ತರಾ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಣ್ಹಾಉಪಾದಾನಾದಿ ಫಸ್ಸಾದೀನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಸಹಜಾತಾನಂ, ಅಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಕೋಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪತಿವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಕಮ್ಮವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಆಹಾರವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಝಾನವಸೇನ ಕೋಚಿ ಮಗ್ಗವಸೇನಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಇದಂ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಆನನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ಓತರಣಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಸೀಲಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರತಿಚೇತನಾ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಿಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ಚ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಚೇತನಾವ, ತೇಸಂ, ತದುಪಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಲಜ್ಜಾದಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾಯತನಾದೀಸು ಸಙ್ಗಹತೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ಓತರಣಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಞಾಣದಿಟ್ಠಿವೇದನಾಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಹಣೇಸುಪಿ। ನಿಸ್ಸರಣಾನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇಸು ಪನ ಅಸಙ್ಖತಧಾತುವಸೇನಪಿ ಧಾತುಮುಖೇನ ಓತರಣಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ, ತಥಾ “ವೇದನಾನಂ…ಪೇ॰… ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ”ತಿ ಏತೇನ ಭಗವತೋ ಸೀಲಾದಯೋ ಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಚ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಂಮುಖೇನಪಿ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾದೀಪನೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇನ ಓತರಣಂ, ತಥಾ ಏವಂಧಮ್ಮತಾಯ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಮುಖೇನ, ಸುಞ್ಞತಾಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಮುಖೇಹಿ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಓತರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಓತರಣಹಾರೋ** ನಾಮ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಯೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಚುಪ್ಪಾದೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಖನ್ಧಾ ಚ ಧಾತುಆಯತನಾ”ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೨)।

ಸೋಧನಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಆರಮ್ಭೋ। “ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ। “ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆಘಾತೋ, ನ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಚೇತಸೋ ಅನಭಿರದ್ಧಿ

ಕರಣೀಯಾ"ತಿ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ। ದುತಿಯನಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ತಥಾ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿ ಆರಮ್ಭೋ। "ಕತಮ"ನ್ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿ ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ। ನೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ। "ಇದಂ ಖೋ"ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚ, ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ।

ತಥಾ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ ಆರಮ್ಭೋ। "ಕತಮೇ ಚ ತೇ"ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾ। "ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ ಆರಮ್ಭೋ। "ಕಿಮಾಗಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿ ಆರಮ್ಭಪುಚ್ಛಾ । "ಯಥಾ ಸಮಾಹಿತೇ"ತಿಆದಿ ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ। "ಇಮೇ ಖೋ"ತಿಆದಿ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ ಚ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆರಮ್ಭಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪದಾರಮ್ಭಾನಂ ಸೋಧಿತಾಸೋಧಿತಭಾವವಿಚಾರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಸೋಧನಹಾರೋ** ನಾಮ, ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚ "ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಮ್ಹಿ ಪಞ್ಹೇ, ಗಾಥಾಯಂ ಪುಚ್ಛಿತಾಯಮಾರಬ್ಭಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೩)।

ಅಧಿಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಅವಣ್ಣ"ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಮವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ "ಮಮಂ ವಾ"ತಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾತಿ ಪಕ್ಖೇಪಿ ಏಸ ನಯೋ। ತಥಾ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಮವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿ। "ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಮವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ, ತಥಾ "ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ"ತಿಆದಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಮವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ "ಸಸ್ಸತವಾದಾ"ತಿಆದಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾದೇಸಿತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸಾ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಸುತ್ತಾಗತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ಯಥಾದೇಸಿತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಹಾರೋ** ನಾಮ, ಯಥಾಹ "ಏಕತ್ತತಾಯ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇಪಿ ಚ ವೇಮತ್ತತಾಯ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೪)।

ಪರಿಕ್ಖಾರಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿಆದೀನಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೩೭; ವಿಭ॰ ೯೦೯) ಏಕೂನವೀಸತಿ ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ ಹೇತು। ಆನನ್ದಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಸಿನೇಹೋ ಹೇತು। ಸೀಲಸ್ಸ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಚ ಹೇತು। "ಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಹೇತು। ವಿಸೇಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ। ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ಅವಿಸೇಸೇನ ಹೇತು। ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀನಂ ಅತೀತಜಾತಿಅನುಸ್ಸರಣಾದಿ ಹೇತು। ವೇದನಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಣ್ಹಾ, ಕಮ್ಮಾದಿಫಸ್ಸೋ ಚ ಹೇತು। ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹೇತು। ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಹೇತು। ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾ ಹೇತು। ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಳಾಯತನಾನಿ ಹೇತು। ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಂ ಹೇತು । ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾ ಹೇತೂತಿ ಅಯಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತೇ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಲಕ್ಖಣೋ **ಪರಿಕ್ಖಾರಹಾರೋ** ನಾಮ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ, ಜನಯನ್ತಿಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪರಮ್ಪರತೋ"ತಿಆದಿ।

ಸಮಾರೋಪನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾ। "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ। "ಅಪರಾಮಸತೋ ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾ"ತಿ, "ವೇದನಾನಂ...ಪೇ॰... ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಏತೇಹಿ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲಸಿದ್ಧಿತೋ ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ,

ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಸೀಲಮೇವ, ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸಮಾಧಿ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾಯ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಯಂ **ಪದಟ್ಠಾನಸಮಾರೋಪನಾ**।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಿಭಾಗದಸ್ಸನಂ। ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿವಿಭಾಗದಸ್ಸನಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪರಿಯಾಯವಚನನ್ತಿ ಅಯಂ **ವೇವಚನಸಮಾರೋಪನಾ**।

ಸೀಲೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ, ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಸಮಾಧಿನಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ, ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ, ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಂ **ಪಹಾನಸಮಾರೋಪನಾ**।

ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪಹಾನತ್ತಯಸಿದ್ಧಿತೋತಿ ಅಯಂ **ಭಾವನಾಸಮಾರೋಪನಾ**। ಅಯಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಧಮ್ಮಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನವೇವಚನಪಹಾನಭಾವನಾಸಮಾರೋಪನವಿಚಾರಣಲಕ್ಖಣೋ **ಸಮಾರೋಪನಹಾರೋ** ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಯಂ ಮೂಲಾ, ಯೇ ಚೇಕತ್ಥಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಮುನಿನಾ"ತಿಆದಿ, (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೬) ಅಯಂ ಸೋಳಸಹಾರಯೋಜನಾ।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ

ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟನಯವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣವಚನೇನ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಕೋಚೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯವತ್ಥೂಸು ಸಿನೇಹೇ, ಸಮ್ಮೋಹೇ ಚ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಘಾತೋ ಜಾಯತಿ, ನಾಸತಿ। ತಥಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ "ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ, ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ…ಪೇ॰… ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ಚ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಾಸಂ ಪನ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾದಿಪದೇಹಿ, "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿಆದಿಪದೇಹಿ ಚ ಸರೂಪತೋಪಿ ದಸ್ಸಿತಾನಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾ, ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಮಥೋ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತೇಸಂ ಪನ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿ ಚ ಫಲಂ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ವಾ, ತದಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ, ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪಮಾದಪಾಪಿಚ್ಛತಾಪಾಪಮಿತ್ತತಾಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನಪಿ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಕೋಧುಪನಾಹಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಾರಮ್ಭ ದೋವಚಸ್ಸತಾ ಭವದಿಟ್ಠಿವಿಭವದಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಅಮಾಯಾಅಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ, ಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಚ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಸಮಥಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪಕ್ಖಿಯಾನಞ್ಚ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವಸೇನಾತಿ ಅಯಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಸುತ್ತತ್ಥಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಮುಖೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ತಣ್ಹಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಮ್ಪಿ ಚ, ಸಮಥೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಯೋ ನೇತೀ"ತಿಆದಿ।

ತಿಪುಕ್ಖಲನಯವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣವಚನೇನ ಅದೋಸಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಫರುಸವಾಚಾಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನಾಪಿ। ಆನನ್ದಾದೀನಮಕರಣವಚನೇನ ಪನ ಅಲೋಭಸಿದ್ಧಿ , ತಥಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನಾಪಿ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಹಿ ಪನ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ತದುಭಯಸಿದ್ಧಿ। "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ , ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಮೋಹಸಿದ್ಧಿ। ಇತಿ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಗಹಿತೇಹಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಆಘಾತಾದೀನಮಕರಣವಚನೇನ ಚ ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಾಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಞ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ತೀಹಿ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧಸುಚರಿತವೋದಾನಸಮಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಞ್ಞಾಸದ್ಧಮ್ಮಸಮಾಧಿ- ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖವಿಮೋಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚಾಯಂ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ - ಲೋಭೋ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ,** ಸಬ್ಬಾನಿ ವಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತೇಹಿ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಸಮಧಿಟ್ಠಾನಗೋಚರಭೂತಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ,** ತೇಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ,** ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾದಿಕಾ **ಮಗ್ಗಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ। ಅಯಂ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ, ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಮುಖೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ತಿಪುಕ್ಖಲನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ -

> "ಯೋ ಅಕುಸಲೇ ಸಮೂಲೇಹಿ,
> ನೇತಿ ಕುಸಲೇ ಚ ಕುಸಲಮೂಲೇಹೀ"ತಿಆದಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೮)।

ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತನಯವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾನನ್ದಾದೀನಮಕರಣ-ವಚನೇನ ಸತಿಸಿದ್ಧಿ। ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಾಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ವೀರಿಯಸಿದ್ಧಿ। ವೀರಿಯೇನ ಹಿ ಕಾಮಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೇ ವಿನೋದೇತಿ, ವೀರಿಯಸಾಧನಞ್ಚ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಸತಿಸಿದ್ಧಿ। ಸತಿಯಾ ಹಿ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೋ ದಿಟ್ಠೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸೇ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಅನವಜ್ಜಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ "ನಿಯ್ಯಾತನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ। ಪಞ್ಞವಾ ಹಿ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ।

ತಥಾ "ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, "ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। "ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। ಸಬ್ಬೇಹೇವ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನಪದೇಹಿ ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನೇವ। ತತ್ಥ ಚತೂಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ದುವಿಧೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೋ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತೋಪಿ। ತೇಸು ಪಠಮೋ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥದಿಟ್ಠಿಕೋ ಸತಿಬಲೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಕಾಯಸಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ದುತಿಯೋ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥದಿಟ್ಠಿಕೋ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪; ೬.೫೮) ವುತ್ತೇನ ವೀರಿಯಸಂವರಸಙ್ಖಾತೇನ ವೀರಿಯಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ವಿಧಮತಿ। ತತಿಯೋ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥದಿಟ್ಠಿಕೋ ಸಮಾಧಿಬಲೇನ ಸಮಾಹಿತಭಾವತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಭಾವಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಘನವಿಚಿತ್ತತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತೇ

ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥದಿಟ್ಠಿಕೋ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರೇನ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ। ಚತೂಹಿ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಚತುರಾಸವೋಘಯೋಗಗನ್ಥಅಗತಿತಣ್ಹುಪ್ಪಾದುಪಾದಾನಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಅಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಚತೂಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಝಾನವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಸುಖಭಾಗಿಯಧಮ್ಮಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚಾಯಂ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ - ಸುಭಸಞ್ಞಾಸುಖಸಞ್ಞಾಹಿ, ಚತೂಹಿಪಿ ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ,** ತೇಸಮಧಿಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ,** ತೇಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ,** ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಾ **ಮಗ್ಗಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ। ಅಯಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ, ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಮುಖೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ,** ಯಥಾಹ "ಯೋ ನೇತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ, ಕಿಲೇಸೇ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೯)।

ದಿಸಾಲೋಚನಅಙ್ಕುಸನಯದ್ವಯವಣ್ಣನಾ

ಇತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೋಹಾರನಯದ್ವಯಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥನಯತ್ತಯದಿಸಾಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಲೋಚನಮೇವ **ದಿಸಾಲೋಚನನಯೋ**। ತೇಸಂ ಸಮಾನಯನಮೇವ **ಅಙ್ಕುಸನಯೋ**। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ದಿಸಾಭೂತಧಮ್ಮಸಮಾಲೋಕನನಯನವಸೇನ ತಮ್ಪಿ ನಯದ್ವಯಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಸು ಹಿ ಯೇ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ"ತಿಆದಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೨೦)। ಅಯಂ ಪಞ್ಚನಯಯೋಜನಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

ಇದಂ ಪನ ಸುತ್ತಂ ಸೋಳಸವಿಧೇ ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನೇ ಸಂಕಿಲೇಸವಾಸನಾಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ಸೀಲಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಸ್ಸ, ಅಸೇಕ್ಖಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಚ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ, ಸಂಕಿಲೇಸವಾಸನಾನಿಬ್ಬೇಧಾಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಮೇವ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಾನಂ ಸೇಕ್ಖಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಸ್ಸ ಚ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ। ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧೇ ಪನ ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಂ ಸತ್ತಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಞಾಣಞೇಯ್ಯಂ ದಸ್ಸನಭಾವನಂ ಸಕವಚನಪರವಚನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಅನುಞ್ಞಾತಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಭವೋ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾದೀನಮತ್ಥಾನಂ ಇಧ ವಿಭತ್ತತ್ತಾತಿ। ಅಯಂ ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನಯೋಜನಾ।

ಪಕರಣನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಮಸುಖುಮಗಮ್ಭೀರದುರನುಬೋಧತ್ಥಪರಿದೀಪನಾಯ ಸುವಿಮಲವಿಪುಲಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಜನನಾಯ ಅಜ್ಜವಮದ್ದವಸೋರಚ್ಚಸದ್ಧಾಸತಿಧಿತಿಬುದ್ಧಿಖನ್ತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಅಸಙ್ಗಾಸಂಹೀರವಿಸಾರದಞಾಣಚಾರಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಿನಾ ಮಹಾಗಣಿನಾ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ **ಞಾಣಾಭಿವಂಸಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ**ನಾಮಥೇರೇನ ಮಹಾಧಮ್ಮರಾಜಾಧಿರಾಜಗರುನಾ ಕತಾಯ ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥವಿಭಾವನಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।